

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

**CASE CONCERNING
APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE SUPPRESSION
OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE INTERNATIONAL CONVENTION
ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

(UKRAINE V. RUSSIAN FEDERATION)

**VOLUME I OF THE ANNEXES
TO THE MEMORIAL
SUBMITTED BY UKRAINE**

12 JUNE 2018

TABLE OF CONTENTS

Annex 1	Witness Statement of Ivan Gavryliuk (2 June 2018)
Annex 2	Witness Statement of Taras Stepanovych Horbatyi (31 May 2018)
Annex 3	Witness Statement of Kyrylo Ihorevych Dvorskyi (4 June 2018)
Annex 4	Witness Statement of Maksym Anatoliyovych Shevkoplias (31 May 2018)
Annex 5	Witness Statement of Igor Evhenovych Yanovskyi (31 May 2018)
Annex 6	Witness Statement of Dmytro Volodymyrovych Zyuzia (29 May 2018)
Annex 7	Witness Statement of Oleksii Oleksiyovych Bushnyi (5 June 2018)
Annex 8	Witness Statement of Vadym Skibitskyi (5 June 2018)
Annex 9	Witness Statement of Eliot Higgins (5 June 2018)
Annex 10	Witness Statement of Andrii Mykolaiovych Tkachenko (5 June 2018)
Annex 11	Expert Report of Lieutenant General Christopher Brown (5 June 2018)
Annex 12	Expert Report of Associate Professor Anatolii Skorik (6 June 2018)
Annex 13	Witness Statement of Andriy Shchekun (4 June 2018)
Annex 14	Witness Statement of Anna Andriyevska (4 June 2018)
Annex 15	Witness Statement of Eskender Bariiev (6 June 2018)
Annex 16	Witness Statement of Mustafa Dzhemiliev (31 May 2018)
Annex 17	Witness Statement of Yulia Tyshchenko (6 June 2018)
Annex 18	Witness Statement of Lenur Islyamov (6 June 2018)
Annex 19	Witness Statement of Akhtem Chygoz (4 June 2018)
Annex 20	Witness Statement of Ilmi Umerov (6 June 2018)
Annex 21	Expert Report of Professor Paul Magocsi (4 June 2018)
Annex 22	Expert Report of Professor Sandra Fredman (6 June 2018)

Annex 1

Witness Statement of Ivan Gavryliuk (2 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE
SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE
INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF
RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
THE RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF IVAN GAVRYLIUK

A. Introduction

1. I am Major-General Ivan Gavryliuk, a national of Ukraine. I hold the position of the Head of the Main Department of Logistics – the Deputy Chief of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine.

2. I have been doing military service in the Armed Forces of Ukraine since 1992. Since 2008, I have held the positions of the Chief of the Staff of the Department of Rocket Force and Artillery of the Army Corps, the Head of the Rear Services of the Army Corps, the Deputy Head of the Organizational and Planning Department of the Rear Services of the Armed Forces of Ukraine, and the Head of the Rear Services of the Armed Forces of Ukraine.

3. The General Staff of the Armed Forces of Ukraine (hereinafter – “GS UAF”) is the main military authority responsible for planning the state’s defense; managing the use of the Armed Forces of Ukraine (hereinafter – “UAF”); and coordinating the performance of tasks in the sphere of defense by state executive bodies, bodies of local government, military formations established in accordance with laws of Ukraine, and law-enforcement bodies. One of the main tasks of the GS UAF is the direct military management of the UAF. Among other functions, the GS UAF identifies needs in weapons, military equipment, material, technical resources, and property necessary for the proper performance of the tasks by the UAF and other military formations; and controls the receipt, register-keeping, distribution, assignment, and decommissioning of military property in the bodies of military management, contingents, military units, institutions, and organizations of the UAF.

4. In this statement I shall:

a. Describe the procedure for the register-keeping of armaments and ammunition in the UAF, their supply to the units of the UAF, and their decommissioning; and

b. Provide information about the availability of certain armaments and ammunition in service and register of the UAF.

5. I am aware of the facts set out in this statement because, as the Head of the Main Department of Logistics – the Deputy Chief of the General Staff of UAF, among other things, I coordinate the activities of the appropriate subdivisions responsible for the supply, register-keeping, and storage of weapons and military equipment of the UAF.

B. Procedures Used in the UAF to Track Weapons, Military Equipment and Ammunition

6. Every unit participating in hostilities has a log of warfare, which is an obligatory document. The log reflects in chronological order all the events occurring at the line of engagement (including the time when hostilities began; the approximate type of armaments used by the enemy; fire intensity; the amount of ammunition used; and losses in personnel, armaments, and ammunition). If during hostilities, certain types of armament are destroyed, this information must be included in the log. The commander of a unit is responsible for inclusion of this information in the log.

7. Each unit, starting from the company (battery) level, keeps a numeric account log of available armaments. For example, each multiple launch rocket system BM-21 has its own factory number, which is recorded in an appropriate account log, including dates of its registration and deregistration.

8. In the case of damage to or loss of an armament during hostilities, the commander of a unit makes an appropriate record in the warfare log and reports back to the commander of a military base. The commander of the military base launches an internal investigation, the results of which are reflected in an appropriate report, which includes the findings of the internal investigation on the loss of or damage to the military property. The report includes explanations of military servicemen who witnessed the hostilities and the loss of the armament, available photographic and video materials, excerpts from the log of

warfare, excerpts from the final combat report, and other documents pertaining to the investigation.

9. In the event an armament is lost or cannot be repaired, a petition based on the investigation report is submitted to an official authorized by the order of the Minister of Defense of Ukraine to decommission armaments, with a request to allow the decommissioning of the armament in accordance with established procedure. If the request is granted, an appropriate central authority responsible for register-keeping and supplies issues an inspection certificate for decommissioning/excluding the armament from the register of the UAF.

10. A sample of the documents mentioned above may be found in Annex 187.

11. Based on the combat report as well as on a relevant request of the unit of UAF, an appropriate central authority responsible for the register-keeping and supplies provides a replacement for the lost armaments.

12. If armaments are damaged but can be restored, they are repaired at the facilities of the Ministry of Defense of Ukraine or State Enterprise “Ukroboronprom” and, then, sent to the warehouses of the UAF ready to be supplied to the Army.

C. Facts Concerning Certain Types of Weapons

I. BM-21 “Grad”

13. The 122 mm MLRS 9K51 “Grad”, which includes combat vehicle BM-21 (hereinafter – “BM-21 Grad”), was designed and manufactured by Joint Stock Company “Scientific and Production Association “Splav” (Tula, Russian Federation). It was approved for use by the Soviet Army in 1963. BM-21 Grad, including its modification 9P138 “Grad-1”, was inherited by the UAF from the Soviet Army after the dissolution of the USSR in 1991.

14. As of 1 January 2014, the UAF had 309 units of BM-21 Grads in its service. From the February 20, 2014 to March 1, 2015, the UAF lost 41 units of BM-21 Grads. This includes the 18 units of the BM-21 Grad that were in the Autonomous Republic of Crimea at the time of its occupation by Russia in 2014. This number also includes the 22 units of the BM-21 Grad destroyed during hostilities in the territories of Donetsk and Luhansk oblasts, and 1 damaged unit the UAF was forced to abandon near Debaltsevo on February 8, 2015 at

the time of retreat. These facts can be confirmed by appropriate inspection certificates issued based on the results of internal investigations (a sample inspection certificate and investigation document may be found in Annex 187).

15. Prior to Ukraine's loss of control of certain areas in Donetsk and Luhansk oblasts in spring 2014 and to the conflict that followed, no BM-21 Grad had been deployed in these administrative territorial units of Ukraine. The nearest points of the BM-21 Grad's deployment were the city of Chuguyiv (Kharkiv oblast) and the village of Hvardiiske (Dnipropetrovsk oblast). This information is confirmed by the report on the conventional armaments of Ukraine as of January 1, 2014, submitted in accordance with the requirements of the Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, which may be found in Annex 54.

II. BM-27 "Uragan"

16. 220 mm MLRS 9K57 "Uragan", which includes combat vehicle BM-9P140 (hereinafter – BM-27 Uragan), was designed by Joint Stock Company "Scientific and Production Association "Splav" (Tula, Russian Federation) and manufactured by Public Joint Stock Company "Motovilikha Plants" (Perm, Russian Federation). It was approved for use by the Soviet Army in 1975. The UAF inherited this system from the Soviet Army after the dissolution of the USSR in 1991.

17. As of January 1, 2014, the UAF had 138 units of BM-27 Uragan in its service. From the beginning of hostilities in the territories of Donetsk and Luhansk oblasts in spring 2014 to October 1, 2014, six units of the BM-27 Uragan were destroyed. That can be confirmed by inspection certificates issued based on the results of internal investigations. The UAF has the remaining 132 units in its possession.

18. Prior to Ukraine's loss of control of areas in Donetsk and Luhansk oblasts in spring 2014 and to the conflict that followed, no BM-27 Uragan had been deployed in these administrative territorial units of Ukraine. The nearest point of deployment of BM-27 Uragan was the city of Sumy (Sumy oblast). This information is confirmed by the report on the conventional armaments of Ukraine as of January 1, 2014, submitted in accordance with the requirements of the Treaty on Conventional Armed Forces in Europe.

III. BM-9A52 “Smerch”

19. The 300 mm MLRS 9K58 “Smerch”, which includes combat vehicle BM-9A52 (“BM-9A52 Smerch”), was designed by Joint Stock Company “Scientific and Production Association “Splav” (Tula, Russian Federation) and manufactured by Public Joint Stock Company “Motovilikha Plants” (Perm, Russia Federation). It was approved for use by the Soviet Army in 1987, and is another type of multiple launch rocket system inherited by the UAF from the Soviet Army after the dissolution of the USSR in 1991.

20. As of January 1, 2014, the UAF had 81 units of MLRS Smerch in its service. 2 units of MLRS Smerch were lost during a warehouse fire in the city of Svatovo on October 29, 2015, with the warehouses being located outside the area of the Antiterrorist Operation. One of the 2 units was totally destroyed (a copy of the internal investigative documents may be found in Annex 137), and the other is being restored at the facilities of the Ministry of Defense of Ukraine. The UAF has the remaining 79 units in its possession.

21. Prior to Ukraine’s loss of control of certain areas in Donetsk and Luhansk oblasts in spring 2014 and to the conflict that followed, no MLRS Smerch had been deployed in these administrative-territorial units of Ukraine. The nearest point of the deployment of MLRS Smerch was the city of Kremenchuk (Poltava oblast). This information is confirmed by the report on the conventional armaments of Ukraine as of January 1, 2014, submitted in accordance with the requirements of the Treaty on Conventional Armed Forces in Europe.

IV. MLRS 2B26 “Grad-K”

22. The MLRS 2B26 “Grad-K” is a modified model of the MLRS 9K51 “Grad” mounted on the KamAZ-5350 truck. The MRLS 2B26 “Grad-K” was modified by the PJSC Motovilikhinskiye zavody (the City of Perm, Russian Federation). The MLRS was first introduced in 2011, and it has been supplied to the Armed Forces of the Russian Federation since 2012.

23. The UAF has never had this MLRS model in its service.

V. Air Defense System 9K330 “Tor”

24. The air defense system 9K330 “Tor” (“ZRK Tor”) is a system inherited by the UAF from the Soviet Army after the dissolution of the USSR in 1991. Although the UAF

maintains some air defense ZRK Tor complexes in certain arsenals and warehouses, the UAF has not used this weapon for at least the last ten years. Neither has it ever lost such a system. All such units are accounted for.

VI. Air defense system 96K6 “Pantsyr-S1”

25. The developer of the air defense missile-gun system 96K6 “Pantsyr-S1” is JSC “Instrument Design Bureau named after academic A.G. Shipunov” (City of Tula, Russian Federation) and its manufacturer is JSC “NPO “Vysokotochnyye komplekсы” (Moscow, Russian Federation). The 96K6 “Pantsyr-S1” is a relatively new weapon, which was approved for use by the Armed Forces of the Russian Federation in 2012.

26. The UAF has never had such a system in its service.

VII. Heavy flame thrower system TOS-1 “Buratino”

27. The developer of the heavy flame thrower system TOS-1 “Buratino” (TOS-1 Buratino) is “Design Bureau of Transport Engineering” (Omsk, Russian Federation) and its manufacturer is JSC “Omsk Transport Engineering Plant” (Omsk, Russian Federation). The TOS-1 Buratino was approved for use by the Armed Forces of the USSR in 1980.

28. The UAF did not inherit any units of the TOS-1 at the time of dissolution of the USSR and has never had such a system in its service.

VIII. Rocket-Propelled Assault Grenade Launcher RShG-1

29. The developer and manufacturer of the rocket-propelled assault grenade launcher RShG-1 (“RShG-1”) is JSC “Scientific and Production Association “Basalt” (Moscow, Russian Federation). RShG-1 was approved for use by the Armed Forces of the Russian Federation in 2000.

30. The UAF has never had the RShG-1 in its service.

IX. Main battle tank T-72B3

31. The main battle tank T-72B3 is a version of the tank T-72, upgraded by JSC “NPK “Uralvagonzavod” (the city of Nizhniy Tagil, Russian Federation). It has been in the Armed Forces of the Russian Federation since 2012.

32. The T-72B3 variant of the T-72 tank has never been in service at the UAF.

X. Man-portable Rocket-Propelled Flame Thrower MRO-A

33. The developer of the man-portable rocket-propelled flamethrower MRO-A “Borodach” is JSC “Scientific and Production Association “Basalt” (Moscow, Russian Federation). The MRO-A “Borodach” was approved for use by the Armed Forces of the Russian Federation in 2004.

34. The UAF has never had the MRO-A in its service. Records of the UAF specifically confirm that the UAF has never had the units of the MRO-A with the following markings:

- a. MPO-A MO.1.10.02 ББ-03-080КФ0Л У-505 Б 533-1-08
- b. MPO-A MO.1.10.01 КЛ4214 29 08
- c. MPO-A MO.1.10.00MO.1.10.011063715-2008

35. By its appearance and functional purposes, the MRO-A resembles and is very similar to the rocket-propelled infantry flamethrower RPO-A “Shmel”, which has been in service of the UAF since the times of the USSR.

XI. Man-portable air defense system “Grom-E2”

36. The man-portable air defense system “Grom-E2” (PZRK Grom-E2) is an upgraded variant of man-portable air defense complex PZRK Grom. Its developer and producer is Polish JSC “Mesko” (the city of Skarżysko-Kamienna, Poland).

37. The UAF has never had PZRK Grom-E2 in its service.

XII. Medium Self-Adhesive Mine SPM (Limpet mine SPM)

38. The limpet mine SPM was developed by JSC “Research Institute of Engineering” (city of Balashykhа, Moscow oblast, Russia). It was approved for use by the Armed Forces of the USSR in 1968.

39. After the collapse of the USSR, limpet mines SPM remained in service at armed forces of former Soviet republics, including Ukraine. As of January 1, 2014, limpet mines SPM were not located in the Donetsk and Luhansk oblasts.

40. The UAF’s records confirm that the UAF has never had in its service or stored any SPM limpet mines with lot number 15-6-90 MC OTK-9 (manufactured in 1990). The UAF has not had any limpet mines SPM manufactured after 1987 in its service.

41. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Kyiv on June 2, 2018.

By:_____/signed/_____

Ivan GAVRYLIUK

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО БОРТЬБУ З
ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

СВІДЧЕННЯ ІВАНА ГАВРИЛЮКА

А. Вступ

1. Я, генерал-майор Іван Гаврилюк, громадянин України, обіймаю посаду начальника Головного управління логістики – заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

2. На військовій службі в Збройних Силах України перебуваю з 1992 року. Починаючи з 2008 року займав посади начальника штабу відділу ракетних військ і артилерії армійського корпусу, начальника тилу армійського корпусу, заступника начальника організаційно-планового управління тилу Збройних Сил України та начальника Тилу Збройних Сил України.

3. Генеральний штаб Збройних Сил України (далі – “ГШ ЗСУ”) є головним військовим органом з планування оборони держави, управління застосуванням Збройних Сил України (далі – “ЗСУ”), координації за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України та правоохоронними органами. Одним з основних завдань ГШ ЗСУ є безпосереднє військове керівництво ЗСУ. ГШ ЗСУ відповідно до покладених завдань, серед іншого, визначає потреби в озброєнні, військовій техніці, матеріально-технічних ресурсах та майні, необхідних для належного виконання завдань ЗСУ та іншими військовими формуваннями, а також здійснює контроль за їхнім отриманням, обліком, розподілом, закріпленням та списанням в органах військового управління, з’єднаннях, військових частинах, установах та організаціях ЗСУ.

4. У цих свідченнях я описую:

a. процедуру обліку озброєння та боєприпасів у ЗСУ, забезпечення ними підрозділів ЗСУ, а також їхнього списання;

b. інформацію щодо наявності окремих зразків озброєння та боєприпасів

на озброєнні та на обліку в ЗСУ;

5. Мені відомо про факти, викладені у цьому свідченні, оскільки в якості начальника Головного управління логістики – заступника начальника ГШ ЗСУ я, серед іншого, координую діяльність відповідних підрозділів, які відповідають за постачання, облік та зберігання озброєння ЗСУ.

В. Процедури ЗСУ, які використовуються для відслідковування озброєння та боєприпасів

6. Кожен підрозділ, який веде бойові дії, має журнал бойових дій, що є обов'язковим документом. У зазначеному журналі відображаються у хронологічному порядку всі події, які відбуваються на лінії зіткнення (включаючи, час початку бойових дій; орієнтовний тип озброєння, що використовується ворогом; інтенсивність вогню; кількість використаних боєприпасів; втрати в особовому складі, озброєнні та боєприпасах). Отже, якщо під час бойових дій були знищені певні види озброєння, інформація про це має бути внесена до зазначеного журналу. Командир підрозділу несе відповідальність за внесення цієї інформації до журналу.

7. Кожен підрозділ, починаючи з роти (батареї), веде номерний облік наявного озброєння. Наприклад, кожна реактивна система залпового вогню БМ-21 має свій заводський номер, який записується у відповідну книгу обліку, включаючи дати постановки її на облік та зняття з обліку.

8. У разі пошкодження або втрати озброєння під час ведення бойових дій, командир підрозділу здійснює відповідний запис до журналу бойових дій та доповідає командирі військової частини. Командир військової частини призначає службове розслідування, результати якого відображаються у відповідному акті, який містить висновки службового розслідування за фактом втрати або пошкодження військового майна. До акту долучаються пояснення військовослужбовців, які були свідками бойових дій та втрати озброєння, наявні фото та відеоматеріали, витяги з журналу бойових дій, витяги з підсумкового бойового донесення, інші документи, які мають значення для службового розслідування.

9. У разі, якщо озброєння втрачено чи не підлягає відновленню, на підставі акту службового розслідування готується клопотання на посадову особу, яка згідно наказу Міністра оборони України має право списувати озброєння, з проханням дозволити списання зазначеного озброєння у встановленому порядку. У разі надання дозволу, відповідною центральною службою обліку і забезпечення видається інспекторське посвідчення на списання зазначеного озброєння з обліку ЗСУ.

10. Приклади цих документів можна знайти в Додатку 187.

11. На підставі бойового донесення та заявки відповідного підрозділу ЗСУ, відповідна центральна служба обліку і забезпечення здійснює заміну втраченого озброєння.

12. У разі якщо пошкоджене озброєння підлягає відновленню, проводиться його ремонт на потужностях Міністерства оборони України або ДК "Укроборонпром", після чого воно зберігається на складах ЗСУ в готовності до видачі у війська.

С. Факти стосовно окремих типів озброєнь

І. БМ-21 "Град"

13. 122 мм РСЗВ 9К51 "Град", що також включає бойову машину БМ-21 (далі - БМ-21 "Град"), була розроблена та вироблена Акціонерним товариством "Науково-виробниче об'єднання "Сплав" (м. Тула, Російська Федерація). Систему було прийнято на озброєння Радянської Армії у 1963 році. БМ-21 "Град", включаючи її модифікацію 9П138 "Град-1", була успадкована ЗСУ від Радянської Армії після розпаду СРСР в 1991 році.

14. Станом на 1 січня 2014 року ЗСУ мали на озброєнні 309 одиниць БМ-21 "Град". З 20 лютого 2014 року до 1 березня 2015 року ЗСУ втратили 41 одиницю БМ-21 "Град". Це включає вісімнадцять одиниць БМ-21 "Град", що перебували в Автономній Республіці Крим після її окупації Росією в 2014 році. Це також включає двадцять дві одиниці БМ-21 "Град", які були знищені в ході бойових дій на території Донецької та Луганської областей, та одну пошкоджену одиницю, яку ЗСУ були змушені залишити під Дебальцево 8 лютого 2015 року під час відступу. Ці факти підтверджуються відповідними інспекторськими посвідченнями, виданими на підставі результатів службових розслідувань (зразки інспекторського посвідчення та документів розслідування містяться в Додатку 187).

15. До втрати Україною контролю над районами Донецької та Луганської областей навесні 2014 року, а також перед конфліктом, який згодом розгорівся, жодних БМ-21 "Град" не було дислоковано в цих адміністративно-територіальних одиницях України. Найближчі точки дислокування цього озброєння були місто Чугуїв (Харківська обл.) та смт Гвардійське (Дніпропетровська обл.). Ця інформація підтверджується в звіті щодо звичайних озброєнь України станом на 1 січня 2014 року, поданому відповідно до вимог Договору про звичайні збройні сили в Європі, який знаходиться в Додатку 54.

II. БМ-27 Ураган

16. 220 мм РСЗВ 9К57 “Ураган”, що включає бойову машину БМ-9П140 (далі – БМ-27 “Ураган”), була розроблена Акціонерним товариством “Науково-виробниче об’єднання “Сплав” (м. Тула, Російська Федерація) та вироблена Публічним акціонерним товариством “Мотовиліхінські заводи” (м. Перм, Російська Федерація). Систему було прийнято на озброєння Радянською Армією у 1975 році. ЗСУ успадкували цю систему від Радянської Армії після розпаду СРСР в 1991 році.

17. Станом на 1 січня 2014 року ЗСУ мали на озброєнні 138 одиниць БМ-27 “Ураган”. З початку збройного конфлікту на територіях Донецької та Луганської областей навесні 2014 року до 1 жовтня 2014 року було знищено шість одиниць БМ-27 “Ураган”. Це підтверджується відповідними інспекторськими посвідченнями, виданими на підставі результатів службових розслідувань. Решта 132 одиниці залишаються у наявності в ЗСУ.

18. До втрати Україною контролю над районами Донецької та Луганської областей навесні 2014 року, а також перед конфліктом, який згодом розгорівся, жодних БМ-27 “Ураган” не було дислоковано в цих адміністративно-територіальних одиницях України. Найближчою точкою дислокування БМ-27 “Ураган” було місто Суми (Сумська область). Ця інформація підтверджується в звіті щодо звичайних озброєнь України станом на 1 січня 2014 року, поданому відповідно до вимог Договору про звичайні збройні сили в Європі.

III. БМ-9А52 Смерч

19. 300 мм РСЗВ 9К58 “Смерч”, що включає бойову машину БМ-9А52 (“БМ-9А52 Смерч”), була розроблена АТ “Науково-виробниче об’єднання “Сплав” (м. Тула, Російська Федерація) та вироблена ПАТ “Мотовиліхінські заводи” (м. Перм, Російська Федерація). Система була прийнята на озброєння Радянською Армією у 1987 році, та є ще одним видом систем залпового вогню, успадкованих ЗСУ від Радянської Армії після розпаду СРСР в 1991 році.

20. Станом на 1 січня 2014 року ЗСУ мало на озброєнні 81 одиницю РСЗВ “Смерч”. Дві одиниці РСЗВ “Смерч” було втрачено в результаті пожежі військових складів у м. Сватово 29 жовтня 2015 року, які знаходилися поза зоною Антитерористичної операції. З них одна одиниця була повністю знищена (копію матеріалів службового розслідування можна знайти в Додатку 137), а інша відновлюється на потужностях Міністерства оборони України. Решта 79 одиниць залишаються у наявності в ЗСУ.

21. До втрати Україною контролю над районами Донецької та Луганської областей навесні 2014 року, а також перед конфліктом, який згодом розгорівся, жодного РСЗВ “Смерч” не було дислоковано на територіях цих адміністративно-територіальних одиниць України. Найближчою точкою дислокування РСЗВ “Смерч” було місто Кременчук (Полтавська обл.). Ця інформація також підтверджується в звіті щодо звичайних озброєнь України станом на 1 січня 2014 року, поданому відповідно до вимог Договору про звичайні збройні сили в Європі.

IV. РСЗВ 2Б26 Град-К

22. РСЗВ 2Б26 “Град-К” є модернізованою моделлю РСЗВ 9К51 “Град” на базі автомобіля “КамАЗ-5350”. Модернізація РСЗВ 2Б26 “Град-К” проведена на ПАТ “Мотовиліхінські заводи” (м. Перм, Російська Федерація). РСЗВ була вперше представлена у 2011 році, поставляється збройним силам Російської Федерації з 2012 року.

23. ЗСУ ніколи не мали цієї РСЗВ на озброєнні.

V. Зенітний ракетний комплекс 9К330 “Тор”

24. Зенітний ракетний комплекс 9К330 “Тор” (“ЗРК “Тор”) є системою, успадкованою ЗСУ від Радянської Армії після розпаду СРСР в 1991 році. Хоча ЗРК “Тор” зберігається на деяких арсеналах та складах, ЗСУ не використовували цю зброю щонайменше протягом останніх десяти років та ніколи не втрачали таких систем. Всі одиниці обліковано.

VI. Система протиповітряної оборони 9БК6 Панцир-С1

25. Розробником зенітного ракетно-гарматного комплексу 9БК6 “Панцир-С1” є АТ “Конструкторське бюро приладобудування ім. академіка А.Г. Шипунова” (м.Тула, Російська Федерація), виробник – ВАТ “НПО “Високоточні комплекси” (м.Москва, Російська Федерація). 9БК6 Панцир-С1 є відносно новою зброєю, яка була прийнята на озброєння збройних сил Російської Федерації у 2012 році.

26. ЗСУ ніколи не мали такої системи на озброєнні.

VII. Важка вогнеметна система ТОС-1 “Буратіно”

27. Розробником ТОС-1 “Буратіно” (система “Буратіно”) є “Конструкторське бюро транспортного машинобудування” (м.Омськ, Російська Федерація), а виробником – АТ “Омський завод транспортного машинобудування” (м.Омськ, Російська Федерація). Система “Буратіно” була прийнята на озброєння збройних сил СРСР у 1980 році.

28. ЗСУ не успадковували жодної одиниці ТОС-1 під час розпаду СРСР та ніколи не мали цієї системи на озброєнні.

VIII. Реактивна штурмова граната РШГ-1

29. Розробником та виробником реактивної штурмової гранати РШГ-1 ("РШГ-1") є АТ "Науково-виробниче об'єднання "Базальт" (м.Москва, Російська Федерація). РШГ-1 прийнята на озброєння збройних сил Російської Федерації у 2000 році.

30. ЗСУ ніколи не мали РШГ-1 на озброєнні.

IX. Основний бойовий танк Т-72Б3

31. Основний бойовий танк Т-72Б3 є варіантом танку Т-72, модернізованим АТ "НПК "Уралвагонзавод" (м. Нижній Тагіл, Російська Федерація). Танк поставляється у збройні сили Російської Федерації з 2012 року.

32. Модифікація Т-72Б3 танку Т-72 ніколи не перебували на озброєнні ЗСУ.

X. Малогабаритний реактивний вогнемет МРО-А

33. Розробником малогабаритного реактивного вогнемету МРО-А "Бородач" є Федеральне державне унітарне підприємство "Державне науково-виробниче підприємство "Базальт" (м.Москва, Російська Федерація). МРО-А "Бородач" прийнятий на озброєння збройних сил Російської Федерації у 2004 році.

34. ЗСУ ніколи не мали на озброєнні МРО-А. Записи ЗСУ підтверджують те, що ЗСУ ніколи не мали на озброєнні одиниць МРО-А з наступними маркуваннями:

- a) МРО-А МО.1.10.02 ББ-03-08ОКФОЛ У-505 Б 533-1-08
- b) МРО-А МО.1.10.01 КЛ4214 29 08
- c) МРО-А МО.1.10.00МО.1.10.011063715-2008

35. Своїм виглядом та функціональним призначенням МРО-А дуже нагадує та є подібним до реактивного піхотного вогнемету РПО-А "Шмель", який знаходиться на озброєнні ЗСУ з часів СРСР.

XI. Переносний зенітно-ракетний комплекс "Grom E2"

36. Переносний зенітно-ракетний комплекс "Grom E2" (ПЗРК "Grom-E2") є модернізованим варіантом ПЗРК "Grom". Його розробником та виробником є польське АТ "Mesko" (м. Скаржисько-Каменна, Польща).

37. ЗСУ ніколи не мали на озброєнні ПЗРК "Grom E2".

ХІІ. Середня прилипаюча міна СПМ (Міна СПМ)

38. Розробником середньої прилипаючої міни СПМ є АТ "Науково-дослідний інженерний інститут" (м. Балашиха, Московська обл., Російська Федерація). Міна прийнята на озброєння збройних сил СРСР у 1968 році.

39. Після розпаду СРСР міна СПМ залишилася на озброєнні збройних сил держав пострадянського простору, в тому числі України. Станом на 1 січня 2014 року міни СПМ не знаходились на територіях Донецької чи Луганської областей.

40. Записи ЗСУ підтверджують те, що ЗСУ ніколи не мали на озброєнні або на складах мін СПМ з номером партії: 15-6-90 МС ОТК-9 (1990 року виготовлення). Крім того, в ЗСУ не перебувають на озброєнні міни СПМ, виготовлені після 1987 року.

41. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними, та погоджуюсь постати перед Судом у разі необхідності надання додаткових свідчень.

Підписано в м. Київ "2" червня 2018р.

Іван ГАВРИЛЮК

Annex 2

Witness Statement of Taras Stepanovych Horbatyi (31 May 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WRITTEN STATEMENT OF TARAS STEPANOVYCH HORBATYI

---

1. My name is Taras Stepanovych Horbatiy. I am a national of Ukraine. I work as the Head of the 3rd Unit of the 1st Department of Pre-trial Investigations of the Main Investigation Department of the Security Service of Ukraine (SSU). I have been working in the SSU for 21 years, since 1997. During my service in the SSU, I have been an investigator at a regional SSU office and at the Main Investigation Department of the SSU. In accordance with my duties, I conduct pre-trial investigations of criminal cases, including cases related to crimes related to terrorist activities.

2. From 18 December 2016 to 31 January 2018, I conducted the pre-trial investigation in the criminal case No. 2201600000000466 concerning Svyatoslav Valeriyovych Zhyrenko, Dmytro Dmytrovych Jakob, and Andriy Valentynovych Tykhonov, the Ukrainian nationals who, on 20 January 2017, attempted to bomb with an explosive device Anton Yuriyovych Gerashchenko, a member of the Ukrainian Parliament.

3. My responsibilities concerning the pre-trial investigation in this criminal case included: managing and coordinating activities related to the pre-trial investigation; conducting

a comprehensive investigation of the circumstances of the criminal case; collecting, reviewing, researching, evaluating and verifying evidence; coordinating among investigative, search, and expert units and with the prosecutor's office; questioning and interviewing witnesses; evaluating and examining evidence obtained as part of the covert investigations, including intercepted conversations.

4. I have personal knowledge of the facts and circumstances set out in this testimony, since I personally oversaw the pre-trial investigation, which collected and examined the evidence that is referenced in this statement.

5. During the pre-trial investigation, my investigation team established that a representative of the Main Intelligence Department of the General Staff of the Armed Forces of the Russian Federation and captain of the first rank, Eduard Dobrodeev, contacted a member of the so-called "Luhansk People's Republic" (LPR), a national of Ukraine named Andriy Valentynovych Tykhonov, with a proposal to prepare and carry out the assassination of A. Gerashchenko for a monetary reward. A. Tykhonov, while located in the city of Belgorod (in the Russian Federation), engaged Ukrainian citizens Oleksiy Mykolayovych Andriyenko, S. Zhyrenko, and D. Yakob to help with the assassination plot, promising each monetary rewards. In implementing the plan, S. Zhyreko and D. Yakob intended to bomb A. Gerashchenko's car with an explosive device. The SSU timely prevented the bombing attack on A. Gerashchenko, in part because O. Andriyenko alerted the SSU to the plot on 15 December 2016, and cooperated with the SSU in its investigation.

6. The above facts and circumstances of the pre-trial investigation are confirmed by the following evidence:

7. Surveillance of suspects: After O. Andriyenko alerted the SSU to the plot, the SSU constantly monitored the members of the assassination team, including through video surveillance, and with the assistance of O. Andriyenko. Based on this surveillance, the investigation team observed that on 19 December 2016, S. Zhyrenko and D. Yakob arrived in

Kyiv and began preparations to assassinate A. Gerashchenko. As part of this process, they scouted Gerashchenko's residence and place of work, and also procured explosive materials that they used to make an explosive device. These facts are documented in undercover surveillance reports and captured on pictures available in the case files.¹ S. Zhyrenko and D. Yakob also traveled to the city of Belgorod several times in December 2016 and January 2017 to meet with A. Tykhonov and coordinate further details of the assassination plot with him. As a result of this surveillance, on 20 January 2017, officers of the SSU ultimately were able to detain S. Zhyrenko and D. Yakob when they left their apartment with an explosive device that they planned to place in A. Gerashchenko's car.

8. Recorded conversation between O. Andrienko and A. Tyhonov: O. Andrienko recorded a conversation he had with A. Tykhonov on 12-13 December 2016 at A. Tykhonov's apartment in Belgorod in which they discussed the assassination plot. He provided this audio recording to my investigators.² During the conversation, A. Tykhonov personally named the post, the rank, and the last and the first names of E. Dobrodeev, which confirmed that he is a representative of the GRU of the Armed Forces of the Russian Federation. According to the recording, A. Tykhonov asked O. Andrienko to assist S. Zhyrenko and D. Yakob to commit the assassination of A. Gerashchenko. A. Tykhonov explained that he is a member of a special operations unit of the LPR, that he remains in constant contact with the Russian intelligence services and helps them organize subversive activities on the territory of Ukraine. A. Tykhonov gave O. Andrienko three thousand dollars to purchase a car and to cover other ongoing

---

¹ See Record of covert surveillance prepared by A. O. Patsalay, Colonel and Senior Designated Officer at the 3rd Office of the 2nd Directorate of the Criminal Investigation Department of the Security Service of Ukraine (21 January 2017) (Annex 1104); Record of covert surveillance prepared by A. O. Patsalay, Colonel and Senior Designated Officer at the 3rd Office of the 2nd Directorate of the Criminal Investigation Department of the Security Service of Ukraine (22 January 2017) (Annex 1105).

² See Record of examination of the file with audio recordings conducted by O. V. Stukovenkov, Lieutenant Colonel of Justice and Senior Investigator at the 3rd Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the Security Service of Ukraine (15 May 2017) (Annex 251).

expenses and promised "fifty" [\$50 000] for the job. A. Tykhonov also informed O. Andriyenko that upon his arrival in Kharkiv, S. Zhyrenko and D. Yakob would get in touch with him.

9. Testimony of O. Andriyenko: O. Andriyenko has provided testimony to an investigating judge.³ His testimony confirms the meeting with Tikhonov on 13 December 2016 and the substance of the conversation described in the prior paragraph.

10. Testimony of others: The investigative team confirmed that A. Tykhonov is a representative of the LPR and a deputy head of one of the LPR's units through the testimony of another witness, Gaide Adylivna Rizaeva.⁴ G. A. Rizaeva was captured by the LPR in 2014. While she was held captive, she testified that she encountered A. Tykhonov and that he "was directly involved in combat operations on the side of the LPR as head of a combat unit or one of its leaders."⁵

11. Other Recorded Conversations: Pursuant to applicable Ukrainian laws and regulations, the SSU also recorded all conversations between S. Zhyrenko and A. Tykhonov, and between D. Yakob and A. Tykhonov.⁶ S. Zhyrenko and D. Yakob constantly informed A. Tykhonov on the phone about their progress in preparing for the assassination attempt. In particular, S. Zhyrenko and D. Yakob discussed with A. Tykhonov the results of their surveillance of A. Gerashchenko, their plans for how to carry out the assassination, and their options for leaving the crime scene and fleeing to the territory of the Russian Federation. The

---

³ See Transcript of the audio recording of testimony by O. Andriyenko before the investigating judge of the Shevchenkivsky District of Kyiv (27 April 2017) (Annex 261).

⁴ See Signed testimony by Hayde Rizayeva, Record of witness questioning (14 February 2017) (Annex 253).

⁵ *Ibid.*

⁶ See Record of covert surveillance prepared by O. V. Grebenyuk, Major and Consulting Expert with the 3rd Office of the 2nd Directorate of the Criminal Investigation Department of the Security Service of Ukraine (2 May 2017) (Annex 1106).

SSU also recorded S. Zhyrenko and D. Yakob conversation about assembling the explosive device.⁷

12. Expert findings: Experts retained by the pre-trial investigation team confirmed that S. Zhyrenko and D. Yakob assembled a homemade explosive device that they planned to use in the attack. This analysis is contained in a crime scene inspection report and an expert opinion based on analysis of the explosive device.

13. I swear that the above testimony is true and accurate and agree to appear before the Court, if necessary, to provide additional testimony. My testimony is based on my personal knowledge as an investigator.

Signed in Kyiv, Ukraine, on 31 May 2018

[Signature]

Taras Stepanovych Horbatyi

---

⁷ See Crime scene examination record prepared by A. S. Bakovsky, Major of Justice and Senior Investigator with the 3rd Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate at the Central Investigative Directorate of the Security Service of Ukraine (20 January 2017) (Annex 159); Expert Opinion No. 19/11-1/11-8-3/9-14/1/3-CE17, State Scientific Research Forensic Expert Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (17 May 2017) (Annex 173).

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
БОРТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА
МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ
ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

ПИСЬМОВІ СВДЧЕННЯ ТАРАСА СТЕПАНОВИЧА ГОРБАТОГО

---

1. Я, Тарас Степанович Горбатий, є громадянином України. Я обіймаю посаду начальника 3-го відділу 1-го управління досудового розслідування Головного слідчого управління Служби Безпеки України (СБУ). В СБУ я працюю протягом 21 року, починаючи з 1997 року. За час проходження служби в СБУ я обіймав посади слідчого в регіональному підрозділі СБУ та в Головному слідчому управлінні СБУ. Згідно з функціональними обов'язками, я здійснюю досудове розслідування кримінальних справ, в тому числі кримінальних справ за обставинами вчинення злочинів пов'язаних із терористичною діяльністю.

2. З 18 грудня 2016 року по 31 січня 2018 року я здійснював досудове розслідування у кримінальному провадженні № 22016000000000466 за підозрою громадян України Святослава Валерійовича Жиренка, Дмитра Дмитровича Якоба та Андрія Валентиновича Тихонова, які 20 січня 2017 року здійснили спробу підризу народного депутата України Антона Юрійовича Геращенко за допомогою вибухового пристрою.

3. Мої функціональні обов'язки щодо здійснення досудового розслідування у даному кримінальному провадженні включали: загальне керівництво та координацію дій щодо досудового розслідування у справі; проведення повного дослідження обставин кримінальної справи; зібрання, вивчення, оцінювання та перевірку доказових матеріалів; координацію взаємодії з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову й експертну діяльність, та з прокуратурою;

допит та опитування свідків; аналіз та вивчення доказових матеріалів, отриманих в рамках негласних слідчих (розшукових) дій.

4. Мені відомо про всі факти та обставини, викладені у цьому свідченні, оскільки я особисто здійснював керівництво досудовим розслідуванням, під час якого були зібрані та вивчені доказові матеріали, на які містяться посилання в цьому свідченні.

5. У ході досудового розслідування моя слідча група встановила, що представник Головного розвідувального управління (ГРУ) Генерального штабу Збройних Сил Російської Федерації, капітан першого рангу, Едуард Добродеев звернувся до представника так званої "Луганської Народної Республіки" (ЛНР), громадянина України Андрія Валентиновича Тихонова з пропозицією організувати підготовку та вчинення вбивства А. Геращенка за грошову винагороду. А. Тихонов, перебуваючи у місті Белгород (Російська Федерація), залучив громадян України -- Олексія Миколайовича Андрієнка, С. Жиренка, та Д. Якоба -- до реалізації плану з ліквідації, пообіцявши кожному грошову винагороду. В рамках реалізації поставленого завдання, С. Жиренко та Д. Якоб планували підірвати автомобіль А. Геращенка за допомогою вибухового пристрою. СБУ вчасно попередила замах на вбивство А. Геращенка, серед іншого завдяки тому, що 15 грудня 2016 О. Андрієнко попередив СБУ про план ліквідації та погодився на співпрацю з СБУ в цій справі.

6. Вищезазначені факти та обставини досудового розслідування підтверджуються наступними доказовими матеріалами:

7. Спостереження за підозрюваними: Після того, як О. Андрієнко попередив СБУ про план ліквідації, СБУ взяла на постійний контроль учасників групи ліквідації, включаючи відеоспостереження, а також завдяки сприянню слідству О. Андрієнком. Завдяки спостереженню, слідча група встановила, що 19 грудня 2016 року С. Жиренко та Д. Якоб прибули до Києва і розпочали підготовку до вбивства А. Геращенка. В рамках цього процесу вони здійснювали спостереження за місцем роботи та проживання А. Геращенка, а також придбали вибухові матеріали, які вони в подальшому використали для виготовлення вибухового пристрою. Ці факти

задокументовані в протоколах негласних слідчих (розшукових) дій, а також зафіксовані на фотографіях, що знаходяться в матеріалах справи.¹ У грудні 2016 та в січні 2017 С. Жиренко та Д. Якоб кілька разів їздили до міста Белгород для зустрічі з А. Тихоновим та координації деталей плану ліквідації з ним. Завдяки спостереженню, 20 січня 2017 року співробітники СБУ зрештою отримали змогу затримати С. Жиренка та Д. Якоба під час їхнього виходу з помешкання з вибуховим пристроєм, який вони планували закласти у машину А. Геращенка.

8. Аудіо запис розмови О. Андрієнко та А. Тихонова: О. Андрієнко записав розмову, яку він мав з А. Тихоновим 12-13 грудня 2016 року в квартирі А. Тихонова у Белгороді, в якій вони обговорювали план ліквідації. Він передав ці аудіо записи моїм слідчим². В ході розмови А. Тихонов особисто назвав посаду, звання, прізвище та ім'я Е. Добродєєва, що підтвердило його приналежність до ГРУ Збройних Сил Російської Федерації. Згідно з записами, А. Тихонов попросив О. Андрієнка надати сприяння С. Жиренку та Д. Якобу в організації ліквідації. А. Тихонов пояснив, що він входить до відділу спеціальних операцій ЛНР, знаходиться на постійному зв'язку з російськими спецслужбами та допомагає їм в організації диверсійної діяльності на території України. А. Тихонов передав О. Андрієнку три тисячі доларів США на придбання автомобіля та на покриття інших поточних витрат та пообіцяв "п'ятдесят" (50 000 доларів США) у якості винагороди. А. Тихонов також повідомив О. Андрієнку, що після його прибуття в Харків з ним (Андрієнком) мають зв'язатися С. Жиренко та Д. Якоб.

---

¹ Див. Протокол за результатами проведення негласного розшукового заходу складений А. О. Пацалаєм, Підполковником та Старшим уповноваженим з відділу 2 управління Департаменту карного розшуку СБУ (від 21 січня 2017 року) (Додаток 1104); Протокол за результатами проведення негласного розшукового заходу складений А. О. Пацалаєм, Підполковником та Старшим уповноваженим з відділу 2 управління Департаменту карного розшуку СБУ (від 22 січня 2017 року) (Додаток 1105).

² Див. Протокол огляду файлу із аудіо записами проведеного О.В. Стуковенковим, Підполковником юстиції та Старшим слідчим з відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 15 травня 2017 року) (Додаток 251).

9. Покази О. Андрієнка: О. Андрієнко надав свідчення слідчому судді.³

Його свідчення підтверджують зустріч з А. Тихоновим 13 грудня 2016 року та зміст розмови описаної у попередньому абзаці.

10. Покази інших: Завдяки показам іншого свідка, Гаїде Адилівни Різаєвої, слідча група переконалась, що А. Тихонов є представником ЛНР, а також заступником голови одного з підрозділів ЛНР.⁴ У 2014 році Різаєва перебувала у полоні ЛНР та пересікалася з А. Тихоновим. Вона засвідчила, що він “безпосередньо брав участь у бойових діях на стороні ЛНР як голова одного з підрозділів або один із його лідерів.”⁵

11. Інші аудіо записи розмов: СБУ, відповідно до чинного законодавства, також записала розмови між С. Жиренком та А. Тихоновим, а також між Д. Якобом та А. Тихоновим.⁶ С. Жиренко та Д. Якоб постійно повідомляли А. Тихонова про перебіг підготовки ліквідації. Зокрема, С. Жиренко та Д. Якоб обговорювали з А. Тихоновим результати їх спостережень за А. Геращенком, їх плани щодо проведення ліквідації, та варіанти їх відходу з місця злочину і втечі до Російської Федерації. СБУ також записала розмову між С. Жиренком та Д. Якобом про збирання вибухового пристрою.

12. Висновки експертів: Експерти, залучені слідчою групою досудового розслідування, підтвердили, що С. Жиренко та Д. Якоб зібрали саморобний вибуховий пристрій, який вони планували використати для нападу. Цей аналіз міститься в протоколі огляду місця події та висновку експерта, який ґрунтується на аналізі вибухового пристрою.⁷

---

³ Див. Стенограму аудіо запису показів О. Андрієнка слідчому судді Шевченківського району міста Києва (від 27 квітня 2017 року) (Додаток 261).

⁴ Див. Підписані свідчення Гаїде Різаєвої, Протокол допиту свідка (від 14 лютого 2017 року) (Додаток 253).

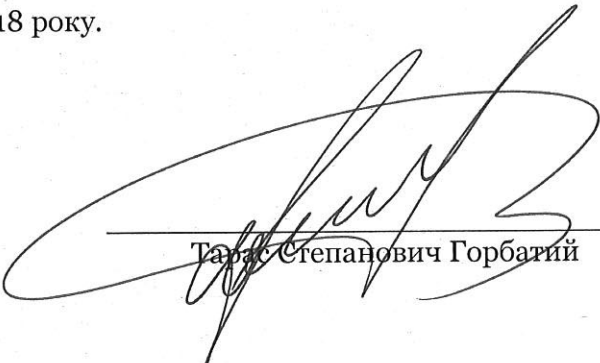
⁵ *Ibid.*

⁶ Див. Протокол за результатами проведення негласної (слідчої) розшукової дії складений О.В. Гребенюком, Майором та Консультантом-експертом з відділу 2 управління Департаменту карного розшуку СБУ (від 2 травня 2017 року) (Додаток 1106).

⁷ Див. Протокол огляду місця події складений А.С. Баковським, Майором юстиції та Старшим слідчим з відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 20 січня 2017 року) (Додаток 159); Висновок експерта № 19/11-1/11-8-3/9-14/1/3-СЕ17, Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України (від 17 травня 2017 року) (Додаток 173).

13. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними та погоджуюсь постати перед Судом у разі необхідності для надання додаткових свідчень. Мої свідчення ґрунтуються на моїх особистих знаннях як слідчого.

Підписано у м. Київ, Україна, 31 травня 2018 року.

Тарас Степанович Горбатий

Annex 3

Witness Statement of Kyrylo Ihorevych Dvorskyi (4 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION

WRITTEN STATEMENT OF KYRYLO IHOREVYCH DVORSKYI

---

1. My name is Kyrylo Ihorevych Dvorskyi. I am a citizen of Ukraine. Since December 2017, I have been working as an investigator of high priority cases at the Main Investigations Department of the Security Service of Ukraine (SSU). I have worked for the state security agencies since July 2015. During my service in the SSU, I have held various positions in different units that focus on pre-trial investigation, including as an investigator, a senior investigator and an investigator of high priority cases. From July 2015 to December 2017, I worked in the pre-trial investigation unit of the SSU in the Donetsk region. During my service in the Donetsk region, I conducted pre-trial investigations for more than 200 criminal cases, most of which involved members of the so-called "Donetsk People's Republic" (DPR) and individuals who worked with the DPR.

2. Since January 2018, I have been the head of the investigation team that is carrying out a pre-trial investigation in criminal case No. 22015050000000092, which concerns the DPR's artillery shelling of a residential neighborhood in Kramatorsk on 10 February 2015. As head of this investigation, I manage and coordinate all pre-trial investigation activities, including coordination of the investigative, search, and expert units and with the prosecutor's office. I oversee the investigation of all facts of the criminal case and review and analyze evidence and interview witnesses. I also prepare evidentiary materials for the prosecutor's office and the court.

3. I am aware of the facts and circumstances set out in this statement because I am the head of the investigation team and personally reviewed the materials available in this criminal case, as well as collected additional evidence referenced in this statement. In addition, as the head of the investigation team, I am directly responsible for collection, examination, and review of evidence within the framework of the criminal proceeding related to the shelling of Kramatorsk's residential neighborhood on 10 February 2015.

4. Below, I describe the pre-trial investigation of the shelling attack against the residential neighborhood of Kramatorsk and identify key evidence collected by the investigator at this stage.

5. On 10 February 2015, DPR members carried out artillery shelling attacks against a residential neighborhood in Kramatorsk and the local airport. On 15 February 2015, the prosecution launched two separate criminal investigations into these two incidents. The prosecution launched two criminal cases concerning artillery shelling of 10 February 2015. My investigation team investigates the shelling attack on the residential neighborhood in Kramatorsk, and the Military Prosecutor's Office investigates the second case concerning the shelling attack on the military airport near Kramatorsk.

6. On April 2017, the pre-trial investigation of the shelling attack on the residential neighborhood was transferred from the SSU's department in Donetsk to the investigation department of the SSU in Kyiv. The SSU's investigation team collected a substantial volume of evidence that includes witnesses statements, scientific and research examinations, medical conclusions, and expert opinions¹.

---

¹ See Expert Opinion No. 8713/8714, Professor Emeritus M. S. Bokarius Kharkiv Scientific Research Institute of Forensic Expert Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine (dated 23 November 2015) (Annex 139).

7. The investigative team began work soon after the attack, and identified the basic circumstances of the case—the timing of the shelling, the type of weapons and ammunition used during the shelling, the approximate location from which the shelling originated, and the number of casualties and injured people.

8. Based on the results of the investigative activities, my team determined that on 10 February 2015, at 12:30 p.m. and 12:35 p.m., members of the DPR carried out the artillery shellings of the residential neighborhood of the city of Kramatorsk² and the military airport located two kilometers from the city.³ According to eyewitness, the artillery shelling of the airport was carried out using unmanned aerial vehicles.⁴ The residential neighborhood of Kramatorsk also included a police department located on Mayakovskoho street, a military recruitment office on Lenin street (renamed to Druzhby street) and an administrative office of the regional Department of the State Border Guard located on Heroiv Ukrainy boulevard.

9. The investigative team inspected the crime scene in the residential neighborhood on 12 February 2015 and documented the location of the impact sites, with the assistance of experts in explosive engineering and ballistics. During the inspection of the crime scene, the investigation team identified, collected, and preserved 38 fragments; collected 7 samples from the craters, and documented 58 shell craters.⁵

---

² See Record of Site Inspection Conducted by A. A. Kholin, Major of Justice and Senior Investigator with the Operative Unit of the Investigative Department of the Security Service of Ukraine in Donetsk Oblast (12 February 2015) (Annex 105); Incident Site Inspection Report of O. V. Kupriyanov, Police Lieutenant and Investigator with the Investigations Department of the Kramatorsk Police Department (12 February 2015) (Annex 103); Ukraine Executive Committee of the Kramatorsk City Council Letter No. F1-28/4812 to Investigations Department of the Donetsk Regional Directorate of the SSU (12 November 2015) (Annex 138).

³ See Signed Declaration of Oleksandr Bondaruk, Victim Interrogation Protocol (20 August 2015) (Annex 240); Signed Declaration of Vitaliy Hrynychuk, Victim Interrogation Protocol (19 August 2015) (Annex 237).

⁴ See Signed Declaration of Denys Hoyko, Victim Interrogation Protocol (20 August 2015) (Annex 239).

⁵ See *supra*, note 1 and accompanying citations.

10. Forensic experts examined the fragments collected from the crime scene and identified the weapons used in the attack as the MLRS BM-30 Smerch, firing 300mm rocket-propelled projectiles with sub-munitions.⁶

11. Ballistic experts examined shell craters at the crime scene and concluded that the shelling attack came from the north-eastern outskirts of the town of Horlivka in the Donetsk region.⁷ This area was under the control of the DPR at the time of the attack.

12. Finally, the investigation team identified the harm caused by the attack to the civilian infrastructure of the city. As documented in relevant medical reports and forensic medical examinations, 7 people were killed and 26 people were injured, including five children. Mariupol local authorities shared with the investigation team information concerning the significant damage to civilian infrastructure caused by the attack, including damage to residential buildings, a kindergarten, an art school, and the city hospital.⁸

13. I swear that the above testimony is true and accurate, and agree to appear before the Court, if necessary, to provide additional testimony. My testimony is based on my personal knowledge as an investigator.

Signed in Kyiv, Ukraine, on 4 June 2018

[Signature]
Kyrylo Ihorovych Dvorskyi

---

⁶ See Expert Opinion No. 193/1, Ukrainian Scientific Research Institute of Special Equipment and Forensic Expert Examination of the Security Service of Ukraine (29 April 2015) (Annex 121).

⁷ See *supra*, note 1 and accompanying citations.

⁸ See *supra*, note 2 and accompanying citations.

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
БОРТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА
МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ
ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

ПИСЬМОВІ СВДЧЕННЯ КИРИЛА ІГОРОВИЧА ДВОРСЬКОГО

---

1. Я, Кирило Ігорович Дворський, є громадянином України.

Починаючи з грудня 2017 року я обіймаю посаду слідчого в особливо важливих справах Головного слідчого управління Служби Безпеки України (СБУ). В органах державної безпеки я працюю з липня 2015 року. За час проходження служби в СБУ я обіймав різні посади в органах досудового розслідування, включаючи посади слідчого, старшого слідчого та слідчого в особливо важливих справах. З липня 2015 року по грудень 2017 року я працював в органах досудового розслідування СБУ в Донецькій області. За час проходження служби в Донецькій області я проводив досудові розслідування у понад 200 кримінальних провадженнях, більшість з яких стосувалися членів так званої "Донецької Народної Республіки" (ДНР) та осіб, що співпрацювали з ДНР.

2. Починаючи з січня 2018 року я був залучений у якості керівника слідчої групи до здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні №2201505000000092 щодо артилерійського обстрілу житлового мікрорайону в місті Краматорськ представниками ДНР 10 лютого 2015 року. В якості керівника даного розслідування я здійснюю загальне керівництво та координацію усіх дій щодо досудового розслідування у справі, включаючи координацію з підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову й експертну діяльність та з органами прокуратури. Я здійснюю загальний нагляд за

розслідуванням усіх обставин вчинення обстрілу, аналізую та вивчаю доказові матеріали та допитую свідків. Я також готую доказові матеріали для передачі в органи прокуратури та суд.

3. Мені відомо про всі факти та обставини, викладені у цьому свідченні, оскільки я є керівником слідчої групи та особисто вивчав наявні матеріали цього кримінального провадження, а також збирав додаткові докази, на які містяться посилання в цьому свідченні. Окрім того, в якості керівника слідчої групи, я безпосередньо відповідаю за збирання, аналіз та вивчення доказів в рамках кримінального провадження щодо обстрілу житлового мікрорайону Краматорська 10 лютого 2015 року.

4. Нижче я опишу досудове розслідування обстрілу житлового мікрорайону Краматорська та розгляну ключові докази зібрані слідчим на даному етапі.

5. 10 лютого 2015 року представниками ДНР було здійснено артилерійський обстріл житлового мікрорайону Краматорська та місцевого аеропорту. 15 лютого 2015 року органи прокуратури розпочали два окремих кримінальних провадження з приводу цих двох інцидентів. Органи прокуратури завели дві кримінальні справи, що стосуються обстрілу 10 лютого 2015 року. Моя слідча група розслідує обстріл житлового мікрорайону у Краматорську, а Головна військова прокуратура розслідує другу справу, яка стосується обстрілу військового аеропорту біля Краматорська.

6. 27 квітня 2017 року, досудове слідство щодо обстрілу житлового мікрорайону було передано з департаменту СБУ в Донецькій області до слідчого департаменту СБУ в Києві. Слідча група СБУ збрала суттєву доказову базу, яка включає покази свідків, науково-дослідницькі експертизи та експертні висновки.¹

---

¹Див. Висновок експертизи № 8713/8714, Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. Заслуженого професора М.С. Бокаріуса Міністерства юстиції України (від 23 листопада 2015 року) (Додаток 139).

7. Слідча група почала працювати відразу після артилерійського обстрілу та встановила основні обставини справи, такі як час обстрілу, тип зброї і боеприпасів, які використовувались під час обстрілу, приблизне місце, звідки здійснювався обстріл, та кількість загиблих та поранених людей.

8. За результатами проведених слідчих дій моя група встановила, що 10 лютого 2015 року о 12 годині 30 хвилин та 12 годині 35 хвилин члени ДНР здійснили артилерійський обстріл житлового мікрорайону міста Краматорськ² та військового аеропорту розташованого в двох кілометрах від міста.³ За свідченнями очевидців, артилерійський обстріл аеропорту здійснювався за допомогою безпілотних літальних апаратів.⁴ У житловому мікрорайоні Краматорська розміщувалися відділення поліції на вулиці Маяковського, військкомат на вулиці Леніна (перейменована у вулицю Дружби) та адміністративний офіс регіонального Управління Державної прикордонної служби України на бульварі Героїв України.

9. Слідча група обстежила місце злочину в житловому мікрорайоні 12 лютого 2017 року та задокументувала місця влучення снарядів за допомогою експертів з вибухотехніки та балістики. Під час огляду місця злочину слідча група ідентифікувала, збирила та зберегла 38 фрагментів; вилучила 7 зразків із місць влучення снарядів, та задокументувала 58 місць попадання снарядів.⁵

---

² Див. Протокол огляду місця події проведеного А.А. Холіним, Майором юстиції та старшим слідчим слідчого відділу Управління Служби Безпеки України в Донецькій області (від 12 лютого 2015 року) (Додаток 105); Протокол огляду місця події складений О.В. Купріяновим, Лейтенантом міліції та слідчим слідчого відділу Краматорського міського відділу Управління МВС в Донецькій області (від 12 лютого 2015 року) (Додаток 103); Лист Виконавчого комітету Краматорської міської ради № 01-28/4812 до Управління СБУ в Донецькій області (від 12 листопада 2015 року) (Додаток 138).

³ Див. Підписані свідчення Олександра Бондарука, Протокол допиту потерпілого (від 20 серпня 2015 року) (Додаток 240); Підписані свідчення Віталія Гринчука, Протокол допиту потерпілого (від 19 серпня 2015 року) (Додаток 237).

⁴ Див. Підписані свідчення Дениса Гойко, Протокол допиту потерпілого (від 20 серпня 2015 року) (Додаток 239).

⁵ Див. *supra*, зноску 2 та відповідні посилання.

10. Експерти-криміналісти проаналізували фрагменти зібрані із місця злочину та встановили, що обстріл здійснювався 300-мм реактивними снарядами, відстріляними з реактивної систем залпового вогню БМ-30 "Смерч".⁶

11. Експерти з балістики оглянули місця падіння снарядів та дійшли висновку, що обстріл здійснювався зі сторони північно-східної околиці м. Горлівка Донецької області.⁷ Під час обстрілу ця територія перебувала під контролем ДНР.

12. На довершення слідча група встановила кількість жертв та постраждалих, а також задокументувала шкоду, завдану цивільній інфраструктурі міста в результаті атаки. Як задокументовано у відповідних медичних висновках та висновках експертів-криміналістів, 7 осіб загинуло та 26 було поранено, включаючи п'ятьох дітей, внаслідок обстрілу. Місцева влада Краматорська надала моїй слідчій групі інформацію про суттєві пошкодження, які були завдані цивільній інфраструктурі в результаті обстрілу, включаючи пошкодження житлових будинків, дитячого садка, художньої школи та міської лікарні.⁸

13. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними, та погоджуюсь постати перед Судом у разі необхідності для надання додаткових свідчень. Мої свідчення ґрунтуються на моїх особистих знаннях, як слідчого.

Підписано у м. Київ, Україна, 04. червня 2018 року.

Кирило Ігорович Дворський

⁶ Див. Висновок експерта № 193/1, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (від 29 квітня 2015 року) (Додаток 121).

⁷ Див. *supra*, зноски 1 та відповідні посилання.

⁸ Див. *supra*, зноски 2 та відповідні посилання.

Annex 4

Witness Statement of Maksym Anatoliyovych Shevkoplias (31 May 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF MAKSYM ANATOLIYOVYCH SHEVKOPLIAS

---

1. My name is Maksym Anatoliyovych Shevkoplias. I am a citizen of Ukraine. I began serving in the State Border Guard Service of Ukraine in 2002 while studying at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, from which I graduated in 2006. From 2006 to 2014, I served in the Western Regional Office of the State Border Guard Service of Ukraine. From October 2014 to February 2015, I was a member of the Border Guard Command "Lviv-1" located in Volnovakha as the Head of a border control unit. From May 2015 to October 2015, I served as the Deputy Head of the Border Guard Service unit "Pavlovychi" of the Lviv Regional Border Guard of the Western Regional Department. From October 2015 to July 2016, I held various positions in the units of the State Border Guard Service of Ukraine. Since July 2016, I have been studying at the school of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after B. Khmelnytsky, which trains commanding staff.

2. From October 2014 to February 2015, I was in charge of a unit that ensured passage of people and vehicles through the entry and exit checkpoint "Buhas." The checkpoint "Buhas" is located at the stationary post of the State Motor Vehicle Inspection of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 5, at the exit from the town of Volnovakha in the direction of the village of Buhas of the Donetsk region.

3. In my testimony below, I will provide information regarding: the operation of the entry and exit checkpoint "Buhas"; functions performed by me and my unit during our service at the checkpoint; as well as other aspects related to the operation of the entry and exit checkpoint and the situation in that area. I am personally aware of all the facts and circumstances outlined in this statement since I was directly responsible for the organization of service at the checkpoint.

4. The checkpoint "Buhas" is situated in the area of the permanent post of the State Automobile Inspection, which is located at the exit from the town of Volnovakha in the direction of the city of Donetsk on the highway N-20.

5. The decision on the setting and closing of the checkpoint, the number and composition of its personnel, and its location was adopted by the Head of the Operational Headquarters that oversees the Anti-Terrorist Operation under auspices of the Security Service of Ukraine.

6. The highway H-20, where the checkpoint "Buhas" is located, connects Mariupol, which is controlled by the Ukrainian authorities, with Donetsk, which is located on the territory of Ukraine that is outside the control of Ukrainian state authorities. The highway H-20 has very busy traffic of civilian vehicles. A lot of people go from the area that is outside the control of Ukrainian state authorities to Volnovakha and Mariupol to receive pensions and other social benefits, and to visit relatives. The traffic of civilian vehicles on the highway N-20 significantly increased when the railway connection with Donetsk was ceased in 2014. The intensive traffic on the highway H-20 remains due to its relative safety, because until 13 January 2015, there were no incidents of shelling of civilians on this segment of the highway.

7. The checkpoint "Buhas" is open 24 hours a day, seven days a week. According to the statistical information, which I reported to my superiors every week, the traffic flow through the checkpoint was estimated at 2.5-3 thousand cars per day. Approximately 15-20 passenger

buses ran through the check point daily. For a week, the traffic flow amounted to approximately 10-14 thousand cars and about 40 thousand people. Usually the passenger traffic stream increased significantly at lunch time, from 13:00 to 15:00, on working days, and also when people went to work and returned. During the night, there was very little traffic.

8. In addition to the State Border Guard servicemen, internal troops of "Kyiv-2" unit of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, representatives of the Security Service of Ukraine and of the State Fiscal Service of Ukraine also participated in running the checkpoint "Buhas."

9. According to my functional responsibilities, I supervised the Border Guard unit at the checkpoint "Buhas." Our tasks were the following: controlling passage to the territory outside the control of Ukrainian state authorities and from that territory of persons, vehicles and cargo; detecting and preventing cases of illegal passage of vehicles and goods; coordinating activities with other institutions and organizations associated with the passage to the territory outside the control of Ukrainian state authorities.

10. My unit and "Kyiv-2" unit were equipped with small arms, in particular Kalashnikov assault rifles, pistols, and hand grenades. There were no heavy weapons at the checkpoint. During my time of service, no heavy military equipment was placed at the checkpoint at any given time. Technical equipment of the "Kyiv-2" unit included off-road vehicles and one armored reconnaissance vehicle.

11. On 13 January 2015, there were no military formations or military units of Ukraine within a radius of several kilometers around the checkpoint "Buhas," nor was there any military equipment placed within this radius. The closest roadblock was located at a distance of 1.5 kilometers from the checkpoint "Buhas." Servicemen from my Border Guard unit served at three checkpoints: one in the village of Rybyske (8 km from Volnovakha), another one in the village of Blagodatnoye (19 km from Volnovakha) and at the checkpoint "Buhas," discussed in

this statement, located at the exit from Volnovakha. Also, one checkpoint of the Armed Forces of Ukraine was set up near the village of Olginka (14 km from Volnovakha).

12. On 13 January 2015 at 9:00, I began my duty at the checkpoint "Buhas." At approximately 13:30, I went to Volnovakha to attend a coordination meeting of the law enforcement agencies to discuss issues of the transit regime at the checkpoint. Having learned about the shelling in the area of the checkpoint at 14:30, I immediately returned to the checkpoint. Right after the shelling, passage through the checkpoint was suspended in order to ensure security, provide emergency assistance, and conduct investigative activities. No other checkpoint in the area of the town of Volnovakha was shelled on that day.

13. After the shelling, the traffic on the highway H-20 in both directions initially significantly decreased, but during the following week the intensity of traffic was restored again as people needed to travel in order to receive pensions, social benefits, and visit relatives.

14. A surveillance camera was mounted at the checkpoint. After the shelling, when I watched the footage of the shelling recorded by this camera, it was clear that the shelling was carried from the side of Dokuchaevsk.

15. I swear on my honor that the foregoing statement is true and accurate. My testimony is based on my personal knowledge as the Head of the Border Guard unit, which controlled activities at the checkpoint "Buhas."

Signed in Khmelnytsky, Ukraine, on 31 May 2018.

[Signature] M.A. Shevkoplias

Maksym Anatoliyovych Shevkoplias

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
БОРОТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА
МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ
ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІ**

ПИСЬМОВІ СВІДЧЕННЯ МАКСИМА АНАТОЛІЙОВИЧА ШЕВКОПЛЯСА

---

1. Я, Максим Анатолійович Шевкопляс, є громадянином України. Службу в Державній прикордонній службі України розпочав з 2002 року під час навчання в Національній академії Державної прикордонної служби України, яку закінчив у 2006 році. З 2006 по 2014 рік проходив службу в Західному регіональному управлінні Державної прикордонної служби України. З жовтня 2014 року по лютий 2015 року проходив службу у складі прикордонної комендатури "Львів-1" з місцем дислокації Волноваха на посаді начальника відділення прикордонного контролю. З травня 2015 року по жовтень 2015 року проходив службу на посаді заступника начальника відділу прикордонної служби "Павловичі" Львівського прикордонного загону Західного регіонального управління. З жовтня 2015 року по липень 2016 року проходив службу на різних посадах підрозділів Державної прикордонної служби України. З липня 2016 року навчаюсь на факультеті підготовки керівних кадрів в Національній академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького.

2. З жовтня 2014 року по лютий 2015 року керував підрозділом, який забезпечував пропуск осіб та транспортних засобів через контрольний пункт в'їзду-виїзду "Бугас" (далі КПВВ), який знаходиться на стаціонарному посту Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України № 5 при виїзді з м. Волноваха у напрямку села Бугас Донецької області.

3. У своїх показах нижче я дам свідчення щодо: функціонування КПВВ “Бугас”; функцій, які виконувалися мною та моїм підрозділом під час несення служби на КПВВ; а також інших аспектів, пов’язаних із функціонуванням КПВВ та обстановки в цьому районі. Мені відомо про всі факти та обставини, викладені у цьому свідченні особисто, оскільки я безпосередньо відповідав за організацію служби на цьому контрольному пункті.

4. КПВВ “Бугас” розміщено в районі постійного поста Державної автомобільної інспекції, який знаходиться при виїзді з м. Волноваха у напрямку м. Донецьк на автодорозі Н-20.

5. Рішення про організацію та припинення КПВВ, його кількісний, особовий склад та місце розташування КПВВ приймалося керівником оперативного штабу з управління Антитерористичною операцією при Службі безпеки України.

6. Автодорога Н-20, на якій знаходиться КПВВ “Бугас,” з’єднує Маріуполь, що контролюється українською владою, з Донецьком, що знаходиться на невідконтрольній уряді України території. Автодорога Н-20 має дуже насичений рух цивільного автотранспорту. Дуже багато людей їздить з неконтрольованої території до Волновахи та Маріуполя для отримання пенсій та інших соціальних виплат, та для відвідування рідних. Рух цивільного автотранспорту на автодорозі Н-20 значно збільшився, коли припинилося залізничне сполучення з м. Донецьк у 2014 році. Інтенсивний рух по автотрасі Н-20 обумовлений відносною безпечністю, оскільки до 13 січня 2015 року на цьому відрізку дороги не було випадків обстрілів цивільного населення.

7. КПВВ “Бугас” функціонував та здійснював пропуск транспортних засобів цілодобово 7 днів на тиждень. За статистичною інформацією, яку я кожного тижня доповідав керівництву, потік транспорту через КПВВ на добу складав орієнтовно 2.5-3 тисячі машин. Орієнтовно, біля 15-20 пасажирських автобусів проїжджали через КПВВ щодня. За тиждень транспортний потік складав орієнтовно 10-14 тисяч машин та біля 40 тисяч чоловік. Потік пасажирського транспорту значно збільшувався, як правило, в

обідню перерву з 13 години до 15 години дня у робочі дні, а також коли люди слідували на роботу та поверталися. Вночі потік пасажирського транспорту значно зменшувався.

8. Участь у пропуску через КПВВ “Бугас” окрім Державної прикордонної служби також брали підрозділ Київ-2 внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, представники Служби безпеки України та Державної фіскальної служби України.

9. Згідно з функціональними обов’язками, я здійснював керівництво підрозділом прикордонників на КПВВ “Бугас.” Мій підрозділ виконував наступні завдання: здійснював контроль і пропуск до території неконтрольованої органами влади України і з неї осіб, транспортних засобів та вантажів; виявляв і припиняв випадки незаконного переміщення транспортних засобів та вантажів; здійснював координацію дій з іншими установами та організаціями, що відповідають за пропуск до території неконтрольованої органами влади України.

10. Мій підрозділ та підрозділ Київ-2 були оснащені стрілецькою зброєю, зокрема автоматами Калашникова, пістолетами та ручними гранатами. Ніякого важкого озброєння на блокпосту не було. За час моєї служби жодного разу не було розміщено важкої військової техніки на блокпосту. Серед іншого технічного оснащення підрозділу Київ-2 були позашляховики та одна броньована машина розвідки.

11. 13 січня 2015 року в радіусі декількох кілометрів навколо КПВВ “Бугас” не було розміщено жодних військових формувань та підрозділів України, а також будь-якої військової техніки. Найближчий блокпост, що знаходився поблизу КПВВ “Бугас”, розміщувався на відстані 1,5 кілометри. Всього зі складу мого прикордонного загону в районі навколо-Волновахи було виставлено два блокпости у селах Рибинське (8 км. від Волновахи) та Благодатное (19 км. від Волновахи) та один КПВВ “Бугас” біля виїзду з Волновахи. Також один блокпост Збройних Сил України було встановлено біля населеного пункту Ольгінка (14 км. від Волновахи).

12. 13 січня 2015 року о 9:00, я заступив на службу до КПВВ “Бугас.”

Орієнтовно о 13:30 я поїхав до Волновахи на координаційну нараду правоохоронних органів для обговорення питань покращення пропускного режиму через КПВВ у зв'язку із насиченим трафіком. Почувши обстріл в районі КПВВ о 14:30, я негайно повернувся до КПВВ. Відразу після обстрілу пропуск через КПВВ був припинений з метою забезпечення безпеки, проведення заходів невідкладної допомоги та слідчих дій. В цей же день жодного іншого блокпосту не було обстріляно в районі міста Волноваха.

13. Після обстрілу рух автотранспорту по автодорозі Н-20 в обох напрямках значно зменшився, але на протязі тижня інтенсивність руху знову відновилася, оскільки людям необхідно було їздити за пенсіями, соціальним виплатами та для відвідування рідних.

14. На блокпосту була розміщена камера спостереження. Після обстрілу, продивляючись записи з камери було чітко видно, що обстріл здійснювався зі сторони Докучаєвська.

15. Я сумлінно заявляю на основі моєї честі і совісті, що ці свідчення містять правду, лише правду і нічого крім правди. Мої свідчення ґрунтуються на моїх особистих знаннях як керівника прикордонного підрозділу, що забезпечував діяльність КПВВ “Бугас”.

Підписано у м. Хмельницький, Україна, 31 червня 2018 року

М. А. Шевкопляс
Максим Анатолійович Шевкопляс

Annex 5

Witness Statement of Igor Evhenovych Yanovskyi (31 May 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WRITTEN STATEMENT OF IGOR EVHENOVYCH YANOVSKYI

---

1. My name is Igor Evhenovych Yanovskyi. I am a national of Ukraine. I hold the position of the Head of the Fifth Unit of the First Department of Pre-Trial Investigations of the Main Investigations Department of the Security Service of Ukraine (SSU). I have been working in the SSU for 23 years, since 1995. During my service in the state security bodies, I have held the position of investigator in the regional departments of the SSU, and in 2011, I was appointed to the Main Investigations Department of the SSU. In accordance with my duties, I manage my unit and directly conduct pre-trial investigations for criminal cases that fall within the competence of the SSU, including cases related to terrorist activities on the territory of Ukraine.

2. Beginning in April 2017, I have been supervising a pre-trial investigation in the criminal case No. 2201505000000047 concerning the 24 January 2015 artillery shelling of a residential neighborhood in the Ordzhonikidzensky district in Mariupol (also called the Shidnyi or Vostochnyi in Russian [“Eastern” in both languages] district). Within the scope of my responsibilities, I conduct general management and coordination of the pre-trial investigation in the case; investigate the circumstances of the criminal case; collect, evaluate and verify evidence in the criminal case; and review and examine the evidence obtained as part of covert investigations. I am aware of all the facts and circumstances described in this statement, as I

supervise the investigative activities for this criminal case, and have personally reviewed the materials referenced in this statement.

A. Summary of the Pre-Trial Investigation of the Shelling of the Ordzhonikidzevskiy Residential Neighborhood of Mariupol on 24 January 2015

1. Overview of Investigative Methods Employed

3. On 24 January 2015, the Department of the SSU in the Donetsk region initiated its pre-trial investigation in this criminal case. The investigation team, which included 45 investigators from the SSU and the Ministry of Interior, as well as various experts, determined the central facts of the case. Specifically, on 24-31 January, 1-2 February, and 18 March 2015, the investigation team of the SSU's Department in the Donetsk region inspected the crime scene; documented the location of the impact sites; examined and analyzed the shell craters; and collected fragments of shells. The investigation team also identified and interviewed witnesses and victims, obtained the expert reports mentioned below, and carried out a series of covert investigations, including intercepting telephone conversations as described below.

4. The investigation team identified Valerii Kirsanov, a Ukrainian national, as someone who cooperated with members of the so-called "Donetsk People Republic" (DPR) by acting as a lookout and informant for them in Mariupol. The investigation team received information about V. Kirsanov's involvement in the artillery shelling of Mariupol from the SSU office of field operations, which was monitoring V. Kirsanov's telephone conversations in accordance with a judicial order received from the investigative judge.

5. On 25 January 2015, the day after the Mariupol shelling, the SSU's Department in the Donetsk region served criminal charges against V. Kirsanov. Upon being arrested, V.

Kirsanov confessed his involvement in the artillery shelling of Mariupol to the investigation team.¹

6. In April 2017, the pre-trial investigation of the artillery shelling of Mariupol was transferred to my unit at the Main Investigations Department of the SSU in Kyiv. I, along with the investigation team of approximately 21 investigators and prosecutors, identified the individuals involved in the shelling of the residential neighborhood in Mariupol, and verified and confirmed the facts previously established by the pre-trial investigation. In particular, my investigation team identified a list of telephone numbers, used by those involved in the shelling of the residential neighborhood in Mariupol; reviewed and interpreted the recorded telephone conversations mentioned below; and reviewed video, photographs, social media sites, news sites, and other Internet resources.

7. Based on the pre-trial investigation team's investigative activities, it was established that on 24 January 2015 at approximately 9:15, 11:00, 13:00 and 13:21, members of the DPR carried out the artillery shelling of the Ordzhonikidzevsky residential neighborhood in the city of Mariupol. As a result of the shelling, residential buildings, a kindergarten, an art school, and a city hospital located in the Ordzhonikidzevsky neighborhood of Mariupol were damaged. Approximately thirty people died and approximately 118 people were injured, as documented in relevant medical reports and forensic medical examinations.²

8. Forensic experts examined the fragments collected from the crime scene and identified the weapons used in the attack as BM-21 "Grad" MLRS, equipped with 122-mm unguided M-21 OF rocket-propelled high-explosive fragmentation shells.³

---

¹ See Signed declaration of Valerii Kirsanov, Witness interrogation protocol (25 January 2015) (Annex 213). On 23 July 2015, the Ordzhonikidzevskyi Regional Court of the city of Mariupol entered a guilty verdict against V. Kirsanov and sentenced him to nine years' imprisonment.

² See Letter No. 01/133-08-0 from the Mariupol City Council, Department of Health in Donetsk Oblast to the Donetsk Oblast Directorate of the SSU (12 February 2015) (Annex 104).

³ See Expert Opinion No. 142, Ukrainian Research Institute for Special-Purpose Equipment and Forensic Examinations of the SSU (30 March 2015) (Annex 115).

9. Ballistic experts concluded that the shelling attacks originated from two locations under the DPR's control at the time of the attack: from a field located three kilometers to the northeast of the village of Sakhanka of the Novoazovsk district, Donetsk region; and from a field located three kilometers to the northeast of the village of Leninske of the Novoazovsk district, Donetsk region.⁴

10. My investigation team also carried on a covert investigation that involved collecting and reviewing intercepted telephone conversations, and identified several Ukrainian members of the DPR involved in the shelling, including Serhii Ponomarenko, Oleksandr Evdotiy, and Graur Egyazarian. My investigation team also identified several Russian nationals involved in the shelling attack. They include Stepan Yaroshchuk, a general-major of the Armed Forces of the Russian Federation, who provided support for the attack from Russian territory; Oleksandr Tsapliuk, a colonel of the Armed Forces of the Russian Federation who advised the DPR; and DPR members Maksim Vlasov, who has served in the Armed Forces of the Russian Federation, and Oleksandr Grunchev, who has served in the Armed Forces of the Russian Federation.

2. Investigation of the Crime Scene

11. The first shelling of the Ordzhonikidzevsky residential neighborhood in the city of Mariupol began at approximately 9:15. The investigation team established this through interviews of many residents of the neighborhood.⁵

---

⁴ See Expert Opinion No. 143, Ukrainian Research Institute for Special-Purpose Equipment and Forensic Examinations of the SSU (3 April 2015) (Annex 117).

⁵ See Signed testimony of Nataliya Anatoliyivna Mutovina, Record of victim questioning (30 January 2015) (Annex 217); Signed testimony of Nataliya Mykhaylivna Nikolaeva, Record of victim questioning (24 January 2015) (Annex 211); Signed testimony of Yana Mykolaivna Demchenko, Record of victim questioning (24 January 2015) (Annex 214); Signed testimony of Tetyana Aresnivna Chernova, Record of victim questioning (26 January 2015) (Annex 215); Signed testimony of Oksana Olexandrivna Ivanova, Record of victim questioning (24 January 2015) (Annex 212).

12. Soon after the shelling in Mariupol, at 10:00, the investigative team of the Office of the Ministry of Interior in the Donetsk region arrived to the crime scene to establish the facts of the shelling attack and collect and preserve evidence for the criminal investigation.

13. At around 11:00, Mariupol was shelled again, and the investigative team hid together with civilians in the basements of several homes. Local residents,⁶ members of the investigation team, and a video taken by a car dashboard camera — later published on the Internet⁷ — confirm the shelling attack at 11:00. After the 11:00 shelling attack, the investigation team continued to document impact sites from the shelling and damage to civilian infrastructure, and recorded their findings in crime scene reports.⁸

14. The following day on 25 January 2015, the investigative group of the SSU's Department in the Donetsk region investigated impact sites from shells in the Ordzhonikidzevsky residential neighborhood of Mariupol. The neighborhood was divided into four sectors, so each sector was assigned an investigative team.⁹ In total, the investigative team recorded and documented 154 impact sites from the shells.

15. Finally, the investigative team engaged a ballistic expert, who examined the impact sites from the shells in order to determine the approximate location from which the shelling of Mariupol originated. The expert concluded that the shelling came from two areas controlled by the DPR: a field located three kilometers northeast from the village of Sakhanka in

---

⁶ See signed testimony of Oleksiy Oleksandrovych Demchenko, Record of victim questioning (30 January 2015) (Annex 216).

⁷ See Video of the shelling of Mariupol (24 January 2015) (Annex 697).

⁸ See Record of crime scene inspection conducted by T.A. Belobokova, Lieutenant of the Police and Senior Criminal Investigator with the Ordzhonikidze District Office of the Mariupol City Department of the Central Directorate of the Ministry of Internal Affairs (24 January 2015) (Annex 90).

⁹ See Record of crime scene inspection conducted by O.V. Starostenko, Senior Lieutenant of Justice and Senior Criminal Investigator with the Investigative Office of the Donetsk Oblast Directorate of the SSU (25 January 2015) (Annex 97); Record of crime scene inspection conducted by M.M. Onyshchenko, Major of Justice and Senior Investigator with the Investigative Office of the Donetsk Oblast Directorate of the SSU (25 January 2015) (Annex 92); Record of crime scene inspection conducted by O.V. Martyniuk, Lieutenant Colonel of Justice and Senior Investigator with the Investigative Office of the Donetsk Oblast Directorate of the SSU (25 January 2015) (Annex 96).

the Novoazovsk district, Donetsk region; and from a field located three kilometers northeast from the village of Leninske in the Novoazovsk district, Donetsk region.¹⁰

3. Intercepted Telephone Conversations

16. Based on a review of intercepted telephone conversations, my investigative team determined that the DPR planned and carried out the shelling attack on the Ordzhonikidzevsky residential neighborhood in Mariupol with the assistance of two units of the Armed Forces of the Russian Federation. For example, the day before the attack at 18:00 on 23 January 2015, the SSU office of field operations intercepted a conversation between two DPR members: O. Evdotiy (call sign “Pepel”) and S. Ponomarenko (call sign “Terrorist”). O. Evdotiy tells S. Ponomarenko: “I’ll do Vostochnyi tonight as well, don’t worry.”¹¹

17. On 24 January 2015 at 10:36, after the attack at 9:15, DPR informant V. Kirsanov called O. Evdotiy and reported that the following sites had been hit: “it went on houses [pause] on houses, on nine-story buildings, on private residences, the Kievskiy market...”¹² V. Kirsanov made a similar report to S. Ponomarenko a few minutes later at 10:38.¹³

18. Other intercepted telephone conversations, discussed in detail below, established that the DPR received the weapons used in the attack from Russia. On the morning of 24 January 2015, a group of DPR members met a convoy with Russian military equipment that crossed the Ukrainian-Russian border from the territory of Russia at 7:00. DPR members transported the convoy of Russian military equipment to the area from which Mariupol was

---

¹⁰ See Record of area inspection conducted by V.V. Romanenko, Captain of Justice and Senior Investigator with the Investigative Office of the Donetsk Oblast Directorate of the SSU (25 January 2015) (Annex 94).

¹¹ See Intercepted conversation between DPR representative O. Evdotiy (code name “Pepel”) and DPR representative S. Ponomarenko (code name “Terrorist”) and metadata (23 January 2015) (Annex 418).

¹² See Intercepted conversation between DPR representative O. Evdotiy (code name “Pepel”) and V. Kirsanov and metadata (24 January 2015) (Annex 413).

¹³ See Intercepted conversation between DPR representative S. Ponomarenko (code name “Terrorist”) and V. Kirsanov and metadata (24 January 2015) (Annex 414).

shelled. Later, DPR members deployed Russian BM-21 Grad multiple launch rocket systems to shell the Ordzhonikidzevsky residential neighborhood in the city of Mariupol several times.

19. After the shelling, DPR members, with the assistance of a member of the Russian military, tried to hide the Russian multiple launch rocket systems used in the attack from the OSCE observation mission. Finally, DPR members transported the Russian military equipment across the uncontrolled part of the Ukrainian-Russian border into Russia.

B. Evidence Establishing that DPR Committed the Shelling Attack with Russian Support

1. Identification of Telephone Conversations of DPR Members and Others Involved in the Shelling of Mariupol

20. After reviewing V. Kirsanov's telephone conversations and examining his cell phone, my investigative team identified a list of cell phone numbers V. Kirsanov frequently called and that appeared to be related to the shelling of Mariupol. The list of cell phone numbers included cell phone numbers belonging to DPR members S. Ponomarenko ("Terrorist") and O. Evdotiy ("Pepel").

21. I submitted a request to the SSU office of field operations to provide records of intercepted conversations from the cell phone numbers of S. Ponomarenko and O. Evdotiy that the office intercepted pursuant to investigative judge's orders. A month later, the SSU office of field operations provided the records. My investigative team reviewed these recorded telephone conversations and identified another cell phone number of interest used by M. Vlasov (call sign "Yugra"), a Russian national.¹⁴

22. My investigative team reviewed M. Vlasov's recorded telephone conversations and identified additional cell phone numbers connected to the shelling of Mariupol, including cell phone numbers belonging to Russian nationals Oleksandr Tsapliuk (call sign "Gorets")

---

¹⁴ See Record of covert surveillance prepared by R.O. Narusevych, Senior Lieutenant and Field Agent with the 4th Office of the 2nd Directorate of the Criminal Investigation Department of the Security Service of Ukraine (16 August 2017) (Annex 408).

[Highlander]), Stepan Yaroshchuk, and Oleksandr Grynchev (call sign “Terek”). In the last section of my statement, I explain how we identified the true identities of many of these individuals.

2. The DPR, with Russian Support, Planned the Shelling Attack Against the Residential Neighbourhood in Mariupol on 24 January 2015

(a) A Convoy with Russian Military Equipment Crossed the Ukrainian-Russian Border

23. On 23-24 January 2015, the investigation team intercepted several conversations between DPR members, given their context and timing, the investigation team determined concerned the arrival of a convoy of military equipment from Russia.

24. At 17:59 on 23 January 2015, DPR advisor O. Tsapliuk (“Gorets”) called M. Vlasov (“Yurga”) and notified him that he had “called over there where [he] was supposed to” and he was promised that the military equipment would be delivered “there, where you’re [“Yugra”] going now.”¹⁵ Two hours later at 20:19, O. Tsapliuk (“Gorets”) called M. Vlasov (“Yugra”) and notified him that his Russian colleagues’ “organisms [a DPR term for “convoy”] will be coming one by one. One will be there earlier, the second a little later . . .”¹⁶

25. At 20:56 on 23 January 2015, “Yugra” called “Pepel” and told him to go and that “[e]veryone should meet their own.”¹⁷

26. At 21:29, “Yugra” called G. Egyazarian (“Shram”). During that conversation, “Yugra” asked “Shram” to meet the convoy near the village of Kuznitsy in two hours.¹⁸ The village is located near the Ukrainian-Russian border. Two hours later at 23:32, “Yugra” called an unidentified member of the DPR. During the conversation the unidentified members of the

---

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

DPR notified “Yugra” that O. Grunchev (“Terek”) and an unidentified member of the DPR using the call sign “Ruben” went to meet the Russian convoy.¹⁹

27. At 5:02 on 24 January 2015, “Ruben” called “Yugra” and notified him that he had met the first convoy.²⁰ At 7:19, “Terek” notified “Yugra” that he had met the second convoy, which had just “crossed the, umm, ribbon [the border].”²¹

(b) The Convoy of Russian Military Multiple Launch Rocket Systems Was Delivered to the Launch Site

28. The investigative team next established that DPR members, having met the Russian convoy near the village of Kuznitsy, delivered it to the launch site near the villages of Sakhanka and Leninske in the Novoazovsk district in the Donetsk region. In the process, they passed through the villages of Markino and Bezimenne. These facts are confirmed by the following telephone conversations.

29. At 8:10 on 24 January 2015, O. Grunchev (“Terek”) notified M. Vlasov (“Yugra”) that he was approaching the village of Bezimenne, which is located approximately 40 km from the village of Kuznitsy. During the conversation of O. Grunchev (“Terek”) and M. Vlasov (“Yugra”) at 8:14, O. Grunchev (“Terek”) reported that the other part of the convoy stayed in the village of Markino, which is located approximately 15 km from the village of Kuznitsy.²²

30. At 8:54 on 24 January 2015, “Terek” informed DPR advisor O. Tsapliuk (“Gorets”) that he was “in position.”²³

---

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

²³ See Intercepted conversation between DPR advisor O. Tsapliuk (code name “Gorets”) and DPR representative A. Grunchev (code name “Terek”) and metadata (24 January 2015) (Annex 411).

31. At 9:11 on 24 January 2015, “Terek” informed “Gorets” that another battery was located two kilometers from him and that an unidentified member of the DPR using the call sign “Zhulien” was there.²⁴

(c) The Shellings of Mariupol

32. Telephone conversations between DPR members confirm that M. Vlasov (Yugra) coordinated several shellings of Mariupol from the village Bezimenne which is located near the villages Sakhanka and Leninske of Novoazosk region of Donetsk, the launch site identified by the Ukrainian experts, at approximately 9:15, at 13:00, and at 13:21. There was another shelling at 11:00 which was not discussed in these conversations, but was established separately, as discussed above.

33. At 9:13 on 24 January 2015, A. Grunchev (“Terek”) told M. Vlasov (“Yugra”) that he was ready to fire.²⁵ According to the metadata from the audio file of this conversation, “Yugra” called from the area near the village Bezimenne which is located near the villages Sakhanka and Leninske of Novoazosk region of Donetsk oblast.²⁶ At 1:15, an unidentified member of the DPR using the call sign “Ruben” notified “Yugra” that had had carried out a shelling at about 8:55.²⁷

34. At 12:57 on 24 January 2015, “Terek” notified “Yugra” that he was almost ready: “[o]pen fire right away . . . and then I pull out again.” Based on the metadata of the audio file of this conversation, “Yugra” called from the village Bezimenne near the villages Sakhanka and

---

²⁴ See Intercepted conversation between DPR representative O. Grunchev (code name “Terek”) and DPR advisor O. Tsapliuk (code name “Gorets”) and metadata (24 January 2015) (Annex 412).

²⁵ See Record of covert surveillance prepared by R.O. Narusevych, Senior Lieutenant and Field Agent with the 4th Office of the 2nd Directorate of the Criminal Investigation Department of the Security Service of Ukraine (16 August 2017) (Annex 408).

²⁶ See Metadata for intercepted conversation between DPR representative M. Vlasov (code name “Yugra”) and DPR representative O. Grunchev (code name “Terek”) (24 January 2015) (Annex 410).

²⁷ See *supra*, footnote 25 and relevant references.

Leninske of Novoazosk region of Donetsk oblast.²⁸ Three minutes later at 13:01, “Terek” notified “Yugra” that he had fired.²⁹

35. At 13:21 on 24 January 2015, an unidentified member of the DPR with a call sign “Zhulien” notified M. Vlasov (“Yugra”) that he had just fired.³⁰ According to the metadata of the audio file of this conversation, “Yugra”’s telephone was located in the area of the village Bezimenne close to the villages Sakhanka and Leninske of Novoazosk region of Donetsk oblast.³¹

(d) The Multiple Launch Rocket Systems Were Hidden from OSCE Observers

36. After the shelling attacks, the investigative team intercepted telephone conversations on 24 January 2015 demonstrating that the DPR hid the multiple launch rocket systems used in the attacks from OSCE observers. DPR advisor O. Tsapliuk (“Gorets”) learned that the OSCE was investigating the shelling attack from S. Yaroshchuk.³² Then, “Gorets” passed this information to M. Vlasov (“Yugra”). At 14:20, “Yugra” called O. Grunchev (“Terek”) and asked him to “hide all the vehicles” because “the OSCE mission is coming.”³³

(e) The Russian Multiple Launch Rocket Systems Were Transported Back to Russia Through the Uncontrolled Part of the Ukrainian-Russian Border

37. Finally, the investigative team established that DPR members transported the multiple launch rocket systems borrowed from Russia back to the Russian Federation in the evening on 24 January 2015. This fact is confirmed by the following intercepted telephone conversations.

---

²⁸ See Intercepted conversation between DPR representative M. Vlasov (code name “Yugra”) and DPR representative O. Grunchev (code name “Terek”) and metadata (24 January 2015) (Annex 417).

²⁹ See *supra*, footnote 25 and relevant references.

³⁰ See *supra*, footnote 25 and relevant references.

³¹ See Metadata for intercepted conversation between DPR representative M. Vlasov (code name “Yugra”) and unidentified DPR representative (code name “Julienne”) (24 January 2015) (Annex 409).

³² See Intercepted conversation between DPR advisor O. Tsapliuk (code name “Gorets”) and Russian Army Major General S.S. Yaroshchuk and metadata (24 January 2015) (Annex 416).

³³ See *supra*, footnote 25, and relevant references.

38. At 15:11 on 24 January 2015, M. Vlasov (“Yugra”) called O. Grunchev (“Terek”) and asked him to wait until 18:00 and then go to the border. Thirty minutes later at 15:45, “Terek” notified M. Vlasov (“Yugra”) that he was approaching the village of Markino, which is three kilometers from the Ukrainian-Russian border. At 17:00, “Terek” called “Yugra” to say that he was approaching the border.³⁴

39. At 17:21, “Terek” notified “Yugra” that the first convoy crossed the border.³⁵ Roughly thirty minutes later at 17:56, “Terek” called DPR advisor O. Tsapliuk (“Gorets”) and also told him the first convoy had left Ukraine.³⁶

40. At 18:06, an unidentified member of the DPR using the call sign “Ruben” notified “Yugra” that the second convoy was approaching the village of Kuznetsi near the Ukrainian-Russian border. At 18:26, “Ruben” notified “Yugra” that the second convoy had crossed the border.³⁷

3. Identification of Persons Engaged in the Shelling of the Residential Neighborhood of Mariupol

41. The investigative team determined that the individuals discussed above were members of the DPR or members of the Russian military who assisted the DPR through various means.

42. During the pre-trial investigation, DPR informant V. Kirsanov testified that he knew S. Ponomarenko (“Terrorist”) and identified him as a commander of the First Slavic Army of Novorosia, an armed group affiliated with the DPR, and noted that he used the call sign “Terrorist.”³⁸ V. Kirsanov also testified that S. Ponomarenko instructed him to stay in contact

---

³⁴ See *supra*, footnote 25, and relevant references.

³⁵ See *supra*, footnote 25, and relevant references.

³⁶ See Intercepted conversation between DPR advisor O. Tsapliuk (code name “Gorets”) and DPR representative M. Vlasov (code name “Yuga”) and metadata (24 January 2015) (Annex 407).

³⁷ See *supra*, footnote 25, and relevant references.

³⁸ See Signed testimony of Valeriy Serhiyovych Kirsanov, Record of witness questioning (25 January 2015) (Annex 213).

with another member of the DPR who used the call sign “PepeL.” V. Kirsanov further identified “PepeL” as a representative of the DPR.³⁹

43. The pre-trial investigation also determined that “Gorets” was the Russian national Aleksandr Iozhefovych Tsapliuk.⁴⁰ The investigation team also established that O. Tsapliuk served as a colonel of the Armed Forces of the Russian Federation. In October 2014, O. Tsapliuk secretly came to Ukraine in order to assist the DPR, and stayed into 2015. When he returned to Russia, O. Tsapliuk was appointed as Head of the Penza artillery engineering institute.⁴¹

44. The pre-trial investigation also identified that S. Yaroshchuk is a Russian national and a general-major of the Armed Forces of the Russian Federation. As noted above, S. Yaroshchuk warned the DPR that OSCE monitors were coming to investigate the shelling attack. S. Yaroshchuk provided intelligence to the DPR from the territory of the Russian Federation. The investigative team established that on 9 January 2011, S. Yaroshchuk had been appointed Commander-In-Chief of the Rocket Forces and Artillery of the Russian Armed Forces Southern Military District in the Rostov oblast.⁴²

45. Finally, the pre-trial investigation determined that DPR member “Terek” was actually the Russian national Grunchev. A social media profile for O. Grynchev shows that he

---

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ See Record of inspection of websites performed by M.V. Kalyta, Lieutenant of Justice and Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (1 February 2018) (Annex 178); Record of inspection of websites performed by M.V. Kalyta, Lieutenant of Justice and Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (1 February 2018) (Annex 178); Record of inspection of websites performed by M.V. Kalyta, Lieutenant of Justice and Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (1 February 2018) (Annex 178).

⁴¹ *Ibid.*

⁴² See Record of inspection of websites performed by O.O. Kryvoruchko, Captain of Justice and Senior Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (15 May 2018) (Annex 180); Record of inspection of websites performed by O.O. Kryvoruchko, Captain of Justice and Senior Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (15 May 2018) (Annex 180).

served in the 4th guard tank Kantymyrov division of the Armed Forces of the Russian Federation from 2009 to 2013.⁴³

46. Pre-trial investigators also identified the a DPR member “Yugra” has the last name Vlasov, and that he is a citizen of the Russian Federation. M. Vlasov has served in the Armed Forces of the Russian Federation. He joined the DPR and helped coordinate activities of DPR units. Profiles of M. Vlasov on social network sites show that he served as a major in an artillery regiment in Chebarkuli, Russia in 2010-2011 and was promoted to the rank of colonel in 2012.⁴⁴

47. I swear that the above statement is true and accurate and I agree to appear before the Court, if necessary, to provide additional evidence. My statement is based on my personal knowledge as an investigator.

Signed in Kyiv, Ukraine on 31 May 2018

[Signature]
Igor Evhenovych Yanovskyi

---

⁴³ See Record of inspection of websites performed by D.H. Davyd, Major of Justice and Senior Criminal Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate at the Central Investigative Directorate of the SSU (16 May 2018) (Annex 181).

⁴⁴ See Record of inspection of websites performed by D.H. Davyd, Major of Justice and Senior Criminal Investigator with the 5th Office of the 1st Pretrial Investigation Directorate at the Central Investigative Directorate of the SSU (16 May 2018) (Annex 181).

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
БОРТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА
МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ
ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

ПИСЬМОВІ СВДЧЕННЯ ІГОРЯ ЄВГЕНОВИЧА ЯНОВСЬКОГО

---

1. Я, Ігор Євгенович Яновський, громадянин України, обіймаю посаду начальника 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління Служби Безпеки України (СБУ). В органах СБУ працюю 23 роки з 1995 року. За час проходження служби в органах державної безпеки я обіймав посади слідчого в регіональних управліннях СБУ, а з 2011 року був призначений до Головного слідчого управління СБУ. Згідно з моїми функціональними обов'язками, я здійснюю загальне керівництво відділом та безпосередньо займаюсь слідчим діями щодо досудового розслідування кримінальних проваджень, які відносяться до компетенції СБУ, включаючи провадження, пов'язані з терористичною діяльністю на території України.

2. Починаючи з квітня 2017 року я здійснюю керівництво досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні № 22015050000000047 за фактом артилерійського обстрілу Орджонікідзевського житлового мікрорайону (який також називають "Східний" або "Восточный" (російською мовою) мікрорайон) в місті Маріуполь 24 січня 2015 року. В рамках своїх функціональних обов'язків я здійснюю загальне керівництво та координацію дій щодо досудового розслідування справи, досліджую обставини кримінальної справи, організовую збирання, оцінку та перевірку доказів у кримінальній справі, аналізую та вивчаю доказові матеріали здобуті в рамках негласних слідчих (розшукових) дій. Мені відомо про всі факти та обставини,

викладені у цьому свідченні, оскільки я здійснюю загальне керівництво слідчими діями в рамках цього провадження та особисто вивчав наявні матеріали, на які містяться посилання в цьому свідченні.

**А. Загальні обставини досудового розслідування обстрілу
Орджонікідзевського житлового мікрорайону Маріуполя 24 січня
2015 року**

1. Огляд методів розслідування

3. 24 січня 2015 року Управління СБУ в Донецькій області розпочало досудове розслідування в даному кримінальному провадженні. Слідча група, яка налічувала 45 слідчих СБУ та Міністерства внутрішніх справ (МВС), а також різного роду експертів, встановила основні обставини справи. Зокрема, 24-31 січня, 1 та 2 лютого, та 18 березня 2015 року слідча група Управління СБУ в Донецькій області провела обстеження місця злочину, задокументувала місця падіння снарядів, обстежила та проаналізувала воронки від снарядів, та вилучила фрагменти снарядів. Слідча група також ідентифікувала та допитала свідків та потерпілих, отримала експертні висновки зазначені нижче, та здійснила ряд негласних слідчих (розшукових) дій, включаючи перехоплення телефонних розмов, як описано нижче.

4. Слідча група ідентифікувала Валерія Кірсанова, громадянина України, як особу, яка співпрацювала із представникам так званої “Донецької Народної Республіки” (ДНР), та збирала і надавала їм інформацію про ситуацію у Маріуполі. Слідча група отримала інформацію про причетність В. Кірсанова до артилерійського обстрілу Маріуполя від оперативного підрозділу СБУ, який контролював телефонні переговори останнього відповідно до дозволу отриманого від слідчого судді.

5. 25 січня 2015 року, наступного дня після обстрілу Маріуполя, Управління СБУ в Донецькій області виділило справу В. Кірсанова в окреме кримінальне провадження. Після арешту В. Кірсанов зізнався групі слідчих щодо своєї участі в обстрілі Маріуполя.¹

---

¹ Див. Підписані свідчення Валерія Сергійовича Кірсанова, Протокол допиту підозрюваного (від 25 січня 2015 року) (Додаток 213). 23 липня 2016 року Орджонікідзевським районним судом м.

6. У квітні 2017 року досудове розслідування обстрілу Маріуполя було передано до мого відділу в Головному слідчому Управлінні СБУ. Я, разом із слідчою групою, яка включає біля 21 слідчих та прокурорів, встановили осіб, причетних до обстрілу житлового мікрорайону в Маріуполі, перевірили та підтвердили факти раніше встановлені досудовим розслідуванням. Зокрема, моя слідча група встановила перелік телефонних номерів, якими користувалися особи причетні до обстрілу житлового мікрорайону в Маріуполі, проаналізувала та інтерпретувала записи згаданих нижче телефонних розмов, провела детальне дослідження відеозаписів та фотографій, та огляд соціальних мереж, новинних сайтів, та інших інтернет ресурсів.

7. За результатами проведених слідчих дій встановлено, що 24 січня 2015 року о 9 годині 15 хвилин, о 11 годині 00 хвилин, 13 годині 00 хвилин та о 13 годині 21 хвилині представники ДНР вчинили артилерійські обстріли Орджонікідзевського житлового мікрорайону міста Маріуполь. У результаті обстрілу було пошкоджено житлові будинки, дитячий садок, художню школу та міську лікарню, що розташовані в Орджонікідзевському житловому мікрорайоні Маріуполя. Приблизно 30 осіб загинуло і приблизно 118 осіб було поранено, як засвідчено у відповідних медичних та кримінологічних висновках.²

8. Експерти-кримінологи провели огляд фрагментів зібраних з місця події та встановили, що обстріл здійснювався 120-мм некерованими реактивними осколочно-фугасними снарядами М-21 ОФ, відстріляними з реактивних систем залпового вогню БМ-21 "Град".³

9. Балістичною експертизою встановлено, що обстріл здійснювався з двох місцевостей, які знаходились під контролем ДНР під час обстрілу: з поля розташованого на відстані 3 км у північно-східному напрямку від села Саханка

Маріуполя було винесено обвинувальний вирок у кримінальному провадженні щодо В. Кірсанова та визначено міру покарання у вигляді дев'яти років позбавлення волі.

² Див. Лист Маріупольської міської ради Управління охорони здоров'я в Донецькій області № 01/133-08-о до Управління СБУ в Донецькій області (від 12 лютого 2015 року) (Додаток 104).

³ Див. Висновок Експерта №142, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ (від 30 березня 2015 року) (Додаток 115).

Новоазовського району Донецької області; та з поля розташованого на відстані 3 км у північно-східному напрямку від села Ленінське Новоазовського району Донецької області.⁴

10. Моя слідча група також провела негласні слідчі (розшукові) дії, включаючи зібрання та прослуховування перехоплених телефонних розмов, ідентифікувала кількох українських громадян - представників ДНР - причетних до обстрілу, серед яких були Сергій Пономаренко, Олександр Євдотій та Граур Егизарян. Моя слідча група також ідентифікувала кількох російських громадян залучених до обстрілу, включаючи Степана Ярошука, генерал-майора Збройних Сил Російської Федерації, який надавав підтримку обстрілу з території Росії; Олександра Цаплюка, полковника Збройних Сил Російської Федерації, який надавав консультативну допомогу ДНР; та членів ДНР Максима Власова, який служить у Збройних Силах Російської Федерації, та Олександра Грунчева, який служить у Збройних Силах Російської Федерації.

2. Обстеження місця злочину

11. Перший обстріл Орджонікідзевського житлового мікрорайону в м. Маріуполь розпочався орієнтовно о 9 годині 15 хвилині. Слідча група визначила цей час шляхом опитування багатьох мешканців мікрорайону.⁵

12. Невідкладно після обстрілу Маріуполя, о 10 годині 00 хвилин слідча група Управління МВС у Донецькій області прибула на місце злочину для фіксації фактів обстрілу та збирання і збереження доказів для кримінального провадження.

13. Орієнтовно об 11 годині ранку розпочався повторний обстріл Маріуполя і слідча група була змушена заховатися разом із цивільними у підвальних приміщеннях

---

⁴ Див. Висновок Експерта №143, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ (від 3 квітня 2015 року) (Додаток 117).

⁵ Див. Підписані свідчення Наталі Анатоліївни Мутовіної, Протокол допиту потерпілого (від 30 січня 2015 року) (Додаток 217); Підписані свідчення Наталії Михайлівни Ніколаєвої, Протокол допиту потерпілого (від 3 лютого 2015 року) (Додаток 211); Підписані свідчення Яни Миколаївни Демченко, Протокол допиту потерпілого (від 24 січня 2015 року) (Додаток 214); Підписані свідчення Тетяни Арсенівни Чернової, Протокол допиту потерпілого (від 26 січня 2015 року) (Додаток 215); Підписані свідчення Іванової Оксани Олександрівни, Протокол допиту потерпілого (від 24 січня 2015 року) (Додаток 212).

кількох житлових будинків. Факт наступного обстрілу об 11 годині також підтверджено місцевими мешканцями,⁶ членами слідчої групи та відео записом знятим на відео реєстратор одного з автомобілів, який було пізніше опубліковано в Інтернеті.⁷ Після обстрілу об 11 годині ранку слідча групі продовжила фіксувати місця падіння артилерійських снарядів та факти пошкодження цивільної інфраструктури шляхом записів в протоколах огляду місця події.⁸

14. Наступного дня, 25 січня 2015 року слідча група Управління СБУ в Донецькій області повторно провела огляд місць падіння снарядів у Орджонікідзевському житловому мікрорайоні Маріуполя. Мікрорайон було поділено на 4 сектори. До кожного сектора була прикріплена окрема слідча група.⁹ Всього слідчою групою було зафіксовано та задокументовано 154 місця влучення реактивних снарядів.

15. Наостанок, слідча група залучила експерта із балістики, який детально вивчив воронки, що утворилися в результаті падіння снарядів, та з'ясував орієнтовне місце, з якого здійснювався обстріл Маріуполя. Експерт встановив, що обстріл здійснювався з двох районів, які контролювалися ДНР: з поля розташованого на відстані 3 км у північно-східному напрямку від села Саханка Новоазовського району

---

⁶ Див. Підписані свідчення Демченка Олексія Олександровича, Протокол допиту потерпілого (від 30 січня 2015 року) (Додаток 216).

⁷ Див. Відео обстрілу м. Маріуполь (від 24 січня 2015 року) (Додаток 697).

⁸ Див. Протокол огляду місця події проведеного Т.А. Белобоковою, Лейтенантом міліції та Старшим слідчим Орджонікідзевського районного відділення Маріупольського міського відділення Головного управління МВС (від 24 січня 2015 року) (Додаток 90).

⁹ Див. Протокол огляду місця події проведеного О.В. Старостенко, Старшим лейтенантом юстиції та Старшим слідчим-криміналістом слідчого відділу Управління СБУ в Донецькій області (від 25 січня 2015 року) (Додаток 97); Протокол огляду місця події проведеного М.М. Онищенком, Майором юстиції та Старшим слідчим слідчого відділу Управління СБУ в Донецькій області (від 25 січня 2015 року) (Додаток 92); Протокол огляду місця події проведеного О.В. Мартинюком, Підполковником юстиції та Старшим слідчим слідчого відділу Управління СБУ в Донецькій області (від 25 січня 2015 року) (Додаток 96).

Донецької області; та з поля розташованого на відстані 3 км у північно-східному напрямку від села Ленінське Новоазовського району Донецької області.¹⁰

3. Перехоплені телефонні розмови

16. За результатами аналізу телефонних розмов моєю слідчою групою було з'ясовано, що ДНР планувала та здійснила обстріл Орджонікідзевського житлового мікрорайону Маріуполя за допомогою двох підрозділів Збройних Сил Російської Федерації. Наприклад, напередодні обстрілу, 23 січня 2015 року о 18:00 оперативним підрозділом СБУ було перехоплено розмову між двома представниками ДНР: О. Євдотієм (позивний “Пепел”) та С. Пономаренком (позивний “Терорист”). О. Євдотій каже С. Пономаренку: “Будет, будет и Восточный сегодня, не волнуйся”.¹¹

17. 24 січня 2015 року о 10 годині 36 хвилин, після обстрілу о 9 годині 15 хвилин, інформатор ДНР В. Кірсанов зателефонував О. Євдотію і повідомив, що було завдано удару по наступних локаціях: “и пошло по домам [пауза] по домам, по девятиэтажкам, по частному сектору, Киевский рынок . . .”¹² Через кілька хвилин, о 10:38 В. Кірсанов повідомив схожу інформацію С. Пономаренку.¹³

18. На основі прослуховування інших перехоплених телефонних розмов, які буде детально обговорено нижче, було встановлено, що ДНР отримала зброю, використану під час обстрілу, з Росії. Вранці 24 січня 2015 року група представників ДНР зустріла конвой з російською військовою технікою, який перетнув українсько-

---

¹⁰ Див. Протокол огляду ділянки місцевості проведеного В.В. Романенком, Капітаном юстиції та Старшим слідчим слідчого відділу Управління СБУ в Донецькій області (від 25 січня 2015 року) (Додаток 94).

¹¹ Див. Перехоплену телефонну розмову між представником ДНР О. Євдотієм (позивний “Пепел”) та представником ДНР С. Пономаренком (позивний “Терорист”) та метадані (від 23 січня 2015 року) (Додаток 418).

¹² Див. Перехоплену телефонну розмову між представником ДНР О. Євдотієм (позивний “Пепел”) та В. Кірсановим та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 413).

¹³ Див. Перехоплену телефонну розмову між представником ДНР С. Пономаренком (позивний “Терорист”) та В. Кірсановим та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 414).

російський кордон з території Росії о 7 годині ранку. Представники ДНР доставили конвой російської військової техніки до місця, з якого здійснювався обстріл Маріуполя. Потім представники ДНР кілька разів обстріляли Орджонікідзевський житловий мікрорайон міста Маріуполь із використанням Російських систем залпового вогню БМ-21 “Град.”

19. Після обстрілу, представники ДНР за сприяння Російських військових намагалися захопити Російські системи залпового вогню від представників спостережної місії ОБСЄ. Зрештою, представники ДНР транспортували російську військову техніку через неконтрольовану частину українсько-російського кордону в Росію.

Б. Докази того, що ДНР здійснила обстріл за російської підтримки

1. Ідентифікація телефонних розмов представників ДНР та інших учасників обстрілу Маріуполя

20. В результаті прослуховування телефонних розмов В. Кірсанова та огляду його мобільного телефона моїй слідчій групі вдалось встановити список номерів мобільних телефонів, на які Кірсанов часто телефонував та які могли мати відношення до обстрілу Маріуполя. Цей список номерів мобільних телефонів включав номери, які належали представникам ДНР С. Пономаренку (“Терорист”) та О. Євдотію (“Пепел”).

21. Я подав запит до оперативних підрозділів СБУ з проханням надати записи перехоплених розмов з номерів мобільних телефонів, якими користувався С. Пономаренко та О. Євдотій, які були перехоплені цими підрозділами на підставі ухвал слідчого судді. Через місяць я отримав запитувані записи розмов від оперативного підрозділу СБУ. Моя слідча група прослухала записані телефонні розмови та ідентифікувала номер мобільного телефону, яким користувався громадянин Російської Федерації М. Власов (позивний “Югра”).¹⁴

---

¹⁴ Див. Протокол за результатами проведення негласного розшукового заходу складений Р.О. Нарусевичем, Старшим лейтенантом та Оперуповноваженим 4 відділу 2 управління Департаменту карного розшуку СБУ (від 16 серпня 2017 року) (Додаток 408).

22. На підставі аналізу розмов М. Власова (“Югра”), моїй слідчій групі вдалося встановити номери телефонів інших абонентів, які мали відношення до обстрілу Маріуполя, включаючи номери телефонів, що належали громадянам Російської Федерації Олександрю Цаплюку (позивний “Горец”), Степану Ярощуку та Олександрю Грунчеву (позивний “Терек”). В останньому розділі моїх свідчень я поясню, яким чином моя слідча група ідентифікувала зазначених осіб.

2. ДНР, за російської підтримки, спланувала обстріл житлового мікрорайону Маріуполя 24 січня 2015 року

(а) Конвой з російською військовою технікою перетнув українсько-російський кордон

23. 23-24 січня 2015 року слідча група перехопила кілька розмов між представниками ДНР. Враховуючи їх контекст та час, слідча група встановила, що вони стосувалися прибуття конвою з військовою технікою з Росії.

24. Так, 23 січня 2015 року о 17 годині 59 хвилин радник ДНР О. Цаплюк (“Горец”) зателефонував М. Власову (“Югра”) і повідомив йому, що він “позвонил туда, куда надо” і йому пообіцяли, що доставлять військову техніку “туда, куда ты [“Югра”] сейчас.”¹⁵ Через дві години, о 20 годині 19 хвилин, О. Цаплюк (“Горец”) зателефонував М. Власову (“Югра”) і повідомив, що “организмы” [термін ДНР для слова “конвой”] його Російських коллег “придут порознь, один раньше будет, второй будет попозже . . .”¹⁶

25. О 20 годині 56 хвилин 23 січня 2015 року, “Югра” зателефонував “Пеплу” та сказав йому їхати, та що “каждый встречает своего.”¹⁷

26. О 21 годині 29 хвилини “Югра” зателефонував Г. Егиазаряну (позивний “Шрам”). Під час цієї розмови “Югра” попросив “Шрама” зустріти конвой в районі села Кузнеці через дві години.¹⁸ Це село знаходиться біля українсько-російського

---

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

кордону. Через дві години, о 23 годині 32 хвилини, “Югра” зателефонував неідентифікованому представнику ДНР. Під час розмови, неідентифікований представник ДНР повідомив “Югру,” що О. Грунчев (“Терек”) та неідентифікований представник ДНР із позивним “Рубен” вирушили зустрічати російський конвой.¹⁹

27. О 5 годині 2 хвилини 24 січня 2015 року “Рубен” зателефонував “Югрі” і повідомив, що він зустрів перший конвой.²⁰ О 7 годині 19 хвилин “Терек” повідомив “Югру”, що він зустрів другий конвой, який щойно “ленту” [кордон] перешел.”²¹

(б) Конвой з російською системою залпового вогню було доставлено до місця, з якого здійснювався обстріл

28. Слідчою групою було встановлено, що представники ДНР, зустрівши російський конвой біля села Кузнеці, супроводжували його до місця, з якого здійснювався обстріл, розташованого біля сіл Саханка та Ленінське Новоазовського району Донецької області. По дорозі конвой пройшов через села Маркіно та Безіменне. Ці факти підтверджуються наступними телефонними розмовами.

29. О 8 годині 10 хвилин 24 січня 2015 року О. Грунчев (“Терек”) повідомив М. Власова (“Югра”), що він підїжджає до села Безіменне, яке знаходиться на відстані приблизно 40 кілометрів від села Кузніци. Під час розмови А. Грунчева (“Терек”) із М. Власовим (“Югра”) о 8 годині 14 хвилині, О. Грунчев (“Терек”) повідомив, що інша частина конвою залишилася в селі Маркіно, яке знаходиться на відстані приблизно 15 кілометрів від села Кузнеці.²²

30. О 8 годині 54 хвилин 24 січня 2015 року “Терек” поінформував радника ДНР О. Цаплюка (“Горец”), що він знаходиться “на позиції.”²³

---

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

²³ *Див.* Перехоплену телефонну розмову між Радником ДНР О. Цаплюком (позивний “Горец”) та представником ДНР О. Грунчевим (позивний “Терек”) та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 411).

31. 24 січня 2015 року о 9 годині 11 хвилин “Терек” повідомив “Горцю,” що інша батарея знаходиться на відстані двох кілометрів від нього, і що з нею перебуває неідентифікований представник ДНР із позивним “Жульєн.”²⁴

(в) Обстріл Маріуполя

32. Телефонні розмови між представниками ДНР підтверджують, що М. Власов (“Югра”) здійснював координацію декількох обстрілів Маріуполя з села Безіменне, яке розташоване біля села Саханка та Ленінське Новоазовського району Донецької області, місця здійснення обстрілу ідентифікованого українськими експертами, приблизно о 9:15, 13:00 та 13:21. Ще один обстріл було здійснено об 11:00, який не обговорювався в даних розмовах, але був ідентифікований окремо, як зазначено вище.

33. О 9 годині 13 хвилин 24 січня 2015 року А. Грунчев (“Терек”) під час розмови з М. Власовим (“Югра”) повідомив, що він готовий вести вогонь.²⁵ Згідно з метаданими аудіо файлу із записом цієї телефонної розмови, “Югра” телефонував з району села Безіменне розташованого неподалік від сіл Саханка та Ленінське Новоазовського району Донецької області.²⁶ О 1 годині 15 хвилин неідентифікований представник ДНР із позивним “Рубен” повідомив “Югру,” що він здійснив перший обстріл орієнтовно о 8 годині 55 хвилин.²⁷

34. О 12 годині 57 хвилин 24 січня 2015 року “Терек” повідомив “Югрі,” що він майже готовий: “сразу открываю огонь . . . И ухожу опять.”

---

²⁴ Див. Перехоплену телефонну розмову між представником ДНР О. Грунчевим (позивний “Терек”) та Радником ДНР О. Цаплюком (позивний “Горец”) та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 412).

²⁵ Див. Протокол за результатами проведення негласного розшукового заходу складений Р.О. Нарусевичем, Старшим лейтенантом та Оперуповноваженим 4 відділу 2 управління Департаменту карного розшуку СБУ (від 16 серпня 2017 року) (Додаток 408).

²⁶ Див. Метадані перехопленої телефонної розмови між представником ДНР М. Власовим (позивний “Югра”) та представником ДНР О. Грунчевим (позивний “Терек”) (від 24 січня 2015 року) (Додаток 410).

²⁷ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

Згідно з метаданими аудіо файлу із записом цієї телефонної розмови, “Югра” телефонував з району села Безіменне розташованого неподалік від сіл Саханка та Ленінське Новоазовського району Донецької області.²⁸ Через три хвилини, о 13 годині 01 хвилині, “Терек” повідомив “Югрі”, що він вже вистрілив.²⁹

35. О 13 годині 21 хвилині 24 січня 2015 року, неідентифікований представник ДНР із позивним “Жульєн” повідомив М.Власова (“Югра”), що він щойно здійснив обстріл.³⁰ Згідно з метаданими аудіо файлу із записом телефонної розмови, мобільний телефон “Югри” знаходився в районі села Безіменне неподалік від сіл Саханка та Ленінське, Новоазовського району Донецької області.³¹

(г) Системи залпового вогню були заховані від спостерігачів ОБСЄ

36. Після обстрілу слідча група перехопила розмови 24 січня 2015 року, які продемонстрували, що ДНР заховала системи залпового вогню, які використовувались під час обстрілу, від спостерігачів ОБСЄ. Радник ДНР О. Цаплюк (“Горець”) отримав інформацію від С. Ярощука про те, що моніторингова місія ОБСЄ здійснює розслідування обстрілу Маріуполя.³² Потім “Горець” передав дану інформацію М. Власову (“Югра”). Після цього, о 14 годині 20 хвилин, “Югра” зателефонував О.

---

²⁸ Див. Перехоплену телефонну розмову між представником ДНР М. Власовим (позивний “Югра”) та представником ДНР О. Грунчевим (позивний “Терек”) та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 417).

²⁹ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

³⁰ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

³¹ Див. Метадані перехопленої телефонної розмови між представником ДНР М. Власовим (позивний “Югра”) та неідентифікованим представником ДНР (позивний “Жульєн”) (від 24 січня 2015 року) (Додаток 409).

³² Див. Перехоплену телефонну розмову між Радником ДНР О. Цаплюком (позивний “Горець”) та Генерал-майором Збройних Сил Російської Федерації С.С. Ярощуком та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 416).

Грунчеву (“Терек”) та зазначив про необхідність “спрятать все машины” оскільки “едет комиссия ОБСЕ”.³³

(д) Російські ракетні системи залпового вогню були транспортовані назад до Росії через неконтрольовану ділянку українсько-російського кордону

37. Наприкінці слідча група встановила, що представники ДНР транспортували ракетні системи залпового вогню, які вони позичили з Росії, назад до Російської Федерації увечері 24 січня 2015 року. Цей факт підтверджується наступними розмовами.

38. О 15 годині 11 хвилин 24 січня 2015 року М. Власов (“Югра”) зателефонував О. Грунчеву (“Терек”) і наказав чекати до 6 вечора і потім висуватися до кордону. Через 30 хвилин, о 15 годині 45 хвилин, “Терек” повідомив М. Власову (“Югра”), що він вже наближається до села Маркіно, яке розташоване в трьох кілометрах від українсько-російського кордону. О 17 годині “Терек” повідомив “Югрі”, що він наближається до кордону.³⁴

39. О 17 годині 21 хвилині “Терек” повідомив “Югрі”, що перший конвой перетнув кордон.³⁵ Приблизно через тридцять хвилин, о 17 годині 56 хвилин, “Терек” зателефонував Раднику ДНР О. Цаплюку (“Горець”) та повідомив його про те, що перший конвой виїхав за межі України.³⁶

40. О 18 годині 6 хвилин невстановлений представник ДНР із позивним “Рубен” повідомив “Югрі,” що другий конвой наближається до села Кузнеці, біля

---

³³ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

³⁴ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

³⁵ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

³⁶ Див. Перехоплену телефонну розмову між Радником ДНР О. Цаплюком (позивний “Горець”) та представником ДНР М. Власовим (позивний “Югра”) та метадані (від 24 січня 2015 року) (Додаток 407).

українсько-російського кордону. О 18 годині 26 хвилин “Рубен” повідомив “Югру,” що другий конвой пересік кордон.³⁷

3. Ідентифікація осіб причетних до обстрілу житлового мікрорайону міста Маріуполь

41. Слідчою групою було встановлено, що особи описані вище були представниками ДНР або представниками Російської Армії, які допомагали ДНР різними способами.

42. Під час досудового слідства інформатор ДНР В. Кірсанов надав свідчення, що він був знайомий з С. Пономаренко (“Терорист”), та описав його як командира Першої Слов’янської Армії Новоросії, озброєної групи пов’язаної з ДНР, а також повідомив, що О. Пономаренко використовував позивний “Терорист.”³⁸ В. Кірсанов також засвідчив, що С. Пономаренко доручив йому тримати зв’язок із іншим представником ДНР із позивним “Пепел.” В. Кірсанов ідентифікував “Пепла” як представника ДНР.³⁹

43. Досудовим слідством також було встановлено, що “Горець” є громадянином Російської Федерації на ім’я Олександр Йозефович Цаплук.⁴⁰ Слідча група також встановила, що О. Цаплук служив полковником в Збройних Силах Російської Федерації. У жовтні 2014 року О. Цаплук конспіровано прибув до України для того, щоб допомагати ДНР, та залишався там до 2015 року. Після повернення до

---

³⁷ Див. *supra*, зноску 25 та відповідні посилання.

³⁸ Див. Підписані свідчення Валерія Сергійовича Кірсанова, Протокол допиту підозрюваного (від 25 січня 2015 року) (Додаток 213).

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ Див. Протокол огляду сторінок мережі Інтернет проведеного М.В. Калитою, Лейтенантом юстиції та Слідчим 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 1 лютого 2018 року) (Додаток 178); Протокол огляду сторінок мережі Інтернет проведеного М.В. Калитою, Лейтенантом юстиції та Слідчим 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 1 лютого 2018 року) (Додаток 178); Протокол огляду сторінок мережі Інтернет проведеного М.В. Калитою, Лейтенантом юстиції та Слідчим 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 1 лютого 2018 року) (Додаток 178).

Росії О. Цаплюка було призначено Начальником Пензенського артилерійського інженерного інституту.⁴¹

44. Досудовим слідством також було встановлено громадянина Російської Федерації С. Ярощука, який є генерал-майором Збройних Сил Російської Федерації. Як було зазначено вище, С. Ярощук попередив ДНР про те, що спостерігачі ОБСЄ наближалися для того, щоб провести розслідування обстрілу. С. Ярощук здійснював інформаційне забезпечення діяльності ДНР з території Російської Федерації. Слідча група встановила, що 9 січня 2011 року С. Ярощук став Головнокомандуючим Ракетно-Артилерійських Військ Російської Федерації у Південному Військовому Окрузі Ростовської області (Росія).⁴²

45. Досудовим слідством також було встановлено громадянина Російської Федерації “Терека,” чиє справжнє прізвище - Грунчев. Сторінка О. Грунчева в соціальних мережах вказує на те, що він служив у 4-й гвардійській танковій Кантемирівській дивізії Збройних сил Росії з 2009 по 2013.⁴³

46. Наприкінці, досудовим слідством також було встановлено, що представник ДНР “Югра” має прізвище Власов, та є громадянином Російської Федерації. М. Власов служив в Збройних Силах Російської Федерації. Він приєднався до ДНР та допомагав координувати діяльність підрозділів ДНР. Сторінки М. Власова⁴⁴ у соціальних мережах свідчать про те, що він служив у званні майора в

---

⁴¹ *Ibid.*

⁴² *Див.* Протокол огляду сторінок Інтернету проведеного О.О. Криворучиком, Капітаном юстиції та Старшим слідчим 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 15 травня 2018 року) (Додаток 180); Протокол огляду сторінок Інтернету проведеного О.О. Криворучиком, Капітаном юстиції та Старшим слідчим 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 15 травня 2018 року) (Додаток 180).

⁴³ *Див.* Протокол огляду сторінок Інтернет проведеного Д.Г. Давидом, Майором юстиції та Старшим слідчим-криміналістом 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 16 травня 2018 року) (Додаток 181).

⁴⁴ Протокол огляду сторінок Інтернет проведеного Д.Г. Давидом, Майором юстиції та Старшим слідчим-криміналістом 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 16 травня 2018 року) (Додаток 181).

артилерійському полку у Чебаркулі (Росія) у 2010-2011, та був підвищений до звання підполковника у 2012.

47. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними та погоджуюсь постати перед Судом у разі необхідності для надання додаткових свідчень. Мої свідчення ґрунтуються на моїх особистих знаннях, як слідчого.

Підписано у Києві, Україна, 31 травня 2018 року

Ігор Євгенович Яновський

Annex 6

Witness Statement of Dmytro Volodymyrovych Zyuzia (29 May 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF DMYTRO VOLODYMYROVYCH ZYUZIA

---

1. My name is Dmytro Volodymyrovych Zyuzia, and I am a citizen of Ukraine. I am a senior investigator of high-profile cases at the 5th Unit of the First Department of Pre-Trial Investigations in the Main Investigations Department of the Security Service of Ukraine. I have been working in the Security Service of Ukraine (“SSU”) for 16 years, beginning in 2002. I have held various positions, including as a field agent and an investigator in the regional offices and in the central office of the SSU. In accordance with my duties, I carry out the functions of an investigator and carry on investigative activities related to the pre-trial investigation of criminal cases that fall within the competence of the state security agencies, including cases related to the prosecution of terrorist acts and terrorist activities on the territory of Ukraine.

2. Since 29 August 2016, I have been involved in a pre-trial investigation in the criminal case № 22015050000000021 concerning the shelling of a passenger bus near the town of Volnovakha on 13 January 2015. As a result of the shelling, 12 civilians died and 19 civilians suffered bodily injuries of various degrees of severity. My responsibilities include: management and coordination of activities related to the pre-trial investigation in the case; comprehensive investigation of the circumstances of the criminal case; collection, review, and analysis of evidence; coordination among investigative, search, and expert units; questioning of witnesses;

evaluation and examination of evidence obtained as part of the covert (search) investigations, including intercepted conversations.

3. In my statement below, I explain the procedures of a pre-trial investigation in criminal cases, including the collection of evidence, and address specific issues of the pre-trial investigation of the bus shelling near the Volnovakha. In particular, my statement addresses the following issues:

- overview of covert investigative techniques to identify and examine telephone conversations;
- summary of the pre-trial investigation in the criminal case No. 22015050000000021 on the bus shelling near Volnovakha;
- evidence that established the DPR committed the attack, including a witness statement and intercepted telephone conversations.

4. I am aware of the facts and circumstances set out in this statement because I am the head of the investigation team and personally reviewed the materials available in this criminal case, as well as collected additional evidence referenced in this statement. In addition, as the head of the investigation team, I am directly responsible for collection, examination, and review of evidence within the framework of the criminal proceeding related to the shelling of the bus near Volnovakha.

A. Overview of Covert Investigative Techniques to Identify and Examine Telephone Conversations.

5. Interception and monitoring of suspects' telephone conversations is one of the most effective covert investigative methods, if the information about the crime and the person who committed it cannot be obtained by any other means. These covert investigations are also carried out in criminal proceedings involving grave or especially grave crimes. Below I describe how the prosecution identifies and collects intercepted conversations.

6. The prosecution and/or investigators have to obtain an approval from an investigative judge to get information about cell phone numbers from cell phone providers and/or to intercept phone conversations.

7. As an initial stage, the prosecution requests that cell phone providers (of which there are only three in Ukraine) identify cell phone towers that enable cellular communication in places relevant to the crime. After receiving a mandate from an investigative judge, the investigator gets access to cell phone providers' databases and identifies cell phone numbers serviced by the cell phone towers during any period of time relevant to the crime. This information includes both mobile and Internet communication from these cell phone numbers.

8. The investigator then obtains either a court approval for wiretapping of a designated cell phone number or recordings of earlier intercepted telephone conversations pursuant to an earlier court order. To obtain the latter, an investigator submits a request to the SSU office of field operations, which determines if any of the identified cell phone numbers are those the SSU regularly monitors given the difficult security situation in the Donetsk and Luhansk regions (such as cell phone numbers connected to other criminal investigations or potentially suspicious conversations, etc.).

9. At the last stage, the investigator listens to the telephone conversations and attempts to identify each participant through a holistic analysis of text messages associated with the phones, social network pages, information discussed on the calls, etc. The investigator identifies the location of each participant by providing the date and time of the call to cell phone providers, which can then pinpoint the cell phone tower that serviced the call in question.

B. Summary of the Pre-Trial Investigation in the Criminal Case No. 22015050000000021 on the Bus Shelling Near Volnovakha

10. On 13 January 2015 at 14:25, members of the DPR shelled the Buhas checkpoint located on the H-20 highway near the town of Volnovakha using BM-21 "Grad" MLRSs. As a result of the shelling, 12 civilians died and 19 civilians received bodily injuries of varying severity, as documented in relevant medical reports and forensic medical examinations. On the same day, the Donetsk Regional Office of the Security Service of Ukraine (based in the city of

Mariupol) initiated a pre-trial investigation of this shelling in criminal case № 22015050000000021. The investigative team included 30 investigators and various experts.

11. The same day as the attack, the investigative team began work, and quickly identified the basic circumstances of the case—the timing of the shelling, the type of weapons and ammunition used during the shelling, the approximate location from which the shelling originated, and the number of casualties and injured people. The investigative team inspected the crime scene on 13, 14 and 16 January 2015; documented the location of the impact sites; examined and analyzed the shell craters; collected projective fragments; inspected the passenger bus damaged during the shelling; documented and described the crime scene in detail; questioned witnesses and victims; conducted forensic examination of shell fragments collected from the scene; and obtained expert reports mentioned below.

12. Beginning in August 2016, after the pre-trial investigation was transferred to the Main Investigation Department of the SSU in Kyiv, I, along with my investigative team that includes 6 investigators and prosecutors, identified the perpetrators of the shelling and their accomplices, and verified and confirmed the facts previously established during the pre-trial investigation. My investigative team employed numerous methods to identify the perpetrators of the shelling attack: we identified a list of cellphone numbers used in the vicinity of the attack; reviewed and analyzed telephone conversations mentioned below; and reviewed social network pages, video hosting sites, news sites, and other websites. My team also obtained expert reports on voice recognition based on an examination of video and audio recordings to confirm the involvement of certain individuals in the shelling.

13. Based on the results of this investigation, my team established the following facts and circumstances of the case. At 14:25 on 13 January 2015, members of the DPR shelled two passenger buses with civilians on board, at the Buhas checkpoint near Volnovakha. The witness statements collected by the investigative team and attached to this statement confirm the timing

of the shelling.¹ One passenger bus was damaged in the shelling attack, 12 civilians died as a result of shrapnel wounds, and 19 individuals suffered bodily injuries.²

14. Forensic experts examined the fragments collected from the crime scene and identified the weapons used in the attack as three BM-21 “Grad” MLRSs, equipped with 122-mm unguided rocket-propelled high-explosive fragmentation shells.³

15. Ballistic experts examined shell craters at the crime scene and concluded that the shelling attack came from the north-eastern outskirts of the town of Dokuchaevsk, the Donetsk Region.⁴

16. The investigative team recorded 88 shell craters at the crime scene and marked them on a Google Map.⁵

17. O. M. Pavlenko, an eyewitness interviewed by the investigator, confirmed that on 13 January 2015 at about 12:00 he personally saw the DPR moving three BM-21 “Grad” MLRS

---

¹ See Signed testimony of Anton Ovcharenko, Record of Witness Questioning (18 January 2015) (Annex 206); Signed testimony of Serhiy Cherepko, Record of Witness Questioning (dated 20 January 2015) (Annex 208).

² See Record of crime scene inspection conducted by A. G. Albot, Investigator with the Investigative Office of the Volnovakha District Department of the Donetsk Oblast Central Directorate of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (13 January 2015) (Annex 85).

³ See Expert Opinion No. 38/6, Ukrainian Research Center for Special-Purpose Equipment and Forensic Examinations of the Security Service of Ukraine (18 May 2015) (Annex 126); Expert Opinion No. 16/8, Ukrainian Research Center for Special-Purpose Equipment and Forensic Examinations of the Security Service of Ukraine (7 May 2015) (Annex 123).

⁴ See Record of crime scene inspection conducted by V. V. Romanenko, Senior Investigator with the Investigative Office of the Donetsk Oblast Directorate of the Security Service of Ukraine (16 January 2015) (Annex 87); and Record of crime scene inspection conducted by S. S. Onikiyenko, Senior Investigator with the Investigative Office of the Main Military Prosecutor’s Office of the Prosecutor General’s Office of Ukraine, with the participation of V. M. Levchenko, Senior Office with the Directorate of Rocket and Artillery Forces of the Ukrainian Army Infantry Command (1 June 2016) (Annex 151).

⁵ See Map showing shell craters around the Buhas roadblock, which were marked by investigators after inspecting the crime scene (20 January 2015) (Annex 89).

through the village of Olenivka from the direction of the city of Donetsk towards the town of Dokuchaevsk in Donetsk region.⁶

18. The investigative team analyzed and interpreted telephone conversations between members of the DPR on 13 January 2015 and identified a Ukrainian national Yriy Mykolaevych Shpakov and a Russian national Anatoliy Aleksandrovich Sinelnikov as individuals connected to the shelling attack.

19. On 24 October 2016, based on the results of my team's investigation, the prosecution issued an indictment for Y. M. Shpakov for the bus shelling near Volnovakha. On 27 February 2017, the prosecution issued another indictment for A. A. Sinelnikov, a citizen of the Russian Federation. On 7 April 2017, the Ukrainian Prosecutor's Office executed a request for mutual legal assistance to the competent authorities of the Russian Federation and requested assistance in serving A. O. Sinelnikov with the indictment.

C. Evidence Establishing that Individuals Affiliated with the DPR Committed the Shelling Attack

20. Below I discuss a witness statement by O. M. Pavlenko and intercepted conversations discussing the shelling of the bus near Volnavakha that helped my team determine that individuals associated with the DPR committed the shelling attack.

1. Witness Statement of O. M. Pavlenko

21. The pre-trial investigators initially identified an eyewitness, Oleksandr Mykolaiovych Pavlenko, who observed DPR's BM-21 Grad MLRS before the attack. The investigator invited O. M. Pavlenko to the Donetsk Regional Office of the SSU for formal questioning. On 23 January 2015, O. M. Pavlenko voluntarily appeared and provided a witness statement for the case.

22. O. M. Pavlenko in his witness statement corroborated facts previously established by the investigation team. Specifically, Pavlenko confirmed that on 13 January 2015 at 12:00, he

---

⁶ See Signed testimony of Oleksandr Pavlenko, Record of Witness Questioning (23 January 2015) (Annex 209).

personally observed three BM-21 “Grad” MLRS, accompanied by members of the DPR, moving through the DPR checkpoint in Olenivka towards the town of Dokuchaevsk. The witness identified members of the DPR by the DPR insignia depicted on the BM-21 “Grad” MLRS and on the uniform of the individuals who accompanied the convoy. Approximately two or two and a half hours later, at around 14:30, O. M. Pavlenko heard volleys of fire from the direction of Dokuchaevsk.

23. My investigative team relied on other witnesses, expert opinions, and intercepted conversations as part of our investigation which all corroborated Pavlenko’s statements about the timing of the attack, the launch site, and the weapons used.

2. Intercepted Telephone Conversations

24. Intercepted telephone conversations also helped my team determine that (1) DPR member Yuriy Mykolayovych Shpakov was involved in the shelling attack on the bus near Volnovakha, and that (2) Anatoliy Aleksandrovich Sinelnikov, a Russian national who has served as a colonel with the Russian army was working with the DPR.

a) Identification of Yuriy Mykolayovych Shpakov

25. As discussed previously, the pre-trial investigators established that on 13 January 2015 at 14:25, three BM-21 “Grad” MLRS shelled the bus near Volnovakha from the north-eastern outskirts of the town of Dokuchaevsk. On 11 May 2016, the investigator identified the cell phone towers and their coordinates serving the area of the north-eastern outskirts of the town of Dokuchaevsk pursuant to the investigative judge’s orders.⁷ On 10 June 2016, a court granted the prosecutor’s motion to obtain a list of cell phone numbers serviced by cell phone towers in the town of Dokuchaevsk from 12 to 13 January 2015.⁸ The investigator narrowed this

---

⁷ See Case No. 757/21825/16-k, Order of the Pechersky District Court of Kyiv regarding temporary access to and seizure of document copies from TOV Lifecell (11 May 2016) (Annex 148); Case No. 757/21828/16-k, Order of the Pechersky District Court of Kyiv regarding temporary access to and seizure of document copies from PrAT MTS (11 May 2016) (Annex 149).

⁸ See Case No. 757/21811/16-k, Order of the Pechersky District Court of Kyiv regarding temporary access to and seizure of document copies from TOV Lifecell (10 June 2016) (Annex 152); Case No. 757/28210/16-

list down to cell phone numbers making calls near Dokuchaevsk on 13 January 2015, and cell phone numbers receiving calls from the cell phones near Dokuchaevsk.

26. In August 2016, the SSU office of field operations identified the list of cell phone numbers it monitored near Dokuchaevsk.⁹ On 20 September 2016, I received recordings of the telephone conversations from one of the cell phone numbers (380 509 604816) identified by the SSU office of field operations. As described below, we then identified this phone number as belonging to Yuriy Mykolayovych Shpakov, a member of the DPR who used the nickname “Юст” (Yust) (we refer to this as a “call sign”).¹⁰

27. After reviewing the recordings tied to cell phone number 380509604816, the investigators on my team established that the cell phone belonged to an individual who used the call sign “Юст” (Yust).¹¹ For example, on 13 January 2015 at 12:23, the owner of the cell phone received a call from an unidentified individual with the call sign “Опасный” (Opasnyi) and identified himself as “Юст” (Yust).

28. The investigator was then able to identify “Юст” (Yust) as a commander of artillery units of the DPR based on the content of his telephone conversations. For example, on 13 January 2015 at 9:22, “Юст” (Yust) called an unidentified person with the call sign “Батюшка” (Batyushka) and told him that he personally would adjust artillery fire onto a checkpoint later that day. From this exchange, the investigator determined that “Юст” (Yust) played a commanding role in artillery shelling. This conclusion is further confirmed by a call between “Юст” (Yust) and “Батюшка” (Batyushka), at 12:24. During this conversation, “Юст”

---

k, Order of the Pechersky District Court of Kyiv regarding temporary access to and seizure of document copies from PrAT MTS (11 June 2016) (Annex 153).

⁹ See SSU Counterintelligence Department Letter No. 212/8-28412 of 11 August 2016 to the Prosecutor General’s Office of Ukraine (Annex 154).

¹⁰ See Record of the results of a search operation conducted by the Department of Surveillance of the SSU, prepared by R. O. Narusevych, field agent with the 8th sector of the 2nd directorate of the Criminal Investigations Department of the SSU (dated 16 September 2016) (Annex 430).

¹¹ See SSU Counterintelligence Department Letter No. 212/8-33394 of 4 October 2016 to the Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (Annex 158).

(Yust) ordered “Батюшка” (Batyushka) to start shelling and later in the conversation instructed him to adjust the artillery fire. Finally, all of “Юст” (Yust’s) outgoing calls were made from the territory in Donetsk under DPR control.¹² From these facts, my team determined that “Юст” (Yust) was a member of the DPR and performs command functions over DPR units.

29. The investigators also established based on these intercepted conversations and the location of the cell phones used in these calls that “Юст” (Yust) gave orders to the members of the DPR with call signs “Опасный” (Opasnyi) and “Батюшка” (Batyushka) to shell the area of the Buhas checkpoint near Volnovakha with three BM-21 “Grad” MLRS. On 13 January 2015, at 13:41, “Опасный” (Opasnyi) notified “Юст” (Yust) that he had arrived at the firing position. 13 minutes later at 13:54, “Опасный” (Opasnyi) called “Юст” (Yust) and reported that he was loading and, due to absence of artillery spotters, he would be firing with gun sights. The outgoing call from the cell phone of “Опасный” (Opasnyi) was registered by the cell phone tower that services the area of the town of Dokuchaevsk at the following address: the village of Olenivka, Volnovakha District, Donetsk Region.¹³

30. At 15:29, after the shelling of the bus near Volnovakha, “Юст” (Yust), while speaking to his wife on the phone, said that today he “blew a Ukropian checkpoint to hell ....” At 16:54 “Юст” (Yust) had a conversation with a “colonel” who was later identified by the investigators as Anatoliy Sinelnikov (who used the call sign “Захар” (Zakhar)). During the conversation, Sinelnikov asked “Yust” “Who is that [cursing] ‘Batyushka’ who shelled Volnavakha...from Dokuchyaevsk today, that [cursing]?” As mentioned in paragraph 15 above, the ballistic expert determined that the shelling originated from the north-eastern part of Dokuchaevsk. The Buhas checkpoint was the only checkpoint located at that time near Volnovakha. On 13 January 2015, the only shelling recorded near Volnovakha was the shelling

---

¹² See Record of examination of a CD performed by S. O. Husarov, Senior Lieutenant of Justice and Senior Investigator of the 1st Office of the 5th Department at the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (4 May 2017) (Annex 172).

¹³ *Ibid.*

of the Buhas check point. Taken as a whole, therefore, my team concluded that these facts indicate that “Юст” (Yust) was discussing, and took part in, the shelling of the Buhas checkpoint.

31. The investigators next identified “Юст” (Yust) as Yuriy Mykolayovych Shpakov. First, the investigators found the cell phone number of “Юст” (Yust) on the web page of the social network website Facebook. It was described there as the cell phone number of Yuriy Mykolayovych Shpakov, a citizen of Ukraine, born in 1979.¹⁴ The investigators next identified news interviews Y.M. Shpakov gave on Russian websites, and extracted voice samples. An expert compared these voice samples to the recordings of “Юст” (Yust’s) calls, and confirmed that “Юст” (Yust) was Y.M. Shpakov.¹⁵

b) Identification of Anatoliy Aleksandrovich Sinelnikov

32. During the pre-trial investigation, the investigators also determined that Y. M. Shpakov called A. A. Sinelnikov to report on the results of the shelling of the bus near Volnovakha. As noted above Y. M. Shpakov had a conversation with a “colonel” after the attack at 16:54 during which A. A. Sinelnikov asked Y. M. Shpakov about a DPR member with a call sign “Батюшка” (Batyushka) “Who is that [cursing] ‘Batyushka’ who shelled Volnavakha...from Dokuchyaevsk today, that [cursing]?”

33. My team identified A. A. Sinelnikov as follows.¹⁶ In analyzing the telephone conversations of A. A. Sinelnikov, the investigator determined that A. A. Sinelnikov occasionally communicated with relatives who used cell phone numbers starting with the code +7. This is

---

¹⁴ See Record of inspection conducted by I.V. Budnyk, Captain of Justice and Senior Investigator with the 5th Investigative Office at the 1st Pretrial Investigation Directorate of the Central Investigative Directorate of the SSU (26 September 2016) (Annex 157).

¹⁵ See Expert opinion No. 14986/16-35, Kyiv Research Institute for Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine (Annex 135).

¹⁶ See Record of Inspection of Materials Obtained As a Result of a Covert Detective Activity, Carried by D. V. Zyuzia, Lt. Colonel of Justice and Senior Special Investigator, Section 1 of Department 5, Pre-Trial Investigations, Directorate 1 at the Main Directorate for Investigations of the Security Service of Ukraine (18 February 2017) (Annex 166).

the international code for the Russian Federation. Through an Internet search of all cell phone numbers that A. A. Sinelnikov called, the investigator identified a cell phone number belonging to A. A. Sinelnikov's son. The number was indicated as a contact number on one of the web pages and described as belonging to Aleksey Anatolievich Sinelnikov.¹⁷ Based on further Internet research, the investigator established that A. A. Sinelnikov previously had served as a colonel in the Armed Forces of the Russian Federation in the Penza Region. In addition, in the intercepted telephone conversations provided to the investigator, the interlocutors of A. A. Sinelnikov called him Anatoliy Aleksandrovich. Based on the results of an inspection of the social network website "Odnoklassniki" [*Classmates*], the prosecution identified his wife and daughter, as well as his own photos.

34. The investigators also extracted voice samples of A. A. Sinelnikov from the news website "Penza Inform." An expert confirmed that the voice from the news website was the same of the voice on the recorded telephone conversations.¹⁸ Moreover, in one of the telephone conversations, A. A. Sinelnikov said that his "paradise" was "on Sovetskaya Street." Investigators determined that Sinelnikov had been in charge of a military registration and enlistment office that was located on this street in the city of Penza from 2011 to 2014.

35. I swear that the above statement is true and accurate and agree to appear before the Court, if necessary, to provide additional testimony. My statement is based on my personal knowledge as an investigator.

Signed in Kyiv, Ukraine, on 29 May 2018

By: _____ [Signature] _____
Dmytro Volodymyrovych Zyuzia

---

¹⁷ See Record of Inspection of the Internet Pages, Carried by D. V. Zyuzia, Lt. Colonel of Justice and Senior Special Investigator, Section 1 of Department 5, Pre-Trial Investigations, Directorate 1 at the Main Directorate for Investigations of the Security Service of Ukraine (9 February 2017) (Annex 165).

¹⁸ See Expert Opinion No. 76/4, Ukrainian Research Institute for Special-Purpose Equipment and Forensic Examinations of the Security Service of Ukraine (31 July 2017) (Annex 174).

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
БОРТЬБУ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА
МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ
ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

ПИСЬМОВЕ СВДЧЕННЯ ДМИТРА ВОЛОДИМИРОВИЧА ЗЮЗИ

---

1. Я, Дмитро Володимирович Зюзя, є громадянином України. Обіймаю посаду старшого слідчого з особливо важливих справ 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління Служби Безпеки України. В органах Служби Безпеки України (СБУ) працюю 16 років, починаючи з 2002 року. За час проходження служби обіймав різні посади, включаючи посади оперативного співробітника та слідчого в регіональних органах та центральному управлінні СБУ. Згідно з функціональними обов'язками я виконую функції слідчого та здійснюю слідчі дії щодо досудового розслідування кримінальних проваджень, які належать до компетенції СБУ, включаючи провадження, пов'язані з вчиненням терористичних актів та здійснення терористичної діяльності на території України.

2. Починаючи з 29 серпня 2016 року я здійснюю керівництво досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні № 2201505000000021 за фактом обстрілу пасажирського автобуса біля міста Волноваха 13 січня 2015 року. В результаті вказаного обстрілу загинуло 12 цивільних осіб та 19 осіб отримали тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості. Мої функціональні обов'язки включають: здійснення загального керівництва та координації дій щодо досудового розслідування у справі; усербічне дослідження обставин кримінального провадження; збирання, вивчення та аналіз доказів; організацію взаємодії з органами та підрозділами, що здійснюють

оперативно-розшукову й експертну діяльність; здійснення допиту свідків; аналіз та вивчення доказових матеріалів здобутих в рамках негласних слідчих (розшукових) дій, включаючи аналіз перехоплених телефонних розмов.

3. У своїх свідченнях нижче, я поясню процедури здійснення досудового слідства у кримінальних провадженнях, включаючи питання збирання доказів, а також розкрию деталі досудового розслідування обстрілу автобуса біля Волновахи. Зокрема, мої свідчення стосуються наступних питань:

- огляд процедур негласних слідчих (розшукових) дії по виявленню та аналізу телефонних розмов;
- огляд досудового розслідування у кримінальному провадженні №2201505000000021 у зв'язку із обстрілом автобуса біля Волновахи;
- огляд доказової бази, що свідчить про вчинення обстрілу представниками ДНР, включаючи покази свідків та перехоплені телефонні розмови.

4. Мені відомо про всі факти та обставини, викладені у цьому свідченні, оскільки я є керівником слідчої групи та особисто вивчав наявні матеріали даного кримінального провадження і збирав додаткові докази, на які містяться посилання в цьому свідченні. Окрім того, в якості керівника слідчої групи, я безпосередньо відповідаю за збір, аналіз та вивчення доказів в рамках кримінального провадження щодо обстрілу автобуса біля Волновахи.

A. Огляд процедур негласних слідчих (розшукових) дій по виявленню та аналізу телефонних розмов.

5. Перехоплення та моніторинг телефонних розмов учасників кримінального злочину є одним з дієвих засобів здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Такі негласні слідчі (розшукові) дії також проводяться у кримінальних провадженнях щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Нижче я поясню як сторона обвинувачення визначає та збирає перехоплені розмови.

6. Сторона обвинувачення та/або слідчі повинні отримати дозвіл від слідчого судді на отримання інформації про номери телефонів від операторів стільникового зв'язку та/або перехоплення телефонних розмов.

7. На початковому етапі сторона обвинувачення робить запит до мобільних операторів зв'язку, яких є всього три в Україні, із дорученням надати інформацію про телефонні вишки, які обслуговують територію, що включає місце вчинення злочину. Після отримання дозволу від слідчого судді, слідчий отримує доступ до баз даних операторів стільникового зв'язку та визначає номери мобільних телефонів, які обслуговувались телефонними вишками у відповідний проміжок часу, що відповідає часу вчинення злочину. Така інформація включає мобільний зв'язок та зв'язок через мережу Інтернет.

8. На наступному етапі слідчий отримує ухвалу суду на прослуховування певних номерів мобільних телефонів або отримує записи розмов, які були перехоплені на основі попередніх ухвал суду. В останньому випадку слідчий робить запит до оперативних підрозділів СБУ, які визначають із переліку телефонних номерів ті номери, що перебувають або перебували на контролі СБУ у зв'язку із складною ситуацією в Донецькій і Луганській областях (зокрема телефонні номери, які пов'язані з розслідуванням інших кримінальних проваджень або з потенційно небезпечними розмовами).

9. На останньому етапі слідчий прослуховує телефонні розмови та намагається встановити кожного учасника розмов шляхом комплексного аналізу текстових повідомлень, які асоціюються з даними номерами, сторінок у соціальних мережах, інформації, яка обговорювалась під час телефонних дзвінків, тощо. Слідчий встановлює місцезнаходження абонентів шляхом передачі дати і часу дзвінка операторам стільникового зв'язку, які можуть визначити розташування телефонної вишки, яка обслуговувала відповідний телефонний дзвінок.

Б. Огляд досудового розслідування у кримінальному провадженні № 2201505000000021 у зв'язку із обстрілом пасажирського автобуса біля Волновахи

10. 13 січня 2015 року о 14:25, представниками ДНР був обстріляний із РСЗО БМ 21 “Град” блок пост “Бугас” на автодорозі Н-20 біля міста Волноваха. В результаті обстрілу загинуло 12 цивільних осіб та 19 осіб отримали тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості, що підтверджується відповідними медичними висновками та судово-медичними експертизами. В цей же день за фактом обстрілу автобуса Управління СБУ в Донецькій області (м. Маріуполь) розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні № 2201505000000021. Слідча група включала 30 слідчих та різного роду експертів.

11. Слідча група почала працювати у той самий день, коли було здійснено обстріл. Було невідкладно встановлено основні обставини справи, зокрема з'ясовано час обстрілу, визначено тип зброї та боєприпасів, встановлено орієнтовне місце, з якого здійснювався обстріл, кількість жертв та постраждалих. Слідчою групою було проведено обстеження місця злочину 13, 14 та 16 січня 2015 року; задокументовано місця падіння снарядів; обстежено та проаналізовано воронки від снарядів; вилучено фрагменти снарядів; проведено обстеження пасажирського автобуса, який постраждав внаслідок обстрілу; детально задокументовано та описано місце злочину; допитано свідків та потерпілих; проведено судові експертизи залишків снарядів, що були вилучені з місця події; отримано експертні висновки, що згадані нижче.

12. З серпня 2016 року, коли досудове слідство було передано до Головного слідчого Управління СБУ в Києві, я разом із слідчою групою, яка включає біля 6 слідчих та прокурорів, встановив осіб причетних до обстрілу, співучасників та перевірів і підтвердив факти, які були раніше встановлені досудовим розслідуванням. Моя слідча група застосувала ряд процедур в рамках негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення осіб причетних до обстрілу автобуса біля Волновахи, зокрема: ми проаналізували телефонні номери, які використовувались в районі місця звідки здійснювався обстріл; прослухали та проаналізували телефонні розмови зазначені

нижче; провели огляд соціальних мереж, відеохостингів, новинних сайтів, та інших інтернет сторінок. Моя група отримала висновки експертів щодо впізнання голосу, які базуються на вивченні відео і аудіо записів, для того, щоб підтвердити причетність осіб до обстрілу.

13. За результатами проведених слідчих дій моя група встановила наступні факти та обставини справи. 13 січня 2015 року о 14 годині 25 хвили представники ДНР здійснили обстріл двох рейсових автобусів з цивільним населення, що перебували на блок посту “Бугас” біля Волновахи. Час обстрілу підтверджується показами свідків, які були зібрані слідчою групою.¹ У результаті обстрілу було пошкоджено один рейсовий автобус. Внаслідок отриманих осколкових поранень загинуло 12 цивільних осіб та 19 осіб зазнали тілесних ушкоджень.²

14. За результатами проведеної експертизи фрагментів зібраних з місця події встановлено, що обстріл здійснювався 120-мм некерованими реактивними осколочними фугасними снарядами, відстріляними не менш як з трьох РСЗВ БМ-21 “Град.”³

15. За результатами проведеної балістичної експертизи та огляду воронки на місці злочину встановлено, що обстріл здійснювався зі сторони північно-східної околиці м. Докучаєвська Донецької області.⁴

---

¹ Див. Підписані свідчення Антона Овчаренка, Протокол допиту свідка (від 18 січня 2015 року) (Додаток 206); Підписані свідчення Сергія Черепка, Протокол допиту свідка (20 січня 2015 року) (Додаток 208).

² Див. Протокол огляду місця події проведеного А.Г. Алботом, Слідчим слідчого відділу Волноваського районного відділення Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Донецькій області (від 13 січня 2015 року) (Додаток 85).

³ Див. Висновок експерта №. 38/6, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (від 18 травня 2015 року) (Додаток 126); Висновок експерта №. 16/8, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (від 7 травня 2015 року) (Додаток 123).

⁴ Див. Протокол огляду проведеного В.В. Романенком, Старшим слідчим слідчого відділу Управління СБУ в Донецькій області (від 16 січня 2015 року) (Додаток 87); та Протокол огляду проведеного С.С. Онікієнком, Старшим слідчим слідчого відділу Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України, за участю В.М. Левченка, Старшого офіцера Штабу ракетних військ і артилерії Командування сухопутних військ Збройних Сил України (від 1 червня 2016 року) (Додаток 151).

16. Слідча група зафіксувала 88 воронок, які було перенесено на карту Google Map.⁵

17. Допитаний у якості свідка О.М. Павленко підтвердив, що він особисто бачив як 13 січня 2015 року приблизно о 12 годині 00 хвилин з м. Донецьк в напрямку м. Докучаєвськ Донецької області (через селище Оленівка) представники ДНР переправляли три РСЗО БМ-21 "Град."⁶

18. Слідча група здійснила аналіз та інтерпретацію телефонних розмов між представниками ДНР 13 січня 2015 року та встановила причетність громадянина України Ю.М. Шпакова та громадянина Російської Федерації А.О. Сінельнікова до вчинення обстрілу.

19. 24 жовтня 2016 року, за результатами слідчих дій проведених моєю групою, сторона обвинувачення оголосила підозру Ю.М. Шпакову щодо обстрілу автобуса біля Волновахи. 27 лютого 2017 сторона обвинувачення оголосила ще одну підозру А.О. Сінельнікову, громадянину Російської Федерації. 7 квітня 2017 року Генеральна Прокуратура України скерувала запит про надання міжнародної правової допомоги компетентним органам Російської Федерації та попросила сприяння у врученні підозри А.О. Сінельнікову.

В. Доказова база, що свідчить про вчинення артилерійського обстрілу представниками ДНР

20. Нижче наведений більш детальний аналіз показів свідка О.М. Павленка та перехоплених телефонних розмов, в яких обговорюється обстріл автобуса біля Волновахи, які допомогли моїй слідчій групі встановити, що обстріл був здійснений особами пов'язаними з ДНР.

---

⁵ Див. Карту розміщення воронок навколо блокпосту "Бугас", позначених слідчими після огляду місця події (від 20 січня 2015 року) (Додаток 89).

⁶ Див. Підписані свідчення Олександра Павленка, Протокол допиту свідка (від 23 січня 2015 року) (Додаток 209).

1. Свідчення О.М. Павленка

21. Досудовим розслідуванням було ідентифіковано свідка, який особисто бачив РСЗМ БМ-21 "Град", що належали ДНР, перед обстрілом. Слідчий запросив О.М. Павленка для формального допиту до Управління СБУ в Донецькій області. 23 січня 2015 року О.М. Павленко добровільно з'явився до слідчого відділу та дав свідчення у справі як свідок.

22. Свідчення О.М. Павленка підтвердили факти, які були раніше встановлені групою слідчих. Зокрема, О. М. Павленко підтвердив, що 13 січня 2015 року він особисто спостерігав о 12 годині 00 хвилин, як три РСЗВ БМ-21 "Град" у супроводі представників ДНР прослідували через блокпост ДНР у Оленівці у напрямку міста Докучаєвськ. Свідок впізнав представників ДНР по емблемі ДНР на РСЗМ БМ-21 "Град" та формі осіб, що супроводжували конвой. Пізніше, приблизно через дві - дві з половиною години, дець о 14 годині 30 хвилин, О.М. Павленко почув залпи вогню із сторони Докучаєвська.

23. Під час розслідування моя слідча група покладалася на інших свідків, висновки експертів та перехоплені телефонні розмови, які підтверджують свідчення О.М. Павленка про час атаки, місце, з якого її було здійснено, та зброю, яка використовувалась.

2. Перехоплені телефонні розмови

24. Перехоплені телефонні розмови допомогли моїй групі встановити, що (1) член ДНР Юрій Миколайович Шпаков приймав участь у обстрілі автобуса біля Волновахи, та що (2) громадянин Росії Анатолій Олександрович Сінельников, який служить полковником Російської армії, співпрацював з ДНР.

а) Встановлення особи Юрія Миколайовича Шпакова

25. Як зазначалося вище, досудовим слідством встановлено, що обстріл автобуса біля Волновахи було здійснено 13 січня 2015 року о 14:25 з північно-східної околиці міста Докучаєвськ із застосуванням трьох РСЗМ БМ-21 "Град." 11 травня 2016 року слідчі ідентифікували телефонні вишки, що обслуговують мобільні телефони в

районі північно східної околиці міста Докучаєвськ та їх координати, відповідно до ухвал слідчого судді.⁷ 10 червня 2016 року суд надав дозвіл стороні обвинувачення на отримання переліку мобільних телефонів, які реєструвалися в місці розташування телефонних вишок у районі міста Докучаєвськ з 12 по 13 січня 2015 року.⁸ Слідчий скоротив цей перелік до номерів телефонів, з яких було зроблено дзвінки біля Докучаєвська 13 січня 2015 року, та номерів телефонів, на які надходили дзвінки з мобільних телефонів в районі Докучаєвська.

26. У серпні 2016 року оперативні підрозділи СБУ визначили перелік номерів мобільних телефонів, які знаходились на контролі біля Докучаєвська.⁹ 20 вересня 2016 року я отримав записи телефонних розмов з одного з номерів телефонів (380 509 604816), встановленого оперативними підрозділами СБУ. Як буде описано нижче, ми встановили, що цей номер телефона належить Юрію Миколайовичу Шпакову, члену ДНР з кодовим ім'ям "Юст" (ми це називаємо "позивний").¹⁰

27. При прослуховуванні телефонних розмов, які відносяться до номеру мобільного телефону 380509604816, слідчі моєї групи з'ясували, що даний номер мобільного телефону належав абоненту, який використовував позивний "Юст".¹¹ Так, в одній з розмов з невстановленою особою із позивним "Опасний" 13 січня 2015 року о

---

⁷ Див. Справа № 757/21825/16-к, Ухвала Печерського районного суду м. Києва про тимчасовий доступ та виїмку копій документів в ТОВ "Лайфселл" (від 11 травня 2016 року) (Додаток 148); Справа № 757/21828/16-к, Ухвала Печерського районного суду м. Києва року про тимчасовий доступ та виїмку копій документів в ПрАТ "МТС" (від 11 травня 2016) (Додаток 149).

⁸ Див. Справа № 757/28211/16-к, Ухвала Печерського районного суду м. Києва року про тимчасовий доступ та виїмку копій документів в ТОВ "Лайфселл" (від 10 червня 2016) (Додаток 152); Справа № 757/28210/16-к, Ухвала Печерського районного суду м. Києва про тимчасовий доступ та виїмку копій документів в ПрАТ "МТС" (від 10 червня 2016) (Додаток 153).

⁹ Див. Лист Департаменту контррозвідки СБУ № 212/8-28412 до Генеральної прокуратури України (від 11 серпня 2016 року) (Додаток 154).

¹⁰ Див. Протокол за результатами пошукового заходу проведеного Департаментом оперативно-технічних заходів СБУ складений Р.О. Нарусевичем, оперуповноваженим 8 сектору 2 управління Департаменту кримінальних розслідувань СБУ (від 16 вересня 2016 року) (Додаток 430).

¹¹ Див. Лист Департаменту контррозвідки СБУ № 212/8-33394 до Управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 4 жовтня 2016 року) (Додаток 158).

12 годині 23 хвилини, абонент з даним номером мобільного телефону ідентифікував себе як “Юст”.

28. На основі змісту розмов “Юста” слідчі визначили його як особу, яка здійснює керівництво підрозділами ДНР. Наприклад, 13 січня 2015 року, “Юст” о 9 годині 22 хвилини зателефонував невстановленій особі із позивним “Батюшка” та повідомив, що він особисто буде здійснювати коригування вогню по блокпосту пізніше того ж дня. На підставі даної розмови слідчий встановив керівну роль “Юста” у вчиненні, зокрема, артилерійських обстрілів. Цей висновок був далі підтверджений телефонним дзвінком між “Юстом” та “Батюшкою” о 12 годині 24 хвилини. Як випливає з цієї телефонної розмови, “Юст” дав команду “Батюшці” на відкриття вогню, і пізніше, під час їх розмови, надавав йому вказівки щодо коригування артилерійського вогню. За наявними у слідства даними, вихідні дзвінки “Юста” були зареєстровані тільки на території Донецької області, яка підконтрольна ДНР.¹² Таким чином, на підставі цих фактів, моя група встановила, що “Юст” є представником ДНР та здійснює керівництво підрозділами ДНР.

29. На підставі перехоплених розмов та місцезнаходження мобільних телефонів, які використовувались під час цих розмов, слідчі також встановили, що “Юст” керував діями представників ДНР із позивним “Опасний” та “Батюшка” для обстрілу автобуса біля Волновахи із застосуванням трьох РСЗМ БМ-21 “Град.” 13 січня о 13 годині 41 хвилині “Опасний” повідомив “Юста”, що він зайняв позиції для ведення вогню. Через 13 хвилин, о 13 годині 54 хвилини “Опасний” зателефонував “Юсту” та повідомив, що вони заряджаються, і, у зв’язку з тим, що відсутні коригувальники, вестимуть вогонь по прицілам. Вихідний дзвінок з телефона “Опасного” було зафіксовано телефонною вишкою, що обслуговує район міста Докучаєвськ за адресою: Донецька обл., Волновахський р-н., смт Оленівка.¹³

---

¹² Див. Протокол огляду компакт-диска проведеного С.О. Гусаровим, Старшим лейтенантом юстиції та Старшим слідчим 1 відділення 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 4 травня 2017 року) (Додаток 172).

¹³ *Ibid.*

30. О 15 годині 29 хвилин, після обстрілу автобуса біля Волновахи, під час розмови із своєю дружиною “Юст” повідомив, що він сьогодні “блокпост разнес в хлам укруповский . . .” О 16 годині 54 хвилин у “Юст”а відбулася розмова із “полковником,” який пізніше був ідентифікований слідством як Анатолій Сінельніков (який використовував позивний “Захар”). Під час цієї розмови А.О. Сінельніков запитав у “Юст”а “какой ‘Батюшка’ стрелял там сегодня ... с Докучаевска по Волновахе?” Як згадується у параграфі 15, згідно висновку експерта, місце, з якого здійснювався обстріл, було ідентифіковано в районі північно-східної частини міста Докучаєвськ. Поблизу біля Волновахи в цей час знаходився тільки 1 блокпост у напрямку м. Донецьк, блокпост “Бугас.” 13 січня 2015 року було зафіксовано обстріл тільки одного блокпосту біля Волновахи, блокпосту “Бугас.”

31. На наступному етапі слідчі ідентифікували особу із позивним “Юст” як Юрія Миколайовича Шпакова. На початку слідчі виявили на інтернет сторінці соціальної мережі Фейсбук номер мобільного телефону “Юста,” який було вказано як номер мобільного телефону Юрія Миколайовича Шпакова, громадянина України 1979 року народження.¹⁴ Потім слідчі ідентифікували інтерв’ю Ю.М. Шпакова на Російських інтернет сайтах новин та зняли зразки голосу. Експерт порівняв згадані зразки голосу із записами телефонних розмов “Юста”, та підтвердив, що “Юст” та Ю.М. Шпаков є однією і тією ж особою.¹⁵

б) Встановлення особи Анатолія Олександровича Сінельнікова

32. Під час досудового слідства слідчі також встановили, що Ю.М. Шпаков телефонував А.О. Сінельникову, щоб доповісти про результати обстрілу автобуса біля Волновахи. Як зазначено вище, Ю.М. Шпаков мав розмову з “полковником” після атаки, о 4 годині 54 хвилини, протягом якої А.О. Сінельников запитав Ю.М. Шпакова

---

¹⁴ Див. Протокол огляду проведеного І.В. Будником, Капітаном юстиції та Старшим слідчим 5 слідчого відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 26 вересня 2016 року) (Додаток 157).

¹⁵ Див. Висновок експерта № 14986/16-35, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України (Додаток 135).

про члена ДНР з позивним “Батюшка” “какой ‘Батюшка’ стрелял там сегодня ... с Докучаевска по Волновахе?”

33. Моя група встановила особу А.О. Сінельнікова наступним чином.¹⁶ Під час аналізу телефонних розмов А.О. Сінельнікова слідчий виявив, що А.О. Сінельніков іноді спілкувався з родичами, які користувалися номерами мобільних телефонів, що починаються з коду +7, який являється міжнародним кодом Російської Федерації. При пошуку номерів телефонів, на які телефонував А.О. Сінельніков, у відкритих джерелах мережі інтернет встановлено, що один із номерів належав сину А.О. Сінельнікова. Цей номер був вказаний як контактний номер на одному із Інтернет сайтів та описаний як такий, що належить “Алексею Анатолиевичу Синельникову.”¹⁷ За результатами подальшого проведеного дослідження у відкритих джерелах інтернет слідчими було встановлено, що А.О. Сінельніков служив у Збройних Силах Російської Федерації у Пензенської області та має звання полковника. Крім того, у перехоплених телефонних розмовах наданих слідству співрозмовники А.О. Сінельнікова називали його по батькові – “Анатолий Александрович.” За результатами огляду соцмережі “Однокласники” сторона обвинувачення встановила дружину та дочку А.О. Сінельнікова та ідентифікувала фотографії А.О. Сінельнікова.

34. Слідчі також зняли зразки голосу А.О. Сінельнікова з новинного сайту “Пенза інформ.” Експерт підтвердив, що голос з новинного сайту був таким самим як той, що записаний у перехоплених телефонних розмовах.¹⁸ Крім того, у одній з телефонних розмов А.О. Сінельніков зазначає, що рай для нього знаходився по вул. Советская. Слідчі встановили, що на вказаній вулиці знаходиться військкомат в м. Пенза, де А.О. Сінельніков був керівником з 2011 року по 2014 роки.

---

¹⁶ Див. Протокол огляду матеріалів отриманих за результатами проведення негласного розшукового заходу проведеного Д.В. Зюзею, Підполковником юстиції та старшим слідчим 1 відділення 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 18 лютого 2017 року) (Додаток 166).

¹⁷ Див. Протокол огляду Інтернет сторінок проведеного Д.В. Зюзею, Підполковником юстиції та старшим слідчим 1 відділення 5 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління СБУ (від 9 лютого 2017 року) (Додаток 165).

¹⁸ Див. Висновок експерта № 76/4, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (від 31 липня 2017 року) (Додаток 174).

35. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними та погоджуюсь предстати перед Судом у разі необхідності для надання додаткових свідчень. Мої свідчення ґрунтуються на моїх особистих знаннях, як слідчого.

Підписано у м. Київ, Україні 29 травня 2018 року.

Дмитро Володимирович Зюзя

Annex 7

Witness Statement of Oleksii Oleksiyovych Bushnyi (5 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

STATEMENT OF OLEKSII OLEKSIYOVYCH BUSHNYI

---

1. My name is Oleksii Oleksiyovych Bushnyi. I am a citizen of Ukraine and a senior investigator for special cases in the Investigative Division of the Third Branch of the Main Department of the Security Service of Ukraine (SSU) in Donetsk and Luhansk Oblasts.

2. The Investigative Division of the Third Branch of the Main Department of the SSU in Donetsk and Luhansk oblasts carries out pre-trial investigations of criminal proceedings that are within the competence of the SSU.

3. I have been serving in the SSU since 2004. From 2004 to 2009 I was a student at the Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine). From 2009 to 2017 I served as an investigator of the investigative division of the SSU department in Luhansk oblast. From 2017 until now I have been a senior investigator for special cases in the Investigative Department at the Third Branch of the Main Department of the SSU in Donetsk and Luhansk oblasts.

4. My current position involves conducting pre-trial investigations in criminal proceedings within the competence of the Security Service of Ukraine, including the investigation of the commission of criminal offenses provided for in Article 258-5 of the Criminal Code of Ukraine "Financing of Terrorism".

5. In this testimony, I describe:

1. Financing and bank transfers that were used by the Luhansk People's Republic ("LPR");

2. Banking records and emails obtained by the SSU in connection with intercepted digital email communications; and
3. Sources and methods used to intercept and observe the e-mails of the LPR, as well as to confirm the authenticity of these emails.

6. I am aware of the facts set out in this testimony because I conducted the pre-trial investigation in the relevant criminal proceedings in connection with the commission of a criminal offense provided for in Part 3 of Article 258-5 of the Criminal Code of Ukraine, i.e. the financing of terrorism with particularly large amounts of money by a group of persons who have entered into conspiracy .

A. Facts established in the course of the pre-trial investigation

7. A regulation “on the settlement and cash center of the LPR”, approved by a decision of the Council of Ministers of the LPR (No. 02-04/21/14 dated 25 December 2014)¹ established a cash center and banking system in the territory controlled by the LPR called the “Settlement and Cash Center of the LPR.”

8. According to the order “On Renaming of the Settlement and Cash Center of the LPR” (No. 02-05 /40/15 dated 24 March 2015),² the “Settlement and Cash Center of the LPR” was renamed the “State Bank of the LPR”.

9. The “International Bank of Settlements” is a bank registered in South Ossetia (a territory occupied by the Russian Federation), that was created in 2015.³

---

¹ This regulation has the features of a regulatory document, but according to the legislation of Ukraine is null and void.

² This order has the features of a regulatory document, but according to the legislation of Ukraine is null and void.

³ Information About the Commercial Banks of RSO, NATIONAL BANK: REPUBLIC OF SOUTH OSSETIA (last visited 2 May 2018) (Annex 596).

10. This “International Bank of Settlements” created the “International Humanitarian Projects Assistance Fund,” registered in Moscow, Russia. The fund was created on 22 December 2015. The head of the “International Humanitarian Projects Assistance Fund” (the “Fund”) is Trishyn Oleksandr Sergiyovych. Before 21 July 2017, Volodymyr Pashkov, a Russian politician, was its deputy.⁴

11. The Fund opened an account with “VTB” bank, which is a major Russian bank that is majority state-owned. “VTB” bank is registered by the Russian Federation, namely the Federal Treasury of Russia. Through intelligence gathering and covert information collection, I know that various anonymous donors deposit funds to this “VTB” bank account. These funds are consolidated into the account of the Fund and then sent through the Central Bank of the Russian Federation to the “International Bank of Settlements” in South Ossetia. In particular, these funds are deposited in the “International Bank of Settlements” with the account number 301018110100000000105. Then the funds are transferred directly to accounts of the LPR.

B. Banking records, budgetary documents, and other evidence indicating Russia's participation in financing of the LPR

12. The “International Bank of Settlements” is connected to separate accounts of the “State Bank of the LPR.” These accounts are linked to the Minister of Finance of the LPR. The Security Service of Ukraine has account records showing that the “International Bank of Settlements” sent approximately seven billion Russian rubles (approximately 100 million Euro at the 2017 exchange rate) to the “State Bank of the LPR” during 2017.⁵

---

⁴ Charitable International Humanitarian Projects Assistance Fund, Rusprofile (22 December 2015) (Annex 645); Historical Data for the Period 22.12.2015–05.31.2018, International Humanitarian Projects Assistance Fund, Rusprofile (31 May 2018) (Annex 667).

⁵ Consolidated Banking Records of Transfer Between the Fund and the State Bank of the LPR (various dates) (Annex 434).

13. These funds were routed to the account of the Ministry of Finance of the LPR No. 4080781086000000002, which was opened in the State Bank of the LPR⁶.

14. These banking records were recovered from intercepted emails exchanged between the “Minister of Finance” of the so-called LPR, Evhenii Manuilov, and an unidentified person with a Russian e-mail address.⁷ Additional records recovered from these intercepted emails show that such funding has been continuing at this pace since 2015, meaning that the Russian-registered fund created by a South Ossetian bank has funded the LPR with tens of billions of Russian rubles.

C. Procedure for Obtaining Evidence in Covert Investigations

15. Activities of the SSU investigator are regulated by the Code of Criminal Procedures of Ukraine. Therefore, all evidence obtained within a criminal investigation is collected as a result of investigative actions carried out within the framework and in accordance with the procedure provided for by the CCP of Ukraine.

16. In this case, I have collected a great volume of evidence consistent with the procedures set forth in Chapter 21 of the CCP of Ukraine. The investigation is still ongoing.

17. To collect the evidence referenced in this statement, I and my colleagues first identified the appropriate emails through identification of the email addresses used by the LPR Minister of Finance. In order to observe the above-mentioned emails, I worked with a prosecutor to petition a court for approval of the monitoring of the emails.. The court reviewed my petition and gave me appropriate permission to carry out the covert investigation that allowed me to obtain the evidence about which I speak here.

---

⁶ Consolidated Banking Records of Transfer Between the Fund and the State Bank of the LPR (various dates) (Annex 434).

⁷ For example, I have provided a sample email communication between Evgeny Manuylov and “minions2015@bk.ru” in which the record for a transfer of “payments” of 12 October 2017 were attached to the message. This email communication was provided to the Court as Annex 432.

18. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Severodonetsk, Lugansk region, on 5 June, 2018.

By: /signed/
Oleksii Oleksiyovych Bushnyi

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО БОРТЬБУ З
ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ
УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

СВІДЧЕННЯ БУШНОГО ОЛЕКСІЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА

---

1. Мене звати Бушний Олексій Олексійович. Я громадянин України та старший слідчий в особливо важливих справах слідчого відділу третього управління Головного управління Служби безпеки України (СБУ) в Донецькій та Луганській областях.

2. Слідчий відділ третього управління Головного управління СБУ в Донецькій та Луганській областях здійснює досудове розслідування кримінальних проваджень, віднесених до компетенції СБУ.

3. Я проходжу службу в СБУ з 2004 року. З 2004 до 2009 року я був курсантом Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, Україна). З 2009 до 2017 року я обіймав посаду слідчого слідчого відділу управління СБУ в Луганській області. З 2017 року до теперішнього часу обіймаю посаду старшого слідчого в особливо важливих справах слідчого відділу третього управління Головного управління СБУ в Донецькій та Луганській областях.

4. Моя нинішня посада передбачає здійснення досудового розслідування кримінальних проваджень, віднесених до компетенції СБУ, в тому числі розслідування вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтею 258-5 Кримінального кодексу України «Фінансування тероризму».

5. У цих свідченнях я описую:

- а) Фінансування та банківські перекази, які використовувалися Луганською Народною Республікою (ЛНР);

- b) Виписки з банківських рахунків та електронні листи, отримані СБУ в зв'язку з перехопленими цифровими електронними листами; та
- c) Джерела і методи, які використовувалися для перехоплень та спостереження за електронною кореспонденцією ЛНР, а також для підтвердження достовірності цих електронних листів.

6. Мені відомо про факти, викладені у цих свідченнях, оскільки я здійснював досудове розслідування у відповідному кримінальному провадженні за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 258-5 Кримінального кодексу України, тобто фінансування тероризму за попередньою змовою групою осіб в особливо великому розмірі.

А. Факти, встановлені в рамках досудового розслідування

7. Положенням «Про Розрахунково-касовий центр ЛНР», затвердженим постановою Ради міністрів ЛНР (№02-04/21/14 від 25 грудня 2014 року)¹, на підконтрольній ЛНР території створено готівковий центр та банківську систему під назвою «Розрахунково-касовий центр ЛНР».

8. Згідно з розпорядженням «Про перейменування Розрахунково-касового центру ЛНР» (№ 02-05/40/15 від 24 березня 2015 року)² «Розрахунково-касовий центр ЛНР» перейменовано в «Державний банк ЛНР».

9. «Міжнародний розрахунковий банк» зареєстрований в Південній Осетії (територія, окупована Російською Федерацією) і був створений у 2015 році.³

10. Цей «Міжнародний розрахунковий банк» створив «Фонд підтримки міжнародних гуманітарних проєктів» (Фонд), який зареєстровано в Москві, Росія. Фонд був створений 22 грудня 2015 року. Головою Фонду є Трішин Олександр Сергійович. До 21 липня 2017 року головою був Пашков Володимир Ігорович, російський політик.⁴

¹ Положення має ознаки нормативно-правового документу, але згідно із законодавством України є нікчемним.

² Положення має ознаки нормативно-правового документу, але згідно із законодавством України є нікчемним.

³ Інформація Національного банку Республіки Південна Осетія про комерційні банки Республіки Південна Осетія (останній раз проглядалася 2 травня 2018 року) (Додаток 596).

⁴ Благодійний фонд підтримки міжнародних гуманітарних проєктів, Rusprofile (22 грудня 2015 року) (Додаток 645); Історичні дані про період з 22 грудня 2015 року до 31 травня 2018 року, Фонд підтримки міжнародних гуманітарних проєктів, Rusprofile (31 травня 2018 року) (Додаток 667).

11. Фонд відкрив рахунок у банку «ВТБ», що є великим російським банком, і в якому контрольний пакет акцій належить державі. Банк «ВТБ» зареєстрований Російською Федерацією, а саме Федеральним казначейством Росії. Завдяки збору розвідувальних даних та отриманню негласної інформації мені відомо, що різні анонімні донори депонують кошти на цей рахунок у банку «ВТБ». Ці кошти консолідуються на рахунку Фонду та відправляються через Центральний банк Російської Федерації до «Міжнародного розрахункового банку» в Південній Осетії. Зокрема, ці кошти депонуються у «Міжнародному розрахунковому банку» на рахунку №301018110100000000105. Далі ці кошти перераховуються напряму на рахунки ЛНР.

В. Виписки з банківських рахунків, бюджетні документи та інші докази, що вказують на участь Росії у фінансуванні ЛНР

12. «Міжнародний розрахунковий банк» пов'язаний з окремими рахунками «Державного банку ЛНР». Ці рахунки пов'язані з Міністром фінансів ЛНР. СБУ має виписки з рахунків, які показують, що протягом 2017 року «Міжнародний розрахунковий банк» переказав приблизно 7 млрд. російських рублів (приблизно 100 млн. євро за курсом 2017 року) «Державному банку ЛНР».⁵

13. Ці кошти направлялися на рахунок Міністерства фінансів ЛНР № 4080781086000000002, що був відкритий у «Державному банку ЛНР».⁶

14. Відповідні банківські виписки були виявлені у перехоплених електронних листах між «Міністром фінансів» так званої «ЛНР» Євгеном Мануйловим та невстановленою особою з російською електронною адресою.⁷ Додаткові виписки, виявлені у цих перехоплених електронних листах, показують, що таке фінансування триває із вказаною регулярністю з 2015 року. Це означає, що створений Південною Осетією та зареєстрований в Росії Фонд профінансував ЛНР на десятки мільярдів російських рублів.

---

⁵ Консолідовані банківські виписки про перекази між Фондом та «Державним банком ЛНР» (з різними датами) (Додаток 434).

⁶ Консолідовані банківські виписки про перекази між Фондом та «Державним банком ЛНР» (з різними датами) (Додаток 434).

⁷ Наприклад, я надав зразок електронного листування між Євгеном Мануйловим та «minions2015@bk.ru», в якому у додатку знаходилося підтвердження переказу «коштів» від 12 жовтня 2017 року. Це листування надано Суду у Додатку 432.

С. Порядок отримання доказів у рамках негласних слідчих дій

15. Діяльність слідчого СБУ регламентується чинним Кримінальним процесуальним кодексом України. Тому всі докази, отримані в ході розслідування кримінального провадження, були зібрані в результаті проведення слідчих дій, здійснених в рамках та порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України.

16. У цьому провадженні я зібрав велику кількість доказів у відповідності до процедур, передбачених Главою 21 Кримінального процесуального кодексу України. Слідство ще триває.

17. Щоб зібрати докази, вказані у цих свідченнях, я та мої колеги спочатку встановили відповідні електронні листи через ідентифікацію електронних адрес, які використовував Міністр фінансів ЛНР. З метою спостереження за зазначеними електронними листами мною було винесено клопотання до суду, погоджене з прокурором. Суд розглянув моє клопотання та надав відповідний дозвіл на проведення негласних слідчих дій, що надало мені можливість зібрати докази, про які я розповідаю у цих свідченнях.

18. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними, та погоджуюсь постати перед Судом у разі необхідності для надання додаткових свідчень.

Підписано у м. Сєверодонецьк Луганської області, "05" червня 2018 року.

Олексій БУШНИЙ

Annex 8

Witness Statement of Vadym Skibitskyi (5 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE
SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE
INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF
RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
THE RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF VADYM SKIBITSKYI

A. Introduction

1. My name is Vadym Skibitskyi. I am a national of Ukraine. I hold the position of the First Deputy Head of the Directorate – Chief of Information and Analytical Department of the Defense Intelligence, Ministry of Defense of Ukraine.

2. The Directorate, together with other information and analytical units of the Defense Intelligence, is responsible for intelligence and information activities, which include the organization and conduct of intelligence, information, and analytical work to provide its consumers with intelligence in the general system of military intelligence of Ukraine. In particular, the information and analytical units of the Directorate process intelligence information received from authorities collecting and managing the military intelligence for the Armed Forces of Ukraine, Security Service of Ukraine, the Intelligence Department of the Antiterrorist Operation (ATO) Headquarters. The analysis of intelligence information is carried out by subdivisions of the Directorate for further production of documents and their circulation among users of intelligence information. Every day, the Directorate receives information from the authorities of intelligence, thus achieving continuity and comprehensiveness of intelligence information.

3. As part of the intelligence gathering process, the Information and Analytical Department examines each piece of intelligence, evaluates it, and relies on information that can be verified, or which the Department finds reliable.

4. I have been the First Deputy Head of the Directorate – Chief of Information and Analytical Department of the Defense Intelligence since June 2014. Throughout my

career in the Defense Intelligence since 2000, I held all the positions of the Information and Analytical Department, from an officer of the Department to its chief. In my current capacity, I, *inter alia*, receive, study, and analyze intelligence dispatches, intelligence information reports, and other documents received by Ukrainian government authorities, officials, or experts dealing with weapons supplied from the Russian Federation to the so-called Donetsk People's Republic (DPR) and Luhansk People's Republic (LPR) and other armed groups in the Luhansk and Donetsk oblasts.

5. In this statement I describe:

a. the overall processes, sources, and methods used to collect information related to the supply of weapons to the DPR and LPR from Russia;

b. the volume of the weapons supply to the DPR and LPR from Russia;

c. certain episodes related to the attacks in Mariupol, Kramatorsk, and near Volnovakha in 2015.

6. I am aware of the facts set out in this statement from the intelligence information compilations of the Defense Intelligence, documents of the authorities managing the military intelligence of the Armed Forces of Ukraine, and original reports of the 1st Army Corps of DPR and 2nd Army Corps of LPR obtained by units of the Defense Intelligence. In addition, as the First Deputy Head of the Directorate – Chief of the Information and Analytical Department of the Defense Intelligence, I provide and receive briefings of intelligence officers on missions in the area of ATO.

B. Process, Sources and Methods of the Collection of Intelligence

7. Since February 2014, intelligence work of the Defense Intelligence has intensified significantly due to a sizable increase in the volume of intelligence, and the expansion of the list of the priorities of military intelligence of Ukraine in light of the supply of weapons into our country from Russia.

8. In particular, the Defense Intelligence is responsible for the preparation of daily dispatches and intelligence information documents as part of the information and analytical support of the higher government and military leadership of Ukraine for the

adoption of diplomatic and strategic military decisions. For such documents to be produced, all available intelligence information in the Defense Intelligence is used together with relevant information obtained through the interaction with other intelligence agencies and government institutions of Ukraine.

9. This means that the Defense Intelligence, and my Department in particular, receive both reports with military intelligence data from all collecting agencies as well as reports from civil government authorities of Ukraine.

10. In 2014-2015, the Defense Intelligence focused its activities on monitoring and responding to the challenges in eastern Ukraine. The main directions of such activities were: expanding the capabilities of agent intelligence; ensuring capacity building for technical intelligence, electronic interception, and monitoring of telecommunications; creation of a modern aerospace intelligence system based on new technological solutions; improvement of information and analytical activities and open source information processing; and strengthening the coordination between the intelligence authorities of Ukraine.

11. Intelligence reports with information about weapon supplies and other support to the terrorist groups, are classified documents that cannot be disclosed without damage to the sources of intelligence and risk to the lives of agents. Some examples of such intelligence documents are able to be safely disclosed and are presented as annexes. These documents are redacted or provided only as extracts of relevant portions for the safety and security of their sources, and to limit disclosure to matters that are material to the case.

12. Intelligence data contained in these reports, as well as the methods used to collect basic intelligence material, are extremely sensitive classified information protected by the Government.

13. I can confirm that each intelligence dispatch, intelligence report, and information document was produced at the time of a described event or within the shortest possible time after such an event occurred. Intelligence dispatches and other intelligence

documents are produced by intelligence officers on duty and individual analysts with experience in intelligence.

14. The reliability of the information in the intelligence compilations is ensured through the verification of intelligence data by various sources, including by visual observation on the ground (for example, see Annex 134 for the intelligence dispatch on the development of the situation in the ATO area as of 8:00, 14 September 2016, which contains information about the delivery of three railway platforms with MLRS BM-21 Grads to the Khartsyzk railway station controlled by the DPR). Verification of such intelligence information may be obtained either from an actual witness (i.e. an agent working for Ukrainian intelligence, or a local resident) or through technical means of reconnaissance.

15. If information is received from local residents, who observed the crossing of weapons through the Ukraine-Russia border, it is subsequently verified by agents or technical means of intelligence, including geospatial intelligence and unmanned aerial vehicles as well as documents obtained by operational units of the Defense Intelligence in the territory controlled by the DPR and LPR. When the reliability of the intelligence information is confirmed by several sources, it is included in an intelligence dispatch to the higher leadership of Ukraine.

16. Based on intelligence information, specifically the details and circumstances under which events are observed, officers of my department make use of our professional skills and experience to determine the accuracy of a report.

C. The supply of weapons to DPR and LPR from Russia

17. Based on the available intelligence as well as my personal knowledge and experience in the intelligence and information activities, the Armed Forces of the Russian Federation (RAF) have been supplying to the Luhansk and Donetsk oblasts of Ukraine and handing over weapons, military equipment, ammunition, and other assets to the terrorist groups of DPR and LPR since June 2014.

18. To be more precise, since June 2014, RAF has transmitted to the illegal armed groups in Donbas at least:

- a. 208 multiple-launch rocket systems, including 122-mm MLRS BM-21 “Grad”, 220-mm MLRS 9P140 BM-27 “Uragan”, and 9K58 BM-30 “Smerch”;
- b. 475 main battle tanks, including T-64B, T-64BV, T-72A, T-72B, T-72B3, T-72M, T-80, T-90;
- c. 750 artillery and mortar systems, including 203-mm SAU 2S7 “Pion”, 152-mm 2S5 SAU “Giatsynt-S”, 152-mm SAU 2S19 “Msta-S”, 152-mm howitzer 2A33 “Giatsynt-B”, 152-mm howitzer 2A65 “Msta-B”, 122-mm SAU 2S1 “Gvozdika”, 122-mm howitzer D-30, 120-mm 2S9 “Nona-S”, 120-mm 2B16 “Nona-K”, 120-mm mortar PM-38, 120-mm mortar 2S12 “Sany”, 82-mm mortar 2B9 “Gall”, 82-mm mortar 2B14 “Podnos”, 82-mm mortar 2B11 “Vasyliok”;
- d. 400 surface-to-air missile systems, including surface-to-air missile system 9K33 “Osa”, short range surface-to-air missile system “Strela-10”, medium range surface-to-air missile system “Pantsyr-C1”, short range surface-to-air missile system “Tor-M1”, man-portable air-defense systems 9P516 “Igla”, antiaircraft twin-barreled autocannon ZU-23-2, and towed anti-aircraft gun ZPU-4;
- e. 870 armored combat vehicles, usually equipped with medium automatic guns, such as BMP-1, BMP-2, BMD-2, and large-caliber machine guns such as BTR-70, BTR-80, BRDM, BRDM-2, MT -LB equipped with 14,5-mm or 12,7-mm machine guns.

19. The consolidated data mentioned above have been received from various sources, one of which is a report by a DPR officer using the name Colonel Oleg Ustinov, the chief of the operative department of the Headquarters of the 1st Army Corps of DPR (an extract from his daily presentation for higher command, which related documents show was provided on 31 July 2015, can be found in Annex 133).

20. In addition, during the period from 2016 to March 2018, approximately 26,000 tons of ammunition were delivered from the Russian Federation to the Donetsk and Lugansk oblasts, including ammunition for MLRS BM-21 “Grad” and BM-30 “Smerch”.

21. It is likely that even more weapons have been provided, as 408 kilometers of the Ukrainian border with Russia have not been controlled by Ukraine for a long period of time, and full monitoring of the supply of weapons is not available.

22. I can further confirm that the specific weapons and weapon systems mentioned below have been recorded by our agents by technical means or captured by Ukrainian troops from the armed groups in Donbas, including the terrorist organizations of DPR and LPR, from 2015 to 2016:

- a. Surface-to-air missile system "Strela-10";
- b. Surface-to-air missile system 9K33 "Osa";
- c. Electronic warfare system RB-531B "Infauna";
- d. Complex of radio control "Torn-MDM";
- e. Complex REBT-330 "Zhytel";
- f. Electronic warfare system "Leer-3";
- g. Automated radio interference type radio R-934BMV;
- h. Complex RR "Svet-KU";
- i. Jet infantry flamethrower RPO-A "Shmel";
- j. Anti-personal mine MON -50 with detonators MD-5M.

23. On the basis of intelligence available to the Defense Intelligence, by 11 January 2015, the DPR had created and deployed the following military groupings:

- In north-west outskirts of Dokuchayevsk (Donetsk oblasts) – a tank company (11 tanks), two artillery (13 self-propelled guns) and rocket-artillery (6 units of 122 mm MLRS "Grad") batteries with an overall composition of 200 people;
- Yasne (Donetsk region) – a unit consisting of four tanks, two self-propelled guns, and two 122-mm MLRS "Grad".

24. According to analysts' estimates, the said strike groupings reinforced by artillery could have been involved in fire strikes and raids in the direction of Dokuchayevsk-Volnovakha.

25. This information was received from agents operating undercover in the DPR forces. After verification of the information by employees of the Intelligence Department of the ATO Headquarters using the methods described above, it was included in the daily intelligence report of the Intelligence Department (as of 11 January 2015, 20:00), which was subsequently sent electronically to my Directorate in Kyiv. A redacted extract of the intelligence information compilation prepared by the Defense Intelligence is included at Annex 84 (as of 09:00, 12 January 2015), which I received on 12 January 2015.

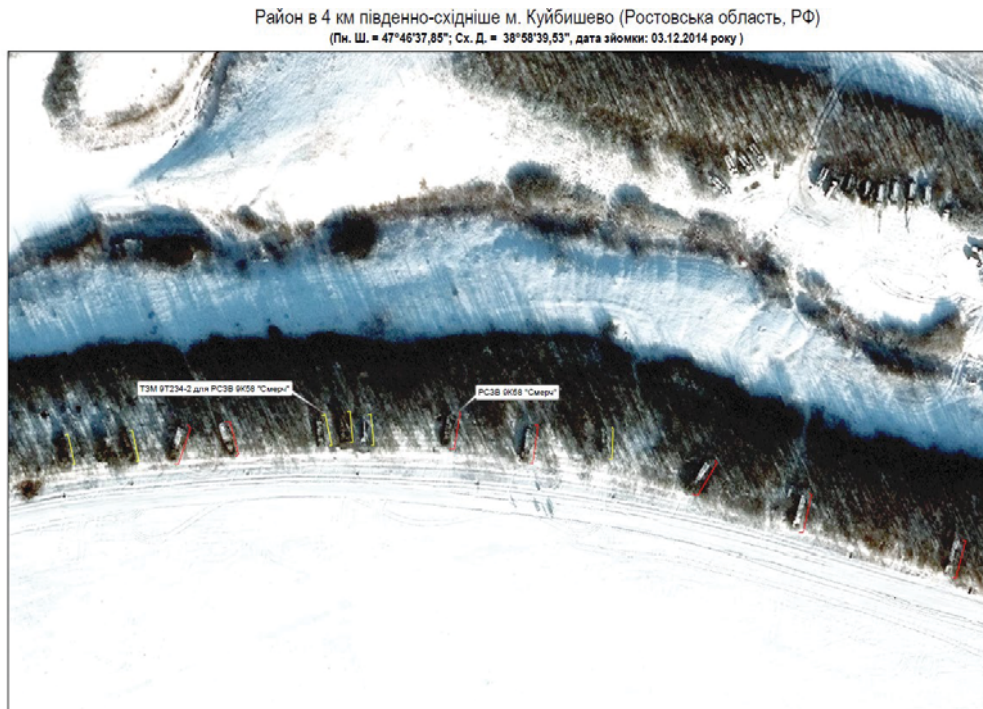
26. According to intelligence information, on 12 January 2015, unmanned aerial vehicles (UAV) were used near the town of Volnovakha to collect intelligence information. This intelligence information was verified and was included in the intelligence information compilation of the Defense Intelligence (as of 09:00, 13 January 2015). The redacted extract from this document, which I received on 13 January 2015, is included at Annex 86.

27. On 23-24 January 2015, our intelligence found that 40 units of the MRLS "Grad" entered the territory of Ukraine through the village of Kuznetsy in the direction of Novoazovsk (partly to Telmanovo through Guselshchykovo). After verifying this information by intelligence officers, it was included in the intelligence information compilation of the Defense Intelligence (as of 09.00, 25 January 2015), which I received on 25 January 2015. A redacted extract of this document is included at Annex 93.

28. Based on the analysis of intelligence received from different sources, including embedded agents, multiple launch rocket systems BM-30 "Smerch" were periodically brought from the territory of Rostov oblast of the Russian Federation to the Donetsk and Luhansk oblasts at night time. After completion of their missions, the multiple launch rocket systems BM-30 "Smerch" were returned back to Russia. One of the areas where the multiple launch rocket systems BM-30 "Smerch" were waiting to enter Ukraine, was an outskirts of the village of Kuibyshevo in Rostov oblast (RF), just 6 kilometers from the Ukrainian-Russian state border.

29. The presence of the multiple launch-rocket systems BM-30 "Smerch" in that area is confirmed by the satellite images of the area near Kuibyshevo of Rostov oblast,

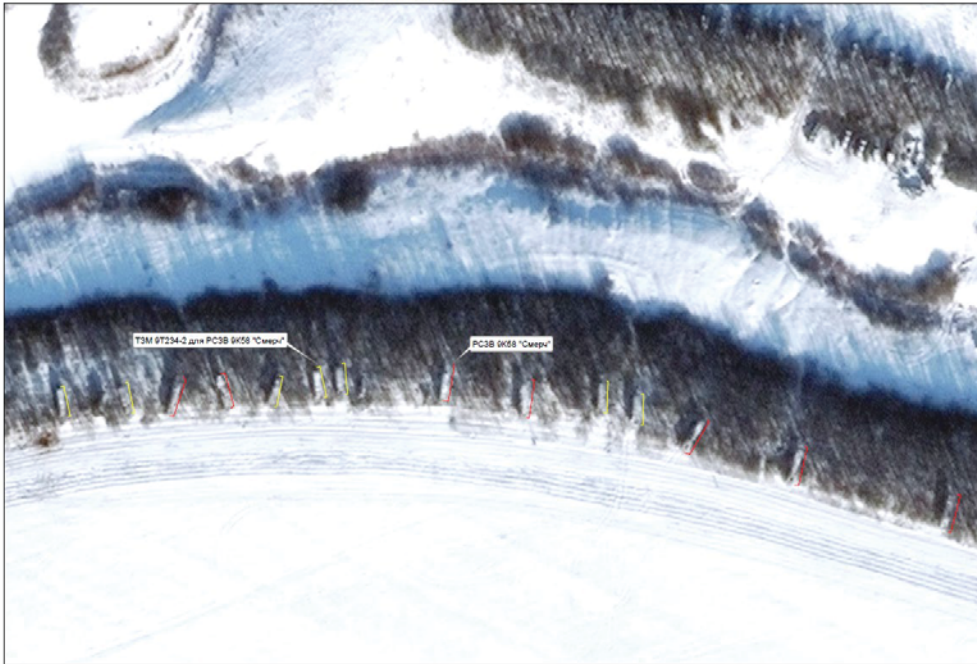
Russian Federation. On the satellite images of this area dated 3 December 2014, there are seven units of the multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch,” and six transporter-loader vehicles for the multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch”:

Above: Translation of the title of this image reads, “Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47 ° 46'37.85", Eastern longitude = 38 ° 58'39.53", Image date: 03.12.2014).” The left-most object identified reads “TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 “Smerch” [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 ‘Смерч’] and the right-most object reads “MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 “Smerch” [Russian: РСЗВ 9К58 ‘Смерч’].”

30. On the satellite images of 8 January 2015, there are seven units of the multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” and seven transporter-loader vehicles for multiple launch-rocket systems BM-30 “Smerch”:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37,85"; Сх. Д. = 38°58'39,53", дата зйомки: 08.01.2015 року)

Above: Translation of the title of this document reads, “Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'37,85"; Eastern longitude = 38°58'39,53", Image date: 08.01.2015).” The left-most object identified reads, “TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 ‘Smerch’ [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 ‘Смерч’].” The right-most object identified reads, “MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 ‘Smerch’ [Russian: РСЗВ 9К58 ‘Смерч’].”

31. On the satellite images of 17 February 2015, there are 3 units of multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” and 5 transporter-loader vehicles for multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch”:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37.25"; Сх. Д. = 38°58'39.53", дата зйомки: 17.02.2015 року)

Above: Translation of the title of this image reads, "Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'37.25"; Eastern longitude = 38°58'39.53", Image date: 17.02.2015)." The left-most object identified reads, "TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 "Smerch" [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 'Смерч']." The right-most object identified reads, "MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 "Smerch" [Russian: РСЗВ 9К58 'Смерч']."

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'42,85"; Сх. Д. = 38°58'43,32", дата зйомки: 17.02.2015 року)

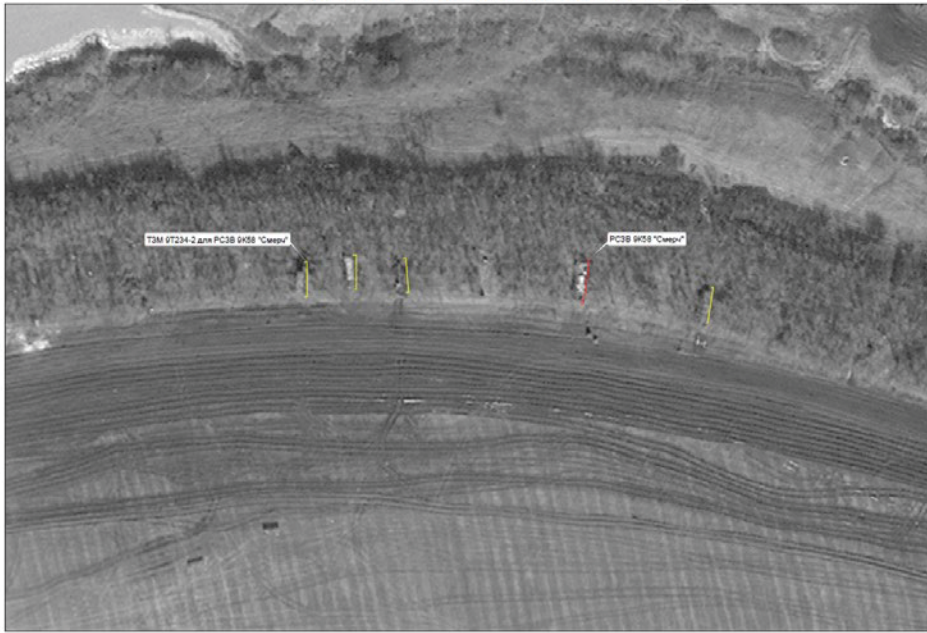

Above: Translation of the title of this document reads, "Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'42,85"; Eastern longitude = 38°58'43,32", Image date: 17.02.2015)." The left-most object identified reads, "TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 'Smerch' [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 'Смерч']." The right-most object identified reads, "MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 'Smerch' [Russian: РСЗВ 9К58 'Смерч']."

32. On the satellite images of 20 February 2015, there are 2 units of the multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” and 5 transporter-loader vehicles for multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch”:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37.25"; Сх. Д. = 38°58'39.53", дата зйомки: 20.02.2015 року)

Above: Translation of the title of this image reads, "Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'37.25"; Eastern longitude = 38°58'39.53", Image date: 20.02.2015)." The left-most object identified reads, "TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 "Smerch" [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 'Смерч']." The right-most object identified reads, "MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 "Smerch" [Russian: РСЗВ 9К58 'Смерч']."

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'42.85"; Сх. Д. = 38°58'43.32", дата зйомки: 20.02.2015 року)

Above: Translation of the title of this document reads, "Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'42,85"; Eastern longitude = 38°58'43,32", Image date: 20.02.2015)." The left-most object identified reads, "TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 'Smerch' [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 'Смерч']." The right-most object identified reads, "MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 'Smerch' [Russian: РСЗВ 9К58 'Смерч']."

33. On the satellite images of 22 February 2015, there are 8 units of the multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” and 6 transporter-loader vehicles for multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch”:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37.25"; Сх. Д. = 38°58'39.53", дата зйомки: 22.02.2015 року)

Above: Translation of the title of this image reads, "Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'37.25"; Eastern longitude = 38°58'39.53", Image date: 22.02.2015)." The left-most object identified reads, "TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 "Smerch" [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 'Смерч']." The right-most object identified reads, "MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 "Smerch" [Russian: РСЗВ 9К58 'Смерч']."

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'42,85"; Сх. Д. = 38°58'43,32", дата зйомки: 22.02.2015 року)

Above: Translation of the title of this document reads, "Area 4 km South-East of Kuibyshevo city (Rostov region, RF) (North latitude = 47°46'42,85"; Eastern longitude = 38°58'43,32", Image date: 22.02.2015)." The left-most object identified reads, "TLV [transporter-loader vehicle] 9T234-2 for MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 'Smerch' [Russian: ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 'Смерч']." The right-most object identified reads, "MLRS [multiple launch rocket system] 9K58 'Smerch' [Russian: РСЗВ 9К58 'Смерч']."

34. Furthermore, given information from different sources, including undercover agents, we know that on 20 December 2014, 6 units of multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” were brought into Ukraine. This intelligence information was included to the intelligence information compilation of the Defense Intelligence (as of 9:00, 2 January 2015). A redacted extract from that document is attached to this statement at Annex 182).

35. Based on information received from an officer of the Intelligence Department of the ATO Headquarters, who currently works for the Defense Intelligence, in January-February 2015, the permanent presence of a significant number of multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” in the rear of the Donetsk and Lugansk oblasts of Ukraine (the territory controlled by the DPR and LPR behind the line of engagement) was confirmed. In addition, on 9 February 2015, a discharge of ammunition for multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” was noted at railway station “Ilovaisk”. Part of the ammunition was dispatched to the city of Donetsk on the same day.

36. On 10 February 2015, at about 13:00, this intelligence officer personally received information by telephone from an undercover agent about the passage of 4 units of multiple launch rocket systems BM-30 “Smerch” on the road through Makiyivka to Debaltseve.

37. On 11 February 2015, the Intelligence Department of the Antiterrorist Operation received information that 4 units of multiple launch rocket systems “Smerch” with empty launchers were taken out from Gorlivka to Makiivka and subsequently to Harzyzsk.

38. According to intelligence information, there were unmanned aerial vehicles on 10 February 2015 in the city of Kramatorsk for collection of intelligence information. In addition, intelligence aircrafts Su-24MR (at 10:15-11:25, 10 February 2015) and IL-20 (at 12:00-16:25, 10 February 2015) of the RAF performed reconnaissance of objects on the territory of Ukraine, including in the area of Kramatorsk. Information about the activities of the UAVs in the area of Kramatorsk and intelligence aircrafts of the RAF came to my Department from units of the Armed Forces of Ukraine and, after its verification and preprocessing, was included in the intelligence informational compilation of the Defense

Intelligence (as of 09:00, 11 February 2015), which I received on 11 February 2015. A redacted extract of this document is attached to this statement at Annex 95.

39. Under my leadership and supervision, my Department has summarized the intelligence information on the cases of weapons supply and support from the Russian Federation to the terrorist groups operating in Lugansk and Donetsk regions that occurred in 2014, 2015, 2016, and 2017. This summary is attached herewith as an Annexes 74, 155, and 175. It contains specific dates, supply methods, supply sites, list of units supplied. The summary was compiled by information and analytical units of the Defense Intelligence using original intelligence reports, on the basis of which the spreadsheet was prepared. This description also includes the information contained in daily intelligence information compilations of the Defense Intelligence during the specified period. This testimony is accompanied by redacted extracts of intelligence information compilations of the Defense Intelligence containing information on transfer of weapons and military equipment from Russia to Ukraine, as mentioned above.

40. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Kyiv on 5 June 2018.

By: [Signature]
Vadym Skibitskyi

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО БОРТЬБУ З
ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

СВІДЧЕННЯ ВАДИМА СКІБЦЬКОГО

А. Вступ

1. Мене звати Вадим Скібіцький. Я громадянин України. Обіймаю посаду першого заступника директора департаменту – начальника інформаційно-аналітичного управління Головного управління розвідки Міністерства оборони України.

2. Департамент разом з іншими інформаційно-аналітичними підрозділами Головного управління розвідки (далі – “ГУР”) здійснює розвідувально-інформаційну діяльність, яка включає організацію і ведення в загальній системі військової розвідки України розвідувальної, інформаційної та аналітичної роботи для надання розвідувальної інформації її споживачам. Зокрема, інформаційно-аналітичні підрозділи департаменту здійснюють обробку розвідувальної інформації, яка надходить від органів добування, органів управління військовою розвідкою Збройних Сил України, Служби безпеки України, розвідувального відділу штабу Антитерористичної операції (АТО). Підрозділи департаменту здійснюють аналіз розвідувальної інформації для подальшої підготовки документів та їх доведення до споживачів розвідувальної інформації. Щоденно на адресу департаменту надходить інформація від усіх органів розвідки, чим досягається безперервність розвідки та повнота розвідувальної інформації.

3. У рамках збору розвідувальних даних, інформаційно-аналітичне управління вивчає кожну деталь розвідувальної інформації, оцінює цю інформацію та спирається на докази, які можуть бути підтверджені або які управління вважає достовірними.

4. Я обіймаю посаду першого заступника директора департаменту – начальника інформаційно-аналітичного управління ГУР з червня 2014 року. За період моєї роботи в ГУР з 2000 року я перебував на всіх посадах інформаційно-аналітичного управління, починаючи з офіцера відділу до його керівника. На своїй теперішній посаді, серед іншого, я отримую, вивчаю та аналізую розвідувальні донесення, розвідувально-інформаційні документи та інші документи, отримані українськими державними установами, посадовими особами, або експертами, що займаються питаннями зброї, яка постачається з Російської Федерації до так званих Донецької Народної Республіки (ДНР) та Луганської Народної Республіки (ЛНР), а також інших озброєних угруповань в Донецькій та Луганській областях.

5. У цих свідченнях я описую:

- a) загальні процеси, джерела та методи, які використовуються для збору інформації, пов'язаної з постачанням зброї до ДНР та ЛНР з Росії.
- b) обсяги постачання зброї до ДНР та ЛНР з Росії.
- c) окремі епізоди, пов'язані з нападами на Маріуполь, Краматорськ та поблизу Волновахи у 2015 році.

6. Мені відомі факти, викладені у цьому свідченні, з розвідувально-інформаційних зведень ГУР, документів органів управління військовою розвідкою ЗС України, оригіналів бойових документів 1 армійського корпусу ДНР та 2 армійського корпусу ЛНР, які були отримані підрозділами ГУР. Крім того, на посаді першого заступника директора департаменту - начальника інформаційно-аналітичного управління ГУР я проводжу та заслуховую брифінги офіцерів розвідки, які виконують завдання в районі проведення АТО.

В. Процес, джерела та методи збору розвідувальних даних

7. Починаючи з лютого 2014 року, розвідувальна робота ГУР значно посилилася, що було пов'язано із значним збільшенням обсягів розвідувальної

інформації, розширенням переліку пріоритетних завдань воєнній розвідці України у зв'язку з постачанням до нашої країни зброї з РФ.

8. ГУР, зокрема, відповідає за підготовку щоденних донесень та розвідувально-інформаційних документів в рамках інформаційно-аналітичного забезпечення вищого державного та військового керівництва України, для прийняття з їх урахуванням рішень дипломатичного та стратегічного військового характеру. Для підготовки таких документів використовується вся наявна розвідувальна інформація в ГУР, а також інформація, отримана по лінії взаємодії з іншими розвідувальними органами та державними установами України.

9. Це означає, що ГУР, включаючи моє управління, отримує доповіді з розвідувальними даними військового характеру від усіх підрозділів добування, а також звіти від усіх цивільних органів влади України.

10. У 2014-2015 роках ГУР спрямувало свою діяльність на розвиток розвідувальних спроможностей з метою спостереження та реагування на події на сході України. Основними напрямками такої діяльності стали: розширення спроможностей агентурної розвідки; забезпечення розвитку спроможностей технічної розвідки, електронного перехоплення і моніторингу телекомунікацій; створення сучасної системи аерокосмічної розвідки на основі нових технологічних рішень; удосконалення інформаційно-аналітичної діяльності, обробки відкритих джерел інформації; посилення координації розвідувальних органів України та їх взаємодії між собою.

11. Розвідувальні звіти, що містять інформацію про постачання зброї та іншу підтримку терористичним групам, є документами з обмеженим доступом, які не можуть бути розголошені без шкоди для джерел розвідки та ризику для життя агентів. Деякі зразки розвідувальних документів можуть бути розкриті без жодної шкоди та представлені у якості додатків до цих свідчень. Ці документи відредаговані або надаються лише витяги, виходячи з міркувань безпеки джерел, а також з метою обмеження розкриття фактів, які є суттєвими для справи.

12. Розвідувальні дані, які викладені в цих звітах, як і методи, що використовуються для збору базового розвідувального матеріалу, є надзвичайно чутливою та охоронюваною державою секретною інформацією.

13. Я можу підтвердити, що кожне розвідувальне донесення, розвідувальний звіт та інформаційний документ були розроблені на момент описуваної події або в найкоротший час після цієї події. Розвідувальні донесення та інші розвідувальні документи готуються черговими змінами офіцерів розвідки, окремими аналітиками, які мають досвід розвідувальної роботи.

14. Достовірність інформації у розвідувальних звітах забезпечується перевіркою розвідувальних даних з різних джерел, включаючи візуальне спостереження на місці (наприклад, див. Додаток 134 – розвідувальне донесення щодо розвитку ситуації в АТО станом на 8:00 14 вересня 2016 року, яке містить інформацію про поставку трьох залізничних платформ із РСЗВ БМ-21 Град до залізничної станції м. Харцизьк, що контролюється ДНР). Підтвердження такої розвідувальної інформації може бути отримано від фактичного свідка (наприклад, агента, який працює на українську розвідку або місцевого жителя) або за допомогою технічних засобів розвідки.

15. У випадку отримання інформації від місцевих жителів, які спостерігали за перетинанням зброї через українсько-російський кордон, ця інформація також в подальшому перевіряється агентами або за допомогою технічних засобів розвідки, включаючи геопросторову розвідку, безпілотні літальні апарати, а також документи, здобуті оперативними підрозділами ГУР на території, контрольованій ДНР та ЛНР. У випадку підтвердження достовірності інформації, що підтверджується декількома джерелами, розвідувальні дані включаються до розвідувального донесення на адресу вищого державного керівництва України.

16. На підставі розвідувальної інформації – зокрема, наданих деталей та обставин, за яких спостерігаються події – офіцери мого департаменту, виходячи зі своїх професійних навичок та досвіду, визначають достовірність доповіді.

С. Постачання зброї з Росії до ДНР та ЛНР

17. Виходячи з наявної розвідувальної інформації, моїх особистих знань та досвіду розвідувально-інформаційної діяльності, Збройні сили Російської Федерації (ЗСР) постачають на територію Луганської та Донецької областей України і надають у розпорядження терористичним угрупованням ДНР та ЛНР озброєння, військову техніку, боєприпаси та інші матеріали з червня 2014 року.

18. Більш конкретно, з червня 2014 року ЗСР передали збройним групам на Донбасі щонайменше:

a. 208 ракетних систем залпового вогню, таких як РСЗВ 122-мм БМ-21 "Град", 220-мм РСЗВ 9П140 "Ураган", та 9К58 БМ-30 "Смерч";

b. 475 основних бойових танків, таких як Т-64Б, Т-64БВ, Т-72А, Т-72Б, Т-72Б3, Т-72М, Т-80, Т-90;

c. 750 артилерійських та мінометних систем, таких як 203-мм САУ 2С7 "Піон", 152-мм 2С5 САУ „Гіацинт-С”, 152-мм САУ 2С19 "Мста-С", 152-мм гаубиця 2А33 „Гіацинт-Б”, 152-мм гаубиця 2А65 "Мста-Б", 122-мм САУ 2С1 "Гвоздика", 122-мм гаубиця Д-30, 120-мм 2С9 "Нона-С", 120-мм 2Б16 "Нона-К", 120-мм міномет ПМ-38, 120-мм міномет 2С12 "Сани", 82-мм міномет 2Б9 "Галл", 82-мм міномет 2Б14 "Поднос", 82-мм міномет 2Б11 "Васильок";

d. 400 систем протиповітряної оборони "земля-повітря", серед них: ЗРК 9К33 Оса, ЗРК "Стрела-10", ЗРГК "Панцир-С1", ЗРК "Бук", ЗРК "Тор-М1", ПЗРК 9П516 "Ігла", ЗУ-23-2, ЗПУ-4;

e. 870 бойових броньованих машин, зазвичай оснащених автоматичними гарматами середнього калібру, таких як БМП-1, БМП-2, БМД-2, та кулеметами великого калібру, таких як БТР-70, БТР-80, БРДМ, БРДМ-2, МТ-ЛБ, оснащені 14,5 мм або 12,7 мм кулеметами.

19. Вищезазначені консолідовані дані були отримані з різних джерел, одним із яких є звіт офіцера ДНР, який використовує ім'я полковник Олег Устїнов, начальник оперативного управління штабу 1 армійського корпусу ДНР (витяг із його щоденної доповіді для вищого командування, яка згідно з пов'язаними документами була підготовлена 31 липня 2015 року, можна знайти у Додатку 133).

20. Крім того, у період з 2016 року по березень 2018 року близько 26000 тон боєприпасів було поставлено з Російської Федерації до Донецької та Луганської областей, у тому числі боєприпаси для РСЗВ БМ-21 «Град» та БМ-30 «Смерч».

21. Ймовірно було поставлено набагато більше зброї, оскільки 408 км державного кордону не контролюється українською стороною тривалий час і повний моніторинг поставок зброї неможливо здійснити.

22. Я можу додатково підтвердити, що вказана нижче конкретна зброя чи системи озброєнь були зафіксовані нашими агентами за допомогою технічних засобів або захоплені українськими військами у збройних угруповань на Донбасі, включаючи терористичні організації ДНР та ЛНР, у період з 2015 по 2016 рік:

- a. ЗРК «Стрела-10»;
- b. ЗРК 9К33 «Оса»;
- c. Комплекс РЕБ РБ-531Б «Инфауна»;
- d. Комплекс радіоконтролю «Торн-МДМ»;
- e. Комплекс РЕБ Р-330 «Житель»;
- f. Комплекс РЕБ «Леер-3»;
- g. Автоматизована станція радіоперешкод типу Р-934БМВ;
- h. Комплекс РР «Свет-КУ»;
- i. Реактивні піхотні вогнемети РПО-А «Шмель»;
- j. Протипіхотна міна МОН-50 з запалами МД-5М.

23. На основі розвідувальних даних, наявних у ГУР, станом на 11 січня 2015 року ДНР створила та розгорнула наступні озброєні угруповання:

- На північно-західній околиці Докучаєвська (Донецька обл.) – танкова рота (11 танків), дві артилерійські (САУ – 13 од.) та реактивно-артилерійська (122-мм РСЗВ «Град» – 6 од.) батареї загальною чисельністю до 200 осіб;
- Селище Ясне (Донецька обл.) – підрозділ у складі чотирьох танків, двох САУ та двох 122-мм РСЗВ «Град».

24. За оцінками аналітиків, зазначені ударні угруповання, посилені артилерією, могли залучатися до нанесення вогневих ударів та проведення рейдових дій на напрямку Докучаєвськ-Волноваха.

25. Ця інформація була отримана від агентів, інтегрованих до сил ДНР. Після перевірки інформації співробітниками відділу розвідки штабу АТО із використанням вищеописаних методів, зазначена інформація була включена у щоденний документ розвідувального відділу (станом на 20:00 11 січня 2015 року), який у подальшому був надісланий електронними засобами до мого департаменту в Києві. До цих свідчень додається редактований витяг розвідувально-інформаційного зведення ГУР, який міститься у Додатку 84 (станом на 09:00 12 січня 2015 року), який я отримав 12 січня 2015 року.

26. Згідно з розвідувальною інформацією 12 січня 2015 року безпілотні літальні апарати (БПЛ) використовувалися в районі селища Волноваха для збору розвідувальної інформації. Зазначена розвідувальна інформація була перевірена та включена до розвідувально-інформаційного зведення ГУР (станом на 09:00 13 січня 2015 року). Редагований витяг з цього документу, який я отримав 13 січня 2015 року, знаходиться у Додатку 86.

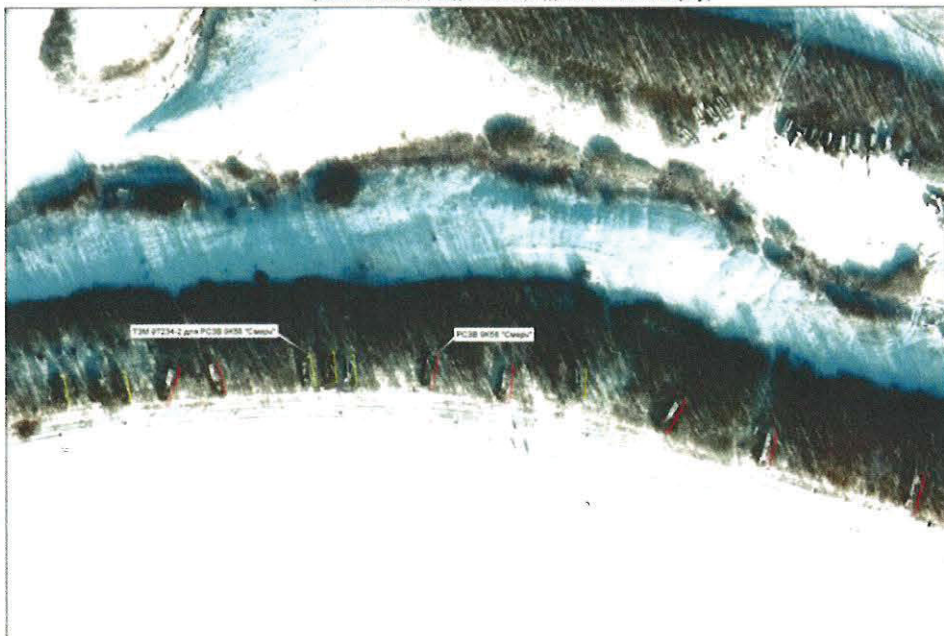
27. 23-24 січня 2015 року наша розвідка визначила, що 40 одиниць РСЗВ «Град» зайшли на територію України через Кузнеці у напрямку Новоазовська (частково на Тельманове через Гусельщикове). Після перевірки цієї інформації співробітниками

розвідувальних органів, вона була включена до розвідувально-інформаційного зведення ГУР (станом на 09:00 25 січня 2015 року), яке я отримав 25 січня 2015 року. Редагований витяг цього документа міститься в Додатку 93.

28. Згідно з аналізом розвідувальної інформації, отриманої з різних джерел, у тому числі й від інтегрованих агентів, з території Ростовської області Російської Федерації на окуповані території у Донецькій та Луганській областях України у темну пору доби періодично заходили реактивні системи залпового вогню БМ-30 «Смерч». Після виконання своїх завдань зазначені РСЗВ БМ-30 «Смерч» поверталися назад до Росії. Одним з районів, де зазначені РСЗВ БМ-30 «Смерч» очікували свого заходу до України були околиці населеного пункту Куйбишево у Ростовській області (РФ), що за 6 кілометрів від українсько-російського державного кордону.

29. Перебування РСЗВ БМ-30 «Смерч» у зазначеному районі підтверджується супутниковими знімками району поблизу Куйбишево Ростовської області Російської Федерації. 3 грудня 2014 року на супутникових знімках у цьому районі зображено сім одиниць РСЗВ БМ-30 «Смерч» та шість транспортно-заряджаючих машин до РСЗВ БМ-30 «Смерч»

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37,85"; Сх. Д. = 38°58'39,53", дата зйомки: 03.12.2014 року)

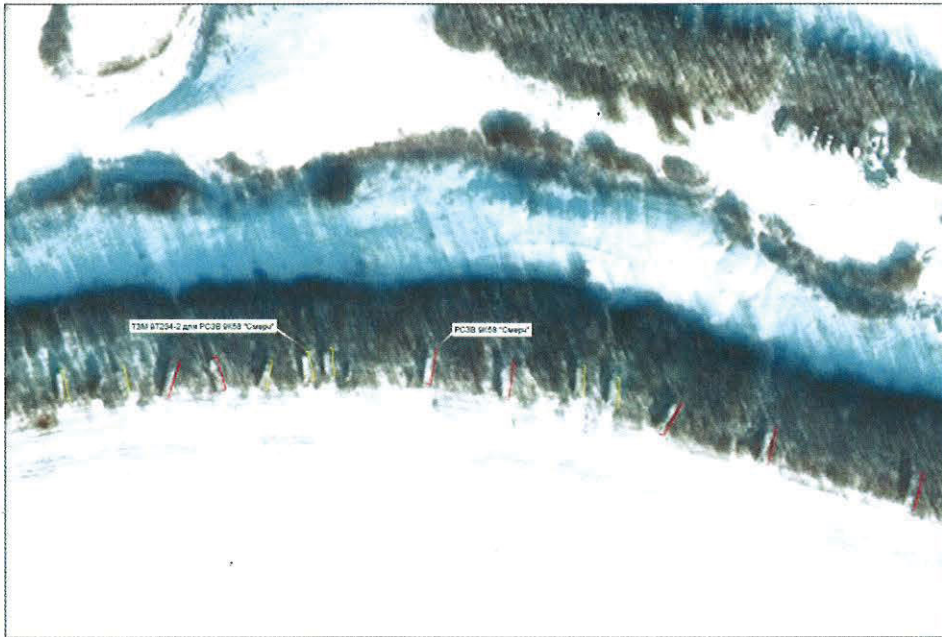

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн.Ш.=47°46'37,85"; Сх. Д. =38 ° 58'39,53", дата зйомки 03.12.2014). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

30. На супутниковому знімку від 8 січня 2015 року –сім одиниць РСЗВ БМ-30 «Смерч» та сім транспортно-заряджаючих машин до РСЗВ БМ-30 «Смерч»:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37,85"; Сх. Д. = 38°58'39,53", дата зйомки: 08.01.2015 року)

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн. Ш.=47°46'37.85"; Сх. Д. =38 ° 58'39.53", дата зйомки 08.01.2015). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

31. На супутникових знімках від 17 лютого 2015 року – три одиниці РСЗВ БМ-30 «Смерч» та п'ять транспортно-заряджаючих машин до РСЗВ БМ-30 «Смерч»:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37,28"; Сх. Д. = 38°58'39,53", дата зйомки: 17.02.2015 року)

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн. Ш. = 47°46'37.25"; Сх. Д. = 38°58'39.53", дата зйомки 17.02.2015). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'42.85"; Сх. Д. = 38°58'43.32", дата зйомки: 17.02.2015 року)

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн. Ш. = 47°46'42.85"; Сх. Д. = 38°58'43.32", дата зйомки 17.02.2015). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

32. На супутникових зйомках від 20 лютого 2015 року – дві одиниці РСЗВ БМ-30 «Смерч» та п'ять транспортно-заряджаючих машин до РСЗВ БМ-30 «Смерч»:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37.25"; Сх. Д. = 38°58'39.53", дата зйомки: 20.02.2015 року)

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн. Ш.=47°46'37.25"; Сх Д.=38°58'39.53", дата зйомки 20.02.2015). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'42.85"; Сх. Д. = 38°58'43.32", дата зйомки: 20.02.2015 року)

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш.=47°46'42.85"; Сх. Д. =38°58'43.32", дата зйомки 20.02.2015).
На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

33. На супутникових знімках від 22 лютого 2015 року – вісім одиниць РСЗВ БМ-30 «Смерч» та шість транспортно-заряджаючих машин до РСЗВ БМ-30 «Смерч»:

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'37.25"; Сх. Д. = 38°58'39.53", дата зйомки: 22.02.2015 року)

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн.Ш.=47°46'37.25"; Сх.Д.=38°58'39.53", дата зйомки 22.02.2015). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ)
(Пн. Ш. = 47°46'42.85"; Сх. Д. = 38°58'43.32", дата зйомки: 22.02.2015 року)

На зображенні: переклад назви «Район в 4 км південно-східніше м. Куйбишево (Ростовська область, РФ) (Пн.Ш.=47°46'42.85"; Сх.Д.=38°58'43.32", дата зйомки 22.02.2015). На лівому ідентифікованому об'єкті написано ТЗМ 9Т234-2 для РСЗВ 9К58 «Смерч», а на правому ідентифікованому об'єкті написано РСЗВ 9К58 «Смерч»

34. Крім того, виходячи з інформації, отриманої з різних джерел, у тому числі й від інтегрованих агентів, ми знаємо, що 20 грудня 2014 року 6 одиниць РСЗВ БМ-30 «Смерч» були завезені до України. Зазначена розвідувальна інформація була включена до розвідувально-інформаційного зведення ГУР (станом на 09:00 02 січня 2015 року). Редагований витяг з цього документу додається до цих свідчень у Додатку 182.

35. Відповідно до інформації, яка була отримана від одного з офіцерів відділу розвідки штабу Антитерористичної операції, який наразі працює в Головному управлінні розвідки, у січні-лютому 2015 року підтверджено постійне перебування значної кількості РСЗВ БМ-30 «Смерч» у тилу окупованих територій Донецької та Луганської областей України (територія, яка контролюється ДНР та ЛНР за лінією зіткнення). Крім того, 9 лютого 2015 року на залізничній станції «Гловайськ» зафіксовано розвантаження боєприпасів до РСЗВ БМ-30 «Смерч», частина з яких у той же день була направлена до міста Донецьк.

36. 10 лютого 2015 року близько 13:00 цей офіцер особисто по телефону отримав інформацію від інтегрованого агента про проходження по дорозі, що прямує через Макіївку у напрямку Дебальцево 4 одиниць РСЗВ БМ-30 «Смерч».

37. 11 лютого 2015 року відділом розвідки Антитерористичної операції було отримано інформацію про вивід з міста Горлівка до Макіївки, а у подальшому до Харцизька 4 одиниць РСЗВ «Смерч» з порожніми пусковими направляючими.

38. Згідно з розвідувальною інформацією, безпілотні літальні апарати використовувалися 10 лютого 2015 року в місті Краматорськ для збору розвідувальної інформації. Крім того, розвідку об'єктів на території України, у тому числі в районі Краматорська, вели літаки-розвідники Су-24МР (10:15-11:25 10 лютого 2015 року) та Іл-20 (12:00-16:25 10 лютого 2015 року) ЗСР. Інформація про діяльність БПЛА в районі Краматорська та літаків-розвідників ЗСР надійшла до мого департаменту від підрозділів Збройних Сил України та після перевірки і попередньої обробки була включена до розвідувально-інформаційного зведення ГУР (станом на 09:00 11 лютого 2015 року), яке я отримав 11 лютого 2015 року. До цих свідчень додається редактований витяг цього документа, який міститься у Додатку 95.

39. Під моїм керівництвом та наглядом моє управління узагальнило розвідувальну інформацію про випадки постачання зброї та підтримки з боку Російської Федерації для терористичних груп, що діють у Луганській та Донецькій областях, які мали місце у 2014, 2015, 2016 та 2017 роках. Цей огляд доданий у Додатках 74, 155, 157. Опис містить зазначення конкретних дат, методів постачання, місць постачання, перелік поставлених одиниць. Узагальнення було підготовлено інформаційно-аналітичними підрозділами ГУР з використанням оригінальних розвідувальних донесень, на основі яких складено таблицю. До даного опису увійшла також інформація, що містилась в добових розвідувально-інформаційних зведеннях ГУР за вказаний період. До цих свідчень додаються редактовані витяги розвідувально-інформаційних зведень ГУР, які містять інформацію про поставки зброї та військового обладнання з Росії в Україну, як зазначено вище.

40. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є достовірними і точними, та погоджуюсь постати перед Судом у разі необхідності надання додаткових свідчень.

Підписано в м. Київ, "05" червня 2018 року

Вадим СКІБІЦЬКИЙ

Annex 9

Witness Statement of Eliot Higgins (5 June 2018)

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF ELIOT HIGGINS

---

1. My name is Eliot Higgins. I am a national of the United Kingdom. I am the founder of Bellingcat, an investigative collective.

2. I lead investigations that rely upon, and verify and authenticate, “open-source” information – for example, social media posts, satellite imagery, photographs, and videos. My methodologies are described below. I have done extensive research using these methodologies on the downing of Malaysian Airlines Flight MH17 over Ukraine, and my organization Bellingcat has published several reports summarizing the findings of this investigation.

3. In particular, I have tracked the transport of the Buk missile launcher in Ukraine around the time of the MH17 attack, tracked the transport of the Buk missile launcher in Russia around the time of the MH17 attack, and identified the Buk across images and videos in both Ukraine and Russia. Our findings about the launch site of the missile that struck Flight MH17 and the route of the Buk missile launcher through Ukraine were corroborated by a presentation made in September 2016 by the Dutch-led MH17 Joint Investigation Team (“JIT”). Our findings about the route of the Buk missile launcher through

Russia and its connection to a military were corroborated by the JIT presentation made in May 2018.

4. To understand Bellingcat's findings, one must understand our methodologies.

I. METHODOLOGIES

5. My method of investigation – which authenticates open-source, publicly-available information through corroboration with other available information – is consistent with other analytical methods recognized by the International Criminal Court and national courts around the world.¹

6. A core methodology for verifying and relying on materials in open-source investigations is geolocation. Geolocation involves using visual elements in photographs or videos to find the precise location where they were captured, thereby verifying the location claimed by the person sharing the photo or video online (or determining the location in the first instance, if none is given online). Geolocation involves comparing the image to be geolocated to reference images, which can include satellite imagery, other photographs and videos of the same area that have already been geolocated, imagery from sources such as Google Street View,² and other available sources.

7. Images are often filled with specific visual elements that enable geolocation, even if upon first glance, the image seems impossible to place. As such, it is important to pay

---

¹ See, e.g., Keith Hiatt, *Open Source Evidence on Trial*, 125 *Yale L.J.* 323 (2016), <http://www.yalelawjournal.org/forum/open-source-evidence-on-trial> (Annex 496); Els De Busser, *Open Source Data and Criminal Investigations*, *Groningen J.I.L.* 2(2) (2014), https://grojil.files.wordpress.com/2015/04/grojil_vol2-issue2_de-busser.pdf (Annex 494).

² Google Street View is a technology featured in Google Maps and Google Earth that provides panoramic views from positions along many streets in the world. To collect its images, Google drives around and photograph the locations. To match each image to its geographic location on the map, Google combines signals from sensors on the driving car that measure GPS, speed, and direction. This enables it to reconstruct the car's exact route, and even tilt and realign images as needed. To avoid gaps in the 360-degree photos, adjacent cameras take slightly overlapping pictures, and then Google "stiches" the photos together into a single 360-degree image.

close attention to all landmarks in a particular image, whether they look unique to the location or not.

8. If the individual or organization posting an image on social media does not identify where the image was taken, then there are other methods of investigation that can be used. Crowdsourcing can be used to ask the public for help identifying objects or locations in the image, that can then be verified using other open source material. Due to the open source nature of our work, and the evidence we use, any claims made by an individual who participates in any crowdsourcing campaign can be reviewed and verified.

II. INVESTIGATION OF MH17 SHOOT-DOWN

9. A couple of days after the launch of the Bellingcat website, funded by a crowdfunding campaign on the website Kickstarter, reports of an aircraft being shot down over eastern Ukraine began to emerge on social media and shortly afterwards national and international media. It was soon established that MH17 had been shot down over Ukraine. In the aftermath of the shoot-down, photographs and videos were posted on social media sites claiming to show various aspects of the incident, including videos claiming to show the moment of the aircraft being shot down, missile launchers inside Ukraine and Russia which were alleged to have been linked to the shooting down, statements from locals about what they saw, and other details.

10. In this initial phase, much of the focus was on verifying images of a Buk missile launcher photographed and filmed in Ukraine, reportedly on July 17th 2014.

11. In addition to the images of the Buk missile launcher, social media posts discussing the movements of the missile launcher were also discovered, allowing a more complete and accurate timeline of the missile launcher's movements to be established.

12. In the months and years following the events of July 17th 2014 additional images of the missile launchers travelling through eastern Ukraine were published, along with additional data that further confirmed the movements of the missile launcher.

13. Bellingcat has spent the last 4 years continuing its MH17 investigation, establishing that the Buk missile launcher came from the 53rd Air Defence Brigade,³ that the specific Buk missile launcher used was number 332 from the 53rd Air Defence Brigade,⁴ the identities of individuals on phone intercepts published by the JIT,⁵ and other information.

III. TRANSPORT OF THE BUK THROUGH UKRAINE IN JULY 2014

14. The following section details the route of the missile launcher through eastern Ukraine on July 17th 2014, as per Bellingcat's analysis of open source evidence, each part of which I have personally examined and verified. The section is presented in the order in which events occurred as the missile launcher travelled through eastern Ukraine on July 17th 2014.

15. On October 19th 2017, the Joint Investigation Team published a photograph of a Buk missile launcher loaded onto a back of a low-loader, describing it as follows: "Recently the JIT has received a new photograph of a BUK-TELAR. This picture was probably taken on July 17, 2014 in the town of Makeevka, Ukraine. The JIT presumes that the picture

---

³ Daniel Romein, *MH17 – Potential Suspects and Witnesses from the 53rd Anti-Aircraft Missile Brigade*, BELL&NGCAT (23 February 2016), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2016/02/23/53rd-report-en/> (Annex 451).

⁴ Bellingcat Investigation Team, *The Lost Digit: Buk 3x2*, BELL&NGCAT (3 May 2016), https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2016/05/03/the_lost_digit/ (Annex 452).

⁵ Bellingcat Investigation Team, *Russian Colonel General Identified as Key MH17 Figure*, BELL&NGCAT (8 December 2017), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2017/12/08/russian-colonel-general-delfin/> (Annex 459); Daniel Romein, *Identifying Khmuryi, the Major General Linked to the Downing of MH17*, BELL&NGCAT (15 February 2017), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2017/02/15/identifying-khmuryi-the-major-general-linked-to-the-downing-of-mh17/> (Annex 456).

contains the BUK-TELAR which is responsible for downing flight MH17.”⁶ The image is shown below.

16. The Bellingcat Investigation Team was able to estimate the location based on its understanding of the route of the missile launcher established in prior research. During this earlier research a social media post made on the morning of July 17th 2014 at around 10:40am describing a convoy passing through the town of Donetsk with a Buk missile launcher was discovered.⁷ The original post was made on the social media site VKontakte (also know as

---

⁶ Landelijk Parket, *JIT Requests for Information About Photograph BUK-Telar*, OPENBAAR MINISTERIE (19 October 2017), <https://www.om.nl/onderwerpen/mh17-crash/@103187/jit-requests-for/> (Annex 457).

⁷ Донецк - это Украина!, Twitter (17 July 2014), https://vk.com/wall-67445695_68330?w=wall-67445695_68330_r68332 (Annex 618).

VK or VK.com), and is reproduced below (note, the default time zone for V Kontakte used to display the message below is two hours different from local time in Ukraine):

Донецк - это Украина!

Jul 17, 2014 at 8:40 am

+ Follow

Плохие новости.

В районе 9 часов из Макеевки в сторону Донецка по макеевскому шоссе проследовал тягач на платформе которого был установлен ЗРК БукМ1-М2?

Указанная ЗРК проследовала до пересечения с бульваром Шахтостроителей. Ее сопровождал конвой в составе, 1 паркетник серого цвета Rav4, камуфлированный автомобиль УАЗ и микроавтобус хюндай синего цвета с тонировкой. По состоянию на 9-15 комплекс находился на пересечении Шахтостроителей и Ильича. Боевики повыходили из автомобилей заняв таким образом 2 крайних левых полосы движения. Очевидно, ожидали дальнейших логистических указаний.

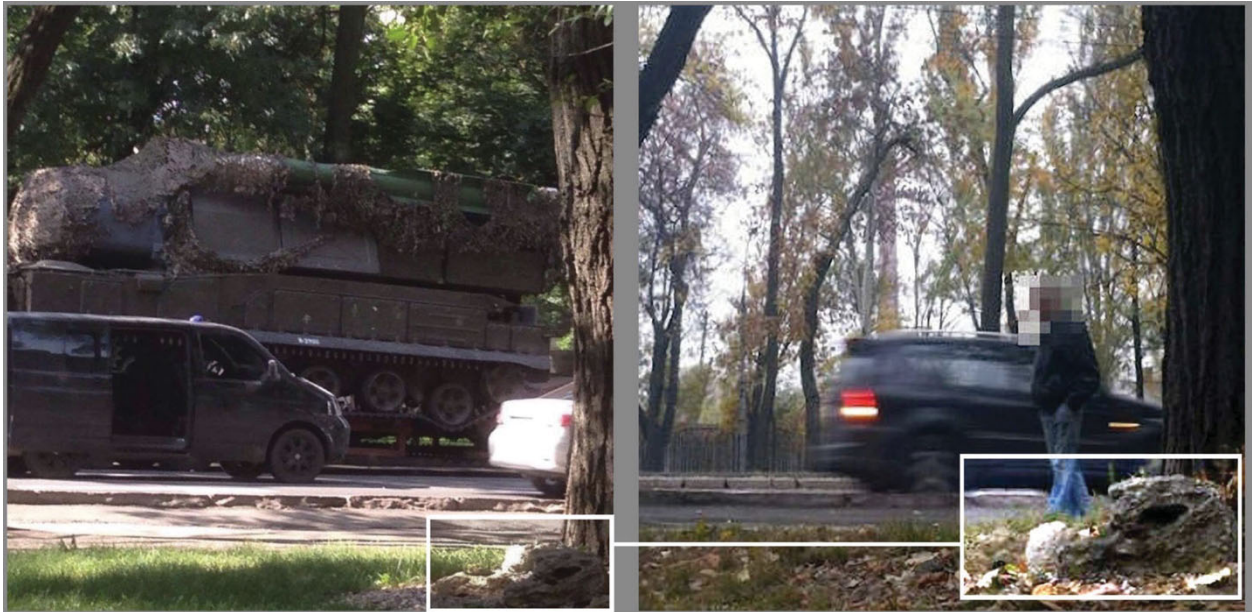
17. The above text is translated as follows:

“Bad news. Around 9am, a hauler was going along the Makeevka highway from Makeevka in the direction of Donetsk. On the platform was a BukM1-M2? This AAMS proceeded to the intersection with Shakhtostroiteley Boulevard. The system was accompanied by a convoy that was composed of 1 gray Rav4 SUV, a camouflaged UAZ, and a dark blue Hyundai van with tinted windows. As of 9:15am, the vehicle was located at the intersection of Shakhtostroiteley and Ilycha. The militants got out of their cars, blocking 2 of the far left lanes. Obviously, they were waiting for logistical guidance.”

18. Based on this description, and a comparison between the location visible in the photograph and Google Street View imagery of the location described above, Bellingcat deduced there was a likelihood the social media post from the morning of July 17th 2014 described the scene visible in the photograph. Bellingcat reached out to local contacts in Ukraine, who visited the site, and took photographs of the area. At the same time, other individuals, including journalists, went to the same area and took their own photographs, providing a selection of photographs of the area from multiple sources.

19. The below comparison of a rock with a distinctive pattern next to a tree, showing the same landmarks where the Buk was seen, was done by Bellingcat:⁸

Left, photograph published by the Joint Investigation Team; right, photograph of the same location taken by locals

20. Other comparisons were done by journalists who acquired their own images of the location:⁹

---

⁸ Bellingcat Investigation Team, *New MH17 Photograph Geolocated to Donetsk*, BELLINGCAT (20 October 2017), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2017/10/20/new-mh17-photograph-geolocated-donetsk/> (Annex 458).

⁹ Rudy Bouma, Twitter (20 October 2017), <https://twitter.com/rudybouma/status/921387895772078080> (Annex 655).

Left column, images of the Buk; right column, images taken by journalists of the same location.

21. The probability of there being two different locations with a rock with identical wear patterns in the same position in relation to a tree, next to a road with the same features is extremely low, and even less probable when one considers that the identification of one of those locations is based on the specific description posted on a social media platform on the morning of July 17th 2014 describing the scene visible in the photograph.

22. In a video published by the Joint Investigation Team on September 28th 2016 the Joint Investigation Team included this approximate location as the first sighting of the missile launcher on July 17th 2014.¹⁰ The video says the convoy stopped for some time at two

¹⁰ Joint Investigation Team, Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17, Openbaar Ministerie (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 02:54-03:34), <https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=174> (Annex 39).

locations, “first at a crossing”, which is consistent with the location established by our geolocation.

23. Based on the above analysis, the location of the photograph is the intersection of Shakhtostroiteley Boulevard and Ilycha Avenue in Donetsk, at the co-ordinates 48.002791, 37.856160, taken at around 9:15am on July 17th 2014. This is consistent with the location described in the social media post made at 9:40am described above.

24. The next captured image of the Buk was originally published by Paris Match on July 25th 2014.¹¹ On September 28th 2016 the Joint Investigation Team published a video of the same moment, stating the Paris Match photograph was a still from the video.¹² A longer version of the video used in the JIT video was also published on the Dutch police website.¹³ It is notable that the name of the video file posted on the JIT website is vid_20140717_102354.mp4. This filename is automatically created when a video is created by the device and is based on the date and time settings on the camera. This would mean the image was captured on July 17th 2014, at 10:23am. Also visible in the video is a 2010 Toyota RAV4, UAZ-469, and Volkswagen van. Later images would show the same vehicles in the convoy with the Buk missile launcher loaded on the red low-loader. The location of the Buk

---

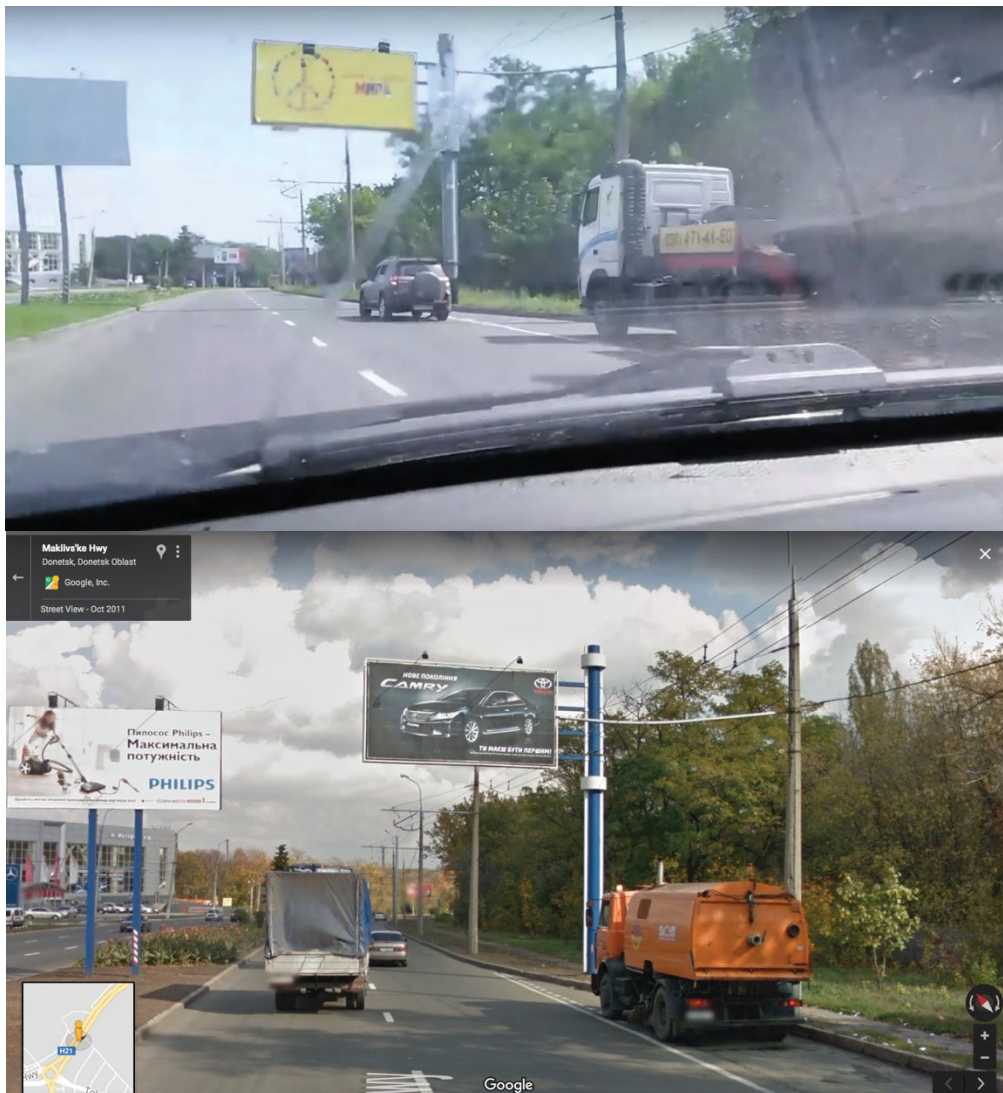
¹¹ Alfred de Montesquiou, *Un camion volé pour transporter le lance-missiles*, PARIS MATCH (25 July 2014), <http://www.parismatch.com/Actu/International/EXCLU-MATCH-Un-camion-vole-pour-transporter-le-systeme-lance-missiles-577289> (Annex 534).

¹² See also Joint Investigation Team, Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17, Openbaar Ministerie (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 03:17-03:34), <https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=201> (Annex 39).

¹³ Politie, https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/mh17/vid_20140717_102354.mp4 (Annex 692).

can be seen on 2011 Google Street View imagery, with similarly positioned billboards and matching buildings in the distance:¹⁴

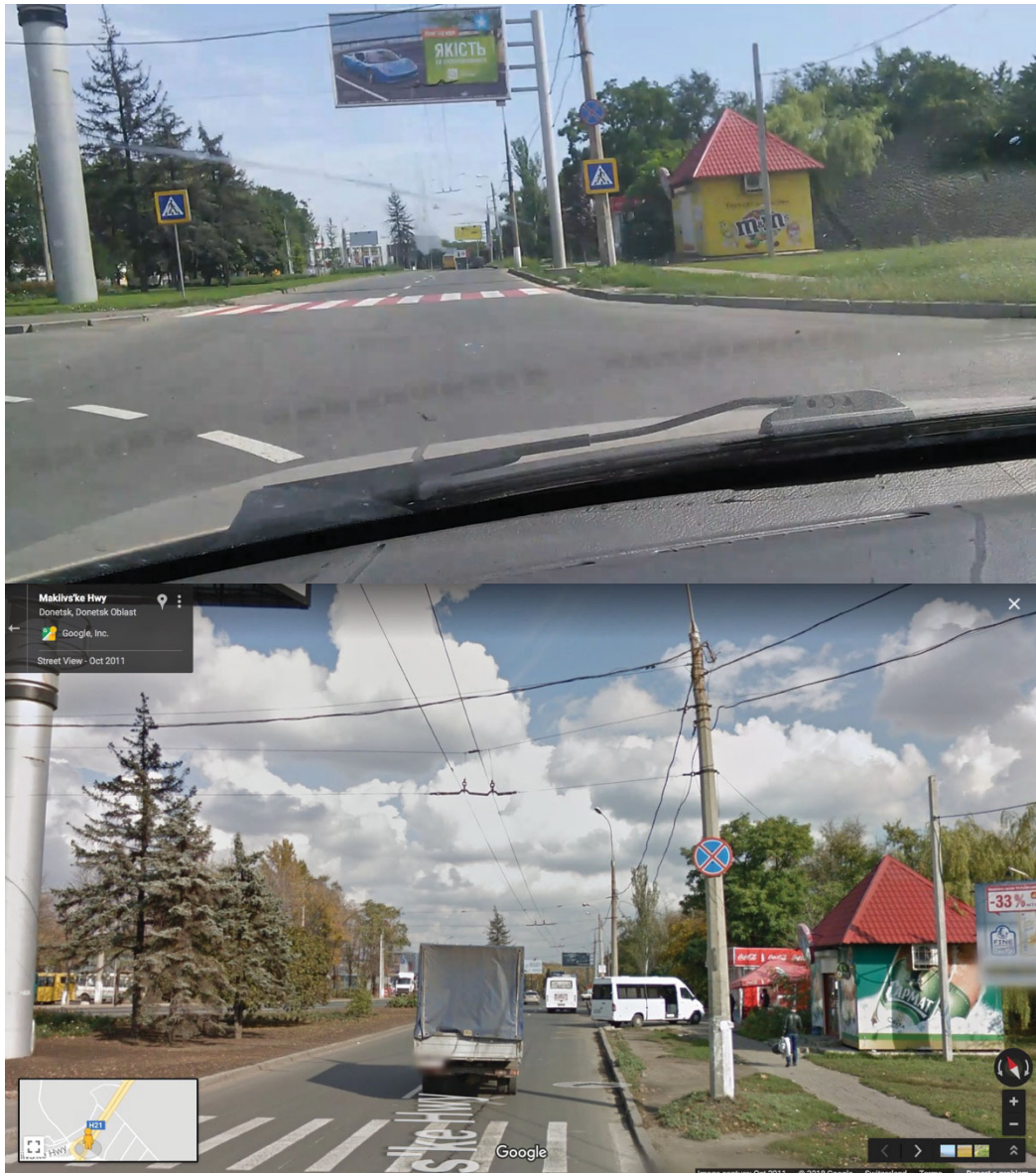
Above, image of the Buk from the Paris Match photograph; bottom, Google Street View imagery of the same location.

25. It is possible to match additional objects and structures visible in the longer version of the video to 2011 Google Street View imagery of the same street, for example a red roofed building on the right side of the road:¹⁵

---

¹⁴ Google Street View,
https://www.google.com/maps/@48.0046232,37.8726847,3a,60y,42.39h,108.54t/data=!3m6!1e1!3m4!1sRGnHwZ5YZnuGO-n_VvruWg!2e0!7i13312!8i6656 (Annex 719).

¹⁵ Google Street View,
<https://www.google.com/maps/@48.0034014,37.8715597,3a,75y,27.16h,93.81t/data=!3m6!1e1!3m4!1skXWs7BRGzM064cu1mvlVpA!2e0!7i13312!8i6656> (Annex 718).

Above, image from the video taken in Donetsk; bottom, Google Street View imagery of the same location.

26. In the Joint Investigation Team’s September 28th 2016 video describing the route of the Buk missile launcher according to its investigation, this approximate location is also marked as the location of the Buk missile launcher.¹⁶

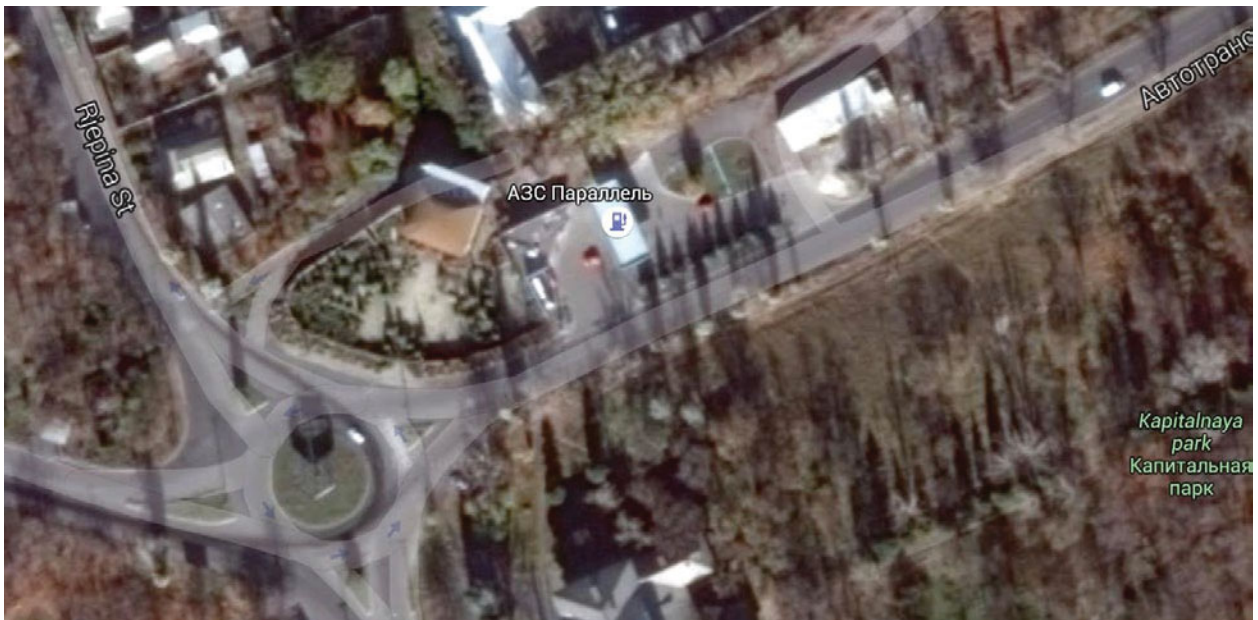
¹⁶ Joint Investigation Team, Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17, Openbaar Ministerie (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 03:06-03:35), <https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=185> (Annex 39).

27. Based on the information described above, and Bellingcat's investigation, I have concluded that the Buk missile launcher was filmed at the coordinates 48.004645, 37.872821 on the morning of July 17th 2014.

28. The Buk was next filmed outside of Makeevka. On May 3rd 2016 a video was posted on YouTube showing the Buk missile launcher being transported on the same low-loader shown in other images of the Buk convoy. The Buk missile launcher is also accompanied by a 2010 Toyota RAV4, UAZ and Volkswagen van, similar to what is seen in the video filmed in Donetsk.¹⁷

29. There are details visible in the video which make geolocation of this video possible. The clearest landmarks are the gas station visible from 0:50 onwards, and the traffic circle towards the end of the video. The Parallel (Параллель) gas station chain signs are clearly visible. In Makiivka, through Google Maps we can find one location which is located near a traffic circle, giving a good reference point for further validation.¹⁸

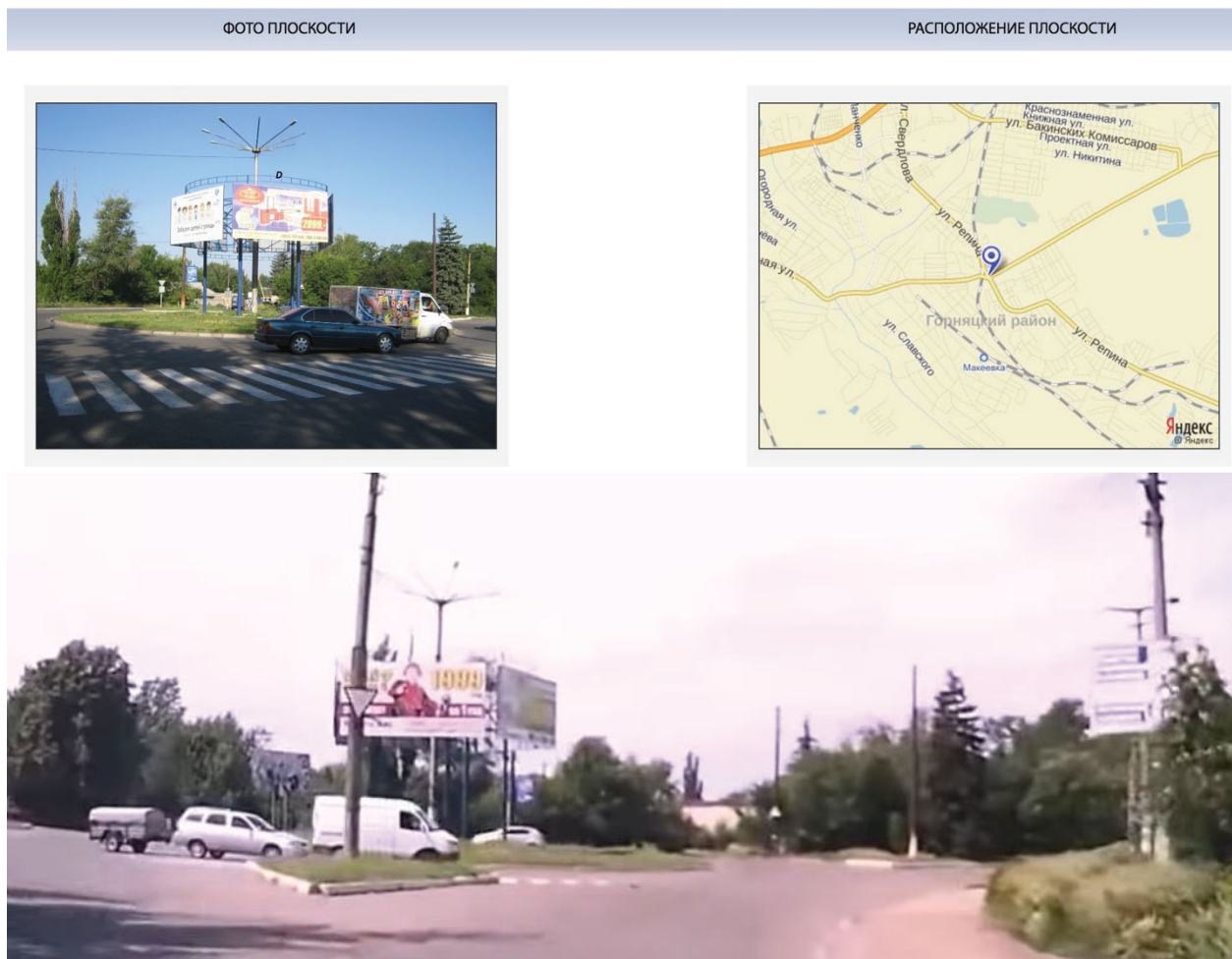
¹⁷ Бук, YouTube (3 May 2016), <https://www.youtube.com/watch?v=AvvH0T2WCN0> (Annex 647).

¹⁸ 48°01'03.5"N 37°59'00.1"E, Google Maps, <https://www.google.com/maps/place/48°01'03.5%22N+37°59'00.1%22E/@48.0177065,37.9825478,302m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x0:0x0!8m2!3d48.017652!4d37.983353> (Annex 682).

Google Maps view of location from Makeevka video.

30. The roundabout and billboard visible at the end of the video matches that of the roundabout featured in the video, just west of Kapitalnaya Park. An image of the billboard can be found in an archived webpage that was used to advertise the availability of the billboard for use:¹⁹

Image from archived website (above) showing the same billboard in the Makeevka video (below).

¹⁹ Internet Archive, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20160518011731/http://www.outdoor-online.com.ua/resources/view/223950> (Annex 729).

31. Further confirming the location is satellite imagery originally published by Stratfor on May 13th 2016.²⁰ The satellite image shows the convoy on the same road within moments of the video being filmed:

The Buk missile launcher at 11:08am on July 17th 2014, via Digital Globe/Google Earth

32. The above satellite image is listed on the Digital Globe catalog with the ID of 105041001104D000. According to metadata recorded with the image, the image was captured at 11:08am local time on July 17th 2014.

33. In June 2016 the same satellite image was made available on the Google Earth service, allowing any user of the free service to view that satellite image. This allowed for

---

²⁰ *Examining the Evidence of Russia's Involvement in a Malaysia Airlines Crash*, STRATFOR (13 May 2016), <https://worldview.stratfor.com/article/examining-evidence-russias-involvement-malaysia-airlines-crash> (Annex 588).

further analysis by Bellingcat to further confirm it showed the Buk missile launcher in a convoy of vehicles.²¹

34. Based on the above information, I have concluded that the Buk missile launcher was filmed on Avtotransportna Street, on the south side of Makeevka, on July 17th 2014, around 11:08am, and was captured on satellite imagery as it was close to the coordinates 48.020433, 37.990787 at that exact time.²²

35. The next recording of the Buk was a video posted onto Twitter by a user, who included details of the time, date, and location the video was filmed. The original tweet has been deleted, but copies of the video were downloaded and reuploaded on multiple platforms, including a copy uploaded by Bellingcat.²³ A screenshot of the original tweet can be seen below.

---

²¹ Bellingcat Investigation Team, *New Google Earth Satellite Update Confirms Presence of Buk in Eastern Ukraine*, BELLINGCAT (22 June 2016), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2016/06/22/new-google-earth-satellite-update-confirms-presence-of-buk-in-eastern-ukraine/> (Annex 453).

²² 48.020433, 37.990787, Google Maps, <https://www.google.ch/maps/search/48.020433,+37.990787?sa=X&ved=0ahUKEwie393dlsTaAhWTasAKHRSuAeMQ8gEIJjAA> (Annex 680).

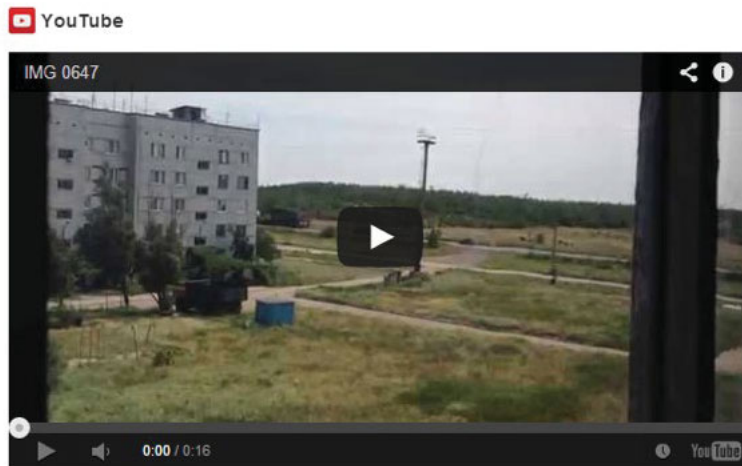
²³ July 17th 2014 - Buk sighting in Zuhres, Ukraine, YouTube (9 July 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=xK3tXzqais0> (Annex 705).

 Андрей А
@3Andryu Follow

@djp3tros location 48.016970, 38.301823
youtube.com/watch?v=6OJs1d... 17.07.14
11:40

[View translation](#)

[Reply](#) [Retweet](#) [Favorite](#) [More](#)

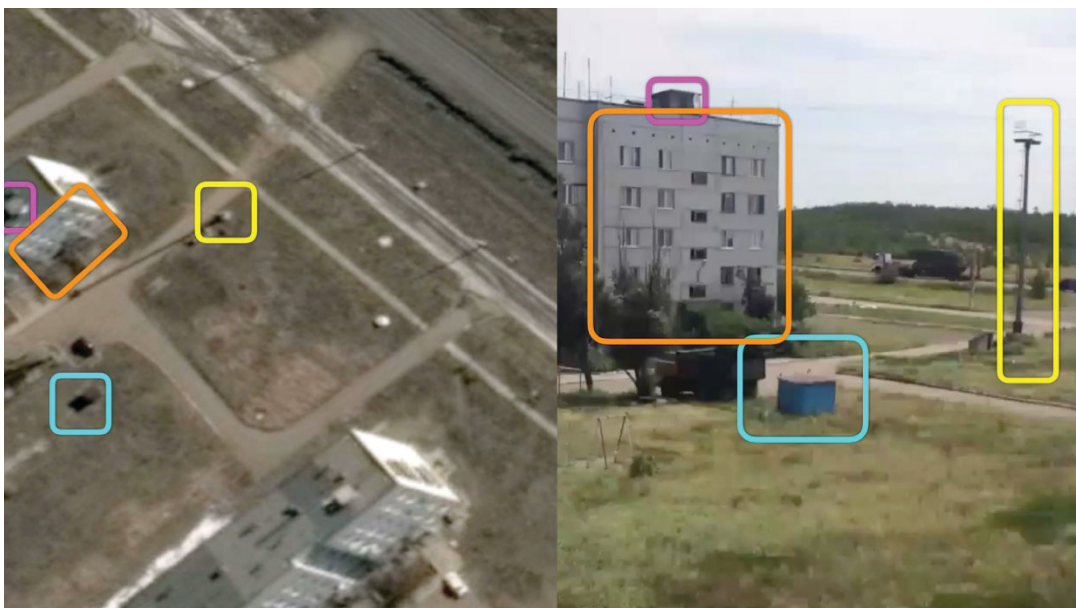
IMG 0647

[View on web](#)

Tweet with video of the Buk in Zuhres, Ukraine on 17 July 2014

36. Satellite imagery of the area indicated by the co-ordinates in the tweet shows multiple matches between the area visible in the video footage, and the satellite imagery.

Some of the matches are shown in the below image:

Left, satellite imagery of the location in Zuhres²⁴ with landmarks highlighted; right, same landmarks in video from Zuhres

37. This video and location is also included in the Joint Investigation Team's September 28th 2016 video describing the route of the Buk missile launcher according to their investigation.²⁵

38. Journalists from Correct!v visited the location based on the above geolocation and took a photograph which shows many of the features visible in the video, further confirming the geolocation is correct.²⁶

Correct!v photograph of the location seen in the Zuhres video

---

²⁴ Google Earth/Digital Globe satellite imagery of Zuhres (17 February 2015), available at Eliot Higgins, *Two More Key Sightings of the MH17 Buk Missile Launcher*, BELLINGCAT (28 July 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/07/28/two-more-key-sightings-of-the-mh17-buk-missile-launcher/> (Annex 698).

²⁵ See also Joint Investigation Team, *Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17*, Openbaar Ministerie [Public Prosecution Service] (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 04:01-04:09), <https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=241> (Annex 39).

²⁶ CORRECT!V, *Flug MH17: Der Weg Der Buk-Einheit* (9 January 2015), https://mh17.correctiv.org/wegbuk_german/ (Annex 551).

39. Based on the above information, the location featured in the video is 48.01670, 38.301823, located in Zuhres.²⁷

40. The next image of the Buk is from the town of Torez, east of Zuhres. Visible in the picture is the Buk missile launcher on the low-loader, along with a UAZ. This photograph was shared widely on social media on the evening of July 17th 2014.

Image of Buk in Torez, Ukraine on 17 July 2014

41. Bellingcat published a geolocation of this image on July 18th 2014.²⁸ It was possible to identify the shop name as “Строй Дом”, and establish the shop was on Улица 50

---

²⁷ 48°01'00.1"N 38°18'06.6"E, Google Maps, <https://www.google.com/maps/place/48°01'00.1%22N+38°18'06.6%22E/@48.0167,38.301823,590m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x0:0x0!8m2!3d48.0167!4d38.301823> (Annex 681).

²⁸ Eliot Higgins, *Identifying the Location of the MH17 Linked Missile Launcher from One Photograph*, BELLINGCAT (18 July 2014), <https://www.bellingcat.com/resources/case->

лет СССР street in Torez. In addition, two dash camera videos filmed by a local resident and posted onto YouTube were discovered, showing the same location, one as the vehicle drove from the north to the south,²⁹ and one as the car drove from the west to the east.³⁰ Stills shown below taken from those videos show the buildings visible in the above photograph:

---

studies/2014/07/18/identifying-the-location-of-the-mh17-linked-missile-launcher-from-one-
photograph/ (Annex 443).

²⁹ г.Торез,Украина,Донецкая обл.,ул.50 лет СССР-ул.Николаева-ул.Поповича, YouTube (20 October 2013), <https://youtu.be/jbcбума8rhM?t=60> (Annex 603).

³⁰ Торез, Украина, Донецкая обл., пр. Гагарина, YouTube (13 October 2013), https://youtu.be/x-_GmpkC52A?t=88 (Annex 602).

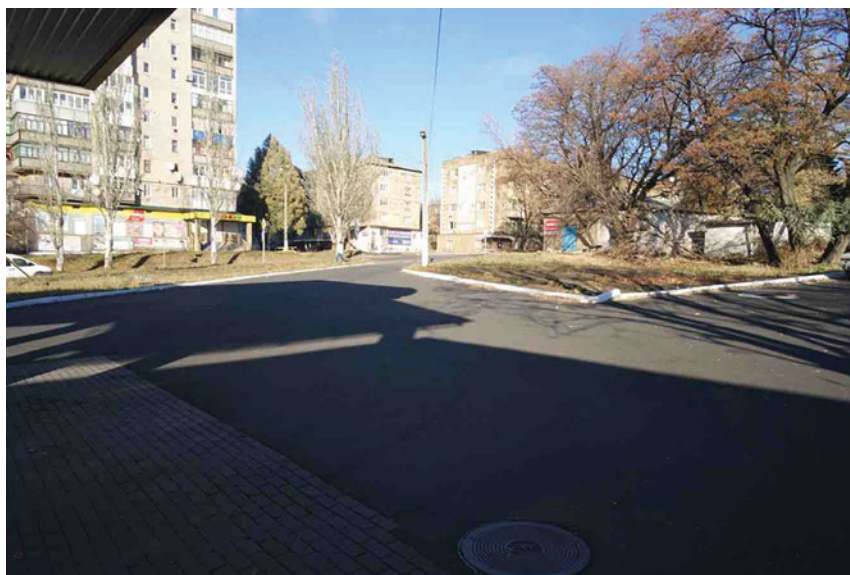

Still images from two videos posted on YouTube of Torez, Ukraine

42. Based on the above information it was possible to establish the location the photograph was taken as a petrol station in Torez, at 48.024053, 38.614804.

43. Following the publication of the Bellingcat geolocation of the site, journalists from the Guardian³¹ and BuzzFeed³² visited the location identified, and spoke with several witnesses who saw the missile launcher being transported “[j]ust before lunchtime last Thursday [July 17th 2014]”.

44. The journalism organisation Correct!v also visited the location identified, taking a photograph that recreates the photograph taken on July 17th 2014. From the photograph (shown below) it is clear the location is the same:³³

Photograph taken of location in Torez, Ukraine by Correct!v

45. Two Twitter accounts that share reports from local residents of military activity in eastern Ukraine also shared reports of the Buk missile launcher travelling through Torez, posting the tweets around lunchtime. The account “WowihaY” posted a tweet at

---

³¹ Shaun Walker, *Ukrainians Report Sightings of Missile Launcher on Day of MH17 Crash*, The Guardian (22 July 2014), <https://www.theguardian.com/world/2014/jul/22/ukraine-sightings-missile-launcher-mh17> (Annex 532).

³² Max Seddon, *Locals Say Rebels Moved Missile Launcher Shortly Before Malaysian Plane Was Downed*, BuzzFeed News (22 July 2014), https://www.buzzfeed.com/maxseddon/locals-say-rebels-moved-missile-launcher-shortly-before-mala?utm_term=.nhbAjO2e6#.hsgNbR19y (Annex 531).

³³ CORRECT!V, *Flug MH17: Der Weg Der Buk-Einheit* (9 January 2015), https://mh17.correctiv.org/wegbuk_german/ (Annex 551).

12:07pm local time detailing the sighting of the Buk.³⁴ The translation of the tweet reads as follows “A surface-to-air launcher just passed us in the direction of the city center. 4 rockets, people are saying that it’s a Buk #stopterror #torez in the direction of #snizhne”.

46. The second tweet was posted by the account “MOR2537” at 12:26pm local time and reads, “Провезли ракетный комплекс на тягаче+две машины прикрытия через Торез в Снежное в 12-10.”³⁵ The translated tweet reads, “They hauled a rocket complex on a low-loader escorted by two vehicles through Torez towards Snizhne at 12:10pm.” This was followed by a second tweet, which said “Похож на БУК, верх зачехлен был,” describing the “rocket complex” as a Buk missile launcher.³⁶

47. Based on the above information, I conclude that after midday on July 17th 2014 the Buk missile launcher convoy passed through Torez, and was photographed close to the co-ordinates 48.024444, 38.615501.

48. The next image of the Buk was taken in Snizhne, east of Torez. This shows the Buk, now unloaded and separated from the low-loader seen in previous images.³⁷

---

³⁴ Практическая руссофобия, Twitter (17 July 2014), <https://twitter.com/WowihaY/status/489698009148837888> (Annex 620).

³⁵ Roman, Twitter (17 July 2014), <https://twitter.com/MOR2537/status/489702736766586880> (Annex 615).

³⁶ Roman, Twitter (17 July 2014), <https://twitter.com/MOR2537/status/489709431467171841> (Annex 615).

³⁷ IgorGirkin, Twitter (17 July 2014), <https://twitter.com/GirkinGirkin/status/489884062577094656> (Annex 614).

Photograph of Buk taken in Snizhne, Ukraine

49. On July 17th 2014, prior to the destruction of MH17, an Associated Press reporter had observed a Buk missile launcher in Snizhne: “An Associated Press reporter on Thursday saw seven rebel-owned tanks parked at a gas station outside the eastern Ukrainian town of Snizhne. In the town, he also observed a Buk missile system, which can fire missiles up to an altitude of 22,000 meters (72,000 feet).”³⁸

50. In the video published by the Joint Investigation Team on September 28th 2016 the Buk is described as being unloaded near the Furshet supermarket³⁹ in Snizhne.⁴⁰

---

³⁸ Peter Leonard, *Ukraine: Air Force Jet Downed by Russian Missile*, Associated Press (17 July 2014), <https://web.archive.org/web/20140721202112/http://bigstory.ap.org/article/russia-dismisses-us-sanctions-bullying> (Annex 529).

³⁹ Wikimapia, <http://wikimapia.org/#lang=de&lat=48.018549&lon=38.753409&z=18&m=b> (Annex 675).

⁴⁰ Joint Investigation Team, *Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17*, Openbaar Ministerie [Public Prosecution Service] (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 04:27-04:40).<https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=265> (Annex 39).

51. The Furshet supermarket is located 200m north of the location the above photograph of the Buk was taken.

52. The photograph of the Buk was shared on Twitter on the evening of the attack, by the user @GirkinGirkin, who provided a description of the location.⁴¹ The location is described as “#Снежное О русских зенитчиках и ‘Буке’ в Снежном ‘это дом 50 лет октября, в нем пирка, недалеко уголек и фуршет””, which translated reads “#Snezhnoe on the Russian air defense and the Buk on Snezhnoe - ‘this is a house at 50 years of October, a pirk is in it, and the Ugolek and Furshet is nearby””. This refers to a street, “50 лет октября”, and restaurant, “уголек”, both of which can be found on the map website Wikimapia in Snizhne.⁴²

53. Journalists from Correct!v visited the location based on the above information, confirming the geolocation was correct.⁴³

---

⁴¹ IgorGirkin, Twitter (17 July 2014), <https://twitter.com/GirkinGirkin/status/489884062577094656> (Annex 614).

⁴² Wikimapia, <http://wikimapia.org/#lang=de&lat=48.017139&lon=38.754562&z=18&m=b&show=/27039199/ru/пл-50-лет-Октября-3> (Annex 674).

⁴³ CORRECT!V, *Flug MH17: Der Weg Der Buk-Einheit* (9 January 2015), https://mh17.correctiv.org/wegbuk_german/ (Annex 551).

Photograph taken by Correct!v in Snizhne, Ukraine

54. Based on the above information I conclude the location of the Buk in the photograph was 48.016631, 38.754672.

55. The next image of the Buk missile launcher was a video published on YouTube shortly after MH17 was shot down.⁴⁴ The original version of the video was quickly removed, but I had downloaded a copy of the video, and reuploaded to YouTube at 18:41 UTC on July 17th 2014. Multiple copies of this video have since been uploaded to YouTube and other video sharing sites.

56. The video shows the Buk missile launcher, moving under its own power, travelling south out of Snizhne. The Buk is accompanied by a second vehicle. This location is close to the previous image of the Buk in Snizhne, approximately 900 meters southeast of where the photograph was taken.

57. On July 17th 2014 I detailed the geolocation of the video in a post published on the Bellingcat website.⁴⁵ A number of suggestions had been made of a possible location by various individuals on the social media Twitter, the vast majority of which pointed to a location south of Snizhne:

---

⁴⁴ Орудие убийства малайзийцев Снежное 17 07 2014, YouTube (17 July 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=Mil9s-zWLS4> (Annex 619).

⁴⁵ Eliot Higgins, *Geolocating the Missile Launcher Linked to the Downing of MH17*, BELLINGCAT (17 July 2014), <https://www.bellingcat.com/resources/case-studies/2014/07/17/geolocating-the-missile-launcher-linked-to-the-downing-of-mh17/> (Annex 442).

Satellite image of location south of Snizhne

58. Satellite imagery of the location showed the layout of trees in the center of the road matched to what was visible in the video:

Above, satellite imagery, noting the layout of the trees; below, image from the Snizhne video showing the same layout of the trees

59. Further features were also visible, such as a red roofed building with roads to the north and south of it that connected to the main road:

Above, satellite imagery, noting the red roof and other landmarks; below, image from the Snizhne video showing the red roof and the same landmarks

60. The video is also filmed from a high vantage point, and a likely vantage point can be seen on the north end of the road:

Satellite imagery showing the likely vantage point

61. The same location is also featured in the Joint Investigation Team's September 28th 2016 video describing the route of the Buk missile launcher.⁴⁶

62. Based on the above information, I conclude the Buk was filmed at 48.011463, 38.7633437 heading south out of Snizhne in the early afternoon of July 17th 2014.

63. This is the last sighting of the Buk missile launcher on July 17th 2014 shared on social media.

64. Following the attack on MH17, on July 18th, the Ukrainian Ministry of Interior published a video showing a Buk on the same low-loader filmed on July 17th 2014 in the separatist controlled town of Luhansk. The Buk was missing one of the four missiles a fully loaded Buk TELAR would carry.⁴⁷

---

⁴⁶ Joint Investigation Team, *Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17*, Openbaar Ministerie [Public Prosecution Service] (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 04:48-05:12), <https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=283> (Annex 39).

⁴⁷ Бойовики вивозять ракетний комплекс "БУК" до кордону із РФ, YouTube (18 July 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=L4HJmev5xg0> (Annex 621).

Above: Photograph of the Buk missile launcher in Luhansk, Ukraine, 18 July 2014.

65. The video was referred to in a July 21st 2014 press conference held by the Russian Ministry of Defence, which claimed the video was filmed in Ukrainian controlled territory.⁴⁸ They stated: “For example, media circulated a video supposedly showing a Buk system being moved from Ukraine to Russia. This is clearly a fabrication. This video was made in the town of Krasnoarmeisk, as evidenced by the billboard you see in the background, advertising a car dealership at 34 Dnepropetrovsk Street. Krasnoarmeysk has been controlled by the Ukrainian military since May 11.”

66. Geolocation verified the Ukrainian Ministry of Interior claim, and clearly demonstrated the Russian Ministry of Defence claim was completely untrue.

67. Using a variety of online resources it is possible to confirm that the Luhansk location is the correct location. A website with feeds for traffic cameras in Luhansk included a camera pointing directly at the location that the Buk travelled through.⁴⁹ Traffic cameras in Luhansk had been shut down a week before July 17th, but preview images from the cameras that were fed to the traffic camera website were still left online, viewable by anyone visiting

---

⁴⁸ RT, Malaysian Airlines plane crash: Russian military unveil data on MH17 incident over Ukraine (FULL), YouTube (21 July 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=4bNPInuSqfs#t=1567> (Annex 530).

⁴⁹ Отобранные веб-камеры, <https://web.archive.org/web/20140717204659/http://lc.lids.ua/cams/filter> (Annex 679).

the website. It should be noted since Bellingcat published its original work on the Luhansk Buk video the traffic camera site has been shut down for unknown reasons, but was archived on July 17th, where the preview image is still visible.⁵⁰

Traffic camera image of the Luhansk location

68. The traffic camera is positioned to the right of the location of the camera in the Buk video, which was pointing across the top of the trees in the bottom left corner of the picture towards the billboards and intersection. Clearly visible is a billboard with the same car advertisement and green border visible in the Buk video.

---

⁵⁰ *Ibid.*

Traffic camera image of the Luhansk location

69. Billboards are not unique, but it is also possible to explore the area using other resources. While Google Street View is a well-known service for exploring ground level imagery of towns and cities, Yandex Maps also offers a similar service, which, unlike Google Street View, covers Luhansk, including the area visible in the Buk video. The imagery from the area is a few years old, and the billboards are recent additions to the area, so are not visible in the street view imagery from Yandex Maps.⁵¹

---

⁵¹ Yandex Maps,
<https://maps.yandex.com/?text=48°32%2743.27%22N%2C%20%2039°15%2759.40%22E&span%5D=104.021743%2C52.620374>
&ll=-1.139759%2C52.636878&sspn=0.422287%2C0.124798&ol=geo&oll=39.266538%2C48.545429&ll=39.266538%2C48.545429&z=17&l=stv%2Csta&panorama%5Bpoint%5D=39.263977%2C48.546191&panorama%5Bdirection%5D=137.102539%2C0.922508&panorama%5Bspan%5D=104.021743%2C52.620374 (Annex 708).

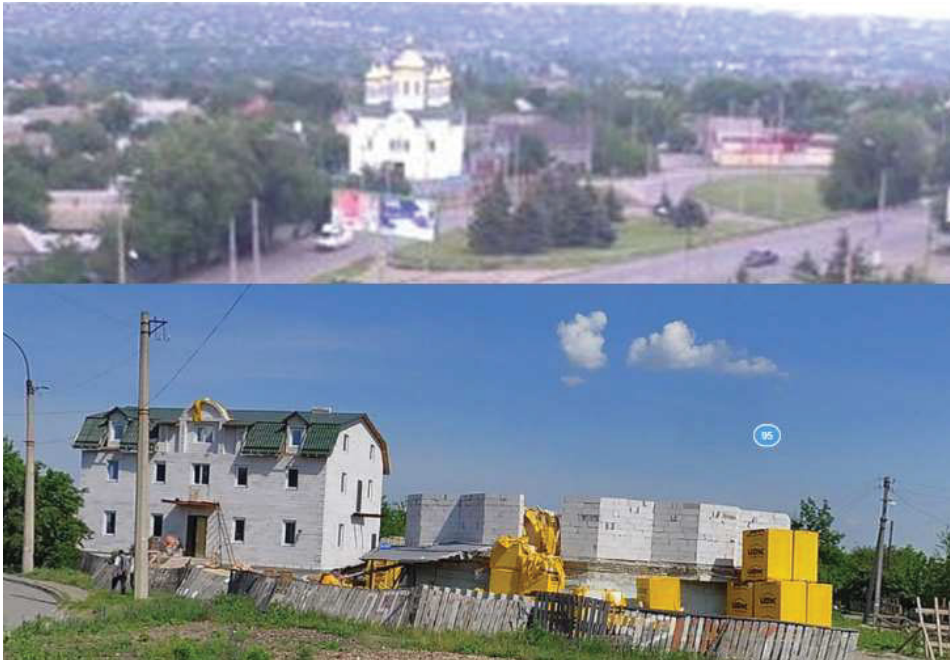
Yandex Maps view of the Luhansk location

70. The absence of billboards in the area is apparent in historical satellite imagery of the area from 2011 visible in Google Earth, with the earliest dated Google Earth imagery available showing them in March 2014.

Left, Google Earth image dated September 7th 2011 of the Luhansk location; right, Google Earth image dated March 22nd of the Luhansk location.

71. The age of the Yandex Maps imagery is also apparent when looking at the nearby church, only partially constructed in the Yandex Maps imagery, but clearly visible in the image from the traffic camera.

Top, Yandex Maps image of church in the Luhansk location; bottom, traffic camera image of the partially-constructed church in the Luhansk location.

72. Of particular interest is a set of buildings with silver and red roofs near to the church,⁵² visible in the traffic camera image to the right of the church. In the Buk video it is possible to make out the red and silver roofs, as well as a red and silver chimney, matching perfectly with these buildings.

---

⁵² Yandex Maps, <https://maps.yandex.com/?text=luhansk&sl=-1.139755%2C52.636876&sspn=0.422287%2C0.124798&ll=39.266431%2C48.543234&z=16&ol=geo&oll=39.307806%2C48.574039&l=stv%2Csta&panorama%5Bpoint%5D=39.266608%2C48.545068&panorama%5Bdirection%5D=119.912969%2C-2.525107&panorama%5Bspan%5D=130.000000%2C65.761719> (Annex 709).

Top, Yandex Maps image of buildings in the Luhansk location; bottom, same buildings in the Luhansk video of the Buk.

73. In addition to these matches a Luhansk local visited the site and took various photographs which were then shared on Livejournal, a popular blogging website,⁵³ including a clear photograph of the billboards in the area and the local church.

---

⁵³ vlad_igorev, Livejournal (23 July 2014), <https://evilmilker.livejournal.com/4379.html?thread=66587#t66587> (Annex 623).

Photo of Luhansk location taken by a local resident.

74. The photographer also took a picture of the red and silver roofed buildings nearby, again confirming this is the same location shown in the video. It also shows that despite the street view imagery being at least 3 years old the roofs and chimney are still the same colour now as they were in the street view imagery and Buk video.⁵⁴

Photo of Luhansk location taken by a local resident.

75. These images allowed smaller details in the video to be matched, such as the detail on the lamp posts, and shape of the curb:

---

⁵⁴ Информация об изображении (23 July 2014), <http://vfl.ru/fotos/11db052f5783734.html> (Annex 624).

Comparisons between photographs taken by Luhansk resident and the video of the Buk in Luhansk.

76. It is also possible to identify a second billboard visible in the Buk video, heavily obscured, and only visible briefly at the start of the Buk video. The same billboard is also visible in the traffic camera image.

Comparison of second billboard in Buk video with traffic camera image.

77. Another image of the area was available on Panoramio, a website that allows users to search for geotagged photographs posted by other users, described as being taken on October 12, 2013, and showing a position closer to that of the position in the Buk video. The Panoramio service was shut down, but an archived copy of the original link is available.⁵⁵

---

⁵⁵ Димон Вагин, Panoramio (12 October 2013), <https://web.archive.org/web/20161029160735/http://www.panoramio.com/photo/97652158> (Annex 601).

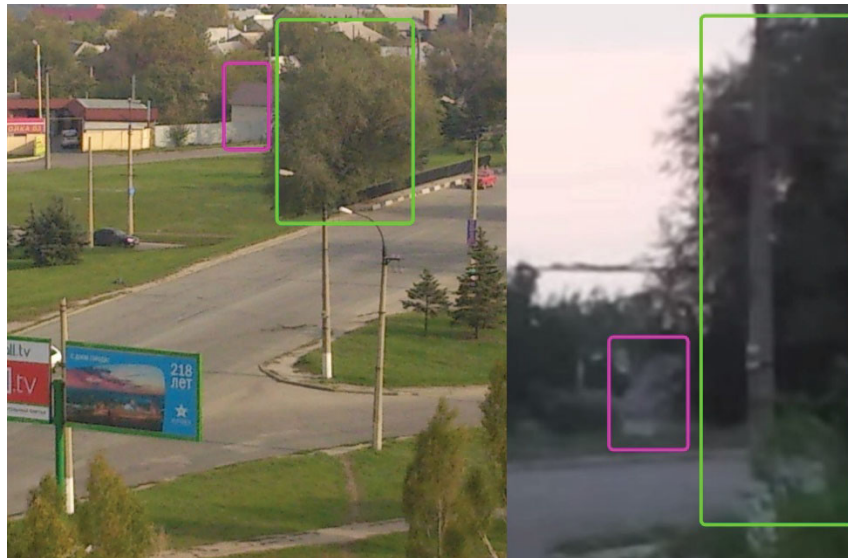
Image of Luhansk location from Panoramio.

78. It is possible to match objects in the Buk video with objects in the Panoramio photograph, and also establish that the position of the Buk video camera is to the right and below the position of the Panoramio photograph camera. In the below image the position of three features are highlighted: the right side of the billboard (red), the pole (green), and the chimney (yellow).

Comparison of landmarks from Panoramio image and Buk video from Luhansk.

79. As we can see, to match the position in the Buk video the camera position in the photograph would need to move to the right for the right side of the billboard to line up with the pole, resulting in the chimney appearing to the right of the billboard and pole. That would also mean the tree marked in green in the below image would appear further to the left in the Buk video, obscuring more of the building marked in pink.

Comparison of landmarks from Panoramio image and Buk video from Luhansk.

80. It is also possible to make out the pole visible in the Buk video in exactly the right position in the Panoramio photograph.

Comparison of landmark from Panoramio image and Buk video from Luhansk.

81. Near the pole the cable connectors visible in the Buk video can be seen.

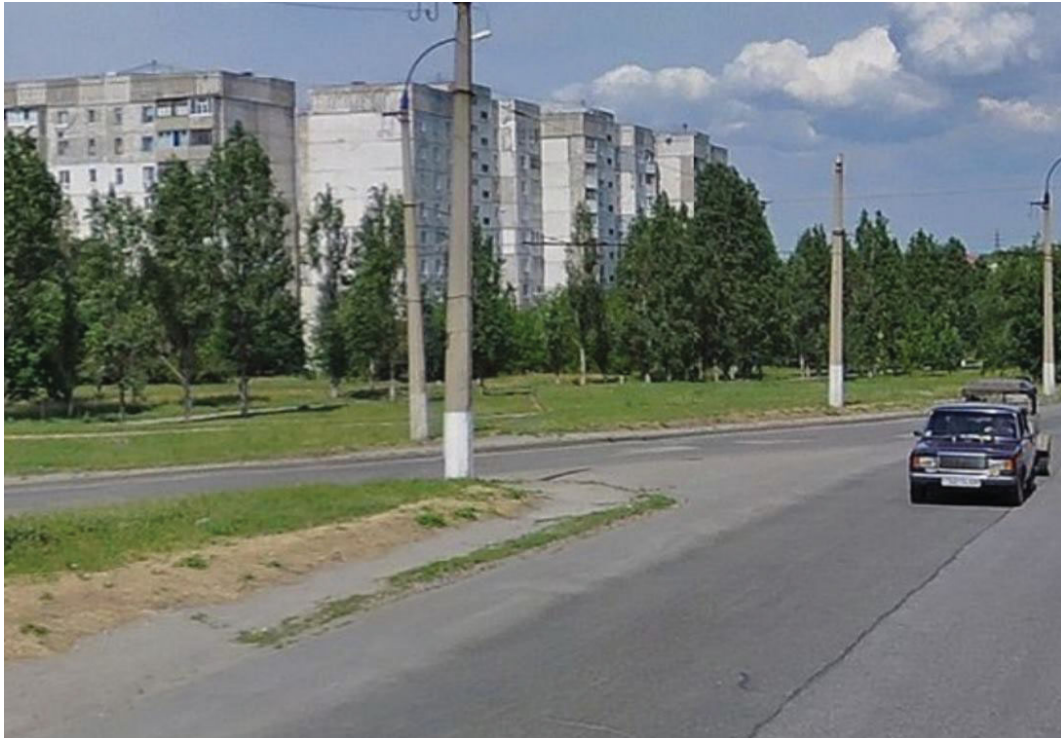

Comparison of landmarks from Panoramio image and Buk video from Luhansk.

82. Yandex Maps street view imagery can be used again to show us the position of the Buk video camera from the junction where the Buk was filmed. An image shows apartments overlooking the trees visible in the Luhansk Buk video, further confirming this is the correct location.⁵⁶

---

⁵⁶ Yandex Maps, <https://yandex.com/maps/?text=luhansk&sl=-1.139759%2C52.636878&ssp=0.422287%2C0.124798&ol=geo&oll=39.307806%2C48.574039&ll=39.272549%2C48.546689&z=15&l=stv%2Csta&panorama%5Bpoint%5D=39.264876%2C48.545590&panorama%5Bdirection%5D=290.615000%2C6.767862&panorama%5Bspan%5D=88.930385%2C44.986269> (Annex 710).

Image from Yandex Maps of Luhansk location.

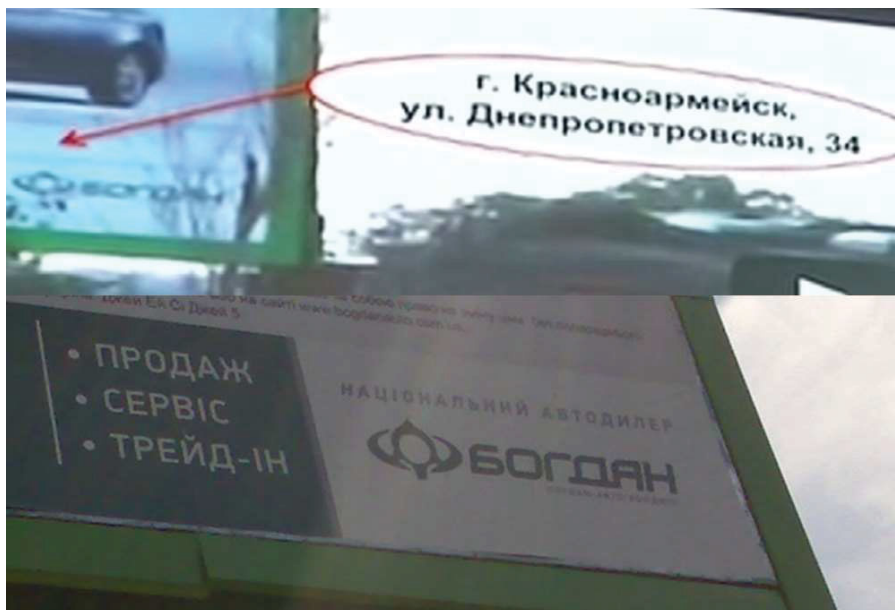
83. It is now clear that the video was filmed in Luhansk, and based on the position of buildings and structures in the video, it is clear the camera is positioned west of the road, facing eastwards. In the first moments of the video a window frame is visible on the right side of the shot, indicating the camera is positioned inside the apartment buildings overlooking trees, which partly obscure the view of the road in the video. The following map shows the approximate position of the camera and the Buk in the video.

Satellite image showing approximate location of Buk in Luhansk and vantage point.

84. The Russian Ministry of Defence had claimed, “This video was made in the town of Krasnoarmeisk, as evidenced by the billboard you see in the background, advertising a car dealership at 34 Dnepropetrovsk Street”, but this is clearly untrue. The photographs taken of the billboard clearly show it says something completely different from what is claimed by the Russian Ministry of Defence, which instead of a street address reads “National Autodealer”.

Still frame of billboard seen in Luhansk video.

85. Correctiv visited the same site, further confirming the location provided by the Ukrainian government was correct.⁵⁷ Later, 60 Minutes Australia also visited the same site, again confirming the location provided was correct.⁵⁸ This location was also included in the Joint Investigation Team's September 28th 2016 video on the route of the Buk.⁵⁹

86. Based on the above information it can be confirmed that the location of the Buk was in the precise location as described by the Ukrainian Ministry of Interior in separatist held Luhansk, and claims by the Russian Ministry of Defence about the location of the video are completely false.

IV. TRANSPORT OF THE BUK THROUGH RUSSIA IN JUNE 2014

87. Open-source evidence establishes that the Buk that traveled through Ukraine on July and shot down Flight MH17 was the same Buk that was part of a Russian military convoy traveling through Russia in June 2014 with the 53rd Anti-Aircraft Missile Brigade. In reaching this conclusion, my investigative team and I relied on 15 videos posted on social media sites that showed the movement of a convoy in Russia. The videos were posted on a variety of sites – including Instagram and YouTube, as well as Russian social media websites such as VKontakte (“VK”) – at various times from 23-25 June 2014. Using geolocation methodologies, we identified the exact location at which each video was filmed. Our analysis for each video is detailed below.

---

⁵⁷ Internet Archive, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20150204210929/https://mh17.correctiv.org/mh17-the-path-of-the-buk/> (Annex 685).

⁵⁸ *Michael Usher Travels to Ukraine to Track the Missile that Shot Down MH17*, 60 Minutes Australia (17 May 2015), <https://www.9news.com.au/world/2015/05/17/05/37/60-minutes-digs-into-mystery-surrounding-destruction-of-mh17> (Annex 575); NewsFromUkraine, *MH17 Was Downed by Russian BUK. Special Investigation. Part 2.*, (17 May 2015), <https://youtu.be/rb9Ayg4DaeY?t=517> (Annex 704).

⁵⁹ Joint Investigation Team, *Presentation Preliminary Results Criminal Investigation MH17*, Openbaar Ministerie [Public Prosecution Service] (28 September 2016) (with accompanying animation, 3. MH17 Animation regarding the transport route and the launch site, at 10:08-10:30), <https://youtu.be/Sf6gJ8NDhYA?t=608> (Annex 39).

Video 1

88. The first video we examined was one posted on Instagram. The user tagged the location of the video as Neznamovo (Незнамово), south of Stary Oskol (Belgorod Oblast, Russia), and uploaded it on 23 June 2014. The Instagram post has been deleted, but I have preserved and archived the video, uploading it to the Bellingcat YouTube account.⁶⁰

89. A military convoy can be seen in the video. Still images from the video are below:

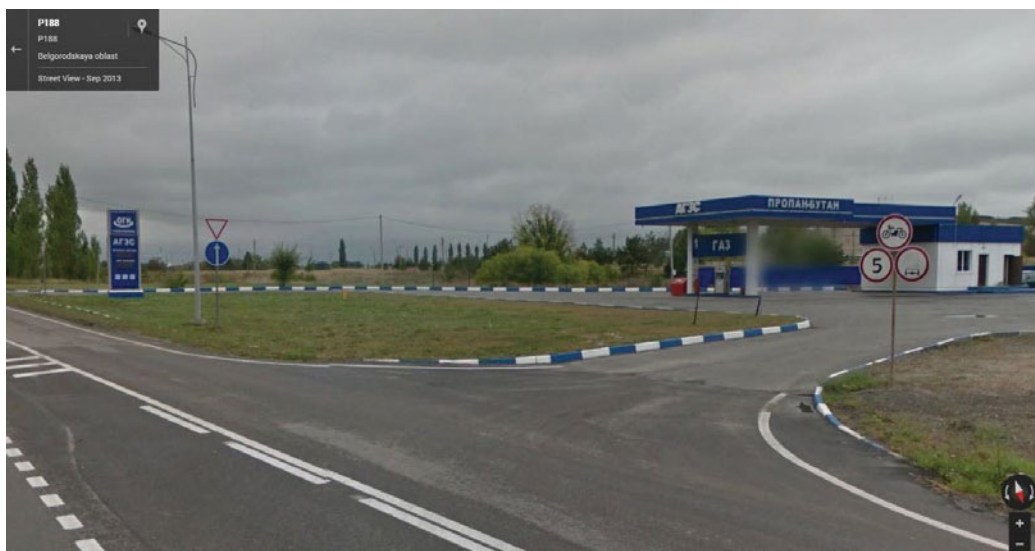
Still images from Video 1, at 0:01, 0:07, and 0:12, showing the military convoy.

90. Towards the end of the video, one can see a sign with the letters “ОГК” and “АГЗС,” the latter being Russian shorthand for a gas station. My team and I searched for these terms on the Internet and found that the gas station was located near Stary Oskol and Neznamovo. A Wikimapia link gave us a location where the features in the area (roads, road markings, buildings, etc.) matched the video.

91. We determined that this stretch of the road is an on-ramp to road P-188 heading south. The coordinates are 51.233946, 37.940584.

---

⁶⁰ Video by kriskrukova, YouTube (8 November 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=c4Pigqq8A74> (Annex 694).

Google Maps Street View of the coordinates 51.233946, 37.940584, which matches the location

in Video 1.⁶¹

Video 2

92. The second video we examined was one posted on VK by user Evgen Krinichny.⁶² Krinichny said the video showed a “convoy” in Alexeyevka (Алексеевка) and also referenced “Magnit,” a major Russian supermarket chain. He uploaded the video in the morning of 24 June 2014. Although the VK post was still publicly available at the time of the writing of this report, I have preserved and archived the video. The video was downloaded and reuploaded to the Bellingcat-run MH17 Primer Videos YouTube channel.⁶³

---

⁶¹ Google Street View, https://www.google.com/maps/@51.233883,37.9404054,3a,75y,215.94h,85.44t/data=!3m7!1e1!3m5!1siNFO6L4Q2R9rrvLtjX2W4A!2e0!6s%2F%2Fgeo1.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3DiNFO6L4Q2R9rrvLtjX2W4A%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D47.65085%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656 (Annex 722).

⁶² Evgen Krinichny, Белгородская обл. г. Алексеевка, Дмитровка магазин Магнит. Оператор "КРЫН"))))), VK (24 June 2014), https://vk.com/video135321380_169811617?list=03e8088fdb765b187 (Annex 608).

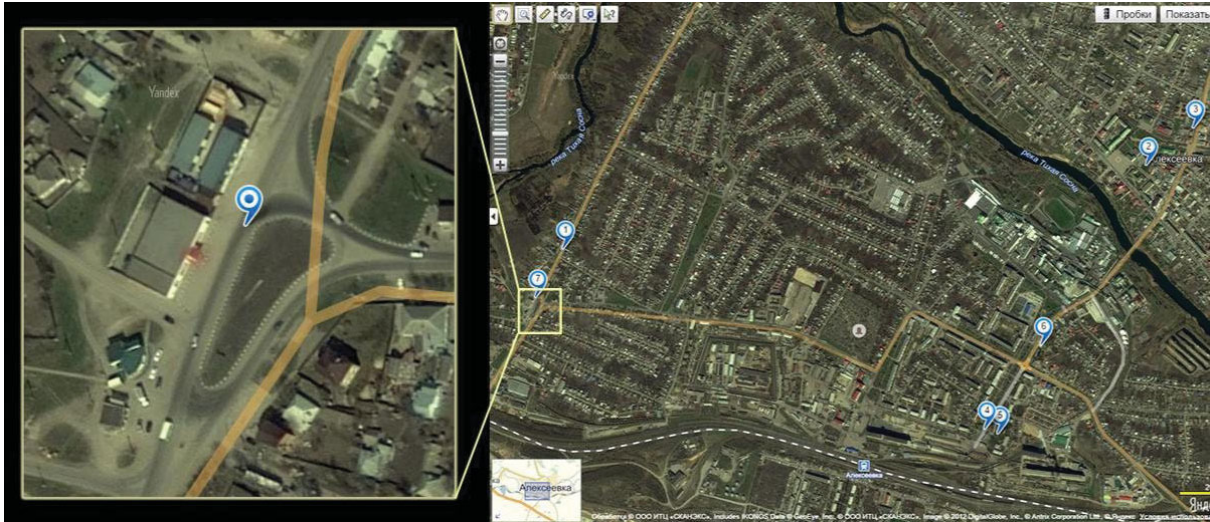
⁶³ Белгородская обл г Алексеевка, Дмитровка магазин Магнит Оператор КРЫН, YouTube (1 September 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=po0p-olacdo> (Annex 639).

Image of a Buk in the military convoy in Video 2.

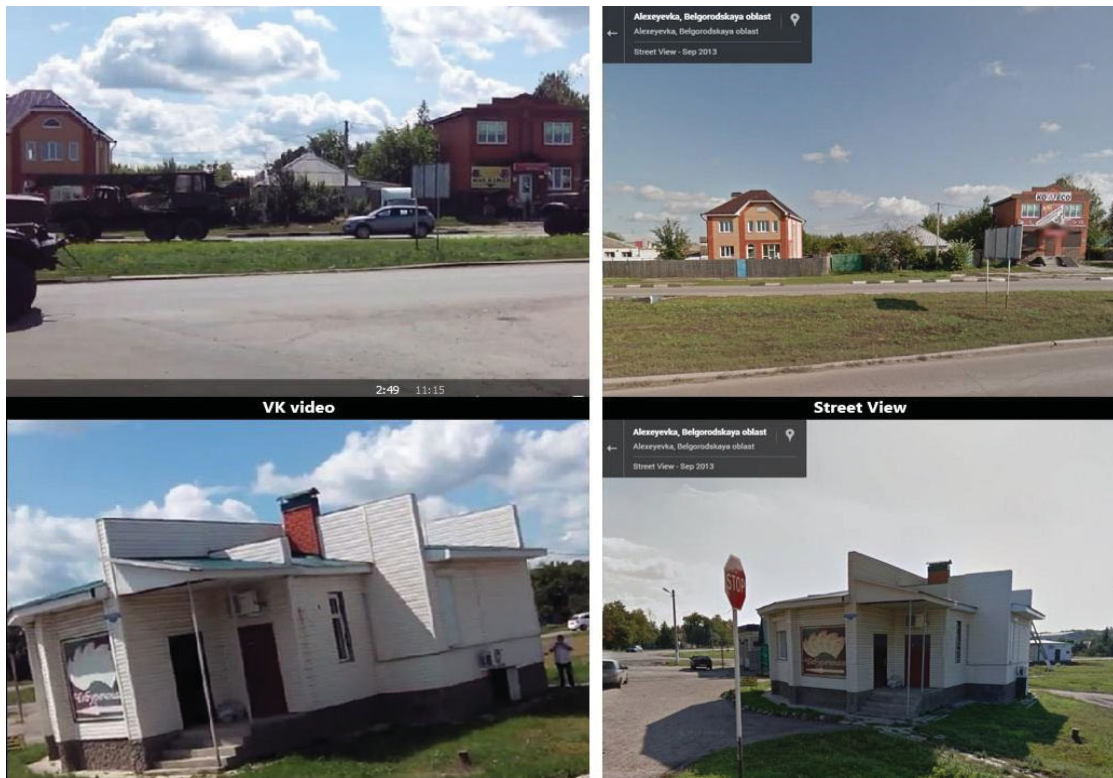
93. A Yandex map search for “Алексеевка Магнит” gave a list of seven locations, one of which is next to a section of road that resembles the area where the trucks can be seen turning in the video.

Yandex Map view that shows a section of road similar to that seen in Video 2.⁶⁴

94. Using Google Maps Street View, we found that the location was identical to what can be seen on the video. The coordinates are 50.624196, 38.649911.

Left, still images from Video 2. Right, Google Maps Street View of the same locations.

⁶⁴ Yandex Maps,
<https://yandex.com/maps/20192/alekseevka/?mode=search&text=50.624196%2C%2038.649911&sll=-2.036894%2C52.857715&ssp=1.139832%2C0.514530&ll=38.650661%2C50.623974&z=17&l=sat> (Annex 711).

Video 3

95. The third video we examined was one posted on YouTube by user Роман Рожнов.⁶⁵ The metadata from the video shows it was uploaded on 24 June 2014 at 4:16 “Zulu time,” another term used for Coordinated Universal Time (“UTC”). This metadata can be viewed using the Amnesty International YouTube Dataviewer.⁶⁶ During the summer months, Ukraine is on daylight savings time, meaning the time difference with UTC is +3 hours. As such, the local upload time of the video was 7:16 A.M. in the morning of 24 June. The YouTube video is still publicly available as of the writing of this report.

96. The video shows a military convoy passing through the location:

Still image of military convoy in Video 3.

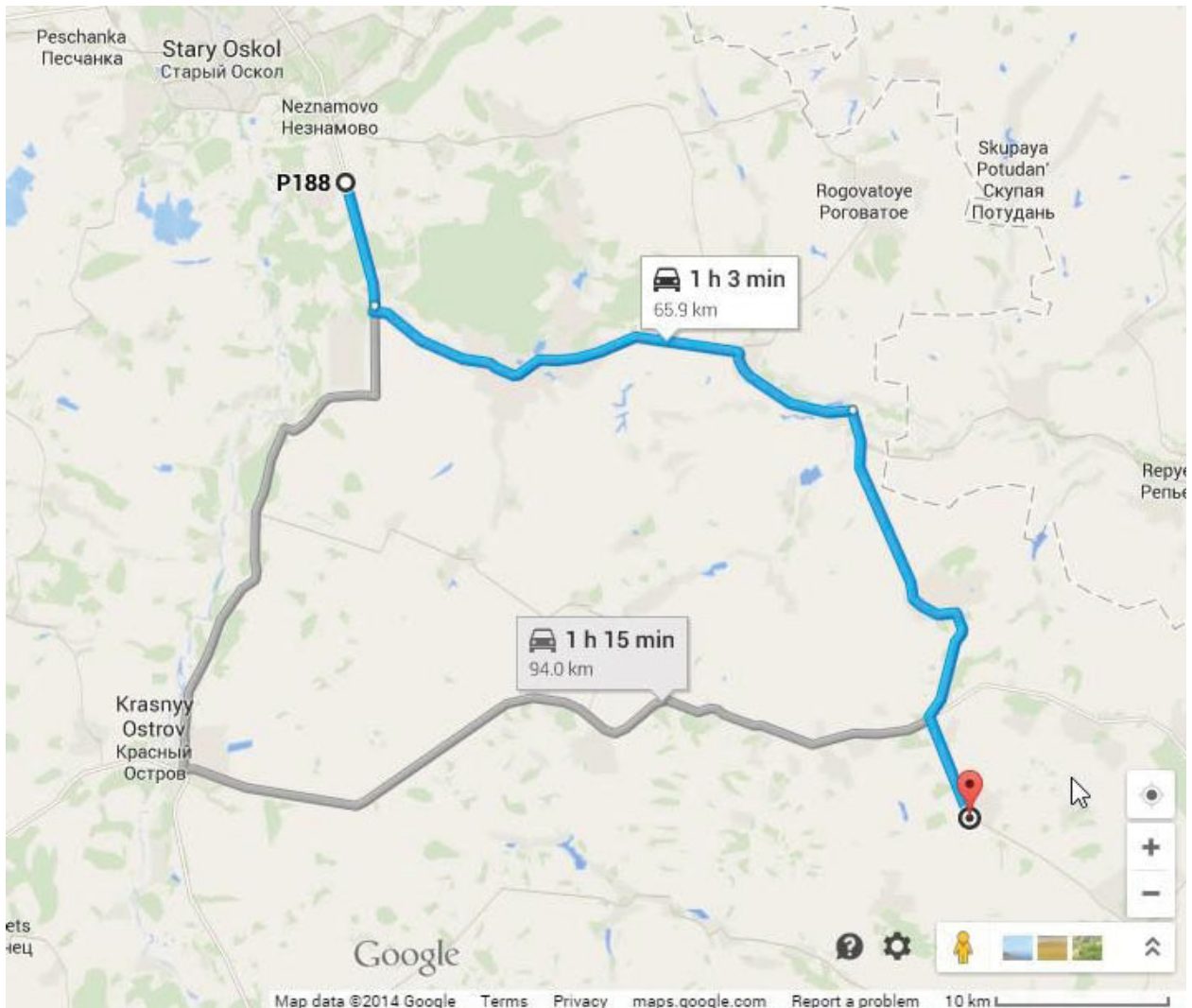
97. Given the third video’s upload time was the morning of 24 June, it likely was shot sometime between the Neznamovo and Raskhovets videos. (The Raskhovets video is

---

⁶⁵ Войска рф старый оскол, YouTube (23 June 2014), <http://youtu.be/i2MNraWgubs> (Annex 606).

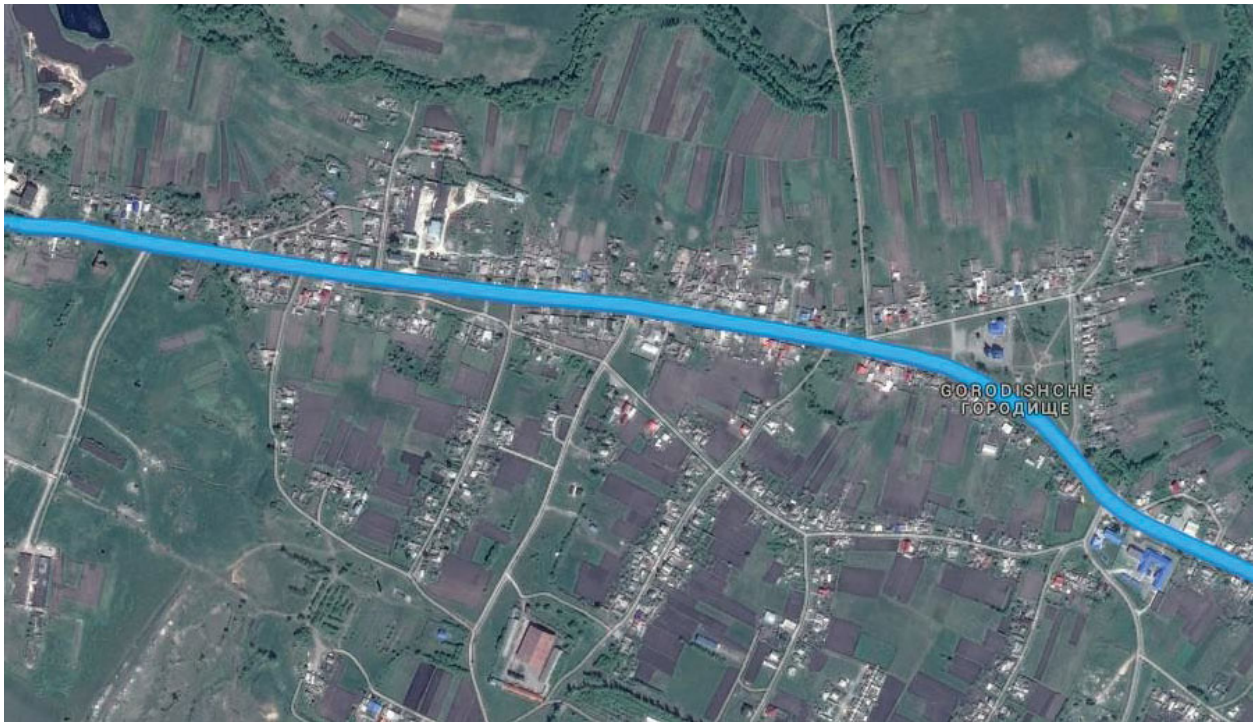
⁶⁶ Amnesty International, Youtube DataViewer, <https://citizenevidence.amnestyusa.org> (Annex 668).

explained next, as the fourth video.) Given the shooting locations of those videos, we identified the routes the convoy may have taken between Neznamovo and Raskhovets:

The possible routes taken by the convoy between Neznamovo and Raskhovets.

98. One such suggested route goes through the village of Gorodishche (Городище) in the Starooskolsky district. In the video, some small buildings are visible on both sides of the road, mixed together with trees. Gorodishche matched this description.

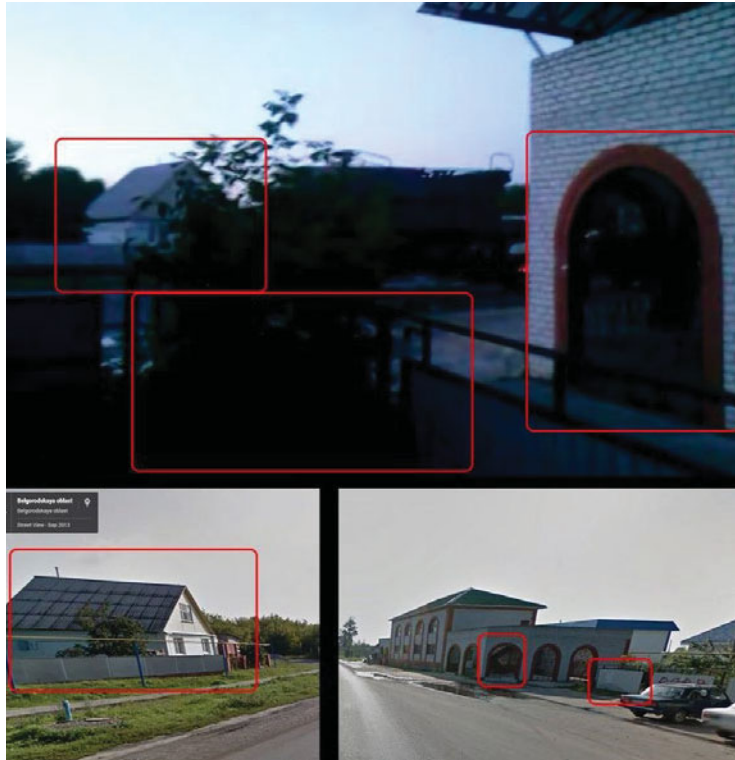

Route through the village of Gorodishche (Городище) in the Starooskolsky district.⁶⁷

99. The route we identified is available on Google Street View, so we did a virtual drive-through of the village. One feature visible at the beginning of the video is an arch on the building next to where the video was shot. Scrolling through the Google Street View images, on the east side of the village, a building can be found with arches similar to the video. Several other features from Google Street View also matched the video: the fence and buildings on the opposite side of the road matched the video, the intersection briefly visible on the video could be seen in the Google Street View images, and from the frames where the camera pointed towards the convoy, a nearby church's dome was visible, with the buildings and tree line visible in Street View imagery also matching the video. The coordinates are 51.137286, 38.064599.

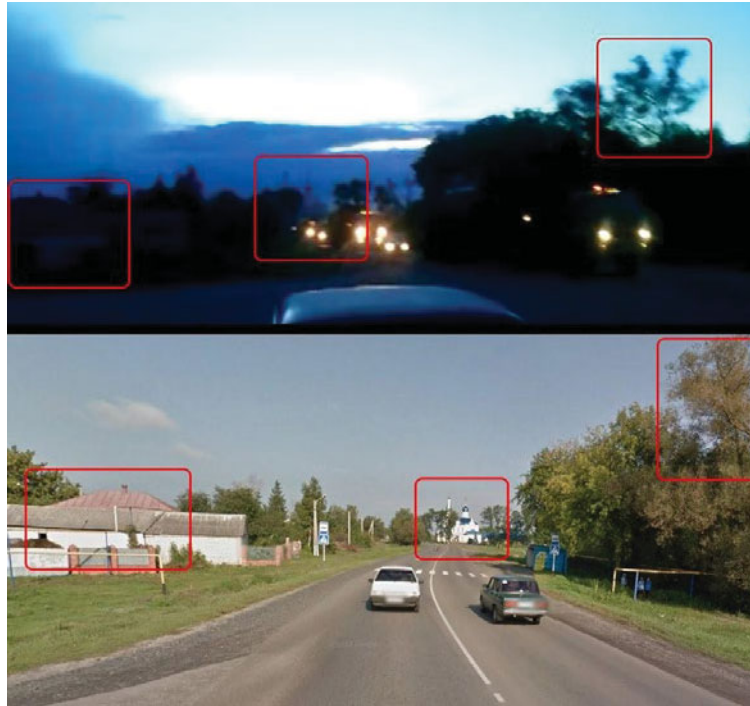
---

⁶⁷ Google Street View, <https://www.google.com/maps/place/51°08'25.9%22N+38°03'10.2%22E/@51.1405413,38.0506453,553m/data=!3m2!1e3!4b1!4m14!1m7!3m6!1s0x0:0x0!2zNTHCsDA4JzE0LjIiTiAzOMKwMDMnNTIuNiJF!3b1!8m2!3d51.137286!4d38.064599!3m5!1s0x0:0x0!7e2!8m2!3d51.140538!4d38.052834> (Annex 723).

Top, still image from Video 3 at 0:38; bottom, Google Street View images. The red boxes show matching landmarks. The box in the top image on the left-most side shows the fence and buildings on one side of the road and matches the bottom left box. The red box in the top image on the right-most side shows the arches on a building on the other side of the road and matches the bottom right-most box.

Top, still image from Video 3 at 2:18; bottom, Google Street View image. The red boxes on the left show the roof of a building. The red box in the middle shows a nearby church dome. The red box on the right shows the matching tree line.

Video 4

100. The fourth video we examined was one posted on YouTube by user Андрей Новиков. It shows the convoy of vehicles during the day, reportedly at the Krasnensky district of Belgorod oblast. The user uploaded the video on June 24th 2014. The YouTube post has been deleted, but an archived copy of the page was made⁶⁸ and various copies of the video were uploaded on YouTube.⁶⁹

101. Below is a still image of the military convoy passing through the location:

---

⁶⁸ Internet Archive, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20140910220159/https://www.youtube.com/watch?v=aLtzYEHolmg> (Annex 687).

⁶⁹ See, e.g., белгородская обл Красненский р он Колонна военной техники!, YouTube (11 June 2015), https://www.youtube.com/watch?v=qAePW2kP_uw (Annex 636).

Still image of military convoy from Video 4.

102. The scenery in the video appears to show a countryside with a small number of buildings, but it does offer some details for analysis. First, there are fairly long stretches of straight road, with a curve at around 1 minute into the video. Near the curve, a pair of bus stops is visible, as well as an intersection and a tall structure to the right. Two minutes in, two large structures are visible to the right of the road.

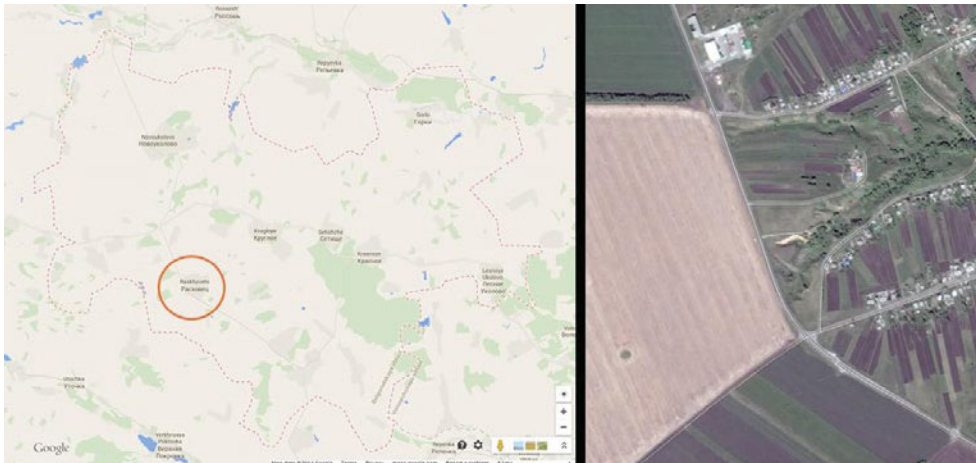

Top, frame from the video; bottom, the same location on Google Street View.

103. As the Krasnensky district presents a fairly large search area, the road shape gave us a good starting point for narrowing the possibilities. Looking at the main roadways of the area, a stretch of road near Raskhovets (Расховец) appeared to be a possible match.

A satellite image of the Krasnensky district, showing the bend in a stretch of road that matches Video 4.

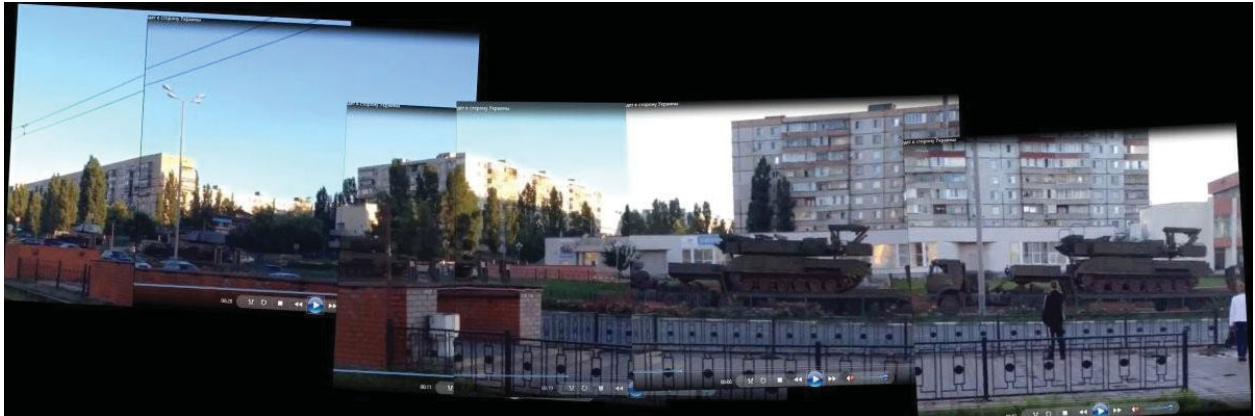
104. Overview satellite imagery also showed two large structures along the road. Zooming in on the satellite imagery of the area revealed two promising details: a pair of bus stops near an intersection and a tall structure casting a long shadow. Using Google Street View, we verified the location of the video using these landmarks. The coordinates are 50.902533, 38.458406.

Video 5

105. The fifth video we examined was one posted on YouTube by user Русско-украинская война. The user described the location of the video as Stary Oskol, and uploaded

it on June 23rd 2014. The YouTube post has been deleted, but the page was archived,⁷⁰ and a copy of the video was uploaded to Bellingcat's MH17 Primer Videos YouTube channel.⁷¹

106. We were able to create a rudimentary panorama using still images from Video 5, which showed the military convoy passing through the location:

Bellingcat-generated panorama using still images from Video 5. The panorama shows the military convoy.

107. On the very left of the panorama, rails and cables are visible. This seemed to indicate the footage might have been filmed near a light rail or tram station. English Wikipedia⁷² confirmed that there was one operating in the city, and Russian Wikipedia⁷³ provided more details on it. Following the rail line south, we found a location on Google Street View where a brick wall and a building appeared to match the video. We then confirmed matches with other landmarks in the video and concluded that the video was filmed from the light rail station. The coordinates are 51.311605, 37.897013.

---

⁷⁰ ПВО, колонна российских буков едет в сторону Украины (23 June 2014), <https://web.archive.org/web/20140624212507/https://www.youtube.com/watch?v=ryTmwvvgfXXs> (Annex 607).

⁷¹ Старый Оскол 23 06 2014, YouTube (1 September 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=Eit-25uDIz8> (Annex 627).

⁷² Wikipedia, List of town tramway systems in Russia, http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_town_tramway_systems_in_Russia (Annex 676).

⁷³ Russian Wikipedia, Старооскольский трамвай, https://ru.wikipedia.org/wiki/Старооскольский_трамвай (Annex 671).

Google Map Street View at 51.311605, 37.897013⁷⁴.

Video 6

108. The next video we examined was one posted on YouTube by ДИВАН ОНЛАЙН.⁷⁵ The user describes the location of the video as Kursk, and uploaded it on 23 June. The YouTube post is still online.⁷⁶

109. There is a military convoy in Video 6. We determined that the convoy in Video 4 and Video 6 is the same. The first 16 vehicles are in the same order, an excerpt of them here:

---

⁷⁴ Google Street View, https://www.google.co.uk/maps/@51.3116771,37.897178,3a,75y,212.31h,86.62t/data=!3m7!1e1!3m5!1sB_0wXoPaFJbuVAAkZ96D0w!2e0!6s%2F%2Fgeo3.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3DB_0wXoPaFJbuVAAkZ96D0w%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D331.59387%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656 (Annex 715).

⁷⁵ 23.06.2014, Курск, военная техника едет в сторону Харькова на белгородскую границу, YouTube (23 June 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=5TIVzgj7884> (Annex 689).

⁷⁶ *Id.*

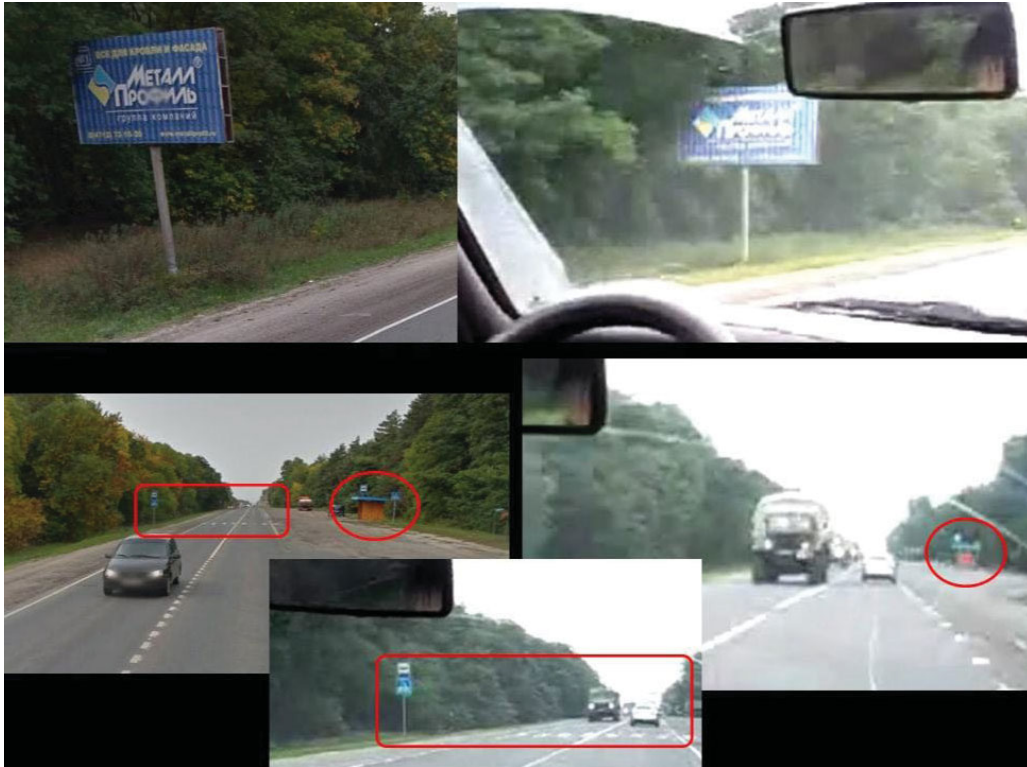

Left, vehicles from Video 4; right, vehicles from Video 6.

110. To geolocate this video, we used a few clues: the reported location (Kursk), tree lines on both sides of the road, a large blue sign on the side of the road, a crosswalk, and a small reddish object on the road's wide shoulder on the right. From overhead satellite imagery, we saw that the road A144 on the east side of Kursk is lined by trees and includes crosswalks. One section of this road has a wide shoulder near an intersection.

111. Google Street View showed other matching details: a wide shoulder as in the video with a dark orange colored bus stop, a crosswalk next to it, and a big blue sign on the side of the road. The coordinates are 51.722592, 36.336530.

Top left, Google Street View showing blue sign. Top right, still image from Video 6 showing the same blue sign. Bottom left, Google Street View showing stretch of road with a crosswalk and a small reddish object on the road's wide shoulder on the right. Bottom right, same reddish sign in a still image from the video. Bottom center, same crosswalk in a still image from the video.

Video 7

112. The seventh video we examined was one posted on the Russian social media platform OK.ru. According to the video description, the video was supposedly taken in Troitskiy. The post has been deleted, but the video was downloaded from the original source and reuploaded to YouTube on the Bellingcat Vehicle Tracking Project channel.⁷⁷

113. The Buk used in the MH17 attack can be seen in Video 7:

⁷⁷ [0003] на пос. Троицком военная техника, YouTube (8 March 2015), https://www.youtube.com/watch?v=r_zQVxMc4zo (Annex 699).

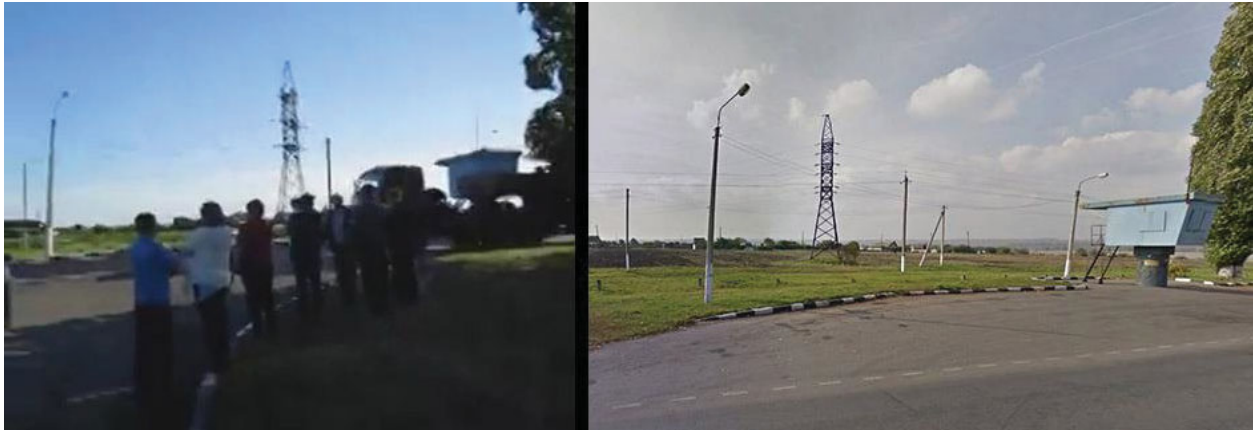

114. Troitskiy can be found east and slightly north of Stary Oskol. One possible route from Kursk to Stary Oskol, the location of the next video, would have taken the convoy down P190, which passes through Troitskiy. Using maps and overhead satellite imagery, we found there were not too many intersections to check. One location in particular matches.⁷⁸ The coordinates are 51.3590587,37.500688.

---

⁷⁸ GoogleMaps, https://www.google.co.uk/maps/@51.3590831,37.5007226,3a,75y,244.95h,92.41t/data=!3m7!1e1!3m5!1sAFKiLsYQTENA3b3SxXfVNQ!2e0!6s%2F%2Fgeo3.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3DAFKiLsYQTENA3b3SxXfVNQ%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D82.60872%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656 (Annex 725).

Left, still image from Video 7 at 0.05. Right, Google Map Street View.

Video 8

115. The next video we examined was one posted on OK.ru by user Максим Ушаков. The user described the location of the video as Stary Oskol in the video description, and uploaded it on June 25th 2014. The post has been deleted, but an archived copy of the page was made,⁷⁹ and the video was downloaded and reuploaded on Bellingcat's MH17 Primer Videos YouTube channel.⁸⁰

116. The Buk used in the MH17 attack can be seen in Video 8 at 2:02:

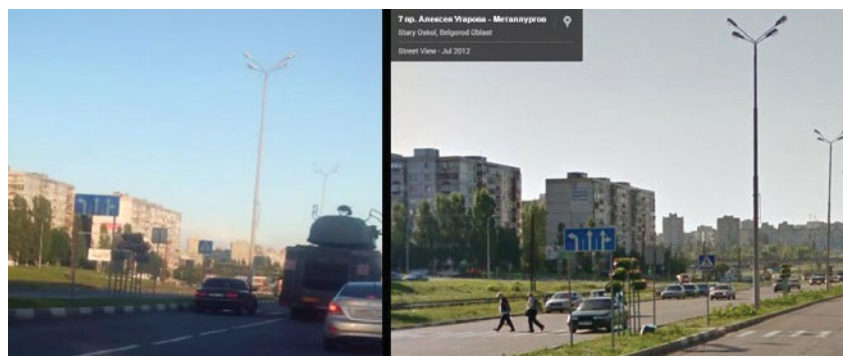
---

⁷⁹ Internet Archive, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20150401104503/http://goroskop.odnoklassniki.ru/video/13856344715> (Annex 727).

⁸⁰ Военная техника Старый Оскол, YouTube (1 September 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=9JWUPGLqzZ4> (Annex 642).

117. The video provides many landmarks, including an overpass, car dealerships, and a light rail track. These landmarks place the video on P188, which runs through the city. The coordinates are 51.324398, 37.882268.

Left, still image from Video 8 at 2:37; right, Google Street View.⁸¹

---

⁸¹ Google Street View,
<https://www.google.fi/maps/@51.3246885,37.8819052,3a,15y,125.37h,92.17t/data=!3m7!1e>

Video 9

118. The next video we examined was posted on YouTube by Богдан Олийник. The user did not include any location information. It was uploaded on 19 July 2014. The YouTube post is still publicly available.⁸²

119. The video only features a single Buk TEL (Transporter Erector Launcher) vehicle, so we had to establish the link to the bigger convoy. We did that by analyzing the unique markings on the Buk TEL itself, as well as the trailer it was on. The TEL had paint scratched off in a pattern that matches a TEL seen in Video 8. There were also missiles loaded on both units; the markings and sticker placement on the trailers matched; and based on a frame-by-frame analysis of the video from 0:55 to 1:20, the license plate appeared to match as well.

Left, Buk TEL in Stary Oskol Video 8 at 1:06; right, still image of Buk TEL in Video 9.

120. As for the location, a sign on the side of the road read “Поповы Дворы,” Popovy Dvory. This is in the Kursk region, leading us to the exact location on road A144 / E38, as pictured below. The coordinates are 51.6544589,36.7921105.

1!3m5!1sB6gbwgIB_Fsi0IdzugNrRw!2e0!5s20120701T000000!7i13312!8i6656?hl=en (Annex 724).

⁸² Переброска систем ПВО к границе РФ-Украины, YouTube (19 July 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=wVq9lGZjbx8> (Annex 622).

Above, still image from Video 9 at 2:16; below, Google Street View.⁸³

Video 10

121. The tenth video we analyzed was one posted on OK.ru by user Анна Сенина(Прасолова).⁸⁴ The video description states the video is filmed in Stary Oskol and it was uploaded on June 23 2014. A copy of the video was also downloaded and uploaded on the Bellingcat MH17 Primer Videos YouTube channel.⁸⁵

122. The video shows a military convoy passing through the location:

---

⁸³ Google Street View, <https://www.google.co.uk/maps/@51.6544838,36.7923959,3a,75y,147.52h,91.29t/data=!3m6!1e1!3m4!1sC6oEMXeNN5dcMaF0lh0VBA!2e0!7i13312!8i6656> (Annex 717).

⁸⁴ Анна Сенина(Прасолова), <https://ok.ru/profile/160490646696> (Annex 678).

⁸⁵ Военная техника на улицах Старого Оскола, YouTube (1 September 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=zPC96NVobyw> (Annex 641).

123. This video was taken along the same light rail that we saw in Video 5, which means we located the video along the same path as the one in Video 5. The coordinates are 51.3065105,37.9023863.⁸⁶

---

⁸⁶ Google Street View,
<https://www.google.co.uk/maps/@51.3064728,37.9024528,3a,75y,249.02h,94.05t/data=!3m6!1e1!3m4!1sFVHkPl4ihBhO0uHdWWX9BA!2e0!7i13312!8i6656> (Annex 714).

Above, two still images from Video 10 at 0.03 and 0.26; below, two Google Street View pictures from the matching location.

Video 11

124. The next video we analyzed was one posted on VK by user Anastasia Bondarchuk.⁸⁷ The post has been deleted, but a copy was uploaded to the Bellingcat Vehicle Tracking Project YouTube channel.⁸⁸

125. The video shows a military convoy passing through the location:

---

⁸⁷ Anastasia Bondarchuk, <https://vk.com/id229298833> (Annex 683).

⁸⁸ [0015] военная техника, YouTube (8 March 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=m0fLFJ8IBTY> (Annex 701).

126. Based on our previous experience, we thought that the overall appearance of the roadways matched the Sary Oskol region. We examined overhead satellite imagery to find possible matches, and we found a matching stretch of road just north of Neznamovo. The coordinates are 51.2707467,37.9254813.

Above, two still images from Video 12 at 0:02 and 0:20; below, two Google Street View pictures for comparison.

Video 12

127. The next video we examined was posted on VK by user Svetlana Smirnova.⁸⁹ Smirnova uploaded the video on 24 June at 10:46 A.M. The post is still publicly available as of the time of this report, but a copy was downloaded and uploaded to the Bellingcat MH17 Primer Videos YouTube channel.⁹⁰

128. The video shows a military convoy passing through the location. The vehicles in the video again matched the other videos of the 23-24 June convoy, down to the license plates. The video was filmed on the same major road from Stary Oskol, as was the case in many of the other videos. The coordinates are 51.3203988,37.886651.

---

⁸⁹ Без названия, VK (24 June 2014), https://vk.com/video10664535_169016142 (Annex 609).

⁹⁰ Без названия, YouTube (1 September 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=cxMlbyiCIWk> (Annex 638).

*Above, the convoy in Video 12 at 0:01;
below, reference image from Google Street View.⁹¹*

Video 13

129. The next video we analyzed was one posted on VK by user Ekaterina Zubakhina. The user tagged the location of the video as “Трасса Старый Оскол – ОЭМК,” meaning the light rail track between Stary Oskol and OEMK steel works. The user uploaded the video on 24 June at 10:39 A.M.⁹² This video was downloaded and uploaded to the Bellingcat MH17 Primer Videos YouTube channel.⁹³

⁹¹ Google Street View,
<https://www.google.co.uk/maps/@51.3204402,37.8869015,3a,75y,200.1h,85.14t/data=!3m6!1e1!3m4!1syLOYXf8yZNhFg1vWi0qhg!2e0!7i13312!8i6656> (Annex 716).

⁹² Трасса Старый Оскол - ОЭМК, 23.06.2014, 21.15, VK (24 June 2014),
https://vk.com/video13319404_168999975 (Annex 611).

⁹³ Трасса Старый Оскол ОЭМК, 23 06 2014, 21 15, YouTube (1 September 2015),
<https://www.youtube.com/watch?v=KERgkqQdSO0> (Annex 644).

130. Using the location provided in the video and satellite imagery, we identified the coordinates as 51.2441558,37.9365475.

Above, the convoy in Video 13 at 0:11; below, reference image from Google Street View.⁹⁴

Video 14

131. The next video we analyzed was one posted on VK by user Alexander Kleshnev. The video description states it is in Alexeyevka, and was uploaded on 25 June at

---

⁹⁴ Google Street View, https://www.google.co.uk/maps/@51.2441012,37.9363074,3a,75y,249.56h,93.02t/data=!3m7!1e1!3m5!1sP3eUx3FGLAyhiSQRWGxfnw!2e0!6s%2F%2Fgeo0.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3DP3eUx3FGLAyhiSQRWGxfnw%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D21.350794%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656 (Annex 713).

9:47 A.M. The post is still publicly available as of this report,⁹⁵ and a copy was uploaded to Bellingcat's MH17 Primer Videos YouTube channel.⁹⁶

132. The video shows a 3-minute stretch of the same road, providing a good understanding of the overall surroundings and what kind of road shape to look for in overhead satellite imagery. We found a search area with matching landmarks south of the city, and again it was possible to confirm the location with Google Street View. The coordinates are 50.5831713,38.7146552.

Left, still image from Video 14 at 2:19; right, Google Street View.⁹⁷

133. The Buk used in the MH17 attack can be seen in this video at 0:53:

⁹⁵ военная техника в Алексеевке, VK (25 June 2014), https://vk.com/video91220754_168802710 (Annex 613).

⁹⁶ военная техника в Алексеевке, YouTube (1 September 2015), https://www.youtube.com/watch?v=hlM_QNs8i3w (Annex 640).

⁹⁷ Google Street View, https://www.google.com/maps/@50.5830758,38.7146827,3a,75y,297.32h,88.62t/data=!3m7!1e1!3m5!1s8VSo0gwt8FbVEI2EFxhU3Q!2e0!6s%2F%2Fgeo3.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3D8VSo0gwt8FbVEI2EFxhU3Q%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D88.251366%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656 (Annex 721).

Video 15

134. The next video we analyzed was originally uploaded on OK.ru. The video description states the video was filmed on the Millerovo-Lugansk highway and was uploaded on 25 June at 11:31 A.M. The post has been deleted, but it was downloaded and uploaded to the Bellingcat Vehicle Tracking Project YouTube channel.⁹⁸

135. The video shows a military convoy passing through the location:

---

⁹⁸ [0024] Идут войска к границе трасса Миллерово-Луганск, YouTube (8 March 2015), <https://www.youtube.com/watch?v=VrjbViv61qE> (Annex 702).

136. Based on details visible in the video, we determined that the video was filmed on a road running south of Millerovo towards the Ukrainian border 25 kilometers to the west. The coordinates are 48.902343, 40.444658.

137. Google Street View in that area ends at the point where the video begins, but we were still able to make some matches. For example, below, the positions of large poles and the shape of the tree line match:

Top, still image from Video 15 at 0:02; right, image from Google Street View.⁹⁹

---

⁹⁹ Google Street View,
<https://www.google.com/maps/@48.9025585,40.4483194,3a,75y,271.69h,94.08t/data=!3m7!1e1!3m5!1sLgLc5p5CeM9SScQyaxjaIQ!2e0!6s%2F%2Fgeo3.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid>

138. At the start of the video, on the right hand side of the road, the small pole with a blue sign is also visible. This was also visible on Google Street View:

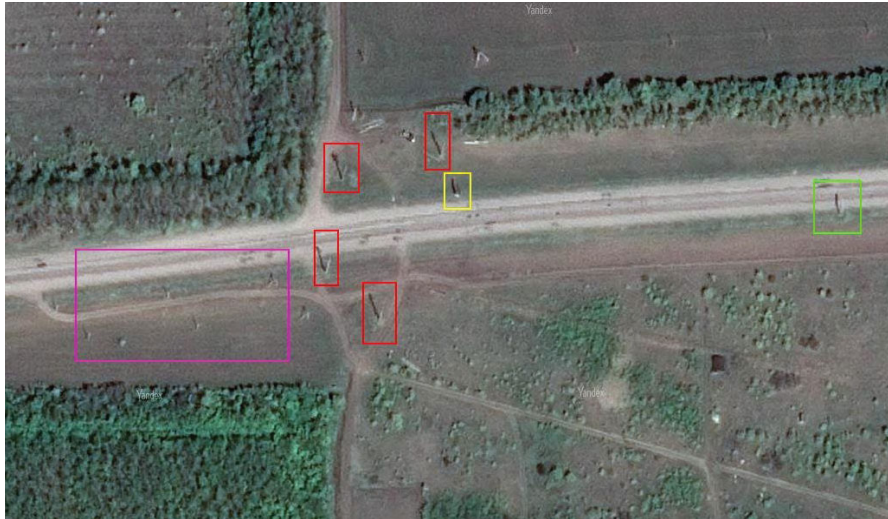
Left, three still images from Video 15 at 0:01; right, image from Google Street View.

139. Several other elements visible in the Google Street View image are also present in satellite map imagery and the video. The matches between the satellite imagery (from Yandex Maps) and the Google Street View image are shown below. This confirms the accuracy of the Street View imagery, further confirming the location of the video.

[%3DLgLc5p5CeM9SScQyaxjaIQ%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D134.93484%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656](#) (Annex 720).

Top, the satellite imagery from the area; below, the Google Street View image. The green box shows the billboard that is just out of view at the start of the video. The red boxes show four large poles on either side of the road. The yellow box shows a large sign on the north side of the road. The pink shows two rows of smaller poles.

140. These landmarks match certain landmarks in the video. For example, eight seconds into the video, the large sign on the north side of the road is visible, just ahead of the large poles and the two rows of smaller poles:

141. Slightly further along the road, the large poles and individual smaller poles are visible:

142. After six of the smaller poles pass, the tree line ends and opens up to a large field:

143. Poles visible in the video are also visible in the satellite imagery:

144. We also counted the number of smaller poles the car passed, and found that the car stopped at the ninth pole, shown below in red, with a sign on the right hand side of the road also visible, shown below in yellow:

145. We also saw scattered trees to the left of the car visible on the satellite map imagery:

Other Methodological Steps in Tracking the Buk Through Russia in the June Convoy

146. We used a local news report about the movement of the convoy to confirm our findings.¹⁰⁰ The report included images of vehicles from the same convoy, for example the following photograph that shows a Buk marked 221, seen in multiple videos of the convoy:

---

¹⁰⁰ KaviCom.ru, <https://www.kavicom.ru/news-view-12861.html> (Annex 525).

Photograph of Buk 221 from the KaviCom.ru website

V. LINKING THE JUNE CONVOY TO THE RUSSIAN 53RD BRIGADE

147. It is possible to determine which Russian unit the Buk is likely to belong to by examining the vehicles in the column. The videos of the convoy travelling to Ukraine show that the vehicles have area code “50” on their registration plates, which indicates¹⁰¹ that they belong to the Moscovskiy Voenniy Okrug (MVO) or the Moscow Military District.¹⁰²

148. The area code “50” is visible on the registration plates of the vehicles in a video taken in the Krasneyskiy area on the morning of the 24th of June.

---

¹⁰¹ Wikipedia, Vehicle Registration Plates of Russia, http://en.wikipedia.org/wiki/Vehicle_registration_plates_of_Russia#Regional_codes (Annex 677).

¹⁰² Russian Wikipedia, Московский военный округ, https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%BE%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BE%D0%BA%D1%80%D1%83%D0%B3 (Annex 670).

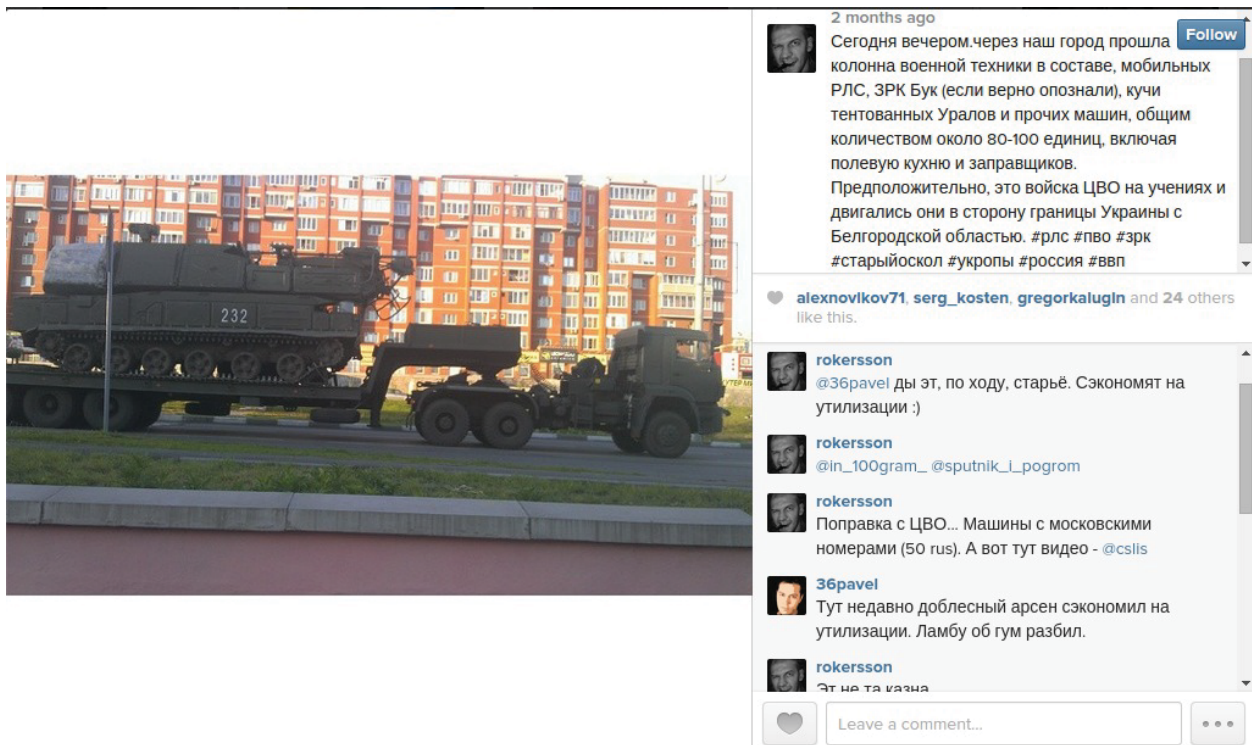

Truck in the convoy heading to Alexeyevka on the 24th of June (note: the timestamp on the video is wrong).¹⁰³

149. A resident of Stary Oskol also confirmed that the registration numbers on the vehicles in the convoy had the “50” code. The user rokerrson posted on Instagram on the 23rd of June:

---

¹⁰³ белгородская обл Красненский р он Колонна военной техники!, YouTube (11 June 2015), https://youtu.be/qAePW2kP_uw?t=183 (Annex 636). The dashcam recording available on YouTube appears to have a time/date stamp error, reading “2011.01.01”. This is clearly wrong for numerous reasons, including the summer weather in the video is radically different from the Staryy Oskol area in wintertime and the exact same vehicles are visible in multiple videos filmed from 23 June 2014 to 25 June 2014. See 23.06.2014, Курск, военная техника едет в сторону Харькова на белгородскую границу, YouTube (23 June 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=5TIVzgj7884&feature=youtu.be&t=3m45s> (Annex 689); Трасса Старый Оскол - ОЭМК, 23.06.2014, 21.15, VK, at 0:53 (24 June 2014), https://vk.com/video13319404_168999975 (Annex 611).

*Instagram post about the convoy*¹⁰⁴

150. The following is a translation of the above post: “This evening, a column of military hardware passed through our city, which included, mobile RLS [radar], ZRK [air defense missile system] Buk (if correctly identified), a bunch of tented Urals and other vehicles, generally around 80-100 units in total, including a field kitchen and refueling trucks. Presumably, these are troops of the CVO [Central Military District] on exercises and they moved in the direction of the Ukrainian border with the Belgorod region.” Later, the poster added the following: “correction with the CVO... vehicles with Moscow numbers (50 rus)”.

151. The Moscow Military District has two anti-aircraft missile brigades that are specially outfitted with Buk systems.¹⁰⁵ These are the 5th Zrbr “Buk”, which is based in Shuya and the 53rd Zrbr “Buk” which is based in Kursk. The 5th brigade can be ruled out

¹⁰⁴ rokersson, Instagram (23 June 2014), <https://www.instagram.com/p/pmJZkzSA0s/?modal=true> (Annex 691).

¹⁰⁵ Internet Archive, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20120611005952/http://www.ryadovoy.ru:80/forum/index.php?topic=423.0> (Annex 684).

because according to multiple sources¹⁰⁶ it has been moved out of the Moscow Military District and into the Western Military District, and is now head-quartered in St Petersburg, where it uses the “43” area code on its vehicles.¹⁰⁷

152. As Kursk is relatively close to Staryy Oskol it makes sense that the convoy was comprised of the 53rd brigade and departed from its base at V/Ch (Military Unit) 32406. This is also confirmed by the earliest video of the convoy,¹⁰⁸ taken during in the morning or afternoon of the 23rd June, which shows the vehicles driving away from Kursk and in the direction of Kharkiv. It is therefore likely that the Buk belongs to the 53rd brigade from Kursk.

153. Moreover, it also appears the 53rd “Buk” brigade not only uses the “50” area code on their registration plates, but their troops have uploaded pictures of some of the same vehicles that can be seen in the videos taken around Staryy Oskol. Here are two photos of the same truck, the first image is from the video in the Krasneyskiy area (Video 4) and the second was uploaded by Ivan Krasnoproshin who serves in the 53rd brigade.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ See, e.g., Russian Wikipedia, 5-я зенитная ракетная бригада, https://ru.wikipedia.org/wiki/5-%D1%8F_%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%B0 (Annex 669).

¹⁰⁷ Photograph of Soldiers, accessed at http://cs305312.vk.me/u155194290/148022808/w_6a4c91a5.jpg (Annex 726).

¹⁰⁸ 23.06.2014, Курск, военная техника едет в сторону Харькова на белгородскую границу, YouTube (23 June 2014), <https://www.youtube.com/watch?v=5TIVzgj7884> (Annex 613).

¹⁰⁹ Bellingcat Investigation Team, *Origin of the Separatists' Buk: A Bellingcat Investigation*, BELLINGCAT (8 November 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 446).

On the left: a truck in the convoy to Alexeyevka on the 24th of June (Video 4).¹¹⁰ On the right, the same truck photographed by Sergeant Ivan Krasnoproshin of the 53rd “Buk” brigade in Kursk. The license plate reads “0639AH50”.¹¹¹

154. Here are pictures of a Buk Snow Drift Radar unit. The first was uploaded by Kranoproshin in 2013 and the second is from the video of the convoy in Alexeyevka (Video 2).

¹¹⁰ белгородская обл Красненский р он Колонна военной техники!, YouTube (11 June 2015), https://www.youtube.com/watch?v=qAePW2kP_uw&t=1m37s (Annex 636).

¹¹¹ Bellingcat Investigation Team, *Origin of the Separatists’ Buk: A Bellingcat Investigation*, BELLINGCAT (8 November 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 446).

The third vehicle from the left is a Snow Drift Radar that can be used as part of the Buk system. The number on the side reads “201”.¹¹²

A Snow Drift Radar with identification number “201” in Alexeyevka on the 24th of July (Video 2).¹¹³

---

¹¹² Magnitsky, *Images Show the Buk that Downed Flight MH17, Inside Russia, Controlled by Russian Troops*, BELLINGCAT (8 September 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/09/08/images-show-the-buk-that-downed-flight-mh17-inside-russia-controlled-by-russian-troops/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 445).

¹¹³ Белгородская обл. г. Алексеевка, Дмитровка магазин Магнит. Оператор "КРЫН"))))), VK (24 June 2014), https://vk.com/video135321380_169811617?list=03e8088fdb765b187 (Annex 610).

*Krasnoproshin inside one of the unit's vehicles. The chevrons indicate that he is a sergeant.*¹¹⁴

155. A social media post by Vasily Ilyin, a member of the Brigade, shows the numbered Buk units as well as the number plate of one of the transporters being used, which matches vehicles visible in the convoy videos.¹¹⁵

Left: Photograph posted by Vasily Ilyin on VKontakte on 25 June 2014.¹¹⁶
Right: License plate XP 8236 50 in the June convoy (Video 8)¹¹⁷ and the same license plate in Ilyin's 25 June photograph.

---

¹¹⁴ Magnitsky, *Images Show the Buk that Downed Flight MH17, Inside Russia, Controlled by Russian Troops*, BELL&NGCAT (8 September 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/09/08/images-show-the-buk-that-downed-flight-mh17-inside-russia-controlled-by-russian-troops/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 445).

¹¹⁵ Bellingcat Investigation Team, *Origin of the Separatists' Buk: A Bellingcat Investigation*, BELL&NGCAT (8 November 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 446).

¹¹⁶ *Ibid.*

¹¹⁷ Военная техника Старый Оскол, YouTube (1 September 2015), <https://youtu.be/9JWUPGLqzZ4?t=164> (Annex 642).

Top: Buk 231 in the June Convoy (Video 7).¹¹⁸
Bottom: Buk 231 in Ilyin's 25 June photograph.¹¹⁹

156. The following picture shows Krasnoproshin at the headquarters of military unit 32406; note the missiles in background which are displayed for show on the parade ground.

---

¹¹⁸ [0003] на пос. Троицком военная техника, YouTube (8 March 2015), https://youtu.be/r_zQVxMc4zo?t=60 (Annex 699).

¹¹⁹ Bellingcat Investigation Team, *Origin of the Separatists' Buk: A Bellingcat Investigation*, BELLINGCAT (8 November 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 446).

Ivan Krosnoproshin at the parade ground of the 53rd brigade on the 22nd of July 2012.¹²⁰

157. The following image shows the parade ground of the 53rd brigade from above; the same missiles are visible on the south side of the parade ground.

---

¹²⁰ Magnitsky, *Images Show the Buk that Downed Flight MH17, Inside Russia, Controlled by Russian Troops*, BELLINGCAT (8 September 2014), <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/09/08/images-show-the-buk-that-downed-flight-mh17-inside-russia-controlled-by-russian-troops/> (preserving a copy of the social media post) (Annex 445).

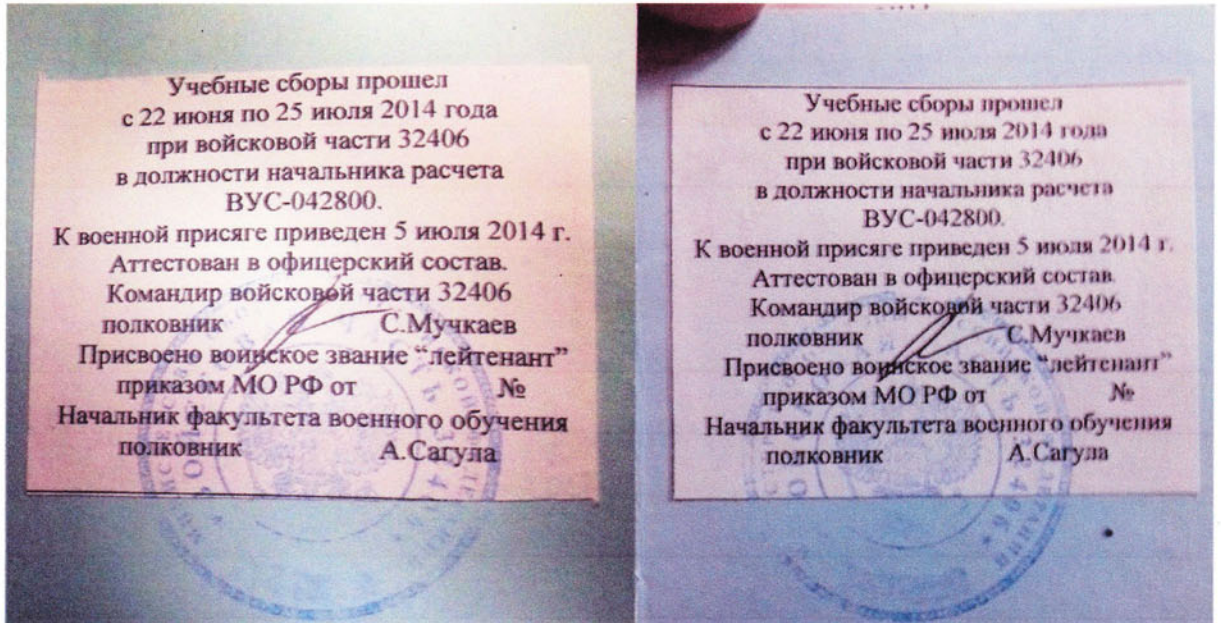
The missiles in the image above confirm Krasnoproshin's location in the earlier photo.¹²¹

158. Images posted to social media accounts of 53rd Brigade members show certificates issued by the unit detailing their promotion after a training exercise that took place between June 22nd and July 25th. These dates are significant as not only was the convoy seen heading towards the border on June 23rd, but some vehicles returned to the base before July 19th, near the end of the exercise as per the certificates, showing a consistency between the dates of the 53rd Brigades movements, and the dates of the training exercise.

---

¹²¹ Yandex Maps, <https://yandex.ru/maps/?ll=36.303356%2C51.706292&spn=0.006759%2C0.002180&z=18&l=sat&mode=search&text=%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D1%8F%2C%20%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%2C%20%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD&sl=36.303056%2C51.705833&sspn=0.007328%2C0.002266> (Annex 712).

Images of certificates posted by 53rd Brigade members on social media accounts.¹²²

159. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in South Wigston, UK on June 5th, 2018.

By:
Eliot Higgins

¹²² Internet Archive, Wayback Machine, <https://web.archive.org/web/20150910000404/https://instagram.com/p/q26ixzmReT/> (Annex 728).

Annex 10

Witness Statement of Andrii Mykolaiovych Tkachenko (5 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

**WITNESS STATEMENT
OF ANDRII TKACHENKO**

---

1. My name is Andrii Tkachenko. Since September 2015, I have been working for the Main Military Prosecutor's Office, Prosecutor General's Office of Ukraine, as the Deputy Head of the Investigation Division of the Office for the Investigation of Crimes against the national security of Ukraine, peace, safety of people, and international law and order.

2. I have been with the prosecution service in various positions since August 2005. From 2005 to 2008 I held the position of investigator, senior-investigator, prosecutor-criminalist at the Military Prosecutor's Office of the Odesa Garrison. From 2008 to 2013, I worked for the Military Prosecutor's Office of the Southern Region as a senior investigator for special matters and a prosecutor of a department. In 2013, I was Deputy Prosecutor of the Kirovograd Prosecutor's Office for supervising the observance of laws in the military sphere. From November 2013 to May 2015, I was a senior investigator for special matters of the Main Military Prosecutor's Office. From May to September 2015, I was Chief of the investigative division of the Department for supervising the observance of laws by the joint forces of the Anti-Terrorist Operation of the Main Military Prosecutor's Office, the Prosecutor General's Office of Ukraine.

**A. General information on the pre-trial investigation in the criminal
proceeding №42014000000000457**

3. On 15 August 2015, I was appointed as a senior officer of the group of investigators in the pre-trial investigation in the criminal proceeding No 42014000000000457. Among other things, in the course of the criminal proceeding, we carry out the collection, systematization, and analysis of evidence of the involvement of representatives of the Russian

government and servicemen of the Armed Forces of the Russian Federation (hereinafter – “RAF”) and other persons in the activities of the illegal armed formations DPR and LPR. In the course of the pre-trial investigation, we have collected evidence proving that since 2014 representatives of the Russian government and the Armed Forces of the Russian Federation have been supporting the activities of the illegal armed formations DPR and LPR by providing them with consultative assistance, weapons and ammunition, other assets, and manpower through the uncontrolled parts of the state border of Ukraine.

4. The collection of evidence has been performed through investigative (search) actions and covert investigative (search) actions; by demanding and receiving articles, documents, information, and expert conclusions from the governmental agencies, Armed Forces of Ukraine and other military formations, law-enforcement and investigative bodies, enterprises, institutions and organizations, and officials and individual persons; and through other procedural actions provided for by the Code of Criminal Procedure Code of Ukraine.

5. Evidence has also been collected by reviewing the files of criminal cases, of which pre-trial investigations are conducted by the National Police of Ukraine, Security Service of Ukraine and contain evidence that may be of interest for the pre-trial investigation in the criminal proceeding No 42014000000000457.

6. This criminal proceeding requires a great number of investigative and procedural actions on the territories of Donetsk and Luhansk oblasts and other regions of Ukraine, in particular: interrogations of victims, witnesses, and suspects; and inspections of articles, objects, and documents. The said investigative actions are carried out by:

- investigators and prosecutors involved in this criminal proceeding (in total, more than 40 persons);
- upon a written order by an investigator or prosecutor, other bodies of the pre-trial investigation or by operative units of the National Police, Security Service, and State Border Service of Ukraine.

7. During the pre-trial investigation, if there is enough evidence to announce a suspicion to a person (or persons) of committing criminal offences, the person is notified of the suspicion. If necessary, the materials of the pre-trial investigation on the criminal offences by a

person can be allocated by a prosecutor into an individual proceeding, where the pretrial investigation either:

- continues; or
- wraps up with the submission of an indictment against that person to a court for further consideration of the case on the merits (including the special form of a pretrial investigation with regard to suspects who are hiding from investigative authorities); or
- a suspect is declared wanted.

8. According to the results of the pre-trial investigation of this criminal proceeding, 80 persons, including 49 citizens of the Russian Federation (21 officials, including the Minister of Defense of the Russian Federation and his two deputies, the Head of the General Staff of the Russian Federation and his first deputy, adviser to the President of the Russian Federation, former plenipotentiary representative of the President of the Russian Federation in the “Crimean Federal District”, totaling 18 generals and admirals from among the higher command of the Armed Forces of the Russian Federation), have been brought to criminal responsibility for crimes against the national security of Ukraine and public order.

9. 46 indictments with regard to 49 suspects (including 20 citizens of the Russian Federation) have been submitted to courts. By court judgments, 31 people have already been convicted, including 11 Russian citizens (which includes 3 servicemen of the Armed Forces of the Russian Federation). These are the first sentences imposed by the Ukrainian courts.

10. During the pre-trial investigation in criminal proceeding No 4201400000000457, we have collected evidence of the provision of support to the illegal armed formations DPR and LPR and other similar persons by the representatives of the Russian government and command of the Armed Forces of the Russian Federation, in particular:

- documentary information about the results of the operative, search and counterintelligence activities of the Security Service of Ukraine, the National Police and other law enforcement bodies of Ukraine;

- documentary information about the results of the counterintelligence by the Main Intelligence Department of the Ministry of Defense of Ukraine and Foreign Intelligence Service of Ukraine;
- statements of witnesses and victims, suspects and convicted;
- audio recordings and intercepted telephone conversations of more than 700 persons among the representatives of the government and command of the RAF, leaders of the illegal armed formations DPR and LPR and other similar persons, collected during the period from 2014 to 2016 by the law enforcement and intelligence agencies of Ukraine, which contain information about various crimes, including information about the provision of weapons, military equipment, and others assets from the territory of the Russian Federation, and staffing of the illegal armed formations DPR and LPR to include military personnel of the RAF and Russian citizens.

11. The majority of these audio recordings is restricted in terms of access, and is kept in the materials of the criminal proceedings with the Security Service of Ukraine and National Police of Ukraine, as well as its intelligence agencies.

12. Below, we present declassified information, including certain intercepted telephone conversations of persons who are connected to the illegal actions in Donetsk and Luhansk oblasts, which is part of the materials of the criminal proceeding investigated by the Chief Military Prosecutor's Office of Ukraine.

13. All the evidence discussed below has been collected, systemized and analyzed as part of criminal proceeding No 4201400000000457 and have been checked and found as acceptable.

B. The Glazyev Telephone Intercepts

14. As part of this investigation, my team obtained evidence that shows that, around the same time Russia orchestrated its occupation of the Crimean peninsula from February–March 2014, the leadership of the Russian Federation and representatives of the special services of the Russian Federation, according to a previously crafted plan, facilitated mobilization of the remonstrative potential of the population in the south-east regions of Ukraine and formation of

the internal opposition in those regions where, under their leadership, illegal separatist referenda aimed at the violation of territorial integrity of Ukraine, was organized.

15. Many Russian government officials, including leadership of the Armed Forces of the Russian Federation, took part in this plan. Sergey Glazyev, an advisor to Russian Federation President V. Putin, oversaw this operation from late February 2014 to March 2014 while based in Moscow. He was responsible for:

- working with Russian mass media to further this plan, including by writing news articles calling on leadership of the RF and its armed forces to take measures against Ukraine, allegedly in order to protect the Russian-speaking population;
- providing instructions and orders to pro-Russian Ukrainians and Russian Federation citizens to organize mass protests and seize regional councils throughout eastern Ukraine, and coercing them to make decisions on seceding from Ukraine and forcing the councils to then declare “people’s republics.”

16. The investigation confirmed S. I. Glazyev’s involvement in this plan based on audio recordings of S. I. Glazyev’s telephone conversations with numerous other Russian officials and Ukrainians, in which he discussed various actions intended to carry out this plan. In particular, the investigation collected the following types of evidence:

- a) Audio recordings of the telephone conversation of S. Glazyev, which were obtained by the Security Service of Ukraine with judicial authorization and submitted to the Main Military Prosecutor’s Office for consolidation with the materials of the criminal proceeding (including conversations of S. I. Glazyev with other representatives of Russian government and separatists in eastern Ukraine).
- b) Analysis of the audio recordings of S. I. Glazyev’s telephone conversations by a state expert institution, which determined that the voice on the recordings belonged to S. I. Glazyev by comparing the voice to voice samples of S. I. Glazyev.
- c) Statement of a witness, deputy of the State Duma of the Russian Federation, I. V. Ponomarov, who personally was acquainted with S. Glazyev and confirmed the fact of his involvement to the plan on destabilization of the situation in February-March 2014.

17. Audio recordings of the intercepted conversations of S. I. Glazyev collected as part of this pre-trial investigation may be found in Annex 392.

C. Intercepted Telephone Conversations Related to the Murder of Volodymyr Rybak

18. A team of investigators and prosecutors also are conducting investigations related to the inhumane treatment of civilians and captured servicemen, including their murder, torture, and exile for compulsory labour, by members of the DPR and LPR on the territories of Donetsk and Luhansk oblasts.

19. Among other crimes, the crime of kidnapping, torture, and murder of Volodymyr Rybak, a member of the Horlivka City Council, on 17-19 April 2014, is being investigated.

20. The investigation has established that a leader of the illegal armed group I. Bezler (with a nickname “Bes”) was involved in this crime. According to the intelligence, I. Bezler is linked to the military intelligence service of the Russian Federation. We found that I. Bezler was responsible for the crime based on a variety of evidence, including the statements of witnesses and victims, audio recordings of intercepted telephone conversations, and expert conclusions.

21. In particular, recordings of the intercepted telephone conversations of I. Bezler on 17 April 2014 with militants called “Federovych” and “Oleh Volodymyrovych” indicate that Bezler was involved in organizing the kidnapping and torture of Mr. Rybak because of his public pro-Ukrainian position.

22. The Security Service of Ukraine obtained the audio recordings of I. Bezler’s telephone conversations in accordance with the requirements of Ukrainian legislation and after receiving judicial authorization. The conversations were intercepted from channels of connection with the subscribers who were present on the territory of Ukraine. At present, they are used as evidence in the criminal proceeding.

23. Audio recordings and transcripts of the telephone conversations of I. Bezler obtained during the pre-trial investigation are provided in Annex 386.

D. Evidence Showing Russian Supply of Military Equipment and Ammunition to DPR and LPR Illegal Armed Groups

24. During the pre-trial investigation, the investigation team has collected evidence showing that since April 2014, representatives of the government of the Russian Federation and

the Armed Forces of the Russian Federation have been providing assistance to the activities of the illegal armed groups of the terrorist organizations DPR and LPR. They have assisted through the provision of advisory assistance, the coordination of actions, and the provision of weapons, ammunition, and other property through the uncontrolled parts of the state border of Ukraine.

25. The following evidence, showing support of the illegal armed groups of the terrorist organizations DPR and LPR by the Russian Federation, has been collected in the criminal proceeding № 42014000000000457:

- a. Regular written intelligence reports, including those of the Security Service of Ukraine. They were obtained on the basis of intelligence, operational, search and counter-intelligence activities.
- b. Physical evidence, including military equipment, ammunition, and other property captured in different areas of the Anti-Terrorist Operation in Donetsk and Luhansk oblast during clashes with the illegal armed units of DPR and LPR (during the pre-trial investigation more than 100,000 pieces of the said physical evidence have been collected).

26. The physical evidence shows that representatives of the government of the Russian Federation and the Armed Forces of the Russian Federation are supporting the activities of the illegal armed units of the terrorist organizations DPR and LPR, as demonstrated by the following examples:

27. Multiple launch-rocket system BM-21 “Grad” mounted on the Ural truck, factory number 4176. This MLRS BM-21 “Grad” was captured on 13 June 2014 by forces of the Anti-Terrorist Operation from the illegal armed groups near the village of Dobropillia of Donetsk oblast.

28. The said combat vehicle has not been in the service of the Armed Forces of Ukraine, other military formations, or law enforcement bodies, nor has it been imported to the territory of Ukraine

29. The evidence that this weapon was originated in the Russian Federation includes the 28 October 2015 protocol of inspection provided in Annex 136.

30. Man-portable air-defence system missile “Grom E2” No 1016: On 18 May 2014, during a special operation for the liberation of the Kramatorsk airfield (Donetsk oblast), servicemen of the Armed Forces of Ukraine seized the air-defense missile system “Grom E2” with serial number 1016 from illegal armed formations DPR and LPR.

31. In September 2015, the Prosecutor General’s Office of Ukraine received a request by the Investigation Department for Special Matters of the Main Investigation Department of the Department of Military Police of Georgia for international legal assistance in criminal case No. 103080094. In the request, the law enforcement agency of the Republic of Georgia confirmed that the air-defense system missile “Grom E2” with serial number 1016 belonged to the Ministry of Defense of Georgia, and was lost on 11 August 2008 by the 51st battalion of the fifth infantry brigade of the Armed Forces of Georgia during the shelling of the Kodori Valley by the RAF and Abkhazian separatists with the use of military aviation and artillery.

32. The said type of ammunition has not been in service of the UAF, nor has it been imported to the territory of Ukraine.

33. Evidence showing that the weapon belonged to Georgia, was lost and captured by the Russian Federation, and then was captured by the UAF from the illegal armed groups in the Donetsk oblast includes those documents provided in Annex 186.

34. Two T-72 tanks, modifications T-72B1, factory number I03VT6265 and factory number I04VT8149. In August 2014, the said military equipment was captured by units of ATO forces in the course of combat operations with the illegal armed groups in the areas of Mariinka and Volnovakha of Donetsk oblast.

35. The investigation has determined the following identifying features that confirm the above-mentioned tanks are in service of the Russian Federation. In tanks, which are used by the Russian Federation, the air valves “IL” are located in the transmission unit, while in similar Ukrainian tanks, they are located in the combat compartment. The nodes of these tanks have factory sealings, another hallmark of Russian use. By contrast, all T-72 type tanks in service of the Armed Forces of Ukraine have undergone depot overhaul at the armour factories in Lviv or Kyiv, and therefore cannot have the factory seals of the manufacturer. These two tanks also have counters that track motor hours on the move. Ukrainian tanks have not installed these

counters. There are fans of the “DV-3” type at the crew’s working places. On Ukrainian tanks, foreign fans have been installed after the depot overhaul (mainly from China). There is a fuel heating system in these tanks, but in T-72 tanks in service of the Armed Forces of Ukraine these systems are dismantled during the depot overhaul.

36. The said military vehicles have not been in service of the Armed Forces of Ukraine, nor have they been imported to Ukraine. Evidence that establishes that the said tanks originated in the Russian Federation includes those documents provided in Annexes 140 and 141, which are inspection reports from 23 November 2015 and 27 November 2015.

37. Launch tubes for small-sized rocket-propelled flamethrowers MRO-A: Tubes for small-sized rocket-propelled flamethrowers marked “MRO-A MO 1:10:00” and “MO 1:02:00” from 2014 to 2016 were seized by units of the Anti-Terrorist Operation forces in the territories of Donetsk and Luhansk oblasts immediately after clashes with illegal armed groups of DPR and LPR organizations.

38. The said armament has not been in service of Ukraine, nor has it been imported to Ukraine. Evidence that establishes that the said armaments were seized from the illegal armed groups includes the document provided in Annex 144, which is a record of inspection from 3 December 2015.

39. Testimonies of various people that were obtained directly by investigators and prosecutors on the teams working on this proceeding, and also by specially instructed investigators of other pre-trial investigation agencies and operational agencies. Below, I note an example that demonstrates the Russian supply of weapons into eastern Ukraine, including to DPR and LPR:

40. Testimony of A. Kharko who, being in captivity of the illegal armed groups of DPR and LPR from June 2014 to March 2015, was involved in the unloading of Russian trucks arriving under the guise of “Humanitarian Aid to Donbas” and military vehicles with military number plates of the Armed Forces of Russia, which actually contained ammunition for mortars, missile complexes “Grad”, artillery, and small arms. A copy of the protocol of interrogation of the said witness is provided in Annex 250.

E. Evidence that confirms the existence of training camps for the militants on the territory of the Russian Federation and in the occupied Autonomous Republic of Crimea

41. During the pre-trial investigation, the team collected evidence on the creation of training camps on the territory of the Russian Federation and the occupied AR of Crimea, which conduct military training for militants within the illegal armed units of the terrorist organizations DPR and LPR.

42. Among other evidence that confirm facts of existence of such training camps, there are statements of certain persons, in particular:

- i. Witnesses O. Sachava and O. Stemasov showed that from 2014 to 2016, there were active combat training camps for individuals preparing to participate in the activities of the terrorist organizations DPR and LPR. The camps were located in the territory of the Rostov oblast of the Russian Federation, the occupied territory of the peninsula of the Crimea, and the territories of Donetsk and Luhansk oblasts, and were functioning under the leadership of the special services of the Russian Federation.
- ii. Testimony of I. Koval, who said that from October 2014 to March 2015, he, along with other citizens from Russia, participated in illegal armed formations of the terrorist organization DPR. In the period from 22 October 2014 to early November 2014, he, and other militants from the DPR, were trained in a military camp near the city of Volgograd of the Russian Federation, where the servicemen of the RAF taught them to use anti-aircraft missile system, as well as the “Strela-10” missile complex. After the training in November 2014, I. Koval, along with other militants, was sent to the town of Komsomolsk of the Starobeshevsky district of Donetsk oblast, where he was included in an illegal armed formation of the DPR. During this period of participation in the illegal armed formation, while at the railway station Ilovaisk, he was involved in the unloading of wagons with ammunition for MLRS “Grad”, which arrived from the Russian Federation.

43. Copies of the protocols of interview of the above witnesses may be found in Annexes 207, 218, and 231.

44. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Kyiv on 05 June 2018.

By: [Signature]
Andrii TKACHENKO

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО БОРТЬБУ З
ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

УКРАЇНА

проти

РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

СВІДЧЕННЯ АНДРІЯ ТКАЧЕНКА

---

1. Я, Андрій Ткаченко, з вересня 2015 року проходжу службу у Головній військовій прокуратурі Генеральної прокуратури України на посаді заступника начальника слідчого відділу управління з розслідування злочинів проти основ національної безпеки України, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

2. В органах прокуратури працюю з серпня 2005 року. В 2005-2008 рр. обіймав посади слідчого, старшого слідчого, прокурора-криміналіста Військової прокуратури Одеського гарнізону. З 2008р до 2013р я працював у Військовій прокуратурі Південного регіону України на посадах старшого слідчого в особливо важливих справах та прокурора відділу. У 2013 році був заступником прокурора Кіровоградської прокуратури з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері. З листопада 2013 року до травня 2015 року я був старшим слідчим в особливо важливих справах Головної військової прокуратури. З травня до вересня 2015 року займав посаду начальника слідчого відділу Управління з нагляду за додержанням законів Об'єднаними силами Антитерористичної операції Головної військової прокуратури.

**А. Загальна інформація щодо досудового розслідування у
кримінальному провадженні №42014000000000457**

3. 15 серпня 2015 року мене призначено старшим групи слідчих у здійсненні досудового розслідування у кримінальному провадженні № 42014000000000457. Серед іншого, у вказаному кримінальному провадженні ми збираємо, систематизуємо та

аналізуємо докази причетності представників російської влади, службових осіб Збройних Сил Російської Федерації (далі – “ЗСРФ”) та інших осіб до діяльності незаконних збройних формувань ДНР та ЛНР. Під час досудового розслідування зібрано докази, які підтверджують, що починаючи з 2014 року представники влади Російської Федерації та ЗСРФ надають підтримку діяльності незаконним збройним формуванням ДНР та ЛНР шляхом надання їм консультативної допомоги, постачання озброєння, бойових припасів, іншого майна та живої сили через неконтрольовані ділянки державного кордону України.

4. Збір доказів у кримінальному провадженні здійснюється шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; витребування та отримання від органів державної влади, Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних і розвідувальних органів, підприємств, установ і організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертиз; проведення інших процесуальних дій, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

5. Докази також збираються шляхом огляду матеріалів кримінальних справ, досудові розслідування у яких здійснюються Національною поліцією України і Службою безпеки України та містять докази, які можуть становити інтерес для досудового розслідування у кримінальному провадженні №4201400000000457.

6. Вказане кримінальне провадження потребує проведення значного обсягу слідчих і процесуальних дій на території Донецької і Луганської областей, в інших регіонах України, зокрема допитів потерпілих, свідків, підозрюваних; оглядів речей, предметів і документів. Указані слідчі дії проводяться:

- слідчими і прокурорами, яких включено до складу групи у цьому кримінальному провадженні (загалом понад 40 осіб);
- за письмовим дорученням слідчого або прокурора – іншими органами досудового розслідування або оперативними підрозділами органів Національної поліції, Служби безпеки та Державної прикордонної служби України.

7. Під час досудового розслідування, за наявності достатньо зібраних доказів для підозри особи (чи осіб) у вчиненні кримінальних правопорушень, їй повідомляється

про підозру. У разі необхідності, матеріали досудового розслідування щодо вчинення особою кримінальних правопорушень виділяються прокурором в окреме провадження у якому:

- продовжується досудове розслідування; або
- завершується досудове розслідування з направленням обвинувального акту стосовно особи до суду для розгляду по суті (у тому числі за спеціальною формою досудового розслідування стосовно осіб, які переходять від органів слідства); або
- підозрюваний оголошується у розшук.

8. За результатами здійснення досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні, до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України і громадського правопорядку притягнуто 80 осіб, у тому числі 49 громадян Російської Федерації (серед яких 21 високопосадовець, у тому числі Міністр оборони Російської Федерації та два його заступники, начальник Генерального штабу ЗСРФ і його перший заступник, радник Президента Російської Федерації, колишній повноважний представник Президента Російської Федерації в «Кримському федеральному окрузі», всього 18 генералів та адміралів із числа вищого командного складу ЗСРФ).

9. До суду направлено 46 обвинувальних актів щодо 49 осіб (з них 20 громадян Російської Федерації). З них вироками судів 31 особу вже засуджено, у тому числі 11 громадян Російської Федерації (серед них 3 кадрові військовослужбовці ЗСРФ). Це перші вироки українських судів.

10. Під час здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні №4201400000000457 зібрано докази надання представниками влади РФ і керівництва ЗСРФ підтримки незаконним збройним формуванням ДНР і ЛНР та іншим особам, зокрема:

- документальна інформація про результати здійснення оперативно-розшукової та контррозвідальної діяльності Службою безпеки України, Національною поліцією та іншими правоохоронними органами України;

- документальна інформація про результати здійснення розвідувальної діяльності Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України та Службою зовнішньої розвідки України;
- показання свідків і потерпілих, підозрюваних і обвинувачених;
- одержані упродовж 2014 – 2016 років правоохоронними і розвідувальними органами України звукозаписи телефонних розмов понад 700 осіб із числа представників влади РФ і керівництва ЗСРФ, ватажків контрольованих незаконних збройних формувань ДНР і ЛНР та інших осіб, у яких містяться відомості вчинення ними різних злочинів, включаючи постачання з території РФ озброєння, військової техніки та інших матеріальних цінностей, укомплектування незаконних збройних формувань ДНР і ЛНР за рахунок особового складу ЗСРФ та громадян РФ.

11. Більшість вищевказаних звукозаписів мають обмежений доступ, зберігаються в матеріалах кримінальних проваджень Служби безпеки України і Національної поліції України, а також у розвідувальних органах.

12. Нижче надається розсекречена інформація, включаючи звукозаписи телефонних розмов осіб, причетних до протиправних дій у Донецькій та Луганській областях, яка міститься у матеріалах кримінального провадження, що розслідується Головною військовою прокуратурою Генеральної прокуратури України.

13. Усі нижченаведені докази були зібрані, систематизовані та проаналізовані у рамках кримінального провадження №4201400000000457 та перевірені на предмет їхньої допустимості.

В. Перехоплені телефонні розмови Глазьєва

14. В рамках цього розслідування, одержано докази, які вказують на те, що поряд з організованою Росією окупацією півострову Крим у лютому-березні 2014 року, керівництво Російської Федерації та представники спецслужб Російської Федерації, за заздальгідь розробленим планом, сприяли мобілізації протестного потенціалу населення південно-східних регіонів України та формуванню внутрішньої опозиції в цих регіонах, під

безпосереднім керівництвом яких організовувались незаконні сепаратистські референдуми, направлені на порушення територіальної цілісності України.

15. Багато російських державних посадовців, включаючи керівництво ЗСРФ, брали участь у цьому плані. Сергій Глазьев, радник президента РФ В.Путіна, наглядав за цією операцією з кінця лютого 2014 року та протягом березня 2014 року, знаходячись у Москві, та відповідав за:

- роботу з російськими ЗМІ з метою сприяння цьому плану, включаючи письмові статті із закликами до керівництва РФ та її збройних сил вжити заходів проти України під приводом захисту російськомовного населення;
- надання вказівок та інструкцій проросійськи налаштованим українцям та громадянам Російської Федерації, спрямованих на організацію масових протестів та захоплення місцевих органів влади по всій частині східної України та примушення прийняття представниками цих органів влади рішень про вихід зі складу України та проголошення так званих “народних республік”.

16. Участь С.Ю.Глазьева у цьому плані підтверджено слідством, ґрунтуючись на звукозаписах телефонних розмов С.Ю.Глазьева з багатьма іншими російськими посадовцями та українцями, під час яких він обговорював різні заходи для виконання цього плану. Зокрема, слідством було зібрано такі види доказів:

- a. звукозаписи телефонних розмов С.Ю.Глазьева, які були одержані Службою безпеки України на підставі рішення суду та передані Головній військовій прокуратурі для приєднання до матеріалів цього кримінального провадження (включають розмови С.Глазьева з іншими представниками російської влади та сепаратистами на сході України).
- b. дослідження звукозаписів телефонних розмов С.Ю.Глазьева, проведене державною експертною установою, яка встановила, що голос у звукозаписах телефонних розмов належить С.Ю.Глазьеву шляхом порівняння звукозапису телефонних розмов зі зразками голосу С.Ю.Глазьева.
- c. покази свідка, депутата Державної думи Російської Федерації І.В.Пономарьова, який є особисто знайомим з С.Ю.Глазьевим, та підтвердив факти його

причетності до плану з дестабілізації ситуації в Україні у лютому-березні 2014 року.

17. Звукозаписи телефонних розмов С.Ю.Глазьева, зібрані в рамках досудового слідства, можна знайти у Додатку 392.

С. Перехоплені телефонні розмови, пов'язані зі вбивством Володимира Рибака

18. Група слідчих і прокурорів також розслідує злочини щодо нелюдського поводження з цивільними особами та захопленими військовослужбовцями, включаючи їхні вбивства, катування та примушення до праці з боку членів ДНР та ЛНР на територіях Донецької і Луганської областей.

19. Серед інших, розслідується злочин щодо викрадення, катування та вбивства депутата Горлівської міської ради Володимира Рибака, що мало місце 17-19 квітня 2014 року.

20. Розслідування встановило, що до цього злочину причетний І.Безлер, керівник незаконного збройного формування, який за оперативними даними є пов'язаним з військовою розвідкою РФ (прізвисько «Бес»). Ми виявили, що І.Безлер несе відповідальність за злочин, на основі різних доказів, включаючи показання свідків і жертв, одержаних звукозаписів телефонних розмов.

21. Зокрема, звукозаписи перехоплених телефонних переговорів І.Безлера від 17 квітня 2014 р. з бойовиками, яких називали «Федорович» та «Олег Володимирович», вказують на те, що Безлер причетний до організації викрадення та катувань В.Рибака через його публічну проукраїнську позицію.

22. Звукозаписи телефонних розмов І.Безлера одержано Службою безпеки України у відповідності до вимог законодавства України та після отримання судового дозволу. Телефонні розмови перехоплені з каналів зв'язку з абонентами, які знаходилися на території України. На цей час вони використовуються як докази у кримінальному провадженні.

23. Стенограми звукозаписів телефонних розмов І.М. Безлера, отримані під час досудового слідства, можна знайти в Додатку 386.

Д. Докази поставок зброї, військової техніки та боєприпасів незаконним збройним формуванням ДНР та ЛНР з Росії

24. Під час досудового розслідування зібрано докази, які підтверджують, що починаючи з квітня 2014 року представники влади Російської Федерації та ЗСРФ надають підтримку незаконним збройним формуванням ДНР та ЛНР. Вони надають підтримку шляхом консультативної допомоги, координації дій, постачання зброї, озброєння та іншого майна через неконтрольовані ділянки державного кордону України.

25. У кримінальному провадженні №4201400000000457 зібрано наступні докази підтримки незаконних збройних формувань ДНР і ЛНР Російською Федерацією.

а. Регулярні письмові звіти розвідки, включаючи звіти Служби безпеки України. Вони були отримані на основі розвідувальних, оперативно-розшукових та контррозвідувальних дій.

б. Речові докази, включаючи військову техніку, озброєння та інше майно, захоплене у різних районах проведення Антитерористичної операції в Донецькій і Луганській областях під час зіткнень із незаконними збройними формуваннями ДНР і ЛНР (під час досудового розслідування зібрано понад 100 тис. одиниць вищевказаних речових доказів).

26. Речові докази підтверджують, що представники влади РФ та ЗСРФ надають підтримку діяльності незаконних збройних формувань ДНР та ЛНР, що підтверджується нижченаведеними прикладами.

27. Реактивна система залпового вогню БМ-21 «Град», на базі автомобіля Урал, заводський номер: 4176. Вказаний РСЗВ БМ-21 «Град» захоплено 13 червня 2014 року підрозділами сил Антитерористичної операції у незаконних збройних формувань поблизу населеного пункту Добропілля Донецької області.

28. Зазначена бойова машина на озброєнні ЗСУ, інших військових формувань і правоохоронних органів України не перебувала, а її імпорт на територію України не здійснювався.

29. Докази того, що ця зброя походить із Російської Федерації включають протокол огляду від 28 жовтня 2015 року, який знаходиться у Додатку 136.

30. Зенітна керована ракета «Гром Е2» №1016. «Гром Е2» із серійним номером 1016 була вилучена 18 травня 2014 року військовослужбовцями ЗСУ у незаконних збройних формувань ДНР та ЛНР під час спецоперації зі звільнення аеродрому міста Краматорськ (Донецька область).

31. У вересні 2015 року до Генеральної прокуратури України надійшов запит Слідчого управління з особливо важливих справ Головного слідчого управління Департаменту військової поліції Грузії про надання міжнародної правової допомоги у кримінальній справі №103080094, у якому правоохоронний орган Грузії підтвердив приналежність Міністерству оборони Грузії зенітної керованої ракети «Гром Е2», №1016, яка 11 серпня 2008 року була втрачена 51 батальйоном п'ятої піхотної бригади Збройних Сил Грузії під час бомбардувань Кодорської ущелини ЗСРФ і абхазькими сепаратистами з використанням військової авіації і артилерії.

32. Вищевказаний вид боєприпасів на озброєнні в Україні не перебував, його імпорт на територію України не здійснювався.

33. Докази, які підтверджують, що зброя, яка належала Грузії, була втрачена і захоплена Російською Федерацією, а згодом – була захоплена ЗСУ в незаконних збройних формувань у Донецькій області, знаходяться в Додатку 186.

34. Два танки типу Т-72, модифікації Т-72Б1, заводський номер И03ВТ6265 та заводський номер И04ВТ8149. Вказану військову техніку у серпні 2014 року захоплено підрозділами сил АТО у ході зіткнень з незаконними збройними формуваннями у районі населених пунктів Мар'їнка та Волноваха Донецької області.

35. Слідством встановлено наступні ідентифікуючі ознаки, які свідчать перебування вищевказаних танків на озброєнні Російської Федерації. У танках, які використовує Російська Федерація, повітряні клапани «ИЛ» розміщені в трансмісійному

відділенні, а в подібних українських танках — в бойовому відділенні. На всіх вузлах цих танків наявне заводське пломбування, ще один знак використання Росією. На противагу цьому, всі наявні в експлуатації Збройних Сил України танки типу Т-72 пройшли капітальний ремонт на бронетанкових заводах у м. Львів або м. Київ, а тому не можуть мати заводського пломбування заводу-виробника. У цих двох танках наявні лічильники мотогодин, які рахують години у русі. В українських танках такі не встановлювалися. На робочих місцях екіпажу наявні вентилятори типу «ДВ-3». В українських танках після капітального ремонту встановлені вентилятори іноземного виробництва (переважно з Китаю). В указаних танках наявна система підігріву палива, а на танках типу Т-72, що знаходяться на озброєнні Збройних Сил України, така система у ході капітального ремонту демонтована.

36. Вищевказані бойові машини на озброєнні Збройних Сил України не перебували та їх імпорт на територію України не здійснювався. Докази на підтвердження того, що вищевказані танки походять з Російської Федерації, включають документи, наведені у Додатках 140 і 141 які є протоколами оглядів від 23 листопада 2015 року та 27 листопада 2015 року.

37. Тубуси від малогабаритних реактивних вогнететів МРО-А. Тубуси від малогабаритних реактивних вогнететів з маркуваннями «МРО-А МО 1:10:00», «МО 1:02:00» у період 2014-2016 років вилучалися підрозділами сил Антитерористичної операції на території Донецької і Луганської областей одразу після зіткнень з незаконними збройними формуваннями ДНР і ЛНР.

38. Вищевказані боєприпаси на озброєнні в Україні не перебували, і їх імпорт на територію України не здійснювався. Докази, які встановлюють, що вказана зброя була вилучена в незаконних збройних формувань, включають документ, наведений у Додатку 144, який є протоколом огляду від 3 грудня 2015 року.

39. Показання різних осіб, які були одержані безпосередньо слідчими та прокурорами у цій справі, а також спеціально призначеними слідчими інших органів досудового розслідування та оперативних підрозділів. Нижче я навів приклад, який показує поставки з Росії зброї на схід України, включаючи до ДНР та ЛНР.

40. Показання А.Харька, який під час перебування у полоні в незаконних збройних формуваннях ДНР та ЛНР у період червня 2014 року – березня 2015 року залучався до розвантаження російських вантажних автомобілів, які прибували під виглядом «Гуманітарної допомоги Донбасу», та військових автомобілів з військовими номерами ЗСРФ, в яких насправді містилися боєприпаси до мінометів, ракетних комплексів «Град», артилерії, стрілецької зброї. Копію протоколу допиту цього свідка можна знайти у Додатку 250.

Е. Докази, що підтверджують існування тренувальних таборів для бойовиків на території Російської Федерації та в окупованій Автономній Республіці Крим

41. Під час досудового слідства командою були зібрані докази створення тренувальних таборів на території Російської Федерації та окупованої АР Крим, які проводять військову підготовку бойовиків незаконних збройних формувань ДНР та ЛНР.

42. Серед інших доказів, які підтверджують факти наявності таких тренувальних таборів є покази окремих осіб, зокрема:

- i. Свідки О.Сачава та О.Стемасов показали, що з 2014 до 2016 років існували активно діючі тренувальні табори для підготовки осіб, які беруть участь у діяльності ДНР та ЛНР. Табори розташовувалися на території Ростовської області Російської Федерації, окупованій території Кримського півострова, територіях Донецької і Луганської областей, та функціонували під керівництвом спеціальних служб Російської Федерації.
- ii. Свідчення І.Ковалю, який повідомив, що з жовтня 2014 року до березня 2015 року він разом із іншими російськими громадянами брав участь в незаконних збройних формуваннях ДНР. У період з 22 жовтня 2014 року до початку листопада 2014 року він разом із іншими бойовиками з ДНР проходили тренування у військовому таборі біля міста Волгоград Російської Федерації, де військові ЗСРФ навчали їх користуватися зенітно-ракетними комплексами, а також ракетним комплексом «Стрела-10». Після тренувань у листопаді 2014 року, І.Коваль разом із іншими

бойовиками були направлені до міста Комсомольськ, Старобешівського району Донецької області, де він був включений до складу незаконного збройного формування ДНР. Під час цього періоду участі в незаконному збройному формуванні, перебуваючи на залізничній станції Іловайськ, він долучався до розвантаження вагонів із боеприпасами до РСЗВ «Град», які прийшли з Російської Федерації.

43. Копії протоколів допитів згаданих свідків можна знайти в Додатках 207, 218 і 231.

44. Я присягаю, що мої свідчення повні та достовірні та погоджуюся з'явитися перед Судом для надання подальших показань.

Підписано в м. Київ "05" червня 2018р.

Андрій ТКАЧЕНКО

Annex 11

Expert Report of Lieutenant General Christopher Brown (5 June 2018)

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE
SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE
INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL
FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

between

UKRAINE

and

THE RUSSIAN FEDERATION

EXPERT REPORT OF LIEUTENANT GENERAL CHRISTOPHER BROWN

I. INTRODUCTION

A. Qualifications

1. I am a retired British Army lieutenant general with over 36 years' active duty service. I served in 8 different operational theatres of combat, of which I was directly or indirectly responsible for artillery fire in the Falklands war, Bosnia-Herzegovina, Kosovo, Afghanistan and Iraq. A full CV is attached. My relevant experience includes:

1. United Kingdom Armed Forces

- a. Command as a field artillery officer from second lieutenant (1974) to lieutenant colonel (1994 – 1996), including platoon, battery and regimental command of 105mm and 155mm artillery. Mentioned in dispatches for gallantry as an artillery forward observer in the 1982 Falklands war. Five years' service between 1974 and 1992 in Germany, where my focus was on Warsaw Pact indirect fire systems, including battery command and battalion operations officer (S3) with 155mm self-propelled conventional and nuclear artillery (1984 – 1986).
- b. Command of the 1st (UK) Armoured Division's artillery gun and missile brigade (1999 – 2002), responsible for all aspects of gun and rocket artillery, manned by more than 2,000 soldiers.
- c. Staff appointments including:
  - As a major, lead briefer to the Army Executive Board and Defence Planning Staff on all aspects of artillery and rocket systems with responsibility for resourcing all artillery systems and ammunition (1987 – 1989);
  - As a lieutenant colonel, instructor at the Army Staff College (1992 – 1994) with responsibility for indirect fire tactics and doctrine;
  - As a colonel, chief of plans branch of a multinational corps headquarters, responsible for the planning of multinational artillery operations for NATO in Bosnia-Herzegovina (IFOR, 1996), Kosovo (KFOR, 1999) and for NATO's rapid reaction contingency plans;
  - As a brigadier, chief UK planner in US Central Command (2002), responsible for coordination of all UK-US artillery planning for Afghanistan and Iraq.
- d. Professional head of the UK Army Artillery Branch (2002 – 2003) covering all aspects of artillery doctrine, technical training, professional development and certification of 7,000 personnel.
- e. As a major general, Chief of Staff of NATO's International Security Assistance Force in Afghanistan (2006), responsible for the coordination of all artillery fires and the training of Afghan National Army artillery using former Warsaw Pact weapon systems.
- f. As a lieutenant general, head of the UK's Iraq lessons programme (2009 – 2010), including all lessons from artillery and rocket systems.

2. Expert witness

2. Since leaving the UK Armed Forces I have served as an expert witness for the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, specializing in artillery, targeting, harm to civilians and command decisions.

B. Assignment

3. My assignment is to provide an expert opinion in the case *Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination* before the International Court of Justice (“ICJ”). In particular, I have been asked by the Government of Ukraine to opine on the use of particular weapons systems, including BM-21 Grad and BM-30 Smerch Multiple Launch Rocket Systems, and to examine the circumstances of three shelling attacks against civilian areas in eastern Ukraine in January and February 2015 near Volnovakha, in Mariupol, and in Kramatorsk, and the shelling of the city Avdiivka over the course of January, February and March 2017. I have been asked to prepare an independent report on: (1) the general characteristics of multiple launch rocket systems, including their typical military uses and effects, and their accuracy and consistency; (2) the weapons used in each shelling attack as well as the probable launch site of each attack; and (3) the objective of each attack and its anticipated consequences, including with respect to civilian harm.

4. Cited throughout my report are references to the background material which I rely upon in this report. These documents include crime scene reports, witnesses’ statements, statements of Ukrainian law enforcement agencies present in the area of the attack, forensic and expert reports, intercepted telephone conversations, reports of the Special Monitoring Mission to Ukraine of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), and

independent non-governmental organizations. I also conducted site visits to Mariupol, Kramatorsk and Volnovakha in January-February 2018¹.

II. USE OF MULTIPLE LAUNCH ROCKET SYSTEMS (MLRS²) IN CIVILIAN AREAS

A. General Characteristics

5. Although rockets have been in military service since the early 19th Century, modern MLRS owe much of their development to Soviet World War II MLRS. Current MLRS typically have between 6 and 40 launcher tubes and deliver rockets out to ranges of between 10 and 100 km. MLRS are normally grouped in batteries of between three and six launchers, with three batteries typically constituting a battalion. Although MLRS are not as common as artillery guns³ or howitzers⁴, delivery of fire by rockets provides several advantages over guns:

- a. Unlike a gun or howitzer, MLRS have no recoil. The launcher can therefore be light, simple and cheap. At the basic end of the MLRS spectrum⁵, this results in a reduced training requirement;
- b. Because the initial acceleration of a rocket is typically significantly less than shells delivered by artillery guns, launching does not put as heavy a strain on either the platform or the projectile. The payload (the content of the rocket which creates the effect required) therefore does not have to be as robust as that of gun artillery projectiles, so sub-munitions such as bomblets or mines, chemicals and even propaganda leaflets may be more easily carried by rockets;
- c. A burst rate of fire far exceeding both conventional artillery and mortars. While manually loaded conventional artillery may reach six shells per minute in short bursts, and hardly more than three per minute in sustained fire, MLRS may fire the whole load of up to 40 rockets in as little as 20 seconds. Consequently, a battery of MLRS can fire hundreds of rockets onto an area within a short interval, resulting not only in physical damage but also shock to those targeted.

---

¹ In order to ensure that my analysis was conducted in climatic conditions as close as possible to those that pertained at the time of the attacks.

² Also known as Multi-Barrelled Rocket Launchers (MBRL).

³ An artillery weapon that is breech-loaded, as opposed to a mortar which is muzzle-loaded or a rifle which is hand-held.

⁴ A short gun for firing shells on high trajectories at low velocities.

⁵ BM-21 Grad, discussed further below, is at the basic end of the MLRS spectrum.

These characteristics have endeared MLRS not only to conventional armies, but also to non-state actors.⁶

6. However, MLRS also have disadvantages:

- a. Inaccuracy and inconsistency (see below);
- b. A more pronounced signature. The smoke from a rocket launch is more visible than that from a gun launch, resulting in easier detectability of MLRS. This, in turn, leads to a common practice of moving away from the launch site as soon as rockets have been fired to avoid possible counterattacks⁷;
- c. A single fixed propellant⁸ charge (which is used to propel the rocket from the launcher). Guns, howitzers, and mortars have a scale of propellant charges to suit all ranges within the system's capability. Because a rocket has a fixed propellant charge designed to reach its maximum range, its trajectory is therefore flatter than gun/howitzer fire at short ranges. This means that at short ranges a rocket has greater difficulty than gun/howitzer shells or mortar bombs in engaging targets behind crests such as hills or high-rise buildings. In order to overcome this 'cresting' problem, certain adaptations can be made to reduce the velocity of a rocket, such as the fitting of a spoiler ring on the nose cone, thereby requiring a higher trajectory to achieve a given range to the target;
- d. Limited ability to deliver sustained fire because of a longer reload time than guns or howitzers.

B. Accuracy and Consistency of MLRS

7. Accuracy is the relationship between the mean point of impact and the aim point – i.e., how far is the actual centre of fire from the intended target. Consistency is the spread of the fall of shot around the mean point of impact – i.e., how large an area will the rockets cover. MLRS are typically less accurate and less consistent than conventional artillery guns/howitzers. Both accuracy and consistency are a function of range, i.e., the distance between the MLRS and its target:

1. Accuracy

8. Accuracy at the target depends on several factors, key amongst which are:

---

⁶ A man-portable rocket system ("Grad-Partisan") was developed for use by the Viet Cong and has seen service in multiple theatres since the 1960s.

⁷ This is often referred to as "shoot and scoot" tactics.

⁸ A low explosive charge or fuel, either solid or liquid, for propelling a projectile (e.g. an artillery shell or rocket).

9. Accuracy of Survey of the Firing Position. In basic MLRS systems the exact location of the firing position is calculated manually. Any inaccuracy in identifying the exact location of the firing position translates into inaccuracy at the target⁹;

10. Meteorological Conditions. The length of a free-flight rocket makes its cross-section particularly sensitive to side winds, especially in the initial stages of flight where its velocity is relatively low in comparison with conventional gun shells.¹⁰ Inputting up-to-date meteorological data into the calculation of firing data will mitigate this element of inaccuracy.

11. Accuracy of the Target Coordinates. The coordinates of a target may come from a variety of sources with varying degrees of reliability. Traditionally, the most accurate target coordinates would come from a trained artillery observer, increasingly using unmanned aerial vehicles (UAV, also known as drones), in a position to:

- calculate the target coordinates himself or verify the coordinates if provided by another source; and
- adjust the fall of shot by firing an initial ranging round, then if necessary, applying a correction to bring the fall of shot onto the target before ordering the full weight of fire to achieve the desired effect.

12. Rocket fire is not, however, normally adjusted, because its relative inaccuracy and inconsistency makes it best suited to large targets, and because its shock and surprise is diluted if heralded by a ranging process. Instead, the coordinates of the target are typically selected from a map or UAV and fire is opened at full weight, in the knowledge that the system's footprint will saturate the target area and will catch the target unawares. However, there is no reason why rocket fire cannot be observed and adjusted in the same way as conventional artillery guns. Observation and adjustment increases MLRS' accuracy, but not its consistency.

---

⁹ Artillerymen strive to achieve the most accurate measurement of the gun or launcher position. For example, survey by GPS would typically result in an accuracy to within 10 metres, while a simple map plot could easily result in an accuracy worse than 100 metres.

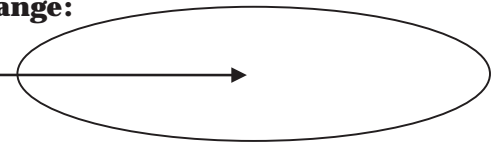
¹⁰ BM-21 muzzle velocity is 50 metres per second, compared with a conventional gun where the muzzle velocity will normally be measured in hundreds of metres per second.

2. Consistency

13. For any given range to a target, MLRS consistency¹¹ is expressed in terms of probable error (PE) for both range (i.e., distance between launcher and target)¹² (PEr) and direction¹³ (PEd) where $2 \times \text{PEd} \times \text{PEr}$ will delineate an ellipse in which 50% of a significant sample of missiles fired from the same launcher will land; $4 \times \text{PEd} \times \text{PEr}$ will delineate an ellipse in which 82% of missiles will land; $6 \times \text{PEd} \times \text{PEr}$ will delineate an ellipse in which 96% of missiles will land; and $8 \times \text{PEd} \times \text{PEr}$ will delineate an area in which 100% of missiles will land. As a general rule, PEr for MLRS will decrease as the range to target increases, while PEd will increase as the range to target increases:

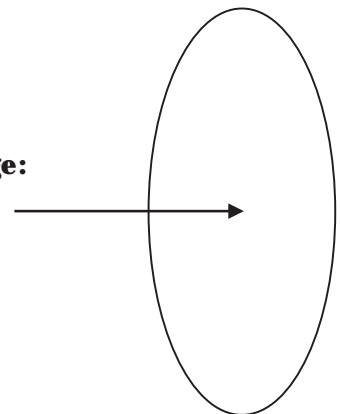
Figure (1) Typical MLRS Ellipse at Minimum Range:

(Arrow indicates the line between launcher and target)

Figure (2) Typical MLRS Ellipse at Maximum Range:

(Arrow indicates the line between launcher and target)

---

¹¹ The data and calculations for this and subsequent sections of the report come from firing tables. Every artillery system has its own firing table giving factors used in the calculation of firing data, including probable error, effects of wind, etc. Firing table data are collected in experimental firings of the weapon before release into military service. The table can be used to calculate firing data manually and the data are also incorporated into computer programmes for the automated calculation of firing data.

¹² I.e., along the line between launcher and target.

¹³ I.e., along a line perpendicular to the line between launcher and target.

3. Typical Military Uses of MLRS

14. MLRS are primarily designed to neutralize troop concentrations and soft-skinned or lightly armoured vehicles. The inaccuracy and inconsistency of MLRS, relative to guns and howitzers, means that the weapon system is optimally used against large areas (typically greater than 500 x 500 metres), rather than small targets, such as individual buildings or vehicles. Any target less than 200 x 200 metres would require a large number of projectiles to be fired at it in order to guarantee destruction. In other words, in order to be confident of hitting a small target, it would be necessary to fire a significant volley of rockets that would be expected to land across a much larger area.

4. Use of MLRS in Residential Areas / Areas of Concentrated Civilian Presence

15. MLRS is optimized for use in open, rather than residential areas. In residential areas, the relative inconsistency and inaccuracy of MLRS make it difficult, if not impossible, to discriminate between targets and civilians. The smaller the target, the more indiscriminate the MLRS fire necessarily would be.

16. Physical Effect. Because the body of a rocket contains its propellant, in comparison with conventional artillery shells where the propellant is separate, rockets tend to carry less explosives, and therefore have less destructive power, than conventional gun-launched artillery shells on a calibre for calibre basis.¹⁴ Buildings will be damaged by MLRS, but will normally provide a degree of protection for their occupants; however, flying glass and collapsed roofs will cause casualties inside buildings. Unprotected civilians caught in the open will be highly vulnerable within the weapon's lethal area.¹⁵ Because most MLRS missiles are designed to penetrate light skinned military vehicles, civilian vehicles provide very little protection for their occupants.

---

¹⁴ So, for example, a 122mm artillery shell contains a higher percentage of high explosive than a 122mm rocket.

¹⁵ The size of the area that is completely affected by the warhead.

17. Psychological Effect. Unannounced MLRS fire has the effect of shocking and surprising any military personnel in the target area, even if they are not killed or physically injured. As an area weapon from which it is impossible to run or drive, unannounced MLRS fire tends to cause fear, confusion and panic. Its unannounced saturation of an area combined with the noise of multiple explosions¹⁶ is highly frightening and creates a sense of helplessness. It has a similar, potentially greater psychological effect on civilians.

5. Targeting

18. The appropriateness of using any weapon system is governed by targeting policy emanating at the strategic (predominantly national, but increasingly alliance or coalition) level.¹⁷ An important principle for any military is that a target must offer a definite military advantage. Offensive action must also be directed only at military objectives, making a clear distinction between them, civilian objects, and civilians. All feasible precautions are to be taken in the choice of means and methods of any target prosecution to avoid – or at least minimize – incidental loss of civilian life, injury to civilians and damage to civilian objects.

19. Given the destructive power of MLRS, particularly the potential for damage to civilians and civilian infrastructure if not targeted accurately, double checks should be performed at several stages of the firing process. I understand that under Ukrainian and Russian doctrine, the commander of the firing battery is responsible for confirming the target coordinates and ensuring that the MLRS launchers correctly apply the direction and range ordered by the battery command post that computes the firing data.

---

¹⁶ The wailing noise of the incoming rockets earned the nickname “Stalin’s organs” amongst the German Army in World War II.

¹⁷ Summarised from NATO, *NATO Standard, AJP-3.9, Allied Joint Doctrine for Joint Targeting* (April 2016) (Annex 366). Russia and Ukraine follow similar standards, having participated in Allied operations under the Partnership for Peace Programme since 1994. See, e.g., NATO, *Signatures of Partnership for Peace Framework Document* (10 January 2012) (Annex 363); *NATO and Russia: Partners in Peacekeeping* (Annex 367); *Mission of Ukraine to NATO, NATO – Ukraine Cooperation in the Military Sphere* (2012) (Annex 362).

III. SHELLING NEAR VOLNOVAKHA - 13 JANUARY 2015

20. On 13 January 2015 at 14:25 the area around a civilian-vehicle checkpoint near Volnovakha was shelled. One rocket exploded near a passenger bus carrying civilians that was stopped in line at the checkpoint. Civilians were killed or injured in the attack.

A. The Weapons System and Launch Site Used in the Attack

1. Weapons System(s) Used in the Attack

21. Based on my analysis of investigations conducted by the OSCE and the Security Service of Ukraine, I conclude that the most plausible explanation is that the weapon system used was BM-21 Grad firing standard high explosive (“HE”) rocket¹⁸, based on three factors.

22. Duration of the Attack. Forensic reports by Ukrainian investigators,¹⁹ witness statements, and footage from a surveillance camera at the checkpoint²⁰, suggest that at least 88 explosions occurred in less than 30 seconds. In order to achieve this rate of fire with conventional gun artillery or mortars²¹, at least 30 weapon systems would have to have been used. This would require a large and complex operation involving the coordination of at least two battalions. On the other hand, the achieved rate of fire could have been delivered by three BM-21 launchers, each firing up to 40 rockets in 20 seconds.²²

23. Distribution of Fire. The impact points of the shelling are depicted in an image taken by an OSCE UAV and are also reported in an analysis conducted by Ukrainian Security Service investigators at the time of the incident. The OSCE image and the Ukrainian analysis are consistent with one another. They exhibit a spread of shot approximately 640 metres along

---

¹⁸ Designated 9M22 or M-21-OF.

¹⁹ Record of Review, drafted by V. Romanenko, Senior Investigator, Security Service of Ukraine (16 January 2015) (Annex 87).

²⁰ Dashboard Camera Footage of Shelling on 13 January 2015 (video) (Annex 696); Footage from a Surveillance Camera at the Checkpoint (10 January 2015) (video) (Annex 695).

²¹ Using a norm of 6 rounds per gun per minute.

²² BM-21’s nickname “Grad”, which means “hail” in Russian, stems from the saturation effect described in Section II, Part B(4) above.

the deduced²³ direction of fire and 580 metres perpendicular to the deduced direction of fire. This is consistent with the firing pattern of BM-21 using standard high explosive projectiles (see Paragraphs 29-30 below).

24. Effect of the Explosion. All evidence of debris²⁴ from the explosions points exclusively to BM-21 standard high explosive projectiles. A BM-21 standard high explosive projectile has an 18.4kg warhead designed to dispense between 3,000 and 4,000 fragments, each weighing between two and three grams. The lethal area of these fragments against unprotected human beings has a radius of at least 15 metres.²⁵ The bus was within the expected lethal area of a BM-21 high explosive projectile. The skin of the bus would reduce the range of the fragments, but at approximately 12 metres from the impact crater, humans inside the bus would still face a high probability of incapacitation. The number, size and shape of the holes in the bus are also consistent with BM-21 standard high explosive projectiles. This conclusion is supported by the OSCE SMM reporting.²⁶

2. Originating Location of the Attack

25. Craters are no longer evident, but were examined in the immediate aftermath of the attack by both Ukrainian Security Service investigators²⁷ and the OSCE²⁸, including through

---

²³ See Paragraph 25 below.

²⁴ Inspection Report, drafted by O. Starostenko, Senior Investigator, Donetsk Regional Directorate of the SBU (14 January 2015) (Annex 97); Expert Opinion Report No. 38/6, drafted by Ukrainian Scientific Research Institute for Special Equipment and Forensic Expert Examinations, Security Service of Ukraine (18 May 2015) (Annex 126).

²⁵ Ove Dullum, *The Rocket Artillery Reference Book*, Norwegian Defence Research Establishment (30 June 2010) (describing the lethal area as 700m²) (Annex 491).

²⁶ OSCE, *Latest from OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM) Based on Information Received as of 18:00 (Kyiv time)* (14 January 2015) (Annex 322); OSCE, *Latest from OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM) Based on Information Received as of 18:00 (Kyiv time)* (13 January 2015) (Annex 320).

²⁷ Record of Review, drafted by Captain of Justice V. Romanenko, Senior Investigator at the Internal Affairs Agency of the Investigations Department of the Directorate of the Security Service of Ukraine in the Donetsk Region (16 January 2015) (Annex 87).

²⁸ OSCE, *Latest from OSCE Special Monitoring Mission (SMM) to Ukraine Based on Information Received as of 18:00 (Kyiv time)*, (16 January 2015) (Annex 324).

the use of UAV imagery. These crater analyses indicate that the attack was launched from territory that I understand was held by the DPR at the time of the attack. The method of analysis used by the Ukrainian investigators is a world-wide standard battlefield procedure; it is not exact, but is generally reliable ± 20 degrees²⁹: the greater the sample, the greater the accuracy. I have reviewed the analyses of the Ukrainian investigators; they are credible and it is my opinion that they have been accurately performed. The Ukrainian Security Service analysed 6 craters; the bearings from the craters to the launcher positions are consistent to 4 degrees, ranging from 37 to 41 degrees. “The SMM conducted a comprehensive inspection, focusing on five craters . . . . In the SMM’s assessment all craters examined were caused by rockets fired from a north-north-eastern direction.”³⁰ On the basis of the crater analysis, it is not plausible to suggest that the weapon system was fired from anywhere other than a north-east or north-north-east direction.

26. If we now turn to the range between the launchers and the target, the angle of descent calculated during the Ukrainian Security Service analysis (between 52 and 55 degrees) corresponds to a firing table³¹ range of between 19.4 and 19.8 kilometres. This equates to firing positions in the town of Dokuchayevsk, which I understand was at the time under the control of the DPR.³² As described in Paragraph 6c above, it is possible to reduce the range of BM-21 rockets, by fitting two types of safety ring spoilers to the nose cone of the rocket to reduce its

---

²⁹ At maximum range for BM-21, this would place the launcher position within a radius of 7 km.

³⁰ OSCE, *Latest from OSCE Special Monitoring Mission (SMM) to Ukraine Based on Information Received as of 18:00 (Kyiv time)* (16 January 2015) (Annex 324). The OSCE report contains no detailed figures for their analysis, but their conclusion that “all craters examined were caused by rockets fired from a north-north-eastern direction” (45°) is consistent with the Ukrainian Security Service analysis to within 8 degrees.

³¹ The angle of descent of the rocket at impact is directly related to the range between the impact point and the launcher position. By determining the angle of descent in a crater created by the impact of the rocket, the firing table record of angles of descent can be used to calculate the distance from the impact to the launcher. For the BM-21 system the firing table is Ministry of Defense of the USSR, *Firing Tables for High Explosive Fragmentation Projectiles M-21OF* (1985) (Annex 599).

³² Signed Declaration of Oleksandr Pavlenko, Witness Interrogation Protocol (23 January 2015), p. 1 (testifying about observing three BM-21 launchers passing south through the DPR checkpoint at Elenovka (Grid Square 7398 5299), 7 km north-north-west of Dokuchaevsk, around 2.5 hours before the shelling of Volnovakha) (Annex 209).

velocity. If that were done, however, one would expect to see evidence of such safety ring spoilers at the impact site. There is no evidence that debris from safety ring spoilers was found at the site of the attack. Moreover, even if the larger of the two types of safety ring spoiler³³ were used, the range corresponding to an angle of descent between 52 and 55 degrees would be between 11.4 and 11.6 kilometres, which still places the launcher position in what I understand to be DPR-held territory south-west of Dokuchayevsk, or in no-mans-land between the opposing forces. It is therefore implausible that the Ukrainian Armed Forces could have carried out the attack.

B. The Objective of the Attack and its Anticipated Consequences

1. Military Circumstances of the Attack

27. Based on all the circumstances of which I am aware, I cannot identify any military justification for attacking the checkpoint. It is difficult to argue that the checkpoint was taking an active part in the hostilities, or that its destruction gave the DPR any military advantage. The function of the Volnovakha checkpoint appears to have been a continuation of its long-standing civilian role of checking vehicles, albeit reinforced by armed personnel in order both to provide a greater degree of protection to the police forces manning the checkpoint and also to extend the role of the checkpoint to include checks for the movement of weapons and separatist personnel.³⁴ There is no evidence to suggest that the checkpoint played any offensive role; indeed, its size and the number of personnel manning it suggest it could not even have conducted any effective defensive role against anything more than attacks by individuals with small arms. While the checkpoint could undoubtedly warn Ukrainian Armed Forces of any impending attack along the road to Volnovakha, any advantage of a conventional military attack on the checkpoint, either by direct assault or by indirect fire, would in my opinion be

---

³³ The larger of the 2 sizes of safety ring spoiler achieves the greatest reduction in range.

³⁴ Witness Statement of Maksym Anatoliyovych Shevkoplias (31 May 2018), paras. 9-10 (Annex 4) [hereinafter "Shevkoplias Statement"].

outweighed by its waste of resources and a loss of surprise if it were a precursor to a larger attack.

2. Civilian Harm

28. BM-21 is the most common of any MLRS in world-wide service today. A direct descendent of the Soviet MLRS developed during World War II, BM-21 displays all the characteristics outlined in Section II, Part A above. The checkpoint, its associated barriers and the personnel manning it cover less than 100 x 90 metres (0.9 hectare). Given the consistency and accuracy of BM-21, any attack on the checkpoint was more likely to impact on the road, and any civilian traffic on it, than on the checkpoint itself.

29. Consistency. BM-21 is an unguided or free-flight MLRS. Its consistency at a range of 19.6 km (the deduced mean firing range during the attack on Volnovakha: see Paragraph 24 above) is expressed in terms of PE (probable error) (see Figure 1) as:

- 50% of rockets will land in an ellipse 196m long (2 x PER: along the line of fire) by 326m wide (2 x PEd: perpendicular to the line of fire).
- 96% of rockets will land in an ellipse 588m long (6 x PER: along the line of fire) by 978m wide (6 x PEd: perpendicular to the line of fire).
- 100% of rockets fired from a single launcher will land in an ellipse 784m long (8 x PER: along the line of fire) by 1304m wide (8 x PEd: perpendicular to the line of fire).

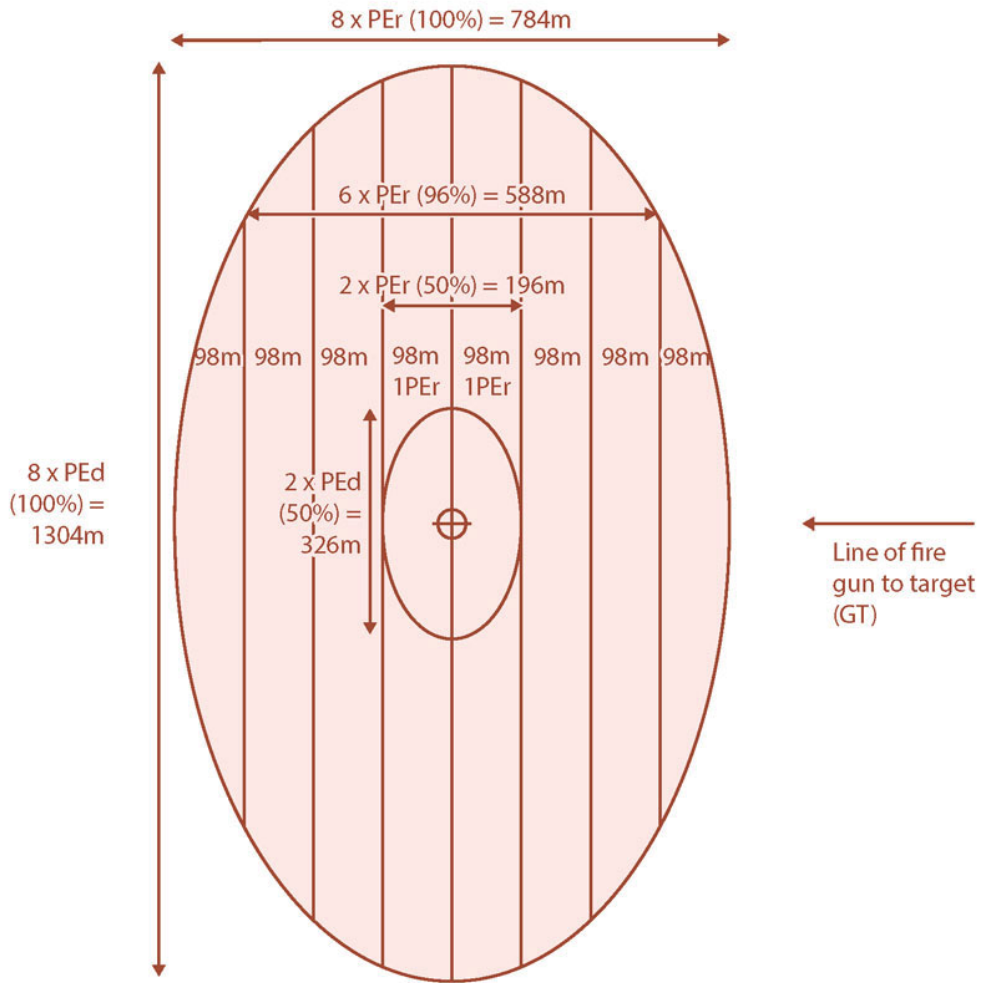
30. Accuracy. In the attack on Volnovakha, the mid-point of the observed impacts from the shelling is approximately 300 metres north-east of the checkpoint. Thus, assuming that the attackers aimed at the checkpoint, the actual spread of fire illustrates the inaccuracy of this kind of system. This inaccuracy is explained by the factors considered at Section II, Part B(1) above. For example, the wind at 14:00 hrs on 13 January 2015 was 5 metres/second from the south west³⁵ (effectively a head wind); if this had not been factored into the ballistic

---

³⁵ State Service of Ukraine for Extraordinary Situations, Ukrainian Hydrometereological Center Letter No. 01-20/419 (30 March 2018) (Annex 179).

calculations, at a range of 19.6 km this would account for a reduction in the rockets' range of 404 metres.

Figure 1: Diagram (to scale) showing fall of shot pattern created by 122mm Rockets at 19.6 km range, using Firing Table data.³⁶

31. The small size (0.9 hectare) and manning of the checkpoint would have been well known to the attackers. The theoretical distribution of the fire (8 x PE) covers 80 hectares.

Within the 80 hectare theoretical area covered by the fire, the public road running through the

³⁶ Ministry of Defence of the USSR, Firing Tables for High Explosive Fragmentation Projectiles M-21OF (1985) (Annex 599).

checkpoint extends approximately 640 metres by 30 metres (1.9 hectares). This would also have been well understood by those firing the missiles. Even if the checkpoint had been accurately targeted, they could not attack the checkpoint with their choice of weapon system without more than 50% of their missiles (2 x PE) inevitably missing the target and falling in the surrounding area, including the road where civilian traffic was lined up. The chances of hitting the road were *more* likely than hitting the checkpoint. In the event, two missiles appear to have directly impacted the road, plus a further seven were close enough that the road was within their lethal area. In contrast, only one missile landed sufficiently close to the checkpoint that its lethal area encompassed elements of the checkpoint, including the bus that was damaged. No missiles hit the checkpoint itself. The greater chance of hitting civilian traffic on the road would have been known to the firers, as it appears to have been common knowledge that civilian traffic used the road through the checkpoint and stopped at the checkpoint itself.

32. Moreover, the checkpoint was open and manned 24 hours a day, seven days a week; however, during the night traffic flow was minimal.³⁷ The DPR would have known that, not least because they had a similar checkpoint at Olenivka where the same road entered DPR-held territory. If the attackers' intent had been to destroy the checkpoint while minimizing civilian casualties, they would have attacked at night. The decision to attack in daylight therefore made civilian casualties even more likely. In other words, even if the checkpoint had been accurately targeted and there had been some military reason to do so, the decision to attack in daylight when civilian traffic flow was at its greatest made it more likely, indeed nearly certain, that civilians would be harmed given the presence of civilians stopped at the checkpoint and on the surrounding road.

---

³⁷ Shevkoplias Statement, para. 7 (Annex 4).

3. Appropriateness of the Weapon System(s) Used

33. Given its inherent inconsistency and inaccuracy, the BM-21 is designed to neutralize large areas, rather than to destroy small targets.³⁸ The checkpoint covers an area of 100 x 90 metres (0.9 hectare). Assuming that there were some military value to damaging the checkpoint, other weapons systems could have done so more accurately, and without the same certainty of civilian harm, including:

34. Direct Fire Weapons. Tanks and/or infantry would be able to discriminate between the forces manning the checkpoint and civilian traffic. Moreover, the weapons would be sufficiently accurate to target the checkpoint with minimum chance of harm to civilians.

35. Observed Conventional Artillery. If an attacker could not use direct fire weapon systems for any reason, an attack with conventional artillery guns rather than rockets, particularly if adjusted by a trained artillery observer, would have been more accurate given the size of the checkpoint. Observed fire from artillery guns would also have been capable of discriminating between the checkpoint itself and civilians on the road.

36. Observed Rocket Fire. Although rockets are inherently less consistent than guns, observation would at least have allowed rocket fire to be adjusted onto the target. As the attack took place in daylight, a properly used observer would have been able to:

- achieve greater accuracy by firing an initial rocket at a known safe place, such as any of the open fields surrounding the checkpoint, and then creeping the fire closer to the checkpoint³⁹; and
- minimise harm to civilians by launching the attack at a time when there was no civilian traffic at the checkpoint.

---

³⁸ Typically less than 200 x 200 metres. See Paragraph 14 above.

³⁹ A standard procedure when targets are in close proximity to civilians, known in NATO terminology as “danger close.” Even then, the laws of ballistics would make it extremely difficult to engage the checkpoint with BM-21 without hitting the road as well, but at least this procedure would be more accurate than unobserved rocket fire.

The attackers could have positioned trained artillery observer(s) or unmanned aerial vehicle(s)⁴⁰ to adjust the fire onto the checkpoint while minimizing harm to civilians on the road; however, there is no evidence of any attempt at such discrimination.

C. Summary of Conclusions on the Volnovakha Shelling

37. The Volnovakha shelling was carried out using BM-21 Grad MLRS firing high explosive rockets from DPR-held territory.

38. There was no apparent military advantage in attacking the checkpoint.

39. The choice of weapon system and its method of targeting were incapable of damaging the checkpoint without hitting the road and civilian traffic on it; indeed, the attackers would have known that their actions would impact the road and any civilian traffic more than the checkpoint.

40. The attackers appear to have made no effort to mitigate this inevitable result by using an alternative weapon system, more accurate methods of targeting or attacking at a time when civilian traffic was minimal.

IV. SHELLING OF MARIUPOL – 24 JANUARY 2015

41. On 24 January 2015, the Eastern district of Mariupol containing a residential neighbourhood was shelled multiple times. Civilians were killed or injured in the attack.

A. The Weapons System and Launch Site Used in the Attack

1. Weapon System(s) Used in the Attack

42. Based on three factors, the most plausible explanation is that the weapon system used was BM-21 firing conventional high explosive rockets.⁴¹

43. Duration of the Attack. Witness statements and forensic reporting suggest that at least 154 projectiles were fired into the residential area⁴², of which there was an initial

---

⁴⁰ Also known as drones.

⁴¹ Designated 9M22 or M-21-OF.

“extremely heavy barrage lasting 35 seconds” at “approximately 09:15hrs.”⁴³ In order to achieve this rate of fire with conventional gun artillery or mortars⁴⁴, at least 50 weapon systems would have had to be used. This would require a large and complex operation involving the coordination of more than two battalions. On the other hand, the achieved rate of fire could have been delivered by four BM-21 launcher weapon systems, each capable of firing up to 40 rockets in 20 seconds.

44. Distribution of Fire. The impact points analysed by the Ukrainian Security Service investigators shortly after the attack exhibit a spread of shot approximately 1,177 metres along the deduced direction of fire by 1,196 metres perpendicular to the deduced direction of fire. This is a larger spread than would be expected from any single artillery weapon system (see Section IV, Part A(1) below for greater detail and consequences for civilians). It also reinforces the conclusion that several weapon systems were used in the attack. The spread of fire is consistent with the expected distribution of fire from multiple MLRS, either:

- Launchers, potentially from different batteries, which were inaccurately surveyed (as described in Paragraphs 8-12 above), firing at the same aim point; or
- launchers firing at separate aiming points in order to spread the fire more widely than would be achieved by all launchers targeting the same aim point.

45. Effect of the Explosion. I have reviewed the Ukrainian Security Service reports⁴⁵ of debris from the attack. All analysis of debris from the explosions points exclusively to BM-21 standard high explosive projectiles. I see no inconsistency in the Ukrainian reporting. This

---

⁴² Witness Statement of Igor Evhenovych Yanovskyi (31 May 2018), para. 14 [hereinafter “Yanovskyi Statement”] (Annex 5); Expert Opinion Report No. 143, drafted by the Ukrainian Scientific Research Institute of Special Equipment and Forensic Expert Examination, Security Service of Ukraine (3 April 2015) (Annex 117).

⁴³ OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, Shelling Incident on Olimpiiska Street in Mariupol* (24 January 2015), p. 1 (Annex 328).

⁴⁴ Using a norm of 6 rounds per gun per minute.

⁴⁵ Expert Opinion No. 142, drafted by the Ukrainian Scientific Research Institute of Special Equipment and Forensic Expert Examination, Security Service of Ukraine (30 March 2015) (Annex 115); Expert Opinion Report No. 143, drafted by the Ukrainian Scientific Research Institute of Special Equipment and Forensic Expert Examination, Security Service of Ukraine (3 April 2015) (Annex 117).

conclusion is supported by the OSCE SMM reporting,⁴⁶ except that the OSCE reports suggest Uragan⁴⁷ was used in addition to BM-21. After BM-21, BM-27 Uragan was the next generation of Soviet MLRS, similar in principle to its predecessor, but larger in calibre and longer in range. Although I have seen no analysis of, for example, debris to confirm the involvement of BM-27 Uragan, its presence or absence makes no difference to the opinions expressed below.

2. Originating Location of the Attack

46. Although impact craters on the ground have now been filled in, in Mariupol⁴⁸ it is still possible to see impact splashes on the vertical faces of residential buildings. In terms of the direction from which the fire came, the impacts that I inspected all face east or north-east. This is consistent with the Ukrainian Security Service forensic investigators' shell crater analysis⁴⁹, which deduced bearings from craters to firing position between 1,300 mils⁵⁰ and 1,433 mils (between east and east-north-east). The impact splashes I observed are also consistent with the OSCE reporting⁵¹ of firing positions in Oktyabr⁵² and Zaichenko.⁵³ Although the Ukrainian analysis differs from the OSCE SMM analysis by up to 41 degrees (more than I would usually expect from crater analysis – see paragraph 25 above), the OSCE have not provided the detail of their analysis.

---

⁴⁶ OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, Shelling Incident on Olimpiiska Street in Mariupol* (24 January 2015), p. 1 (Annex 328).

⁴⁷ A 220 mm rocket system designated BM-27.

⁴⁸ Unlike in Volnovakha where no rockets impacted buildings.

⁴⁹ Inspection Report, drafted by Mykhaylo Onyshchenko, Senior Special Investigator at the Investigations Department, Donetsk Regional Directorate of the Security Service of Ukraine (25 January 2015) (Annex 92).

⁵⁰ A mil is 1/6000 of a circle; it is a more precise measurement of bearing than degrees (1/360 of a circle), reflecting the potential accuracy of artillery systems. 1,300 mils equates approximately to 80 degrees; 1,433 mils equates approximately to 86 degrees.

⁵¹ OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, Shelling Incident on Olimpiiska Street in Mariupol* (24 January 2015), p. 2 (Annex 328).

⁵² On a bearing of 45 degrees (north-east) from the impact of the attack.

⁵³ On a bearing of 62 degrees (approximately east-north-east) from the impact of the attack.

47. Turning to range, the Ukrainian Security Service forensic examination recorded “the angles of incidence of the munitions was 40° to 46°, which is consistent with a firing distance of 16,400 to 17,800 m.”⁵⁴ The range analysis is consistent with the OSCE SMM conclusion that the firing positions were between 15 and 19 km away. For the purpose of determining whether or not the originating location could have been anywhere other than territory held by the DPR, the difference between the Ukrainian and OSCE reporting is in any case academic, as I understand that the DPR were in control of both areas at the time of the attack. Moreover, with or without safety ring spoilers fitted to the rockets -- and there is no evidence that spoilers were used -- all the crater analysis place the firing positions in territory held by the DPR.

B. The Objective of the Attack and its Anticipated Consequences

1. Military Circumstances of the Attack

48. I understand that there were no Ukrainian Armed Forces in the area at the time of the attack as all available forces were committed to combat operations in other areas.⁵⁵ The security of Eastern Mariupol was the responsibility of the National Guard, which was stationed at four sites. Three of the four sites are too far from the area attacked to be considered plausible targets of the attack. The fourth site, a checkpoint that was closest to the area shelled, is also highly implausible when distance and lack of military advantage are taken into account:⁵⁶

- a. The battalion headquarters was in eastern Mariupol at 37-A Prospect Peremohy, more than three km south-west of the area attacked; its distance from the site of the shelling represents a difference in elevation of more than 15 degrees (250 mils) from the target actually engaged. The prime reason why mils, rather than degrees, are used in the sighting of artillery systems⁵⁷ is that the systems themselves and their ballistic data are

---

⁵⁴ Expert Opinion Report No. 143, drafted by the Ukrainian Scientific Research Institute of Special Equipment and Forensic Expert Examination, Security Service of Ukraine (3 April 2015), p. 11 (Annex 117).

⁵⁵ Ministry of Interior of Ukraine, Main Department of the National Guard of Ukraine Letter No. 27/6/2-3553 to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (31 May 2018) (Annex 183).

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ Including BM-21.

generally capable of achieving accuracies in elevation and bearing which are sensitive to changes of one mil; artillery sighting systems are calibrated to enable this. Any artillery system unable to achieve accuracies of less than 5 mils would be useless as a battlefield weapon system because it could never be guaranteed to hit the vast majority of targets. A difference of 250 mils therefore represents 250 times the expected accuracy of the system. It is therefore implausible to conclude that the battalion headquarters was the intended target.

- b. One company position⁵⁸ was located approximately three km south-east of Mariupol, even further away than the battalion headquarters. For the reasons explained above, this distance is too great to be considered within the area of the attack on the residential area.
- c. A forward outpost⁵⁹ was located approximately 1 km from Mariupol. The mean point of all 154 recorded impacts in the residential area is more than 1.5 km from this outpost. This equates to a difference at the launcher of more than 3 degrees (50 mils) in elevation and more than 3 degrees (50 mils) in bearing which is implausible for the reasons discussed above.⁶⁰
- d. Finally there was a checkpoint⁶¹ at the junction of the two main routes running into Mariupol from the east, approximately 575 metres north of the nearest impact ('the northern checkpoint'). The mean point of all 154 recorded impacts is approximately 920 metres from the checkpoint. This equates to a 3 degree (50 mils) bearing difference at the launcher. An attack on the northern checkpoint that in fact resulted in the spread of fire achieved cannot be explained by gross incompetence alone. The alternative explanation that the northern checkpoint was not the actual target of the attack, for reasons discussed below, appears more plausible.

49. The northern checkpoint was conducting tasks formerly carried out by police and was manned by National Guard personnel equipped only with automatic small arms and

---

⁵⁸ *Ibid.* (referred to as Company Position 4015 consisting of up to 85 servicemen to defend the coast road).

⁵⁹ *Ibid.* (referred to as Company Position 4014A consisting of up to 35 servicemen).

⁶⁰ *Ibid.* Intercepted conversations of an apparent DPR lookout with another DPR member at 10:38 on 24 January 2015 include a claim that the rockets "[o]verflew by approximately a kilometre," and refers to the area hit as "Vostochnyi" ("Eastern" in Russian). Intercepted Conversation between Valeriy Kirsanov and Serhii Ponomarenko and Metadata (24 January 2015) (Annex 414); Yanovskyi Statement, para. 17 (Annex 5). However, the forward outpost was more than 1.5 km from the mean point of impact. There were also reports of further shellings after the 10:38 intercepted conversation. Moreover, the day before the attack, a DPR member had ordered another DPR member to attack Vostochniy, suggesting that what was actually hit was the intended target. Intercepted Conversation between Oleksandr Evdotiy and Serhii Ponomarenko and Metadata (23 January 2015) (Annex 418); Yanovskyi Statement, para. 16 (Annex 5).

⁶¹ Ministry of Interior of Ukraine, Main Department of the National Guard of Ukraine Letter No. 27/6/2-3553 to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (31 May 2018) (referred to as checkpoint No. 4014, consisting of approximately 100 servicemen) (Annex 183). This was the nearest potential "military" position to the shelling, approximately 575 metres to the north of the nearest impact. It suffered no damage from the shelling. *Ibid.*

armoured personnel carriers.⁶² Although the checkpoint was effectively in the front line and the National Guard posted there would have warned the Ukrainian Armed Forces of, and resisted to the best of their limited ability, any attack from DPR forces, the checkpoint's mission was defensive in nature, rather than hostile, and its manning and equipment was insufficient to conduct effective offensive operations. Neutralization by artillery is a temporary effect that gives away surprise; any military advantage from neutralizing the checkpoint would therefore only accrue if followed up immediately by a ground assault. No ground assault was forthcoming.⁶³ There therefore would have been minimal military justification for targeting the northern checkpoint.

2. Civilian Harm

50. Assuming for the sake of argument that the northern checkpoint was the object of the attack, the checkpoint, its associated barriers and the personnel manning it cover less than 150 x 100 metres (1.5 hectare). This makes it too small to target with MLRS without the majority of the rockets inevitably missing the target. As the checkpoint was at the convergence of the main routes from Mariupol to the territory held by the DPR, along which civilian traffic was flowing, the size and manning of the checkpoint would have been well known to the attackers. The distribution of the fire (8 x PE) at a range of 17.4 km covers more than 70 hectares. Even if the northern checkpoint had been accurately targeted, more than 50% of the missiles fired (2 x PE) would inevitably have missed the target. This would have been well understood by those firing the missiles: they could not target the checkpoint with their choice of weapon system without more than 50% of their missiles landing outside the target area. Moreover, the civilian housing area covers a large swathe of the 70+ hectare area covered by the fire. Given the choice of weapon system, it was therefore inevitable that the civilian residential

---

⁶² Ministry of Interior of Ukraine, Main Department of the National Guard of Ukraine Letter No. 27/6/2-3553 to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (31 May 2018) (Annex 183).

⁶³ *Ibid.*

area would be hit, even if the northern checkpoint had been the target, and had been accurately targeted. This too would have been known to the firers. As with the Volnovakha attack, the inconsistency of BM-21 standard high explosive projectiles makes it even more inappropriate to use this system in such a densely populated civilian residential area.

51. Consistency. BM-21 consistency at a range of 17.4 km (the deduced mean firing range: see Paragraph 47 above) is expressed in terms of PE (See Figure 2) as:

- 50% of rockets will land in an ellipse 214m long (2 x PEr: along the line of fire) by 268m wide (2 x PEd: perpendicular to the line of fire).
- 96% of rockets will land in an ellipse 642m long (6 x PEr: along the line of fire) by 804m wide (6 x PEd: perpendicular to the line of fire).
- 100% of rockets fired from a single launcher will land in an ellipse 856m long (8 x PEr: along the line of fire) by 1072m wide (8 x PEd: perpendicular to the line of fire).

53. Direct Fire Weapons. Tanks and/or infantry would be able to discriminate between the forces manning the checkpoint and civilian traffic. Moreover, the weapons would be sufficiently accurate to target the checkpoint or outpost without collateral damage to civilian residential areas.

54. Observed Artillery Guns. If an attacker could not use direct fire weapon systems for any reason, an attack with conventional artillery guns rather than rockets, particularly if adjusted by an artillery observer, would have been more accurate given the size of the checkpoint. Ukrainian telecommunications intercepts suggest that an apparent DPR spotter was active in eastern Mariupol⁶⁵ and there is high ground to the east of the area shelled; observation could have been achieved from either. Observed fire from artillery guns would also have been capable of discriminating between the checkpoint itself and the civilian residential area. The distance to the line of contact from the checkpoints and forward outpost was well within the range of the standard artillery gun⁶⁶ available to the DPR.

55. Observed Rocket Fire. Although rockets are inherently less consistent than guns, observation by a trained artillery observer or UAV would at least have allowed rocket fire to be adjusted onto the target. If a commander had no other choice of weapon system, a standard procedure to minimize potential civilian harm, known as “danger close,”⁶⁷ could have been adopted by an observer adjusting the fire of the rockets from an initial safe aim point onto the target. If the northern checkpoint was genuinely the target, its distance from the residential area and the open areas to its east lend themselves perfectly for this tactic. However, there is no

---

⁶⁵ Intercepted Conversation between Valerii Kirsanov and Oleksandr Evdotiy and Metadata (24 January 2015) (Annex 414).

⁶⁶ Designated D-30, a 122mm gun with a range of over 15 km. The range from the line of contact to the forward National Guard positions is on the limit of mortars available to the DPR.

⁶⁷ An initial adjusting round is fired at a known safe distance from any non-combatants or friendly forces and the fire is progressively advanced towards the intended target using observation of the fall of shot. In the case of the northern checkpoint, there was ample open space to its north and east to conduct this procedure if a commander intended to achieve an effective engagement with minimal collateral damage.

evidence that such measures were implemented, even though there is evidence of DPR observers on the ground, as discussed in paragraph 54 above.

C. Summary of Conclusions on the Mariupol Shelling

56. The Mariupol shelling was carried out using BM-21 Grad MLRS firing high explosive rockets from DPR-held territory.

57. The distance of any of the Ukrainian National Guard sites from the residential areas shelled in the attack is too great for those National Guard sites to be considered a plausible target of the attack.

58. There was no apparent military advantage in attacking the northern checkpoint given that there was no ground assault in the wake of the attack.

59. The weapons system used in the attack and its method of targeting were incapable of damaging the northern checkpoint without hitting the residential area even if the northern checkpoint had been accurately targeted by unobserved rocket fire. In fact, no rounds appear to have fallen closer than 575 metres from the northern checkpoint. The attackers would have known that their actions would impact the residential area.

V. SHELLING OF KRAMATORSK – 10 FEBRUARY 2015

60. On 10 February 2015, the city of Kramatorsk was shelled by multiple missiles⁶⁸ which struck a residential neighbourhood and an airfield located about two km south-east of the urban edge of the town. Civilians were killed or injured in the attack on the residential neighbourhood; military personnel were killed or injured in the attack on the airfield.

A. The Weapons System and Launch Site Used in the Attack

1. Weapon System(s) Used in the Attack

61. Several factors indicate that BM-30 Smerch firing 9M55K rockets was used in this attack. Kramatorsk lies approximately 50 km from the nearest point on the line of contact

---

⁶⁸ At least three, more likely five, of which at least two, more likely four, impacted in the residential area.

between Ukrainian Armed Forces and DPR forces at the time of the attack. The only land-based weapon system available to any of the parties to the conflict capable of achieving such a range is BM-30 Smerch. Contemporary forensic reports confirm that all of the debris collected from the attack site originated from BM-30, specifically the 9M55K sub-munition (bomblet) missile.⁶⁹ I see nothing inconsistent in these reports and their conclusion was agreed by the OSCE in evaluating three shells from the attack: “[t]he SMM assessed that the three shells were 300mm ammunition fired from a BM-30 Smerch.”⁷⁰

62. Unlike all other MLRS in the armouries of the parties to the conflict, BM-30 is a guided, as opposed to unguided or free-flight, system. It has a flight control system which corrects pitch (up/down) and yaw (left/right) during the active part of the trajectory. Contemporary launchers have inbuilt GPS allowing autonomous determination of the bearing of fire. Its range normally results in its being reserved for targets that are well beyond line of sight from the front line. In such cases, including the attack on Kramatorsk, observation and correction of fire can therefore only normally be undertaken by coordinated use of unmanned aerial vehicles (UAV or “drone”). There are in fact multiple reports of a UAV being fired at by the SA-10 (Buk) air defence missile system located on Kramatorsk airfield approximately 30 minutes before the missile attack.⁷¹ This corresponds to the OSCE SMM reporting⁷² of a loud

---

⁶⁹ Scene Inspection Report, drafted by A. Sorokina, Police Captain, Kramatorsk City Department (10 February 2015) (Annex 100); Scene Inspection Report, drafted by E. Abushov, Police Lieutenant, Kramatorsk City Department (10 February 2015) (101); Record of Site Inspection, drafted by Major of Justice A. Kholin, Senior Investigator with the Operative Unit of the Investigative Department of the Security Service of Ukraine in Donetsk Oblast (12 February 2015) (Annex 105); Expert Opinion No. 193, drafted by Oleksiy Bordunos, drafted by the Ukrainian Scientific Research Institute of Special Equipment and Forensic Expert Examination, Security Service of Ukraine (24 April 2015) (Annex 121); Expert Opinion No. 8713/8714U, drafted by Ministry of Justice of Ukraine, Scientific Research Institute of Forensic Expert Examinations, (23 November 2015) (Annex 139).

⁷⁰ OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM): Shelling in Kramatorsk* (10 February 2015), p. 2 (Annex 331).

⁷¹ Signed Declaration of Oleksandr Chorniy, Witness Interrogation Protocol (12 February 2015) (Annex 219); Signed Declaration of Denys Goiko, Witness Interrogation Protocol (20 August 2015) (Annex 238).

⁷² OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM): Shelling in Kramatorsk* (10 February 2015), p. 1 (Annex 331).

explosion and smoke trail at 11:51 hours. Training to operate the BM-30 system competently, especially in coordination with drones takes months, whereas training to fire BM-21 can be achieved in days. BM-30 is a complex system and a significant step-change in weapon system from BM-21:

	BM-21	BM-30
Weight of Launcher	13.7 tonnes	43.7 tonnes
Calibre of Missile	122 mm	300 mm
Weight of Standard Missile	66.6 kg	800 kg
Range of Standard Missile	20.4 km	70 km
Standard Warhead	18.4 kg with 3000-4000 fragments @2-3 grams	72 sub-munitions, each 1.75 kg with 96 fragments @4.5 grams plus 360 fragments @0.75 grams
Maximum rate of fire per launcher	40 missiles in 20 seconds (re-load time 10 minutes)	12 missiles in 38 seconds (re-load time 20+ minutes)
Approximate Cost of Launcher (US\$)	500,000	10-15 million ⁷³
Approximate Cost of Standard Missile (US\$)	1000 ⁷⁴	100,000

63. Even though the design dates from the 1980s, BM-30 is still considered to be one of the most, if not the most, powerful MLRS in the world. Most countries possessing BM-30 consider it a high value national asset to be controlled at the military strategic level.⁷⁵ Its

⁷³ *Smerch*, Deagle (Annex 672).

⁷⁴ Akiva Hamilton, *Bankrupting Terrorism - One Interception at a Time*, Jerusalem Post (24 November 2012) (reporting the unit cost of a missile as approximately US\$1,000) (Annex 502). Russian designed system that fired 122mm rockets cost a little more.

⁷⁵ Ove Dullum, *The Rocket Artillery Reference Book*, Norwegian Defence Research Establishment (30 June 2010), p. 77 (Annex 491).

potency demands that it be used sparingly for strategically important targets and its survival is a high priority.⁷⁶

2. Originating Location of the Attack

64. The maximum range of BM-30 firing the 9M55K missile is 70 km. Crater analysis for a bomblet munition such as 9M55K is less accurate than a free-flight rocket because:

- bomblets fall vertically once their tape drogues⁷⁷ take effect following ejection from the carrier tubes, thereby giving no indication of direction of fire from their craters; and
- the carrier elements of the missile (nose cone, tail, cassette and tubes) become unstable once the missile opens to eject the bomblets.

65. Nevertheless, the impact pattern of the tail fins in relation to the bomblets suggests a bearing from the firing position to Kramatorsk of between 325° and 330°. This is consistent with the OSCE analysis.⁷⁸ This places the firing position within a 10 km radius of the centre of Horlivka: a firing range of between 50 and 70 km. I understand that the DPR controlled Horlivka at the time of the attack.

B. The Objective of the Attack and its Anticipated Consequences

1. Military Circumstances of the Attack

66. The headquarters of the Anti-Terrorist Operation of the Ukrainian Armed Forces was based on the airfield approximately two km south-east of the urban edge of Kramatorsk. The airfield was also a helicopter base and the site of an SA-10 (Buk) air defence missile system. Indeed, the list of military casualties⁷⁹ suggests there were at least 26 military units on the

---

⁷⁶ There is only one other documented use of BM-30 against the Armed Forces of Ukraine during the conflict.

⁷⁷ A short length of tape emanating from the base of the bomblet has the effect of slowing the bomblet down and steepening its angle of descent.

⁷⁸ Corroborated by the OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM): Shelling in Kramatorsk* (10 February 2015), p. 2 (“Based on the live observation, the pictures and map analysis, the SMM assessed that the shelling was coming from the south-south-east direction.”) (Annex 331).

⁷⁹ Headquarters of the Antiterrorist Operation Letter No. 1696 og (12 February 2015) (Annex 102); Headquarters of the Antiterrorist Operation Letter No. 778 og (16 February 2015) (Annex 107).

airfield. Neutralization of such a target would significantly impact the operational capability of the Armed Forces of Ukraine, particularly in terms of command and control, but also in damage to material; personnel casualties were particularly heavy in senior officers, a reflection of the level of the headquarters. It would be a high priority target for any enemy.

67. However, there is no evidence of any military targets in the residential area of Kramatorsk that would justify targeting it with a BM-30 salvo. There were three governmental buildings in the area of Kramatorsk that was targeted worthy of noting: a police station on Mayakovskovo Street (diagonally opposite the Blooming Sports Stadium⁸⁰ where the tail fin of a 9M55K missile landed), an Armed Forces recruiting office on Drujby (formerly Lenin) Boulevard, and a Border Guard Service administrative office on Boulevard Heroi Ukraini.⁸¹ From the evidence available, none of these offices appear to have been taking an active part in hostilities. Given that BM-30 would normally be used only when a target of strategic significance presented itself, its use against these minor installations in Kramatorsk would make no military sense.

2. Weapon System Considerations

68. Given the range to the target, unless a commander was prepared to launch an air attack, BM-30 is not just the only weapon available, it is also the ideal weapon for neutralization of an airfield and its associated infrastructure, accompanying units, tented accommodation and soft-skinned vehicles. BM-30 firing 9M55K sub-munition missiles is optimized to defeat personnel, armoured and soft targets in concentration areas, artillery batteries, command posts and ammunition depots. Each rocket carries 72 sub-munitions, 1.75 kg each, loaded into 8 tubes which are held in a cassette. The missile ejects the cassette at a height of 4,000 to 5,000 metres above the target. The cassette in turn ejects the tubes which then dispense the sub-munitions

---

⁸⁰Record of Site Inspection, drafted by Major of Justice A. Kholin, Senior Investigator with the Operative Unit of the Investigative Department of the Security Service of Ukraine in Donetsk Oblast (12 February 2015), para. 26 (Annex 105).

⁸¹ Witness Statement of Kyrilo Ihorevych Dvorskyi (4 June 2018), para. 8 (Annex 3).

(bomblets). Unlike a normal missile such as a BM-21 rocket, the bomblets fall vertically, stabilized by a tape drogue. The wind at the time of the attack was 3 metres/second from the south.⁸² This would have had minimal effect on accuracy. At the target end, given the high value of the BM-30 system and cost of the missiles, a commander would want if at all possible to observe where the bomblets landed in order to ensure that its targeting was accurate for two reasons:

- during the attack to adjust the fall of shot if the initial round(s) missed the intended target; and
- in the aftermath of the attack to collect estimates of the damage done.

The most effective means of achieving this in the circumstances of this attack would be the use of UAV.

3. Civilian Harm

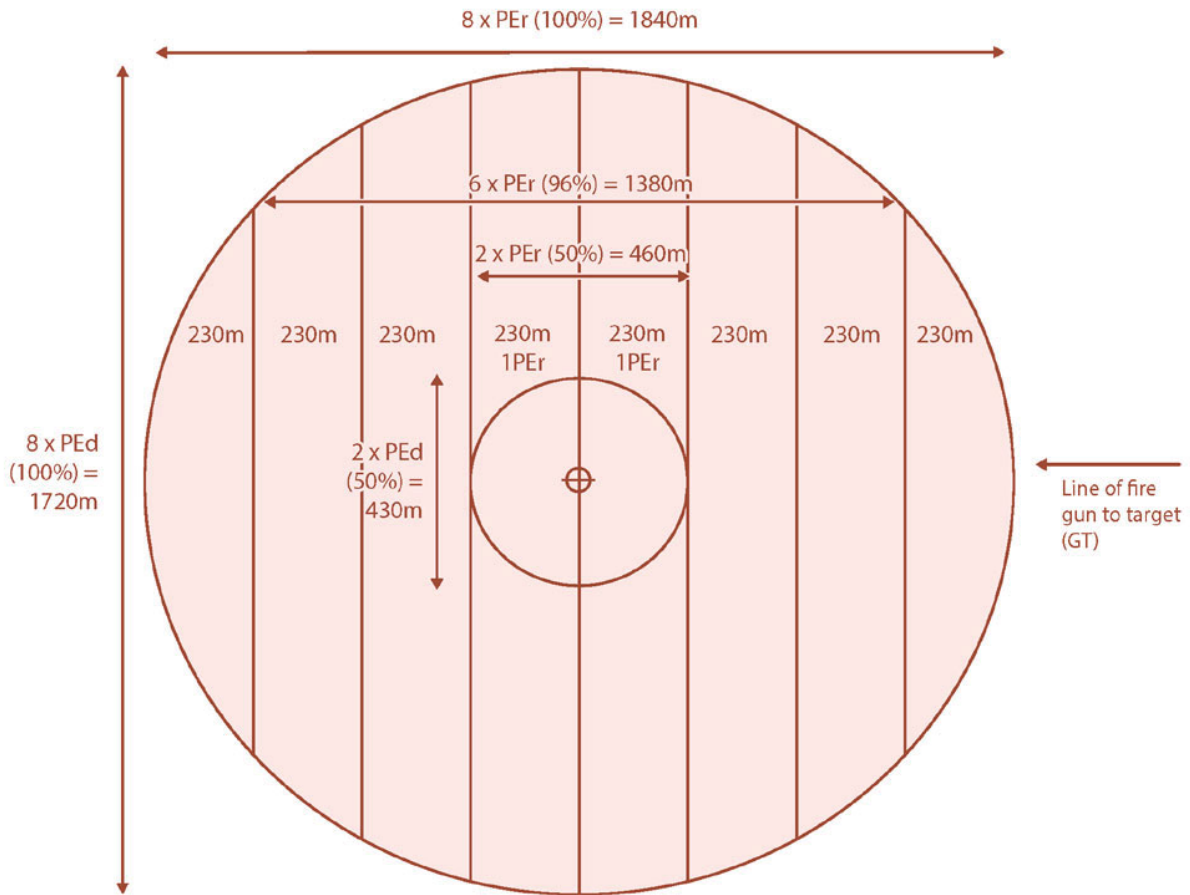
69. BM-30 achieves a PEr of 230 metres and a PEd of 215 metres when firing at its maximum range of 70km (see Figure 3 below). This means that:

- 50% of missiles (2 x PE) will land within an ellipse of 460 metres x 430 metres centred on its intended target at its maximum range of 70 km; and
- all missiles (8 x PE) will land within an ellipse 1840 metres x 1720 metres centred on its intended target.

---

⁸² State Service of Ukraine for Extraordinary Situations, Ukrainian Hydrometereological Center Letter No. 01-20/419 (30 March 2018) (Annex 179).

Figure 3: Diagram (to scale) showing fall of shot pattern created by 300mm 9M55K Rockets at 70 km range using Firing Table⁸³ data.

70. An additional factor that must be considered when using BM-30 with 9M55K rockets is where the carrier elements (nose cone, tail, cassette and tubes) of the missiles will fall. The nature of a carrier missile such as the 9M55K is that, once the sub-munitions have been dispensed, the carrier elements (nose cone, tail, cassette and tubes) continue a ballistic (free-flight) trajectory, albeit unstable. Prediction of where they would fall in relation to the dispensed sub-munitions varies since these carrier elements are no longer aerodynamic, but the consensus from practical experience is that they will land some kilometres beyond the target, depending on

⁸³ Extract of Smerch Firing Table, Ministry of Defense of Ukraine (March 2018) (Annex 656).

trajectory (the longer the range to the target, the higher the trajectory, the steeper the angle of descent⁸⁴, the closer the carrier elements will land to the sub-munitions). Given that the 72 sub-munitions total 126 kg and the propellant weighs 227 kg of the 800 kg missile, these carrier elements rain 447 kg of scrap metal several kilometres beyond the target. As the carrier elements of a 9M55K missile can cause as much, if not more, damage as the sub-munitions, the targeting process must take this into account when deciding on weapon selection and launch position.

71. On the basis of these factors, I reach the following conclusions.

72. Sub-Munitions (Bomblets). The dispersion of sub-munitions (bomblets) (i.e. not including the carrier elements) in the attacks on Kramatorsk, including the airfield and the residential neighbourhood, covers an area 5 km long x 0.6 km wide. This latitudinal distribution conforms to the expected coverage of the system (see above) which suggests that the launcher(s) did not change their azimuth during the fire mission. However, the longitudinal distribution exceeds the expected coverage threefold.

73. Based on the dispersion of the bomblets in the residential neighbourhood, it is highly unlikely that these bomblets were targeted at the airfield. Had the airfield been targeted and missed to hit the residential neighbourhood, multiple incorrect crew drills in the targeting process would have been necessary: the firers inputting incorrect data into the firing computation; the double-checks described in paragraphs 8-12 above all failing. It is highly unlikely that even poorly trained and supervised firers could commit an error of this magnitude inadvertently, let alone well-trained operators with access to UAV observation. I have never encountered such incompetence. Moreover, the coincidence of the missiles erroneously landing in a civilian area, as opposed to the fields around the airfield target, further indicates that any suggestion that this was an error would have to be viewed with extreme scepticism. Based on

---

these facts it is implausible that the bomblets which landed in the residential area, particularly the Drujby Boulevard neighbourhood, were intended for the airfield.

74. Carrier Elements. Even if only the airfield had been targeted and that had been done accurately, the choice of weapon system and the launch position in the Horlivka area made it inevitable that carrier elements would fall on civilian residential areas of Kramatorsk. This fatal decision could have been mitigated by selecting a launch position to the south-west of Horlivka. This would have minimized the chances of carrier elements landing on civilian areas of Kramatorsk. If the launch position had been in the area of Yasynuvata, the bearing from the launch position to the target at Kramatorsk airfield would have been 345°; as a result, the majority of carrier elements would have landed harmlessly in the open ground to the north of the airfield. However, in this attack the firers failed to do this: they would have known that the carrier elements would impact in residential areas beyond the airfield, and they chose to ignore the consequences.

C. Summary of Conclusions on the Kramatorsk Shelling

75. The Kramatorsk shelling was carried out using BM-30 Smerch MLRS firing high explosive bomblet rockets from DPR-held territory.

76. It is implausible that the bomblets which landed in the residential area, particularly the Drujby Boulevard neighbourhood, were targeted at the airfield.

77. Even if all the rockets had been targeted exclusively at the airfield, and done so accurately, the carrier elements would still have been expected to land in the residential area. Given that the carrier elements are as much a part of the missile as the sub-munitions, the firers would have known that the carrier elements would fall several kilometres beyond the bomblets' impact points, with harm to civilians guaranteed.

78. This outcome could have been mitigated by choosing a different launch site to attack the airfield. But once the choice of weapon system and launch position had been made, it

was inevitable that carrier elements would fall on civilian residential areas. The attackers would have known that their actions would impact the civilian areas.

VI. SHELLING OF AVDIIVKA – JANUARY TO MARCH 2017

79. The town of Avdiivka lies near the contact line between Ukrainian Armed Forces (UAF) and DPR forces. Between January and March 2017, residential neighbourhoods in Avdiivka were shelled on multiple occasions. As this incident occurred in early 2017, it is still the subject of ongoing investigations by Ukrainian authorities. I therefore am relying in part on publicly available reporting on this incident. The NGO International Partnership for Human Rights (“IPHR”) has estimated that “128 civilian residences [were] totally or partially destroyed, and damage incurred to a school, a kindergarten, hospital and humanitarian assistance point.”⁸⁵ Many of these locations were not in close proximity to Ukrainian firing positions or other arguable military target. An attack on the Avdiivka Coke factory (“Koksokhim”) on 30 January 2017 resulted in a power outage across Avdiivka amid sub-freezing temperatures, leading to the evacuation of civilians. I was not able to see first-hand the results of the attacks, but I have reviewed reporting from multiple sources, including Ukrainian law enforcement investigation materials and independent accounts from OSCE and IPHR.

A. The Weapons System and Launch Site Used in the Attack

1. Weapon System(s) Used in the Attack

80. OSCE and Ukrainian forensic reports, as well as the IPHR report, indicate that multiple weapon systems were used in the attacks on Avdiivka: BM-21 MLRS firing high explosive rockets,⁸⁶ 82mm and 120mm mortars firing high explosive bombs,⁸⁷ 125mm tank

---

⁸⁵ International Partnership for Human Rights, *Attacks on Civilian Infrastructure in Eastern Ukraine* (2017), p. 45 [hereinafter “IPHR Report”] (Annex 454).

⁸⁶ Designated 9M22 or M-21-OF. See IPHR Report, p. 48-50 (Annex 454); Expert Conclusion No. 77, drafted by M. Ustymenko and A. Pavlenko, Ukrainian Scientific Research Institute for Special Equipment and Forensic Expert Examinations, Security Service of Ukraine (3 March 2017) (Annex 167); Expert Conclusion No. 78, drafted by M. Ustymenko and A. Pavlenko, Ukrainian Scientific Research Institute for Special Equipment and Forensic Expert Examinations, Security Service of Ukraine (3 March 2017) (Annex 168); Expert Conclusion No. 79, drafted by M. Ustymenko and A. Pavlenko, Ukrainian Scientific (continued...)

shells,⁸⁸ 122mm and 152mm artillery firing high explosive shells,⁸⁹ automatic grenade launchers, and heavy machine guns.⁹⁰ I have reviewed the various reports and see no inconsistency between the Ukrainian, OSCE, and IPHR reporting. The targets hit are all within range of these weapon systems.

2. Originating Location of the Attack

81. At the time of the attacks, I understand that DPR forces held the territory around Avdiivka in an arc from south-west to north-east. A consolidation of the various reports suggests that:

- a. the damage to civilian homes on Kolosov and Zavodska Streets on 1 February 2017 originated from “MLRS BM 21 Grad rockets fired from the east-south-east (Yakovlika) confirmed by witnesses and crater analysis”⁹¹;
- b. the damage to civilian homes on 2 February 2017 resulted from “120mm mortars (8 craters measured 280cm across and 80cm deep) from south-east direction; [t]ank shells (stabiliser found) – fired from DPR-controlled Yasynuvata and/or Yakovlivka”⁹² and the OSCE SMM assessed the damage to residential buildings at the intersection of

---

Research Institute for Special Equipment and Forensic Expert Examinations, Security Service of Ukraine (3 March 2017) (Annex 169); Expert Conclusion No. 80, drafted by M. Ustymenko and A. Pavlenko, Ukrainian Scientific Research Institute for Special Equipment and Forensic Expert Examinations, Security Service of Ukraine (3 March 2017) (Annex 170); Expert Conclusion No. 81, drafted by M. Ustymenko and A. Pavlenko, Ukrainian Scientific Research Institute for Special Equipment and Forensic Expert Examinations, Security Service of Ukraine (3 March 2017) (Annex 171).

⁸⁷ OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (5 February 2017), p. 2 (Annex 347); OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (6 February 2017), p. 2 (Annex 348).

⁸⁸ OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (19 February 2017), p. 3 (Annex 349); OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (5 March 2017), p. 4 (Annex 351).

⁸⁹ OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine: Casualties, Damage to Civilian Infrastructure Registered in Donetsk Region Following Fighting* (3 February 2017), p. 1 (Annex 345); OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (6 February 2017), p. 2 (Annex 348).

⁹⁰ OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (6 February 2017), p. 2 (Annex 348).

⁹¹ IPHR Report, p. 49 (Annex 454).

⁹² *Ibid.*

Vorobiova and Molodizhna Streets “as caused by a 122mm artillery round fired from a south-easterly direction”⁹³, i.e. DPR-held territory;

- c. the damage to civilian residential homes on 3 February 2017 was caused when a “[s]hell hit eastern facade of building”⁹⁴, i.e. the shell was fired from DPR-held territory;
- d. the damage to a seven-storey apartment building on Soborna Street on 3 February 2017 was “assessed as caused by a 120mm mortar round fired from a south-westerly direction” and the damage to an ambulance at a school in Molodizhna Street where, according to Ukrainian sources, a man had died from shrapnel wounds was assessed “as caused by a 120mm mortar round fired from a south-westerly direction”⁹⁵;
- e. the damage to a collapsed house on Chernyshevskoho Street on 24 February 2017 was assessed as caused “by a shell of at least 122mm in calibre fired from direction ranging from east-south-east to south-south-east” and the “shrapnel damage to the north-east-facing wall of the house [on Ostrovsokoho Street], damage to the roof and all the windows broken . . . had been caused by a shell at least 122mm in calibre fired from directions ranging from east-south-east to south-south-east”⁹⁶;
- f. the damage at a kindergarten on 2 March 2017 was “caused by artillery (122mm) or tank (125mm) rounds, fired from an easterly or east-south-easterly direction”; “a large hole in the east-facing wall of the fifth floor of an apartment building” on Haharin Street 8A was “assessed as caused by a round fired from an easterly or east-south-easterly direction”; the damage caused to another 5 storey apartment block at Haharin Street 1 where “[l]arge-size shrapnel fragments with copper bands on them were at the spot” was assessed “as caused by 122mm artillery rounds fired from an east-south-easterly direction”; “a large hole on the east-south-east-facing wall of the fourth floor of a building” at Mendeliev Street 3 was assessed “as caused by artillery (122mm) or tank (125mm) rounds fired from an east-south-easterly direction”; and “[o]n Komunalna Street 10 the SMM observed a large crater about 10-15m from the main entrance of School No.7, and assessed it as caused by a round fired from an east-south-easterly direction.”⁹⁷

82. I concur with the assessment that these reports indicate that the rounds concerned were fired from DPR-held territory.

---

⁹³ OSCE, *Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine: Casualties, Damage to Civilian Infrastructure Registered in Donetsk Region Following Fighting* (3 February 2017), p. 1 (Annex ___).

⁹⁴ IPHR Report, p. 49 (Annex 454).

⁹⁵ OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (5 February 2017), p. 4 (Annex 345).

⁹⁶ OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (26 February 2017), p. 3 (Annex 350).

⁹⁷ OSCE, *Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), Based on Information Received as of 19:30* (5 March 2017), p. 4 (Annex 351).

B. The Objective of the Attack and its Anticipated Consequences

1. Military Circumstances of the Attack

83. According to IPHR reporting⁹⁸:

- the main UAF defensive positions are on the south-eastern outskirts of the town, where I would have expected them to be located in order to defend against any DPR attack (between 250m and 1km from the nearest documented attacks);
- there was an artillery firing position by the lake to the north of the town (1.6km from the nearest documented attack).

84. It is these targets which would have offered an attacker a military advantage. On the other hand, the three reported UAF positions in the residential areas of the town were assessed by IPHR to be checkpoints and quarters. I would concur with the IPHR assessment⁹⁹ that there was no apparent threat to the DPR from the UAF positions in the residential areas of the town and that it is difficult to see any military advantage in attacking them. Even accepting that the OSCE and IPHR may not have documented all of the shellings on Avdiivka over this period, I would therefore have expected from a normal military operation to see a pattern of attacks concentrated on the obvious military targets in the south-eastern suburbs of the town and on the artillery position by the lake to the north of the town. Instead, there were many documented shelling impacts on the residential areas of the town itself. The Avdiivka Coke factory to the north-west of the town (more than 4km from any reported UAF positions) was also targeted, resulting in power outages to the city. Unless the Coke factory was in some way supporting the UAF military operation, which is difficult to imagine, the objective of that attack would not have been a military one. Moreover, there is no suggestion in the reporting that any of the fire on Avdiivka was observed and/or adjusted onto intended targets to ensure its accuracy.

---

⁹⁸ IPHR Report, para. 87 (Annex 454).

⁹⁹ *Ibid.* para. 94.

2. Appropriateness of the Weapon System(s) Used

85. The proximity of Avdiivka to the line of contact offered a much wider choice of weapon systems to the DPR than even the attacks at Volnovakha or Mariupol. I would have expected the attackers to use BM-21 MLRS against the UAF artillery firing position by the lake to the north of the town; it is the ideal weapon system for such a target in terms of both accuracy and effect. I also would not have been surprised to find BM-21 MLRS used against the forward UAF defensive positions on the south-eastern outskirts of the town, although conventional artillery guns (122 and 152mm) and mortars (82 and 120mm) would normally be the weapons of choice against defensive positions, both for their destructive and suppressive effect and also because they are more accurate and consistent than BM-21. I would expect the forward-most UAF positions in direct line of sight from the attackers to have been engaged with tanks and machine guns which are both designed for direct fire¹⁰⁰ and highly accurate in this role.

86. Assuming an attacker could justify engaging the checkpoints and quarters in the centre of Avdiivka (even though, as explained above, I do not think they could), direct fire weapons would almost certainly not be an option as tank crews and machine gunners would not be able to see the target. Of the wide choice of indirect weapon systems available to the attackers given the range to the targets, there is no sound military reason for a commander to use BM-21: it is the least accurate of the systems available, particularly when unobserved, as appears to have been the case here. An attack with conventional artillery guns or mortars rather than rockets, particularly if adjusted by an artillery observer, would have been more accurate given the size of the targets and their proximity to civilian housing (in some cases less than 100m), although even

---

¹⁰⁰ Where the target is visible to the attacker, although both tanks and machine guns have the ability to engage targets with indirect fire, where the target cannot be seen directly by the attacker, albeit relatively inaccurately.

if ‘danger close’ procedures¹⁰¹ had been adopted, the chances of civilian harm would have remained high (see below).

3. Civilian Harm

87. Based on IPHR and OSCE reporting on where the BM-21 fire originated:

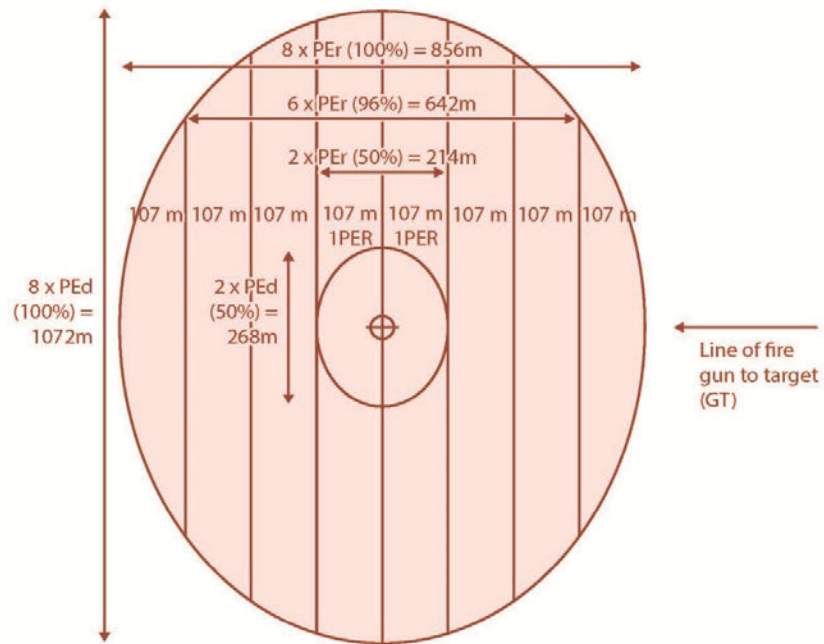
88. BM-21 MLRS. There is suggestion that rockets were fired from Donetsk and Yakovlivka. Using a typical range from firing position in Donetsk to Avdiivka of 17.4 km, BM-21 consistency is expressed in terms of PE (See Figure 4 below) as:

- 50% of rockets will land in an ellipse 214m long (2 x PEr: along the line of fire) by 268m wide (2 x PEd: perpendicular to the line of fire).
- 96% of rockets will land in an ellipse 642m long (6 x PEr: along the line of fire) by 804m wide (6 x PEd: perpendicular to the line of fire).
- 100% of rockets fired from a single launcher will land in an ellipse 856m long (8 x PEr: along the line of fire) by 1072m wide (8 x PEd: perpendicular to the line of fire).

---

¹⁰¹ Described in the sections on Volnovakha and Mariupol.

Figure 4: Diagram (to scale) showing fall of shot pattern created by 122mm Rockets at 17.4 km range using Firing Table data.¹⁰²

89. As suggested in Paragraph 85 above, therefore, targeting of the UAF artillery position by the lake to the north of the town with BM-21 would have carried little risk of civilian harm. Even the UAF forward defensive positions to the south-east of the town could have been engaged with BM-21 with relatively small risk of civilian harm. However, any BM-21 engagement of the UAF checkpoints in the residential areas would have invited certain damage to civilian property and/or life. Moreover, the reports of BM-21 MLRS rockets targeting the coke factory (more than 4km from the nearest UAF position) and residential areas more than 1km

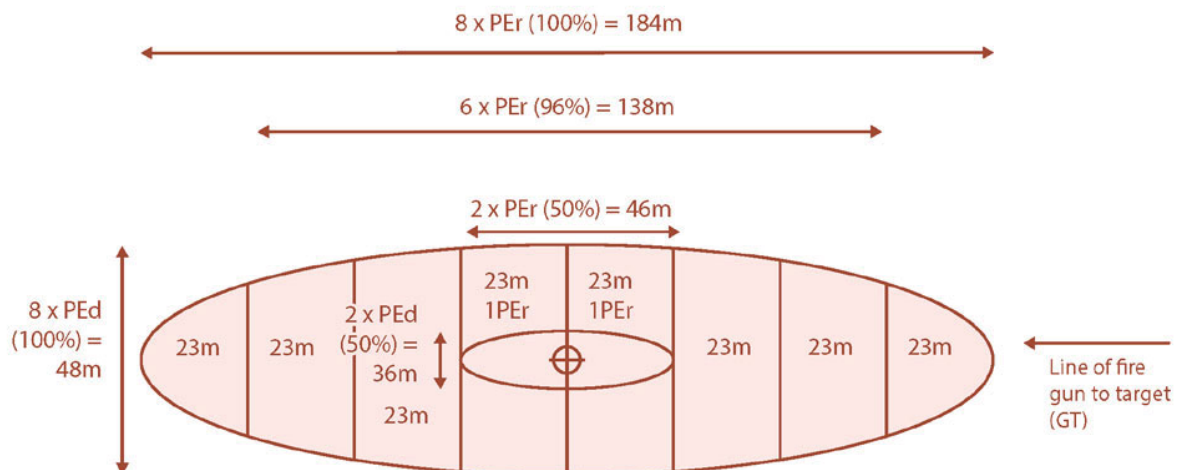
¹⁰² Ministry of Defence of the USSR, Firing Tables for High Explosive Fragmentation Projectiles M-21OF (1985) (Annex 599).

from the nearest UAF positions make it implausible that such firings were targeted at UAF positions at all.

90. 122mm Artillery Guns. Using a typical range from firing position to target of 10 km, 122mm artillery gun consistency can be expressed in terms of PE (see Figure 5 below) as:

- 50% of shells will land in an ellipse 46m long (2 x PEr: along the line of fire) by 12m wide (2 x PE_d: perpendicular to the line of fire).
- 96% of shells will land in an ellipse 138m long (6 x PEr: along the line of fire) by 36m wide (6 x PE_d: perpendicular to the line of fire).
- 100% of shells fired from a single gun will land in an ellipse 184m long (8 x PEr: along the line of fire) by 48m wide (8 x PE_d: perpendicular to the line of fire).

Figure 5: Diagram (to scale) showing fall of shot pattern created by 122mm Artillery Gun at 10 km range using Firing Table¹⁰³ data.

91. Therefore, although observed fire from artillery guns would not have been infallibly capable of discriminating between the checkpoints in the residential areas and the civilian housing, it would have been far more consistent than BM-21. Given its greater

¹⁰³ Normal Terrain Tabular Firing Tables for the 122-mm Howitzer Model D-30, R.T. No 0145 (Annex 686).

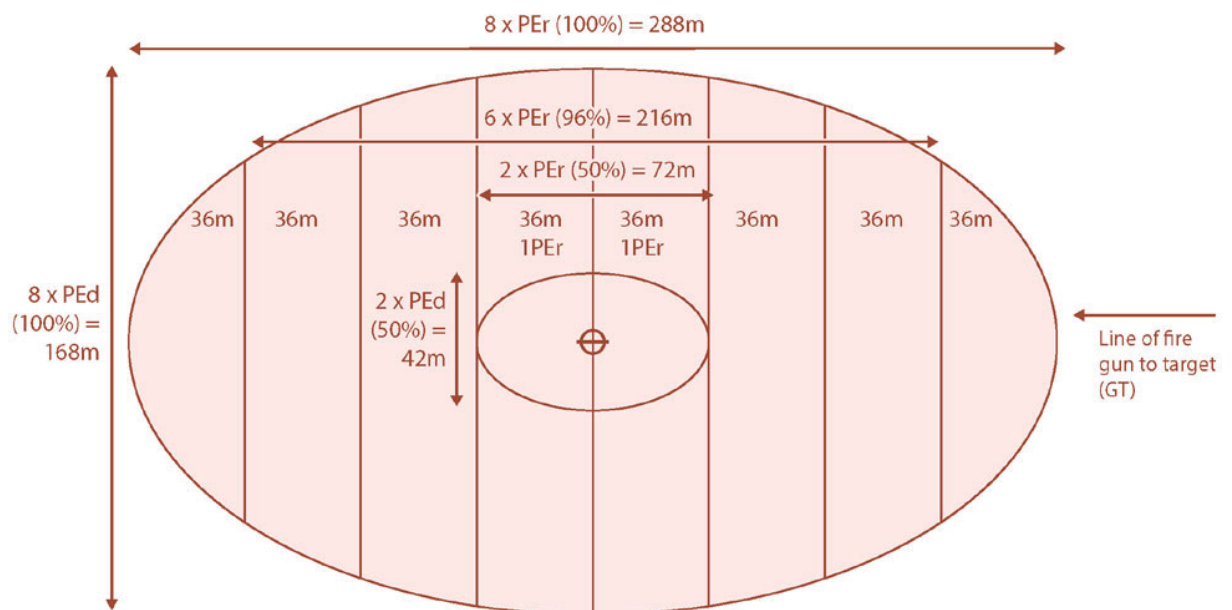

consistency, the reports of conventional artillery shells impacting residential areas more than 200m from the nearest UAF positions make it implausible that such firings were targeted at UAF positions at all.

92. 120mm Mortar. Using a typical range from firing position to target of 4 km, 120mm mortar consistency can be expressed in terms of PE (see Figure 6 below) as:

- 50% of bombs will land in an ellipse 72m long (2 x PEr: along the line of fire) by 42m wide (2 x PE_d: perpendicular to the line of fire).
- 96% of bombs will land in an ellipse 216m long (6 x PEr: along the line of fire) by 126m wide (6 x PE_d: perpendicular to the line of fire).
- 100% of bombs fired from a single mortar will land in an ellipse 288m long (8 x PEr: along the line of fire) by 168m wide (8 x PE_d: perpendicular to the line of fire).

Figure 6: Diagram (to scale) showing fall of shot pattern created by 120mm Mortar at 4 km range using Firing Table¹⁰⁴ data.

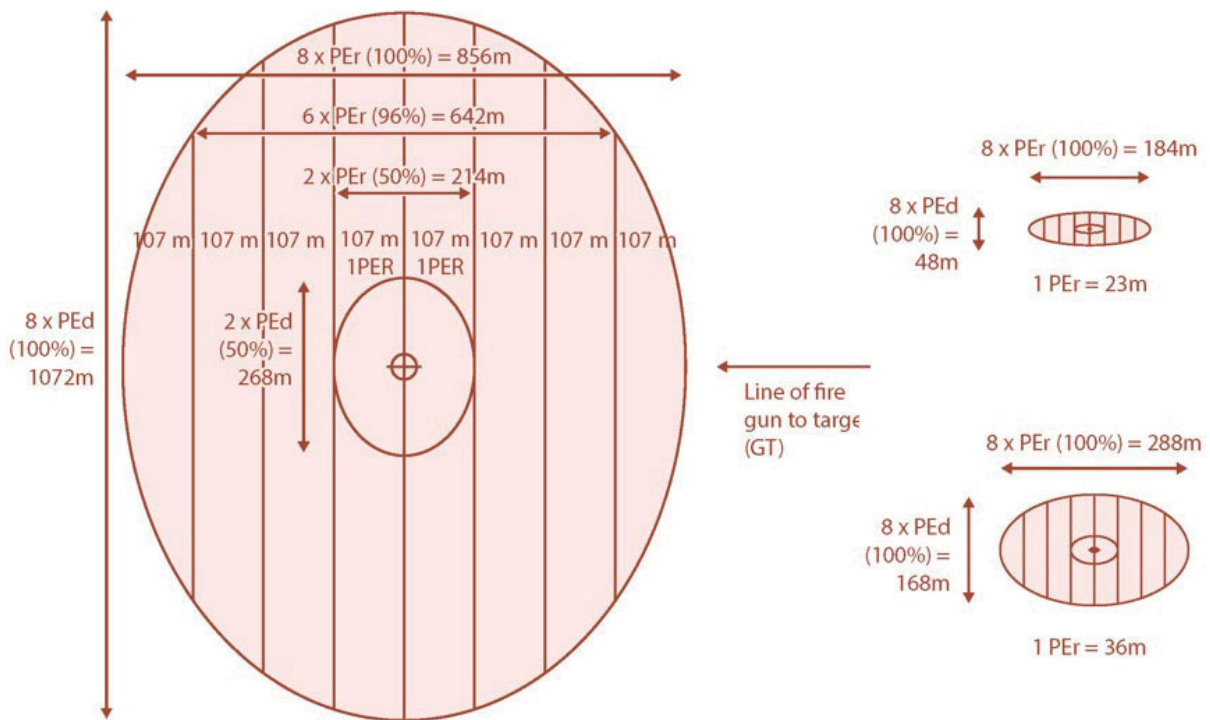

93. Similar to artillery guns, although observed fire from mortars would not have been infallibly capable of discriminating between the checkpoints in the residential areas and

¹⁰⁴ Tabular Firing Tables for the 120mm Mortar, OF-843A (Annex 673).

the civilian housing, it would have been far more consistent than BM-21. Given their greater consistency, the reports of 120mm mortar bombs impacting residential areas more than 300m from the nearest UAF positions cast extreme doubt on whether such firings were targeted at UAF positions at all.

Figure 7 - Comparison (to scale) of fall of shot pattern created by 122mm Rockets at 17.4 km (left) versus patterns created by 122mm Artillery Gun at 10 km (right top) and 120mm Mortar at 4 km (right bottom)

C. Summary of Conclusions on the Avdiivka Shelling

94. Over the course of weeks, Avdiivka was shelled numerous times from DPR-held territory using different weapons systems, including BM-21 Grad MLRS, artillery guns and mortars of various calibres, tanks and machine guns.

95. The shelling was not limited to military sites on the edges of the city: it was carried out across the city. Many shelling attacks against residential areas were too far away from any UAF site to be plausibly considered to have been directed at military targets. For

example, attacks on civilian areas include attacks using BM-21 Grad systems that landed more than 2km away from any UAF position. They also include attacks using more consistent artillery guns and mortars, but which nonetheless hit numerous civilian targets. These civilian attacks cannot be attributed to technical error or incompetence.

96. Moreover, the weapons system used in the attack guaranteed that the civilian areas would be hit. Even if the checkpoints and quarters in the city were plausibly the targets of some of the attacks, they were within range of more accurate weapon systems than BM-21 Grad MLRS. The use of BM-21 in an urban area was guaranteed to cause civilian damage. The attackers would have known that their actions would harm civilians.

Attachments:

CV.

I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Lymington, UK on 5th June, 2018.

By:

Lieutenant General Christopher Brown

Lieutenant General (Retired) Chris Brown CBE

Telephone: +44 (0)1590 674439/ +44 (0)7473 746787

E-mail: chrisbrown7@hotmail.co.uk

Key Competencies

A leader by example with a record of solving seemingly intractable problems in pragmatic ways. A proven collaborative manager from strategic planning to implementation, budget management and risk reduction. A charismatic and supportive motivator of people, creating strong teamwork and a sense of purpose. Highest levels of discretion, trustworthiness and security vetting (DV).

Career Summary

November 2010 to Date. International relations and security consultant. Roles include:

Chief Operating Officer Equilibrium Global Ltd and Equilibrium Gulf Ltd. Responsible for all aspects of international relations contracts valued at over £5M.

Expert witness for the prosecution at the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia in The Hague, responsible for technical advice to prosecution counsel, rebuttal of defence evidence and preparation and delivery of expert witness reports for the prosecution.

Senior Expert on Security Strategy to African Union and Assessment and Evaluation Commission in Sudan. Achievements:

- Advised AU Commission/High-Level Implementation Panel on post-referendum security.
- Facilitated formulation of security strategy with Sudanese parties and international actors.
- Drafted security agreements for the AU, UN and Sudanese parties.

January 1974 to October 2010. HM Forces, Army, Lieutenant General. Recent highlights:

August 2009 to October 2010 Iraq Study Team Leader, MoD. Responsible to Defence Board for:

- Ensuring key enduring UK and coalition military and cross-government lessons from 6 years' operations in Iraq were recorded and applied, where appropriate, to Afghanistan/future campaigns.
- Assisting Sir John Chilcot and his public enquiry team to understand the military lessons from Iraq in the wider context of the Government's Inquiry.
- Weaving the lessons from Iraq into the 2010 Strategic Defence and Security Review.

February to July 2009 Deputy Commanding General Multi-National Forces and Senior British Military Representative in Iraq. Deputy to US 4 Star General commanding 120,000 Coalition Forces:

- Led the Coalition military campaign to reinforce Iraqi progress on economic, political and rule of law plans in coordination with the US Embassy. Member of Iraqi National Security Council.
- Reduced British military presence from 4000 to below 100, allowing UK forces to redeploy for higher priority tasks. Negotiated and implemented long-term UK-Iraq defence relationship.
- Planned and started the implementation of reducing Coalition military presence over the period 2009 – 2010 from 120,000 to 50,000 in coordination with US and Iraqi authorities.

2007-2009 General Officer Commanding Northern Ireland (Major General). Headed 5000 full-time military, 5000 reserves and cadets and 3500 civilian personnel, responsible for administration, finance, welfare and security. Achievements:

- Completed the transfer of security responsibility in Northern Ireland to civilian authorities after 38 years of military involvement.
- Enabled 3000 military personnel (from a total of 5000) plus 1800 civilian personnel (from a total of 3500) to be redeployed to higher priority tasks, reducing running costs from over £100M per year to under £50M per year, thereby allowing resources to be transferred to higher priorities.
- Commended in writing by Secretary of State for Northern Ireland for "sensitive handling" of complex situation and promoted lieutenant general.

2004-2006 Chief of Staff Allied Rapid Reaction Corps (Major General). Led a multi-national and inter-agency staff of 500 military and civilian personnel in Kabul:

- Harmonised the military campaign with International Organisations and Non-Governmental Organisations to deliver improved security, infrastructure projects and governance within Afghanistan.
- Awarded Queen's Commendation for Valuable Service.

2003-2004 Director of Military Operations and Counter-Terrorism, Ministry of Defence (Brigadier).

Provided strategic advice and planning to MoD main board on all aspects of Army operations, including intervention into Iraq and military assistance to Firemen's strike. Achievements:

- Planned and implemented at the strategic level UK's contribution in Afghanistan and Iraq, involving the deployments of over 50,000 troops and 10,000 vehicles.
- Represented MoD at Deputy Prime Minister's coordinating forum for resolution of firemen's strike, planned, deployed and, on successful resolution, redeployed all military forces involved.
- Reorganised department to lead new directorate for counter-terrorism and homeland security.
- Authored transition from military to civilian authority in Northern Ireland; secured Army Executive Board agreement on the plan and initiated implementation.
- As a member of Association of Chief Police Officers (Terrorism and Associated Measures) (ACPO(TAM)) and the principal military representative on the cross-Whitehall coordination body (COBRA), coordinated military assistance to all terrorist-related incidents. Promoted major general.

2002-2003 Director Royal Artillery (Brigadier). Professional head of the Artillery Branch, responsible to Army Board for technical training, professional development and welfare of 7000 personnel, while simultaneously Deputy Senior British Representative United States Central Command, Tampa, Florida. Achievements:

- Planned and integrated UK military operations in Afghanistan and Iraq with US CENTCOM.
- Coordinated Commonwealth military contribution to operations in Afghanistan.
- Taught as senior military instructor (teamed with Dame Margaret Anstee, former UN SRSG) on British Peace Support Team Senior Officers Planning Course in Nairobi, Kenya.

1999-2002 Divisional Artillery Brigade Commander, 1st Armoured Division. Achievements:

- Led, trained, administered and deployed 3000 troops for operations in the Balkans.
- Awarded Investor in People accreditation.

1996-1999 Chief Planner Allied Rapid Reaction Corps (Colonel). Led a multi-national and inter-agency planning team of 20. Achievements:

- Planned the implementation of the Dayton Agreement in Bosnia-Herzegovina, including the first elections and the transition from NATO's Implementation Force to Stability Force.
- Planned NATO's intervention in Kosovo which resulted in successful negotiations with Serbian authorities, unchallenged ground forces' entry into Kosovo and re-establishment of security, democracy and rule of law. Awarded CBE. Promoted brigadier.

Education and Professional Development

2012 Elected Associate of the Brenthurst Foundation, Johannesburg.

2010-date Lecturer on Diplomatic Studies & Practice MA Course, School of Oriental and African Studies, University of London, and International Defence & Security MSc, Cranfield University.

2006-2007 MPhil International Relations and International Law, Peterhouse, Cambridge. Thesis published by the Pearson Peacekeeping Institute of Canada. Presented to President Kagame of Rwanda and used by the Brenthurst Foundation in South Africa as a model in complex failed nation situations.

2005 United States Joint Force Land Component Commanders' Course, Army War College, Carlisle, Pennsylvania.
2002-2010 Trustee of Royal Artillery Charitable Fund and Museum.
1997 Joint Higher Command and Staff Course – Strategy and operations for senior military leaders.
1995-1996 German language Civil Service Advanced Certificate level.
1992-1993 French language Civil Service Diploma following francophone United Nations Military Observer Mission in Western Sahara.
1986-1989 City & Guilds Insignia Award in Technology.
1978 Top student of intake at Royal Military Academy Sandhurst.
1974-1977 LLB Law (Honours) University of Wales, Cardiff.

Interests

Writing – published works include *Victory Among People, The Lessons from Northern Ireland: Comparison with Iraq and Afghanistan*, Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, 2011 (ISBN 0-85516-163-9); *On the Fault Line: Managing Tensions and Divisions within Societies: Northern Ireland and Iraq*, Profile Books, 2012 (ISBN 978-1-84668-588-0); *British Generals in Blair's Wars*, Ashgate Publishing, 2013 (ISBN 978-1-4094-3736-9).

Annex 12

Expert Report of Associate Professor Anatolii Skorik (6 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE
SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE
INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF
RACIAL DISCRIMINATION**

between

UKRAINE

and

THE RUSSIAN FEDERATION

EXPERT REPORT OF ANATOLII SKORIK, PH.D.

Expert Report by Anatolii Skorik, Ph.D.

I. Introduction

1. My name is Anatolii Skorik. I work as an associate professor at Ivan Kozhedub Kharkiv University of the Air Force (Kharkiv Air Force University). I am a retired colonel of the Armed Forces of Ukraine. Kharkiv Air Force University is a public educational institution of the Ukrainian Ministry of Defense. It trains military professionals specializing in aviation, radioelectronic systems, anti-aircraft missile systems, and automatic control systems. I graduated *summa cum laude* from Dnipropetrovsk Higher College of Anti-Aircraft Defense for Commanders in 1986. In 1990-1993, I completed a postgraduate military education course at the Military Radioelectronics Engineering Academy named after the Soviet Union Marshall Govorov. In 1998, I defended a Ph.D. thesis with a major in armaments and military hardware. The topic of my thesis and the scope of my academic interests focused on engineering of guidance systems for surface-to-air guided missiles and the use of surface-to-air missile systems in combat. I have been teaching at the anti-aircraft missile forces department of Kharkiv Air Force University since 1993. In 2005, I went to China as part of a group of university professors to deliver a course of lectures. I helped train military professionals specializing in anti-aircraft defense systems from Georgia, Azerbaijan, and elsewhere. As a lead research fellow, I have been involved in research and development work as part of Ukrainian projects to build anti-aircraft defense systems.

2. Over the course of my service in the army, I was repeatedly involved in field firing practice using long-range surface-to-air (SAM) systems. I was subsequently involved in Buk-M1 SAM system field firing practice. In the context of training military professionals at Kharkiv Air Force University, I provide practical training for cadets in operation and combat use of the Buk-M1 SAM system on an ongoing basis.

3. I have been teaching the aspects of the Buk-M1 SAM system and training professionals in this area for over 15 years. As an associate professor, I have also given lectures on the engineering and combat use of surface-to-air missile systems and long-, medium-, and short-range anti-aircraft defense systems (S-200, S-300, and Buk-M1 SAM system).

4. I have authored over 105 academic publications addressing various topics concerned with anti-aircraft defense systems, including S-200, S-300, and Buk-M1.

5. I have been requested to describe the following as part of this expert opinion:

- Overview of the Buk-M1 surface-to-air missile (SAM) system;
- Operation of the Buk-M1 SAM system;

- Operation of Buk-M1 self-propelled transporter-erector-launcher-radar (TELAR) in autonomous mode;
- Specific considerations of Buk-M1 TELAR system operation in the presence of civilian aircraft.

II. Overview of the Buk-M1 surface-to-air missile system

6. Buk-M1 is a short-range mobile surface-to-air missile (SAM) system developed in the Soviet Union. In 1958, efforts began in the USSR to develop a mobile SAM system for the anti-aircraft defense (AAD) forces of the infantry.¹ In 1966, this SAM system was developed and added to the weapons inventory with the designation 2K12 Kub. Efforts to improve the system continued in subsequent years and resulted in the new Buk surface-to-air missile system being added to the weapons inventory in 1979. Further modernization efforts created the Buk-M1 SAM system that was added to the weapons inventory of the anti-aircraft defense forces of the infantry in 1983.² The new surface-to-air missile system featured a range greatly improved performance metrics. The kill zone increased considerably, with a possibility of intercepting higher cruise missiles and destroying helicopters.

7. The next modernization stage of Buk SAM system continued in the early 1990s. The Buk-M1-2 SAM system developed between 1994 and 1997 was a further improvement on the Buk-M1 SAM system. Combat performance of the SAM system improved considerably owing to the new highly effective 9M317 guided surface-to-air missile. The kill altitude increased to 25 km, and the kill zone at medium and high altitudes increased to 42 km.³ The new SAM system was also able to fire at abovewater and aboveground radar-visible targets. In 1998, the Buk-M1-2 SAM system was added to the standard weapons inventory of the Russian Army.⁴ In 2008, the Russian Army added to its weapons inventory the new Buk-M2 SAM system based on new self-propelled transporter-erector-launcher-radar with a phased antenna array. A target illumination and missile guidance radar (TIMGR) was also added, increasing the cruise missile kill range.⁵ Further efforts to improve the Buk-M2 SAM system resulted in the Buk-M3 SAM system being added to the weapons inventory of the Russian Army in 2015, that remained the general

---

¹ E. A. Pigin, History and tendencies of development mobile surface-to-air missile systems of middle range for infantry air defense system, *Radio an Electronic Engineering*, Vol. 12, Issue No. 2, p. 15 (2005) (Annex 487).

² *Ibid.* p. 16 (Annex 487).

³ *Ibid.* p. 17 (Annex 487).

⁴ *Ibid.* (Annex 487).

⁵ K. Ribov, Surface-to-air missile systems of "Buk" family, *Military Overview* (3 August 2015), <https://topwar.ru/79989-zenitnye-raketnye-kompleksy-semeystva-buk.html> (Annex 499).

structure of Buk-M2 SAM but dramatically exceeded its general tactical and technical characteristics.⁶

8. The Buk-M1 SAM system is designed to destroy aircraft of army, tactical, and strategic aviation, gunship helicopters, cruise missiles, and unmanned aerial vehicles at ranges from 3 to 32 km away, flying at altitudes from 15 meters to 22,000 meters, at a velocity of up to 830 m/s. The Buk-M1 has a high probability of destroying its target. This system can effectively repel massive enemy aviation attacks and provide cover for troops or defense military industrial facilities.

9. The Buk-M1 SAM system includes: a combat control center, a target locator, six self-propelled transporter-erector-launcher-radars (Buk-M1 TELAR), and three launcher-loader modules. These vehicles are mounted on a tracked chassis that ensures a high cross-country mobility, maneuverability, and fast deployment of the system.

Figure 1. Buk-M1 surface-to-air missile system, including combat control center (left), target locator (second from left), TELAR (in the middle), launcher-loader (second from right), and transport vehicle (right).⁷

⁶ A.V. Karpenko, Surface-to-air missile system 9K317M “Buk-M3”, Military Technical Collection “Nevskiy Bastion” <https://militaryarms.ru/boepripsy/rakety/buk-m1/> (Annex 498).

⁷ Surface-to-air missile system SAM Buk-M1 – history of development and technical overview (30 May 2018) <https://militaryarms.ru/boepripsy/rakety/buk-m1/>.

10. The combat control center is designed to automatically control the operation and combat activities of the Buk-M1 SAM system (image in Figure 2).⁸ The combat control center can process data of 75 aerial targets, display up to 6 target marks, issue a friendly aircraft warning, receive and process data from a higher-ranking command center, target locators, and the six TELAR. When a mobile communication hub (command post vehicle) is deployed as part of the combat control center of the Buk-M1 SAM system, it enables receiving information from other units of anti-aircraft defense (AAD) forces and radio-radar forces.⁹ The combat control center identifies aerial targets, determines the ones that are the most dangerous, issues a combat mission for each Buk-M1 TELAR, and collects and processes air situation data and combat progress information.

*Figure 2. General view of the combat control center (9S470M1): a – in traveling configuration; b – in combat configuration.*¹⁰

11. The target locator scans the airspace, detects aerial targets, determines their official affiliation (friend-or-foe), and measures their coordinate (image in Figure 3). The target locator can detect aerial targets at altitudes of up to 25 kilometers and over ranges of up to 160 kilometers. The target locator normally operates in automatic mode without the involvement of operators and transmits target data to the combat control center. Operator involvement is necessary in the presence of interference or a large number of false marks.¹¹

---

⁸ A. D. Skorik, O.D. Frolov, F.I. Nikiforov, O.F. Galutskiy, E.V. Morgun, *Composition, Technical Use and Combat Operation of Surface-to-air Missile System of Law Range. Self-Propelled Transporter-Erector-Launcher-Radars 9A310M1. Outline of Lectures. Part. 1 p. 14 (2017) (Annex 497).*

⁹ *Ibid.* p. 15 (Annex 497).

¹⁰ Picture taken by Skorik.

¹¹ A false mark is a signal displayed on the screen of the target locator in a place where there is no target. False marks can appear due to natural radio waves, reflections off clouds, birds and other objects, etc.

Figure 3. Target locator (9S18M1) in position.¹²

12. The self-propelled transporter-erector-launcher-radar (Buk-M1 TELAR) is an autonomous combat vehicle designed to fire surface-to-air missiles at aerial targets (image in Figure 4). The Buk-M1 TELAR is fitted with four missiles and a radar capable of detecting aerial targets, determining the distance to them and their speed. The Buk-M1 TELAR can: search for, detect, and identify (friend-or-foe) aerial targets; acquire and track the chosen target; determine the type of the target being tracked (aerodynamic target (such as an aircraft), ballistic target, or helicopter); calculate the kill zone, assess the firing conditions, launch missiles, and determine whether the target has been destroyed by the explosion of the missiles.

---

¹² Picture by Skorik.

Figure 4. Self-propelled transporter-erector-launcher-radar (9A310M1) of the Buk-M1 SAM system in firing position.¹³

13. The Buk-M1 TELAR is normally operated by a four-member combat crew: the Buk-M1 TELAR commander, two operators, and a driver/mechanic (image in Figure 5).¹⁴ The Buk-M1 TELAR commander supervises the combat crew of the Buk-M1 TELAR; reports to the commander of the anti-aircraft defense unit about the readiness of the Buk-M1 TELAR to fire, studies and evaluates the air situation,¹⁵ and chooses aerial targets to shoot down; identifies aerial targets (friend-or-foe) and launches missiles from the Buk-M1 TELAR. The Buk-M1 TELAR operators (the operator and the senior operator) detect and capture the aerial target, monitor the target tracking process, and use indicator screens to determine whether the target has been destroyed by the explosion of the surface-to-air missile. The driver/mechanic of the combat crew is involved in Buk-M1 TELAR deployment (demobilization); turns on (off) the power supply system and monitors its operation. Buk-M1 TELAR hardware features a high level of automation. While the Buk-M1 TELAR is normally operated by a full combat crew, its high level of automation essentially allows performing combat operations by an incomplete combat crew. In fact, all functions can be performed by the TELAR commander alone.

---

¹³ Picture by Skorik.

¹⁴ Picture by Skorik.

¹⁵ Evaluation of the air situation means that this evaluation is carried out by commander of Buk-M1 TELAR for determining the number and conditions of incoming targets expected in the launch area, clarification of their characteristics, including single target, group target, aircraft, helicopter, missile, faulty target, etc. The commander also confirms the existence of friendly aircrafts and defines other targets followed by other Buk-M1 TELARs.

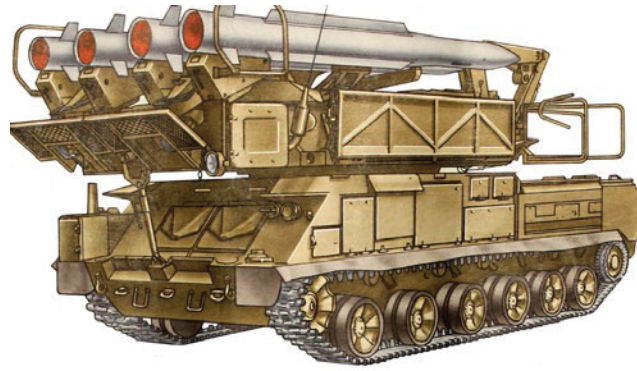
Figure 5. Workstations of the combat crew of the Buk-M1 TELAR (9A310M1)¹⁶

14. The launcher-loader module of the Buk-M1 system can store, transport, and load up to eight missiles (image in Figure 6).¹⁷ Four missiles sit in the launching rack and can be launched via commands from the Buk-M1 TELAR during combat operations. Four more missiles sit in transport cradles. In the context of firing operations, the launcher-loader module can be viewed as a remote launcher controlled via commands from the Buk-M1 TELAR.

---

¹⁶ Picture by Skorik.

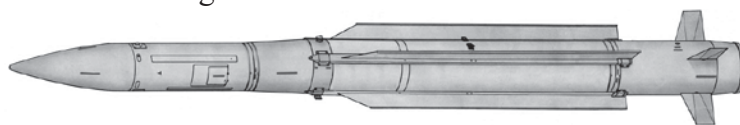
¹⁷ A. B. Skorik, *Composition, Technical Use and Combat Operation of Primary Units of Surface-to-air Missile System Buk-M1*. Study Guide (2018), p. 46 (Annex 497).

Figure 6: General view of the Buk-M1 launcher-loader module.¹⁸

15. The Buk-M1 SAM system uses solid-fuel single-stage surface-to-air missiles.¹⁹ The missiles have a radar guidance system with a semi-active operating principle and a high-explosive fragmentation payload. At the initial stage of the flight, the trajectory is adjusted using radio signals from the Buk-M1 TELAR. At the final stage of the flight, the trajectory is adjusted by self-guidance.²⁰ A payload weighing 70 kilograms destroys aerial targets. The payload is detonated using a radio detonator.²¹ The shock wave and fragments are the damaging agents of the missile.²²

16. The system allows using two types of missiles in combat operations: 9M38M1 and 9M38. While both missiles look almost identical and have the same underlying designs, the 9M38M1 surface-to-air missile has more advanced radioelectronic equipment that has an increased guidance range and firing altitude (image in Figure 7).²³ The kill zones of the 9M38M1 and 9M38 surface-to-air missiles differ in many ways. Figure 8 shows vertical cross-sections of the kill zone when different types of missiles are fired.²⁴ The 9M38M1 guided surface-to-air missile is designed to take down aerodynamic targets, cruise missiles, anti-ship missiles, helicopters (including helicopters hovering at extremely low altitudes) as well as radar-contrast above-water targets.

Figure 7: 9M38M1 guided surface-to-air missile²⁵

---

¹⁸ *Ibid.* (Annex 497).

¹⁹ Missile 9M38M1. Technical Guide. 9M38M1.0000.000 TO., p. 39 (1984) (Annex 482).

²⁰ *Ibid.* p. 29-30 (Annex 482).

²¹ *Ibid.* p. 77 (Annex 482).

²² *Ibid.* (Annex 482)

²³ *See. supra, note 17, p. 21.*

²⁴ *See. supra, note 17, p. 12.*

²⁵ *See. supra, note 17, p. 21.*

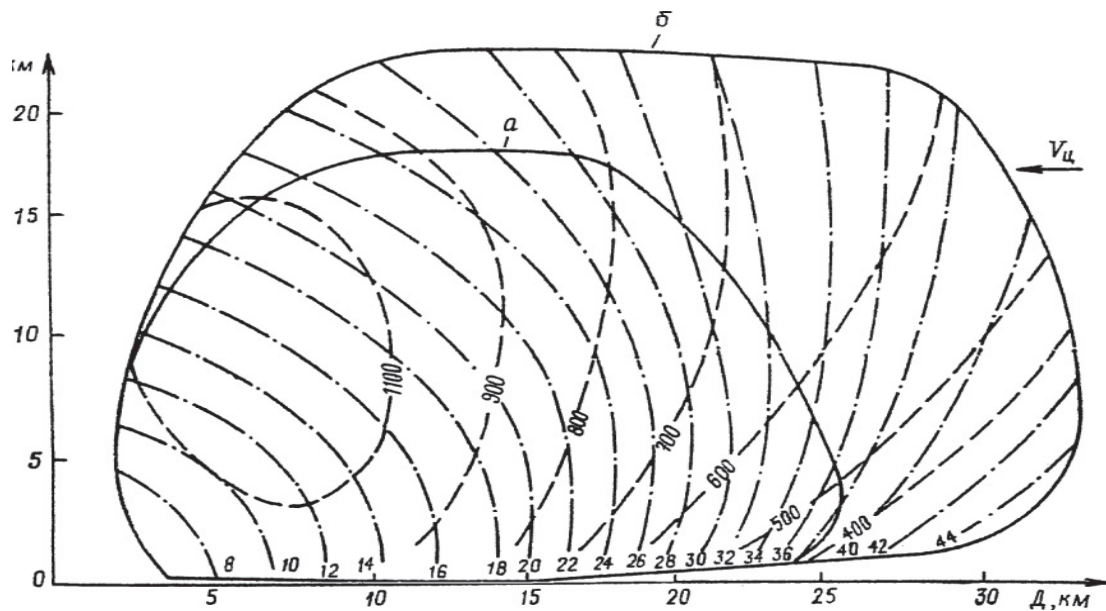

Figure 8. Vertical cross-sections of the kill zone when different types of missile are fired: a) when 9M38 missiles are fired; b) when 9M38M1 missiles are fired.²⁶

17. While the Buk-M1 TELAR normally operates as part of the entire complex system, the technical capabilities of the Buk-M1 TELAR enable it to carry out combat operations in autonomous mode. The operation of the Buk-M1 TELAR as part of the Buk-M1 SAM system (Part III) and in autonomous mode (Part IV) is described in more detail below.

III. Operation of the Buk-M1 SAM system

18. Combat operations of the BUK-M1 SAM system are carried out under control from the combat control center. The Buk-M1 TELAR normally fires at aerial targets either under the control of the combat control center, the centralized control mode, or while being monitored by the combat control center, the standalone target location mode. In centralized control mode, the Buk-M1 TELAR receives information about the target directly from the combat control center, and the entire process of Buk-M1 TELAR operation is controlled by the combat control center. In standalone target location mode, the combat control center gives instructions to the Buk-M1 TELAR to operate in a specific sector of the airspace, within which the Buk-M1 TELAR is assigned to locate and destroy targets on its own.

19. I will first explain the operation of the Buk-M1 SAM system in centralized control mode. The primary operational phases of the Buk-M1 SAM system are: 1) target detection; 2) target identification; 3) target acquisition; and 4) target destruction.

20. The target locator performs the primary target detection task by scanning the airspace and displaying the information about the air space on the target locator screens.²⁷

²⁶ See. *supra*, note 17, p.12.

The indicator screens display all aerial targets and information about the distance to them, their azimuth and altitude. The target locator also automatically performs friend-or-foe identification without operator involvement, and relays all detected targets with the friend-or-foe attributes to the combat control center. The friend-or-foe identification task is implemented with the help of dedicated “Password” friend-or-foe identification hardware that can automatically distinguish friendly forces and weapons from those of the enemy. Identification is performed by a package of radioelectronic equipment that generates a query signal and verifies the return signal that helps identify friendly forces based on an encoded signal. The principle of friend-or-foe identification is described below in more detail. International civilian aircrafts without “Password” identification hardware are relayed from the target locator to the combat control center with the “unidentified” attribute. The target locator scans the airspace in a 360° angle with a range of up to 160 km.²⁸

21. The target identification stage is carried out by the combat control center that processes information received from the target locator. The combat control center automatically selects and captures up to 15 targets as information about them arrives from the target locator and then determines their speed and coordinates (begins tracking).²⁹ The next task automatically performed by the combat control center involves allocating up to 6 targets among the Buk-M1 TELARs depending on the time of arrival and the time that the target spends in the kill zone. The operators in the combat control center monitor the automatic identification process and adjust the allocation of targets among the Buk-M1 TELARs based on information about the air situation. The operators of the combat control center make the relevant decisions based on the information about the air space (including civilian air traffic information) received from the Radio-Technical Troops of the Air Force and their radars.

22. At the target acquisition stage, the Buk-M1 TELAR automatically receives information from the combat control center about the target coordinates, target speed, and attribute (single or group target, etc.). The launcher and radar of the Buk-M1 TELAR automatically turn to face in the direction of the target and begin scanning in a narrow sector that allows quick target acquisition (the scanning zone time is 2 seconds). Within the narrow scanning sector, the Buk-M1 TELAR commander observes on the monitor the target identification mark shaped as a straight line that reflects the distance to the target, as well as

---

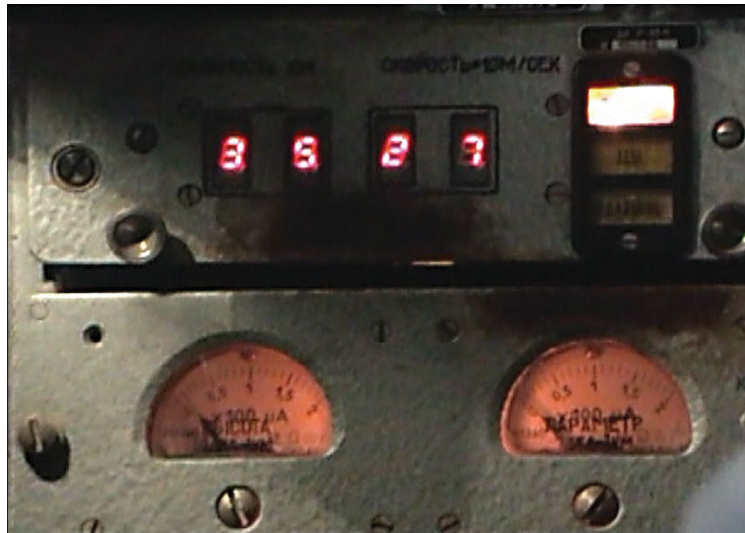
²⁷ V.I. Zverev and others, *Military Equipment of Radio-Technical Units of Air Defense Forces. Radar Station 9C18M1. Study Guide*, pp. 8-9 (2005) (Annex 488).

²⁸ *Ibid.* (Annex 488).

²⁹ G. M. Zebritskiy, A.S. Kiriliuk, V.V. Lekianchuk, P.Y. Hil, *Composition, Technical Use and Combat Operation of Command Control Center of Buk-M1 SAM. Part II, Command Control Center 9C470M1. Study Guide*, pp. 9-10, (2005) (Annex 489).

marks of other objects displayed on the radar. The Buk-M1 TELAR commander additionally observes information about the distance to the target and the speed of the target (based on data from the combat control center) displayed on the digital indicator screen, as well as information on the target's altitude and target motion parameters reflected on arrow indicators (see Figure 9).

Figure 9: Digital indicator of target distance (left above) and speed (right above) and arrow indicator of target altitude (left below) and motion parameters (right below)³⁰

23. After the target has been detected, the Buk-M1 TELAR commander performs friend-or-foe target identification. The senior operator with the help of the aiming indicator screen and the operator with the help of the cross-hairs mark monitor the situation in the air simultaneously with the Buk-M1 TELAR commander (see Figure 10). Upon detecting a target on the aiming indicator screen, the operator acquires the target and begins its automatic tracking by aligning the cross-hairs mark with the position of the target mark (see Figure 11). After the target has been acquired for automatic tracking, the TELAR automatically determines the type of target: aerodynamic, ballistic, or helicopter. The second operator monitors the target on the indicator screen and can additionally identify the target based on its image (see Figure 12), while the Buk-M1 TELAR commander additionally identifies the target based on its acoustic portrait.

---

³⁰ Pictures by Skorik.

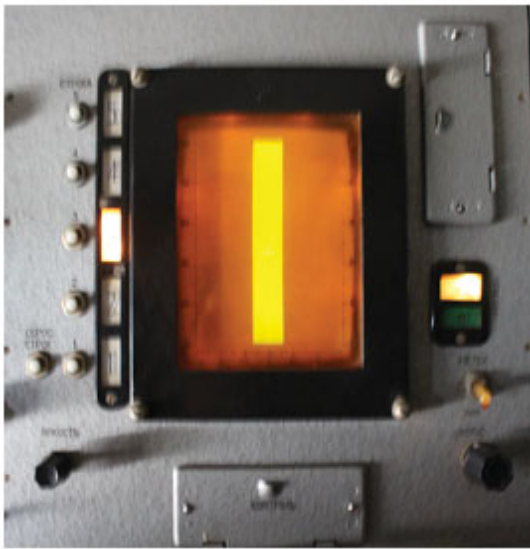

Figure 10: Aiming indicator screen³¹

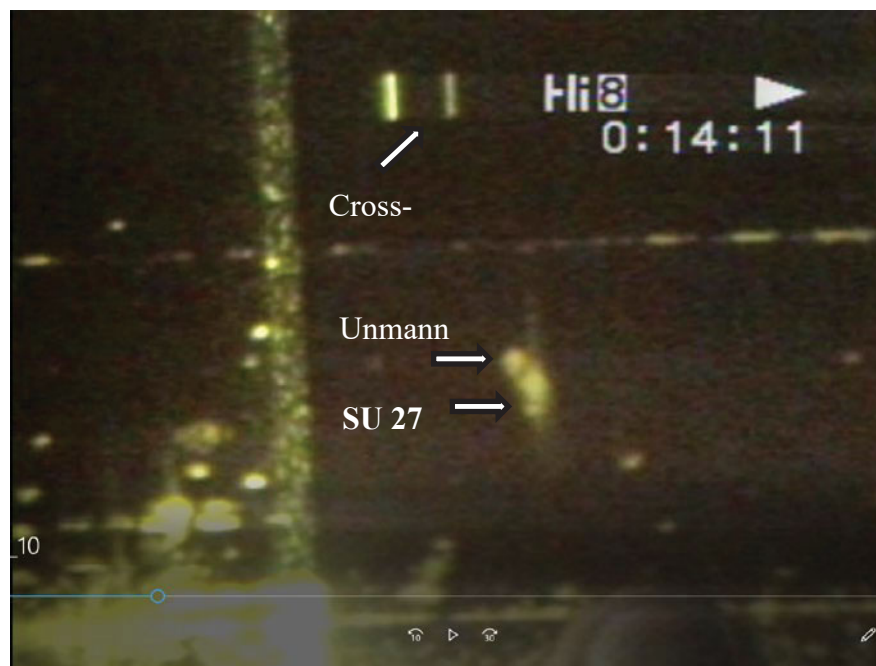

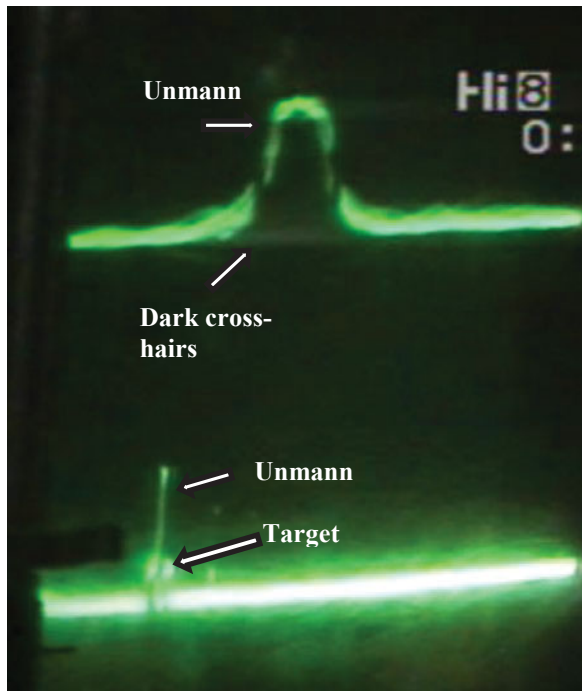
Figure 11: Aiming at a group target and alignment of the cross-hairs with the target position.³²

---

³¹ Pictures by Skorik.

24. An experienced Buk-M1 TELAR commander and operator can fairly accurately identify the target based on its parameters (dimensions, jet engines, if any). Figure 12 shows that the propeller of the Orlan-10 unmanned aerial vehicle causes additional signal modulation compared to the jet-engine Reys unmanned aerial vehicle. The signal returned by a Mi-8 helicopter has an even more pronounced modulation. The indicator screen clearly shows the moment when the missile detonated and destroyed the unmanned aerial vehicle. The altitude and speed of different types of aircraft (see Figure 9) are additional identification factors. However, judging from my experience teaching cadets and officers, combat crews rarely considered these factors in a highly stressful combat situation when they consider initial firing data.

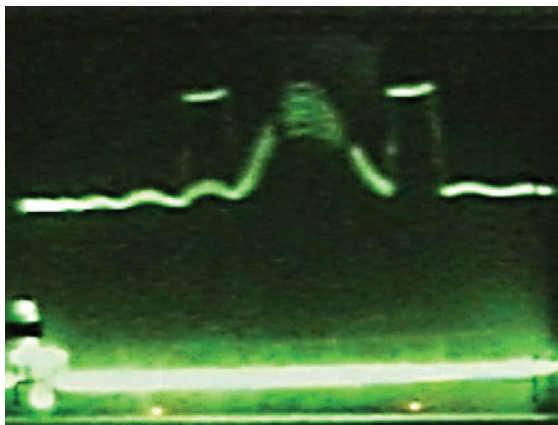
25. At the target destruction stage, the TELAR commander considers the target's position relative to its kill zone. If the target is located within the launch zone, the commander launches the missile, if the combat control center has issued a launch authorization command. The Buk-M1 TELAR operator can abort target destruction after the missile launch by turning off the radar before the target has been destroyed, which activates the missile self-destruct sequence. As a result, the missile destroys itself before destroying the target.

Signal of the Reys

Signal of the Orlan-10

Signal of the Mi-8 helicopter

Destruction of the unmanned aerial vehicle by a guided surface-to-air missile

Figure 12. View of the indicator screen of the second operator tracking a jet-engine unmanned aerial vehicle (Reys), a piston motor unmanned aerial vehicle (Orlan-10), a Mi-8 helicopter; at the moment of unmanned aerial vehicle destruction by a guided surface-to-air missile³³

26. As I discussed above in paragraph 18, the Buk-M1 TELAR can fire at aerial targets in the standalone target location mode while being monitored by the combat control center. I will now discuss this mode of operation of the Buk-M1 TELAR. This mode is primarily different from the centralized control mode in that the Buk-M1 TELAR performs a standalone search for targets within the sector determined by the combat control center. In other words, in this mode the combat control center does not automatically relay target instructions to the Buk-M1 TELAR at the target detection and identification stage as

³³ Photo by Skorik.

described in paragraphs 20-21. In the standalone target location mode, the combat control center specifies the location sector by determining the center of the location sector in terms of the azimuth and selecting the target location echelon in terms of the altitude (target detection at low and medium altitudes or target detection at medium and high altitudes). For example, the combat control center can give an assignment to the Buk-M1 TELAR to search for a target at lower altitude in the sector from 30 to 150 degree in azimuth. The remaining phases of operation, including target acquisition and destruction, are carried out in the same way as during the centralized control mode.

IV. Operation of the Buk-M1 TELAR in autonomous mode.

27. The technical capabilities of the Buk-M1 TELAR enable it to carry out combat operations in autonomous mode, by which I mean without the involvement of other Buk-M1 SAM system elements and without coordinating its operations with the combat control center and anti-aircraft defense forces. In this mode, the Buk-M1 TELAR commander makes an independent decision to locate, detect, and destroy a target based on the combat mission at hand.

28. Judging from my own experience and practice in using the Buk-M1 SAM system, autonomous operation of the Buk-M1 TELAR poses a threat to friendly aircraft. This is due to the fact that the Buk-M1 TELAR commander has limited information when assessing the situation in the air. Moreover, the technical capabilities of the Buk-M1 TELAR do not make it possible to accurately tell civilian aircraft from military targets. This is due to the following key factors: 1) The Buk-M1 TELAR does not have transponders currently used on civilian aircraft, as described below; 2) Information on Buk-M1 TELAR indicator screens makes military aircraft practically indistinguishable from civilian aircraft in terms of their signal attributes. In light of this, modern practice of combat use of the Buk-M1 TELAR involves close coordination with the command center of the Armed Forces, including cooperation with radio-technical troops of the Air Force with the use of modern communications solutions.

29. As for the Buk-M1 TELAR survival under the conditions of modern anti-aircraft warfare, the time of Buk-M1 TELAR operation between the start of target location and the missile launch generally should not exceed 20 to 24 seconds.³⁴ This time span is determined by the combat capabilities of the Buk-M1 TELAR and the ability of the enemy aircraft to detect, jam, and destroy anti-aircraft defense systems. When the Buk-M1 TELAR is operated in autonomous mode, the Buk-M1 TELAR commander has much less time to

---

³⁴ *See. supra*, note 17, p. 13.

make the decision to destroy the target, on account of the need to spend additional time evaluating the situation in the air.

30. When the Buk-M1 TELAR is operated by an incomplete combat crew or by the commander single-handedly, these factors greatly complicate operations. Under such conditions, the risk of detection and destruction of the Buk –M1 TELAR by the enemy increases considerably. Such conditions create a substantial burden on the combat crew. The highly stressful conditions are further exacerbated by the need to make independent decisions in a combat situation without support from the combat control center, including the additional information it provides, and radio-technical troops of the Air Force. The complex situation greatly increases the probability of incorrect assessment of the situation in the air. As mentioned earlier, in a highly stressful situation during autonomous operation the crew of the Buk-M1 TELAR will hardly have time to pay attention to such factors as target altitude and speed, specifics of signal modulation that would otherwise allow an operator to determine the type of target and making an informed and independent decision as to whether or not the identified object is a legitimate target.

V. Specific considerations of Buk-M1 TELAR operation in the presence of civilian aircraft.

31. The Buk-M1 SAM system is very seldom used in situations where the airspace is open to civilian aircraft. Moreover, operation of the Buk-M1 TELAR in autonomous mode can be extremely dangerous for civilian aircraft as explained above. This is partly due to the limited capability of the Buk-M1 TELAR to identify “friendly” aircraft. As mentioned earlier, this technical capability is implemented in the Buk-M1 TELAR as part of the friend-or-foe identification system. However, this system is not capable of effectively ensuring the safety of civilian aircrafts. Below is a detailed description of the operational features of the friend-or-foe identification system designed to identify friendly military aircraft, followed by the specific considerations of Buk-M1 TELAR operation in the presence of civilian aircrafts.

32. The friend-or-foe identification task is implemented with the help of dedicated friend-or-foe identification hardware. Only two friend-or-foe identification systems currently exist in the world: on the one hand – Russia and CIS member states (the “Password” joint system for friend-or-foe radar identification), and on the other hand – the USA and NATO member states (the MK12 radar identification system).³⁵ In the context of the Buk-M1 SAM

---

³⁵ Mikhail Hodarenko, “Password” is almost silent. Independent Military Review (15 December 2000) http://nvo.ng.ru/armament/2000-12-15/6_parol.html (Annex 500).

system, this means that all Buk-M1 TELARs and target locators are equipped with sets of “Password” friend-or-for identification equipment.³⁶

33. The operating principle of the “Password” system is as follows. The Buk-M1 TELAR radar has a transmitter that relays an encoded query signal into the space via the radar antenna.³⁷ The query signal is encoded using dedicated algorithms that are modified at specific time intervals. All friendly military aircraft also have a set of “Password” hardware onboard.³⁸ After receiving the query signal, the “Password” hardware onboard the aircraft analyzes the code of the query signal. If the code matches the code installed on the aircraft, an encoded return signal is sent from the aircraft. The “Password” hardware of the Buk-M1 TELAR analyzes the incoming return signal. If it matches the valid codes, the indicator screens of the commander and the senior operator show a distinctive “I am friendly” symbol next to the target mark. In this case, the Buk-M1 TELAR commander disables the weapons. In this mode, the “Password” equipment prevents a missile launch.

34. The Buk-M1 TELAR radar does not have transponders (transmitter-responders) used in foreign-made civilian aircraft, making it impossible to identify foreign civilian aircraft based on return signals. However, the civilian aircraft identification system is effectively implemented in radar systems of civilian air traffic control systems. Each command center of radio-radar forces has a dedicated team tasked with monitoring civilian air traffic. This team cooperates with the civilian air traffic control system in monitoring the traffic of civilian aircraft in the airspace. Command centers of radio-radar forces relay information about civilian aircraft and helicopters to command centers of the Armed Forces, from which this information is further relayed via the notification network to units of anti-aircraft defense forces. The command center of the Air Force in the area of operations is also manned by aviation, radio-radar forces, and anti-aircraft defense forces professionals who jointly carry out the tasks of monitoring the airspace and controlling the combat operations of the personnel and resources of the anti-aircraft defense forces and fighter jets. It also stands to mention that the commander of the unit with an armed Buk-M1 SAM system establishes communication with the nearest unit of radio-radar forces to receive air situation updates. Therefore, if the Buk-M1 SAM system operates in coordination with the combat control center, information from radio-radar forces about civilian air traffic will be brought to the attention of the commander of the Buk-M1 battery in a timely manner, thereby substantially reducing the risk of attacks on civilian aircraft.

---

³⁶ *See. supra*, note 17, pp. 77-80.

³⁷ *See. supra*, note 17, pp. 77-80.

³⁸ *See. supra*, note 17, pp. 77-80.

35. It is important to understand that the traffic safety of not just civilian aviation but also friendly military aviation cannot be fully ensured using only hardware systems as described above. As mentioned earlier, the stressful nature of the combat situation plays a big role here along with the focus of the training of Buk-M1 TELAR operators. In the case of the Buk-M1 SAM system, the differences between the training of Buk-M1 TELAR crews and combat control center crews are crucial.

36. Buk-M1 TELAR operators are trained to quickly locate the target and destroy it with lightning speed and accuracy, since the Buk-M1 TELAR normally operates in coordination with the command center of the Armed Forces where all the key decision-making takes place. Buk-M1 TELAR indicator screen output changes 5 times in the space of 4 seconds during target tracking, while an inexperienced specialist has a very hard time telling target marks from marks representing local landmarks, clouds, or other false marks.

37. Combat crews of the Buk-M1 TELAR are trained to reflexively act with lightning speed yet optimally when detecting and destroying aerial targets of the enemy. The combat crew are trained to act automatically under the conditions of a duel with an airborne enemy. The outcome of this duel more often than not depends on who fires first.

38. The training of combat control center crews is different in that these professionals are taught to process large arrays of data, and know how to analyze this information. These crews can assess the air situation and make decisions much more effectively using the above-mentioned sources of information. If a civilian aircraft without a return signal has been detected in the airspace above the battle field, the combat control center operator can generate a specific target indication for the Buk-M1 TELAR with the FORBIDDEN TARGET (FBT) attribute, in which case the target that must not be fired at is appropriately marked on the screen of the Buk-M1 TELAR commander.

39. In my opinion, it is virtually impossible to ensure the desired level of safety in a situation where civilian aircraft are present in the airspace during Buk-M1 TELAR operation in autonomous mode. The technical capabilities of the Buk-M1 TELAR in autonomous mode do not make it possible to distinguish a civilian aircraft from a military one, and this situation is further exacerbated under highly stressful conditions experienced by the combat crew of the Buk-M1 TELAR.

40. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in the city of Kharkiv, Ukraine, on 6 of June 2018.

By: [Signature]
Anatolii Skorik

Attachments:

CV (Resume)

Anatolii Skoryk

134/16 Akademika Pavlova St., 304
Kharkiv, Ukraine
+ 38 050 302 3509
anatolii.skoryk.65@gmail.com

CURRICULUM VITAE

May 11, 2018

Candidate of Technical Sciences in Armaments and Military Equipment
(Diploma DK No. 000712 of May 21, 1998)

Scientific Position: Assistant Professor, Department of Combat Employment of Anti-Aircraft
Missile Troops (Assistant Professor Certificate 12DTs No. 016041 of December 22, 2006)

<https://orcid.org/0000-0002-4327-8796>

Place of work / job title: Assistant Professor, Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force
University

SCIENTIFIC PROFILE

Air defense systems, surface-to-air missiles (SAM), guidance systems

AREA OF RESEARCH

Theory of construction and combat employment of weapon systems using network-centric
warfare technology. Guidance system modeling

PUBLICATIONS

Published 105 scientific works (articles, conference reports, scientific research reports)

Work Experience and Education

1986: Graduated from Dnipropetrovsk Higher Air Defense Anti-Aircraft Missile
Command Academy with a gold medal [for exceptional academic performance] and was
assigned for continued military service to a military unit located in the City of Polyarnyi,
Murmansk Oblast [administrative region]; served there until 1990

1990–1993: Full-time graduate school at Marshal of the Soviet Union L.O. Govorov
Military Air Defense Radio Engineering Academy, City of Kharkiv

November 1993: Upon graduation from the graduate military school, appointed to the
position of Instructor with Kharkiv Military University

1998: Awarded a Candidate's degree

2006: Lectured in People's Republic of China

February 1999–July 2008: Served as Assistant Professor with Kharkiv Air Force
University

July 2008: Filed for discharge from the Armed Forces of Ukraine

November 2009–present time: Employed by Kharkiv Air Force University as Assistant
Professor

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СУД ООН

**ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ О БОРЬБЕ С
ФИНАНСИРОВАНИЕ ТЕРРОРИЗМА И МЕЖДУНАРОДНОЙ
КОНВЕНЦИИ О ЛИКВИДАЦИИ ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ
ДИСКРИМИНАЦИИ**

УКРАИНА

против

РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

**ЭКСПЕРТНЫЙ ДОКЛАД КАНДИДАТА ТЕХНИЧЕСКИХ НАУК
АНАТОЛИЯ СКОРИКА**

I. Введение

1. Меня зовут Анатолий Скорик. Я доцент Харьковского национального университета воздушных сил имени Ивана Кожедуба (Харьковский университет воздушных сил), полковник запаса Вооруженных сил Украины. Харьковский университет воздушных сил является государственным учебным заведением Министерства обороны Украины, осуществляющий подготовку военных специалистов в области авиации, радиотехнических систем, зенитных ракетных комплексов и систем автоматического управления. В 1986 году я окончил с отличием Днепропетровское высшее училище противовоздушной обороны для командного состава. В 1990-1993 годах окончил адъюнктуру в Военной инженерной радиотехнической академии имени Маршала Советского Союза Л.О. Говорова. В 1998 году защитил кандидатскую диссертацию по специальности вооружение и военная техника. Тема диссертации и область моих научных интересов связаны с построением систем наведения зенитных управляемых ракет и боевым применением зенитных ракетных комплексов. Начиная с 1993 года, я преподаю в Харьковском университете воздушных сил на факультете зенитных ракетных войск. В 2005 г. с группой преподавателей университета выезжал в Китай для чтения курса лекций. Принимал участие в подготовке военных специалистов в области систем противовоздушной обороны из Грузии, Азербайджана и других государств. В должности ведущего научного сотрудника принимал участие в научно-исследовательских работах в рамках украинских проектов по созданию систем противовоздушной обороны.

2. В рамках прохождения военной службы многократно участвовал в проведении учебно-боевых стрельб с зенитно-ракетных комплексов (ЗРК) большой дальности. В дальнейшем участвовал в проведении учебно-боевых стрельб ЗРК Бук-М1. В рамках подготовки военных специалистов в Харьковском университете воздушных сил на постоянной основе осуществляю практическую подготовку курсантов по вопросам эксплуатации и боевого применения ЗРК Бук-М1.

3. Я преподаю зенитно-ракетный комплекс Бук-М1 более 15 лет и готовлю специалистов в этой области. В качестве доцента я читал также лекции, связанные с построением и боевым применением зенитных ракетных комплексов и систем противовоздушной обороны большой, средней и малой дальности (С-200, С-300 и ЗРК Бук-М1).

4. Я являюсь автором 105 научных публикаций на различные темы, касающиеся систем противовоздушной обороны, включая С-200, С-300 и Бук-М1.

5. Ко мне обратились с заданием подготовить этот экспертный доклад о нижеследующем:

- Описание зенитно-ракетного комплекса (ЗРК) Бук-М1;

- Работа ЗРК Бук-М1;
- Работа самоходной огневой установки ЗРК Бук-М1 (СОУ Бук-М1) в автономном режиме;
- Особенности функционирования СОУ Бук-М1 в условиях наличия гражданской авиации.

II. Описание зенитно-ракетного комплекса Бук-М1

6. Бук-М1 представляет собой мобильный зенитный ракетный комплекс (ЗРК) малой дальности, разработанный в Советском Союзе. В 1958 г в СССР началась разработка мобильного ЗРК для противовоздушной обороны (ПВО) сухопутных войск.¹ В 1966 г данный ЗРК был разработан и принят на вооружение под индексом 2К12 Куб. В последующие годы были продолжены работы по совершенствованию комплекса, в результате к 1979 году был принят на вооружение новый ЗРК Бук. Дальнейшие работы по модернизации привели к созданию ЗРК Бук-М1, который был принят на вооружение войск противовоздушной обороны (ПВО) сухопутных войск в 1983 году.² У нового зенитно-ракетного комплекса были значительно улучшены ряд основных характеристик. Была значительно увеличена зона поражения и возросла вероятность поражения крылатых ракет и вертолетов.

7. Следующий этап модернизации ЗРК Бук продолжился в начале 90-х годов. Войсковой ЗРК Бук-М1-2, разработанный в период с 1994 по 1997 г, представлял собой дальнейшее развитие ЗРК Бук-М1. За счет использования новой высокоэффективной зенитно-управляемой ракеты (9М317), значительно повысились тактико-технические характеристики ЗРК. Высота поражения возросла до 25 км, а зона поражения на средних и больших высотах увеличилась до 42 км.³ Кроме того, ЗРК получил возможность стрельбы по надводным и наземным радиоконтрастным целям. В 1998 году ЗРК Бук-М1-2 приняли на вооружение армии России.⁴ В 2008 году на вооружение России поступает ЗРК Бук-М2, в котором используются новые самоходные огневые установки с фазированной антенной решеткой и вводится радиолокатор подсвета и наведения (РПН), обеспечивающий значительное увеличение дальности стрельбы по крылатым ракетам.⁵

¹ Е. А. Пигин, История и тенденции развития мобильных зенитных ракетных комплексов средней дальности для противовоздушной обороны сухопутных войск, Радиотехника и Электроника, Т. 12. № 2, стр. 15 (2005) (Приложение 487).

² *Ibid.* стр. 16 (Приложение 487).

³ *Ibid.* стр. 17 (Приложение 487).

⁴ *Ibid.* (Приложение 487).

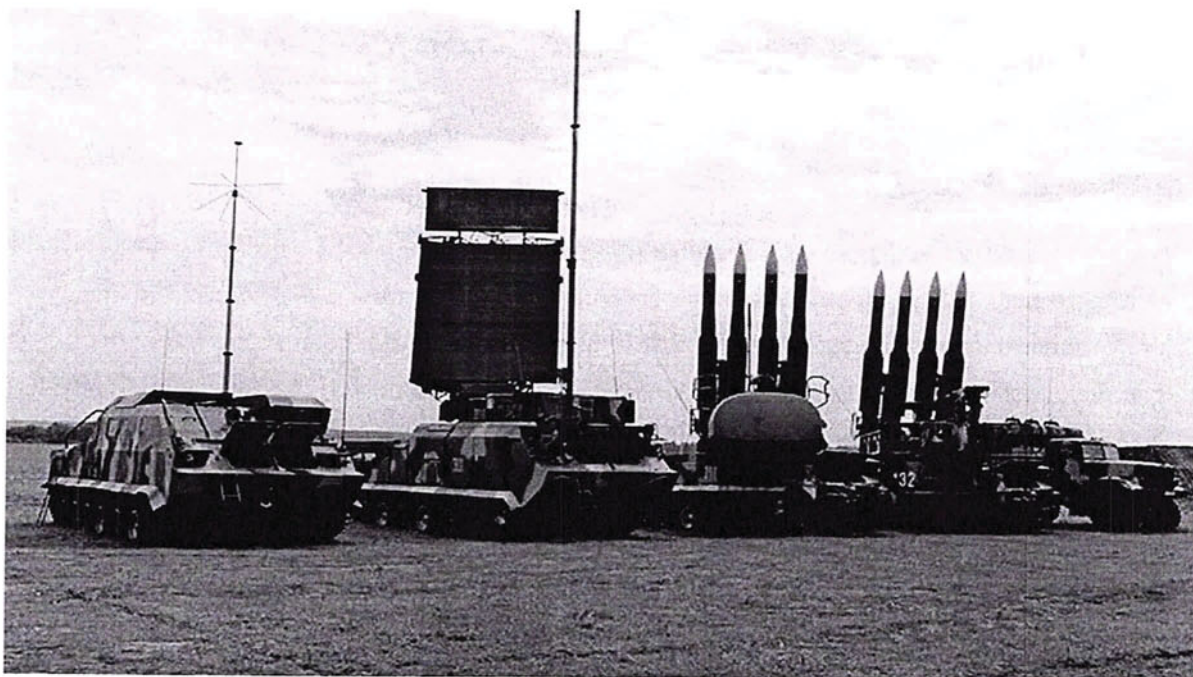
⁵ К. Рябов, *Зенитные ракетные комплексы семейства «Бук»*, Военное обозрение (3 августа 2015 года) <https://topwar.ru/79989-zenitnye-raketnye-kompleksy-semeystva-buk.html> (Приложение 499).

Дальнейшее совершенствование ЗРК Бук-М2 привело к принятию на вооружение в России в 2015 году ЗРК Бук-М3, который сохранив общую структуру ЗРК Бук-М2, кардинально превосходит его по основным тактико-техническим характеристикам.⁶

8. ЗРК Бук-М1 предназначен для уничтожения самолетов армейской, тактической и стратегической авиации, вертолетов огневой поддержки, крылатых ракет и беспилотных летательных аппаратов на дальностях от 3 до 32 км, летящих на высотах от 15 до 22 000 метров со скоростями до 830 м/с. ЗРК Бук-М1 имеет высокую вероятность поражения цели. Этот комплекс способен эффективно противостоять массированным налетам вражеской авиации и прикрыть войска или военно-промышленные объекты.

9. В состав боевых ЗРК «Бук-М1» входят: пункт боевого управления, радиолокационная станция обзора и целеуказания, шесть самоходных огневых установок (СОУ Бук-М1) и три пусковых заряжающих установки. В качестве базы для указанных машин используется гусеничное шасси, что обеспечивает высокую проходимость, маневренность и скорость развертывания комплекса.

Рисунок 1. Зенитно-Ракетный Комплекс Бук-М1. Пункт боевого управления (слева), радиолокационная станция обзора и целеуказания (вторая слева), самоходная огневая установка (третья слева), пусковая заряжающая установка (вторая справа), и транспортная машина (справа).⁷

⁶ А.В. Карпенко, Зенитный ракетный комплекс 9К317М «БУК-М3», Военно-Технический Сборник «Невский Бастион», <http://nevskii-bastion.ru/buk-m3> (Приложение 498).

⁷ Зенитно-ракетный комплекс ЗРК «Бук-М1» — история создания и описание (30 мая 2018 года) <https://militaryarms.ru/boepripsy/rakety/buk-m1/>

10. Пункт боевого управления предназначен для автоматизированного управления работой и боевыми действиями средств ЗРК Бук-М1 (Изоб. на рис. 2).⁸ Пункт боевого управления может обрабатывать информацию о 75 воздушных целях, выдавать до 6 целеуказаний, предупреждает о полете дружественной авиации, обеспечивает прием и обработку информации от вышестоящего командного пункта, радиолокационной станции обзора и целеуказания, шести СОУ Бук-М1. При развертывании на командном пункте ЗРК Бук-М1 подвижного узла связи (командно-штабная машина) имеется возможность получения информации от других подразделений войск противовоздушной обороны (ПВО) и радиотехнических войск.⁹ Пункт боевого управления производит идентификацию воздушных целей, определяет наиболее опасные из них, выдает боевые задания каждой СОУ Бук-М1, а также собирает и обрабатывает информацию о воздушной обстановке и ходе боевых действий.

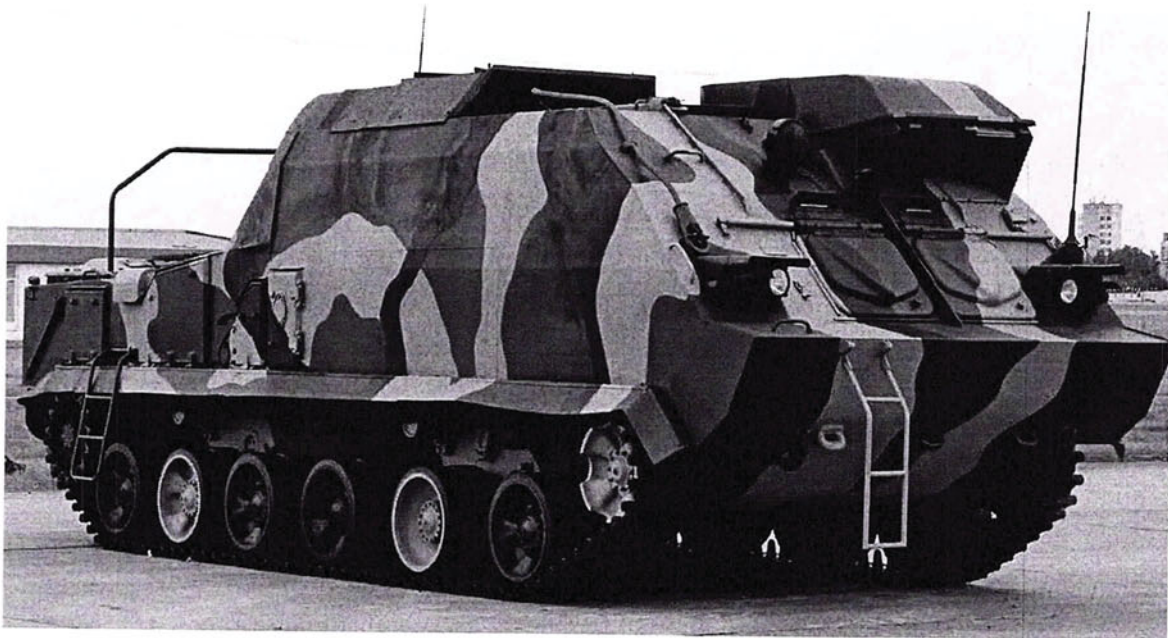

Рисунок 2. Общий вид пункта боевого управления (9S470M1).¹⁰

11. Радиолокационная станция обзора и целеуказания осуществляет обзор воздушного пространства, обнаруживает воздушные объекты, определяет их государственную принадлежность (свой/чужой) и измеряет координаты (Изоб. на рис. 3). Радиолокационная станция обзора и целеуказания способна обнаруживать воздушные

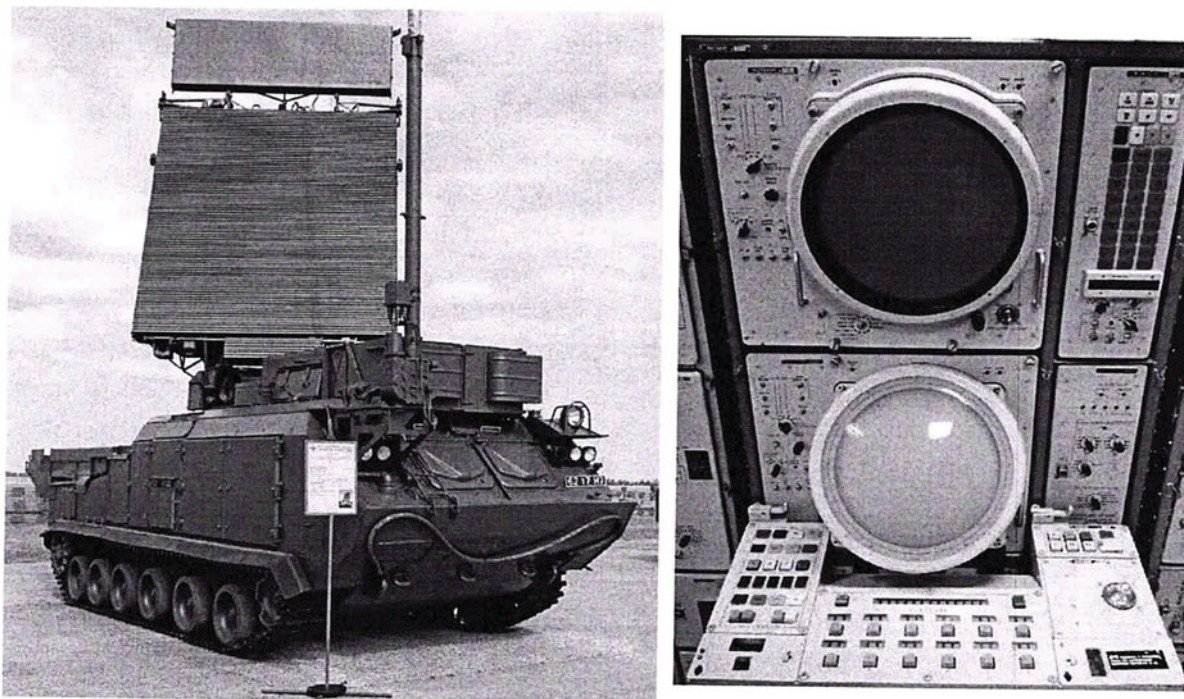
⁸ Скорик А.Б., Фролов О.Д., Нікіфоров І.А., Галицький О.Ф., Моргун Є.В., Побудова, Технічна Експлуатація та Бойове Застосування Засобів Зенітних Ракетних Комплексів Малої Дальності. Самохідна Вогнева Установка 9А310М1. Конспект Лекцій. . Ч.1 стр. 14 (2017) (Приложение 497).

⁹ *Ibid.* стр.15 (Приложение 497).

¹⁰ Фото сделанное А.Б. Скориком

цели на высоте до 25 и дальности до 160 километров. Радиолокационная станция обзора и целеуказания, как правило, работает в автоматическом режиме без вмешательства операторов и передает данные о целях на пункт боевого управления. Работа операторов нужна в условиях помех и наличия большого количества ложных отметок.¹¹

Рисунок 3. Радиолокационная станция обзора и целеуказания (9С18М1) и индикаторы рабочего места операторов РЛС.¹²

12. Самоходная огневая установка (СОУ Бук-М1) является автономным боевым средством, предназначенным для ведения стрельбы зенитными ракетами по воздушным целям (Изоб. на рис. 4). СОУ Бук-М1 оснащена четырьмя ракетами и радиолокационной станцией, способной обнаруживать воздушные цели, определять их дальность, скорость. СОУ Бук-М1 обеспечивает: поиск, обнаружение и опознавание (“свой-чужой”) воздушных целей; захват выбранной цели на сопровождение; распознавания типа сопровождаемой цели (аэродинамическая цель (например, самолет), баллистическая цель или вертолет); расчет зоны поражения и оценку условий стрельбы, пуск ракет и контроль поражения цели при подрыве ракет.

¹¹ Ложной отметкой является сигнал отображенный на экране РЛС в месте в котором нет цели. Причинами появления ложных отметок могут быть природные радиоволны, отражения от облаков, птиц и других объектов, и т.д.

¹² Фото сделанное А.Б. Скориком.

Рисунок 4. Самоходная огневая установка ЗРК Бук-М1 (9А310М1) на огневой позиции.¹³

13. СОУ Бук-М1, как правило, управляется боевым расчетом из 4 человек: командира СОУ Бук-М1, двух операторов и механика-водителя (*Изоб. на рис.5*).¹⁴ Командир СОУ Бук-М1 руководит работой боевого расчета СОУ Бук-М1; докладывает командиру зенитного ракетного подразделения о готовности СОУ Бук-М1 к стрельбе, изучает и оценивает воздушную обстановку,¹⁵ осуществляет выбор воздушных целей для обстрела; производит опознавание воздушных целей (свой-чужой), осуществляет пуск ракет с СОУ Бук-М1. Операторы СОУ Бук-М1 (старший оператор и оператор) производят обнаружение и захват воздушной цели, контролируют процесс сопровождения цели, оценивают по экранам индикаторов поражение цели при подрыве ракеты. Механик-водитель в составе расчета участвует в разворачивании (свертывании) СОУ Бук-М1; производит включение (выключение) системы электропитания и контролирует ее работу. В аппаратуре СОУ Бук-М1 высокий уровень автоматизации. Как правило, СОУ Бук-М1 управляется полным боевым расчетом, однако высокий уровень автоматизации, в

---

¹³ Фото сделанное А.Б. Скориком.

¹⁴ Фото сделанное А.Б. Скориком.

¹⁵ Оценка воздушной обстановки – это оценка, осуществляемая командиром СОУ Бук-М1, для выяснения количества и параметров движения воздушных целей, ожидаемых в зоне пуска ракет, уточнения их характеристик: одиночная, групповая, самолет, вертолет, крылатая ракета, ложная цель и т.д., уточнение наличия в воздухе своей (дружественной) авиации и определения целей, которые сопровождаются другими СОУ.

принципе позволяет проводить боевую работу неполным боевым расчетом, вплоть до выполнения всех функций командиром СОУ Бук-М1.

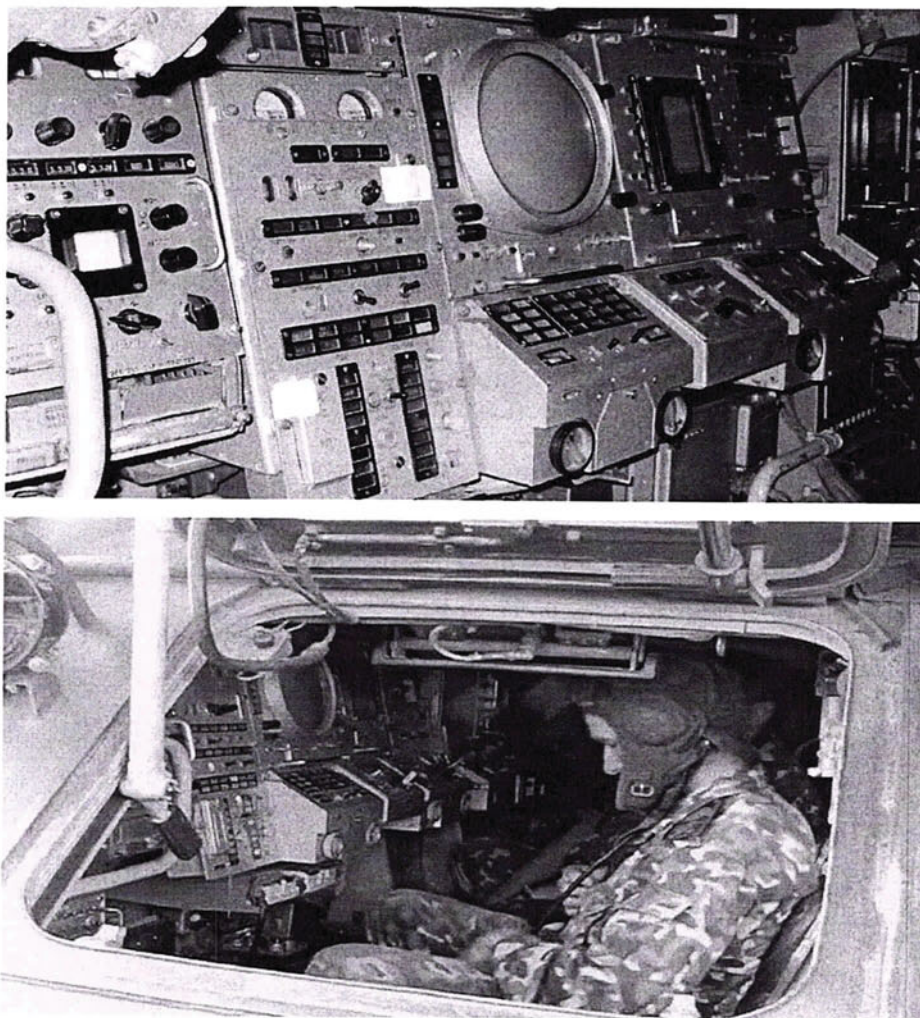

Рисунок 5. Рабочие места боевого расчета СОУ Бук-М1 (9А310М1)¹⁶

14. Пусковая заряжающая установка комплекса Бук-М1 может осуществлять хранение, перевозку до восьми ракет, а также осуществлять их погрузку (Изоб. на рис. 6).¹⁷ Четыре ракеты находятся на направляющих пускового устройства и при ведении боевой работы могут быть пущены по командам с СОУ Бук-М1. Еще 4 ракеты расположены на транспортных опорах. Во время стрельбы пусковую заряжающую установку можно рассматривать как дистанционно вынесенное пусковое устройство, управляемое по командам с СОУ Бук-М1.

¹⁶ Фото сделанное А.Б. Скориком.

¹⁷ А.Б. Скорик, Построение, техническая эксплуатация и боевое применение стартовых средств зенитного ракетного комплекса Бук-М1, Учебное Пособие, стр. 46, (2018) (Приложение 497).

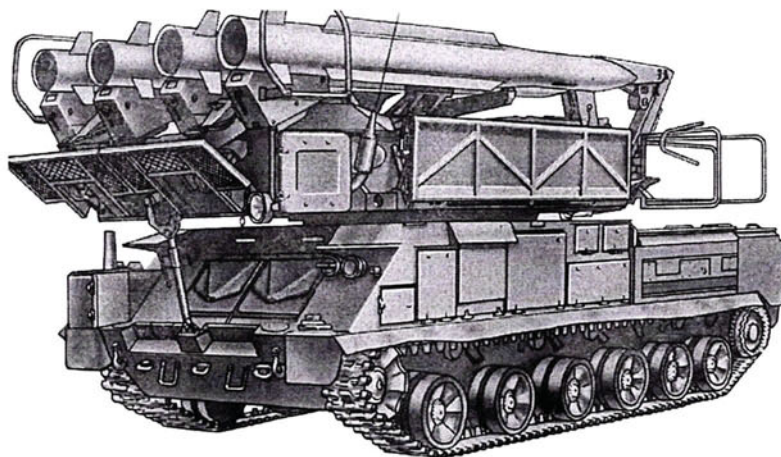

Рисунок 6. Общий вид пусковой заряжающей установки комплекса Бук-М1.¹⁸

15. ЗРК Бук-М1 использует зенитные твердотопливные одноступенчатые ракеты.¹⁹ Используемые ракеты имеют радиолокационную систему наведения с полуактивным принципом работы и осколочно-фугасную боевую часть. На начальном этапе полета коррекция траектории движения ракеты осуществляется радиосигналами с СОУ Бук-М1, а на завершающем – путем самонаведения.²⁰ Для поражения воздушных целей используется боевая часть массой 70 килограмм, которая подрывается с помощью радиовзрывателя.²¹ Поражающими элементами ракеты является ударная волна и осколки.²²

16. В комплексе предусмотрена возможность выполнения боевой работы двумя типами ракет: 9М38М1 и 9М38. Обе ракеты выглядят практически идентично, имеют аналогичные принципы построения, но ЗУР 9М38М1 имеет более совершенную радиоэлектронную аппаратуру, что позволяет увеличить дальность наведения и высоту стрельбы (Изоб. на рис. 7).²³ Зоны поражения для зенитных ракет 9М38М1 и 9М38 имеют значительные отличия. На рис. 8 приведены вертикальные сечения зоны поражения при стрельбе различными типами ракет.²⁴ Зенитная управляемая ракета 9М38М1 предназначена для поражения аэродинамических целей, крылатых и противокорабельных

---

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Ракета 9М38М1. Техническое описание. 9М38М1.0000.000 ТО., стр. 39 (1984). (Приложение 482).

²⁰ *Ibid.* стр. 29-30

²¹ *Ibid.* стр. с. 77

²² *Ibid.*

²³ См. *supra*, сноску 17, стр. 21

²⁴ См. *supra*, сноску 17.

ракет, вертолетов (в том числе зависающих на предельно малых высотах), а также радиолокационно-контрастных надводных целей.

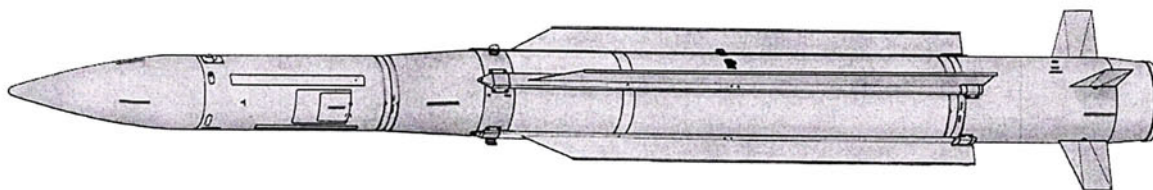

Рисунок 7: Зенитная управляемая ракета 9M38M1²⁵

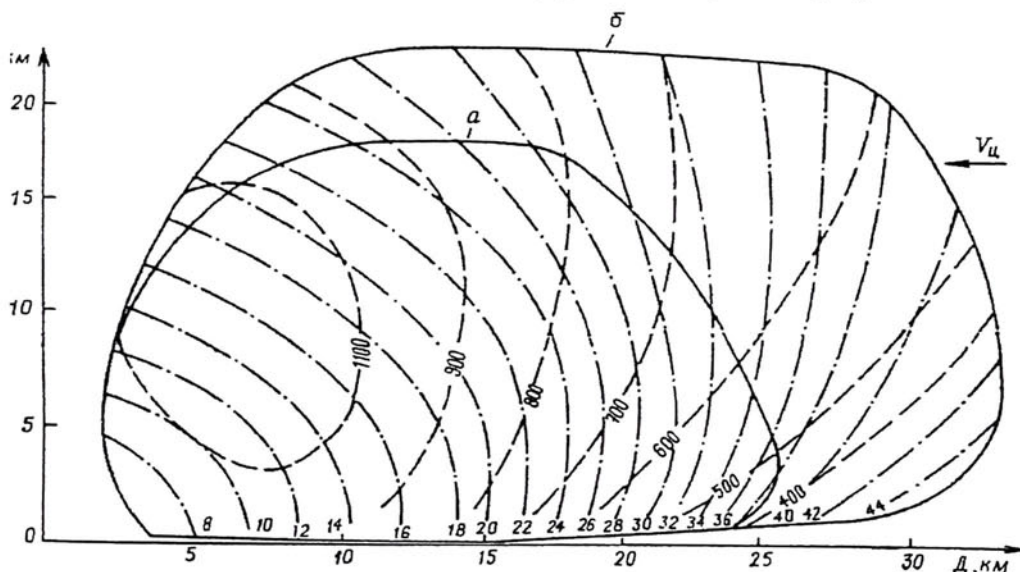

Рисунок 8. Вертикальные сечения зоны поражения при стрельбе различными типами ракет а) при использовании ракет 9M38; б) при использовании ракет 9M38M1.²⁶

17. СОУ Бук-М1 обычно работает в составе всего комплекса, однако по своим техническим характеристикам СОУ Бук-М1 может выполнять боевые задачи автономно. Ниже я более детально опишу функционирование СОУ Бук-М1 в составе ЗРК Бук-М1 (Часть III) и автономном (Часть IV) режиме.

III. Работа ЗРК Бук-М1

18. Боевая работа ЗРК БУК-М1 осуществляется при управлении с пункта боевого управления. При этом, как правило, стрельба СОУ Бук-М1 по воздушным целям осуществляется либо в режиме централизованного управления с пункта боевого управления, либо в режиме самостоятельного поиска цели под контролем с пункта боевого управления. В режиме централизованного управления, СОУ Бук-М1 получает информацию о цели, непосредственно с пункта боевого управления и весь процесс работы

²⁵ См. *supra*, сноску 17, стр. 21

²⁶ См. *supra*, сноску 17, стр. 12

СОУ Бук-М1 контролюється пунктом бойового управління. В режимі самостійного пошуку цілі, СОУ Бук-М1 отримує від пункту бойового управління вказівку на роботу в певному секторі повітряного простору, в якому СОУ Бук-М1 самостійно здійснює пошук цілей для знищення.

19. Я внаслідок розгляну роботу ЗРК Бук-М1 в централізованому режимі. Основними етапами роботи ЗРК Бук-М1 є: 1) виявлення цілей; 2) ідентифікація цілі; 3) захоп цілі; і 4) знищення цілі.

20. Первинна задача виявлення цілей виконується радіолокаційною станцією огляду і цілеуказання, яка здійснює огляд повітряного простору шляхом сканування і виводить інформацію про повітряну обстановку на свої індикатори.²⁷ На індикаторах відображаються всі повітряні об'єкти і інформація про їх відстань, азимут і висоту. При цьому радіолокаційна станція огляду і цілеуказання в автоматичному режимі без участі операторів здійснює опознавання «своєї-чужої» і передає всі виявлені цілі з ознаками «своєї-чужої» на пункт бойового управління. Задача визначення належності цілей за принципом «своєї-чужої» здійснюється за допомогою спеціалізованої апаратури державного опознавання «Пароль» яка дає можливість для автоматичного опознавання своїх військ і озброєнь від військ противника. Опознавання здійснюється комплексом радіотехнічних засобів шляхом запиту верифікації сигналу, який дозволяє ідентифікувати свої війська за кодованим сигналом. Більш детально, принцип здійснення опознавання «своєї чужої» буде описано нижче. Іноземні цивільні літаки, які не мають апаратури опознавання «Пароль» будуть видаватися з РЛС на пункт бойового управління з ознакою «неопознаний». Огляд повітряного простору радіолокаційною станцією огляду і цілеуказання здійснюється вкрузову (360°) на відстанях до 160 км.²⁸

21. Етап ідентифікації цілі здійснюється на пункті бойового управління, де проводиться обробка інформації, прийнятої від радіолокаційної станції огляду і цілеуказання. Пункт бойового управління в автоматичному режимі здійснює вибір і захоп до 15 цілей за міри їх надходження від радіолокаційної станції огляду і цілеуказання з подальшим визначенням їх швидкості і координат (зав'язка траси).²⁹ Наступною задачею, розв'язуваною на пункті бойового управління в автоматичному режимі

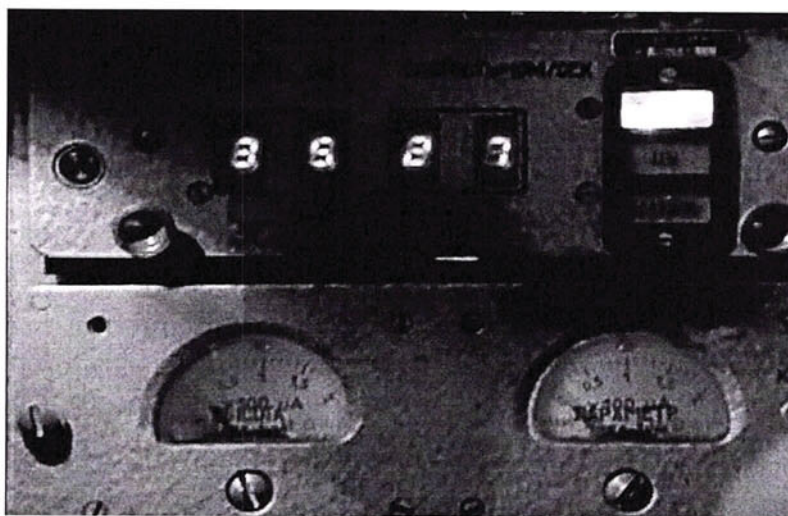
²⁷ В.І. Зверев та ін., Озброєння Радіотехнічних Підрозділів і Части ППО. Радіолокаційна Станція 9С18М1. Навчальний Посібник стр. 8-9 (2005) (Приложеніє 488).

²⁸ *Ibid.*

²⁹ Г. М. Зубрицький, А.С. Кирилюк, В.В. Лук'янчук, П.Я. Хіль, Побудова, Технічна Експлуатація і Бойове Використання Командного Пункту ЗРК БУК-М1. Частина II, Пункт Бойового Керування 9С470М1. Навчальний Посібник стр. 9-10 (2005) (Приложеніє 489).

есть распределение до 6 целей между СОУ Бук-М1 исходя из подлетного времени и времени пребывания цели в зоне поражения. При этом, операторы пункта боевого управления контролируют автоматический процесс идентификации и на основе информации о воздушной обстановке корректируют распределение целей между СОУ Бук-М1. Операторы пункта боевого управления принимают соответствующее решение основываясь на информации о воздушной обстановке (включая информацию о гражданском трафике), поступающей от радиотехнических войск и их радаров.

22. На этапе захвата цели СОУ Бук-М1 в автоматическом режиме получает информацию от пункта боевого управления о координатах цели, ее скорости и признак (одиночная/групповая цель, и т.д). При этом пусковая установка и радар СОУ Бук-М1 автоматически разворачиваются в направлении цели и начинают поиск в узкой зоне сканирования, которая позволяет быстро захватить цель (время сканирования зоны составляет 2 с). В пределах узкого сектора сканирования командир СОУ Бук-М1 наблюдает на мониторе метку целеуказания в виде прямой линии, которая определяет дальность до цели, а также метки от других объектов отображаемых на радаре. Командир СОУ дополнительно наблюдает информацию о дальности и скорости цели (по данным пункта боевого управления), которая отображается на цифровом индикаторе, а также информацию о высоте и параметре движения цели, отображаемые на стрелочных индикаторах (см. рис. 9).

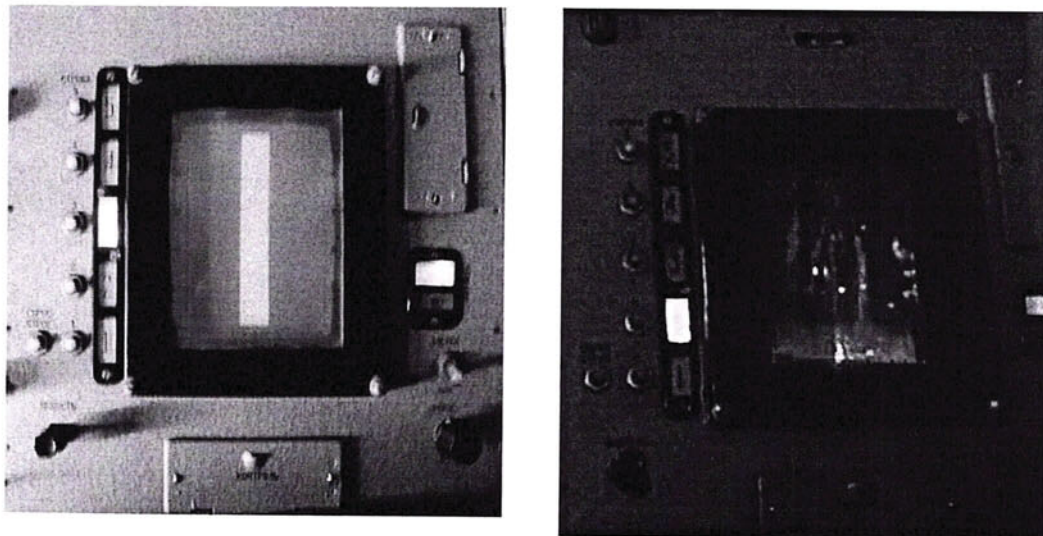
Рисунок. 9: Цифровые индикаторы дальности (слева сверху) и скорости цели (справа сверху) и стрелочные индикаторы высоты цели (снизу слева) и параметра цели (справа снизу).³⁰

23. После обнаружения цели командир СОУ Бук-М1 осуществляет опознавание цели: «свой» – «чужой». Одновременно с командиром СОУ Бук-М1 за воздушной обстановкой наблюдают старший оператор с помощью индикатора наведения и оператор

³⁰ Фото сделанное А.Б. Скориком.

с помощью метки прицела (см. рис. 10). При обнаружении на индикаторе наведения цели, оператор осуществляет ее захват на автосопровождение путем совмещения метки прицела (визира) с положением отметки от цели (см. рис. 11). После захвата цели на автосопровождение, СОУ Бук-М1 автоматически определяет тип цели: аэродинамическая, баллистическая, вертолет. При этом второй оператор наблюдает цель на экране индикатора и имеет возможность дополнительно идентифицировать цель по ее изображению (см. рис. 12), а командир СОУ Бук-М1 дополнительно определяет тип цели по ее звуковому портрету.

Рисунок 10. Индикатора наведения³¹

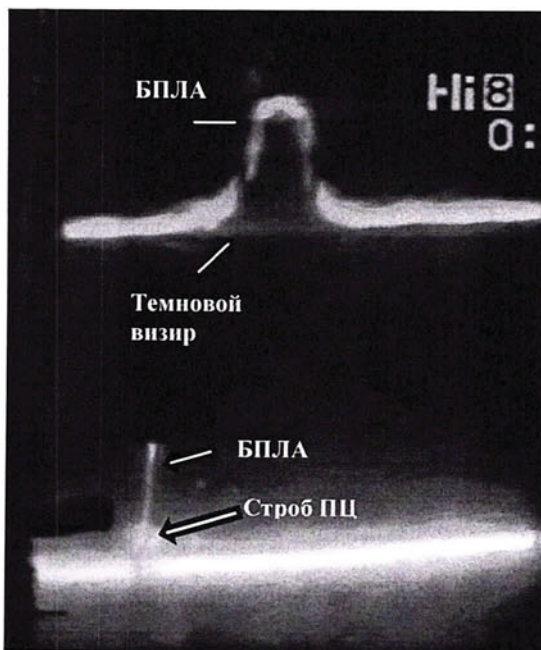
³¹ Фото сделанное А.Б. Скориком.

Рисунок 11. Наведение на групповую цель и совмещения метки прицела (визира) с положением цели. ³²

³² Фото сделанное А.Б. Скориком.

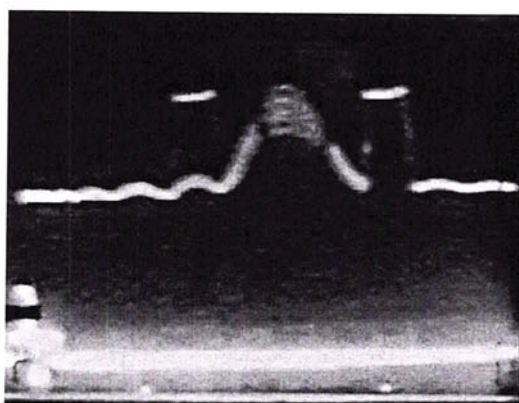

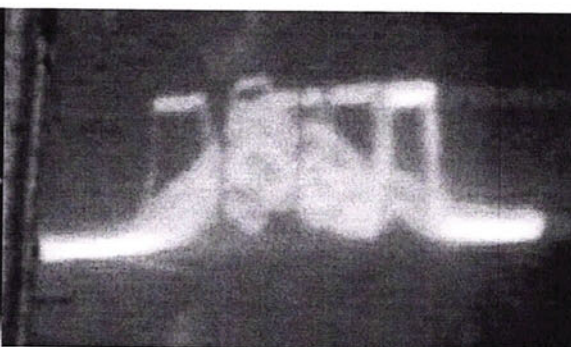
Сигнал БПЛА «Рейс»

Сигнал БПЛА Орлан-10

Сигнал от вертолета Ми-8

Разрушение корпуса БПЛА при поражении ЗУР³³

Рисунок. 12. Вид индикатора второго оператора при сопровождении реактивного БПЛА (Рейс); БПЛА с поршневым мотором (Орлан-10); вертолета Ми-8; в момент поражения БПЛА ЗУР³³

24. Опытные командир и оператор СОУ Бук-М1 могут достаточно точно классифицировать характеристики цели (размер, наличие реактивных двигателей). На рис. 12 хорошо видно, что наличие винта у безбилетного летательного аппарата (БПЛА) «Орлан-10» приводит к появлению дополнительной модуляции сигнала по сравнению с реактивным БПЛА «Рейс». Сигнал от вертолета Ми-8 имеет еще более выраженную модуляцию. На индикаторе очень хорошо виден момент подрыва ракеты и разрушение корпуса БПЛА. Высота и скорость полета различных типов самолетов (см. рис. 9),

³³ Фото сделанное А.Б. Скориком.

являются дополнительным классифицирующим фактором. Однако, как показывает мой опыт работы с курсантами и офицерами, в условиях высокого напряжения в боевой обстановке данные факторы редко берутся во внимание боевыми расчетами при определении исходных данных для стрельбы.

25. На этапе уничтожения цели командир СОУ Бук-М1 анализирует положение цели относительно зоны ее поражения. В случае нахождения цели в зоне пуска, командир осуществляет пуск ракеты при наличии команды разрешения пуска с пункта боевого управления. Оператор СОУ Бук-М1 имеет возможность отменить уничтожение цели после запуска ракеты, путем выключения радара до поражения цели, что приводит в действие программу самоликвидации ракеты. Таким образом, ракета самоуничтожается до поражения цели.

26. Как указывалось, выше в параграфе 18, стрельба СОУ Бук-М1 по воздушным целям может осуществляться в режиме самостоятельного поиска цели под контролем с пункта боевого управления. Теперь я опишу работу СОУ Бук-М1 в этом режиме. Главным отличием данного режима от режима централизованного управления является то, что СОУ Бук-М1 осуществляет самостоятельный поиск целей в секторе, определенном на пункте боевого управления. Другими словами, в этом режиме пункт боевого управления не передает в автоматическом режиме указания по цели на СОУ Бук-М1 на этапе обнаружения и идентификации цели как описано в пунктах 20-21. В режиме самостоятельного поиска цели, пункт боевого управления задает сектор поиска путем определения центра сектора поиска по азимуту и выбора эшелона поиска цели по высоте (обнаружение целей на малых и средних высотах или обнаружение целей на средних и больших высотах). Например, пунктом боевого управления ставится задача СОУ Бук-М1 осуществить поиск целей на малой высоте в секторе от 30 до 150 градусов по азимуту. Остальные операции по захвату и уничтожению цели осуществляются аналогично режиму централизованного управления.

IV. Работа СОУ Бук-М1 в автономном режиме

27. Технические возможности СОУ Бук-М1 позволяет ей осуществлять боевую работу автономно без участия остальных средств ЗРК Бук-М1 и без координации своих действий с пунктом боевого управления и силами ПВО. В таком режиме командир СОУ Бук-М1 самостоятельно принимает решение по поиску, обнаружению и уничтожению цели исходя из поставленной боевой задачи.

28. Исходя из моего опыта и практики применения ЗРК Бук-М1 автономная работа СОУ Бук-М1 создает угрозу своей авиации. Это обусловлено тем, что командир СОУ Бук-М1 обладает ограниченной информацией при оценке воздушной обстановки. Кроме того, технические возможности СОУ Бук-М1 не позволяют достаточно точно отличить

гражданские объекты от военных целей. Это обусловлено следующими принципиальными факторами: 1) в СОУ Бук-М1 отсутствуют транспондеры используемые в настоящее время в гражданской авиации, как описано ниже; 2) информация на экранах индикаторов СОУ Бук-М1 практически не позволяет различить военные и гражданские самолеты по сигнальным признакам. В связи с этим, современная практика боевого применения СОУ Бук-М1 предусматривает тесное взаимодействие с командным центром Вооруженных Сил, включая взаимодействие с радиотехническими войсками, при помощи современных средств связи и коммуникации.

29. С точки зрения выживания СОУ Бук-М1 в современном противовоздушном бою, время работы СОУ Бук-М1 от момента начала поиска цели и до запуска ракеты, как правило, не должно превышать 20 – 24 секунды.³⁴ Это время определяется боевыми возможностями СОУ Бук-М1 и возможностями авиации противника по обнаружению, противодействию, и уничтожению средств ПВО. При работе СОУ Бук-М1 в автономном режиме у командира СОУ Бук М-1 значительно меньше времени на принятие решения по уничтожению цели, в связи с необходимостью тратить дополнительное время на оценку воздушной обстановки.

30. Эти факторы значительно усложняют работу СОУ Бук-М1 в случае если СОУ Бук М-1 управляется не полным боевым расчетом или единолично командиром. При таких условиях резко возрастает вероятность обнаружения и уничтожения СОУ Бук-М1 противником. Такие условия приводят к значительной нагрузке на боевой расчет. Условия высокого напряжения еще более усиливается в силу необходимости самостоятельного принятия решений в боевой обстановке без поддержки пункта боевого управления и радиотехнических войск (РТВ). Сложная обстановка значительно увеличивает вероятность ошибочной оценки воздушной обстановки. Как указано ранее, в условиях высокого напряжения работая в автономном режиме, расчет СОУ Бук М-1, навряд ли, будет иметь время обратить внимание на такие факторы, как высота, скорость цели, особенности модуляции сигнала, которые позволяют оператору определить тип цели и принять обоснованное и независимое решение о том, является ли идентифицированный объект надлежащей целью.

V. Особенности функционирования СОУ Бук-М1 в условиях наличия гражданской авиации

31. ЗРК Бук-М1 очень редко применяются в ситуации, когда воздушное пространство открыто для гражданской авиации. Более того, применение СОУ Бук-М1 в автономном режиме может быть очень опасным для гражданских самолетов как было описано выше. Это в частности обусловлено ограниченными возможностями СОУ Бук-М1

---

³⁴ См. *supra*, сноску 17, стр. 13

по идентификации «своих» целей. Как указывался выше, такая техническая возможность реализовано в СОУ Бук-М1 в системы распознавания «свой-чужой.» Однако, данная система не может эффективно обеспечить безопасность гражданской авиации. Далее, я подробно опишу особенности функционирования системы распознавания «свой-чужой», которая предназначена для идентификации дружественных военных самолетов, а затем рассмотрю особенности действий ЗРК Бук-М1 в условиях наличия гражданской авиации.

32. Задача определения принадлежности целей по принципу «свой-чужой» реализуется с помощью специализированной аппаратуры государственного опознавания. В настоящее время в мире существуют только две системы опознавания «свой-чужой»: с одной стороны – Россия и государства-участники СНГ (единая система государственного радиолокационного опознавания «Пароль»), с другой – США и страны НАТО (система радиолокационного опознавания Mk12).³⁵ Применительно к ЗРК Бук-М1 это значит, что на всех СОУ Бук-М1 и на радиолокационной станции обзора и целеуказания установлены комплекты аппаратуры государственного опознавания «Пароль».³⁶

33. Работу аппаратуры «Пароль» можно описать следующим образом. На радаре СОУ Бук-М1 есть передатчик который передает в пространство через антенну радара кодированный запросный сигнал.³⁷ Запросный сигнал кодируется по специальным алгоритмам, которые через определенный интервал времени меняются. Все дружественные (свои) военные самолеты также имеют комплект аппаратуры «Пароль».³⁸ Приняв запросный сигнал аппаратура «Пароль» на самолете анализирует код запросного сигнала, и если код соответствует установленному на самолете, то с самолета передается ответный кодированный сигнал. В аппаратуре «Пароль» СОУ Бук-М1 анализируется принятый ответный сигнал и если он соответствует действующим кодам, то на индикаторах командира и старшего оператора возле отметки от цели формируется специальный значок «Я-свой». При этом, командир СОУ Бук-М1 включает блокировки оружия. В таком режиме аппаратура «Пароль» блокирует запуск ракеты.

34. На радаре СОУ Бук-М1 не предусмотрено наличие транспондеров, используемых в гражданской авиации импортного производства, что делает невозможным определение гражданских самолетов по сигналам ответа. Однако система распознавания гражданских самолетов эффективно реализована на радиолокационных системах (РЛС) гражданских систем управления воздушным движением. На каждом командном пункте

---

³⁵ Михаил Ходаренок, "Пароль" почти не слышен, Независимое Военное Обозрение (15 декабря 2000 года) http://nvo.ng.ru/armament/2000-12-15/6_parol.html (Приложение 500).

³⁶ См. *supra*, сноску 17, стр. 77-80

³⁷ См. *supra*, сноску 17, стр. 77-80

³⁸ См. *supra*, сноску 17, стр. 77-80

радиотехнических войск есть специальная группа контроля за полетом гражданской авиации, которая сотрудничает с гражданской системой управления воздушным движением по контролю пролета гражданских самолетов в воздушном пространстве. С командных пунктов РТВ информация о гражданских самолетах и вертолетах поступает на командные пункты Воздушных Сил и далее передается по сети оповещения в подразделения ЗРВ. Кроме того, на командном пункте Воздушных Сил операционной Зоны присутствуют специалисты от авиации, РТВ и ЗРВ, которые совместно решают задачи контроля за воздушным пространством и управления боевыми действиями сил и средств зенитно-ракетных войск (ЗРВ) и истребительной авиации. Следует также отметить, что командир подразделения, вооруженного ЗРК Бук-М1 устанавливает связь с ближайшим подразделением радиотехнических войск (РТВ) для получения информации о воздушной обстановке. Таким образом, в случае работы СОУ Бук-М1 вместе с командным пунктом, информация от радиотехнических войск о полете гражданских самолетов будет своевременно доводиться командиру батареи Бук-М1, что значительно снижает риск поражения гражданских самолетов.

35. Важно понимать, что безопасность движения не только гражданской, но и даже дружественной военной авиации не может быть полностью обеспечена только техническими системами как описано выше. Здесь играет огромную роль напряженность боевой обстановки как было описано выше и направленность подготовки операторов СОУ Бук-М1. Для ЗРК Бук-М1 очень важным является различие в подготовке расчетов СОУ Бук-М1 и пункта боевого назначения.

36. Подготовка операторов СОУ Бук-М1 направлена на быстрый поиск цели и ее молниеносное и точное поражение поскольку СОУ Бук-М1 функционирует как правило в взаимодействии с командным пунктом вооруженных сил где принимаются основные решения. Изображений индикаторов СОУ Бук-М1 при поиске цели сменяется 5 раз за 4 секунды, при этом неопытному специалисту будет очень сложно отличить отметки от целей от отметок местных предметов, облаков и других помех, и ложных отметок.

37. При тренировках боевого расчета СОУ Бук-М1 на уровень рефлексов закладываются молниеносные и оптимальные действия по обнаружению и поражению воздушного противника, расчет готовится действовать как автомат в режиме дуэли с воздушным противником. И зачастую результат этой дуэли во многом зависит от того, кто первый выстрелит.

38. Подготовка расчетов пункта боевого управления отличается тем, что там специалистов готовят умению обрабатывать большие массивы информации, анализировать информацию и вот они, используя перечисленные выше источники информации намного более эффективны в оценке воздушной обстановки и принятии

решения. В случае, если определено, что в воздушном пространстве над полем боя находится гражданский самолет без ответа, оператор с пункта боевого управления может выдать специальное целеуказание на СОУ Бук-М1 с признаком «ЗАПРЕТНАЯ ЦЕЛЬ» (ЗПЦ) и на экране индикатора командира СОУ Бук-М1 отмечается цель по которой действует запрет стрельбы.

39. По моему мнению, практически невозможно обеспечить требуемый уровень безопасности в ситуации, когда гражданская авиация присутствует в воздушном при работе СОУ Бук-М1 в автономном режиме. Технические возможности СОУ Бук-М1 в автономном режиме не позволяют отличить гражданский самолет от военного, и данная ситуация усугубляется в условиях высокого напряжения с которыми сталкивается боевой расчет СОУ Бук-М1

40. Я клянусь, что вышеизложенные заявления являются достоверными и точными. Я согласен предстать перед судом в случае необходимости и предоставить дополнительные показания.

Подписано в г. Харьков, Украина, 6 июня 2018 года.

Анатолий Скорик

Вложения:

Биография (Резюме)

Anatolii Skoryk

Ak. Pavlova 134/16 str., 304,
Kharkiv, Ukraine
+38 050 302 3509
anatolii.skoryk.65@gmail.com

CURRICULUM VITAE

May 11, 2018

Candidate of Technical Sciences по специальности вооружение и военная техника (диплом ДК № 000712 от 21. 05. 1998)

Ученое звание: доцент кафедры боевого применения зенитных ракетных войск (аттестат доцента 12ДЦ № 016041 22.12.2006)

<https://orcid.org/0000-0002-4327-8796>

Место работы (должность): docent Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University,

НАУЧНАЯ СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ.

Зенитные ракетные системы (air defence system), зенитные управляемые ракеты (SAM), системы наведения управляемых ракет (guidance system).

НАПРАВЛЕНИЕ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Теория построения и боевого использования систем вооружения использующих технологии Network-centric Warfare. Моделирование систем наведения управляемых ракет.

ПУБЛИКАЦИИ.

Имею 105 научных работ (статей, докладов на конференциях, отчетов про проведение научных исследований).

Work Experience and education

В 1986 році закінчив Дніпропетровське вище зенітне ракетне командне училище ППО з золотою медаллю, й був направлений для подальшого проходження служби в військову частину м. Полярний Мурманської області. Де служив до 1990 року.

З 1990 по 1993 роки навчався в очній ад'юнктурі Військової інженерної радіотехнічної академії ППО ім. маршала Радянського Союзу Говорова Л. О. (м. Харків).

У листопаді 1993 року, після закінчення ад'юнктури, призначений на посаду викладача Харківського військового університету.

В 1998 році захистив кандидатську дисертацію,

У 2006 році виїжджав до Китайської народної республіки для проведення лекцій.

З лютого 1999 р по липень 2008 року проходив службу на посаді доцента у Харківському університеті Повітряних Сил.

У липні 2008 року подав документи на звільнення з лав Збройних Сил України.

В листопаді 2009 року прийнятий на роботу в Харківський університет Повітряних Сил на посаду доцента, на якій працюю в даний час.

Annex 13

Witness Statement of Andriy Shchekun (4 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF ANDRIY SHCHEKUN

---

1. My full name is Andriy Stepanovich Shchekun. I provide this witness statement to illuminate for the Court the treatment suffered by ethnic Ukrainians in Crimea following the Russian occupation and purported annexation of that territory.

2. I was born in the village of Tukhlia in the western part of Ukraine and studied Ukrainian language and literature at a local college. After graduation, I went to Crimea to earn my master's degree from Simferopol State University in Crimea (later renamed the Taurida National University). From 1993 until March 2014, I lived in Crimea, and it was there that I met my wife, who was born in Crimea. For most of that time, my wife and I lived in the town of Bakhchysarai, Crimea (later with our sons).

3. Since 2011, I have been the leader of "Ukrainian House" Crimean Center for Business & Cultural Cooperation, a non-governmental organization. Before February 2014, I was an activist and proponent of Ukrainian-language and Ukrainian cultural education and media in Crimea. Now I continue this work from Kyiv.

Activities in Crimea before February 2014

4. From 1998 to 2000 I worked as a teacher of Ukrainian language and literature in Bakhchysarai School No. 1. All other subjects at that school were taught in Russian.

5. In 1999, I co-founded the NGO Ukrainian House in Bakhchysarai, together with Aider Muzhdaba (a Crimean Tatar) and Hennady Samusev (an ethnic Russian). The same year, Ukrainian House established *Dumka [Thought]*, a printed newspaper, which published in the Ukrainian language and focused on issues related to Ukrainian education, culture and mass media. In 2003, I became director of the Information and Publishing Center and Agency of Non-Government and Political News “Media-Crimea,” a role I retained until 2014. In or around 2009, I founded the web portal for that new agency. During my time with Media-Crimea, I encouraged television and radio stations in Crimea to broadcast Ukrainian-language and Ukrainian cultural programming.

6. I also promoted publication of other newspapers and magazines in the Ukrainian language and with Ukrainian cultural content. For example, I promoted *Krymska Svitlytsia [Crimean Ukrainian Room]*, a Ukrainian-language newspaper that was founded in 1992 and distributed exclusively in Crimea. Similar publications were available elsewhere in Crimea. Ukrainian-language newspapers *Dzvin Sevastopolia [Bell of Sevastopol]* and *Slovo Sevastopolia [Word of Sevastopol]* were distributed in the city of Sevastopol. *Krymske Slovo [Crimean Word]* was distributed in the city of Simferopol. The content of these newspapers was focused on the preservation of the Ukrainian language and Ukrainian cultural heritage in Crimea.

7. Before February 2014, I also encouraged schools to expand the number and diversity of classes that they offered in the Ukrainian language. In Bakhchysarai, for example, I was involved in the establishment of classes in the Ukrainian language at Comprehensive School No. 4. That school made all its classes in the first to eleventh years available in both Ukrainian and Russian. Parents were permitted a free choice of which classes their students would take and the language in which they would be taught. Demand from parents for Ukrainian-language education was strong. In Simferopol, for example, the all-Ukrainian preparatory school – which taught all subjects in Ukrainian – was oversubscribed and parents found it hard to find a place for their children there. In fact, the

all-Ukrainian school in Simferopol was only able to admit one out of every seven student applicants, due to space constraints of the school building.

8. Although much of the population of Crimea spoke Russian before February 2014, there was a healthy Ukrainian-speaking population on the peninsula. In addition, part of the Russian-speaking population identified as Ukrainian based on their cultural and social leanings. Recognizing this, media entities and schools in Crimea sought to increase their Ukrainian-language and Ukrainian cultural offerings prior to February 2014. These offerings included Russian-language programming designed to appeal to elements of the Crimean population that self-identified as Ukrainian, even if they were not proficient in the Ukrainian language, as well as programs to encourage Ukrainian-language education.

Environment in Crimea in February-March 2014

9. In February 2014, it became clear that the Russian Federation was intent on the military takeover of Crimea. I saw that pro-Russia political parties in Crimea were being mobilized. Cossack groups and so-called Self-Defense Forces were also deployed across the peninsula. Members of these groups carried Russian flags.

10. As these events unfolded, I grew frightened. I observed that my house was under surveillance, for example, and I saw suspicious people following me or watching me as I went about my daily life. My wife did not want to leave Crimea, but she and our sons came to recognize the danger presented by staying there. Our family strongly identified as Ukrainian, both based on the language that we spoke and based on other aspects of our daily life. In light of the danger we observed in Crimea to such overtly Ukrainian families, I was eventually able to persuade her to relocate to Lviv in March 2014 with our sons.

11. I remained in Crimea in February 2014 to continue my work promoting Ukrainian culture and to do what I could to protest

the Russian Federation's attempt to occupy the peninsula. I also took precautions to protect myself, however. For example, I started staying with friends, rather than sleeping at my own house, since I knew my house was under surveillance by the Russian forces. In addition, my fellow activists and I began meeting secretly as we planned events to preserve Ukrainian culture in Crimea and protest the Russian Federation's occupation. We were afraid to use our phones, so we communicated through Facebook as much as we could.

12. Despite these precautions, pro-Russian activists attempted to abduct me on 27 February 2014. That day, I saw news reports that the Crimean parliament had been occupied by Russian forces, and I went to the Crimean parliament building with a journalist from Portugal. Just outside another building in the vicinity, the Representative Office of the President of Ukraine in Crimea, some of the pro-Russian activists who had gathered there attempted to grab me by the collar and take me away. I told them that I was with a journalist, however, and that there would be photos and videos of my abduction. The pro-Russia activists let me go on that day—although they captured me later, as I will discuss below.

Pro-Ukraine Gatherings Leading up to the Referendum

13. The Crimean Tatar community was already mobilized to hold pro-Ukraine gatherings in the days following the entry of Russian forces into Crimea. On 26 February 2014, for example, the Crimean Tatar community held a demonstration before the Crimean Assembly building in Simferopol. The Mejlis organized this protest, and I was personally called and asked to participate. We hoped to prevent members of the Crimean Parliament from voting on the unlawful secession of Crimea from Ukraine. My fellow Ukrainian activists and I gathered around 700 additional people to join this demonstration, in addition to the approximately 3,500 Crimean Tatars.

14. An hour after I joined the demonstration, pro-Russia forces began to arrive. Many of them came on buses from Sevastopol but did not

seem local to Crimea, as they had heavy Russian and Cossack accents. In spite of this opposition, we managed to hold our ground in front of the Parliament, although it was not easy. A few times I almost lost consciousness from the closeness of the crowd and was helped to walk out of it.

15. After the events of the following day, including the capture of the Crimean Parliament building by Russian forces and the swearing in of a new government led by Sergey Aksyonov, my fellow Ukrainian activists in Crimea and I understood that the occupation was beginning. We met in secret on 1 March 2014 to discuss steps that we could take to preserve Ukrainian culture in Crimea and oppose the coming occupation of the peninsula.

16. We held our first anti-occupation rally on 2 March 2014, at the Taras Shevchenko monument in Simferopol. We chose this location due to Shevchenko's historic role in promoting and preserving the Ukrainian language and culture. Because we were afraid to provoke the ire of the occupation authorities, we gathered for only about 30 or 40 minutes on this date. There were about 20 people in attendance.

17. On 8 March 2014, the other Ukrainian activists and I held another, larger gathering to protest the occupation of Crimea. We gathered about 500 meters from the Council of Ministers building in Simferopol. After a few minutes, I learned that a group of Russian-backed armed forces was approaching us, so we quickly disbursed and headed toward a checkpoint of the military base in Simferopol, which was manned by Ukrainian military.

18. Around this time we also created the All Crimean Ukrainian Council to protect the interests of the local ethnic Ukrainian population. I became its coordinator. The Council was tasked with collecting information on violations of the rights of Ukrainian citizens of various nationalities on Crimean territory and passing that information to non-governmental and international organizations. The Council was also tasked with coordinating

the activities of Ukrainian and pro-Ukrainian organizations on the peninsula and communicating with the state authorities and other non-governmental organizations.

Abduction and Detention

19. On 9 March 2014 at noon, we planned a larger gathering in the city of Simferopol, to mark the birthday of Taras Shevchenko. We planned to bring together around 3,000 people from different parts of Crimea. On that date, I went with my friend and fellow activist Anatoliy Kovalski—who also identifies as Ukrainian—to the train station in Simferopol to pick up Ukrainian flags at around 10:00 am.

20. When we arrived at the train station, I sensed we were in danger. I saw people watching me and mumbling into cell phones. Two members of the Self-Defense Forces of Crimea grabbed me along with Kovalski, and forcefully took us to the police office located at the train station. The police took our passports from us and told us to wait for the Self-Defense superiors to arrive.

21. At that moment, a friend from Bakhchysarai called to discuss the gathering we had planned that day. I told my friend that I was being detained by the Crimean Self-Defense. I hung up after the two Self-Defense officers shouted that I was not allowed to use my phone and tried to take it away from me.

22. Thereafter I was approached by a couple of individuals dressed in civilian clothes. I later learned that they were members of the GRU, the Russian foreign intelligence organization known formally as the Main Directorate of the General Staff of the Russian Armed Forces. I know this from conversations with my close acquaintances who confirmed that Igor Girkin, a well-identified member of the GRU, admitted to having me in custody, and then falsely promised that no harm would come to me. These men led me out of the train station, dragging me by my jacket toward a car that was waiting nearby. I tried to get away, but the men

hit me in the face, I fell on one knee and my lip began bleeding. They pulled the hood of my jacket over my head. A few more men arrived, and they dragged me to a red van parked near the train station. In a little while they also brought Kovalski. They drove us in an unknown direction for about 10 minutes. Upon arrival at the destination they dragged us downstairs, stripped us naked and tied us to chairs.

23. For the next 11 days, until 20 March 2014, Kovalski and I were detained by these men from the GRU and their associates. During this time, we were blindfolded and badly mistreated—we were repeatedly interrogated, threatened with violence and subjected to electric shocks. I was shot on the hands and knees with an air gun at least 20-25 times from a distance of 4-5 meters. Some of my captors spoke with Russian language accents that differ from the accents common in Crimea. In particular, some of my captors appeared to be from either the Caucasus region or Chechnya. One of my captors was Igor Besler, a GRU member with the call sign Bes (“the Devil”). The other captors would make ominous references to Bes, such as Bes/the Devil is coming, while waiting for him to arrive and torture me. The captors also identified him by his call sign while he was interrogating me.

24. My abduction was initially announced publicly by Sergei Aksyonov, and later denied. At a press conference, in response to a question from Kovalski’s son about our abduction, Aksyonov and Sergei Tsekov both told the press that we were being held by the Russian Unity Party and we would be released soon. When the media started questioning why we hadn’t been released, Aksyonov and Tsekov then changed their stories and claimed not to have us detained. Because of the phone call with my friend from Bakhchysarai at the train station, however, news of my abduction quickly spread throughout the Ukrainian activist community. A number of pro-Ukrainian activists left Crimea after hearing of my abduction, as they feared that something similar would happen to them. I believe my abduction was carried out intentionally and was intended to intimidate the Ukrainian community in Crimea. After my abduction the activists’ meetings did indeed cease to be held as they had been previously.

25. On 20 March 2014, the Russian occupation authorities released Mr. Kovalski and me at the border with mainland Ukraine. Since that time, I have remained in mainland Ukraine.

Post-annexation Media and Education in Crimea

26. Although I am no longer based in Crimea, I am still active in promoting Ukrainian media and education there, to the extent that I can do so under the conditions of occupation. Unfortunately, I understand that Ukrainian media and education have largely been extinguished in Crimea since March 2014.

27. The media organizations that I had promoted, and which had been receptive to providing Ukrainian-language and Ukrainian cultural programming, have been forced to relocate to mainland Ukraine. The newspaper *Krymska Svitlytsia*, for example, moved to mainland Ukraine after its landlord breached the lease agreement for the offices that the newspaper had used, forcing the newspaper to vacate immediately. The Self-Defense Forces expedited this eviction, threatening the staff to get them to leave the offices as quickly as possible. United Print, which is responsible for the distribution of all newspapers in Crimea, also breached its distribution agreement with *Krymska Svitlytsia* and refused to continue circulating it. I am providing a copy of the letter confirming the breach to the Court.¹ The newspaper had no choice but to relocate to Kyiv.

28. The situation is similar for Ukrainian-language education in Crimea. In Bakhchysarai—where I had worked to ensure that all subjects were available in Ukrainian for grades 1-11 at the Bakhchysarai Comprehensive School No. 4—the number of classes offered in Ukrainian was cut to zero after the occupation. The occupation authorities appointed a new school principal after the annexation. The occupation authorities

---

¹ Krymsoyuzpechat Private Joint-Stock Company Letter No. 773 to the General Director of National Press Publishing State Enterprise dated 18 June 2014 (Annex 862).

also pressured the parents of the students at this school who had previously requested that their children be instructed in Ukrainian to apply to have their children taught in Russian instead. What is more, this was done in a very cynical manner: classes with Ukrainian-language instruction were not simply switched to Russian-language instruction; those classes were completely disbanded and the approximately 200 students who used to study in Ukrainian were reassigned to Russian-language classes.

29. I have heard many such accounts from parents that either their requests for Ukrainian-language education in Crimea are not being honored or that the occupation authorities are pressuring them to withdraw their applications for Ukrainian-language instruction. In January 2018, for example, 5 to 7 families in Kerch requested Ukrainian-language education for their children, but the occupation authorities informed them that it was not available.

30. Before the occupation, Crimea had **571** comprehensive schools (that is, schools teaching children of normal abilities). Of these:

- 368 had Russian as the language of instruction²;
- 15 had Crimean Tatar as the language of instruction;
- 7 had Ukrainian as the language of instruction, with all subjects taught exclusively in the official language of Ukraine;
- 1 had Ukrainian and Crimean Tatar as the languages of instruction;
- 133 had Ukrainian and Russian as the languages of instruction;
- 20 had Crimean Tatar and Russian as the languages of instruction;
- 27 had Russian, Ukrainian, and Crimean Tatar as the languages of instruction.³

---

² The term “language of instruction” used in these statistics means that a student could take all of his or her classes in the desired language.

³ Oleksandra Nezvanna, the “Diva” of Crimean Education Statistics, Holos Krymu [Voice of Crimea] (25 September 2015) (Annex 1046).

31. Before Russia's aggression in Crimea, in the academic year ending in 2014, the peninsula had the following distribution in terms of the language of instruction:

- 89.32 percent of instruction was in the Russian language;
- 7.41 percent was in the Ukrainian language;
- 3.11 percent was in the Crimean Tatar language;
- 0.15 percent was in the English language.

32. In addition to the above-referenced schools in which Ukrainian was offered as the language of instruction for all subjects, 100% of students at comprehensive schools on the Crimean Peninsula studied the Ukrainian language and literature as a subject, no matter what the general language of instruction was.

33. The purported annexation of the peninsula by the Russian Federation fundamentally changed the language situation. The total number of students receiving instruction in the Ukrainian language decreased drastically in the academic year 2014-2015, from 12,867 to 1,990, with a further decrease in 2015-16. The share of instruction in the Ukrainian language in 2015-16 was 0.5 percent (compared to 7.41 percent in 2013-14). The share of instruction in the Crimean Tatar language was also reduced, although less severely, to 2.76 percent (compared to 3.11 percent in 2013-14). I am providing the source of these statistics to the Court. I found these data in the same report that I cited above. One general change the Russian Federation has made is to require that all students in grades 10-11 be instructed exclusively in Russian, as prescribed by Russian law.

34. As for the lower grades, only one school, the Ukrainian School-Lyceum in Simferopol, continues to offer all subjects in grades 1-9 in the Ukrainian language. However, whereas this school used to offer five Ukrainian-taught classes in each year starting in the first grade, this was reduced to one in the spring of 2014. Due to intimidation and interference by the occupation authorities, however, in 2017 even this school did not have enough request from parents that their children be instructed in Ukrainian to fill a single class. Moreover, these children can only study Ukrainian in grades 1 through 9.

35. Already in 2015, the so-called Minister of Education of Crimea announced that no school in annexed Crimea would in the future offer Ukrainian-language education in the first grade.⁴ I am providing the Court with a copy of the article that mentions the press conference where the “Minister” made this announcement. She attributed this to the fact that there had been no requests from parents. Meanwhile, Ukrainian human rights activists have repeatedly stated that Crimean school administrators are pressuring parents in an attempt to convince them that “children do not need the Ukrainian language”. Pressure on parents and students and rejection of applications for Ukrainian-language education have become common practice in Crimea.

36. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Kyiv, Ukraine, on June 04, 2018.

By: [signature]
Andriy Shchekun

---

⁴ Novosti Kryma, *In Crimea, first-graders no longer study in Ukrainian* (24 August 2015) (Annex 1056).

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРИПИНЕННЯ
ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ
(УКРАЇНА проти РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ)**

СВІДЧЕННЯ АНДРІЯ ЩЕКУНА

---

1. Моє повне ім'я - Андрій Степанович Щекун. Я надаю ці свідчення, щоб показати Суду ставлення, яке відчули на собі етнічні українці в Криму після російської окупації, що мала на меті приєднання цієї території.

2. Я народився в селі Тухля в західній частині України та вивчав українську мову та літературу у місцевому коледжі. Після закінчення навчання я поїхав до Криму, щоб отримати ступінь магістра у Сімферопольському державному університеті (пізніше перейменований у Таврійський національний університет). З 1993 року до березня 2014 року я жив в Криму, і саме там я зустрів свою дружину, яка народилася в Криму. Більшу частину часу моя дружина і я жили в місті Бахчисарай, Крим (пізніше з нашими синами).

3. Починаючи з 2011 року я був Головою Кримського центру ділової та культурної співпраці "Український дім", неурядової організації. До лютого 2014 року я був активістом та прихильником української мови та української культурної освіти, а також україномовних засобів масової інформації у Криму. Зараз я продовжую цю роботу з Києва.

Діяльність у Криму до лютого 2014 року

4. З 1998 року по 2000 рік я працював вчителем української мови та літератури в Бахчисарайській школі №1. Всі предмети в цій школі викладалися російською мовою.

5. У 1999 році я разом з Айдером Муждаба (кримським татариним) та Геннадієм Самусевим (росіянином за етнічним походженням) заснував неурядову організацію "Український дім" у місті Бахчисарай. В цьому ж році «Український дім» стала засновником "Думки" ["Thought"], друкованої газети, що видавалася українською мовою і зосереджувалася на питаннях української освіти, культури та засобів масової інформації. У 2003 році я став директором Інформаційно-видавничого центру, Агенції з неурядових та політичних новин "Медіа-Крим" і залишався на цій посаді до 2014 року. Приблизно у 2009 році я заснував веб-портал для цієї нової агенції. Під час моєї роботи у "Медіа-Крим" я заохочував теле- та радіостанції в Криму транслювати українською мовою та створювати українські культурні програми.

6. Я також сприяв публікації інших газет та журналів українською мовою та з українським культурним змістом. Наприклад, я пропагував "Кримську світлицю" ["Crimean Ukrainian Room"], україномовну газету, яка була заснована в 1992 році і поширювалась тільки в Криму. Подібні публікації були доступні і в інших місцях Криму. В місті Севастополі поширювалися українські газети "Дзвін Севастополя" ["Bell of Sevastopol"] та "Слово Севастополя" ["Word of Sevastopol"]. "Кримське Слово" ["Crimean Word"] поширювалось в м. Сімферополь. Зміст цих газет був зосереджений на збереженні української мови та української культурної спадщини в Криму.

7. До лютого 2014 року я також закликав школи збільшити кількість та види класів, у яких вони пропонували навчання українською мовою. Наприклад, в Бахчисараї я приймав участь у заснуванні класів з українською мовою навчання в загальноосвітній школі №4. Ця школа надавала можливість вивчати усі предмети з першого по одинадцятий клас українською та російською мовами. Батькам було дозволено вільно обирати, які класи будуть відвідувати їх діти і якою мовою вони навчатимуться. Серед батьків був великий попит на навчання українською мовою. Наприклад, у Сімферополі україномовна школа-гімназія, де всі предмети викладалися українською, була переповнена, і батькам було важко знайти в ній місце для своєї дитини. Фактично, ця

українська школа в Сімферополі могла приймати тільки одну дитину з семи, на яких було подано заявки, через брак місця у шкільній будівлі.

8. Незважаючи на те, що до лютого 2014 року значна частина населення Криму розмовляла російською, на півострові спостерігалася суттєва кількість україномовного населення. Крім того, частина російськомовного населення ідентифікувала себе як українців, базуючись на власних культурних та соціальних нахилах. Визнаючи таку ситуацію, ЗМІ та школи в Криму були намагались до збільшити свої україномовні та українські культурні заходи. до лютого 2014 року. Ці заходи включали російськомовне програмування, призначене для залучення частин кримського населення, які самовизначилися як українці, навіть якщо вони не володіли українською мовою на достатньому рівні, а також заохочування до україномовної освіти.

Обстановка в Криму в лютому-березні 2014 року

9. У лютому 2014 року стало зрозуміло, що Російська Федерація має намір військового захоплення Криму. Я бачив, що мобілізуються проросійські політичні партії в Криму, а казацькі угруповання та так звані Сили Самооборони Криму також були розгорнуті на півострові. Члени цих груп несли російські прапори.

10. Коли ці події розгорнулися, я почав відчувати страх. Наприклад, я помітив, що мій дім був під спостереженням, і я бачив підозрілих людей, які стежили за мною або спостерігали за мною у повсякденному житті. Моя дружина не хотіла залишати Крим, але вона та наші сини зрозуміли, що залишатися там небезпечно. Наша родина чітко самовизначалась як українська, як на основі мови, якою ми розмовляли, так і на основі інших аспектів нашого повсякденного життя. З огляду на небезпеку, яку ми спостерігали в Криму для таких явно українських родин, я згодом зміг переконати дружину переїхати з нашими синами до Львова в березні 2014 року.

11. Я залишався у Криму в лютому 2014 року, щоб продовжувати свою роботу по просуванню української культури в Криму і робити те, що міг, для протесту

проти спроби Російської Федерації зайняти півострів. Проте я вживав заходів, щоб захистити себе. Наприклад, я почав залишатися у друзів, а не спати в моєму власному домі, оскільки я знав, що мій будинок знаходиться під спостереженням російських сил. Крім того, мої колеги-активісти і я почали збиратися таємно, оскільки ми планували події для збереження української культури в Криму та протесту проти окупації Російською Федерацією. Ми боялися користуватися нашими телефонами, тому ми спілкувалися через Facebook наскільки ми могли.

12. Незважаючи на ці запобіжні заходи, проросійські активісти намагалися мене викрасти 27 лютого 2014 року. Того дня я побачив повідомлення про те, що кримський парламент був окупований російськими силами, і я пішов у будівлю парламенту Криму з журналістом з Португалії. Перед іншою будівлею поблизу – Представництво Президента в Автономній Республіці Крим - деякі проросійські активісти, які зібралися там, намагалися вхопити мене за комір та відтягти. Однак, я їм сказав, що я з журналістом, і що будуть фотографії та відео про моє викрадення. Проросійські активісти дозволили мені піти в той день, хоча вони схопили мене пізніше, як я розповім нижче.

Прокраїнські зібрання, що відбувалися до референдуму

13. Кримськотатарська громада вже була мобілізована для проведення проукраїнських зібрань у дні після вступу російських військ до Криму. Наприклад, 26 лютого 2014 року кримськотатарська громада провела демонстрацію перед будинком Кримської Асамблеї у Сімферополі. Цей протест було організовано Меджлісом, і мене персонально запрошували прийняти у ньому участь. Ми сподівалися недопустити голосування членів Кримського парламенту щодо незаконного відділення Криму від України. Мої українські товариші-активісти та я зібрали близько 700 додаткових людей, щоб приєднатися до цієї демонстрації, на додаток до приблизно 3500 кримських татар.

14. Через годину після того як я приєднався до демонстрації, почали прибувати проросійські сили. Багато з них приїхали автобусами з Севастополя, але не

здавалися кримськими мешканцями, тому що розмовляли з сильним російським або казацьким акцентом. Незважаючи на опозицію, ми зуміли і далі стояти перед парламентом, хоч це було нелегко. Декілька разів я майже втрачав свідомість через тісноту у натовпі, і мені допомагали вийти з натовпу.

15. Після подій наступного дня, включаючи захоплення проросійськими силами будівлі парламенту Криму та приведення до присяги нового уряду на чолі з Сергієм Аксьоновим, моїм українським товаришам-активістам у Криму та мені стало зрозуміло, що починається окупація. Ми таємно зустрілися 1 березня 2014 року, щоб обговорити кроки, які ми могли б зробити для збереження української культури в Криму та протидії майбутній окупації півострова.

16. Ми провели нашу першу публічну акцію проти окупації 2 березня 2014 року біля пам'ятника Тарасу Шевченку у Сімферополі. Ми обрали це місце завдяки історичній ролі Шевченка у поширенні та збереженні української мови та культури. Оскільки ми боялися спровокувати роздратованість окупаційної влади, то зібралися лише приблизно на 30 або 40 хвилин того дня. Близько 20 осіб взяли участь.

17. 8 березня 2014 року я та інші українські активісти провели ще одне, більш велике зібрання, щоб протестувати проти окупації Криму. Ми зібралися приблизно за 500 метрів від будівлі Ради Міністрів у Сімферополі. Через кілька хвилин я дізнався, що до нас підходить група озброєних людей, що підтримувалася російською стороною, тому ми швидко розійшлися в різні сторони і відправилися до контрольно-пропускного пункту військової частини в Сімферополі, на якому перебували українські військові.

18. Приблизно в той час ми також створили Всеукраїнську раду Криму для захисту інтересів місцевого етнічного українського населення. Я став її координатором. Раді було поставлено завдання збирати інформацію про порушення прав громадян України різних національностей на території Криму та передавати дану інформацію неурядовим та міжнародним організаціям. Раді було також доручено координувати

діяльність українських та проукраїнських організацій на півострові та спілкуватися з державними органами та іншими неурядовими організаціями.

Викрадення та затримання

19. 9 березня 2014 року в полудень ми планували провести більше зібрання у місті Сімферополі, щоб відзначити день народження Тараса Шевченка. Ми планували зібрати близько 3000 людей з різних частин Криму. Того дня я пішов з моїм другом і колегою, активістом Анатолієм Ковальським, який теж ідентифікує себе як українець, на залізничну станцію у Сімферополі, щоб забрати українські прапори, приблизно о 10 годині ранку.

20. Коли ми приїхали на залізничну станцію, я відчув, що ми потрапили в небезпеку. Я бачив, як люди дивляться на мене і бурмочуть у мобільні телефони. Два члени Сил Самооборони Криму схопили мене разом із паном Ковальським і силою доставили нас в поліцейське відділення, розташоване на вокзалі. Поліція відібрала наші паспорти і сказала нам чекати, поки прибудуть начальники Самооборони.

21. У той момент зателефонував мій друг з Бахчисараю, щоб обговорити зібрання, яке ми планували в той день. Я сказав своєму другові, що мене затримала кримська самооборона. Я закінчив розмову після того, як двоє офіцерів Самооборони почали кричати, що мені не дозволено користуватися моїм телефоном, і намагалися його відняти.

22. Після цього до мене підійшла пара людей, одягнених у цивільний одяг. Пізніше я дізнався, що вони були членами ГРУ, Російської зовнішньої розвідки, офіційно відомої як Головне розвідувальне управління Генерального штабу збройних сил Росії. Я знаю про це з розмов з близькими приятелями, які підтвердили, що Ігор Гіркін, про якого вже доведено, що він є співробітником ГРУ, визнав, що тримає мене під вартою, і навіть дав брехливу обіцянку, що мені не завдадуть шкоди. Ці люди вивели мене з вокзалу та потягли мене за куртку до машини, яка чекала поруч. Я намагався вирватись, але чоловіки

вдарили мене в обличчя, я впав на одне коліно, і моя губа почала кровоточити. Вони натягли капюшон моєї куртки на мою голову. Прибуло ще кілька чоловіків і вони потягли мене до червоного мікроавтобуса, припаркованого біля вокзалу. Через деякий час вони також привели пана Ковальського. Вони везли нас у невідомому напрямку приблизно 10 хвилин. Приїхавши до місця призначення, вони зтягли нас вниз, повністю роздягли і прив'язали до крісел.

23. Протягом наступних 11 днів, до 20 березня 2014 року пан Ковальський та я були затримані цими особами з ГРУ та їхніми партнерами. Протягом того часу ми були із зав'язаними очима, до нас жахливо ставились - нас неодноразово допитували, погрожували насильством і піддавали ударам електричним струмом. Мені стріляли по руках і колінах з повітряних рушниць принаймні 20-25 разів на відстані 4-5 метрів. Деякі з моїх викрадачів говорили з російськими акцентами, які відрізняються від акцентів, поширених у Криму. Зокрема, деякі з моїх викрадачів походили з Кавказького регіону чи Чечні. Одного з викрадачів звали Ігор Безлер, він був членом ГРУ з позивним Бес. Інші викрадачі робили зловісні посилання на нього, на кшталт "Без вже йде", поки вони чекали, щоб він прийшов і катував мене. Викрадачі також вживали його позивний, коли він мене допитував.

24. Про моє викрадення було спочатку публічно оголошено Сергієм Аксьоновим, а потім він це заперечив. На прес-конференції У відповідь на запитання сина пана Ковальського про наше викрадення Аксьонов та Сергій Цеков заявили пресі, що нас тримає російська партія "Єдність", і скоро нас звільнять. Коли ЗМІ почали питати, чому нас не звільнено, Аксьонов та Цеков змінили свої версії і заявили, що вони нас не тримають. Проте, після телефонної розмови з моїм другом з Бахчисараю на залізничному вокзалі, новини про моє викрадення швидко поширилися серед усієї української громади активістів. Низка проукраїнських активістів залишили Крим, почувши про моє викрадення, бо боялися, що з ними станеться щось подібне. Я вважаю, що моє викрадення було здійснено навмисно і мало на меті залякати українську громаду в Криму. Після мого викрадення збори активістів дійсно перестали проводитися, порівняно з тим, як це було раніше.

25. 20 березня 2014 року російська окупаційна влада звільнили пана Ковальського та мене на кордоні з материковою частиною України. З того часу я залишаюся на материковій частині України.

ЗМІ та освіта в Криму після анексії

26. Хоча я більше не проживаю в Криму, я все ще активно просуваю українські ЗМІ та освіту там, наскільки я можу це робити в умовах окупації. На жаль, я розумію, що українські ЗМІ та освіта в Криму в основному зникли починаючи з березня 2014 року.

27. ЗМІ, які я пропагував і які були сприйнятливими для забезпечення україномовного та українського культурного програмування, були змушені переселитися до материкової України. Наприклад, газета “Кримська Світлиця” переїхала на материк України після того, як її орендодавець порушив угоду про оренду офісів, які використовувала газета, примушуючи газету негайно виїхати. Це виселення було прискорене Силами Самооборони, які погрожували працівникам, щоб вони покинули приміщення якомога скоріше. “United Print”, яка відповідала за розповсюдження всіх газет у Криму, також порушила свою дистриб’юторську угоду з “Кримської Світлицею” та відмовилася продовжувати її розповсюдження. Я надаю Суду копію листа, який підтверджує порушення угоди¹. Газета не мала іншого вибору, як переїхати до Києва.

28. Схожою є ситуація з українською освітою в Криму. У Бахчисараї, де я працював над тим, щоб забезпечити наявність всіх предметів в усіх класах Бахчисарайської загальноосвітньої школи №4, з першого по одинадцятий, українською мовою, після окупації число класів з українською мовою викладання було скорочено до нуля. Окупаційні органи призначили нового директора школи. Окупаційні органи влади

---

¹ Лист Приватного акціонерного товариства “Крымсоюзпечать” № 773 Генеральному директору ДП “Національне газетно-журнальне видавництво” від 18 червня 2014 року (Додаток 862).

також здійснювали тиск на тих батьків, які раніше просили, щоб їхні діти навчалися українською мовою, щоб вони подали заявки на навчання російською мовою. Більш того, це було зроблено у дуже цинічній манері: класи з україномовним навчанням не просто перевели на російськомовне, - їх було повністю розформовано, і приблизно 200 учнів, які раніше навчалися українською, було переведено до різних російськомовних класів.

29. Я чув багато таких історій від батьків: їхні запити щодо навчання українською мовою в Криму не задовольняються або окупаційна влада тисне на них, щоб вони забирали свої заяви на україномовне навчання. Наприклад, у січні 2018 року, у Керчі від 5 до 7 сімей попросили про викладання українською мовою для їхніх дітей, але окупаційна влада інформувала їх, що такої можливості немає.

30. У Криму до окупації функціонувало **571** загальноосвітня школа (тобто, школа для дітей з нормальними здібностями), з них:

- 368 – з російською мовою викладання²;
- 15 – з кримськотатарською мовою викладання;
- 7 – з українською мовою викладання, де всі предмети викладались виключно державною мовою;
- 1 – з кримськотатарською та українською мовами викладання;
- 133 – з російською та українською мовами викладання;
- 20 – кримськотатарською та російською мовами викладання;
- 27 – російською, українською та кримськотатарською мовами викладання³.

31. Напередодні агресії Росії в Криму, в учбовому році, що закінчувався у 2014 р., був наступний розподіл за мовою викладання:

---

² Термін “мова викладання” в цих статистичних даних означає що учень мав змогу навчатися всім предметам обраною мовою.

³ Олександра Незванна, “Дива” кримської освітньої статистики, Голос Криму (25 вересня 2015 року) (Додаток 1046).

- 89,32% викладання проводилося російською мовою;
- 7,41% викладання проводилося українською мовою;
- 3,11% викладання проводилося кримськотатарською мовою;
- 0,15% викладання проводилося англійською мовою.

32. Окрім вищезазначених шкіл в яких українська мова викладання була доступна для усіх предметів, українську мову та літературу як предмет вивчали 100% учнів в усіх загальноосвітніх школах Кримського півострова, незалежно від того якою мовою здійснювалося загальне викладання

33. Спроба анексії півострова Російською Федерацією суттєво змінила ситуацію у мовній сфері. У 2014 – 2015 навчальному році різко скоротилась кількість учнів, які навчалися українською мовою – з 12 867 учнів до 1 990, із подальшим скороченням у 2015-16 роках. Українською мовою в 2015-16 роках навчалось 0,5% учнів (у 2013-14 роках їх було 7,41%), а кримськотатарською 2,76% (у 2013-14 рр. їх було 3,11%), тобто скорочення було меншим. Я надаю Суду копію джерела, де наводиться ця статистика. Я знайшов ці данні в тому самому звіті, що я цитував раніше. Однією з загальних змін, які внесла Російська Федерація, було запровадження вимоги до усіх учнів 10-11 класів навчатися виключно російською мовою, згідно російського законодавства.

34. Що стосується молодших класів, то тільки одна школа, «Українська школа-гімназія» у Сімферополі продовжує пропонувати всі предмети в 1-9 класах українською мовою. Однак, ця школа раніше пропонувала викладання українською у п'яти класах кожного року, а весною 2014 року їх кількість було скорочено до одного.. Через втручання та залякування окупаційних органів влади, однак, у 2017 році було навіть недостатньо заяв від батьків, щоб наповнити один клас. При чому вчитися українською ці діти можуть лише з 1 по 9 клас.

35. А вже у 2015 році так званий «міністр освіти» Криму повідомила, що жодна школа анексованого Криму не буде надавати освіту українською мовою у перших

класах⁴. Я надаю Суду копію статті, в якій згадується прес-конференція, під час якої «міністр» зробила це оголошення. І пояснила це тим, що не має заяв від батьків. В той же час українські правозахисники неодноразово наголошували на тому, що адміністрації кримських шкіл тиснуть на батьків, переконуючи їх у тому, що «українська мова дітям не потрібна». Тиск на батьків та учнів, відмова приймати заяви на навчання українською — тепер є поширеною практикою у Криму.

36. Я присягаю, що вищевказані свідчення є правдивими і точними, і погоджуюсь виступати перед Судом у разі необхідності для надання додаткових свідчень.

Підписано в Києві, Україна 04 червня 2018 р.

Андрій Щекун

---

⁴ Новості Крима, В Криму першокласники більше не учатся на українском языке (24 серпня 2015 року) (Додаток 1056).

Annex 14

Witness Statement of Anna Andriyevska (4 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF ANNA ANDRIYEVSKA

---

1. I am a journalist. Since 2014, I have been reporting on Russia's occupation and annexation of Crimea for a variety of media organizations in Crimea, until forced to move to Kyiv on 28 May 2014 to avoid prosecution for truthful reporting under Russia's anti-extremism laws. I provide this witness statement to share my personal experience of how the Russian authorities have repressed Ukrainian media entities and journalists in Crimea since February 2014.

2. I was born in the village of Petrovka, Krasnogvardeysk District, Crimea, some 70km from Simferopol. My parents were both born in Ukraine – my father in Kherson oblast, my mother in Kyiv oblast. I speak to them in both Ukrainian and Russian but consider Ukrainian to be my national language and think of myself as Ukrainian.

3. Prior to 2014, I had never faced racial discrimination in Crimea on the part of the authorities. I was always able to speak Russian and Ukrainian, freely express my opinions, practice my religion, engage in professional journalism, and feel safe. I did not wish to leave Crimea. I intended to live there with my family and planned for my future children to live there as well. Prior to 2014, most residents of Crimea did not hold sharply conflicting views of their ethnic identity. We all held Ukrainian citizenship and the large majority were fine with that. Among my friends, some, like me, were connected to Ukraine through language or customs. Others identified with Ukraine because they had grown up in Crimea as part of Ukraine and naturally saw their futures lying within the political, social and economic framework of that state, even though their first or only language was Russian.

4. In my view, the events of 2014 have brought the ethnic differences between Crimeans who support Russia and those who support Ukraine and identify themselves with those countries into sharper focus. Aggressive Russian propaganda against Ukraine as a country and Ukrainians as its citizens has turned the closest relatives, colleagues at work, friends, and acquaintances into enemies. Unending broadcasts of fake news and myths about Ukraine by the Crimean and Russian mass media foment hatred among Crimean residents and cause Russians and representatives of other ethnicities to hate Ukrainians. Meanwhile, the Russian authorities brand journalists and activists who attempt to resist this process as criminals and persecute them. Being Ukrainian in Crimea today is not just about the language you speak or where your parents were born. Increasingly it is also about values — whether you treasure and want back the rights and freedoms to which you were accustomed when Crimea was under the control of the Ukrainian state, or whether you are untroubled by the imposition of Russia’s authoritarian laws regarding freedom of the press, anti-extremism, and other issues. Although many of my contemporaries in Crimea have been forced as a formal matter to accept Russian citizenship, a significant number continue to think of themselves as Ukrainian, particularly among those who value their civil rights and freedoms.

5. The Russian occupation also forced journalists and media organizations to make a choice between Ukraine and Russia. As this statement will show, some folded quickly to the pressure from Russia’s security forces and started to run their stories through a system of censorship or to report on other journalists. Others continued to stand up for the idea that Crimea is part of Ukraine and that Russia’s military invasion and attempt at annexation did not change that. These pro-Ukraine journalists and media were singled out for harassment by the Russian security services and many of them, like me, have had to flee to Ukraine in order to continue doing their work as journalists and feel safe, as this has been impossible in Crimea since 2014.

Training and Early Career in Journalism

6. I graduated in 2008 from the Department of Journalism at Taurida Humanitarian and Ecological Institute in Simferopol. After graduating, I started freelancing for the Center for Journalistic Investigations (a project of the non-governmental organization Information Press Center). My initial duties included producing television coverage for the journalistic investigation program called “Matter of National Security.” I later became the editor-in-chief of the Center for Journalistic Investigations website under the aegis of the Information Press Center, dedicated to exposing corruption in Crimea. Over time this website also started addressing political and social issues, but corruption remained its central focus. In 2011, I left the Center for Journalistic Investigations and became affiliated with the publication *Argumenty Nedeli - Krym*.

7. I currently live in Kyiv where I am again a freelance journalist with the Center for Journalistic Investigations, following the relocation of its editorial office from Crimea in 2014. I am also an author of publications for *Krym.Realii* (a project of the Ukrainian service of Radio Liberty).

Russian Invasion and Occupation of Crimea

8. I was still a member of the journalistic staff of *Argumenty Nedeli - Krym* when the Russian invaded Crimea in late February 2014. In early March 2014, the management of that publication started to censor our publications. For example, we were forbidden from describing the so-called “little green men” (armed men in uniforms without insignia) who had appeared on our streets as Russian soldiers, although at the time other mass media already published evidence that they were. We were also prohibited from writing about the Russian army blocking and storming Ukrainian military units in Crimea. Instead we were instructed to use the following wording: “The Russian army is defending Ukrainian military personnel, who resist because they do not understand how lucky they are.” I was not prepared to have my work censored in this way and so resigned from the publication.

9. After two weeks of unemployment, I started working with *RFE/RL (Radio Free Europe / Radio Svoboda [Liberty])* as a journalist. I reported on political developments associated with the occupation, including the referendum and

Russia's annexation of Crimea. In April 2014, the *RFE/RL* corporation launched the *Krym.Realii* online media resource, and I began working for it. Unlike *Argumenty Nedeli* – *Krym* and many other Crimean mass media organizations, *Krym.Realii* was not going to bend its reporting to the political aims of the occupying Russian forces. It never recognized the legitimacy of the occupation or the annexation of Crimea by its new authorities. This was fully aligned with my internal convictions.

10. Soon after the referendum, I was informed by one of my sources that the Russian occupation authorities had created a blacklist of journalists with whom cooperation was prohibited under any circumstances. They must not be given information, granted interviews, or allowed to enter the captured administrative buildings of the Crimean authorities. According to my source, my name was on that list. I also began to suspect that my phone was being tapped. The suspicion was confirmed when in March 2014 I arrived for a meeting with international journalists in Simferopol, which we had arranged by phone half an hour prior. A member of the Crimean Self-Defense Forces showed up uninvited to the same meeting. This person reacted aggressively when I told a foreign journalist that the Crimean Self-Defense Forces were implicated in human rights violations. He accused me of provocation, made threats, said that I “have to think about what I say and where I say it if I want to continue living on this Earth,” and warned me that I would be hearing from him again. He then left the room.

11. After I began working for the *Krym.Realii* project, I got a call from a Crimean journalist working for a local TV channel, who asked all of a sudden whether I worked for *Krym.Realii*. She said that her TV channel cited *Krym.Realii* news in their coverage and would like to know who was doing the reporting. Of course, this was a lie because this TV channel never cited *Krym.Realii* news in its broadcasts and could not possibly have done so because this TV channel was even then cooperating with the occupation authorities of Crimea. I am also aware that the same journalist made similar inquiries to other Crimean journalists and suspect that she was collaborating with the Russian occupation authorities, gathering information for them on independent journalists.

12. I ultimately decided to leave Crimea when it became clear that, under new Russian laws imposed on Crimea, I would likely face jail time simply for reporting and telling

the truth about the occupation and annexation. Specifically, the Russian Duma had amended the Russian Criminal Code, supplementing it with Article 280.1 (public calls to violate the territorial integrity of Russia). According to this article, statements to the effect that Crimea was part of Ukraine qualify as a crime punishable by up to 5 years in prison. This law entered into force on Russian territory on 9 May 2014 — the anniversary of the end of the Second World War. Realizing that I would never be able to report truthfully on events from within Crimea, I moved to Kyiv in late May 2014.

13. I continued to work with *Krym. Realii* in Kyiv and also re-established my relationship with the Center for Journalistic Investigations for some time after it relocated to Kyiv in August 2014.

14. In December 2014, the Center’s website published my article titled “Volunteers of the Crimea Battalion,” which I am providing to the court.¹ In it, I described the volunteers who assist the Crimeans who enlisted to fight against Russian-backed separatists in the war in Donbas. The publication emphasized that these volunteer soldiers were different from the others in combat as they not only wanted to prevail in Donbas, but they also hoped to liberate Crimea from occupation by the Russian Federation. The article urged readers to make financial donations to this battalion of Crimeans so they would not lack anything on the frontline as they defend us all.

March 2015 Search and Seizure

15. The publication “Volunteers of the Crimea Battalion” caused the Russian Federal Security Service to bring a criminal case against me. On 13 March 2015, I learned that I was suspected of having violated Article 280.1 of the Criminal Code of the Russian Federation because I questioned the territorial integrity of the Russian Federation.

---

¹ Anna Andriyevska, *Volunteers of the Crimea Battalion*, Center for Journalistic Investigations (11 December 2014) (Annex 1049).

16. The same day, armed security forces wearing the uniforms of the FSB raided my parents' house, searching for any documents relating to this criminal investigation. Although I was living in Kyiv by this time, I received a phone call from my father while the search was underway, and he described to me what was happening. It was apparent that the FSB officers undertaking the search were behaving in an aggressive and threatening manner. While my parents still live in Crimea, I haven't lived with them in over ten years, suggesting that the purpose of the search was to intimidate me. Since they could not reach me in Kyiv, the Russian occupying authorities were harassing my parents to send me a message that there was no way back to Crimea for me.

17. The officials who searched my parents' home claimed to be investigating a criminal case concerning the publication of the aforementioned article, which they alleged advocated for the overthrow of the Russian authorities in Crimea. They confiscated my father's computer, a four-gigabyte memory stick, and several notebooks containing my handwritten notes and records. My father was subsequently twice interviewed by the FSB, who put psychological pressure on him, referring to me as a "traitor of Crimea" and putting in front of him a transcript of an intercepted phone call between the two of us. This is proof that our phones lines have been wiretapped by the Federal Security Service.

18. The FSB has also tried to intimidate my friends and former work colleagues. For example, the FSB raided and searched the home of Natalia Kokorina on the same day as the search conducted at my parents' property. Natalia was then subjected to seven hours of questioning, during which she was also subjected to mental pressure and threats.

19. The harassment did not end there. In 2016, the Russian Federal Financial Monitoring Service added me to a list of approximately 6,000 terrorists and extremists. I am including a screenshot of the website that maintains the list.² Since I no longer live in the territory controlled by Russia, this has not affected my life substantially. However, this decision has been made without a trial and investigation. I have been branded a terrorist and extremist without any evidence of my guilt in violation of international law. I view this

---

² List of Organizations and Individuals on which There is Information that They are Involved in Extremist Activity or Terrorism, Rosfinmonitoring [16 May 2018], accessed at <http://www.fedsm.ru/documents/terrorists-catalog-portal-act>. (Annex 926).

as political persecution for my disagreement with the Russian status of Crimea and my rejection of Russian jurisdiction over the peninsula.

20. Moreover, the criminal proceeding against me remains open. Among other consequences, this makes it impossible for me to visit Crimea to see my parents and use my property. I understand that, were I to try to do so, I would be arrested and tried on the political charges that have been brought against me. Meanwhile, my parents remain under the control of the FSB, whose officers screen all correspondence and parcels arriving at the mailing address that I share with them. Only after checking their contents do they allow them to be sent to the recipient. Given the vulnerability of my parents and friends to persecution by the Russian occupation authorities, I no longer believe it is safe for me to publish my opinions in my own name and I have resorted to using a pseudonym instead. Essentially, the actions of the Russian authorities and intelligence services have deprived me of my right to a profession, and my relatives of their right to a safe life.

21. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in *Kyiv, Ukraine* on *04 June 2018*.

By: [signature]
Anna Andriyevska

**ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ ПО
ПРЕСЕЧЕНИЮ ФИНАНСИРОВАНИЯ ТЕРРОРИЗМА И
МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ О ЛИКВИДАЦИИ
ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ**

**УКРАИНА
против
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

ПОКАЗАНИЯ СВИДЕТЕЛЯ АННЫ АНДРИЕВСКОЙ

---

1. Я - журналист. С 2014 года я освещала темы, посвященные оккупации и аннексии Крыма Россией для различных СМИ в Крыму, пока угроза преследований за правдивое отображение событий в рамках российского антиэкстремистского законодательства не вынудила меня переехать в Киев 28 мая 2014. Эти свидетельские показания я предоставляю для того, чтобы на примере своего личного опыта показать, как российские власти подвергают репрессиям украинские СМИ и журналистов в Крыму с февраля 2014 года и по сей день.

2. Я родилась в селе Петровка Красногвардейского района Крыма, расположенном примерно в 70 км от Симферополя. Мои родители родились в Украине: отец – в Херсонской области, а мать – в Киевской области. Я общаюсь с ними на русском и украинском языках, но считаю государственным языком своей страны украинский, а себя - украинкой по национальности.

3. До 2014 года я никогда не сталкивалась с расовой дискриминацией в Крыму со стороны органов власти. Я всегда имела возможность говорить на русском и украинском языках, свободно выразить свои мысли, исповедовать религию, заниматься профессиональной журналистской деятельностью и чувствовать себя в безопасности. Я не хотела уезжать из Крыма, планировала, что буду там жить со своей семьей, что мои будущие дети тоже будут там жить. До 2014 года жители Крыма, в основном, не имели резких разногласий касательно своей национальной идентичности. Мы все были гражданами Украины, и подавляющее большинство это устраивало. Среди моих друзей некоторые, подобно мне, ощущали связь с украинской культурой через язык и традиции. Другие идентифицировали себя с Украиной, поскольку выросли в Крыму, который

являлся частью Украины и, естественно, видели свое будущее в контексте политической, экономической и социальной системы этого государства, несмотря на то, что их родным или единственным языком общения был русский.

4. На мой взгляд, события 2014 года обострили разногласия на национальной почве, имеющиеся между крымчанами, которые поддерживают Россию и Украину и идентифицируют себя с этими странами. Агрессивная российская пропаганда, направленная против Украины как страны и украинцев как ее граждан, сделала врагами самых близких родственников, коллег по работе, знакомых и друзей. Постоянное транслирование в крымских и российских СМИ фейков и мифов об Украине разжигают ненависть между крымчанами, заставляют русских и представителей других национальностей ненавидеть украинцев. А журналистов и активистов, которые пытаются этому противостоять, российские власти объявляют преступниками и преследуют. На сегодняшний день быть украинцем в Крыму это вопрос не только языка общения или места рождения родителей. Все чаще это вопрос ценностей: в частности, важно ли для тебя вернуть себе те права и свободы, к которым ты привык за время пребывания Крыма под контролем Украинского государства, или же ты считаешь нормальным то, что Россия навязывает населению свое авторитарное законодательство в отношении свободы прессы, противодействия экстремизму, других вопросов. Хотя многих из моих соотечественников-крымчан вынудили формально принять российское гражданство, значительное количество считает себя украинцами, особенно те, кто ценит свои гражданские права и свободы.

5. Российская оккупация также вынудила журналистов и СМИ сделать выбор между Украиной и Россией. Как позже станет очевидным из данных показаний, многие сдали свои позиции довольно быстро под давлением российских спецслужб и стали пропускать свои публикации сквозь систему цензуры или доносить на других журналистов. Другие же продолжали придерживаться той точки зрения, что Крым – часть Украины, и военное вторжение и попытка аннексии со стороны России не могут повлиять на этот факт. Такие проукраинские журналисты в индивидуальном порядке подвергались преследованиям со стороны российских спецслужб, и многие из них, подобно мне, были вынуждены бежать в Украину, чтобы иметь возможность продолжать журналистскую деятельность и ощущать себя в безопасности, поскольку в Крыму с 2014 года это стало невозможным.

Образование и ранняя карьера в журнализме

6. В 2008 я закончила учебу на факультете журналистики Таврического гуманитарно-экологического института в г. Симферополь. После окончания учебы я начала работать как внештатный журналист в «Центре журналистских расследований» (проект общественной организации «Информационный пресс-центр»). Изначально в мои обязанности входила подготовка телевизионных сюжетов для программы журналистских расследований «Вопрос национальной безопасности». В дальнейшем я стала главным редактором веб-сайта «Центр журналистских расследований» под эгидой «Информационного пресс-центра», посвященного вопросам коррупции в Крыму. Со временем этот сайт также стал уделять внимание политическим и социальным проблемам, но вопросы коррупции оставались основной темой. В 2011 я прекратила свою работу в «Центре журналистских расследований» и стала сотрудничать с изданием «Аргументы недели - Крым».

7. В настоящий момент я проживаю в Киеве, где я снова являюсь внештатным журналистом в «Центре журналистских расследований», редакция которого переехала из Крыма в 2014 году. Я также являюсь автором публикаций в издании «Крым. Реалии» (проект украинской службы Радио Свобода).

Вторжение и оккупация Крыма Россией

8. На момент военного вторжения в Крым в конце февраля 2014 я работала штатным журналистом «Аргументов недели - Крым». В начале марта 2014 года руководство этого издания стало подвергать публикации цензуре. Например, нам запрещалось называть так называемых «зеленых человечков» (вооруженные люди в спецодежде без опознавательных знаков), появившихся на наших улицах, российскими солдатами, хотя на тот момент в других СМИ уже появились доказательства того, что они таковыми являются. Также нам запрещалось писать о том, что российская армия блокирует и штурмует в Крыму украинские военные части. Вместо этого предлагалась формулировка: «российская армия защищает украинских военных, а те сопротивляются, потому что не понимают своего счастья». Я была не готова к тому, чтобы мои публикации подвергались цензуре, поэтому я оставила свою должность в издании.

9. После двух недель без работы я начала работать с RFE/RL (Радио Свободная Европа/Радио Свобода) в качестве журналиста. Я работала над репортажами о политических событиях, связанных с оккупацией, включая референдум и аннексию

Крыма Россией. В апреле 2014 года в корпорации RFE/RL запустили медиа-ресурс «Крым. Реалии» — веб-сайт и я начала работать для него. В отличие от «Аргументов недели-Крым» и многих других крымских СМИ, проект «Крым. Реалии» не собирался подчинять свою журналистскую работу политическим целям российских оккупантов. Это издание никогда не признавало легитимность оккупации и аннексии Крыма его новыми властями. И это полностью соответствует моим внутренним убеждениям.

10. Вскоре после референдума один из моих источников сообщил мне, что российские оккупационные власти составили «черный список» журналистов, с которыми ни при каких обстоятельствах нельзя сотрудничать: нельзя предоставлять им информацию, нельзя давать им интервью, нельзя пускать их в захваченные административные здания органов власти Крыма. По словам моего источника, мое имя тоже попало в этот список. Кроме того, я начала подозревать, что мой телефон прослушивается. Это подозрение подтвердилось, когда я в марте 2014 года пришла на встречу с иностранными журналистами в Симферополе, о которой мы договорились по телефону полчаса назад. Туда же без приглашения явился член «Крымской самообороны». Этот человек агрессивно отреагировал на сказанные мной иностранному журналисту слова о том, что представители «Крымской самообороны» замешаны в ущемлениях прав человека. Он обвинил меня в провокации, угрожал, заявив, что я «должна думать, что и где я говорю, потому что мне еще жить на этой земле» и что я еще услышу о нем. После этого он покинул помещение, где проходила встреча.

11. После того, как я начала работать для проекта «Крым.Реалии», мне позвонила крымская журналистка из местного телеканала, которая вдруг спросила, работаю ли я в «Крым. Реалии»? Она пояснила, что ее телеканал берет в эфир новости «Крым.Реалии» и они хотят знать, кто их делает. Это, конечно же, была неправда, потому что этот телеканал никогда не брал в эфир новости «Крым.Реалии» и не мог их взять, потому что уже тогда сотрудничал с оккупационными властями Крыма. Тем не менее, мне известно, что эта же журналистка обращалась с подобными просьбами и к другим крымским журналистам, и я подозреваю, что она сотрудничает с российскими оккупационными властями, собирая для них информацию о независимых журналистах.

12. В конечном счете, я решила покинуть Крым, поскольку стало понятно, что, согласно новому российскому законодательству, навязанному крымчанам, мне, скорее всего, грозит тюремное заключение просто за то, что я освещаю события и говорю

правду про оккупацию и аннексию. В частности, Государственная дума России внесла поправки в Уголовный кодекс РФ, дополнив его статьей 280.1 (публичные призывы к нарушению территориальной целостности России), согласно которой заявления, что Крым - это территория Украины, трактуются как преступление, за которое предусмотрено наказание в виде лишения свободы до пяти лет. Этот закон вступил в силу на территории России 9 мая 2014 года – в годовщину окончания Второй Мировой Войны. Осознав, что я никогда не смогу правдиво освещать события в Крыму, я переехала в Киев в конце мая 2014 г.

13. Я продолжала работать в издании «Крым. Реалии» в Киеве, а также на некоторое время возобновила сотрудничество с «Центром журналистских расследований», который переехал в Киев в августе 2014 года.

14. В декабре 2014 года на веб-сайте «Центра» была обнародована моя публикация под названием «Волонтеры батальона «Крым», которую я предоставляю суду¹. В ней я рассказывала о волонтерах, которые помогают добровольцам-крымчанам, сражающимся против поддерживаемых Россией боевиков в рамках военного конфликта на Донбассе. В публикации подчеркивалось отличие бойцов этого батальона от других участников военных действий — они не только хотели победить на Донбассе, но и надеялись на освобождение Крыма от оккупации Российской Федерацией. В тексте говорилось о необходимости помочь финансово этому условному батальону крымчан, чтобы они ни в чем не нуждались на фронте, защищая всех нас.

Март 2015. Обыск и конфискация

15. Публикация «Волонтеры батальона «Крым» стала причиной возбуждения российской ФСБ в отношении меня уголовного дела. 13 марта 2015 года мне стало известно, что меня подозревают в нарушении статьи 280.1 Уголовного кодекса Российской Федерации, поскольку я подвергла сомнению территориальную целостность России.

16. В тот же день вооруженные агенты спецслужб в униформе ФСБ явились в дом моих родителей и учинили обыск с целью обнаружить какие-либо документы,

---

¹ Анна Андриевская, «Волонтеры батальона «Крым», Центр журналистских расследований (11 декабря 2014 года) (Приложение 1049)

относящиеся к уголовному расследованию. Хотя я на тот момент уже жила в Киеве, во время обыска мне позвонил отец и описал происходящее. Было очевидно, что агенты ФСБ, которые проводят обыск, ведут себя агрессивно и угрожающе. Хотя мои родители до сих пор живут в Крыму, я не жила с ними последние десять лет — это наводит на мысль о том, что обыск проводился, чтобы запугать меня. Поскольку я находилась в Киеве, т.е. вне зоны досягаемости спецслужб, они терроризировали моих родителей, чтобы подать мне сигнал. Чтобы я знала, что дорога домой мне закрыта.

17. Лица, учинившие обыск в доме моих родителей, утверждали, что они расследуют уголовное дело, открытое по факту публикации вышеупомянутой статьи, которая, по их заявлению, нацелена против российских властей в Крыму. Они конфисковали компьютер моего отца, USB флеш-накопитель объемом четыре гигабайта и несколько блокнотов, содержащих мои записи и пометки. В последствии моего отца дважды допрашивали сотрудники ФСБ, которые оказывали на него психологическое давление, называли меня «предательницей Крыма» и показывали ему запись телефонного разговора, состоявшегося между нами. Это подтверждает, что наши телефоны прослушиваются сотрудниками ФСБ.

18. Сотрудники ФСБ также пытались запугать моих друзей и бывших коллег. Например, в день обыска у моих родителей они провели обыск дома у Наталии Кокориной. Затем сотрудники ФСБ подвергли Наталию семичасовому допросу, во время которого тоже оказывали на нее моральное давление и угрожали.

19. Однако на этом преследования не закончились. В 2016 году, российская Федеральная служба по финансовому мониторингу внесла меня в список террористов и экстремистов, в общей сложности включающий в себя порядка 6 000 лиц. Я прилагаю скриншот сайта, который содержит список². Поскольку я не живу на подконтрольной России территории, это существенно не повлияло на мою жизнь. Но это решение вынесено без суда и следствия, меня назвали террористкой и экстремисткой без доказательства моей вины в нарушение международного законодательства. Я расцениваю

---

² Перечень организаций и физических лиц, в отношении которых имеются сведения об их причастности к экстремистской деятельности или терроризму, РОСФИНМОНИТОРИНГ, просмотренный по следующей ссылке: <http://www.fedsfm.ru/documents/terrorists-catalog-portal-act> (Приложение 926).

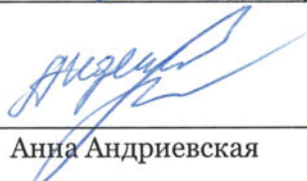

это как политическое преследование за мое несогласие с российским статусом Крыма и непризнание российской юрисдикции на полуострове.

20. Более того, уголовное производство в отношении меня все еще открыто. Среди всего прочего это означает, что я не могу посещать Крым, видеться с родителями и пользоваться своим имуществом. Насколько я понимаю, при любой попытке сделать это я буду арестована и предана суду по предъявляемым мне обвинениям в совершении политического преступления. Тем временем мои родители по-прежнему остаются под контролем ФСБ, представители которой вскрывают всю переписку и все посылки, которые приходят на наш общий с ними почтовый адрес, и только после ознакомления с их содержимым позволяют отправить их адресату. Учитывая, что мои родители и друзья никак не защищены от преследований со стороны российских оккупационных властей, я полагаю, что публиковать материалы под своим именем больше не является безопасным, поэтому я была вынуждена прибегнуть к использованию псевдонима. По сути, действия российских властей и спецслужб лишили меня права на профессию, а моих родных – права на безопасную жизнь.

21. Я клянусь, что вышеизложенное заявление является достоверным и точным и соглашаюсь предстать перед Судом по мере необходимости, чтобы предоставить дополнительные показания.

Подписано в Киеве, Украина, 04 июня 2018 года.

_____
Анна Андриевская

Annex 15

Witness Statement of Eskender Bariiev (6 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF ESKENDER BARIIEV

---

1. My name is Eskender Enverovich Bariiev. I was born in Namangan, in the Uzbek Soviet Socialist Republic, in a family of Crimean Tatars. I returned to permanently reside in Crimea on 1 July 1991. Until 22 January 2015, I lived with my wife and two sons in Molodezhnoye township, Simferopol district, Autonomous Republic of Crimea.

2. On 14 May 1995, the I Crimean Tatar Youth Congress elected me Chair of the Crimean Tatar Youth Center; since that time, I have been actively engaged in community work among Crimean Tatars. I was elected as a delegate to the III Convocation of the Qurultay (National Congress) of the Crimean Tatar People in 1996. I was elected as a member of the Mejlis of the Crimean Tatar People at the IV Convocation of the Qurultay on 9 November 2001, and I remained a member of Mejlis until 9 December 2007. In addition, I was elected as a member of the Mejlis of the Crimean Tatar People at the VI Convocation of the Qurultay on 27 October 2013, and I am still [a member] today. On 8 November 2014, I was elected as coordinator of the Committee for Defense of the Rights of the Crimean Tatar People.

3. After the occupation of Crimea by the Russian Federation, I was witness to many incidents of discrimination by Russian occupying forces against the Crimean Tatar people, and I was personally subjected to such discrimination; a number of these incidents of discrimination are described below in this statement. I was unable to return to Crimea. I was in Kiev when, on 29 January 2014, my wife informed me from Crimea that the occupying forces had opened criminal cases under 4 articles of the Russian Federation Criminal Code against me and other coordinators on the Committee for Defense of the Rights of the Crimean Tatar

People. At present, I am continuing my legal and human rights work in Kiev as head of the non-government organization Crimean Tatar Resource Center.

A. Discrimination against Crimean Tatar cultural events

4. Marches and other cultural events commemorating anniversaries of significance to the Crimean Tatar people are an important part of our unique identification as one of the peoples indigenous to the Crimean Peninsula. After the occupation of Crimea, however, the Russian Federation made coordinated efforts to prevent Crimean Tatars from commemorating events that are important for them, and also obstructs events that are held despite their efforts.

1. Surgun (Deportation)

5. May 18 is the anniversary of Surgun (Deportation), the most important date in the Crimean Tatar cultural calendar, because it is the date that Josef Stalin started his mass deportation of Crimean Tatars from the peninsula. From 1990 through 2013, Crimean Tatars held mass demonstrations in Simferopol on Lenin Square that attracted up to 50,000 people. Furthermore, between 2007 and 2013, the Crimean Tatar Youth Center held a memorial requiem called “Light a Fire in Your Heart” with between 3,000 and 7,000 people from various ethnic groups participating. This memorial event was held at the same location as the mass demonstration the next day – at Lenin Square in Simferopol’s administrative center – and was often financed with public funds from the republic. It was always a peaceful event, and there were never any incidents of violence.

6. Crimean Tatars’ attempts to gather on 17 May 2014 as they had always done before were disrupted by the joint efforts of Russian occupying forces and paramilitary groups under their control. When the Crimean Tatars began arriving at Lenin Square, they discovered that Russian Federation-controlled local authorities had blocked off the square with a fence. Armored personnel carriers appeared on the streets. They drove around the perimeter of the square to prevent people from entering. Groups of so-called “green men” and local self-defense groups patrolled the area.

7. The sizeable and alarming military and paramilitary presence left no doubt that we would have been subjected to violence had we made an attempt to hold the memorial event at that location. Because of that, I called on Crimean Tatars to gather at a different location and hold the memorial demonstration “Light a Fire in Your Heart” in the Ak-Mechet residential neighborhood, where there is a high concentration of Crimean Tatars, in order to hold the memorial event “Light a Fire in Your Heart.”

*Photo: Eskender Bariiev 17 May 2014 Akmechet neighborhood
Ozenbash Street, the square in front of the mosque.*

8. Unfortunately, 2014 was the last year when Crimean Tatars were able to hold the memorial event “Light a Fire in Your Heart.” The permanent organizer of the event was the Crimean Tatar Youth Center. In following years, the Crimean Tatar Youth Center filed notices to hold public events. However, the occupying forces did not permit demonstrations at Lenin square; that said, they did suggest holding the event under Russian flags, and people did not wish to participate. On 17 May 2018 in Simferopol’s Ak-Mechet neighborhood, law enforcement detained around 20 young Crimean Tatars who held the memorial event “Light a Fire in Your Heart.”

2. Human Rights Day

9. Prior to the occupation, members of the Crimean Tatar people gathered each year on 10 December at Lenin Square to celebrate Human Rights Day and to underscore the

importance of protecting our own rights. This day is important to the Crimean Tatar people. Our national movement fought to restore our political and collective rights for seventy years and gave birth to a constellation of Soviet dissidents, who endured prison, psychiatric hospitals and forced exile. By celebrating Human Rights Day, Crimean Tatars remembered those dissidents who supported their cause and called for restoration of the people's political rights.

10.

Photo: qtmm.org, 10 December 2013, Lenin Square, Simferopol

11. Following this tradition, on 28 November 2014, the Committee for Defense of the Rights of the Crimean Tatar People filed a notice with the executive committee of the Simferopol City Council that it would hold a Human Rights Day event on 10 December 2014 that would include a chalk sidewalk drawing contest for children with the theme: “Crimea is My Home” from 12:00 pm to 2:00 pm, as well as a photo exhibit entitled “Human Rights Activity in the Crimean Tatar National Movement” from 12:00 pm to 3:00 pm on Sergeyev-Tsensky Street across from the House of Unions building. There were also plans for a press conference entitled “Human Rights in Crimea: problem and perspective” in the assembly room of the House of Unions.

12. On 2 December, we received a response from the executive committee of the Simferopol City Council that refused permission for the event. I submitted this letter for the Court to review along with other correspondence in our possession that we exchanged with

authorities in connection with the celebration of Human Rights day.¹ The official explanation for the denial was that the proposed events would put local residents in danger. In its letter, the executive committee of the Simferopol City Council invoked Federal Law No. 54-FZ dated 19 June 2001, namely Article 7(3), and stated that the notice supposedly did not list the number of participants and the format of the event. The letter also invoked Article 8 of the same law, which allows public events to be held in any space that is suitable for the purpose, provided that the event does not pose a threat of destruction of the buildings or structures or other threat to the safety of the event's participants. As I already stated, our notice clearly stated the time and format of the three events.

13. On 5 December, the Committee filed a new notice to hold a small demonstration at Lenin Square in Simferopol protesting the trampling of our civil rights. In all previous years, events were held to celebrate Human Rights Day without any incident.² The authorities replied in a letter dated 8 December, which contained yet another denial. In this letter, the authorities stated that holiday events and associated organizational activity were planned for that area from 1 December 2014 through 7 January 2015. The Simferopol administration suggested holding a small demonstration at Gagarin Park by the "Three Graces" sculpture. We received this response from the Simferopol city administration on 9 December 2014, four days after [our] notice was submitted and less than twenty-four hours before the proposed event.

14. Traditionally, public events of a human rights and political nature in Simferopol have been held at Lenin Square by representatives of all cultures, not just by Crimean Tatars. Lenin Square is opposite the Council of Ministers (government) building.

---

¹ Letter from the executive committee of the Simferopol City Council No. 981/24/01-66 to the Committee for Defense of the Rights of the Crimean Tatar People, 2 December 2014 (Annex 841).

² Letter from the Committee for the Defense of the Rights of the Crimean Tatar People No. 001/12 to the Mayor of Simferopol, 5 December 2014 (Annex 844).

*Photo: Press Service of the Republic of Crimea office of the Communist Party of the Russian Federation,
7 November 2014*

Other traditional locations for holding public political and human rights events in Simferopol are: the square opposite the Crimean Supreme Soviet (State Council of Crimea) building, Soviet Square next to the statue of human rights activist Petro Grigorenko, and the square by the statue of the famous Ukrainian poet Taras Shevchenko. Gagarin Park is a place where locals and guests of Simferopol go for recreation, not a place with any historical or socio-political resonance. Furthermore, the park is far from the administrative buildings, which makes any protest at that location pointless.

15. On 9 December, the Committee filed a notice for the third time with three other suggested locations for the event.³ In addition, three of the Committee's coordinators, Abmedjit Suleimanov, Sinaver Kadyrov and I, contacted the Simferopol city administration to coordinate the location for the event at an in-person meeting with authorities. We were given Resolution No. 452 of the Council of Ministers of the Republic of Crimea dated 12 November 2014 "On approving the list of locations for public events in the Republic of Crimea" and told to wait for a response in writing. While we waited for a response at a café nearby, we were approached by members of the so-called prosecutor's office and police, who gave each of the coordinators

---

³ Letter from the Committee for Protection of Rights of the Crimean Tatars to Viktor Nikolaevich, No. 001/12, dated 9 December 2014 (Annex 847).

an official warning about administrative and criminal liability. At 10:00 pm that day, we received another response from the local authorities.⁴ This time, we were denied again on the grounds that our petition was filed less than 1 day in advance, which is significantly less than the 10 days required by the law on demonstrations currently in effect in Crimea. By this point, it was clear that the occupying forces were resolutely determined to prohibit us from celebrating Human Rights Day, regardless of how we notified them, and that they would use any pretext of procedural law that they could find in order to do so.

16. For that reason, the Committee resolved to hold a press conference instead of a demonstration on 10 December in order to protest the authorities' refusal to allow an event celebrating Human Rights Day. The press conference was held at the Simferopol regional Mejlis building at 20 Chekhov Street, Simferopol, and I was one of the speakers. While we were speaking, some unidentified persons approached the podium, threw green dye on us and ran out of the room. This incident was clearly caught on video, which I submitted to the Court for review.⁵ Nonetheless, we did everything we could to hold the press conference as it had been planned. We called the police and filed a complaint concerning the material and moral damages. After a while, we received notice of a refusal to open criminal proceedings in response to the incident because there was no formal element of a crime.

3. Event held on 17 January 2015

17. Taking into consideration the attempts to prevent the press conference for Human Rights Day, the Committee resolved to hold its II Crimean Conference on 17 January 2015 to discuss current conditions. We intentionally held the conference at the Marakand Hotel in Simferopol, with which we signed a lease agreement, since events of that type are not subject to the restrictions in Russian law on public events.

---

⁴ Letter from Administration of Simferopol to the Committee for Protection of Rights of the Crimean Tatars, No. 12154/24/01-66, dated 9 December 2014 (Annex 846).

⁵ Video of Green Paint Being Splashed on Panelists at International Human Rights Day (Annex 1102).

18. When the Committee members began to gather in the hotel's conference room on the appointed day, a large number of local police and a group of 30-40 athletic young men in track suits with hoods appeared. It was obviously an attempt to disrupt the event. The group blocked the entrance to the conference room and took all the unoccupied chairs. Several minor conflicts arose when Crimean Tatars began to explain to the unidentified men why they wanted to go into the conference room. At that point, to avoid violence and to encourage the police to get involved and allow us to continue the event, I called on all the Crimean Tatars in the room to raise their hands to show that they were not provoking a clash. When the conference participants raised their hands, I called on the police to remove the troublemakers and on journalists to get video footage of everything. I submitted a copy of the footage of these events to the Court for review.⁶

19. Until that point, the police had ignored my requests to remove from the room the unidentified men who were trying to prevent the gathering from taking place. The police helped the men enter the conference room and then refused to get involved. They did not even get involved when the leader of the group (whom I recognized as the cousin of Ruslan Balbek, deputy prime minister of the Council of Ministers of the Republic of Crimea, currently a representative to the Russian Federation Duma) hit one of the Crimean Tatars present. It was only the fact that Crimean Tatars raised their hands that removed any ambiguity in the situation. The police learned that Crimean Tatar activists were videotaping and live broadcasting what was going on, and at that point they removed the men from the conference room. I understood that the police presence had nothing to do with maintaining public order. They were just waiting for one or more Crimean Tatars at the conference to react to provocation by the unidentified men, which would have given them cause to detain and arrest Crimean Tatars.

---

⁶ Video of Bariiev Instructing the Crimean Tatars to Show Their Peaceful Intentions in the Face of Provocation (Annex 1101).

B. Targeted persecution of Mejlis members

20. In addition to creating barriers preventing us from celebrating important cultural events, the Russian occupying forces also engaged in sabotage aimed at disrupting the Mejlis, which is the representative body of the Crimean Tatar people.

21. One of Mejlis' many roles as the true representative body of Crimean Tatars was the mobilization of the Crimean Tatar people in connection with social and economic issues of importance to them, lobbying the Ukrainian Parliament and international organizations on behalf of the Crimean Tatar people, providing assistance to the Crimean Tatar people and establishing connections between them and Crimean Tatar diasporas that have not been able to return to their homeland.

22. The Qurultay of the Crimean Tatar people is the highest representative body of Crimean Tatars. The Crimean Tatar people is represented by 250 delegates to the Qurultay, who are elected on the basis of universal, equal and direct franchise by means of secret ballots [cast] by Crimean Tatars and their family members, regardless of their ethnicity. The Qurultay is elected for a period of 5 years. The Qurultay decides the key socio-political, socio-economic, cultural and other issues facing the Crimean Tatar people. The Qurultay determines the key areas and forms of activity for the Mejlis of the Crimean Tatar people and for other bodies of the Qurultay.

23. The Mejlis of the Crimean Tatar people ("Mejlis") is the sole authorized representative executive body of the Crimean Tatar people between sessions of the Qurultay and is elected by the Qurultay. The Mejlis is elected by the Qurultay from among Qurultay delegates. The Mejlis consists of 33 people. In its activity, the Mejlis is subordinate to the Qurultay and governed by its resolutions and the provisions of international law and the laws of Ukraine that do not contradict those rules. The Mejlis' primary goal is to remedy the effects of the genocide committed by the Soviet government against the Crimean Tatar people, to restore the ethnic and political rights of the Crimean Tatar people, and to exercise its right to self-determination in its historical ethnic territory.

24. The existence of the Mejlis of the Crimean Tatar People as a representative body of the Crimean Tatar people was recognized in acts issued by the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine and the President of Ukraine, including Ukraine Presidential Decree No. 518/99 dated 18 May 1999, Ukraine Verkhovna Rada Resolutions No. 2240-XII dated 27 March 1992, No. 1532-III dated 2 March 2000, and No. 4475-III dated 20 March 2014, Ukraine Presidential Decrees No. 165/94 dated 14 April 1994, No. 475/2009 dated 23 June 2009, No. 809/2014 dated 14 October 2014, No. 945/2014 dated 20 December 2014, No. 190/2015 dated 31 March 2015, No. 195/2015 dated 3 April 2015, No. 247/2015 dated 28 April 2015, No. 604/2015 dated 23 October 2015 and No. 393/2016 dated 15 September 2016; Government of Ukraine resolutions and decrees No. 636 dated 11 August 1995, No. 154 dated 18 March 2015, No. 736 dated 24 September 2015, No. 454-r dated 16 May 2014, No. 747-r dated 29 April 2015, No. 123-r dated 18 February 2016, No. 348-r dated 5 May 2016 and others.

25. The Mejlis of the Crimean Tatar People is a permanent member of two international organizations: the Unrepresented Nations and Peoples Organization in 1991 and the Federal Union of European Nationalities in 1993. In 1995, the Mejlis was accredited by the United Nations inter-sessional Working Group on the draft United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP). United Nations Economic and Social Council resolution 1995/317 dated 25 November 1995 gave the Mejlis UN recognition as an organization of indigenous people and allowed it to work with the UN in that capacity; using a special procedure, this resolution was passed with the advance written consent of the countries of residence of the organizations of indigenous people (meaning that Ukraine gave its consent for the Mejlis to join the UN as an organization of indigenous people); the Russian Federation never objected to the Mejlis' work with the UN in that capacity.

26. The Mejlis has also been recognized by the Crimean legislature in resolution No. 1728-6/14 dated 11 March 2014 of the Russian Federation-controlled Supreme Council of the Autonomous Republic of Crimea, which offers the Crimean Tatar people "in the context of

approving a new Constitution for the Republic of Crimea” “recognition of the bodies of national self-governance for the Crimean Tatar people: the Qurultay (national congress) of the Crimean Tatar people and the bodies established by it.

27. As part of [its] strategy of intimidation and attempts to force Crimean Tatars to remain silent, the Russian Federation has been especially harsh with Mejlis members. They searched our homes and detained us and members of our families to prevent us from continuing to organize the Crimean Tatar people and telling the truth that Crimea is part of Ukraine.

28. For example, on 16 September 2014, officers from the Russian Federal Security Service barged into my home at 6:30 in the morning. They searched my home for four hours, saying that they were looking for weapons, drugs, or prohibited items and literature. Instead, they seized the processor from my personal computer and my laptop, as stated in the search protocol, which I submitted to the Court for review.⁷ Four men in camouflage and face masks barged into the apartment with automatic weapons that they pointed at me, my wife and two small children (the oldest was 4 years old, and the youngest was just 6 months old). They were followed by two investigators from the Federal Security Service office for the Republic of Crimea and Sevastopol. I did not resist, but I demanded that they show the documents sanctioning the search. I was shown a court ruling. Then I announced that I wanted to bring in an attorney, but I was denied that request. I asked to bring in my neighbors from the building as witnesses. I was denied that request as well, and instead they brought in two young men. I asked them what they were interested in specifically and told them I was prepared to give it to them. I also offered them my air gun, but they refused to take it. They turned everything upside down in one of the rooms of my apartment. When I tried to talk to my wife in the Crimean Tatar language, we were forbidden to do so. When there was a call on the landline phone, they did not allow us to answer it. It seemed to me that they weren't so much looking for prohibited

---

⁷ Search Record, drafted by Senior Lieutenant I.S. Emelyanov, Operative, Russian Federal Security Service Directorate in the Republic of Crimea and the City of Sevastopol (16 September 2014) (Annex 896).

items as they were trying to frighten my family and, with such searches as an example, the entire Crimean Tatar people.

29. At the same time, on 16 September 2014, Federal Security Service officers searched the home of my colleague, chair of the Belogorsk regional Mejlis Mustafa Asaba. When the search was complete, they seized five brochures: one on a religious topic and four on the Crimean Tatar national movement. Mustafa Asaba's home was searched again a year later, on 14 April 2015. Law enforcement was looking for materials about the "26 February case." Ammunition was planted during that search, and I reported that on my Facebook page. Afterwards, Mustafa Asaba was taken to the investigative committee in Simferopol; he was later released.

30. On the same day, 16 September 2014, a search was carried out at the building of the Mejlis of the Crimean Tatar People. After the search, the Mejlis building was seized and sealed off. In addition, computers belonging to the Mejlis of the Crimean Tatar People and the Crimea Charitable Foundation were removed.

31. The occupying forces stepped up their persecution of Mejlis members, restricting our movements into and out of Crimea; this escalated to the point that they even deported several Crimean Tatar leaders from Crimea. I was arrested for the first time at the border on 23 July 2014 when I was returning from Switzerland via Kiev after an international conference. I drove over the border in a car with three friends: Qurultay of the Crimean Tatar People delegate Server Menanov, Mejlis of the Crimean Tatar People member and Committee coordinator Abmedjit Suleimanov, and Committee coordinator Sinaver Kadyrov. When we crossed into Crimea, we were surrounded by 8 people with automatic weapons. They were rude to us, forbidding us from speaking in our native Crimean Tatar language, searching our car, and then arresting and questioning me for two or three hours. During the period between Russia's invasion of Crimea and January 2015, I was personally detained at least 39 times when I crossed the border between Crimea and mainland Ukraine.

32. On the night between 22 and 23 January 2015, Sinaver Kadyrov, Abmedjit Suleimanov and I were detained when leaving Crimea for mainland Ukraine. The detention happened after the conference on 17 January, which I mention in my statement, when we went to Kherson to fly to Istanbul in order to deliver documents to the President of the Republic of Turkey and to meet with members of the Crimean Tatar diaspora. We were taken into a portable building that looked like a cell. We were questioned by Federal Security Service officers about where we were going and for what purpose. Afterwards, Abmedjit Suleimanov and I were allowed to get in the car. They took away the keys and locked us in the car, keeping us there for about 6 hours. Meanwhile, Sinaver Kadyrov was taken away for interrogation. After that, we were released and Mr. Kadyrov was taken to the court in Armyansk, which fined him and issued a ban on his entering Crimea (Article 18.9(2) "Violation of the rules of stay in the Russian Federation for foreign citizens and stateless persons," Federal Law "On the legal status of foreign citizens in the Russian Federation.")

33. The intimidation and persecution had a negative effect on me and my family, especially due to the heightened attention focused on me as a Mejlis member. When unfounded criminal charges were filed against me, the prosecutor for the republic sent the investigators six files to open criminal prosecution for indicia of the crimes described in Article 280.1(2) (public calls to action aimed at violating the territorial integrity of the Russian Federation), Article 239(2) (establishing a non-commercial organization that infringes on the person and rights of citizens), Article 282(2) (inciting hatred or enmity), Article 282.3 (financing extremist activity), Article 212(1) (organizing mass riots) of the Russian Federation Criminal Code. At that time, I was in Kiev and was preparing to return to Crimea with Abmedjit Suleimanov when my wife called me from Crimea and told me that the prosecutor's office had opened criminal cases against us. As confirmation of my wife's message, I saw the same information on the site of the prosecutor's office for the Republic of Crimea, published on 29 January 2015. On the same day, deputy chair of the Mejlis of the Crimean Tatar People Akhtem Chiygoz was arrested. Once I found a place to live in May 2015, my relatives brought my wife

and two sons to me. We currently live in Kiev, when I continue to speak out about the liberation of Crimea and protecting the rights of the Crimean Tatar people.

C. The Russian Federation Bans the Mejlis

34. In April 2016, the Russian Federation significantly escalated its campaign against representative bodies of Crimean Tatars: the prosecutor's office for the Republic of Crimea opened a criminal case to declare the Mejlis of the Crimean Tatar People an extremist organization and to ban the Mejlis as "the public association Mejlis of the Crimean Tatar People."

35. The Republic of Crimea Supreme Court decision dated 26 April 2016 in administrative case No. 2a-3/2016 granted both of the prosecutor's claims, which I have submitted to the Court for review.⁸

36. On 29 September 2016, the judicial panel for administrative cases of the Russian Federation Supreme Court issued a decision on the appeal filed by the Mejlis of the Supreme Court decision dated 26 April 2016. I submitted this document to the Court for review along with my statement.⁹ In its decision on the appeal, the Russian Federation Supreme Court ruled to uphold its previous decision and to deny the appeal filed by the Mejlis of the Crimean Tatar People.

37. The [court's] explanation was that the appeal contained no arguments refuting the conclusions reached by the court of first instance or indicating that there were grounds to revoke or amend the judicial act on appeal. The argument presented by the defense for the Mejlis of the Crimean Tatar People that the Mejlis of the Crimean Tatar People is not a public association and represents the highest authorized representative body of the Crimean Tatar people, established by means of elections, was described as being without merit by both the Republic of Crimea Supreme Court and the Russian Federation Supreme Court. The Republic

---

⁸ Case No. 2A-3/2016, Decision of 26 April 2016 of the Supreme Court of the Republic of Crimea concerning the appeal of the ban of the Mejlis (Annex 913).

⁹ Case No. 127-APG16-4 Decision of 29 September 2016 of the Supreme Court of the Russian Federation concerning the appeal of the ban of the Mejlis (Annex 915).

of Crimea Supreme Court ignored the arguments presented by the defense for the Mejlis of the Crimean Tatar People concerning the violation of provisions of international law concerning indigenous peoples and international law on human rights, and the Russian Federation Supreme Court found them to be without merit in its appeal ruling.

38. However, the Crimean Tatar people and the international community clearly saw that this was simply a pretext: Russia wanted to shut down the Mejlis because of its importance for the Crimean Tatar people. Furthermore, the Russian Federation was upset by Mejlis members' refusal to alter their position that Crimea is a part of Ukraine and by the fact that the Mejlis called for [people] to not participate in the unlawful referendum on 16 March 2014 and in local elections on 14 September 2014.

39. I personally participated in attempts to revoke the ban on the Mejlis via the Russian Federation court system since April 2017, when the International Court of Justice released its resolution on provisional measures. On 12 July 2017, I filed a petition with the Republic of Crimea Supreme Court for review of the final judicial act (Republic of Crimea Supreme Court decision dated 26 April 2016) in administrative case No. 2a-3/2016 based on new circumstances. I submitted a copy of my petition for review by the Court.¹⁰ My petition was denied; the formal explanation for the denial was the fact that [I did not attach] a notarized copy of the Russian translation of the resolution on provisional measures.¹¹ I submitted the entire set of documents I received to the Russian Federation Supreme Court. The letter is attached to my statement.¹² I clearly stated that the set of documents contained a Ukrainian translation of the resolution on provisional measures, which is the official language of the Republic of Crimea. However, the Supreme Court did not respond. We filed similar applications on behalf of three other Mejlis members.

---

¹⁰ Case No. 2A-3/2016, Appeal of 12 July 2017 of the Supreme Court of the Republic of Crimea concerning the ban of the Mejlis and the Provisional Measures Order (Annex 921).

¹¹ Case No. 2A-3/2016, Decision of 21 July 2017 of the Supreme Court of the Republic of Crimea concerning the appeal of the ban of the Mejlis (Annex 922).

¹² Case No. 2A-3/2016, Appeal of August 2017 of the Supreme Court of the Russian Federation concerning the ban of the Mejlis and the Provisional Measures Order (Annex 923).

40. In addition, on behalf of the Crimean Tatar Resource Center, I sent a letter on 25 May 2017 to the Russian Federation Foreign Affairs Ministry. In the letter, I reminded [the Ministry] of the requirement to immediately perform the requirements of the UN International Court [of Justice] Order and proposed the immediate publication of an official Russian translation of the above-mentioned resolution on provisional measures. Furthermore, I demanded that the ministry send a duly authenticated copy of the full text of the official Russian translation of the above-mentioned UN International Court [of Justice] Order to the Crimean Tatar Resource Center for the defense of the rights of representative institutions of the Crimean Tatar people and their members with judicial, law enforcement and administrative bodies of the Russian Federation, both in and beyond the Russian Federation. However, Russian authorities ignored my requests.

41. However, the provisional measures contained in the court orders concerning Mejlis have yet to be implemented.

42. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in _____ on _____, 2018.

Eskender Bariiev

**ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ ПО ПРЕСЕЧЕНИЮ
ФИНАНСИРОВАНИЯ ТЕРРОРИЗМА И
МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ О ЛИКВИДАЦИИ
ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ**

**УКРАИНА
против
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

СВИДЕТЕЛЬСКИЕ ПОКАЗАНИЯ ЭСКЕНДЕРА БАРИЕВА

---

1. Меня зовут Эскендер Энверович Бариев. Я родился в городе Наманган, в Узбекской Советской Социалистической Республике, в семье крымских татар. В Крым вернулся для постоянного проживания 01 июля 1991 года.

До 22 января 2015 года я проживал с женой и двумя сыновьями в поселке городского типа Молодежное Симферопольского района, Автономной Республики Крым.

2. 14 мая 1995 года на I Съезде крымскотатарской молодежи я был избран Председателем Крымскотатарского Молодежного Центра и с тех пор активно занимаюсь общественной деятельностью среди крымских татар. Я был избран делегатом Курултая [национального конгресса] крымскотатарского народа III Созыва в 1996 году. Я был избран членом Меджлиса крымскотатарского народа на Курултае IV Созыва 9 ноября 2001 года, и я являлся членом Меджлиса до 9 декабря 2007 года. Кроме того, я был избран членом Меджлиса крымскотатарского народа на Курултае VI Созыва 27 октября 2013 года и являюсь таковым до настоящего времени. 8 ноября 2014 года я был избран координатором Комитета по защите прав крымскотатарского народа.

3. После оккупации Крыма Российской Федерацией я стал свидетелем многочисленных проявлений дискриминации со стороны российских оккупационных вла-

стей по отношению к крымскотатарскому народу и лично подвергался такой дискриминации; некоторые проявления такой дискриминации описываются ниже в настоящем заявлении. Я не смог вернуться в Крым. Когда я находился в Киеве, 29 января 2014 года супруга сообщила мне из Крыма, что в отношении меня и других координаторов Комитета по защите прав крымскотатарского народа оккупационная власть открыла уголовные дела по 4 статьям УК РФ. В настоящее время продолжаю мою адвокатскую и правозащитную деятельность в Киеве, возглавляя неправительственную организацию «Крымскотатарский ресурсный центр».

А. Дискриминация в отношении культурных мероприятий крымских татар

4. Марши и другие культурные мероприятия, посвященные ознаменованию годовщин, имеющих большое значение для крымскотатарского народа, являются важным аспектом нашей уникальной идентификации как одного из коренных народов Крымского полуострова. После оккупации Крыма, однако, Российская Федерация прилагала координированные усилия с тем, чтобы помешать крымским татарам отмечать важные для них события, а также препятствует проведению мероприятий, которые все же проводятся вопреки их усилиям.

1. Сургун (Депортация)

5. 18 мая — годовщина Сургуна (Депортации) — важнейшая дата культурного календаря крымскотатарского народа, дата начала проведенной Иосифом Сталиным массовой депортации крымских татар с полуострова. С 1990 по 2013 гг. крымские татары проводили в Симферополе массовые митинги на площади им. Ленина, где собиралось до 50 тысяч человек. Кроме того, с 2007 по 2013 гг., вечером 17 мая Крымскотатарский молодежный центр организовывал траурное мероприятие-реквием «Зажги огонек в своем сердце», в котором принимало участие от 3 до 7 тысяч человек разных

национальностей. Это траурное мероприятие проводилось в том же месте, где проводился массовый митинг на следующий день — на площади Ленина в административном центре Симферополя — и частично финансировалось из республиканского бюджета. Это всегда было мирное мероприятие, никогда не сопровождавшееся никакими случаями насилия.

6. Попытки крымских татар отметить 17 мая в 2014 году так же, как они отмечали его раньше, были сорваны совместными усилиями российских оккупационных властей и военизированных формирований, находящихся под их контролем. Как только крымские татары начали прибывать на площадь Ленина, они обнаружили, что контролируемые РФ местные власти огородили эту площадь забором. На улицах появились бронетранспортеры. Они ездили по периметру площади, чтобы не пускать на нее людей. Группы так называемых «зеленых человечков» и силы самообороны патрулировали район.

7. Такое большое и наводящее страх присутствие военных и военизированных сил не оставляло сомнений в том, что при любой попытке провести памятное мероприятие на этом месте мы подверглись бы насилию. Поэтому я призвал крымских татар собраться в другом месте и провести митинг-реквием «Зажги огонек в своем сердце» в жилом районе Ак-Мечеть, где компактно проживают крымские татары, чтобы провести акцию-реквием «Зажги огонек в своем сердце».

*Фото: Эскендер Бариев. 17 мая 2014 года. Микрорайон Акмечеть,
ул. Озенбаш на площадке перед мечетью.*

8. К сожалению, 2014 год был последним, когда крымские татары смогли провести акцию-реквием «Зажги огонек в своем сердце». Постоянным организатором этого мероприятия был Крымскотатарский молодежный центр. В последующие годы Крымскотатарским молодежным центром подавались уведомления о проведении общественных мероприятий. Оккупационные власти, однако, не разрешали проводить митинг на площади Ленина, но при этом предлагали проводить это мероприятие под российскими флагами, в котором люди не хотели участвовать. 17 мая 2018 года в Симферополе, в микрорайоне Ак-Мечеть, силовики задержали около 20 молодых крымских татар, проводивших акцию-реквием «Зажги огонек в своем сердце».

2. Международный день прав человека

9. До неправомерной оккупации представители крымскотатарского народа ежегодно собирались 10 декабря на площади Ленина, отмечая Международный день прав человека и подчеркивая при этом необходимость защиты наших прав. Для крымскотатарского народа этот день важен. Наше национальное движение боролось за восстановление политических и коллективных прав на протяжении семидесяти лет и поро-

дило плеяду советских диссидентов, переживших тюрьмы, психиатрические лечебницы и принудительную ссылку. Отмечая День прав человека, крымские татары вспоминали диссидентов, поддерживающих их борьбу и призывавших к восстановлению политических прав народа.

Фото: qtmm.org , 10 декабря 2013 года, площадь Ленина, г. Симферополь

10. Придерживаясь этой традиции, 28 ноября 2014 года Комитет по защите прав крымскотатарского народа обратился в исполнительный комитет Симферопольского городского совета с уведомлением о проведении 10 декабря 2014 года мероприятий, посвященных Международному дню прав человека, в том числе конкурса детских рисунков на асфальте на тему: «Крым – моя Родина» с 12.00 до 14.00 и фотовыставки на тему «Правозащитная деятельность крымскотатарского национального движения» с 12.00 до 15.00 на ул. Сергеева-Ценского напротив здания Дома профсоюзов. Планировалась также пресс-конференция на тему «Права человека в Крыму: проблема и перспективы» в актовом зале Дома профсоюзов.

11. 2 декабря мы получили ответ от исполнительного комитета Симферопольского городского совета, содержащий отказ в предоставлении разрешения на проведение мероприятий. Я представил это письмо на рассмотрение Суда вместе с другой оставшейся в нашем распоряжении корреспонденцией, которой мы обменивались с

властями в связи с празднованием Международного дня прав человека¹. В качестве официальной причины отказа было указано, что предложенные мероприятия подвергнут опасности местное население. В своем письме исполнительный комитет Симферопольского городского совета сослался на Федеральный закон № 54-ФЗ от 19 июня 2004 г. — в частности на пункт 3 статьи 7, утверждая, что якобы в уведомлении не были указаны количество участников и форма проведения мероприятия. В этом письме содержалась также ссылка на статью 8 того же закона, предусматривающую возможность проведения публичного мероприятия в любых пригодных для целей этого мероприятия в местах с тем условием, что его проведение не создает угрозы обрушения зданий и сооружений или иной угрозы безопасности участников данного мероприятия. Как я уже упомянул, в нашем уведомлении были ясно указаны время и форма проведения трех мероприятий.

12. 5 декабря Комитет подал новое уведомление о проведении на площади Ленина в Симферополе немногочисленной демонстрации протеста против попрания наших гражданских прав. На протяжении всех предшествовавших лет там проводились, без каких-либо инцидентов, мероприятия, посвященные Международному дню прав человека.² Власти ответили письмом от 8 декабря, содержащим еще один отказ. В этом письме-отказе власти указали, что на упомянутой территории планировалось проведение праздничных мероприятий и связанная с ними организационная деятельность в период с 01 декабря 2014 г. по 07 января 2015 г. Администрация города Симферополя предложила провести немногочисленную демонстрацию протеста в парке им. Гагарина, возле скульптуры «Три грации». Мы получили данный ответ администрации

---

¹ Письмо Исполнительного Комитета Симферопольского городского совета № 981/24/01-66 Комитету по защите Прав Крымскотатарского Народа, 2 декабря 2014 года (Приложение 841).

² Письмо Комитета по защите Прав Крымскотатарского Народа № 001/12 Мэру города Симферополя, 5 декабря 2014 года (Приложение 844).

города Симферополя 9 декабря 2014 года, через четыре дня после вручения уведомления и менее чем за двадцать четыре часа до проведения предлагаемого мероприятия.

13. Традиционно в Симферополе публичные мероприятия правозащитного и политического характера проводятся на площади Ленина — не только крымскими татарами, но представителями всех общин. Площадь Ленина находится напротив здания Совета министров (правительство).

*Фото: Пресс-служба Крымского республиканского отделения КПРФ,
7 ноября 2014 года*

Другими традиционными местами для проведения публичных политических и правозащитных мероприятий в городе Симферополь являются: площадь напротив здания Верховного Совета Крыма (Государственный Совет Крыма), площадь Советская рядом с памятником правозащитнику Петру Григоренко и площадь возле памятника знаменитому украинскому поэту Тарасу Шевченко. Парк им. Гагарина является местом отдыха жителей и гостей города Симферополя, а не местом, вызывающим какой-либо исторический или социально-политический резонанс. Кроме того, этот парк находится далеко от административных зданий, что делает любой протест в этом месте бессмысленным.

14. 9 декабря Комитет вручил уведомление в третий раз, предлагая три других места проведения мероприятия.³ Кроме того, три координатора Комитета, Абмеджит Сулейманов, Синавер Кадыров и я, обратились к администрации города Симферополь, чтобы согласовать место проведения мероприятия в ходе личной встречи с властями. Нам предоставили постановление № 452 Совета министров Республики Крым от 12 ноября 2014 года, «Об утверждении перечня мест для проведения публичных мероприятий на территории Республики Крым», и сказали нам ждать письменного ответа. Пока мы ждали ответа в находившемся неподалеку кафе, к нам приблизились представители так называемой прокуратуры и полиции, которые вручили каждому из координаторов официальное предостережение об административной и уголовной ответственности. В 22.00 того же дня мы получили еще один ответ от местных органов власти.⁴ На этот раз нам снова было отказано на том основании, что наше ходатайство было подано менее чем за 1 день, что существенно меньше 10 дней, предписанных в действующем ныне в Крыму законе о проведении собраний. К этому времени стало ясно, что оккупационные власти решительно намерены запретить нам отмечать Международный день прав человека, независимо от того, в какой бы форме мы их ни уведомляли, и приведут в качестве основания любой предлог процессуального законодательства, какой только смогут для этого найти.

15. Поэтому Комитет принял решение созвать 10 декабря пресс-конференцию вместо демонстрации, чтобы выразить протест против отказа властей разрешить проведение мероприятия для празднования Международного дня прав человека. Пресс-конференция проводилась в помещении Симферопольского регионального

---

³ Письмо Комитета по защите прав Крымскотатарского Народа № 003/12 Председателю Симферопольского городского совета, 9 декабря 2014 (Приложение 847).

⁴ Письмо Администрации города Симферополя № 12154/24/01-66 Комитету по защите прав Крымскотатарского Народа, 9 декабря 2014 года (Приложение 846).

меджлиса по адресу город Симферополь, улица Чехова, 20, и я был одним из выступавших. Пока мы выступали, к трибуне приблизились какие-то неопознанные лица, облили нас зеленкой и выбежали из помещения. Это происшествие четко зарегистрировано видеозаписью, которую я представил на рассмотрение Суда.⁵ Тем не менее, мы сделали все возможное для того, чтобы провести пресс-конференцию так, как она была запланирована. Мы вызвали полицию и подали заявление с жалобой на нанесение нам морального и материального ущерба. Через некоторое время мы получили уведомление об отказе в открытии уголовного производства в связи с этим инцидентом ввиду отсутствия состава преступления.

3. Мероприятие, проведенное 17 января 2015 г.

16. Учитывая в особенности попытки воспрепятствовать проведению пресс-конференции, посвященной Международному дню прав человека, Комитет принял решение провести 17 января 2015 года II Всекрымскую Конференцию, чтобы обсудить текущее положение вещей. Мы целенаправленно проводили эту конференцию в гостинице «Мараканд» в Симферополе, с которой мы заключили соглашение об аренде, так как мероприятия такого рода не подлежат действию ограничений, предусмотренных российскими законами о публичных мероприятиях.

17. Когда в назначенный день члены Комитета начали собираться в конференц-зале гостиницы, там же появилось большое количество местных полицейских и группа из 30–40 молодых людей атлетического телосложения, в спортивной одежде с капюшонами. Это была явная попытка сорвать мероприятие. Упомянутая группа заблокировала вход в конференц-зал и заняла все свободные места. Когда представители

---

⁵ Видеозапись демонстрирующая как участников Международного Дня Защиты Прав Человека облили зеленкой (Приложение 1102).

крымскотатарского народа стали объяснять неопознанным мужчинам, почему они хотели войти в конференц-зал, возникли несколько незначительных конфликтов. Тогда, чтобы избежать перехода к насилию, а также для того, чтобы побудить полицию вмешаться и предоставить нам возможность продолжить мероприятие, я призвал присутствующих в зале крымских татар поднять руки вверх, чтобы таким образом показать, что это не они провоцируют столкновение. После того, как участники конференции подняли руки, я призвал полицию удалить нарушителей спокойствия, а журналистов — снимать все на видеокамеры. Я представил копию видеозаписи этих событий на рассмотрение Суда.⁶

18. До этого момента полиция игнорировала мои призывы удалить из зала неопознанных мужчин, которые пытались воспрепятствовать проведению собрания. Полиция способствовала входу этих мужчин в конференц-зал, а после этого просто отказывалась вмешиваться. Они не вмешались даже когда руководитель этой группы (в котором я узнал двоюродного брата Руслана Бальбека, вице-премьера Совета министров Республики Крым, в настоящее время являющегося депутатом Государственной Думы Российской Федерации) ударил одного из участвующих крымских татар. Только тот факт, что крымские татары подняли руки вверх, помог устранить двусмысленность происходящего. Полицейские узнали, что активисты из числа крымских татар снимают происходящее видеокамерами и ведут потоковую трансляцию, и тогда вывели этих мужчин из конференц-зала. Мне было понятно, что полицейские присутствовали вовсе не для того, чтобы поддерживать общественный порядок. Они просто ждали реакции хотя бы одного или нескольких крымских татар, участвовавших в конференции, на

---

⁶ Видеозапись демонстрирующая как господин Бариев попросил участников конференции продемонстрировать их мирные намерения в ответ на провокацию (Приложение 1101).

провокации неопознанных мужчин, что дало бы им повод к задержанию и аресту крымских татар.

В. Целенаправленное преследование членов Меджлиса

19. В дополнение к созданию препятствий для празднования важных культурных событий, российские оккупационные власти проводили также подрывную деятельность, направленную на срыв работы собственно представительного органа крымскотатарского народа — Меджлиса.

20. Одной из многих ролей Меджлиса в качестве подлинного представительного органа крымских татар являлась мобилизация крымскотатарского народа в связи с важными для него социальными и экономическими вопросами, лоббирование Парламента Украины и международных организаций от имени крымскотатарского народа, оказание помощи крымскотатарскому народу и установление связи между нами и диаспорами крымских татар, которые пока не смогли вернуться на свою родину.

21. Курултай крымскотатарского народа — высший представительный орган крымских татар. Крымскотатарский народ представлен 250 делегатами Курултая, избранными на основе общего, равного и прямого избирательного права путем тайного голосования крымскими татарами и членами их семей, независимо от их национальности. Курултай избирается сроком на 5 лет. Курултай решает все основные социально-политические, социально-экономические, культурные и другие вопросы, касающиеся крымскотатарского народа. Курултай определяет основные направления и формы деятельности Меджлиса крымскотатарского народа и других органов Курултая.

22. Меджлис крымскотатарского народа («Меджлис») — единственный полномочный представительный-исполнительный орган крымскотатарского народа в период между сессиями Курултая, избираемый Курултаем. Меджлис избирается Курул-

таем из числа делегатов Курултая. Меджлис состоит из 33 человек. В своей деятельности Меджлис подчиняется Курултаю, руководствуется его решениями, нормами международного права и законами Украины, которые не противоречат этим правилам. Основной целью Меджлиса является устранение последствий геноцида, совершенного советским государством в отношении крымскотатарского народа, восстановление национальных и политических прав крымскотатарского народа и реализация его права на самоопределение на своей исторической национальной территории.

23.   Существование Меджлиса крымскотатарского народа как представительного органа крымскотатарского народа в Украине признавалось в соответствии с актами Верховной Рады Украины, Кабинета Министров Украины и Президента Украины, к числу которых относятся указ Президента Украины от 18 мая 1999 № 518/99, постановления Верховной Рады Украины от 27 марта 1992 № 2240-XII, 2 марта 2000 № 1532-III и 20 марта 2014 №4475-III., указы Президента Украины от 14 апреля 1994 № 165 / 94, от 23 июня 2009 № 475/2009, от 14 октября 2014 № 809/2014, от 20 декабря 2014 № 945/2014, от 31 марта 2015 № 190/2015, от 3 апреля 2015 № 195/2015, от 28 апреля 2015 № 247/2015, от 23 октября 2015 № 604/2015 и от 15 сентября 2016 № 393/2016; постановления и распоряжения Правительства Украины от 11 августа 1995 № 636, от 18 марта 2015 № 154, от 24 сентября 2015 № 736, от 16 мая 2014 № 454-р, от 29 апреля 2015 № 747-р, от 18 февраля 2016 № 123-р, от 5 мая 2016 № 348-р и другие.

24.   Меджлис крымскотатарского народа стал постоянным членом в двух международных организациях: Организации непредставленных наций и народов (UNPO) в 1991 году и Федералистском союзе европейских национальных меньшинств (FUEN) в 1993 году. В 1995 году Меджлис был аккредитован в Межсессионную рабочую группу Организации Объединенных Наций для разработки Декларации ООН о правах коренных народов (UNDRIP). Согласно решению ЭКОСОС ООН 1995/317 от

25 ноября 1995 г., Меджлис был признан со стороны ООН организацией коренного народа и в таком качестве допущен к работе ООН; согласно специальной процедуре, это решение принималось по предварительно полученному письменному согласию стран пребывания организаций коренных народов (то есть Украина предоставила такое согласие на допуск Меджлиса в ООН как организации коренного народа); РФ никогда не возражала против деятельности Меджлиса в ООН в таком качестве.

25. Признание Меджлиса наблюдается также и в крымской легислатуре, согласно постановлению подконтрольного РФ Верховного Совета АРК № 1728-6/14 от 11 марта 2014 г., предлагавшего крымскотатарскому народу, «в контексте утверждения новой Конституции Республики Крым», «признание органов национального самоуправления крымскотатарского народа — Курултая (общенационального съезда) крымскотатарского народа и органов, которые он формирует».

26. Как часть стратегии устрашения и попыток заставить крымских татар замолчать, Российская Федерация особо жестко обращалась с членами Меджлиса. Они обыскивали наши дома и задерживали нас, а также членов наших семей, чтобы не дать нам продолжить организовывать крымскотатарский народ и говорить правду о том, что Крым является частью Украины.

27. Например, 16 сентября 2014 года офицеры Управления Федеральной службы безопасности России ворвались в мой дом в 6.30 утра. Они обыскивали мой дом в течение четырех часов, утверждая, что ищут оружие, наркотики или запрещенные предметы и литературу. Вместо этого они изъяли процессор моего персонального настольного компьютера и портативный компьютер, как указано в протоколе обыска, который я представил на рассмотрение Суда.⁷ В квартиру ворвались четыре человека в

---

⁷ Протокол обыска, составленный Старшим Лейтенантом И.С. Эмельяновым, следователем Управления Федеральной Службы Безопасности в Республике Крым и городе Севастополе (16 сентября 2014 года) (Приложение 89б).

камуфляжной форме и балаклавах, с автоматами, которые направляли на меня, мою жену и двух маленьких детей (старшему было 4 годика, а младшему всего 6 месяцев). Затем зашли два следователя Управления ФСБ по Республике Крым и г. Севастополь. Я не оказывал сопротивления, но потребовал предоставить документы, санкционирующие обыск. Мне было представлено определение суда. Затем я заявил, что хочу пригласить адвоката, но в удовлетворении этого требования мне отказали. Я попросил пригласить понятых из числа моих соседей по дому. Мне отказали в удовлетворении и этого требования, а вместо этого привели двух молодых людей. Я спросил, что конкретно их интересовало, и заявил, что готов им это предоставить. Я предложил им также свой пневматический пистолет, но они отказались его взять. Они все перевернули в одной из комнат моей квартиры. Когда я попытался говорить с женой на крымскотатарском языке, нам это запретили. Когда позвонил стационарный телефон, они не разрешили нам снять трубку. Мне показалось, что их намерение состояло не в том, чтобы искать запрещенные предметы, а скорее, запугать мою семью и, на примере таких обысков, крымскотатарский народ в целом.

28. В то же время, 16 сентября 2014 года, сотрудники ФСБ проводили обыск в доме моего коллеги, председателя Белогорского регионального Меджлиса Мустафы Асабы. Тогда, по итогам обыска было изъято пять брошюр: одна — на религиозную тематику, и четыре — о крымскотатарском национальном движении. Еще один обыск в доме Мустафы Асабы был проведен через год, 14 апреля 2015 года. Силовики искали материалы по «делу 26 февраля». Во время обыска были подброшены патроны, о чем я заявлял на своей странице в ФБ. Затем Асабу Мустафу отвезли в Симферополь в следственный комитет, позже его отпустили.

29. В этот же день, 16 сентября 2014 года, был проведен обыск в здании Меджлиса крымскотатарского народа. После обыска здание Меджлиса было взято под

арест и опечатано. Кроме того, были вывезены компьютеры Меджлиса крымскотатарского народа и Благотворительного Фонда «Крым».

30. Оккупационные власти усилили преследование членов Меджлиса, ограничивая наши передвижения в Крым и из Крыма, причем эскалация дошла до такой степени, что они даже депортировали некоторых крымскотатарских лидеров из Крыма. Первый раз меня задержали на границе 23 июля 2014 года, когда я возвращался из Швейцарии после международной конференции через Киев. Я проезжал границу на автомобиле с тремя моими друзьями: делегатом Курултая крымскотатарского народа Менанова Сервера, член Меджлиса крымскотатарского народа, координатор Комитета Абмеджит Сулейманов, и координатор Комитета Синавер Кадыров. Когда мы проехали в Крым, нас окружили 8 человек с автоматами. Они грубо обращались с нами, запрещали нам говорить на нашем родном крымскотатарском языке, обыскали машину, а затем задержали и допрашивали меня в течение двух-трех часов. В период между вторжением России в Крым и январем 2015 года меня лично останавливали не менее 39 раз, когда я пересекал границу между Крымом и материковой частью Украины.

31. В ночь с 22 на 23 января 2015 года Синавер Кадыров, Абмеджит Сулейманов и я были задержаны при выезде из Крыма на материковую часть Украины. Задержание произошло после проведения вышеупомянутой в моем заявлении конференции 17 января, когда мы направлялись в Херсон, чтобы вылететь в Стамбул для направления документов Президенту Турецкой Республики и встречи с представителями крымскотатарской диаспоры. Нас завели в вагончик, похожий на камеру. Нас спрашивали офицеры ФСБ: куда мы едем и с какой целью. Затем мне и Абмеджиту Сулейманову разрешили сесть в машину. Они забрали ключи и закрыли нас в машине,

так нас продержали около 6 часов. Тем временем Синавера Кадырова забрали на допрос. Затем нас отпустили, а господин Кадыров был доставлен в суд города Армянск, который наложил на него штраф и постановил запрет на въезд в Крым (часть 2 статья 18.9., «Нарушение правил пребывания в Российской Федерации иностранных граждан и лиц без гражданства», Федерального закона «О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации»).

32. Запугивания и притеснения негативно отразились на мне и моей семье, особенно из-за дополнительного внимания ко мне, как к члену Меджлиса. Когда мне были предъявлены необоснованные уголовные обвинения, прокурором республики в следственные органы было направлено шесть материалов для организации уголовного преследования, по признакам преступлений, предусмотренных ч. 2 ст. 280.1 (публичные призывы к осуществлению действий, направленных на нарушение территориальной целостности Российской Федерации), ч. 2 ст. 239 (создание некоммерческой организации, посягающей на личность и права граждан), ч. 2 ст. 282 (возбуждение ненависти либо вражды), ст. 282.3 (финансирование экстремистской деятельности), ч. 1 ст. 212 (организация массовых беспорядков) УК РФ. В это время я находился в Киеве и уже собирался возвращаться в Крым с Абмеджитом Сулеймановым, когда мне позвонила из Крыма жена и сообщила, что в отношении нас Прокуратура открыла уголовные дела. В подтверждение сообщения моей супруги, я увидел те же сведения на сайте прокуратуры Республики Крым, опубликованные 29 января 2015 года. В этот же день был арестован заместитель председателя Меджлиса крымскотатарского народа Ахтем Чийгоз. После того, как я смог обеспечить себя жильем в мае 2015 года, мои родственники привезли ко мне жену с двумя сыновьями. В настоящее время мы живем в Киеве, где я по-прежнему выступаю за освобождение Крыма и защиту прав крымскотатарского народа.

С. Российская Федерация запрещает Меджлис

33. В апреле 2016 года кампания Российской Федерации против представительных органов крымских татар претерпела существенную эскалацию, а именно: прокуратурой Республики Крым было возбуждено уголовное дело о признании Меджлиса крымскотатарского народа экстремистской организацией и о запрете деятельности Меджлиса как «общественного объединения «Меджлис крымскотатарского народа»».

34. Решением Верховного Суда Республики Крым от 26 апреля 2016 г. по административному делу № 2а-3/2016 были удовлетворены оба заявленных прокурором требования, каковые я представляю на рассмотрение Суда.⁸

35. 29 сентября 2016 г., судейская коллегия по административным делам Верховного Суда РФ вынесла решение по апелляционной жалобе, поданной Меджлисом в отношении решения Верховного Суда от 26 апреля 2016 г. Я представляю этот документ на рассмотрение Суда вместе со своим заявлением.⁹ В своем решении по апелляционной жалобе Верховный Суд РФ постановил оставить в силе принятое им ранее решение и отказать Меджлису крымскотатарского народа в удовлетворении его апелляции.

36. Это было аргументировано тем, что апелляционная жалоба не содержит доводов, опровергающих выводы суда первой инстанции, а также свидетельствующих о наличии оснований для отмены или изменения судебного акта в апелляционном порядке. Аргумент защиты Меджлиса крымскотатарского народа о том, что Меджлис крымскотатарского народа не является общественной организацией, а представляет со-

---

⁸ Дело № 2А-3/2016, Решение Верховного Суда Республики Крым от 26 апреля 2016 года в отношении обжалования запрета Меджлиса (Приложение 913).

⁹ Дело № 127-АПГ16-4, Решение Верховного Суда Республики Крым от 29 сентября 2016 года в отношении обжалования запрета Меджлиса (Приложение 915).

бой высший полномочный представительный орган крымскотатарского народа, формируемый путём выборов, был охарактеризован Верховным Судом Республики Крым и Верховным Судом Российской Федерации как несостоятельный. Доводы защиты о нарушении запретом Меджлиса крымскотатарского народа норм международного права о коренных народах и международного права о правах человека Верховный Суд Республики Крым проигнорировал, а Верховный Суд Российской Федерации в апелляционном определении счел несостоятельными.

37. Однако для крымскотатарского народа и мировой общественности в целом было очевидно, что это был просто повод: Россия хотела, чтобы Меджлис был закрыт из-за его важного значения для крымскотатарского народа. Кроме того, Российскую Федерацию возмущал отказ членов Меджлиса изменить свою позицию, заключающуюся в том, что Крым является частью Украины, и призыв Меджлиса не участвовать в незаконных референдуме 16 марта 2014 года и в местных выборах 14 сентября 2014 года.

38. Я лично принимал участие в попытках отменить запрет Меджлиса через судебную систему России с тех пор, как в апреле 2017 года Международный суд справедливости обнародовал свое постановление о временных мерах. Так, 12 июля 2017 года я подал ходатайство в Верховный Суд Республики Крым о пересмотре вступившего в законную силу судебного акта (решения Верховного Суда Республики Крым от 26 апреля 2016 года) по административному делу № 2а-3/2016 по вновь открывшимся обстоятельствам. Я представил на рассмотрение Суда копию моего ходатайства.¹⁰ В удовлетворении моего ходатайства было отказано; формальной причиной отказа было

---

¹⁰ Дело № 2А-3/2016, Апелляционная жалоба от 12 июля 2017 года в Верховный Суд Республики Крым в отношении обжалования запрета Меджлиса, а также Судебного приказа об обеспечительных мерах (Приложение 921).

отсутствие в приложении к прошению заверенной копии перевода постановления о временных мерах на русский язык.¹¹ Я представил в Верховный Суд Российской Федерации весь полученный мной комплект документов. Это письмо прилагается к моему заявлению.¹² Я недвусмысленно указал, что комплект документов содержал перевод постановления о временных мерах на украинский язык, который является государственным в Республике Крым. Однако Верховный Суд не отреагировал. Подобные заявления мы подавали от имени еще трех членов Меджлиса.

39. Также мной, от имени Крымскотатарского Ресурсного Центра, 25 мая 2017 года я направил письмо в министерство иностранных дел Российской Федерации. В этом письме я напомнил о необходимости безотлагательного исполнения требования Судебного приказа МС ООН и предложил безотлагательно опубликовать официальный перевод на русский язык вышеупомянутого постановления о временных мерах. Кроме того, я потребовал, чтобы министерство выслало на адрес Крымскотатарского Ресурсного Центра заверенный в установленном порядке экземпляр полного текста официального перевода на русский язык вышеуказанного Судебного приказа МС ООН, для защиты прав представительских институтов крымскотатарского народа и их членов в судебных, правоохранительных и административных органах РФ как в самой РФ, так и за ее пределами. Однако российские власти не отреагировали на мои заявления.

40. Однако на сегодняшний день предусмотренные судебными приказами временные меры в отношении Меджлиса до сих пор не проведены в жизнь.

---

¹¹ Дело № 2А-3/2016, Решение Верховного Суда Республики Крым от 21 июля 2017 года в отношении обжалования запрета Меджлиса (Приложение 922).

¹² Дело № 2А-3/2016, Апелляционная жалоба поданная в августе 2017 года в Верховный Суд Республики Крым в отношении обжалования запрета Меджлиса, а также Судебного приказа об обеспечительных мерах (Приложение 923).

41. Я клянусь, что вышеизложенное заявление соответствует действительности, и, по мере необходимости, согласен явиться в Суд для дачи дополнительных показаний.

Подписано в г. Киев Украина, 2018 г.

Эскендер Бариев

Annex 16

Witness Statement of Mustafa Dzhemiliev (31 May 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF MUSTAFA DZHEMILEV

---

1. My name is Mustafa Dzhemilev. I was born to Crimean Tatar parents on 13 November 1943, in the village of Bozkoy in the Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic, a part of the Russian Soviet Federal Socialist Republic of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) back then.

2. On 18 May 1944, like all Crimean Tatars, my family and I were forcefully deported from Crimea to the Uzbek Soviet Socialist Republic of the USSR, where I subsequently grew up. At the age of 17, I began a long struggle for recognition of the right of Crimean Tatars to return home and founded the underground Union of Crimean Tatar Youth, together with a number of my friends. Some 45 years later, in 1989, my family and I were finally able to return home. We came back to Bakhchysarai, a city in Crimea, which by then had become part of the Ukrainian Soviet Social Republic of the USSR. During that time, I was charged seven times by the Soviet authorities because of my political views and activities. In total, I spent fifteen years in Soviet prisons for my political views.

3. In 1991, the Crimean Tatars held elections of delegates to their National Congress (Qurultay), which at its first session in June 1991 elected its supreme representative body, the Mejlis of 33 people, and I was elected chairman of the Mejlis. I was re-elected to the position several times and remained chairman of the Mejlis of the Crimean Tatars until October 2013. I have been a member of the Verkhovna Rada (Parliament) of Ukraine since 1998.

4. The deportation of the Crimean Tatars from Crimea in 1944 (which we refer to as the Sürgün) was the most horrible catastrophe in the history of these indigenous people of Crimea. In the course of the deportation and during the next two years, in the horrific conditions of the special settlements, the Crimean Tatars lost, by various estimates, from 38 to 46% of their population. Therefore, quite justifiably, the Parliament of Ukraine later declared the deportation to be a crime of genocide against the Crimean Tatar people. The Crimean Tatars who remained alive after the death of dictator I. Stalin began their peaceful non-violent struggle to return to their historical homeland. This struggle continued for several decades, and the gradual return of the Crimean Tatars to Crimea became possible only in the last years of existence of the Soviet Union. After declaration of Ukraine's independence in 1991, this return was also supported by the Ukrainian state.

5. The objective of the National Movement of Crimean Tatars after World War II, more accurately after the death of I. Stalin, was the complete return of all people to their homeland, the return of or compensation for all the property taken from them, restoration of all the rights granted to other citizens of the country and restoration of the autonomous republic, which was unlawfully eliminated after deportation of the Crimean Tatar people. Restoration of national institutions of the Qurultay and the Mejlis, which became possible during the last years of "perestroika" in the Soviet Union, had tremendous importance for the efforts of the Crimean Tatars in asserting their legitimate rights. These organizations made it possible to consolidate the people even further and to avert the danger of deviating from the principles of non-violence while asserting their rights. These organizations were highly esteemed by the people, since their members were elected directly from the people themselves.

6. In the process of returning to Crimea and getting established in their homeland, the Crimean Tatars encountered numerous difficulties and problems. The Crimean Tatars were underrepresented in the government entities of the Crimean Autonomous Republic, as compared to their proportion in the population. There was obvious

ethnic discrimination of the Crimean Tatars, especially with the land issue. It was the local authorities of the autonomous republic who carried the chauvinistic sentiments and were almost entirely responsible for this discriminatory policy. Unfortunately, [the Ukrainian state authorities in] Kyiv did not take sufficient measures to stop the arbitrary rule and unlawfulness of the local authorities. But on the whole, the Ukrainian state's contribution to the process of returning the Crimean Tatars to their homeland can be called fairly significant. This was also justly noted in the conclusions of the High Commissioner on National Minorities of the OSCE in 2013.

7. After deportation of the Crimean Tatar people in 1944, a large number of people from regions of the Russian Federation were brought in and settled in Crimea. For several decades the Soviet propaganda instilled in the minds of these people and, in general, all citizens of the country that the Crimean Tatars were sent out of Crimea for betrayal of the Motherland and because they allegedly killed Russians during the war. Assertions were spread that after returning to Crimea, the Crimean Tatars would begin to take back their homes and put onto the street the Russians living in those homes. Therefore, during the first years of the return of the Crimean Tatars to their homeland, a certain inter-ethnic tension was observed. The national organizations of the Crimean Tatars made great efforts to overcome this distrust. The address of the Qurultay of the Crimean Tatar people to all residents of Crimea, adopted at the first session of the Qurultay in June 1991, stated that Crimean Tatars were returning to their homeland after many years of exile with the intent to live in friendship and good neighborly relations with all nationalities and that there would be no claims against the people living in homes taken from the Crimean Tatars in 1944 was of great importance. However, the numerous chauvinistic organizations actively supported by the Russian special services continued to exist in Crimea, although overall, only 3-4% of residents supported these organizations during elections. For example, the extremely chauvinistic "Russian Unity" party, led by the current "prime minister" of the occupied Crimea, S. Aksenov, who, together with the "Crimean Cossacks" engaged in nighttime

pogroms of Crimean Tatar settlements during the years when V. Yanukovich was the President of Ukraine, gathered only 3% of the votes of the Crimea's voters during elections to the Parliament of the Autonomous Republic of Crimea in 2010.

8. In the years preceding the Russian occupation, the leadership of the Autonomous Republic of Crimea, headed by A. Mogilev, who was appointed as the Prime Minister of the ARC after the election of V. Yanukovich as the President of Ukraine, and also fairly high-ranking officials in the Presidential Administration undertook active attempts to split our people, not recognize the Mejlis as the representative body of the people and support the individuals whom they handpicked among the Crimean Tatars, even though those individuals were not rightfully elected and could not represent anyone. After the occupation of Crimea by Russia, all those individuals became active collaborators and supporters of the occupiers.

9. By mid-February 2014, the Revolution of Dignity culminated on the streets of Kyiv. The demonstrations continued and grew larger on the Independence Square beginning from November 2013. During the fierce clashes from 18 to 21 February 2014, the government's armed forces killed more than 100 protesters. On 21 February, protesters took control of the government quarter in the center of Kyiv, demanding the resignation of President Viktor Yanukovich. Immediately after this, Yanukovich fled Kyiv to the Russian Federation in search of asylum. On the following day, the Parliament of Ukraine declared that Yanukovich had removed himself from the office of the President, scheduled the next Presidential election and approved an acting President. Simultaneously with these events, the Russian Federation began the illegal military intervention in Crimea. By 27 February 2014, Russian troops had taken the peninsula under their complete control.

10. On 15 February 2014, Rostislav Vakhitov, the representative of the Russian oil company "Tatneft" in Sevastopol, Crimea, whom I had known for many years, asked me to meet with him. On that same day I met with him at the restaurant located between Sevastopol and Bakhchysarai, that belonged to him. We talked about cooperation between

Tatarstan (the republic in Russia where “Tatneft” was headquartered) and Crimea, and also about the plans to send business representatives of the Crimean Tatars to Tatarstan. We agreed that the date for such a visit would be set up later and that the itinerary of the visit would also include a meeting with the former president of Tatarstan, M. Shaimiev.

11. At the end of the meeting, Rostislav Vakhitov told me, unexpectedly, that the President of Russia, Vladimir Putin, would like to meet with me. At that time, President Putin was in Sochi at the Olympic games, which meant that I would have to go to Sochi for the meeting. I shuddered at the thought. I asked why I should go and what the Russian President wanted to discuss with me. I had a very bad feeling about all this. Vakhitov replied that the discussion would concern the future of Crimea. I said that I did not understand why I needed to speak with President Putin about the future of Crimea, which was part of Ukraine. At that time I refused to meet with President Putin saying that I did not have proper authority to do so and that Putin should meet not with me, but rather with the leadership of Ukraine.

12. The entry of the Russian troops in Crimea, the capture of state facilities by so-called “detachments of self-defense of Crimea,” which were organized and armed by Russia’s Black Sea Fleet based in Sevastopol and were made predominantly of persons hostile towards the Crimean Tatars, as well as appointment by the occupiers of the head of the extremely chauvinistic “Russia Unity” party as “prime minister” of Crimea. This party led by the former crime boss nicknamed “Goblin,” Sergey Aksenov, forebode nothing good for the Crimean Tatars and caused tension on the peninsula. Tension grew even more when on 3 March 2014, a Crimean Tatar and father of three children, Reshat Ametov, went on a one-man picket in Simferopol with the Ukrainian flag and a sign “Down with the Occupation!,” was captured by members of the “self-defense detachments” and taken by car out of the city, and a week later his brutally tortured body was discovered.

13. Three days after the abduction of Reshat Ametov and a week before discovery of his tortured corpse with signs of heinous atrocities, on 6 March 2014, members of the

Parliament of the Autonomous Republic of Crimea, which was already taken over back on 27 February at night by the Russian Special Forces with no insignia, and under the supervision of these Special Forces, adopted the decision to hold a referendum on 16 March and decide on the future status of Crimea. It was extremely clear that the decision on holding the appearance of a “referendum” and the date for holding it was made not by the members of the Parliament themselves, but by the occupiers, who for some reason were in a great hurry and disregarded any norms and procedures because it is virtually impossible to prepare and hold this referendum in such a short period of time.

14. Several days after announcement of the date of the “referendum,” I received a call from the city of Kazan, and was offered to meet with the former president of the Republic of Tatarstan and adviser to V. Putin, M. Shaimiev on 12 March 2014. Since M. Shaimiev is one of the authoritative politicians in Russia on issues of Crimea and simultaneously is an adviser to V. Putin, I thought at that time that I could ask him about Russia’s plans concerning Crimea. After that, I agreed and instructed my assistants to get tickets to Kazan for me and those who would accompany me. But a day later, I received a call from Kazan, and I was told that the meeting was moved to Moscow, because V. Putin wanted to meet with me after my meeting with Shaimiev. They asked if I would agree to such a meeting. All these discussions about the dates and venue of the meeting were handled by my assistant Rustem Umerov. M. Shaimiev’s assistants and another adviser to V. Putin by the name of Adam Mikhaylovich Imadayev were engaged in the discussion from the other side.

15. I did not give a precise answer to the proposal about a possible meeting with V. Putin in Moscow. I agreed to change the place of the meeting with M. Shaimiev from Kazan to Moscow, but regarding the meeting with V. Putin I said that it is one thing if he wants to discuss the immediate and peaceful withdrawal of his troops from Crimea, but it is a different thing if he wants to dictate the terms based on facts on the ground. I also added that I would be able to give a final answer to this question only after discussing it with the leadership of my country and the meeting with M. Shaimiev. On the next day after this

conversation, on 10 March, I met with the prime minister of Ukraine, A. Yatsenyuk. He told me that he knows what the Russian president would say and therefore he didn't see any sense in this meeting. At the same time, he suggested that I decide for myself about the trip to Moscow and meetings with M. Shaimiev and V. Putin.

16. I arrived in Moscow on the night of March 11, 2014. At Sheremetyevo Airport some officials met me and escorted us directly from the aircraft to the Hotel Ukraina (later renamed the "Slavyanskaya") bypassing customs and passport controls and providing several cars for the escort. That same night I met with Ukraine's ambassador in Moscow, Vladimir Elchenko, and the ambassador of the Republic of Turkey, Aydyn Sezgin. Both ambassadors recommended that I listen to V. Putin, arguing that listening to him would not mean agreeing with him. During the dinner meeting with Turkey's Ambassador A.M. Imadayev, adviser to the Russian President, joined us. The next morning, I went to the representative office of the Republic of Tatarstan to meet with Shaimiev. During the meeting, Shaimiev told me that he would like to help the Crimean Tatar people and use all of his influence and resources to do so. He also added that President Putin knew about our meeting. I told him that Russia had made a big mistake by invading Crimea, because relations between our countries would be ruined for many years and that he, as an adviser to Putin, should advise the president to withdraw the troops from Crimea immediately. M. Shaimiev smiled and replied: "Tell this to him yourself. He is waiting on the phone." Then we went to the second floor of the office and entered one small room, where besides a direct line to the president was just a couch and one chair.

17. In that room I had a telephone conversation with President Putin, which lasted for 35-40 minutes. I recognized Putin's voice, because I had heard his speeches on television many times before.

18. After exchanging greetings, I told him that I did not come there to give him advice, because he, as president of a large and powerful state, has enough of his own advisers, but I came only to express the point of view of the indigenous people of Crimea,

that is, the Crimean Tatars, regarding the events which were taking place in Crimea at that time. I further said that the entry of the Russian troops to the territory of Crimea and the measures taken by Russia in order to annex it are a flagrant violation of international law, and that the Russian troops should be withdrawn immediately.

19. President Putin at the start said that Ukraine itself also withdrew from the USSR, having violated international law. He said that terrible things were taking place in Kyiv – that “banderovtsy” [the nationalists] removed the legitimate President V. Yanukovich, that they terrorize and murder large numbers of people and so forth. I certainly knew that the Russian propaganda against Ukraine used such assertions, but I did not at all expect that the country’s president himself would say this. Moreover, that he would say this to a person who traveled to Moscow from Kyiv and, accordingly, knows better than him what is actually happening in that city. After that V. Putin suggested that we wait for the results of the Crimean referendum scheduled for March 16, 2014 and then return to this subject. In response, I said that this referendum is illegal, that it contradicts the Ukrainian laws and international law, and expressed confidence that the international community will never recognize the legitimacy of such referendum. I also added that the indigenous people of Crimea, represented by their highest representative body – the Mejlis of the Crimean Tatar people, have already made the decision to boycott this referendum. Putin again repeated his suggestion to wait with the conclusions for four more days, when the “Crimean people” themselves would determine the status of the peninsula in the referendum on 16 March.

20. After this exchange of opinions, President Putin expressed his concern in connection with possible clashes between the Crimean Tatars and Russian soldiers. What is notable here, is that on that same day V. Putin stated to the press that Russia had no armed forces in Crimea outside of the Black Sea Fleet base in Sevastopol. I also expressed my concern regarding possible threats to Crimean Tatars who, quite obviously, will continue to defend the territorial integrity of Ukraine.

21. In light of the numerous statements of the Mejlis of the Crimean Tatar people made in protest to Russia's activities in Crimea, including the plans to hold an illegal "referendum," creation of chauvinistic so-called "self-defense detachments" and so forth, I don't think that President Putin expected to receive assurances of support for the annexation on the part of Crimean Tatars. I got the impression that, in the least, he wanted to secure our neutrality.

22. Regarding the concerns about the possible provocations and clashes of Crimean Tatars with Russian servicemen, expressed by V. Putin during the conversation, I replied that there would be no provocations on the part of the Crimean Tatars, but expressed a concern about actions of so-called Russian "self-defense detachments of Crimea," which could lead to major inter-ethnic clashes. In response Putin assured me that he had already given the relevant instructions that the new authorities on the peninsula should treat the rights of the Crimean Tatars with high respect. However, as the subsequent events have shown, Crimean Tatars are still the main subject of persecution, intimidation, kidnapping and murders, as well as widespread searches.

23. Regarding the concern of possible clashes between Crimean Tatars and the armed forces of Russia in Crimea expressed by V. Putin, I replied that, while protecting their rights, the Crimean Tatars have always adhered to the principle of non-violence, and, secondly, given such an obvious inequality of forces, one could hardly predict that completely unarmed and small in numbers Crimean Tatars would withstand the Russian military on their own. At the same time, I emphasized that in any event, the Crimean Tatars, as citizens of Ukraine, will be guided in their actions by the decisions of their government.

24. On a separate note, President Putin stressed that Russia, as a very powerful country, can easily solve all of the social and legal problems of the Crimean Tatars, which, he said, Ukraine had failed to solve in the last 23 years while being an independent country. I agreed that the Crimean Tatars indeed face a lot of problems, but noted that the majority of these problems were caused by the total deportation and genocide in 1944 when Crimea was

part of the Russian Federation. At the same time, I noted that if Russia wants to help the Crimean Tatars, it should talk not to me, but to the Ukrainian leadership. I then added that to make the discussion between the two countries productive, it was necessary to withdraw the Russian troops from Crimea.

25. President Putin also brought up the issue of Russia-Turkey relations and the possible role of the big Crimean Tatar diaspora in Turkey. He said that he considered Recep Tayyip Erdogan, the Prime-Minister of Turkey, to be his friend, and that the Crimean Tatars could become a connecting bridge between Russia and Turkey for strengthening the relations between two countries. I did not comment on his statement, but only noted that Erdogan is also a good friend of our country, and the Crimean Tatars are making great efforts for the “bridge of friendship” to be strong between Ukraine and Turkey.

26. After I described my point of view and repeated that the Crimean Tatars oppose any revision of the state borders of Ukraine and will defend their country’s integrity, President Putin said that he expected nothing else from me, for this is the position that every citizen of his/her country should have and he had no doubts that I was a patriot of my country. And then he added: “But let’s still wait for the results of the referendum on 16 March.”

27. Upon conclusion of the conversation, President Putin said that he was willing to discuss with me any issues and that the telephone over which we are conducting the conversation operates around the clock, and that I could contact him at any time through M. Shaimiev.

28. From the first days following the entry of Russian troops into Crimea and Russia’s declaration of the Crimean Peninsula being part of its territory, the Mejlis of the Crimean Tatar people has stated that it does not recognize the occupation, and appealed to various international organizations, including the UN, with a request to take measures and prevent the illegal annexation of their homeland. Following the appeal of the Mejlis, virtually all Crimean Tatar people boycotted the so-called “referendum” on 16 March 2014, organized

by the occupation authorities, that was held for justification of attempts to legalize the annexation of Crimea to the Russian Federation. Since that time, Russia and the occupation authorities have begun to view the Mejlis as its main enemy in Crimea.

29. Approximately one month after my conversation with Putin, I was banned from entering Russia for five years. On 22 April 2014, I left Crimea to Kyiv voluntarily, since I had to attend a session of the Verkhovna Rada, important meetings and travel overseas . However, while crossing the border, the Russians read to me some order dated 19 April, but without any signature or seal, saying that I was prohibited from entering the territory of Russia for a period of 5 years.

30. Reports of the ban for me entering Crimea were quickly spread in the numerous Ukrainian and foreign media. However, certain Russian television channels, in particular “Russia Today” and “Channel 24”, stated that there was no ban and that information about the ban was concocted by me for my own self-promotion. Therefore, after arriving in Kyiv, I, again, tried to openly cross the border established by the occupiers and enter Crimea. Since air travel between Kyiv and Crimea was already suspended, on 2 May 2014 a friend and I tried to fly from Kyiv to Crimea via Moscow. But a member of the Border Guards at the Sheremetyevo Airport, informed me that I was prohibited from entering Crimea and gave me a return ticket to Kyiv. The next day, that is, on 3 May 2014, I, along with several friends, headed towards Crimea by car to finally clarify the question of whether or not I was prohibited from entering Crimea for the public, since it was known that there would be many correspondents at the border. Upon arriving at the border near the village of Armianskoe, we discovered that the entire territory near the checkpoint was sealed off by the Russian soldiers, tanks and armored vehicles, and the barrels of sniper assault rifles were aimed at us on both sides of the so-called “neutral zone” between Ukraine and occupied Crimea.

31. About 5,000 Crimean Tatars approached the checkpoint in motor vehicles from the Crimean side, and demanded that I be allowed to enter Crimea. Some of them,

about 1,500-2,000, managed to break through the border and cross into the “neutral zone,” where I met with them. Representatives of the Russian military stated that I was banned from entering Crimea and they would not allow me to pass under any circumstances. At the same time, they stated that they would not allow those Crimean Tatars who had broken through the border and crossed into the “neutral zone” to return to Crimea. The situation intensified. Since the events at the border were broadcast by some Ukrainian TV channels on-line, I began receiving a great number of telephone calls. In particular, calls from Moscow, from a member of the Russian State Duma, Aleksey Aleksandrov, who promised to help me enter Crimea if I make a request to President V. Putin using him as an intermediary. I replied that I would not appeal to the president of a foreign state with a request to permit me entry to my homeland.

32. Since tensions were increasing and a bloody clash between the Russian military and the Crimean Tatars who had crossed into the “neutral zone” was likely to happen, I stated that I was willing to leave the border and return back to Kyiv if the Crimean Tatars who had crossed the border would be allowed to return to Crimea and would not be subjected to any persecution on the part of the Russian authorities. The Russian military accepted the proposal and I stood in the “neutral zone” until the last Crimean Tatar had crossed the check point and made it to the territory of Crimea. Then I got in the car and returned back to Kyiv.

33. The Russian authorities did not keep their promise and later on hundreds of Crimean Tatars were subjected to monetary fines, and some were arrested and charged with participation in disturbances and confrontation with the Russian servicemen at the border.

34. As the Russian authorities were becoming convinced that majority of the Crimean Tatars and their representative body would not recognize the legitimacy of the occupation of Crimea, repressions against them began. Searches of houses of Crimean Tatars became more frequent, under the pretext of looking for “forbidden literature” and weapons. People began disappearing without a trace or were murdered, and there were arrests. In

early July 2014, the leader of the Mejlis of the Crimean Tatar people, Refat Chubarov, was prohibited from entering Crimea. Later on, his first deputy, Akhtem Chiigoz was arrested. His second deputy, Ilmi Umerov, was charged with “violation of the territorial integrity of the Russian Federation,” based on his television interview, in which he said that Crimea belonged to Ukraine, but translation of his words was twisted.

35. In April 2016, the Mejlis of the Crimean Tatar people was banned by a decision of the “Supreme Court” of the occupied Crimea, and then in September of that same year that decision was confirmed by the Supreme Court of the Russian Federation. Russia justified this ban by saying that the Mejlis is supposedly an “extremist organization,” although the Russian authorities know full well that the Mejlis is a representative body of the people and not an “organization,” and that it never, during all the years of its existence since 1991, had engaged in any “extremism,” but defended the interests of its people only by peaceful and non-violent methods.

36. In April 2017, the UN International Court of Justice ordered Russia to repeal the ban on activities of the Mejlis, a representative body of the Crimean Tatar people elected directly by them. This court decision was embraced by Crimean Tatars with gratitude and optimism since the ban imposed by the Russian authorities was aimed at dividing the Crimean Tatar people, and at depriving them of the opportunity to peacefully defend their legitimate rights. The ban on the Mejlis was aimed at forcing the Crimean Tatars to reconcile with the occupation of their homeland faster and easier. However, despite the Court’s decision, the ban on the legal activities of the Mejlis of the Crimean Tatar people has not been removed to this day, and the bans on its leaders from entering Crimea also have not been removed. Moreover Russian propaganda is continued and even increased in terms of false publications aimed at presenting the Mejlis of the Crimean Tatar people as an extremist or even terrorist organization. It is our hope that the Court will take effective measures to ensure execution of its decision.

37. The Crimean Tatar people especially need help in preventing the annihilation of the remnants of their indigenous culture in Crimea, which was systematically destroyed after the conquest of Crimea by the Russian Empire in 1783, and especially after the total deportation of all Crimean Tatar people in May 1944 and right up until the collapse of the USSR and the proclamation of Ukraine's independence. Now, after the occupation of Crimea in 2014, the same policy, essentially, continues.

38. Russian propaganda has been spread in Russia, and especially in the occupied Crimea actively advancing the idea that the Crimean Peninsula is the "originally Russian" territory due to the fact that Crimea was conquered by the force of Russian weapons at the end of the 18th century, and about supremacy of the Russian culture over other cultures. School textbooks on the history of Russia and Crimea are being rewritten in the corresponding spirit. Simultaneously, cultural monuments of the indigenous Crimean Tatar people are being destroyed. I am convinced that the purpose of these measures is to create the maximum amount of discomfort for the indigenous people and to force the Crimean Tatars to "voluntarily" abandon their homeland. In parallel, Russia, by gravely violating the provisions of the 1949 Geneva Convention on the status of occupied territories, is actively providing incentives for permanent residency in Crimea to citizens from the territory of the Russian Federation. According to various estimates, during the four years of occupation, from 500,000 to 1 million Russian citizens have resettled to Crimea from the Russian Federation.

39. I confirm that the above testimony is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to answer possible additional questions.

Signed on 31 May, 2018.

[Signature]
Mustafa Jemilev

**APPLICATION DE LA CONVENTION INTERNATIONALE POUR LA RÉPRESSION
DU FINANCEMENT DU TERRORISME ET DE LA CONVENTION
INTERNATIONALE SUR L'ÉLIMINATION DE TOUTES LES FORMES DE
DISCRIMINATION RACIALE (UKRAINE c. FÉDÉRATION DE RUSSIE)**

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE SUPPRESSION
OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE INTERNATIONAL
CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF RACIAL
DISCRIMINATION (UKRAINE v. RUSSIAN FEDERATION)**

ПОКАЗАНИЯ СВИДЕТЕЛЯ МУСТАФЫ ДЖЕМИЛЕВА

- 1. Меня зовут Мустафа Джемилев. Я родился 13 ноября 1943 года в крымскотатарской семье, в селе Бозкой в Крымской Автономной Советской Социалистической Республике, в то время бывшей частью Российской Советской Федеративной Социалистической Республики Союза Советских Социалистических Республик (СССР).*
- 2. 18 мая 1944 года я и моя семья, как и весь крымскотатарский народ, были насильно депортированы из Крыма в Узбекскую Советскую Социалистическую Республику СССР, где я вырос. В возрасте 17 лет я начал долгую борьбу за признание права крымских татар вернуться на родину, основав вместе с моими друзьями нелегальную молодежную организацию «Союз крымскотатарской молодежи». Примерно 45 лет спустя, в 1989 году, мы с семьей смогли наконец-то вернуться домой. Мы вернулись в Бахчисарай, город в Крыму, который к тому времени стал частью Украинской Советской Социалистической Республики СССР. За это время я семь раз был привлечен к ответственности советскими властями из-за моих политических взглядов и моей политической деятельности. В общей сложности я провел пятнадцать лет в советских тюрьмах из-за своих политических взглядов.*
- 3. В 1991 году крымские татары провели выборы делегатов в свой Национальный съезд (Курултай), который на своей первой сессии в июне 1991 года избрал свой высший представительный орган Меджлис из 33-х человек, а я был избран председателем Меджлиса. На этой должности я переизбирался несколько раз и оставался председателем Меджлиса крымскотатарского народа до октября 2013 года. Начиная с 1998 года, я являюсь депутатом Верховной Рады (парламента) Украины.*
- 4. Депортация крымских татар из Крыма в 1944 году (которую мы называем Sürgün) является наиболее страшной катастрофой в истории коренного*

народа Крыма. В ходе депортации и в течение последующих двух лет в ужасающих условиях спецпоселений крымские татары потеряли, по различным оценкам, от 38 до 46 % своего состава. Поэтому вполне обоснованно парламент Украины позже признал депортацию как преступление - геноцид против крымскотатарского народа. Оставшиеся в живых крымские татары, после смерти диктатора И.Сталина, начали свою мирную ненасильственную борьбу за возвращение на свою историческую родину. Эта борьба продолжалась несколько десятилетий, и постепенное возвращение крымских татар в Крым стало возможным лишь в последние годы существования Советского Союза. После провозглашения независимости Украины в 1991 году это возвращение было поддержано и украинским государством

5. Целью Национального движения крымских татар после Второй мировой войны, точнее, после смерти И.Сталина, было полное возвращение всего народа на свою родину, возвращение или компенсация всего отнятого у народа имущества, восстановление всех прав, которые имеют другие граждане страны и восстановление автономной республики, которая была незаконно ликвидирована после депортации крымскотатарского народа. Восстановление национальных институтов Курултая и Меджлиса, которое стало возможным в последние годы «перестройки» в Советском Союзе, имело огромное значение в усилиях крымских татар по отстаиванию своих законных прав. Эти структуры позволяли еще больше консолидировать народ, предотвращали опасность отклонения от принципов ненасилия в отстаивании своих прав и пользовались в народе большим уважением, поскольку они избирались непосредственно самим народом.
6. В процессе возвращения в Крым и обустройства на своей родине крымские татары сталкивались с многочисленными трудностями и проблемами. Крымские татары в несколько раз ниже, чем пропорционально к своей численности, были представлены в структурах власти Крымской Автономной Республики, имело место явная дискриминация крымских татар по национальному признаку, особенно в земельном вопросе. Но ответственными за эту дискриминационную политику почти всецело были местные шовинистически настроенные власти автономии, а Киев, к сожалению, не принимал достаточных мер для пресечения произвола и беззакония местных властей. Но в целом вклад украинского государства в процесс возвращения крымских татар на свою родину, можно сказать, был довольно значительным. Это было справедливо отмечено и в выводах Верховного комиссара по делам национальных меньшинств ОБСЕ в 2013 году.
7. После депортации крымскотатарского народа в 1944 году в Крым было привезено и заселено большое число людей из областей Российской

Федерации. Этим людям и вообще всем гражданам страны советская пропаганда в течение нескольких десятилетий внушала мысль, что крымских татар выслали из Крыма за измену родине и за то, что они в годы войны якобы убивали русских. Распространялись также утверждения, что крымские татары после возвращения в Крым станут возвращать отнятые у них дома и выбрасывать живущих в этих домах русских на улицу. Поэтому в первые годы возвращения крымских татар на родину наблюдалась определенная межнациональная напряженность. Национальные структуры крымских татар прилагали большие усилия для преодоления этого недоверия. Большое значение имело обращение Курултая крымскотатарского народа ко всем жителям Крыма, принятое на первой же сессии Курултая в июне 1991 года, где говорилось, что крымские татары возвращаются на свою родину после многолетней ссылки с намерением жить в дружбе и добрососедстве со всеми национальностями. Также говорилось, что никаких претензий к людям, живущим в отобранных в 1944 году их домах, не будет. Но в Крыму продолжали существовать активно поддерживаемые российскими спецслужбами России многочисленные шовинистические организации, хотя в целом они на выборах не набирали более 3-4 % голосов жителей. Например, крайне шовинистическая партия «Русское единство» во главе с нынешним «премьер-министром» в оккупированном Крыму С.Аксеновым, который в годы правления президента В.Януковича занимался вместе с так называемыми «крымскими казаками» ночными погромами поселений крымских татар, на выборах в 2010 году в парламент АРК набрала всего около 3% голосов избирателей Крыма.

8. В годы, предшествующие российской оккупации, руководство Автономной Республики Крым во главе с А.Могилевым, назначенным премьер-министром АРК после избрания президентом Украины В.Януковича, а также довольно высокопоставленные чиновники в администрации президента страны предпринимали активные попытки расколоть наш народ, не признавать Меджлис в качестве представительного органа народа и поддерживать подобранных ими самими лиц из числа крымских татар, которые никем не были избраны и никого не могли представлять. Все эти люди после оккупации Крыма Россией стали активными коллаборационистами и пособниками оккупантов.

9. К середине февраля 2014 года Революция достоинства достигла своего апогея на улицах Киева. Возрастающие демонстрации продолжались на площади Независимости с ноября 2013 года. В ходе жестоких столкновений в период с 18 по 21 февраля 2014 года вооруженные силы правительства убили более ста протестующих. 21 февраля протестующие взяли под контроль правительственный квартал в центре Киева, настаивая на уходе президента Виктора Януковича. За этим сразу последовал побег Януковича

из Киева в поисках убежища в Российской Федерации. На следующий день Парламент Украины признал, что Януковича самоустранился от осуществления своих Президентских полномочий, назначил внеочередные Президентские выборы и утвердил временно исполняющего обязанности Президента. Одновременно с этими событиями Российская Федерация начала незаконную военную интервенцию в Крыму. К 27 февраля 2014 года российские войска взяли полуостров под физический контроль.

10. 15 февраля 2014 года Ростислав Вахитов, представитель российской нефтяной компании «Татнефть» в Севастополе, Крым, с которым я был знаком много лет, попросил меня встретиться с ним. В тот же день я встретился с ним в принадлежащем ему ресторане, расположенном между Севастополем и Бахчисараем. Мы говорили о сотрудничестве между Татарстаном (республикой в России, в которой находится штаб-квартира «Татнефти») и Крымом, а также о планах отправки бизнес-представителей крымских татар в Татарстан. Мы договорились, что дата такого визита будет установлена позже и что в программе визита будет также встреча с бывшим президентом Татарстана М.Шаймиевым.

11. В конце встречи Ростислав Вахитов неожиданно сказал мне, что Президент России Владимир Путин хотел бы встретиться со мной. В то время президент Путин находился в Сочи на Олимпийских играх и это означало, что я должен был отправиться в Сочи на встречу. Я вздрогнул от этого предложения. Я спросил, зачем мне ехать и что Президент России хочет обсудить со мной. У меня было очень плохое предчувствие по поводу всего этого. Вахитов ответил, что дискуссия будет касаться будущего Крыма. Я сказал, что не понял, зачем мне нужно говорить о будущем Крыма, который является частью Украины, с президентом Путиным. Тогда я отказался встречаться с президентом Путиным, сославшись на то, что это не мой уровень, и что Путин должен встречаться не со мной, а с руководством Украины.

12. Введение российских войск в Крым, захваты государственных объектов так называемыми «отрядами самообороны Крым», которые были организованы и вооружены базирующимся в Севастополе Черноморским флотом России и состояли преимущественно из враждебно настроенных к крымским татарам лиц, а также назначение оккупантами «премьер-министром» Крыма руководителя крайне шовинистической партии «Русское единство» во главе с бывшим криминальным авторитетом по кличке «Гоблин» Сергея Аксенова, ничего хорошего для крымских татар не предвещало и вызывало напряженность на полуострове. Напряженность возросла еще больше, когда 3 марта 2014 г. крымский татарин, отец троих детей Решат Аметов, вышедший на одиночный пикет в Симферополе с украинским флагом и плакатом с надписью: «Долой оккупацию!», был

схвачен членами «отрядов самообороны» и вывезен в автомобиле из города, а через неделю был обнаружен его труп со следами жестоких пыток.

13. Через три дня после похищения Решата Аметова и за неделю до обнаружения его трупа со следами чудовищных пыток, 6 марта 2014 года, депутаты парламента АРК, который еще 27 февраля ночью был захвачен российским спецназом без опознавательных знаков, под присмотром этих спецназовцев приняли решение о проведении 16 марта референдума о будущем статуса Крыма. Было предельно ясно, что решение о проведении видимости «референдума» и дате его проведения было принято не самими депутатами, а оккупантами, которые почему-то очень торопились и не считались ни с какими нормами и процедурами, потому что в столь кратчайший срок подготовиться и провести настоящий референдум практически невозможно.

14. Через несколько дней после объявления даты «референдума» позвонили из Казани и предложили 12 марта 2014 года встретиться с бывшим президентом Республики Татарстан и советником В.Путина М.Шаймиевым. Поскольку М.Шаймиев является одним из довольно авторитетных политиков России и, одновременно, советником В.Путина, то я тогда подумал, что у него можно будет разузнать что-либо относительно планов России по Крыму. Потому, я дал свое согласие и поручил своим помощникам приобрести билеты в Казань для меня и тех, кто будет меня сопровождать. Но через день снова позвонили из Казани и сказали, что встреча переносится в Москву, поскольку после встречи с Шаймиевым хотел бы встретиться со мной и В.Путин. Спросили, согласен ли я на такую встречу. Все эти переговоры о датах и месте встречи велись с моим помощником Умеровым Рустемом. С той стороны переговоры вели также помощники М.Шаймиева и другой советник В. Путина по фамилии Имадаев Адам Михайлович.

15. На предложение о возможной встрече с В.Путиным в Москву я не дал четкого ответа. Я согласился с переводом места встречи с М.Шаймиевым из Казани в Москву, но поводу встречи с В.Путиным сказал, что одно дело, если он хочет обсуждать беспрепятственный и мирный вывод своих войск из Крыма, но совсем другое, если он хочет диктовать условия на основе свершившегося факта. Я также добавил, что окончательный ответ на этот вопрос я смогу дать лишь после обсуждения с руководством своей страны и встречи с М.Шаймиевым. Через день после этого разговора я встретился 10 марта с премьер-министром Украины А.Яценюком. Он сказал мне, что предполагает, о чем будет говорить российский президент и поэтому не видит смысла в этой встрече.. В то же время он предложим мне самому решить вопрос о поездке в Москву и встречах с М.Шаймиевым и В.Путиным.

16. Я прибыл в Москву ночью 11 марта 2014 года. В аэропорту «Шереметьево» меня встретили какие-то чиновники и прямо от самолета, минуя всякие таможенные и паспортные контроли, в сопровождении нескольких автомобилей, привезли в гостиницу «Украина», которую позже переименовали в «Славянскую». Той же ночью я встретился с послом Украины в Москве Владимиром Ельченко и послом Турецкой Республики Айдыном Сезгином. Оба посла рекомендовали мне все же выслушать В.Путина, аргументируя тем, что выслушать – это вовсе не означает согласиться с ним. Во время встречи с послом Турции за ужином к нам присоединился и советник президента России Имадаев А.М. На следующее утро меня привезли в представительство Республики Татарстан, чтобы встретиться с Шаймиевым. Во время встречи Шаймиев сказал мне, что хотел бы помочь крымскотатарскому народу и использовать все его влияние и возможности для этого. Добавил также, что президент Путин знает о нашей встрече. Когда я сказал ему, что вторгнувшись в Крым, Россия совершила большую ошибку, ибо на многие годы будут испорчены взаимоотношения между нашими странами и что ему, как советнику Путина, следовало бы посоветовать президенту немедленно вывести войска из Крыма, М.Шаймиев улыбнулся и ответил: «Скажите ему это сами. Он ждет на телефоне». Затем мы вместе с ним поднялись на второй этаж офиса и вошли в одну маленькую комнату, где кроме телефона прямой связи с президентом были только диван и одно кресло.

17. В этой комнате у меня и состоялся телефонный разговор с президентом Путиным, который продолжался 35-40 минут. Я узнал голос Путина, потому что неоднократно слышал его выступления по телевидению.

18. После обмена приветствиями, я сказал ему о том, что не приехал сюда для того, чтобы давать ему советы, ибо у него, как у президента большого и могущественного государства, достаточно своих советников, а приехал только для того, чтобы высказать точку зрения коренного народа Крыма, то есть крымских татар, на события, которые сейчас происходят в Крыму. Далее я сказал, что ввод российских войск на территорию Крыма и предпринимаемые Россией меры по его аннексии являются грубым нарушением международного права, и что русские войска должны быть немедленно выведены.

19. Президент Путин сперва говорил о том, что Украина сама тоже вышла из состава СССР нарушив международное право, что в Киеве происходят страшные вещи – «бандеровцы» сместили законного президента В.Януковича, терроризируют и массово убивают людей и т.п. Я, конечно, знал, что российская пропаганда против Украины использует подобные утверждения, но никак не ожидал, что такое скажет сам президент страны и причем человеку, который приехал в Москву из этого Киева и, соответственно, лучше его знает, что на самом деле происходит в этом

городе. Далее В.Путин предложил дождаться результатов референдума в Крыму, намеченного на 16 марта 2014 года, а затем снова вернуться к этой теме. В ответ я сказал, что этот референдум незаконный, противоречит украинскому законодательству и международному праву, и выразил уверенность, что международное сообщество никогда не признает его законность. Я также добавил, что коренной народ Крыма, в лице своего высшего представительного органа – Меджлиса крымскотатарского народа, уже принял решение бойкотировать этот референдум. Путин вновь повторил свое предложение подождать с выводами еще 4 дня, когда «крымский народ» сам на референдуме 16 марта определит статус полуострова.

20. После этого обмена мнениями президент Путин выразил свою озабоченность в связи с возможными столкновениями крымских татар и российских солдат. Здесь очень интересно то, что В.Путин в тот же день заявлял прессе, что в Крыму, за пределами базы Черноморского флота в Севастополе, нет никаких вооруженных сил России. Я также выразил свою озабоченность по поводу возможных угроз для крымских татар, которые, вполне очевидно, будут продолжать отстаивать территориальную целостность Украины.

21. В свете многочисленных протестных заявлений Меджлиса крымскотатарского народа по поводу действий России в Крыму, по поводу планов проведения незаконного «референдума», создания шовинистических так называемых «отрядов самообороны» и прочего, я не думаю, что президент Путин ожидал получить заверения о поддержке аннексии со стороны крымских татар. У меня создалось впечатление, что он хотел, по меньшей мере, заручиться нашим нейтралитетом.

22. По поводу высказанных Путиным в ходе беседы опасений о возможных провокациях и столкновениях крымских татар с российскими военнослужащими, я ответил, что со стороны крымских татар однозначно не будет каких-либо провокаций, но выразил озабоченность действиями русских так называемых «отрядов самообороны Крыма», которые могут привести к крупным межэтническим столкновениям. В ответ Путин заверил, что уже дал соответствующие указания, чтобы новые власти на полуострове относились с большим уважением к правам крымских татар. Однако, как показали последующие события, основными объектами преследований, запугиваний, похищений и убийств людей, повальных обысков стали все же крымские татары.

23. Относительно высказанных В.Путиным опасений о возможных столкновениях крымских татар с вооруженными силами России в Крыму я ответил, что крымские татары при защите своих прав всегда придерживались принципа ненасилия, а, во-вторых, - при таком явном неравенстве сил вряд ли можно прогнозировать самостоятельное военное

противостояние совершенно не вооруженных и очень малочисленных крымских татар и российских военных. Вместе с тем, я подчеркнул, что в любом случае крымские татары, как граждане Украины, очевидно, будут в своих действиях руководствоваться решениями своего правительства.

24. Отдельно президент Путин подчеркнул, что Россия, как очень могущественная страна, может легко решить все социальные и правовые проблемы крымских татар, которые Украина не смогла решить за все 23 года своей независимости. Я согласился, что у крымских татар действительно много проблем, но заметил, что большинство этих проблем являются следствием тотальной депортации и геноцида 1944 года, когда Крым был в составе Российской Федерации. В то же время я отметил, что если Россия хочет помочь крымским татарам, она должна говорить на эту тему не со мной, а с украинским руководством. И добавил, что для продуктивной дискуссии между двумя странами, необходимо обязательно вывести российские войска из Крыма.

25. Президент Путин также затронул вопрос о российско-турецких отношениях и возможной роли большой крымскотатарской диаспоры в Турции. Он сказал, что считает Реджепа Тайипа Эрдогана, премьер-министра Турции, своим другом, а крымские татары могут стать связующим мостом между Россией и Турцией для укрепления их отношений. Я не стал комментировать это его высказывание, но только заметил, что Эрдоган является большим другом и нашей страны, а крымские татары прилагают большие усилия, чтобы быть крепким «мостом дружбы» между Украиной и Турцией.

26. После того, как я изложил свою точку зрения и повторил, что крымские татары выступают против любого пересмотра государственных границ Украины, и будут защищать целостность своей страны, президент Путин сказал, что ничего другого он не ожидал от меня, ибо именно такая позиция должна быть у каждого гражданина своей страны, а в том, что я патриот своей страны у него нет никаких сомнений. И снова добавил: «Но давайте все-таки дождемся результатов референдума 16 марта.»

27. По завершении беседы президент Путин сказал, что готов обсуждать со мной любые вопросы, и что телефон, по которому мы ведем разговор, работает круглосуточно, и я могу в любое время могу связываться с ним через М.Шаймиева.

28. С первых же дней после начала ввода российских войск в Крым и объявления Россией Крымского полуострова частью своей территории Меджлис крымскотатарского народа заявил о непризнании оккупации и обратился в различные международные организации, в том числе в ООН, с просьбой принять меры по предотвращению незаконной аннексии своей

родины. По призыву Меджлиса практически весь крымскотатарский народ бойкотировал так называемый «референдум» 16 марта 2014 года, организованный оккупационными властями для оправдания и попытки легализации присоединения Крыма к Российской Федерации. С этого времени Россия и оккупационные власти начали рассматривать Меджлис как главного своего противника в Крыму.

29. Примерно через месяц после моего разговора с Путиным, мне был запрещен въезд в Россию на пять лет. 22 апреля 2014 года я выезжал из Крыма в Киев добровольно, так как предстояли сессия Верховной Рады, важные встречи и зарубежные поездки. Но при пересечении границы россияне зачитали мне некое, датированное 19-м апреля, но без какой-либо подписи и печати, постановление о том, что мне запрещается въезд на территорию России сроком на 5 лет.

30. Сообщения о моем запрете на въезд в оккупированный Россией Крым быстро распространилось в многочисленных украинских и зарубежных средствах информации. Однако некоторые российские телеканалы, в частности «Russia Today» и «Канал 24» заявили, что никакого запрета не было, и что информацию о запрете выдумал я сам для собственной саморекламы. Поэтому по прибытию в Киев я попытался открыто пересечь установленную оккупантами границу и въехать в Крым. Поскольку авиационное сообщение Киева с Крымом было уже прекращено, 2 мая 2014 года я попытался вместе со своим товарищем вылететь в Крым через Москву. Но в аэропорту Шереметьево сотрудник пограничной службы сообщил, что мне запрещен въезд в Крым, и вручил мне обратный билет в Киев. На следующий день, то есть 3 мая 2014 года, вместе с несколькими товарищами, я на автомобиле выехал в направлении Крыма для того, чтобы внести окончательную ясность для общественности в вопросе запрещено мне въезжать в Крым или нет, поскольку было известно, что на границе будет достаточно много корреспондентов средств информации. По прибытии к границе близ села Армянское мы обнаружили, что вся территория возле пропускного пункта была оцеплена российскими солдатами, танками и броневыми автомобилями, а с обеих сторон так называемой «нейтральной полосы» между Украиной и оккупированным Крымом на нас были направлены дула снайперских автоматов.

31. К пропускному пункту подъехали на автомобилях около 5 тысяч крымских татар со стороны Крыма, которые требовали, чтобы меня пропустили в Крым. Части из них, около полутора-двух тысяч, удалось прорвать кордон и перейти на «Нейтральную полосу», где мы с ними и встретились. Представители российских военных заявили, что мне запрещен въезд в Крым, и они меня ни в коем случае не пропустят.

Одновременно они заявили, что не будут пропущены обратно в Крым и те крымские татары, которые прорвали кордон и перешли на «нейтральную полосу». Обстановка накалялась. Поскольку события на границе транслировались некоторыми украинскими каналами в режиме онлайн, я стал получать множество телефонных звонков. В частности, из Москвы позвонил и депутат Госдумы России Алексей Александров, который обещал помочь мне въехать в Крым, если я обращусь через него с просьбой к президенту В.Путину. Я ответил, что не могу обращаться к президенту иностранного государства с просьбой о разрешении въехать на свою родину.

32. Поскольку напряженность возрастала и не исключалась вероятность кровавого столкновения между российскими военными и перешедшими на «нейтральную полосу» крымскими татарами, я заявил, что готов покинуть кордон и вернуться обратно в Киев, если перешедшие кордон крымские татары будут обратно пропущены в Крым и не будут подвергаться со стороны российских властей каким-либо преследованиям. Предложение было принято российскими военными, и я стоял на «нейтральной полосе» до тех пор, пока последний крымский татарин не пересек контрольный пункт и перешел на территорию Крыма. Затем я сел в машину и выехал обратно в Киев.

33. Российские власти не выполнили своего обещания и позже сотни крымских татар были подвергнуты денежным штрафам, а некоторые были арестованы по обвинению в участии в беспорядках и сопротивлении российским военнослужащим на кордоне.

34. По мере того как российские власти стали убеждаться, что крымские татары в основной своей массе и их представительный орган не будут признавать законность оккупации Крыма, против них начались репрессии. Участились обыски в жилищах крымских татар под предлогом поиска «запрещенной литературы» и оружия, начались бесследные исчезновения и убийства людей, аресты. В начале июля 2014 года запретили въезд в Крым лидеру Меджлиса крымскотатарского народа Рефату Чубарову, позже был арестован первый его заместитель Ахтем Чийгоз, а против второго его заместителя, Ильми Умерова, за его интервью телеканалу, искажив перевод его слов, возбудили уголовное дело по обвинению в «посягательстве на территориальную целостность Российской Федерации» за то, что он высказался в телевизионном интервью о принадлежности Крыма Украине.

35. В апреле 2016 года Меджлис крымскотатарского народа был запрещен «верховным судом» оккупированного Крыма, а затем в сентябре того же года подтвержден Верховным судом РФ. Россия мотивировала свой запрет тем, что якобы Меджлис является «экстремистской организацией», хотя российским властям заведомо известно, что Меджлис является представительным органом народа, а не «организацией», и что он никогда,

за все годы своего существования с 1991 года, не занимался каким-либо «экстремизмом», а исключительно мирными и ненасильственными методами отстаивал интересы своего народа.

36. В апреле 2017 года Международный Суд ООН обязал Россию отменить запрет на деятельность избираемого самим народом представительного органа – Меджлиса крымскотатарского народа. Это решение Суда было воспринято крымскими татарами с большой благодарностью и воодушевлением, поскольку наложенный российскими властями запрет был всецело направлен на то, чтобы разобщить крымскотатарский народ, лишить его возможности мирно защищать свои законные права и облегчить принуждение крымских татар к смирению с оккупацией своей родины. Однако, невзирая на решение Суда, запрет на легальную деятельность Меджлиса крымскотатарского народа до сего дня не снят, также как не сняты запреты на въезд в Крым его руководителям. Более того, российская пропаганда продолжает и даже увеличивает лживые публикации, направленные на то, чтобы представить Меджлис крымскотатарского народа как экстремистскую или даже террористическую «организацию». Мы рассчитываем на то, что Суд примет эффективные меры по принуждению к выполнению своего решения.

37. Крымскотатарский народ особо нуждается в помощи и по предотвращению уничтожения остатков своей самобытной культуры в Крыму, которая систематически уничтожалась после завоевания Крыма Российской империей в 1783 году и особенно после тотальной депортации всего крымскотатарского народа в мае 1944 года вплоть до распада СССР и провозглашения независимости Украины. Сейчас, после оккупации Крыма в 2014 году, по сути, продолжается та же политика.

38. Российская пропаганда как в целом по всей своей стране, так особенно в оккупированном Крыму активно проводит мысль о том, что Крымский полуостров является «исконно русской» территорией, на том основании, что Крым еще в конце 18-го столетия был завоеван силой русского оружия, о превосходстве русской культуры над остальными. В соответствующем духе переписываются школьные учебники по истории России и Крыма. Одновременно активно уничтожаются памятники культуры коренного крымскотатарского народа. Я убежден в том, что целью этих мер является создание максимального дискомфорта для коренного народа и принуждение крымских татар к тому, чтобы они «добровольно» покидали свою родину. Параллельно Россия, грубо попирая положения Женевской конвенции 1949 года о статусе оккупированных территорий, активно стимулирует переезд на постоянное жительство в Крым граждан из территории Российской Федерации. По различным оценкам, за четыре года оккупации из Российской Федерации в Крым переселено от 500 тысяч до 1 миллиона российских граждан.

Я подтверждаю, что вышеизложенные показания являются достоверным и точным, соглашаюсь предстать перед Судом по мере необходимости, чтобы ответить на возможные дополнительные вопросы

31 мая 2018 года

 Подпись
(Alisafa Yemileo).

Annex 17

Witness Statement of Yulia Tyshchenko (6 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF YULIA TYSHCHENKO

---

1. I am currently the Head of the Democratic Processes Program at the Ukrainian Center for Independent Political Research. I started handling Crimean issues related also to livelihoods and reintegration of Crimean Tatars into Ukrainian society back in 2008. Before the Russian occupation of Crimea in 2014, I worked on various educational projects in Crimea.

2. In particular, during 2007-2010 I was the head of the project called “Towards a Peaceful and Tolerant Society in Ukraine. Interethnic Relations in the ARC: Enlightenment and Education”, which was supported by the High Commissioner on National Minorities (the HCNM) of the OSCE. 736 people took part in the events of the project, including representatives of local government bodies, executive authorities, teachers, activists of local communities of the Autonomous Republic of Crimea.

3. After that, I continued working on similar projects. In 2010, I was the head of the project “Multicultural Dialogue as an Integral Part of High-Quality Education” during which focus groups were held in village schools and the educational problems of Crimea were analyzed. This project was implemented by the Ukrainian Center for Independent Political Research. In 2013-2014, just before the Russian occupation, my colleagues and I worked on a project aimed at implementation of a pilot program of multilingual education in Crimea and other regions of Ukraine.

Education in Crimea before the occupation

4. Before the occupation of Crimea, my colleagues and I had completed a research project of public education in Crimea. We studied, among other things, the state of education in Crimean villages as well as multilingual education. When conducting our research of rural education, we discovered certain problems related to access to education in Crimea including insufficient financial support to schools in the villages of Crimea. The Ukrainian government was aware of these shortcomings and it worked to address them through cooperation with local authorities, my colleagues and me, as well as using other methods.

5. During our studies of multilingual education, we discovered that parents and schoolchildren in Crimea wanted students to learn Ukrainian, Russian and Crimean Tatar at the same time. For example, such results were confirmed by a sociological survey of 2,026 schoolchildren and their parents in various districts of Crimea. The survey confirmed that students and parents acknowledged the fact that multilingual education would enable students to be prepared to live and work in the multinational Crimea. 48.5 percent of students who took part in the survey expressed their desire to study the culture of nations living next to them, in Crimea, and 26.2 percent of those wanted this subject to be included in the school curriculum. The results of the 2010 survey showed that the desire to learn languages and cultures of other ethnic groups of Crimea was expressed by the students who identified themselves as Russians, Ukrainians and Crimean Tatars. Similar results were obtained in the focus groups conducted in 2011 and the possibility of multilingual education did not raise any objections at that time.

6. Following these studies, my colleagues and I supported multilingual education in Crimea, and, starting from the beginning of 2014, this system of education was for the first time introduced in the preschool learning institutions of many districts of Crimea, including the Bakhchysarai District. We also conducted educational seminars with teachers to develop methods of advanced teaching of languages. Generally, the Decision of the Panel of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of the ARC No. 5/7 dated September 16,

2013 “On the Experiment Concerning the Implementation of Multilingual Education in the Educational Institutions of the ARC” and the Decision of the Panel of the Education Department No. 2 dated September 27, 2014 were adopted. The latter was associated with the implementation in the preschool learning institutions of the autonomous republic in the 2013/2014 academic school year of the pilot project “Crimean School” aimed at introduction of multilingual education and the Order of the Education Department, in particular, the one subordinated to the Simferopol District Administration, No. 555 as of October 7, 2013. Then, in the 2013/2014 academic school year, the status of an experimental pre-school learning institution was assigned to the pre-school learning institution Orliatko of the Chystenke Village Council.

7. Back in the early 2000s my colleagues developed the integrated course called “Culture of Good Neighborliness,” which was introduced into the curricula of Crimean school institutions of all levels.

8. The course “Culture of Good Neighborliness” systematized the knowledge already gained by students in the course of mastering the school subjects of the invariant part of the Basic Curriculum, as well as new information gained when learning subjects such as local history, source study, ethnic history of the region, ethnography, axiology and conflictology taught during this course. The training course “Culture of Good Neighborliness” consisted of the regional program on intercultural education of children of preschool age “Crimean Wreath” approved by the Decision of the Panel of the Ministry of Education and Science of the Autonomous Republic of Crimea No. 6-4 as of August 22, 2004 and twelve interrelated and structurally uniform programs for grades 1-12 (35 training hours per year). On December 20, 2006, at the meeting of the Academic Council of the Crimean Republican Institute of Postgraduate Pedagogical Education, and on December 27, 2006, at the Panel of the Ministry of Education and Science of the Autonomous Republic of Crimea, the course syllabus was approved in its entirety for all grades of comprehensive schools. On April 25, 2007 the syllabus of the special course “Fundamentals of Good Neighborliness” for students of higher educational establishments of the ARC was approved by the decision of the Panel of

the Ministry of Education and Science of the ARC. During the 2007/2008 academic year, the approbation and implementation was already being conducted in 128 educational institutions (including 68 schools and 4 higher education establishments) in 12 cities and 11 districts of Crimea. It involved 118 groups, 267 classes, 9 student groups which included about 6,000 persons aged 4 to 21.

9. This course includes studying the history of Ukraine in general and of Crimea in particular, geography, culture, arts and traditions of various national groups of Crimea, as well as mediation techniques and other means of resolving conflict situations. This course is aimed at promoting tolerance and harmony among members of different ethnic and religious groups of Crimea and also allows peaceful resolution of disputes arising between them.

10. According to this course, the government of Ukraine made the teaching of tolerance a priority, as a key principle of democracy, and encouraged these programs that support cultural and educational activities aimed at promoting respect for the culture, history, languages, traditions and customs of different ethnic groups living in Crimea. The Ministry of Education and Science, Youth and Sports of the Autonomous Republic of Crimea also approved and introduced the courses on intercultural education at different levels of the curriculum, recommended introducing several specialized courses dedicated to different cultures and religions. It also initiated the process of revising the history curriculum in order to raise standards and support a multicultural environment, in particular, by introducing the "Culture of Good Neighborliness." The Ukrainian government also financed printing of textbooks and these textbooks were delivered to Ukrainian, Russian and Crimean Tatar schools for free.

11. Before the occupation, instruction in Crimean schools was mostly done in Russian; Ukrainian and Crimean Tatar, as languages of instruction, were virtually exceptions to the general rule. At that time, there were seven schools in Crimea where instruction was performed only in Ukrainian. These schools were located in Simferopol, Yalta, Kerch, Feodosia, the urban settlement of Sholkine and Alushta. In these schools, students studied subjects as Ukrainian grammar, use of language and literature, and other subjects (for

example, mathematics and natural sciences) were also taught in Ukrainian. Students could study Russian (or French, English or other foreign languages) and these subjects were taught, at least partly, in these foreign languages.

12. In Crimean schools with the Russian language of instruction, students studied Russian grammar, use of language and literature as school subjects from 1st to 11th 12th) grade and mastered the other school subjects (for example, mathematics and natural sciences) in Russian too. Studying Ukrainian language and literature was also mandatory in such Russian-language schools, and these subjects were taught in Ukrainian.

13. In Crimean schools with Crimean Tatar language of instruction, students studied the Crimean Tatar language as a subject (grammar, use of language and literature) from elementary to senior grades (grades 1-12). However, in elementary schools the native language was often taught using Russian because, when children came to school, they either did not know the native Crimean Tatar language or did not know it well. Later on students mastered other school subjects in either Russian or, more rarely, in Ukrainian, using some terminology in Crimean Tatar.

14. Until March 2014, there were also some specialists who worked on issues related to teaching in Ukrainian in Crimea. These officials were associated with the Ministry of Education of Ukraine and an equivalent body in the local government of Crimea. Before the occupation, Ukrainian language teachers for Crimean schools were prepared in the V.I. Vernadskyi Taurida National University in Simferopol. This teacher-training program was established in mid-1990s and had nearly 50 Ukrainian language teachers graduate each year. Teachers of Ukrainian also came from the mainland of Ukraine to teach in Crimea. In addition to this, by early 2014, the Crimean Engineering and Pedagogical University had a four-year joint training program in both Ukrainian and English. It comprised about 240 students (1-4 years of study) and 21 employees.

15. Before the occupation, Ukraine also supported education in the Crimean Tatar language. This language was banned during Soviet times. After gaining independence, Ukraine not only supported the existing native speakers of Crimean Tatar, but also contributed to the

spreading of and deeper insight into this language. In 2004, the Cabinet of Ministers of Ukraine approved the state standard for basic and secondary education. There was no difference in objectives and content of mastering native languages (Ukrainian and languages of national minorities or indigenous peoples). The aforementioned was approved by experts, and it was also a positive factor for proper study of native language by children of national minorities. The analysis of model curricula has shown that a school subject called “National minority language” was listed in the compulsory section of standard curricula for schools and included studies in languages of national minorities and indigenous peoples.

16. To support the Crimean Tatar schools, the government of Ukraine established training programs for teachers at the Crimean Engineering and Pedagogical University and at the Philology Department of V.I. Vernadskyi Taurida National University. The above-mentioned educational institutions trained teachers of Crimean Tatar language and literature prior to Russian occupation.

17. The education system in Crimea before the occupation was supported by young people and it was successful. Apart from Ukrainian, Russian, and Crimean Tatar, students studied English, French, and other languages. Such students had then an opportunity to study abroad in European countries and showed good academic results. They also had an opportunity to study in Turkey. For example, owing to activity of Crimean Tatar organizations, there were several hundred students and dozens of graduate students who studied at and graduated from higher educational institutions of Turkey. At different times, there were nearly 250 Crimean Tatar students who studied in Turkish universities for free. More than a hundred graduates have already returned from Turkey, most of whom worked in their area of expertise at enterprises in Crimea and all over Ukraine.

Education in Crimea after the occupation

18. After the occupation, the Russian Federation had taken a series of measures to liquidate multilingual education programs in Crimea developed and implemented by Ukraine. On June 25, 2015, the so-called Ministry of Education of Crimea issued an order saying that the education in the Crimean Tatar and Ukrainian languages should not be conducted in a

manner that harms the education in the Russian language and the study of the Russian language.¹ On December 18, 2014, Sergey Aksenov issued an “order” that stressed the importance of integrating Crimea into the Russian Federation and turning Crimean residents into true patriots of the Russian Federation.² This “order” was implemented in education as well as in other aspects of life in Crimea. I provide the copies of both “orders” to the Court.

19. In accordance with such instructions, the Russian Federation quickly liquidated Ukrainian schools that existed in Crimea prior to 2014. A few months after the beginning of the occupation, there were only a few Ukrainian schools left in Crimea, while other Ukrainian-speaking programs supported by me and my colleagues were systematically destroyed. Even according to the data of the Russian Federation, there is only one school, in Feodosia, where Ukrainian is the only language of instruction. This school has 9 grades and less than 150 students, compared to seven such schools before the occupation. According to my information, Ukrainian-language programs have also been eliminated in schools with Russian and Ukrainian languages of instruction.

20. Moreover, in September 2014, the Department of Ukrainian Philology was liquidated at V.I. Vernadskyi Taurida National University of Simferopol; most teachers of the department were laid off. Such actions led, inter alia, to a sharp reduction in the number of teachers of Ukrainian language and literature. In addition, they were forced to be retrained as teachers of Russian language and literature. In particular, based on the “order of the Ministry of Education of the Republic of Crimea No. 116 dated August 6, 2014,” about 300 teachers of Ukrainian language and literature were retrained as teachers of Russian language and literature.³ I provide a copy of this “order” to the Court. Also, the Ukrainian-English program available at the Crimean Engineering and Pedagogical University, where approximately 240 students were enrolled in 2014, now has only 40 students who will obtain their university

---

¹ Order of the Ministry of Education, Science and Youth of Crimea No. 01-14/382 (dated June 25, 2015) (Annex 892).

² Order of S. Aksenov No. 522-II, which established the concept of patriotic, spiritual, and moral education of population in Crimea (dated December 18, 2014) (Annex 894).

³ Order of the Ministry of Education, Science and Youth of Crimea No. 116 (dated August 6, 2014) (Annex 893).

diplomas in Russian language.

21. At first glance, the Russian Federation supported Crimean Tatar schools at the beginning of the occupation, but, in fact, it exploits the Crimean Tatar schools as a tool to spread its propaganda. For instance, the Crimean Tatar schools are not operated autonomously, and the Russian government requires the teachers at these schools to select from among a number of pre-approved textbooks to be used for their particular study course. In fact, the Russian occupation authorities did not provide textbooks for all Crimean Tatar schools until the 2017-2018 academic year.

22. In addition, many Crimean Tatar schools were subjected to raids aimed at finding the so-called “extremist” literature. For example, on September 9, 2014, the Russian police raided the boarding school for gifted children at the village of Tankove, Bakhchysarai district of Crimea. As a result, the school administration was forced to remove all Crimean Tatar symbols. Russian authorities also called on teachers of Crimean Tatar schools to report children who were absent on May 18—the memorial day for the victims of deportation of the Crimean Tatar people in Crimea. Due to demands by the authorities, lectures and talks on countering extremism and “Islamic extremism” were often held at Crimean schools.

23. The prejudice that currently exists in these Crimean Tatar schools can also be observed in the version of history taught there. The history of Russia is taught in Crimea in accordance with the “Concept of New Educational and Methodological Complex on the National History” prepared in the course of 2013-2014 pursuant to instruction of V. Putin. The purpose of this concept is to distort the history of Russia in support of the establishment of an idealized Russian civil identity and patriotism. In particular, the Russian government portrays Stalin as a hero and minimizes his participation in the deportation of Crimean Tatars.

24. It is revealing that the events in Ukraine after 2004 are described in the history books of the Russian Federation as “political and ideological pressure on the Russian-speaking population” in Ukraine (10th grade, “History of Russia: Beginning of the 20th—Beginning of the 21st Century” (Moscow: Drofa, 2016, authored by O. Volobuev, S. Karpachov, and S. Romanov). In general, starting in 2014, the history of Ukraine and Ukrainian literature

disappeared from the list of humanities at educational institutions. Even games played at these schools are used for Russian propaganda. For example, Crimean Tatar students are invited to draw their parents in traditional Russian clothes.

25. Finally, according to numerous reports, the Russian authorities exert pressure on parents, forcing them to refrain from demanding that their children obtain education in Crimean Tatar or Ukrainian languages. When parents work up the courage to make such a request, they are systematically refused. I heard similar stories from people I know who moved from Crimea to Kyiv after 2014. According to these stories, parents feel unsafe about requesting for their children to be educated in Ukrainian or Crimean Tatar schools, and therefore, they fail to submit corresponding requests to schools.

26. It has also been reported that school principals made special efforts within their communities to advise parents not to apply for their children to study in the Crimean Tatar or Ukrainian languages, arguing that learning Ukrainian is a waste of time, while the knowledge of Ukrainian will reduce their opportunities to continue their education in universities. Such statements are an integral part of reorienting the entire system of education in Crimea towards that of the Russian Federation and estrangement from the Ukrainian system. This overall reorientation also involved, for example, the transition of Crimean schools to the Russian five-point grading scale (instead of the European twelve-point grading scale) and encouragement of graduates from Crimean schools to study in Russian universities.

27. In the light of my observations of the developments in the education system of Crimea since 2014 and taking into account what I have learned from parents of children studying in this system, I believe that the actions of the occupation authorities are intended to eliminate Ukrainian and Crimean Tatar education from the Crimean school system.

28. I swear that the foregoing testimony is true and accurate, and I agree to appear before the Court to give additional testimony, if necessary.

Signed in the city of Kyiv on June 6, 2018

[signature]

Yulia Tyshchenko

**ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАБОРОНУ
ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО
ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

**УКРАЇНА
проти
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

СВІДЧЕННЯ ЮЛІЇ ТИЩЕНКО

---

1. На даний час я очолюю Програму демократичних процесів в Українському центрі незалежних політичних досліджень. Вперше я почала працювати з питаннями Криму, облаштування та реінтеграції кримських татар в українське суспільство в 2008 році. До початку російської окупації Криму, в 2014 році, я працювала над різними освітніми проектами у Криму.

2. Зокрема, впродовж 2007–2010 рр. я була керівником проекту "Назустріч мирному і толерантному суспільству в Україні. Міжетнічні взаємини в АР Крим: просвіта та навчання", який здійснювався за підтримки Верховного Комісара ОБСЄ з питань національних меншин (ВКНМ). В заходах проекту взяло участь 736 осіб, серед яких були представники органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, вчителі, активісти місцевих громад АР Крим.

3. Після цього я продовжувала працювати над схожими проектами. В 2010 році була керівником проекту "Мультикультурний діалог як складова частина якісної освіти", впродовж якого проводилися фокус-групи в сільських школах та аналізувалися освітні проблеми Криму. Цей проект реалізовувався Українським центром незалежних політичних досліджень. В 2013-2014 рр., саме перед російською окупацією, ми з колегами працювали над проектом, метою якого було впровадження пілотної програми мультилінгвальної освіти в Криму та інших регіонах України.

Освіта в Криму до окупації

4. До початку окупації Криму я та мої колеги завершили дослідження державної освіти в Криму. Ми вивчали, серед іншого, стан освіти в селах Криму та багатомовну освіту. Під час наших досліджень сільської освіти ми виявили певні

проблеми доступу до освіти в Криму, включаючи недостатню матеріальну підтримку шкіл у селах Криму. Українському уряду було відомо про ці недоліки, і він працював над їх вирішенням шляхом співпраці з місцевими органами влади, моїми колегами та мною, а також іншими способами.

5. Під час наших досліджень мультилінгвальної освіти ми виявили, що батьки та школярі в Криму висловлювали бажання, щоб діти навчалися українською, російською та кримськотатарською мовами одночасно. Такі результати були підтверджені, наприклад, соціологічним опитуванням 2026 учнів та їх батьків в різних районах Криму. Опитування підтвердило, що учні та батьки визнають, що мультилінгвальна освіта здатна підготувати учнів до життя та праці в багатонаціональному Криму. Серед учнів, які брали участь в опитуванні, 48,5 відсотків говорили про своє бажання вивчати культури народів, що проживають поруч, у Криму, в тому числі - 26,2 відсотки, які бажали включити цю тему у шкільну програму. Результати опитування 2010 року показали, що бажання вивчати мови та культури інших етнічних груп Криму виявляли учні, які ідентифікували себе як росіяни, українці та кримські татари. Схожі результати були отримані в роботі фокусних груп, яка проводилася в 2011 році, коли можливість багатомовного навчання не викликала ніяких заперечень.

6. На основі цих досліджень мої колеги та я підтримали мультилінгвальну освіту в Криму, і, з початку 2014 року, таку систему освіти було вперше запроваджено у дошкільних навчальних закладах багатьох районів Криму, включаючи і Бахчисарайський. Ми також проводили з вчителями освітні семінари для розвитку методики передового викладання мов. В цілому було ухвалено рішення колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту АРК від 16.09.2013 № 5/7 «Про експеримент по впровадженню мультилінгвальної освіти в навчальних закладах АРК» та рішення колегії відділу освіти від 27.09.2014 № 2. Останнє мало місце в рамках реалізації в дошкільних навчальних закладах автономії в 2013/2014 навчальному році пілотного проекту «Кримська школа» по впровадженню мультилінгвальної освіти і

наказу відділу освіти, зокрема, Сімферопольської РДА, від 07 жовтня 2013р. № 555. Відтак, дошкільному навчальному закладу «Орлятко» Чистенської сільської ради в 2013/2014 навчальному році присвоєно статус експериментального ДНЗ.

7. Ще на початку 2000х, мої колеги розробили інтегрований курс "Культура добросусідства", який було впроваджено в програми шкільних закладів Криму всіх рівнів.

8. Навчальний курс "Культура добросусідства" систематизував знання, вже набуті учнями в процесі освоєння навчальних предметів інваріантної частини Базового навчального плану, і нові дані з краєзнавства, джерелознавства, етнічної історії регіону, етнографії, аксіології та конфліктології, набуті під час вивчення цього курсу. Навчальний курс "Культура добросусідства" складався з регіональної програми з міжкультурної освіти дітей дошкільного віку "Кримський віночок", затвердженої рішенням колегії Міністерства освіти і науки АРК від 22.08.2004 р. № 6-4, і дванадцяти взаємопов'язаних і структурно одноманітних програм для 1-12-х класів (по 35 навчальних годин щорічно). Ще 20 грудня 2006 року, на засіданні вченої ради КРІППО, та 27 грудня 2006 р., на колегії Міністерства освіти і науки АРК, було затверджено програму курсу в повному обсязі для всіх класів загальноосвітніх шкіл. 25 квітня 2007 року рішенням колегії МОН АРК затверджена програма спецкурсу "Основи добросусідства" для студентів вищих навчальних закладів АРК. В 2007 - 2008 навчальному році апробація і впровадження вже велися в 128 (з них 68 шкіл, 4 вузи) навчальних закладах в 12 містах і 11 районах Криму. В ній брали участь 118 груп /267 класів/ 9 студ. груп, в яких навчаються біля 6000 осіб, віком від 4 до 21 років.

9. Цей курс складається з вивчення історії України в цілому та Криму зокрема, географії, культури, мистецтва і традицій різних національних груп Криму, а також посередництва та інших засобів розв'язання конфліктних ситуацій. Цей курс направлений на розвиток толерантності та порозуміння серед членів різних етнічних та релігійних груп Криму, а також допомагає мирному розв'язанню спорів між ними.

10. Згідно з цим курсом, уряд України зробив навчання толерантності, як

ключового принципу демократії, пріоритетним напрямом та сприяв цим програмам з підтримки культурної та освітньої діяльності, спрямованої на виховання поваги до культури, історії, мови, традицій і звичаїв різних етнічних груп, що проживають у Криму. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим також затвердило та запровадило курси з міжкультурної освіти на різних рівнях навчальної програми, а також рекомендувало проведення кількох спеціалізованих курсів, присвячених різним культурам та релігіям. Воно також ініціювало процес перегляду навчальної програми з історії, з метою підвищення стандартів і підтримки багатокультурного середовища, зокрема, - запровадження "Культури добросусідства". Український уряд також профінансував друк підручників, і ці підручники були безкоштовно передані в українські, російські та кримськотатарські школи.

11. До окупації викладання в кримських школах здебільшого велося російською мовою, а українська та кримськотатарська як мови викладання були практично винятками із загального правила. На той час у Криму було сім шкіл, де навчання велося тільки українською мовою. Ці школи були розташовані в Сімферополі, Ялті, Керчі, Феодосії, Євпаторії, смт Щолкіне та Алушті. В цих школах учні вивчали українську граматику, вживання мови та літературу як навчальні предмети, а також інші предмети (наприклад, математику та природничі науки) українською мовою. Учні могли вивчати російську (або французьку, англійську чи інші іноземні мови), і ці предмети викладалися, принаймні частково, цими іноземними мовами.

12. В кримських школах з російською мовою викладання учні вивчали російську граматику, вживання мови та літературу як навчальні предмети з 1 по 11 (12) класи, і опановували зміст інших навчальних предметів (наприклад, математику та природничі науки) також і російською мовою. Вивчення української мови та літератури було також обов'язковим в таких російськомовних школах, і ці предмети викладалися українською мовою.

13. В кримських школах з кримськотатарською мовою викладання учні вивчали кримськотатарську мову як навчальний предмет (граматику, вживання та

літературу) з початкових по старші класи (1-12 класи). Однак, в початковій школі вивчення рідної мови часто велося із використанням російської мови, тому що, прийшовши до школи, діти не володіли або недостатньо володіли рідною кримськотатарською мовою. Пізніше інші навчальні предмети школярі освоювали російською або, рідше, українською мовою, з використанням деякої термінології кримськотатарською мовою.

14. Також були задіяні фахівці, які до березня 2014 року працювали над питаннями викладання українською мовою у Криму. Ці посадові особи були пов'язані з Міністерством освіти України та аналогічним органом у місцевому уряді Криму. До окупації викладачів української мови для кримських шкіл готували в Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського у Сімферополі. Ця програма підготовки вчителів була відкрита в середині 90-х років та випускала близько 50 викладачів української мови щороку. Викладачі української мови також приїздили з материкової частини України для того, щоб викладати в Криму. На додаток до цього, до початку 2014 року, у Кримському інженерно-педагогічному університеті існувала чотирирічна спільна програма українською та англійською мовами. По ній навчалося, приблизно, 240 осіб (це 1-4 курси), а також була 21 ставка.

15. До початку окупації Україна також надавала підтримку освіті кримськотатарською мовою. Остання ж була заборонена в радянські часи. Після того, як Україна отримала незалежність, вона не тільки підтримувала існуючих носіїв цієї мови, але й працювала над поширенням та поглибленням її розуміння. В 2004 році Кабінетом Міністрів України було затверджено Державний стандарт базової і середньої освіти. У цілях та змісті освоєння рідних мов (української та мов національних меншин, корінних народів) не було жодних відмінностей. Наведене схвалювалося експертами, а також було позитивним фактором для повноцінного вивчення рідної мови дітьми національних меншин. Аналіз типових навчальних планів показував, що навчальний предмет під назвою «Мова національної меншини» містився в обов'язковому блоці типових навчальних планів для шкіл і включав навчання мовами національних меншин

та корінних народів.

16. Для підтримки кримськотатарських шкіл уряд України створив програми підготовки вчителів у Кримському інженерно-педагогічному університеті та на філологічному факультеті Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Вказані навчальні заклади вищої освіти випускали філологів-викладачів кримськотатарської мови і літератури до російської окупації.

17. Система освіти в Криму перед окупацією підтримувалась молоддю та була успішною. Студенти вивчали не тільки українську, російську, кримськотатарську, а й англійську, французьку та інші мови. Ці студенти потім мали можливість навчатися за кордоном у європейських країнах і показували хороші результати. Вони також мали можливість навчатися в Туреччині. Приміром, завдяки діяльності кримськотатарських організацій у вищих навчальних закладах Туреччини здобуло освіту або навчалось кілька сотень студентів і десятки аспірантів. В різні роки в турецьких ВНЗ безкоштовно навчалось майже 250 кримськотатарських студентів. З Туреччини вже повернулися більше сотні дипломованих фахівців, більшість яких працювали за здобутою спеціальністю на підприємствах у Криму та по всій Україні.

Освіта в Криму після окупації

18. Після окупації Російська Федерація вжила ряд послідовних заходів з ліквідації програм мультилінгвальної освіти в Криму, розроблених та втілених у життя Україною. 25 червня 2015 року так зване Міністерство освіти Криму видало наказ, в якому було сказано, що навчання кримськотатарською та українською мовами не повинно проводитися у спосіб, який зашкоджує навчанню російською мовою та її вивченню.¹ 18 грудня 2014 року Сергій Аксьонов видав «наказ», в якому наголошувалась важливість інтеграції Криму у Російську Федерацію і перетворення кримських мешканців на справжніх патріотів Російської Федерації.² Цей «наказ» виконувався

---

¹ Наказ Міністерства освіти, науки та молоді Криму № 01-14/382 (від 25 червня 2015 р.) (Додаток 892).

² Наказ С. Аксьонова № 522-У, де затверджувалась концепція патріотичного, духовного та морального виховання населення Криму (від 18 грудня 2014 р.) (Додаток 894).

стосовно освіти серед інших аспектів життя в Криму. Я надаю копії обох «наказів» Суду.

19. У відповідності до таких настанов, Російська Федерація провела швидку роботу з ліквідації українських шкіл, що існували в Криму до 2014 року. Через кілька місяців після початку окупації у Криму залишилося лише кілька українських шкіл, а інші україномовні програми, які підтримувалися моїми колегами і мною, були систематично знищені. Навіть згідно з даними Російської Федерації, існує тільки одна школа, в Феодосії, де навчання ведеться виключно українською мовою. В цій школі 9 класів та менше 150 учнів, - у порівнянні з сімома такими школами до окупації. Також, за моєю інформацією україномовні програми у школах, де викладання велося російською та українською мовами, були ліквідовані.

20. Більше того, у вересні 2014 року в Таврійському національному університеті ім. В.І. Вернадського в Сімферополі ліквідували факультет української філології; більшість викладачів факультету скоротили. Серед наслідків таких дій – різке скорочення числа вчителів української мови і літератури. Крім того, вони вимушені були перекваліфікуватися у вчителів російської мови і літератури. Зокрема, на підставі «наказу Міністерства освіти Республіки Крим № 116 від 6 серпня 2014 року», близько 300 вчителів української мови і літератури пройшли перекваліфікацію як вчителі російської мови і літератури.³ Я надаю копію даного «наказу» Суду. Також, українсько-англійська програма у Кримському інженерно-педагогічному університеті, за якою навчалося у 2014 році приблизно 240 осіб, тепер має лише 40 студентів, і всі вони отримують дипломи з російської мови.

21. На перший погляд, Російська Федерація підтримувала кримськотатарські школи з початку окупації, але, насправді, вона експлуатує кримськотатарські школи як інструмент розповсюдження своєї пропаганди. Наприклад, кримськотатарські школи не є автономними, і російська влада вимагає, щоб викладачі в цих школах обирали лише з кількох заздалегідь схвалених підручників для своїх предметів. Насправді,

---

³ Наказ Міністерства освіти, науки та молоді Криму № 116 (від 6 серпня 2014 р.) (Додаток 893).

російська окупаційна влада не забезпечувала підручниками всі кримськотатарські школи до 2017-18 навчального року.

22. Крім того, у багатьох кримськотатарських школах проводилися обшуки у пошуках так званої "екстремістської" літератури. Приміром, 9 вересня 2014 року російська поліція провела обшук в гімназії-інтернаті для обдарованих дітей с. Танкове Бахчисарайського району Криму. В результаті адміністрацію навчального закладу змусили прибрати всю кримськотатарську символіку. Російська влада також закликала вчителів у кримськотатарських школах повідомляти про дітей, які були відсутні 18 травня - в день пам'яті Жертв депортації кримськотатарського народу в Криму. Через вимоги органів влади, в кримських школах часто відбуваються лекції та бесіди стосовно протидії екстремізму та "ісламському екстремізму".

23. Уявлення про упередження, яке наразі існує в цих кримськотатарських школах, також можна отримати, звернувши увагу на версію історії, яку там викладають. Викладання історії Росії в Криму здійснюється згідно з «Концепцією нового навчально-методичного комплексу з вітчизняної історії», підготовленою протягом 2013-2014 рр. за дорученням В. Путіна. Мета цієї концепції – викривити викладання історії Росії для підтримки формування ідеалізованої російської громадянської ідентичності та патріотизму. Зокрема, російська влада зображає Сталіна героєм і мінімізує його участь у депортації кримських татар.

24. Показово, що події після 2004 року в Україні в підручниках історії РФ описуються як «політичний та ідейний тиск на російськомовне населення» в Україні (10 клас «История России начало XX – начало XXI века» (М.: «Дрофа», 2016, авторства О. Волобуєва, С. Карпачова та С. Романова). В цілому з 2014 року з переліку гуманітарних предметів у навчальних закладах зникли історія України, українська література. Навіть ігри, в які грають у цих школах, використовуються для російської пропаганди. Наприклад, кримськотатарським школярам пропонується намалювати своїх батьків у традиційному російському одязі.

25. Наостанок, як вбачається із численних повідомлень, російські органи

влади тиснуть на батьків, змушуючи їх не вимагати, щоб їхні діти отримували освіту кримськотатарською або українською мовами. Коли батьки набираються сміливості звертатися із такими запитами, їм систематично відмовляють. Подібні історії я чула від знайомих, які після 2014 року переїхали з Криму до Києва. Згідно із такими повідомленнями, батьки почуваються в небезпеці, звертаючись із заявами про навчання своїх дітей в українських або кримськотатарських школах, і тому вони не подають відповідні заяви до шкіл.

26. Також є повідомлення про те, що директори шкіл докладали особливі зусилля в своїх громадах, щоб радити батькам не звертатися із проханнями про навчання їхніх дітей кримськотатарською чи українською мовами, мотивуючи це тим, що вивчення української мови – це марнування часу, і знання української знизить їх можливості для продовження навчання у вузах. Такі заяви є складовою частиною переорієнтації всієї системи освіти в Криму на систему Російської Федерації та віддалення від української системи. Ця загальна переорієнтація також включала, наприклад, переведення Кримських шкіл на навчання за російською п'ятибальною шкалою (а не за Європейською дванадцятибальною шкалою) та заохочення випускників Кримських шкіл навчатися у російських університетах.

27. З огляду на мої спостереження за розвитком подій у системі освіти у Криму з 2014 року, а також на те, що я дізналася від батьків дітей, які навчаються в цій системі, я вважаю, що дії окупаційної влади є націленими зусиллями виключити українську та кримськотатарську освіту з кримської шкільної системи.

28. Я присягаю, що вищевикладені свідчення є правдивими і точними, і погоджуюсь виступати перед Судом для надання додаткових свідчень, у разі необхідності.

Підписано у м. Київ в серпні 2018 р.

Юлія Тищенко

Annex 18

Witness Statement of Lenur Islyamov (6 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WRITTEN STATEMENT OF LENUR ISLYAMOV

---

1. Since 2011, I have been the owner of ATR holding, which consists of a television channel ATR and other media outlets. In addition to this, I am the owner of Just Bank in Moscow, as well as a car sales company, road transportation companies, which carry out passenger and cargo, advertising agencies, a chain of stores, selling a high tech production in Crimea, and other assets. I am a Crimean Tatar.

A. The history of founding the ATR holding and its activities until the attempt of annexation

2. ATR holding was founded on February 25, 1994 in Crimea. TV and radio broadcasting started January 1, 2000, covering the Krasnogvardeiski district of Crimea. From April 28, 2006, the ATR TV channel broadcasts TV programs in Simferopol and Simferopol district. Starting from January 31, 2012, ATR is engaged in satellite broadcasting, covering not only the territory of Crimea, but also Ukraine, Russia, Kazakhstan, Uzbekistan, and European countries. The ATR TV channel, as a main media outlet of the holding, has been offering and currently offers a broad range of content, including news and political shows, as well as entertainment, educational, historical TV programs and TV shows for children, including movies and TV shows.

3. The content shown on the ATR TV channel, which is the only Crimean Tatar TV channel in the world, first of all, is aimed at meeting the needs and interests of Crimean Tatars. 60% of broadcasting is carried out in Crimean Tatar language, and the remaining 40% in Ukrainian and Russian languages. The TV channel had a high rating in Crimea,

among all ethnicities, and was in TOP 3 of most watched TV channels in Crimea, from 36 national and regional channels, broadcasting in this republic (1+1, Inter, ATR). This is confirmed by the data of multiple measurements of TV ratings, conducted by the independent international agencies TNS and Nielsen.

4. ATR holding also includes other media outlets, including a children's satellite television channel called Lale, which means "Tulip" from the Crimean Tatar language that started to broadcast 24 hours per day, seven days per week on March 20, 2013. The content of this channel included various entertainment, educational, and musical programs for children of primary, middle and high school age, including cartoons, movies for kids and TV-shows in the Crimean Tatar language, to assist children in learning and developing their native language skills.

5. Other media outlets associated with ATR holding include two radio stations "Meidan" and "Leader," as well as informational portal/website "15 Minutes." Radio "Meidan" ('a square' in Crimean Tatar) has been broadcasting since June 16, 2004 in the Crimean Tatar language. Its content included informational and entertaining programs. It broadcast exclusively Crimean Tatar music, including folk and contemporary pop. Significant attention was devoted to revitalization of ancient Crimean Tatar folklore. Radio "Leader" was acquired by ATR holding on February 27, 2013. "Leader" broadcasted in both Ukrainian and Russian, and offered a variety of informational and entertaining programs. Web-site "15 Minutes" was created on March 23, 2013 and still offers news and videos. Before the annexation of the Crimea all those media outlets of the ATR holding operated in the Crimea. Since April 1, 2015 those media outlets, except for Radio "Leader," were forced to continue their operation in Kyiv, Ukraine, due to the Russian authorities' denial their licensing.

6. In addition to its regular programming, prior to the attempted annexation of Crimea, ATR Television Channel also organized and promoted an annual all-Crimean children's festival "TatliSes" meaning "Sweet Voice" in the Crimean Tatar language. Over 500 children of different nationalities participated in this festival each year; the festival

features songs, literature readings in the Crimean Tatar language and Crimean Tatar dance performance. The aim of this festival that is conducted during a year and includes preliminary rounds and grand finale, is to promote the culture of Crimean Tatars and children creativity. Many prominent celebrities were engaged in this festival and professionally trained children to perform. The winners of the festival further participated in international festivals in different countries, promoting Crimean Tatar culture over the world. Besides, ATR Television Station had its own orchestra, which had been founded not only for performing at different cultural musical events but also in order to promote traditional folk Crimean Tatar music and songs.

7. Prior to Russia's annexation of Crimea, the media outlets of ATR holding operated freely in Crimea. The Ukrainian government did not influence the editorial content of ATR Television Station or other Crimean Tatar media outlets before the annexation, nor does it do so now.

8. Prior to the termination of work in Crimea (up to April 1, 2015), ATR television station was for the Crimean Tatars the story of huge success due to its high popularity, credibility with the viewers and economic efficiency as broadcasting was conducted without state support and was profitable. Crimean Tatars still consider ATR to be a national asset, which allowed them to dive into and find out more about their history, culture, traditions, language; furthermore, it gave them the opportunity to activate their civil positions with reference to the restoration of rights in Crimea as native people.

B. Pressure imposed on the ATR television station and other Crimean Tatar mass media outlets as of February 2014 and onwards.

9. Russian authorities understood profoundly the meaning of the television stations and other mass media outlets, which operated in Crimea in February-March 2014, and tried either to remove objectors or exploit Crimean mass media outlets as it moved toward occupation of the peninsula. During the days prior to February 27, 2014, Russian authorities leveraged "obedient" television stations and NGOs with the aim of their

propaganda expansion and tried to persuade Crimean citizens to support the Russian Federation.

10. One sign of the pressure, which was caused by the Russian authorities on the television stations and other mass media outlets, was the demand sent to ATR television station to replace the Ukrainian flag on its logo with the Russian one. I received a communication to this effect on 10 March 2014 from Dmitriy Polonskyi, who is now Chairman Deputy of the Council of Ministers of Crimea and Internal Policy, and Minister Deputy in Information and Communication in the Republic of Crimea.

11. ATR television station did not yield to pressure of the Russian authorities and continued broadcasting with the Ukrainian flag on its logo instead. While Russian television stations and majority of the Crimean mass media outlets that took their side performed propaganda activities, ATR television station and other mass media outlets of the holding showed online via leveraging of the portable LiveU devices everything that was taking place in Crimea including events when armed people in uniform without any badges of merit secured military objects in Crimea.

12. As the result of the denial of ATR television station to support the coming occupancy of Crimea, Russian authorities restricted its access to these mass media outlets to the Crimean events highlighted by the media. As of March 2014, participation in such events was provided exclusively to those mass media outlets, which highlighted news in the way approved by Russian occupying authorities.

13. Russian occupying authorities put pressure also on some journalists and other individuals who were connected with ATR television station in February and March 2014. There were executed searches in the houses of the Crimean Tatar journalists with due reference to the fabricated accusations by the Russian authorities of terrorism or extremism. For example, in March 2014 Ibrahim Umerov, journalist of ATR, was held for couple of hours after he filmed the occupancy by armed people in uniform without any badges of merit of the private car showroom, which belonged to a Ukrainian businessman in the district Pnevmatika in the city of Simferopol. While detained, Ibrahim Umerov was exposed to

physical violence, as a result of which he suffered bodily injuries. Journalist of the ATR television station Shevket Namatullaiev was threatened via telephone in March-April 2014. For avoidance of arrest, Shevket Namatullaiev had to leave Crimea with his family and lives at the moment in Kyiv, Ukraine.

14. Television station ATR covered the news on May 3, 2014 at Kalanchak, the administrative border of Ukraine with the Crimea, when Mustafa Dzhemilev tried to return to Crimea. As a consequence, so called “prosecutor of Crimea” Poklonskaia N.V. declared a warning on May 16, 2014 in relation to me on “extremist activity” and outlined that Russian law forbids “circulating extremist materials via mass media outlets.” Copy of this letter is presented by me for review by the Court intermediately by legal consultant.¹

15. In June 2014 I met with Marina Efremova, who during April-May 2014 with the help of my friends and colleagues tried multiple times to set up a meeting with me. During our conversation she indicated to me about her connections with the Central Bank of Russia, the State Duma of the RF, and representative of president Putin in Crimea Oleg Belavtsev; furthermore, she mentioned her connections with the FSB and that her husband served in the FSB and participated in the occupancy of Crimea. She informed me that Sergey Aksenov intended to buy control block of corporate rights of ATR holding. In return, she proposed to “make myself the Chairman of the Mejlis of Crimean Tatar People” and gave the clue that the FSB could arrange it. I recorded this conversation and presented it for review by the Court.²

I declined this proposal. Russian authorities did not understand that they could not carry over Mejlis and appoint it as Chairman of the Russian henchmen. Mejlis is a legal representative of the Crimean people and its Chairman is elected via direct elections at the

---

¹ Letter from the Prosecutor’s Office of the Russian Federation to Mr. Lenur Islyamov of ATR Television Channel, dated 16 May 2014 (Annex 835).

² Recording of conversation between M. Efremova and L. Islyamov (Annex 869).

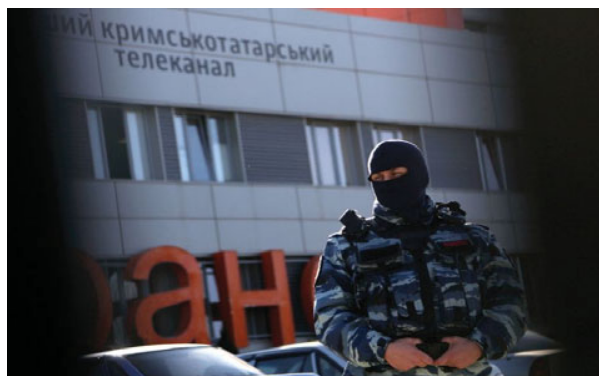
Assembly, and even FSB can't have influence on it. At the same time, that proposal was offensive both to me, and to all Crimean Tatar people.

16. Shortly after execution of the illegal referendum in Crimea, there were searches conducted in some companies that belonged to me in Moscow and Crimea by the representatives of the law enforcement authorities along with various controlling authorities of the RF without any official justification. In March 2014, I was detained after the flight from Crimea to Moscow by FSB representatives at the airport under the pretense of auto vandalism. I was later informed that I was under guard with due reference to the denial of ATR television station to cooperate with the Russian occupying authorities.

17. As of January 26, 2015, the systematic pressure on the ATR television station increased considerably. FSB and the Russian Investigation Committee executed a search in its main office in the city of Simferopol, which took the entire day. This search was conducted by military people in masks as shown at the Pic.1 below.

**Fig. 1. Masked men searching the premises of the ATR TV channel
January 26, 2015**

This search paralyzed broadcasting by the TV channel because both entry to and exit from the building was prohibited. The TV channel was forced to cancel its regular shows on that day, however the situation about the search [was broadcast] live. Some equipment, video archives on hard disk drives, flash drives, and servers were seized. Also, during the search, FSB officers broke down doors to inside spaces and damaged safe boxes and bookcases where the TV channel kept its property. The FSB did not conceal the fact that the search was an attempt to collect information regarding the persecution of Akhtem Chygoz and other persons associated with a meeting held on February 26, 2014 in the city of Simferopol in support of the integrity of Ukraine covered by the ATR TV channel live.

C. Blanket refusal to renew registration of Crimean Tatar media

18. Although ATR TV channel's license was valid until 2002 under Ukrainian law, Russian law applied in Crimea pursuant to the occupation required all Crimean media to replace Ukrainian broadcasting authorizations (licenses) with Russian documents before April 1, 2015 in order to and enable the TV channel to operate. However, applications for renewal of registration submitted by the ATR TV channel and other media of the holding were repeatedly rejected on account of process breaches, which looked obviously farfetched, especially given the mal-treatment that it had faced since February 2014.

19. For example, the application for renewal of registration³ submitted by the ATR TV channel on November 5, 2014 was rejected by the Federal Service for Supervision of Communications, Information Technology and Mass Media (Roskomnadzor) on the excuse that the application did not enclose duly certified copies of required documents.⁴ The application for renewal of registration submitted by the ATR TV channel on December 16, 2014⁵ was rejected because related charges were allegedly paid to a wrong account.⁶ The ATR TV channel's application for renewal of registration submitted on February 6, 2015⁷ was rejected because the application allegedly did not include enough information about the company's members.⁸ The ATR TV channel submitted one more application for renewal of registration on March 20, 2015,⁹ just a few days before March 31, 2015—the final date for renewal of registration, but this application was also rejected.

20. Applications for renewal of registration of other media affiliated with the ATR holding were rejected by occupation authorities on similar grounds. For example, the application for renewal of registration of the children's' channel Lâle¹⁰ submitted on December 17, 2014 was rejected because charges associated with the application were allegedly paid to a wrong account.¹¹ Lâle's application dated February 6, 2015¹² was rejected

---

³ Application dated 5 November 2014 for re-registration of ATR Television Station (Annex 899).

⁴ Application for registration of a mass media outlet dated 5 November 2014 and Letter No. 720-05/91 of 14 November 2014 (Annex 880).

⁵ Application of 16 December 2014 for re-registration of ATR Television Station (Annex 901).

⁶ Letter from the Ministry of Telecom and Mass Media of the Russian Federation to ATR Television Company, dated 26 January 2015 (Annex 850).

⁷ The ATR TV channel's application for renewal of registration (dated February 6, 2015) (Annex 908).

⁸ Letter from the Ministry of Telecom and Mass Media of the Russian Federation to ATR Television Company, dated 6 March 2015 (Annex 855).

⁹ Application dated 20 March 2015 for re-registration of ATR Television Station (Annex 909).

¹⁰ Application for renewal of registration of LALE TV channel dated December 17, 2014 (Annex 902).

¹¹ Letter of the Ministry of Telecom and Mass Communications of the Russian Federation to the LALE TV channel dated January 27, 2015 (Annex 851).

¹² Application dated 6 February 2015 for re-registration of LALE (Annex 907).

because it allegedly did not include enough information about the company's members.¹³ Lâle's application for renewal of registration dated March 20, 2015¹⁴ was also rejected like subsequent applications of other entities of the ATR holding—15 Minutes¹⁵ and Meydan.¹⁶ I produced these applications for renewal of registration and respective rejections to the Court for consideration.

21. When filing each subsequent application on reregistration of the television channel ATR, the children's channel "Lâle" and other enterprises of ATR Holding made adjustments correcting the hypothetical omissions that were pointed out to by Russian occupational authorities. In the process of filing subsequent applications by ATR, they were compiled with both the help of a Russian law firm and accompanying regular consultations with an employee of the local subdivision of Roskomnadzor.

22. In late January 2015, the legal department of ATR Holding scheduled a meeting to take place on February 12, 2015 with representatives of the occupational authorities to discuss problems that we had encountered in filing applications for reregistration of our enterprises in Crimea. Two days before holding this meeting, however, the occupational authorities informed ATR Holding that this meeting was indefinitely postponed. Having cancelled the meeting, the authorities sought to find new grounds to deny each subsequent application for reregistration of the ATR television channel and other Crimean Tatar mass media. I submitted a letter for consideration by the Court, sent by the

---

¹³ Letter from the Ministry of Telecom and Mass Media of the Russian Federation to Lale, dated 6 March 2015 (Annex 856).

¹⁴ Application dated 20 March 2015 for re-registration of LALE (Annex 910).

¹⁵ Application dated 19 December 2014 for re-registration of 15 Minutes; Letter from the Ministry of Telecom and Mass Media of the Russian Federation to 15 Minutes, dated 2 February 2015 (Annexes 905, 853).

¹⁶ Application dated 5 November 2014 for re-registration of Meydan; Application for registration of a mass media outlet dated 5 November 2014 and Letter No. 720-05/91 of 14 November 2014; application for renewal of registration of Meydan dated December 16, 2014; Letter dated 2 February 2014 from the Ministry of Telecom and Mass Media of the Russian Federation to Meydan (Annexes 900, 880, 931).

ATR television channel to the occupational authorities after cancellation of the aforementioned meeting.¹⁷

23. From my conversation with Marina Yefremova, I understood that the occupational authorities had refused to reregister the ATR television channel and other mass media of the Holding Company for political reasons when I refused to meet the demands of the Russian authorities to bring out editorial content in line with the wishes of the Russian authorities.¹⁸

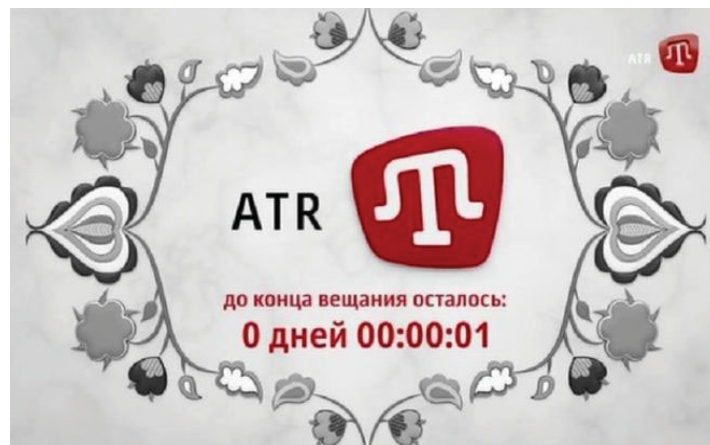
24. After the television channel ATR was denied reregistration, further broadcasting in Crimea was impossible under Russian law applied in Crimea after the occupation. On the evening of March 31, 2015, the television channel ATR bid farewell to its viewers and at midnight began broadcasting the image shown in Figure 2, instead of the content that it had been showing for nearly 10 years.

---

¹⁷ Letter from ATR Holdings to Federal Service for Communications, Information, Technologies, and Mass Communications, dated 12 February 2014; Letter from Federal Service for Supervision of Communications, Information Technologies and Mass Communications to Elzara Rustemovna, dated 10 March 2015 (Annexes 834, 857).

¹⁸ Recording of conversation between M. Efremova and L. Islyamov (Annex 869).

Figure 2. Farewell image of Television Channel ATR

[ATR T there is 0 days and 00:00:01 [minutes] until the end of broadcast]

25. Even after ATR television stopped broadcasting in Crimea, pressure on employees of the ATR television channel continued. For example, in April 2015, an operator of ATR television channel, Eskender Nebiyev, was arrested and charged in connection with participation in a rally on February 26, 2014, which he filed as an operator. Eskender Nebiyev was given a suspended sentence of two years in prison. In addition, in April 2015, police conducted a search at the home of former ATR operator Amet Umerov after he allegedly published critical remarks towards occupational authorities on the social network.

26. On November 2, 2015, Russian occupational authorities conducted three coordinated searches. On this occasion, they searched my home and the homes of the editor-in-chief of the ATR television channel, Lilya Budzhurova, and the general director of ATR television channel, Elzara Islyamova, on suspicion of terrorism of Lenur Islyamov. Having encountered the threat of arrest throughout 2014–2015 and conviction on fabricated charges, I was forced to leave Crimea and move to the mainland of Ukraine in July 2015.

27. Lilya Budzhurova and Elzara Islyamova remained in Crimea and continued to be persecuted. I know that on December 9, 2015, the home of Elzara Islyamova was again searched, and L. Budzhurova received a warning in May 2016 regarding her allegedly “extremist views,” the pretext for which were critical remarks published by her on social

networks, devoted to the arrest of Crimean Tatars. Today, L. Budzhurova does not cover political issues in her journalistic activities, but rather has concentrated on work in the culturological sphere.

28. Other ATR employees who remained in Crimea have also been subjected to threats. For example, I know that on December 10, 2015, a search was conducted at the home of former ATR editor Roman Spiridonov, and that FSB officers left bomb-producing materials in order to fabricate a reason for charges of terrorism or extremism. Subsequently, R. Spiridonov left Crimea and now resides on the mainland of Ukraine.

29. In addition, Russian authorities confiscated various properties of mine, which they sold at auction in November 2017. This property included: an administrative building in Simferopol at 74A Kirov Avenue, a leisure and health complex in Gurzuf, on A. Pushkin Embankment, and also two parking garages in Moscow.

30. Now, the mass media as part of ATR Holding accomplishes activities on the mainland of Ukraine, and the children's contest "Tatli Ses," performances of the ATR Orchestra, and other cultural measures are organized by ATR on the Ukraine mainland. Due to the blockade by Russia, their content is accessible on the Internet only through a virtual private network (VPN), Facebook and special applications on tablets and smart phones.

31. I swear that the above statements are true and accurate, and I agree, if necessary, to appear in court to give an additional testimony.

Signed in _____ on _____ [handwritten] *June* 6 _____, 2018.

By: _____ [signature] _____

— Lenur Islyamov

**ПРИМИНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ
ПО БОРЬБЕ С ФИНАНСИРОВАНИЕМ ТЕРРОРИЗМА
И МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ О ЛИКВИДАЦИИ
ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ**

**УКРАИНА
против
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

ПОКАЗАНИЯ СВИДЕТЕЛЯ, ЛЕНУРА ИСЛЯМОВА

---

1. Начиная с 2011 г. я являюсь владельцем холдинга АТР, в который входят телеканал АТР и другие средства массовой информации. Кроме того, я являюсь владельцем банка «Джаст Банк» в Москве, а также компанией по продаже автомобилей, автотранспортными компаниями, осуществляющими пассажирские и грузовые перевозки, рекламными агентствами, сети магазинов, торгующих высокотехнологической продукцией в Крыму, и других активов. Я — крымский татарин.

История создания холдинга АТР и его деятельность до попытки аннексии

2. Холдинг АТР был учрежден 25 февраля 1994 г. в Крыму. С 01 января 2000 года началось эфирное теле и радиовещание в Красногвардейском районе Крыма. С 28 апреля 2006 года телеканал АТР осуществляет эфирное телевидение в Симферополе и Симферопольском районе. 31 января 2012 года АТР стал еще осуществлять спутниковое телевидение, охватывая не только территорию Крыма, но и Украину, Россию, Казахстан, Узбекистан, страны Европы. Телеканал АТР, как основное средство массовой информации холдинга предлагал и предлагает по настоящее время широкий выбор контента, включая информационные и политические программы, а также развлекательные, познавательные, исторические, образовательные и детские передачи, в том числе фильмы и сериалы.

3. Контент, который показывается на телеканале АТР, как единственный в мире крымскотатарский телеканал, в первую очередь направлен на удовлетворение потребностей и интересов крымскотатарского народа, 60% вещания осуществлялось и осуществляется на крымскотатарском языке, а оставшиеся 40% на украинском и русском языках. Телеканал имел в Крыму высокую популярность у всего многонационального населения, входил в тройку самых популярных телеканалов в Крыму из 36 национальных и региональных телеканалов ве-

щавших в Крыму (1+1, Inter. ATR), что подтверждалось данными ежедневных замеров рейтингов телеканалов, проводимых независимыми международными агентствами TNS и Nielsen.

4. Холдинг ATR включает также другие средства массовой информации, в том числе детский спутниковый телеканал «Lâle» («Ляле»), что переводится с крымскотатарского языка как «Тюльпан», который начал ежедневное круглосуточное вещание с 20 марта 2013 года. Контент телеканала включал разнообразные детские развлекательные, познавательные, образовательные, музыкальные передачи для детей младшего, среднего и подросткового возраста, включая мультфильмы, детские фильмы и сериалы, на крымскотатарском языке, для развития детей, популяризации и изучения детьми их родного языка.

5. К другим средствам массовой информации, связанным с холдингом ATR, относятся две радиостанции «Мейдан» и «Лидер», а также информационный портал/сайт «15 минут». Радио «Мейдан» (в переводе с крымскотатарского языка означает «площадь») вещает с 16 июня 2004 года на крымскотатарском языке, контент информационно-развлекательный. Музыкальное наполнение исключительно крымскотатарское, народная и современная популярная музыка. Огромная роль отводилась восстановлению утраченного старинного крымскотатарского фольклора. Радио «Лидер» приобретен холдингом ATR 27 февраля 2013 года. Вещание осуществлялось на украинском и на русском языке, контент информационно-развлекательный. Сайт «15 минут» создан 23 марта 2013 года, на котором по настоящее время публикуются новостные статьи и видеозаписи. До аннексии Крыма указанные средства массовой информации в составе холдинга ATR осуществляли деятельность в Крыму. С 01 апреля 2015 года по настоящее время данные средства массовой информации (СМИ), кроме радио «Лидер», в связи с отказом властей России им в переоформлении разрешительных вещательных документов, продолжили свою деятельность в Украине, в Киеве.

6. В дополнение к своим программам до аннексии Крыма, телеканал ATR также организовывал ежегодный известный всекрымский детский конкурс под названием «Tatli Ses» («Татлы сес»), что в переводе с крымскотатарского языка означает «Сладкий голос». В конкурсе ежегодно принимало участие более 500 детей различных национальностей, главным условием которого является исполнение песни, художественного слова на крымскотатарском языке и крымскотатарского танца. Цель этого масштабного конкурса, который проводится на протяжении года сперва отборочными турами, затем завершается грандиозным финальным концертом – популяризация крымскотатарской культуры и детского творчества. К этому проекту подключалось большое количество наставников из числа популярных артистов, которые профессионально готовили детей к конкурсу. Победители принимали дальнейшее участие в международных конкурсах различных стран, тем самым популяризируя крымскотатарскую культуру по всему миру.

Кроме того, у телеканала АТР был свой собственный оркестр, который был создан не только для участия в различных культурологических музыкальных программах, но и для восстановления утраченной старинной народной крымскотатарской музыки и песен.

7. До аннексии Крыма Россией, средства массовой информации в составе холдинга АТР свободно работали в Крыму. Украинское правительство не влияло на редакционную политику телеканала АТР и других крымскотатарских средств массовой информации и не делает этого сейчас.

8. До момента прекращения работы в Крыму (до 01 апреля 2015 года) телеканал АТР являлся для крымских татар историей большого успеха, благодаря своей высокой популярности, доверию зрителей и экономической эффективности, так как осуществлял деятельность без государственной поддержки, был прибыльным. Крымские татары и по сей день считают телеканал АТР национальным достоянием, который позволил крымским татарам узнать свою историю, культуру, традиции, язык, еще более активизировать свои гражданские позиции по восстановлению прав в Крыму, как коренного народа.

Давление, оказываемое на телеканал АТР и другие крымскотатарские средства массовой информации в феврале 2014 г. и впоследствии

9. Российские власти хорошо понимали значение телеканалов и других средств массовой информации, действовавших в Крыму в феврале-марте 2014 года, и пытались либо устранить несогласных, либо эксплуатировать крымские средства массовой информации в ходе оккупации Крыма. В дни, предшествовавшие 27 февраля 2014 года, российские власти использовали «послушные» телеканалы и НПО в целях распространения своей пропаганды, пытались убедить крымчан поддержать Российскую Федерацию.

10. Одним из признаков давления, которые российские власти оказывали на телеканалы и другие средства массовой информации, было предъявленное к телеканалу АТР требование заменить украинский флаг на своем логотипе на российский флаг. Я получил это требование 10 марта 2014 г. от Дмитрия Полонского, который в настоящее время занимает должности заместителя председателя Совета министров Крыма и министра внутренней политики, информации и связи Республики Крым.

11. Телеканал АТР не поддавался давлению со стороны российских властей и вместо этого продолжал трансляции с украинским флагом на своем логотипе. В то время как российские телеканалы и примкнувшие к ним большинство крымских средств массовой информации, осуществляли пропагандистскую деятельность, телеканал АТР и другие СМИ холдинга показывали в прямом эфире с помощью портативных устройств LiveU, обо всем происходящем в Крыму, включая события когда вооруженные люди в униформах без знаков отличия захватывали украинские военные объекты в Крыму.

12. В результате отказа телеканалом АТР поддержать процесс оккупации Крыма, Российские власти ограничили ему доступ к крымским мероприятиям, освещаемых прессой. После марта 2014 г. разрешение на участие в таких мероприятиях было предоставлено только средствам массовой информации, ведущим репортажи способом, одобренным российскими оккупационными властями.

13. Российские оккупационные власти также оказывали давление на отдельных журналистов и других лиц, связанных с телеканалом АТР в феврале или марте 2014 г. В домах крымскотатарских журналистов проводились обыски по сфабрикованным российскими властями обвинениям в терроризме или экстремизме. Например, в марте 2014 г. журналиста АТР Ибрагима Умерова задержали на несколько часов после того, как он снимал захват вооруженными людьми в форме без опознавательных знаков частного автосалона, принадлежащего украинскому бизнесмену в микрорайоне Пневматика г.Симферополя. Задержанного Ибраима Умерова подвергли физическому насилию, в результате которых ему были причинены телесные повреждения. Журналисту телеканала АТР Шевкету Наматуллаеву неизвестные лица неоднократно угрожали по телефону в марте-апреле 2014 года. Во избежание задержания, Шевкет Наматуллаев с семьей покинул Крым, в настоящее время находится в Украине, в Киеве.

14. Телеканал АТР 03 мая 2014 года освещал события на административной границе Украины с Крымом Каланчак, когда Мустафа Джемилев попытался вернуться в Крым. В след за этим, так называемый «прокурор Крыма» Поклонская Н.В. 16 мая 2014 года вынесла в отношении меня предостережение об «экстремистской деятельности» и отметила, что российское законодательство запрещает «распространение экстремистских материалов через средства массовой информации». Копия этого письма представлена мной на рассмотрение Суда при посредстве юрисконсульта.¹

15. В июне 2014 г. я встретился с Мариной Ефремовой, которая в течении апреля-мая 2014 года через моих друзей и коллег предпринимала неоднократные попытки организовать со мной встречу. Во время нашего разговора она дала понять о своих связях с Центральным банком России, в Государственной Думе РФ и с представителем президента Путина в Крыму, Олегом Белавенцевым, упоминала о своих связях с ФСБ и что ее муж служит в ФСБ и участвовал в оккупации Крыма. Сообщила, что Сергей Аксенов хотел приобрести контрольный пакет корпоративных прав холдинга АТР. Взамен она предложила «сделать меня предсе-

---

¹ Письмо из управления прокурора Российской Федерации гну Ленуру Ислямову, владельцу телеканала АТР, от 16 мая 2014 г. (Приложение 835).

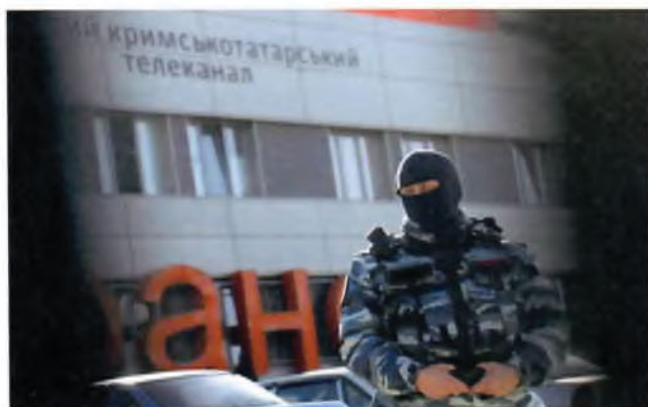
дателем Меджелиса крымскотатарского народа», намекнув на то, что ФСБ могло бы это устроить. Я записал этот разговор и предоставил эту запись на рассмотрение Суда.²

Я отверг это предложение. Российские власти не понимали, что они не могут привлечь на свою сторону Меджелис и назначить его председателем российского прихвостня, поскольку Меджлис является законным представительным органом крымских татар, председатель которого, избирается прямым голосованием на Курултае на принятие решение которого не в силах повлиять даже ФСБ. Тем самым это предложение было оскорбительным не только для меня, но и для всего крымскотатарского народа.

16. Вскоре после незаконного проведения референдума в Крыму в некоторых из принадлежащих мне компаниях в Москве и Крыму, представители правоохранительных органов совместно с различными контролирующими органами РФ, без официального объяснения провели проверки и обыски. В марте 2014 года по прилету из Крыма в Москву, меня задержали работники ФСБ в аэропорту под предлогом повреждения автомобиля, которые позже сообщили мне, что я нахожусь под стражей из-за отказа телеканала АТР сотрудничать с российскими оккупационными властями.

17. 26 января 2015 г. систематическое давление, оказываемое на телеканал АТР, значительно усилилось. ФСБ и Следственный комитет России провели в его главном офисе в Симферополе обыск, который длился весь день. Этот обыск проводился людьми в военной форме и масках, как показано на рис. 1 ниже.

Рис. 1. Люди в масках, проводящие обыск в помещении телеканала АТР 26 января 2015 года

Этот обыск парализовал вещательную деятельность телеканала, так как запретили вход и выход из здания. Телеканал был вынужден отменить в этот день свои регулярные передачи, однако в прямом эфире ситуацию по обыску. В ходе обыска были изъяты часть оборудования, архивные видеоматериалы на жестких дисках, флэш-ПЗУ и серверы. Кроме того, ра-

² Звукозапись разговора М. Ефремовой и Л. Ислямова. (Приложение 869).

ботники ФСБ во время обыска сломали двери внутренних помещений, повредили сейфы и шкафы, в которых хранилось имущество телеканала. ФСБ не скрывали тот факт, что этот обыск представлял собой попытку сбора информации, относившейся к преследованию Ахтема Чийгоза и других лиц, связанных с митингом 26 февраля 2014 г. в г. Симферополе, в поддержку целостности Украины, который освещался телеканалом АТР в прямом эфире.

Массовый отказ в перерегистрации крымскотатарских средств массовой информации

18. Не смотря на то, что лицензия телеканала АТР была действительна до 2020 года согласно законодательства Украины, законодательство России, которое применялось в Крыму при оккупации содержало требование о том, что все средства массовой информации Крыма должны были перерегистрировать украинские вещательные разрешительные документы (лицензии) на российские до 01 апреля 2015 года. для того чтобы телеканал смог работать. Однако заявления о перерегистрации, поданные телеканалом АТР и другими средствами массовой информации холдинга неоднократно отклонялись на основании нарушений процессуальных норм, выглядевших очевидно надуманными, особенно с учетом ненадлежащего обращения, с которым сталкивались с февраля 2014 г.

19. Например, поданное 5 ноября 2014 г. заявление телеканала АТР о перерегистрации было отклонено российской Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций (Роскомнадзор) под тем предлогом, что заявление не включало надлежащим образом заверенные копии требуемых документов.⁴ Заявление о перерегистрации, поданное телеканалом АТР 16 декабря 2014 г.,⁵ было отклонено, потому что соответствующие сборы якобы были уплачены не на тот счет.⁶ Заявление телеканала АТР о перерегистрации, поданное 6 февраля 2015 г.,⁷ было отклонено, потому что заявление якобы не содержало достаточное количество информации об участниках компании.⁸ Телеканал АТР подал еще одно заявление о перерегистрации 20 марта 2015 г.,⁹ всего лишь за

---

³ Заявление телеканала АТР о перерегистрации от 5 ноября 2014 г. (Приложение 899).

⁴ Письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации телеканалу АТР от 14 ноября 2014 г. (Приложение 880).

⁵ Заявление телеканала АТР о перерегистрации от 16 декабря 2014 г. (Приложение 901).

⁶ Письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации телеканалу АТР от 26 января 2015 г. (Приложение 850).

⁷ Заявление телеканала АТР о перерегистрации (от 6 февраля 2015 г.) (Приложение 908).

⁸ Письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации телеканалу АТР от 6 марта 2015 г. (Приложение 855).

⁹ Заявление телеканала АТР о перерегистрации от 20 марта 2015 г. (Приложение 909).

несколько дней до истечения срока перерегистрации 31 марта 2015 г., но это заявление также было отклонено.

20. Заявления о перерегистрации других средств массовой информации, связанных с холдингом АТР, были отклонены оккупационными властями на аналогичных основаниях. Например, поданное 17 декабря 2014 г. заявление о перерегистрации детского телеканала «Lâle» («Ляле»)¹⁰ было отклонено, в связи с тем, что сборы, связанные с заявлением, якобы были уплачены не на тот счет.¹¹ Заявление канала «Lâle» («Ляле») от 6 февраля 2015 г.¹² было отклонено, потому что оно якобы не содержало достаточное количество информации об участниках компании.¹³ Заявление канала «Lâle» («Ляле») о перерегистрации от 20 марта 2015 г.¹⁴ также было отклонено, равно как и последующие заявления других предприятий холдинга АТР — «15 минут»,¹⁵ и «Meudan» («Мейдан»)¹⁶. Я представил эти заявления о перерегистрации и соответствующие отказы на рассмотрение Суда.

21. При подаче каждого последующего заявления о перерегистрации телеканал АТР, детский телеканал «Lâle» («Ляле») и другие предприятия холдинга АТР вносили поправки, устранявшие предположительные упущения, указанные российскими оккупационными властями. В процессе подачи последующих заявлений холдинг АТР осуществлялось с помощью российской юридической фирмы и сопровождающимся регулярными консультациями с работником местного подразделения Роскомнадзора.

22. В конце января 2015 года юридический отдел холдинга АТР запланировал на 12 февраля 2015 года совещание с представителями оккупационных властей с целью обсуждения проблем, с которыми мы столкнулись при подаче заявлений о перерегистрации наших предприятий в Крыму. За два дня до проведения этого совещания, однако, оккупационные власти сообщили холдингу АТР, что это совещание откладывается на неопределенный срок.

---

¹⁰ Заявление о перерегистрации телеканала LALE от 17 декабря 2014 г. (Приложение 902).

¹¹ Письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации телеканалу LALE от 27 января 2015 г. (Приложение 851).

¹² Заявление о перерегистрации телеканала LALE от 6 февраля 2015 г. (Приложение 907).

¹³ Письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации телеканалу LALE от 6 марта 2015 г. (Приложение 856).

¹⁴ Заявление о перерегистрации телеканала LALE от 20 марта. (Приложение 910).

¹⁵ Заявление о перерегистрации сайта «15 минут» от 19 декабря 2014 г.; письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации руководству сайта «15 минут» от 2 февраля 2015 г. (Приложения 905, 853).

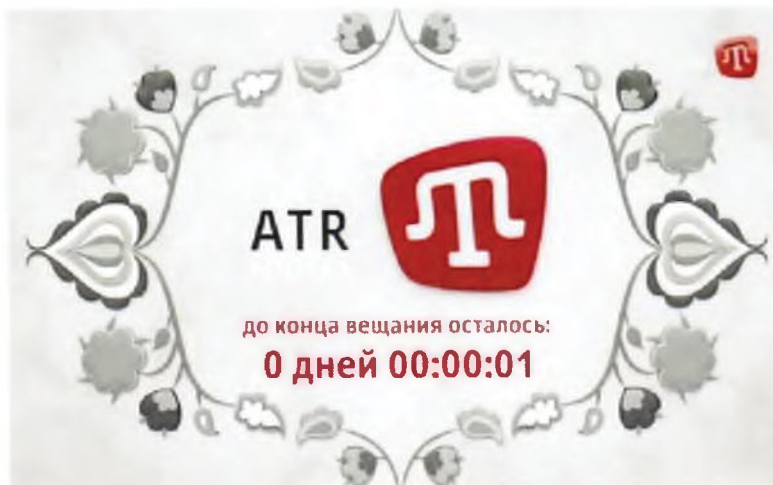
¹⁶ Заявление о перерегистрации предприятия «Мейдан» от 5 ноября 2014 г.; письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации руководству предприятия «Мейдан» от 14 ноября 2014 г.; заявление о перерегистрации предприятия «Мейдан» от 16 декабря 2014 г.; письмо министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации руководству предприятия «Мейдан» от 2 февраля 2014 г. (Приложения 900, 880, 931).

Отменив проведение совещания, власти стремились находить новые основания для отклонения каждого из последующих заявлений о перерегистрации телеканала АТР и других крымскотатарских средств массовой информации. Я представил на рассмотрение Суда письмо, отправленное телеканалом АТР оккупационным властям после отмены вышеупомянутого совещания, а также письмо, полученное в ответ (в котором просто указано, что поданные ранее заявления на перерегистрацию не были удовлетворены).¹⁷

23. Из моего разговора с Мариной Ефремовой я понял, что оккупационные власти отказали в перерегистрации телеканалу АТР и другим СМИ холдинга по политическим причинам, когда я отказался выполнить требования российских властей о приведении нашего редакционного содержания в соответствии с пожеланиями российских органов власти.¹⁸

24. После того как телеканалу АТР было отказано в перерегистрации, дальнейшее осуществление вещательной деятельности в Крыму было невозможно в соответствии с законодательством России, которое применялось в Крыму после оккупации. Вечером 31 марта 2015 года телеканал АТР попрощался со своими зрителями и в полночь начал транслировать изображение, показанное на рис. 2, вместо контента, который он показывал почти 10 лет.

Рис. 2. Прощальное изображение телеканала АТР

25. Даже после того, как телеканал АТР прекратил вещание в Крыму, давление на работников телеканала АТР, продолжалось. Например, в апреле 2015 г. оператор телеканала АТР Эскендер Небиев был арестован, и ему было предъявлено обвинение в связи с участием в митинге 26 февраля 2014 года, который он снимал, как оператор. Эскендер Небиев был условно приговорен к двухлетнему тюремному заключению. Кроме того, в апреле 2015 г. полиция

¹⁷ Письмо холдинга АТР Федеральной службе по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций от 12 февраля 2015 г., и ответ *Роскомнадзора* от 10 марта 2015 года. (Приложения 834, 857).

¹⁸ Звукозапись разговора М. Ефремовой и Л. Ислямова. (Приложение 869).

провела обыск в доме бывшего оператора АТР Амета Умерова после того, как он якобы опубликовал критические замечания в адрес оккупационных властей в социальной сети.

26. 2 ноября 2015 г. российские оккупационные власти провели три скоординированных обыска. На этот раз обыскивали мой дом и дома главного редактора телеканала АТР, Лили Буджуровой и генерального директора телеканала АТР, Эльзары Ислямовой, по подозрениям в терроризме Ленура Ислямова. Столкнувшись с угрозой задержания на протяжении 2014 – 2015 года и осуждения по сфабрикованным обвинениям, я был вынужден покинуть Крым и переехать в материковую часть Украины в июле 2015 года.

27. Лиля Буджурова и Эльзара Ислямова оставались в Крыму и продолжали подвергаться преследованиям. Мне известно, что 09 декабря 2015 года в доме Эльзары Ислямовой повторно проводился обыск, а Л.Буджурова получила от Прокуратуры Крыма предостережение в мае 2016 года, относившимся к ее якобы «экстремистским взглядам», предлогом для которого послужили опубликованные ею в социальных сетях критические замечания, посвященные арестам крымских татар. Сегодня Л.Буджурова не освещает политические вопросы в своей журналистской деятельности, а сосредоточилась на работе в культурологической сфере.

28. Другие работники АТР, оставшиеся в Крыму, также подвергались угрозам. Например, мне известно, что 10 декабря 2015 г. производился обыск в доме бывшего редактора АТР Романа Спиридонова, и что офицеры ФСБ подкинули материалы, предназначенные для изготовления бомбы, чтобы сфабриковать причину для обвинений в терроризме или экстремизме. Впоследствии, Р. Спиридонов покинул Крым и теперь проживает на материковой части Украины.

29. Кроме того, российские власти конфисковали мое различное имущество, которое было продано ими на аукционе в ноябре 2017 года. К этому имуществу относились: административное здание в Симферополе по проспекту Кирова 74А, комплекс отдыха и оздоровления в Гурзуфе, на набережной имени А.Пушкина, а также две автостоянки в Москве.

30. Теперь средства массовой информации в составе холдинга АТР осуществляют деятельность на материковой части Украины, а детский конкурс «Тatli Ses» («Татлы сес»), выступления оркестра АТР и другие культурные мероприятия АТР организуются на материковой части Украины. По причине блокирования Россией их контент доступен в Интернете только через виртуальную частную сеть (VPN), Facebook и специальные приложения на планшетах и смартфонах.

31. Я клянусь, что вышеизложенные показания являются достоверными и точными, согласен в случае необходимости явиться в суд для дачи дополнительных показаний.

Подписано Л. И. 2018 г.

Ленур Ислямов

Annex 19

Witness Statement of Akhtem Chiyoq (4 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF AKHTEM CHIYGOZ

---

1. My name is Akhtem Zeytullaevich Chiygoz. I am a Crimean Tatar, and a deputy head of the Mejlis of the Crimean Tatar People. I was born on 14 December 1964 in Krasnogvardeysk, a village in the Samarkand Oblast of Uzbekistan. In 1989, I returned to Crimea, from where my family had been expelled in 1944, along with the rest of the Crimean Tatar people. I took up residence near Bakhchysarai and lived there until the events described in this witness statement.

2. I have been an active participant in organizations representing Crimean Tatars since shortly after Ukraine's independence. In 1992, I was elected head of the Mejlis in the village where I lived. With this position, I automatically became a member of the Bakhchysarai regional Mejlis. In 1998, I became deputy head of the Bakhchysarai regional Mejlis, rising to head of that body beginning from January 31, 2002. I was first elected to be a member of the Mejlis of the Crimean Tartar People in 2002, becoming deputy head in 2007.

3. In my capacity as deputy head of the Mejlis of the Crimean Tatar People, from 2007 through 2013, I was responsible for relations with the executive bodies of Ukraine, including the local regional authorities such as the Crimean Council of Ministers.

A. The 26 February 2014 Demonstration and Persecution of Crimean Tatars

4. On 29 January 2015, I was arrested and charged with organizing and participating in a mass riot in front of the Crimean Parliament building on 26 February 2014. The charges, brought pursuant to Article 212 of the Criminal Code of the Russian Federation, related to my role in organizing a demonstration in support of Crimea's continued existence within independent Ukraine.¹ A large number of Crimean Tatars and Ukrainians attended the demonstration. The authorities were notified about the demonstration, called by the Mejlis of the Crimean Tatar People, as required by the Ukrainian law then in force. Unlike the law subsequently imposed in Crimea by the occupying Russian forces, Ukrainian law did not require permission from the authorities before a march or demonstration could take place.

5. On the morning of 26 February 2014, participants in the Mejlis-organized demonstration assembled peacefully in the square outside the Parliament building. Shortly afterwards, however, groups of pro-Russian demonstrators started arriving in the square to take part in a counter-rally organized by Mr. Sergey Aksyonov, chair of the Russian Unity party. As the day progressed, demonstrators spilled from the square into the inner courtyard of the Parliament building. The leaders of the two rallies communicated frequently in an attempt to control the situation and ensure that it did not get out of hand. Meanwhile, inside the Parliament building negotiations took place to persuade the assembly members gathered there (but fewer than needed to constitute a quorum) to defer their session to another day. Notwithstanding these efforts, the situation became tense late in the afternoon and two people died during a stampede in the crowd.

---

¹ Criminal Code of the Russian Federation No. 63-FZ (13 June 1996) (Annex 874).

6. Following its purported annexation of Crimea, the Russian Federation used this event as an excuse to persecute Crimean Tatars. Criminal charges were filed against the Crimean Tatar participants of the rally. In January 2015, Russian law enforcement opened a criminal case against me and eight other Crimean Tatars who had participated in the pro-Ukraine rally. Not a single participant in the pro-Russian rally was arrested or charged.

B. Inhumane and Discriminatory Treatment During the Criminal Proceedings

7. Starting from the first day of my arrest, I was subjected to inhumane treatment by the Russian authorities. On the day of my arrest, five or six masked men with no insignia rushed into a café where I was sitting and forced me into a minibus with tinted windows.

8. Conditions in the facilities where I was detained were horrendous. I spent the first ten days of my arrest in a solitary cell in the basement of the temporary detention facility in the city of Simferopol. The cell was extremely damp and reeked of sewage. I reported the horrible stench in the cell and the malfunctioning sewer with feces floating on the surface, but received no response. There was a CCTV camera installed right above the toilet, completely exposing the area around the toilet save for a small partition less than a meter high on one side. The threadbare mattress stank of urine and was torn and soiled, as was the pillow. I was not allowed to spend time in the open air although I was entitled to it.

9. Moreover, I was often disallowed the basic conditions needed to observe the religious requirements I follow as a faithful Muslim. All the food that was served to me contained pork and pork fat. I was forced to go hungry during the first phase of my custody until I was allowed to receive parcels. I could not observe *salah* (daily prayer required by Islamic ritual) for almost all of the time I was in custody as, among other things, the small and heavily grated windows made it impracticable to tell the time and identify the cardinal directions. The facility officers kept refusing my requests for cardinal directions. I had to guess the time of the day based on the time the officers woke us up (6 a.m.), and the time of the routine “search” of my body and my cell (9 a.m.).

10. The horrible conditions continued in Pretrial Investigation Detention Facility No. 1 in Simferopol. The cell was damp and cold, and the walls in my cell were smeared with blood from bedbug bites. Although I was charged with a crime of moderate severity, I was put into a cell with a man charged with homicide, punishable by life in prison. The food in the cell was not edible, but I was allowed to receive parcels of a weight not exceeding 30 kilograms per month, so I began to subsist on bread crusts and tea.

11. I was frequently subjected to undue influence or pressure by pretrial detention facility officers. I was repeatedly summoned to offices where I sat for lengthy interviews. The interviewers, who identified themselves as FSB officers, not only pressed me to incriminate myself, but also asked me to sign documents with information besmirching the honor and dignity of Mustafa Dzhemilev, Refat Chubarov, and the entire Mejlis and the state of Ukraine. I was also subjected to searches that occurred five or six times a day, both during the daytime and in the middle of the night.

12. One day, after a series of such unjustified searches, I was moved for 10 days to a basement room, a solitary confinement cell known as the “dungeon,” on false allegations of possessing contraband in violation of pretrial detention facility rules. My lawyer’s complaint about the falsity of the allegations was ignored. The cell was tiny, and the ceiling was so low that I could not even stand upright. I showed my resistance to this fabricated accusation by going on a hunger strike, which I managed to convey to the outside world through my lawyer. Under pressure from the international community and because I was on a hunger strike, the authorities decided to release me from solitary confinement, pointing to a doctor’s note falsely reporting that I had a heart condition.

13. On approximately 17 May 2015, I was again placed in a cell for inmates serving life in prison, and the conditions in the cell were equally horrendous. One duty officer at the facility said he was a former Berkut special forces officer, and told me openly that he had intentionally transferred me to this cell. The horrendous conditions and discriminatory treatment continued for almost another two years, until I was transferred to a renovated cell on a different floor in March 2017. The transfer happened after repeated petitions demanding my release and increased media attention to my case.

14. The inhumane treatment continued after the investigation process had begun. Before the interviews, I spent hours in a very small holding room where my head touched the ceiling if I stood upright. I would then be held in another holding room for two or three hours, sometimes longer, before being taken to the screening station. All that time, I was not given food or water. I would typically leave my cell at 7 a.m. and not return until 10 or 11 p.m. This treatment continued for several months in a row.

15. Other inmates did not have to go through this torture. The authorities did this to make a simple point — to remind me how powerless I was, and to prove that my status was not unlike that of an animal. Facility officers repeatedly said they had special attitudes toward me. Everything was done with the knowledge of the government of the Russian Federation. In fact, the warden of the facility while I was held there was from the Russian Federation.

C. Grossly Defective Trial

16. On 20 July 2016, the Supreme Court of Crimea decided to sever my case from those of other defendants, to distinguish me from the others as the “organizer” rather than a mere participant in the mass riots, partly on the grounds of Article 212 of the Criminal Code of the Russian Federation.

17. As the trial progressed, it became increasingly clear that there were insufficient grounds for the accusations against me. Of the 213 witnesses and victims in the case, only four gave detailed testimony against me, and three of them were secret witnesses. The use of secret witnesses impeded my ability to challenge the accusations against me.

18. Lacking sufficient evidence, the Russian authorities attempted to buy off witnesses to give false testimony. On 6 March 2017, for instance, Mustafa Degermendzhi, a defendant in one of the proceedings that had been severed from my own, testified that he had refused an offer made by the FSB to testify against me in exchange for release from detention. Furthermore, he testified that he had not even seen me during the events on 26 February 2014.

19. Throughout the trial, I was consistently denied the right to fully and effectively defend myself. In fact, I was denied the right to attend my own trial in person. The court required me to take part through video conference, despite the fact that the detention facility where I was held was about 500 meters from the court house where my trial was held, and I repeatedly requested to participate in person.² The court rejected multiple motions that my lawyer filed to that effect without any explanation.

20. Based on my lawyer's research, I understand that the Russian Code of Criminal Procedure was amended in May 2014 to permit a defendant to participate at trial via video conference. I also understand that this amendment was intended to apply in cases where a defendant is held in a facility that is far away from the courtroom where he or she is being tried. It is my understanding that my case was the first time this procedure for so-called participation by video conference was used.

---

² Case No. 1-14/2016, Petition of 12 August 2016 filed on Behalf of A.Z. Chiygoz to the Supreme Court of the Republic Crimea (Annex 914).

21. Particularly because the detention facility where I was held was so close to the courtroom where my trial was held, I believe the court's decision not to allow me to appear at my trial in person was based on political, rather than legal considerations. My case was being closely watched by the Crimean Tatar community, among others, and it was no secret that the court wished to discourage Crimean Tatars — who might hope to see me testify in person — from attending the proceedings.

22. Based on conversations within the Crimean Tatar community, I understand that since my trial, so-called participation by video conference has been used in the trials of six other Crimean Tatar activists. I am not aware of any instances in which Russian defendants were forced to participate in their trials solely by video. My understanding is that, in ordinary criminal proceedings, Russian occupation authorities transport defendants as far as 900 km from the detention facilities in which they are held in order to participate in person at their trials.

23. The decision that I would participate in my trial by video conference was an extraordinary measure, and it also seriously compromised my ability to effectively defend my own case. The video connection was very poor, not to mention other technical problems that disrupted the proceedings over and over. I could not even adequately see the evidence presented against me. Further, at no point during the hearing of my case could I communicate confidentially with my defense lawyers, as they had to be in the courtroom. When I needed to talk to my lawyer, he had to physically come all the way to the jail, which halted the process for almost the entire day. This opportunity, which I was fully entitled to, was granted by the court only in exceptional cases — once a week on average — but not as and when needed. I was told that this was the first time a court of first instance conducted hearings via video conference. Filing written motions was also problematic. I had to file written motions via mail, which made it impossible to file them on time.

24. After my repeated complaints that I was not allowed to fully examine the evidence in my case, the court allowed me to be transported to the court building to examine evidence, but for a limited time – typically from 11 a.m. to 3 p.m. It was utterly insufficient to thoroughly examine the voluminous evidence. Also, the transfer itself was torture. They kept me from 7 a.m. in the holding room before transporting me out, only to be held in another holding room in the court. I would then be seated on a bench to read the case materials, without a desk or food. This was a typical practice by the authorities to deter me from claiming my rights. In fact, I started signing off on volumes of evidence just to avoid being tormented and mistreated while being shuttled back and forth.

25. The judges also ignored or did not allow the introduction of evidence that was submitted to exonerate me. For example, the court refused to take measures to guarantee the personal safety of my key defense witness, Refat Chubarov, in order for him to participate in hearings, and later did not allow the defense to present his written and video testimonies. The court also refused to call other key witnesses, such as Emirali Abliev and Ramzi Iliasov. Further, the court gave selective weight to the video footage presented by the prosecution depicting the 26 February rally, including by simply ignoring the scenes in which I tried to calm down demonstrators. About 17 to 18 witnesses who were at the scene also testified that I had tried to calm down demonstrators and stop the violence. But again, the court gave no weight to this testimony, without any explanation.

26. I learned about my mother's grave health condition in May 2017 and petitioned the court repeatedly for permission to visit her. Despite all the medical reports presented describing the severe condition of my mother – the fact that she was virtually on her death bed – the court rejected my petitions. Just as any normal person in such a situation would be, I was distracted from the proceedings. Every day was torture for me. Then, one day, FSB and detention facility officers took me out of the facility without any explanation. They put me in a vehicle, handcuffed me and put a bag over my head. During the trip of over 50 kilometers, I felt weakened and terrified; I thought I was going to die. Only when we drove up to my parents' house and I stepped out of the car did I realize where I was. I was allowed to speak to my mother for just about 10 minutes, after which I was immediately taken back. They handcuffed me and put the bag over my head again. Those rushed 10 minutes while in handcuffs were my last moments with my mother, and I was not allowed to attend her funeral.

27. On 11 September 2017, the Supreme Court of Crimea found me guilty on charges of organizing a mass riot and I was sentenced to eight years of imprisonment under article 212, part 1, of the Russian Federation Criminal Code.

D. Threats of Deportation from Crimea if Appeal Was Not Withdrawn

28. In early October 2017, two FSB officers from Moscow came to see me and urged that I sign a pardon petition. They explained that it was a mandatory condition for my release from detention as part of an agreement reached between Russian President Putin and Turkish President Recep Tayyip Erdogan. They added that there were strict orders to make this happen. They also demanded that I withdraw my appeal. When I rejected their demands, threats followed. One of the officers told me that a man of my age would probably not be able to survive the conditions of the transfer across Russia from a red zone (a special supervision zone) to the next, all the way to Magadan. I recalled that some of the special unit officers wearing masks had previously made similar threats, saying that they were waiting for me and that I would suffer physical harm.

29. They also mentioned that there was no guarantee that my sentence would be limited to 8 years. I know what this means in practice – they would fabricate charges during the transfer to add to my term of imprisonment. I recognized one of the officers. He worked at the Security Service of Ukraine in Simferopol before moving over to the FSB, and he was actively involved in special operations targeting the Crimean Tatars. He was responsible for forged reports and fabricated charges against Crimean Tatars accused of terrorism and extremism.

30. When I refused to cooperate, they began making serious threats against my relatives, including my children. I recalled an incident involving my wife in the spring of 2017, when her personal safety and life came under a major threat. Neighbors passing by our house saw several people hiding behind a tree near my house and a parked car up the street. When the neighbors poured into the street and kicked up a fuss, these people fled the scene in the car. My wife reported this to the police, but they threatened her with criminal prosecution.

31. My appeal was dismissed on procedural grounds. I felt absolutely helpless. Being familiar with the methods and practices of the Russian authorities, and aware of my fellow countrymen going missing only to be found dead, I felt that I had no other choice. I was also seriously concerned about the lives of my next of kin and I was aware that my own life was in danger. Eventually, I had my defense attorneys withdraw the appeal.

32. On 25 October 2017, the Russian security services took me out of the detention center and brought me to the Simferopol airport. At the airport, I was handed over to another team, which put me on an airplane. I believe it was a special-purpose aircraft, because there were around a dozen people in uniform on board. Without any explanation, I was deported to Ankara, Turkey. I could not dare to return to the occupied Crimea, especially as I was aware of repeated threats against me in the media on the part of the self-proclaimed leader of the Republic of Crimea, Mr. Aksyonov, and his accomplices.

33. On 27 October 2017, I arrived in Kyiv, and have resided there since then.

34. I swear that the foregoing statement is true and accurate and agree to appear before the Court as needed to provide further testimony.

Signed in Kyiv, Ukraine, on 4 June, 2018.

By: [signature]
Akhtem Chiygoz

**ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ ПО
ПРЕСЕЧЕНИЮ ФИНАНСИРОВАНИЯ ТЕРРОРИЗМА И
МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ О ЛИКВИДАЦИИ
ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ**

**УКРАИНА
против
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

СВИДЕТЕЛЬСКИЕ ПОКАЗАНИЯ АХТЕМА ЧИЙГОЗА

---

1. Меня зовут Ахтем Зейтуллаевич Чийгоз, я крымский татарин и заместитель руководителя Меджлиса крымскотатарского народа. Я родился 14 декабря 1964 года в Красногвардейске, это деревня в Самаркандской области Узбекистана. В 1989 году я вернулся в Крым, откуда моя семья была выслана в 1944 году вместе с остальными крымскими татарами. Я поселился возле Бахчисарая и проживал там до начала событий, описанных в настоящих свидетельских показаниях.

2. Я стал активным участником организаций, представляющих крымских татар, вскоре после обретения Украиной независимости. В 1992 году я был избран главой Меджлиса деревни, в которой я проживал. Занимая этот пост, я автоматически стал членом Бахчисарайского регионального Меджлиса. В 1998 году я стал заместителем председателя Бахчисарайского регионального Меджлиса, а начиная с 31 января 2002 года был выдвинут на должность руководителя этой организации. Первый раз меня избрали членом Меджлиса крымско-татарского народа в 2002 году, а в 2007 году я стал заместителем руководителя.

3. В силу занимаемой должности заместителя руководителя Меджлиса крымско-татарского народа, начиная с 2007 и по 2013 год я отвечал за отношения между исполнительными органами Украины, включая органы местной региональной власти, в частности, Совет министров Крыма.

А. Демонстрация 26 февраля 2014 года и преследования крымских татар

4. 29 января 2015 года меня арестовали и обвинили в организации и участии в массовых беспорядках перед зданием Парламента Крыма 26 февраля 2014 года. Обвинения были выдвинуты по Ст. 212 УК Российской Федерации в связи с моей ролью в организации демонстрации в поддержку продолжения существования Крыма в составе независимой Украины¹. В демонстрации приняли участие большое число крымских татар и украинцев. Власти были оповещены об этой созванной Меджлисом крымско-татарского народа демонстрации в соответствии с действующим законодательством Украины. В отличие от позднее навязанного оккупационными силами России закона, законодательство Украины не требовало предварительного разрешения властей на проведение маршей или демонстраций.

5. Утром 26 февраля 2014 года участники организованной Меджлисом демонстрации мирно собрались на площади перед зданием Парламента. Вскоре после этого, однако, группы пророссийски настроенных демонстрантов прибыли на площадь для проведения митинга, организованного председателем партии «Русское Единство» Сергеем Аксеновым. Шло время, и демонстранты заполнили не только площадь, но и внутренний двор здания Парламента. Лидеры обеих демонстраций митингующих продолжали частые переговоры, пытаясь контролировать ситуацию и избежать ее обострения. Тем временем внутри здания Парламента проходили переговоры с целью убедить собравшихся парламентариев (однако, в зале не было кворума) перенести сессию на другую дату. Несмотря на эти усилия, в течение дня ситуация продолжала накаляться, и в результате давки в толпе погибли два человека.

6. После подготовленной попытки аннексии Крыма Российская Федерация использовала это событие как предлог для организации преследований крымских татар. Против участвовавших в демонстрации крымских татар были выдвинуты обвинения уголовного характера. В январе 2015 года российские правоохранительные органы открыли уголовное дело против меня и еще восьми крымских татар – участников проукраинской демонстрации.

---

¹ Уголовный Кодекс Российской Федерации, ст. 212 (Приложение 874).

Ни один из участников пророссийской демонстрации не был арестован, и никому из них не были предъявлены обвинения.

В. Бесчеловечное обращение и проявление дискриминации во время уголовно-процессуальных действий

7. Начиная с самого первого дня моего ареста, я испытал на себе бесчеловечное обращение российских властей. В день ареста пять или шесть человек в масках без опознавательных знаков вломилась в кафетерий, где я находился, и силой посадили меня в мини автобус с затемненными окнами.

8. Условия, в которых меня содержали в изоляторах для задержанных лиц, были ужасающие. Первые десять дней после моего ареста я провел в одиночной камере подвала изолятора ременного содержания в городе Симферополе. В камере была ужасная сырость, воняло из канализационных труб. Я сообщил об ужасной вони в камере и о неработающей канализации, где на поверхности плавали каловые массы, но не получил никакого ответа. Прямо над унитазом была установлена камера видеонаблюдения, она полностью охватывала участок возле унитаза, исключением была только маленькая перегородка высотой до одного метра с одной стороны камеры. Матрас, пропитанный и воняющий мочой, был загажен и изношен до дыр, такой же была и подушка. Мне не разрешали выходить на воздух несмотря на то, что я имел на это право.

9. Кроме того, мне часто отказывали в обеспечении минимальных условий для соблюдения религиозных требований, которым я следую как верующий мусульманин. Вся приносимая мне еда содержала свинину и свиной жир. Я был вынужден голодать в ходе первого периода содержания под стражей, пока мне не разрешили получать посылки. Я не мог совершать *намаз* (дневную молитву как обязательную часть ритуала мусульман) на протяжении почти всего периода содержания под стражей, так как закрытые густой решеткой окна делали невозможным угадать время суток и стороны света.

Надзиратели постоянно отказывали мне в просьбах назвать направления горизонта. Я был вынужден определять время суток, отталкиваясь от времени подъема (6 утра), а потом времени рутинного личного досмотра и обыска в камере (9 утра).

10. Ужасные условия содержания были и в СИЗО № 1 г. Симферополя. Камера была холодной и сырой, и стены камеры забрызганы кровью от укусов клопов. Несмотря на то, что меня обвиняли в совершении преступления средней тяжести, меня поместили в камеру с человеком, обвиняемым в совершении убийства, за которое ему предусматривалось пожизненное заключение. Еда в камере была несъедобной, а мне разрешали получать посылки весом не более 30 кг в месяц. Я был вынужден существовать на сухарях и чае.

11. На меня часто оказывали неправомерное воздействие или давление работники СИЗО. Меня по много раз вызывали в кабинеты, где со мной проводили длительные допросы. Допрашивающие, которые представлялись мне как офицеры Федеральной службы безопасности, не только оказывали на меня давление с тем, чтобы я оговорил себя, но и просили меня подписать документы с информацией, порочащей честь и достоинство Мустафы Джемилева, Рефата Чубарова, всего Меджлиса и украинского государства в целом. Меня также подвергали досмотрам по пять-шесть раз на день, как днем, так и глубокой ночью.

12. Как-то раз днем, после целого ряда таких необоснованных досмотров, меня на 10 дней поместили в помещение в подвале, одиночную камеру известную под названием «темница», по ложным обвинениям в хранении контрабанды в нарушение правил поведения в СИЗО. Жалобы моего юриста о лживости этих обвинений были проигнорированы. Камера была крошечной, потолок был такой низкий, что я не мог встать во весь рост. Я, в качестве сопротивления сфабрикованному обвинению, объявил голодовку, и мне удалось через моего адвоката передать сообщение о голодовке за стены тюрьмы. Под давлением международного сообщества и учитывая то, что я находился в состоянии голодовки, власти решили отпустить меня из одиночной камеры, якобы на основании справки от врача о том, что у меня сердечное заболевание, что было неправдой.

13. Приблизительно с 17 мая 2015 года меня опять поместили в камеру с заключенными, отбывающими пожизненное заключение, и условия в этой камере были такие же ужасные. Один из дежурных офицеров этого учреждения сказал, что раньше служил в спецподразделении «Беркут» и открыто признался мне, что умышленно перевел меня в эту камеру. Ужасающие условия содержания и дискриминация в обращении со мной продолжались еще почти два года, пока в марте 2017 года меня не перевели в отремонтированную камеру на другом этаже. Произошло это после многочисленных обращений с требованиями освободить меня и потому, что увеличилось внимание средств массовой информации к моему делу.

14. Бесчеловечное обращение продолжалось и после начала следственного процесса. Перед началом допросов меня содержали в очень маленьком конвойном помещении, и если я вставал, то моя голова касалась потолка. Потом меня держали в другом конвойном помещении на протяжении двух-трех часов, иногда дольше, и только после этого отводили к месту проверки. Все это время мне не давали ни воды, ни пищи. Как правило, я выходил из своей камеры в 7 утра, а возвращался только в 10 или 11 вечера. Такое обращение со мной продолжалось несколько месяцев подряд.

15. Другие заключенные таким пыткам не подвергались. Власти делали это со мной просто чтобы доказать простую вещь, а именно, напомнить мне, что я бессилен и доказать, что мое положение не отличается от положения животного. Офицеры, работающие в учреждении, многократно говорили, что ко мне у них особое отношение. Все делалось с ведома правительства Российской Федерации. И, действительно, начальником учреждения в то время, когда меня там держали в заключении, был человек из Российской Федерации.

В. Серьезные нарушения судебного разбирательства

16. 20 июля 2016 года Верховный суд Республики Крым вынес решение о выделении моего дела в отдельное судопроизводство с целью отделить меня от других обвиняемых как «организатора», а не просто участника массовых беспорядков, частично на основании статьи 212 Уголовного Кодекса Российской Федерации.

17. В ходе судебного разбирательства становилось отчетливо ясно отсутствие достаточных оснований для выдвинутых против меня обвинений. Из 213 свидетелей и жертв, проходивших по этому делу, только четверо дали подробные показания против меня, трое из них были засекреченными свидетелями. Факт привлечения засекреченных свидетелей помешал мне оспорить выдвинутые против меня обвинения.

18. Не имея достаточных доказательств, представители российской власти попытались подкупить свидетелей для дачи ложных показаний. 6 марта 2017 года, например, Мустафа Дегерменджи, обвиняемый в ходе судебного разбирательства одного из дел, выделенных в отдельное от моего дела судопроизводство, дал показания о том, что отказался свидетельствовать против меня, когда ФСБ предложило ему это сделать в обмен на обещание выпустить его на свободу. Более того, в своих показаниях он сказал, что не видел меня во время событий 26 февраля 2014 года.

19. В ходе всего судебного процесса мне постоянно отказывали в праве полно и эффективно осуществлять свою защиту. Фактически, мне отказали в праве лично присутствовать на судебном разбирательстве собственного дела. Суд потребовал моего участия по видеосвязи несмотря на то, что место содержания под стражей, в котором меня удерживали, находилось на расстоянии приблизительно 500 метров от здания суда, в котором происходил судебный процесс надо мной, и что я несколько раз заявлял о желании присутствовать лично². Суд отклонил несколько прошений поданных моим адвокатом по этому поводу без каких-либо объяснений.

20. Основываясь на исследованиях моего адвоката, я понимаю, что в мае 2014 года в российский уголовно-процессуальный кодекс была внесена поправка, с тем чтобы дать ответчику возможность участвовать в судебном разбирательстве посредством видеоконференций. Я также понимаю, что эта поправка должна была применяться в тех случаях, когда обвиняемый содержится в местах, находящихся далеко от здания суда, где происходит его судебный процесс. Насколько я понимаю, процедура так называемого участия посредством видеоконференции была впервые применена в моем деле.

---

² Дело № 1-14/2016, Ходатайство от 12 августа 2016 года поданное в Верховный Суд Республики Крым от имени Чийгоза А.З (первое из 12 ходатайств с просьбой о личном присутствии)(Приложение 914).

21. В частности, поскольку помещение для содержания под стражей, в котором меня удерживали, находилось очень близко к залу суда, где проходило мое судебное разбирательство, я считаю, что решение суда не разрешить мне выступать на суде лично было основано на политических, а не юридических соображениях. За моим делом внимательно следила в том числе и крымскотатарская община, и это не было секретом, что суд хотел предотвратить присутствие крымских татар, которые надеялись увидеть меня дающего свидетельские показания лично, в судебном заседании.

22. Основываясь на разговорах внутри крымскотатарской общины, я понимаю, что с момента моего судебного разбирательства, так называемое участие посредством видеоконференции было использовано в судебных процессах шести других крымскотатарских активистов. Мне не известны случаи, когда российские обвиняемые были вынуждены участвовать в их судебных процессах только посредством видео. Я понимаю, что в обычных уголовных разбирательствах российские оккупационные власти перевозят обвиняемых до 900 км от мест содержания под стражей, в которых они находятся, для участия в их судебных процессах лично.

23. Такое решение о моем участии в судебном разбирательстве посредством видеоконференции было не только чрезвычайной мерой, но и нанесло серьезный ущерб моей способности эффективно осуществлять собственную защиту. Видеосвязь была очень плохого качества, не говоря уже о других технических проблемах, которые все время прерывали заседания суда. Я даже не мог во всей полноте увидеть доказательства, представленные против меня. Более того, в ходе всех слушаний моего дела я не мог конфиденциально общаться с моими адвокатами, так как они должны были находиться в зале суда. Когда мне нужно было поговорить с моим адвокатом, он должен был лично приехать ко мне из суда в тюрьму, что задерживало процесс почти на целый день. Такая возможность, на которую я имею полное право, предоставлялась мне судом только в исключительных случаях, раз в неделю, в среднем, но не по мере возникновения необходимости и тогда, когда она возникала. Мне сказали, что по моему делу суд первой инстанции впервые проводил слушания с использованием

видеосвязи. Еще одна моя проблема - подача ходатайств в письменном виде. Я должен был отправлять письменные ходатайства по почте, что делало невозможным подать их в установленные сроки.

24. После моих многочисленных жалоб на то, что мне не разрешено во всей полноте ознакомиться с доказательствами по моему делу, суд разрешил привозить меня в здание суда для ознакомления с доказательствами, но на ограниченное время, как правило, с 11 часов утра до 3 часов дня. Этого времени было крайне недостаточно для того, чтобы тщательно ознакомиться с многотомными доказательствами. Кроме того, сам переезд являлся пыткой. Перед поездкой меня с 7 часов утра держали в конвойном помещении, а потом по приезде в суд в другом конвойном помещении уже в самом суде. Для чтения материалов дела мне выделяли только скамейку, на которой я мог сидеть, ни стола, ни еды не давали. Эта типичная практика органов власти была направлена на то, чтобы я перестал требовать соблюдения моих прав. И я, на самом деле, начал одобрять тома с доказательствами только для того, чтобы избежать этой пытки и плохого обращения во время поездок туда и обратно.

25. Судьи также проигнорировали или просто не разрешили приобщить к делу доказательства, которые были представлены с целью оправдать меня. Например, суд отказался принять меры по обеспечению личной безопасности главного свидетеля защиты, Рефата Чубарова, для его участия в слушаниях, а затем не позволил защите предоставить его письменные и видео показания. Суд также отказался вызвать других ключевых свидетелей, таких как Эмиралы Аблаева и Рамзи Ильясова. Кроме того, суд дал избирательную оценку видеоматериалам предоставленным прокуратурой, которые изображали демонстрацию 26 февраля, в том числе путем игнорирования сцен, в которых я пытался успокоить демонстрантов. Около 17-18 свидетелей, которые были на месте происшествия, также засвидетельствовали, что я пытался успокоить демонстрантов и остановить насилие. Но опять же, суд не придал большого значения этим показаниям без каких-либо объяснений.

26. Я узнал о тяжелом состоянии здоровья моей матери в мае 2017 года, и многократно подавал прошения в суд, просил разрешить мне навестить ее. Несмотря на все

представленные в суд медицинские заключения о серьезном состоянии здоровья моей матери, - фактически, она была на смертном одре, - суд отказал мне в моей просьбе. Меня это отвлекло от моего судебного процесса, как и любого другого нормального человека в такой ситуации.

Каждый день был для меня пыткой. Затем, как-то днем ФСБ и работники СИЗО вывели меня оттуда без каких-либо объяснений. Посадили меня в машину, надели наручники, на голову надели мешок. Мы проехали более 50 километров, я испытывал слабость, мне было страшно, думал, что умру. Только когда мы доехали до дома моих родителей, и я вышел из машины, я понял, где нахожусь. Мне разрешили поговорить с моей матерью, где-то около 10 минут, и меня сразу забрали обратно. Опять надели наручники и мешок на голову. Эти 10 минут, проведенные в спешке и в наручниках, оказались моими последними минутами с матерью. Мне не разрешили приехать на ее похороны.

27. 11 сентября 2017 года Верховный Суд Республики Крым признал меня виновным в организации массовых беспорядков и приговорил к восьми годам тюрьмы по статье 212, ч. 1 УК Российской Федерации.

Г. Угрозы депортации из Крыма при отказе отозвать апелляцию

28. В начале октября 2017 года, два офицера ФСБ из Москвы пришли ко мне и начали настоятельно уговаривать меня подписать прошение о помиловании. Они объяснили, что это является обязательным условием освобождения из заключения как часть соглашения между Президентом России Путиным и Президентом Турции Тайипом Эрдоганом. Они добавили, что существует строгий приказ сделать все, чтобы это произошло. Они также требовали, чтобы я отозвал свою апелляцию. Когда я отверг их требования, последовали угрозы. Один из офицеров сказал мне, что человек в моем возрасте скорее всего не выживет в условиях длительного перемещения через всю Россию из красной зоны (зона специального наблюдения) и далее всю дорогу до Магадана. Я вспомнил, что некоторые офицеры специального подразделения высказывали похожие угрозы, они были в масках и говорили, что ждут меня и мне будет причинен физический вред.

29. Они также упомянули, что нет никакой гарантии что назначенный мне к отбытию срок наказания ограничится 8 годами. Я знаю, что это означает на практике: во время перемещения по стране будут сфабрикованы обвинения и будут добавлены новые сроки к назначенному мне судом сроку отбытия наказания. Я узнал одного из офицеров, он работал в органах безопасности в Симферополе перед переходом в ФСБ, где принимал активное участие в спецоперациях против крымских татар. Он отвечал за ложные отчеты и сфабрикованные обвинения против крымских татар, обвиняемых в терроризме и экстремизме.

30. Когда я отказался выполнить их требование, они стали высказывать серьезные угрозы в адрес моих родственников, включая моих детей. Я вспомнил инцидент, произошедший с моей женой весной 2017 года, когда возникла серьезная угроза ее личной безопасности и даже жизни. Соседи, проходя мимо нашего дома, увидели, что несколько человек прячутся за деревом возле дома, а какая-то машина запаркована чуть дальше по нашей улице. Когда соседи вышли на улицу и подняли шум, эти люди скрылись в машине. Моя жена сообщила об этом в полицию, в ответ ей пригрозили уголовным преследованием.

31. Моя апелляция была отклонена на основании несоблюдения процессуальных норм. Я чувствовал себя абсолютно беспомощным. Зная методы и практику российских органов власти и осознавая, что мои соотечественники пропадают без вести и позже находят их трупы, я почувствовал, что у меня нет выбора. Меня также серьезно тревожили опасения за жизнь моих родных, и я понимал, что подвергаю опасности и свою жизнь. В конце концов, я поручил моим адвокатам отозвать апелляцию.

32. 25 октября 2017 года российские службы безопасности вывезли меня из СИЗО и отвезли в аэропорт Симферополя. В аэропорту меня передали другой команде, которая посадила меня в самолет. Я думаю, что это был самолет спецназначения, так как в нем было приблизительно десяток людей в форме. Без каких-либо объяснения меня депортировали в Турцию, в Анкару. Я не осмеливался вернуться в оккупированный Крым, в частности, и потому,

что мне известно о повторяющихся в мой адрес в СМИ угрозах самопровозглашенного Главы Республики Крым господина Аксенова и его сообщников.

33. 27 октября 2017 года я прибыл в Киев, и с тех пор нахожусь здесь.

34. Я клянусь, что вышеизложенное заявление является достоверным и точным и соглашаюсь предстать перед Судом по мере необходимости, чтобы предоставить дополнительные показания.

Подписано в Киеве, Украина, 04 июня 2018 года.

Ахтем Чийгоз

Annex 20

Witness Statement of Ilmi Umerov (6 June 2018)

This document has been translated from its original language into English, an official language of the Court, pursuant to Rules of the Court, Article 51

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR
THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND
OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

**UKRAINE
v.
RUSSIAN FEDERATION**

WITNESS STATEMENT OF ILMI UMEROV

---

1. My name is Ilmi Rustemovich Umerov. I was born into a family of Crimean Tatars on August 3, 1957 in Uzbekistan. My family returned with me to the Crimea in 1988. Since then I have lived in Bakhchisaray, Crimea.

2. Since Ukraine's independence I actively worked on behalf of the Crimean Tatar people at the local and national levels. In June 1991, at the second session of the Qurultay of the Crimean Tatar People I was elected a founding member of the Mejlis. Since then I was a member of the Mejlis, and in April 2015 I became Deputy Head of the Mejlis. At the same time, while working in the All-Crimean Mejlis, I was also acting head of the Bakhchisaray District Mejlis.

3. In March 1994 I was elected a member of the Crimean parliament and remained at that post until October 1994, after which I resigned in order to become Deputy Prime Minister of Crimea. In 2002 I once again became a member of the Crimean parliament and was elected its deputy head.

4. In January 2000 I was appointed deputy head of the Bakhchisaray district administration, and in June 2005 appointed by President Yuschenko as its head. In 2010 I was again appointed to this post by President Yanukovich, where I remained until I stepped down in August 2014.

A. My situation after Russia's occupation of the Crimea

5. In late February 2014 it became clear that Russia was planning something in Crimea. A lot of military-looking people appeared on the streets, dressed in uniforms but without any markings. Other pro-Russian militarized groups formed, including the so-called "Self-Defense Forces" gathered by the "Russian Unity" party of Sergey Aksyonov. Although at that time this party occupied few seats in the Crimean parliament, it was known for its longstanding animosity towards the Crimean Tatar people. For example, on the night of November 30–December 1, 2012, "Russian Unity" supporters vandalized some building lots where Crimean Tatars were retrying to build houses. The creation of paramilitary organizations sympathetic to "Russian Unity's" way of thinking, such as the Self-Defense Forces and Crimean Cossacks deeply concerned the Crimean Tatar people who had good reasons to believe they would be targeted.

6. As the situation developed, the Mejlis began to meet on a daily basis and not once every three months as before. I participated at these meetings and supported the statements made by the Mejlis at the time demanding that the slide towards conflict be stopped, and more specifically, calling the Crimean parliament not to make any statements in support of Russia's grab of the Crimea, which clearly was happening.

7. As for me personally, I also decided to speak the truth publicly about the situation. Over the course of the following months I voluntarily made myself available to journalists, gave many interviews, and also made numerous statements, including on Facebook. In my statements I always pointed out that Russia's occupation of the Crimea was illegal and that from a legal perspective Crimea continued to remain a sovereign territory of Ukraine. At that time I remained at my post, hoping that the Russian occupation would not last long and that I could speed up its demise with my public statements. I often received accolades and thanks for speaking the truth from everyday Crimeans whom I encountered on the streets of Simferopol and Bakhchisaray, including many Russian-speaking Slavs. I think that my willingness to speak openly on these issues together with my profile as he Administrative Head of Bakhchisaray district administration and member of the Mejlis and

Crimean parliament brought attention to me from the Russian occupation authorities. In mid-August I decided of my own accord to step down as head of Bakhchisaray district.

8. On May 11, 2016, these authorities pressed charges against me. Official accusations were based on supposed comments I had made on the ATR TV channel on March 19, 2016 in the Crimean Tatar language. These charges were based on Article 280.1, Part 2 of the Russian Criminal Code, which specify that calling for the violation of the territorial integrity of the Russian Federation through the mass media and internet is a crime. The falsified and fabricated nature of these accusations became clear to me during court proceedings, and I will talk about this below.

B. Questioning and search of my home – May 2016

9. Due to the charges levied against me, I was taken in for questioning on May 12, 2016. On that day Dmitriy Grachev, the head of the Bakhchisaray district police, and Vladimir Shevchenko, former representative of the Ukrainian Security Services, who after the Russian occupation of the Crimea this agency defected to the Russian Federal Security Services (FSB), who was specifically responsible for watching the Crimean Tatars, came to my home. For some time I expected that I would be detained due to my activities supporting the Crimean Tatar community and I met Messrs. Grachev and Shevchenko, whom I already knew well, at my garden gate when they approached my home. They showed me a document that ordered me to come to the FSB headquarters in Simferopol for questioning.

10. I invited Messrs. Grachev and Shevchenko into my home. My wife served them tea and I prepared to go to Simferopol for my questioning. When I left my house to go to my questioning, three police cars and two Spetsnaz [Special Forces] buses arrived and parked in front of my home together with dozens of masked armed people. I did not resist any attempts to take me in, and it appearing that the arrival of these vehicles was to make my questioning exemplary in order to frighten the Crimean Tatar community.

11. All five of these transport vehicles formed a column that headed for Simferopol to my questioning. After this, when I arrived at the FSB headquarters in Simferopol, they handed me a copy of the charges against me. The court can review the

document I was given¹ as well as a record of my questioning, which took place that same day,² and the investigator's decision to charge me under Article 280.1 of the Russian Criminal Code.³

12. Later, towards the end of the day in the evening, the FSB staff brought me back home and also conducted a search of my house. We traveled in a column the whole way home and I was held in Grachev's car. When I returned home after the questioning, local Crimean Tatar activists had already been informed and gathered in front of my house. The FSB arrived at my home in six vehicles: two buses, three cars, and one truck. All these vehicles were armored and in them sat many armed men in balaclavas. Again, I believe that the presence of all these vehicles was disproportionate to the threat to public order and was intended to frighten the Crimean Tatar community.

13. Image 1 below shows the events of that day when I returned home from my questioning and the occupational forces prepared to search my house. This image was taken from a video shot by a Crimean Tatar activist that day, and it reflects what I remember of the events that occurred in front of my home on May 12, 2016.

Image 1. Mr. Umerov returns home after questioning on May 12, 2016.

---

¹ Decree for the Initiation of criminal proceeding and Pre-trial Investigation (12 May 2016) (Annex 932)

² Protocol, Interrogation of the Suspect (Annex 933).

³ Decision to Prosecute As Defendant Adopted by I.A. Skripka, Senior Lieutenant of Justice and the Investigator of the Investigation Department of the Department of Federal Security Service (FSB) of Russia in the Republic of Crimea and the city of Sevastopol (19 May 2016) (Annex 934).

14. The search of my home conducted on May 12, 2016 was superficial and only lasted a few minutes. I got the impression that the FSB officers wanted to finish it as quickly as possible and probably it took them longer to fill out the record of the search than the search itself.

15. The brevity of this search again led me to believe that the objective these actions, just as what followed, was to create an atmosphere of fear and to frighten the Crimean Tatar people so that they would accept the reality of the Russian annexation of the Crimea.

C. Compulsory psychiatric evaluation – August and September 2016

16. In August 2016 during judicial proceedings I was ordered against my will to undergo a psychiatric evaluation for several weeks. When the investigator requested this psychiatric evaluation I refused, so then the investigator contacted the court, which was supposed to force me to undergo the evaluation. During the judicial examination of the investigator's request I began to feel ill and my blood pressure rose. An ambulance was called and I was taken to the hospital and given a diagnosis of high blood pressure and at risk of a heart attack. In my absence from the courtroom (while I was hospitalized) the judge approved the prosecutor's request and ordered me to undergo a compulsory psychiatric evaluation.

17. For me this evaluation was 21 days of torture. I was brought to a psychiatric hospital to undergo the evaluation immediately after my hospital stay for high blood pressure. At the psychiatric hospital I was locked up in a ward for patients with chronic and incurable psychiatric illnesses. The hygiene was disgusting and I was held in a small space with three other people. Although walls divided different sections of the psychiatric ward, there were no doors in the doorways and sound traveled freely. Therefore, all of the approximately 100 patients in the ward not only could hear everyone else at all times, but they could approach one another. It often occurred that I would awaken at night and next to my bed one of the patients would be standing there staring at me. It was dreadful.

18. After about two weeks one of the medical staff informed me that she knew that I was not psychiatrically ill but nevertheless I needed to stay there longer. I was discharged the following week after 21 days in confinement.

19. Before leaving the hospital I asked some of the staff if there had been other cases when political prisoners had been brought in for evaluation. They answered that this had never happened while the Crimea had been under Ukrainian rule and that I was the first person subjected to this treatment since the Russians had taken over—accused of political subversion and under criminal indictment, ordered by the court to undergo a compulsory psychiatric examination. As I understand it, since then more than 20 other detainees (all Crimean Tatars) were subjected to similar psychiatric evaluations.

D. Court trial and verdict – from July to September

20. During the judicial examination, which took over 20 court sessions from July to September 2017, there were many mistakes and false accusations made about me to the court. For example, the accusations against me were based on an incorrect translation of statements I had made in the Crimean Tatar language on the ATR television channel. Words were *added* to the Russian translation of statements I had actually made and the prosecutor's accusations against me were based on these added words. Despite my having said in the Crimean Tatar language that if sanctions were strengthened, expanded, and deepened to such an extent that the Russian Federation *itself* would give up the Crimea and

leave the Donbass region—that it would be a good thing if EU and U.S. sanctions forced the occupiers to leave the Crimea—the FSB translated this into Russian as if I had said that the Russian Federation must be forced to leave the Crimea and Donbass region. In other words, their translation gave reason to believe I had said that Crimean Tatars must pressure the Russian Federation to get out of the Crimea and Donbass region. By adding the word “must,” which I had not said in the Crimean Tatar language, the prosecution based its accusations as “calling for the violation of the territorial integrity of the Russian Federation.” In the Crimean Tatar language there is a word, “*kerek*,” which means the same as the Russian “must,” and I never pronounced this word. It was precisely this phrase that the prosecution and linguistic evaluation based its accusations. I am attaching a transcript from my trial for review by the Court, and this includes statements by an expert linguist on this issue.⁴

21. The translator and other witnesses for the defense refused to support the authenticity of this falsified translation of my statement in court. The judge presiding over my case saw this but decided to ignore it and reached his verdict based on falsified accusations against me. In fact, the judge even imposed a more severe sentence than what the prosecutor had requested: the prosecutor had demanded I be sentenced to three months’ suspended imprisonment, but the judge sentenced me to two years’ forced labor in a penal colony.

22. I suffer from heart disease and Parkinson’s, and this sentence was extremely severe for me. Only after coming to an agreement after negotiating with the governments of Turkey and Russia was I given early release from having to serve my sentence and today I am in the continental part of Ukraine.

23. I believe that the criminal proceedings filed against me, my confinement in the psychiatric hospital, the judicial examinations and sentence imposed were attempts to frighten the Crimean Tatars as a people and to stifle their desire to continue resisting the Russian Federation’s illegal annexation of the Crimea.

---

⁴ Excerpts of Hearing Transcript of Umerov (Annex 935).

24. I swear that the statement above is true and accurate and I agree to appear before the Court if required in order to present additional evidence.

Signed in [handwritten:] Kyiv, Ukraine, 06/06/2018 2018.

By: [signature]
Ilmi Umerov

**ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ ПО
ПРЕСЕЧЕНИЮ ФИНАНСИРОВАНИЯ ТЕРРОРИЗМА И
МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНВЕНЦИИ О ЛИКВИДАЦИИ
ВСЕХ ФОРМ РАСОВОЙ ДИСКРИМИНАЦИИ**

**УКРАИНА
против
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

ПОКАЗАНИЯ СВИДЕТЕЛЯ ИЛЬМИ УМЕРОВА

---

1. Меня зовут Ильми Рустемович Умеров. Я родился в семье крымских татар 3 августа 1957 года в Узбекистане. Мы с семьей вернулись в Крым в 1988 году. С того времени я проживал в г. Бахчисарай в Крыму.

2. С тех пор, как Украина обрела независимость, я активно занимался делами крымскотатарского народа на местном и национальном уровнях. В июле 1991 года Курултаем крымскотатарского народа второго созыва я был избран членом-основателем Меджлиса. С тех пор я являюсь членом Меджлиса, а с апреля 2015 года я занимал должность заместителя его главы. Одновременно с работой во всекрымском Меджлисе я исполнял обязанности главы Меджлиса Бахчисарайского района.

3. В марте 1994 года я был избран членом Крымского парламента и оставался на этой должности до октября 1994 года, когда я ушел в отставку, чтобы занять пост заместителя премьер-министра Правительства Крыма. В 2002 году я опять стал членом Крымского парламента и был избран заместителем его главы.

4. В январе 2000 года я был назначен заместителем главы Бахчисарайской районной администрации, а в июле 2005 был назначен Президентом Ющенко ее главой. В 2010 году я был вновь назначен на этот пост Президентом Януковичем, где оставался до своей отставки в августе 2014 года.

Мое положение после оккупации Крыма Россией

5. В конце февраля 2014 года становилось понятно, что Россия что-то в Крыму планировала. На улицах появилось много людей военного вида, одетых в форму без знаков различия. Образовывались другие пророссийские военизированные группы, включая так называемые Силы самообороны, собранные партией «Русское единство» Сергея Аксенова. Хотя в то время эта партия занимала незначительное место в Крымском парламенте, она была известна своим давним враждебным отношением к крымскотатарскому народу. Например, в ночь с 30 ноября на 1 декабря 2012 года сторонники «Русского единства» произвели разрушения на участке, где крымские татары пытались построить дома. Создание парамилитарных организаций, симпатизирующих образу мысли «Русского единства», таких как Самооборона и Крымское казачество встревожила крымских татар, у которых были основательные причины полагать, что они будут избраны мишенью.

6. По мере развития ситуации Меджлис начал собираться ежедневно, а не раз в три месяца, как раньше. Я принимал участие в этих собраниях и поддерживал принимаемые в это время заявления Меджлиса, требующие прекращения сползания в конфликт, и, в частности, призывающие Крымский парламент не принимать никакие заявления в поддержку захвата Крыма Россией, что со всей очевидностью тогда происходило.

7. Что касается лично меня, я также решил публично говорить правду о сложившейся ситуации. В течение нескольких следующих месяцев я был по своей воле доступен для журналистов, дал много интервью и сделал много заявлений, в том числе на Фейсбуке. В своих высказываниях я постоянно указывал на то, что оккупация Россией Крыма была незаконной и что, с точки зрения закона, Крым оставался частью суверенной территории Украины. В это время я оставался на своем посту, надеясь, что российская оккупация продержится недолго и что я могу помочь приблизить ее конец своими публичными высказываниями. Я часто получал похвалу и благодарности за правду от обычных крымчан, встречавшихся мне на улицах Бахчисарая и Симферополя, в том числе от многих русскоговорящих славян. Я думаю, что моя готовность публично высказываться по этим вопросам в сочетании с моей приметностью как главы Администрации Бахчисарайского района и члена Меджлиса и Крымского парламента привлекли ко мне внимание российских оккупационных властей. В середине августа я по собственной воле и решению прекратил полномочия главы Бахчисарайского района.

8. 11 мая 2016 года эти власти предъявили мне обвинения. Формально обвинения были основаны на якобы имевших место комментариях, которые я сделал на телеканале АТР 19 марта 2016 года на крымскотатарском языке. Эти обвинения были выдвинуты по статье 280.1, часть 2, Уголовного Кодекса Российской Федерации, по которой призыв к нарушению территориальной целостности Российской Федерации посредством средств массовой информации и Интернета является уголовным преступлением. Сфальсифицированный и сфабрикованный характер этих обвинений стал для меня очевидным в ходе судебного разбирательства, о чем я расскажу ниже.

Допрос и обыск на дому – май 2016 года

9. В связи с этими обвинениями меня отвели на допрос 12 мая 2016 года. В этот день к моему дому приехали Дмитрий Грачев, глава Бахчисарайской районной полиции, и Владимир Шевченко, бывший представитель Службы безопасности Украины, после российской оккупации Крыма переметнувшийся в ФСБ, который отвечал именно за наблюдение за крымскими татарами. Я в течение некоторого времени ожидал, что меня возьмут под стражу из-за моей деятельности в поддержку крымскотатарской общины, и я встретил г-на Грачева и г-на Шевченко, которых я хорошо знал, у ворот моего сада, когда они подошли к моему дому. Они показали мне документ, в котором меня вызвали на допрос в штаб-квартиру ФСБ в Симферополе.

10. Я пригласил г-на Грачева и г-на Шевченко в мой дом, моя жена приготовила для них чай, и я собрался ехать в Симферополь для моего допроса. К тому времени, когда мы вышли из моего дома, чтобы отправиться на допрос, три полицейских машины и два автобуса спецназа прибыли и припарковались у моего дома вместе с десятками вооруженных людей в масках. Я никак не противостоял попытке отвести меня на допрос, и прибытие всех этих машин, казалось, предназначалось для того, чтобы сделать мой допрос показательным с целью запугивания крымскотатарской общины.

11. Все эти пять транспортных средств сформировали колонну, которая отправилась в Симферополь на мой допрос. После того, как я прибыл в штаб-квартиру ФСБ в Симферополе, мне вручили копию предъявленных мне обвинений. Суд может ознакомиться с документом, который я получил¹, а также с протоколом моего допроса, который состоялся в тот же день², и решением следователя о привлечении меня к ответственности по статье 280.1 Российского Уголовного Кодекса.³

12. Позже, в конце дня, вечером, сотрудники ФСБ вернули меня домой, а также провели в моем доме обыск. Всю дорогу мы ехали колонной, меня удерживали в машине Грачева. К моменту когда я вернулся домой после допроса, местные крымскотатарские активисты уже были уведомлены, и они собрались у моего дома. ФСБ прибыла к моему дом на шести машинах - два автобуса, три автомобиля и один грузовик. Все эти автомобили были бронированы, и в них находилось много вооруженных людей в балаклавах. Опять же, я считаю, что присутствие всех этих машин было непропорционально угрозе общественному порядку и было направлено на запугивание крымскотатарской общины.

13. Изображение 1 ниже показывает происходящее в тот день, когда я вернулся с допроса, а оккупационные власти подготовились к началу обыска моего дома. Данное изображение было взято из видео, снятого крымскотатарским активистом в этот день, и данное изображение соответствует тому, что я помню о событиях возле моего дома 12 мая 2016 года.

---

¹ Постановление о возбуждении уголовного производства и принятии его к производству принятое И.А. Скрипкой, Старшим лейтенантом юстиции и Следователем следственного отдела УФСБ России по Республике Крым и городу Севастополю (от 12 мая 2016 года)(Приложение 932).

² Протокол допроса подозреваемого проведенного И.А. Скрипкой, Старшим лейтенантом юстиции и Следователем следственного отдела УФСБ России по Республике Крым и городу Севастополю (от 12 мая 2016 года)(Приложение 933).

³ Постановление о привлечении в качестве обвиняемого принятое И.А. Скрипкой, Старшим лейтенантом юстиции и Следователем следственного отдела УФСБ России по Республике Крым и городу Севастополю (от 19 мая 2016 года)(Приложение 934).

Изображение 1. Г-н Умеров возвращается домой после допроса 12 мая 2016 г.

14. Обыск моего дома 12 мая 2016 года был поверхностным и продолжался всего несколько минут. У меня сложилось впечатление, что офицеры ФСБ хотели как можно скорее закончить его, и, вероятно, у них больше времени заняло заполнение протокола обыска, нежели сам обыск.

15. Краткость этого обыска снова же дала мне понять, что цель этих действий, как и тех, которые последовали далее, состоит в том, чтобы создать атмосферу страха и запугать крымскотатарский народ, с тем чтобы он принял факт российской аннексии Крыма.

Принудительная психиатрическая экспертиза - август и сентябрь 2016 года

16. В августе 2016 года, в рамках судебного процесса мне было приказано, против моей воли, пройти обследование у психиатра в течение нескольких недель. Когда следователь запросил это психиатрическое обследование, я отказался, и тогда следователь обратился в суд, который должен был обязать меня пройти обследование. Во время судебного рассмотрения данного ходатайства следователя я начал плохо себя чувствовать, и у меня повысилось кровяное давление. Была вызвана скорая медицинская помощь, меня отвезли в больницу и поставили диагноз - гипертония и риск сердечного приступа. В мое отсутствие в зале суда (в том время как я был госпитализирован) судья удовлетворил ходатайство обвинения и обязал меня пройти принудительную психиатрическую экспертизу.

17. Этот осмотр был для меня 21-дневной пыткой. Меня отвезли в психиатрическую больницу для проведения этого обследования сразу же после того, как я находился в больнице с гипертонией. В психиатрической больнице я был заключен в отделение для пациентов с хроническими неизлечимыми психиатрическими заболеваниями. Гигиенические условия были отвратительными, и меня содержали в небольшом пространстве с тремя другими людьми. Хотя стены разделяли различные части психиатрического отделения, в дверных проемах не было дверей и звук свободно распространялся, поэтому каждый из примерно ста пациентов отделения мог не только слышать всех остальных в любое время, но и подходить друг к другу. Неоднократно было, что я просыпался ночью, а рядом с моей кроватью стоял кто-то из больных и просто смотрел на меня. Это было очень жутко.

18. Примерно через 2 недели одна из медицинских работниц сообщила мне, что она знает, что я не являюсь душевно больным, но я все же должен оставаться там дольше. Я был освобожден на следующей неделе после 21 дня заключения.

19. Перед тем как покинуть больницу я спросил нескольких ее работников, были ли у них другие случаи, когда политические заключенные привозились на обследование. Мне ответили, что этого никогда не происходило, пока Крым был под управлением Украины, и что я первый человек подвергнутый такому обращению за время российского правления - обвиняемый по политической статье, уголовно преследуемый, и получивший распоряжение суда пройти принудительную психиатрическую экспертизу. Как я понимаю, с тех пор более 20 других заключенных (все они крымские татары) были подвергнуты подобному психиатрическому обследованию.

Судебный процесс и приговор - с июля по сентябрь 2017 года

20. Во время судебного разбирательства, которое состояло из более чем 20 судебных заседаний с июля по сентябрь 2017 года, многочисленные ошибки и ложные обвинения в мой адрес были разъяснены суду. Например, мои обвинения были основаны на неправильном переводе заявления, которое я сделал на крымскотатарском языке на телевизионном канале АТР. Слова были *добавлены* в переводе на русский язык текста заявления, которое я сделал на самом деле, и обвинения прокурора в мой адрес основывались как раз на этих добавленных словах. Не смотря на то, что я сказал на крымскотатарском языке о том, что если бы санкции усилили, расширили и углубили настолько, что РФ *сама* отказалась бы от Крыма и ушла бы из Донбасса, что было бы хорошо, если бы санкции ЕС и США заставили оккупантов Крыма его покинуть, ФСБ перевела это на русский язык так, как будто я сказал, что надо вынудить РФ уйти из Крыма и Донбасса. Другими словами, их перевод давал основания предполагать как будто я сказал, что крымские татары должны давить на Российскую Федерацию, чтобы она убралась из Крыма и Донбасса. Добавив слово “надо”, которое я не произносил на крымскотатарском языке, прокуратура обосновала обвинение в “призывах к нарушению территориальной целостности Российской Федерации”. В крымскотатарском языке есть слово “керек”, которое означает то же самое, что слово “надо”, и я это слово не произносил. Именно на эту фразу, как основную, ссылались следствие и лингвистическая экспертиза. Я прилагаю для рассмотрения Суда стенограмму моего процесса, включая показания эксперта-лингвиста по этому вопросу.⁴

---

⁴ Стенограмма процесса в деле № 1-171/2017(Приложение 935).

21. Переводчик и другие свидетели обвинения отказались поддержать подлинность этого сфальсифицированного перевода моего заявления в судебном процессе. Судья в моем деле видел это, но решил проигнорировать и вынес приговор на основании сфальсифицированных обвинений против меня. Фактически, судья даже наложил на меня более суровое наказание, чем просил прокурор, - прокурор требовал вынести приговор о заключении меня на 3 года условно, но судья приговорил меня к двум годам работ в колонии-поселении.

22. Я страдаю от болезни сердца и болезни Паркинсона, и этот приговор был чрезвычайно строгим для меня. Только из-за достигнутого в ходе переговоров соглашения между правительствами Турции и России я был освобожден от отбывания моего приговора досрочно и сегодня нахожусь в материковой части Украины.

23. Я считаю, что уголовное преследование меня, а также мое заключение в психиатрическую больницу, судебное разбирательство и вынесение мне приговора были попытками запугать крымских татар как народ, отбить у них желание продолжать противостоять незаконной аннексии Крыма Российской Федерацией.

24. Я клянусь, что вышеизложенное заявление является достоверным и точным и соглашаюсь предстать перед Судом по мере необходимости, чтобы предоставить дополнительные показания.

Подписано в Киеве, Украина, 06.06.2018 2018 года.

Ильми Умеров

Annex 21

Expert Report of Professor Paul Magocsi (4 June 2018)

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE
SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE
INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL
FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION**

between

UKRAINE

and

THE RUSSIAN FEDERATION

EXPERT REPORT OF PROFESSOR PAUL MAGOCSI

I. Introduction

1. Counsel for Ukraine have asked me to prepare this report, which addresses the historical evolution of the Crimean Tartar and Ukrainian communities in Crimea and its relevance for developments in the peninsula since 2014. Section II describes my experience as a historian focused on Ukraine and the surrounding region. Section III provides a brief overview of two and one-half millennia of Crimean history from the sixth century BCE to the early twenty-first century. It explains the ethnolinguistic and religious diversity of the region and the various states that have ruled the peninsula, in particular the Crimean Khanate, the Russian Empire, the Soviet Union, and independent Ukraine. Particular emphasis is given in Section IV to the evolution and fate of Crimea's Tatars and ethnic Ukrainians in the nineteenth and twentieth centuries, including the renewal of Crimean Tatar and ethnic Ukrainian civic, socioeconomic, and cultural life that was made possible after Ukraine became independent in 1991. Finally, the closing Section VI reflects on how the historic past has had a profound impact on Crimean Tatars and ethnic Ukrainians who are at present forced once again to live under Russian rule.

II. Qualifications

2. For the past fifty years, I have visited, extensively researched, and lectured in Ukraine. I have personally observed and studied Ukraine's evolution from Soviet times to independence to contemporary times. My particular area of focus has been the history of nationalism and ethnic groups living in border areas.

3. Since 1980, I have been a professor in the Departments of History and Political Science at the University of Toronto, where I currently hold the endowed John Yaremko Chair of Ukrainian Studies. I teach courses on the history of Ukraine and on ethnic identity questions among stateless peoples in Europe at the University of Toronto and as a visiting

professor at Prešov University in Slovakia. Over a period of four decades, I have been a guest lecturer at nearly 300 university and public forums throughout the United States, Canada, all the countries of central and eastern Europe, Turkey, and Israel. I have also served as a consultant to Statistics Canada in Ottawa (1987), to the United States Bureau of the Census in Washington, D. C. (1987), and as historian-in-residence at the Max Planck Institute for Social Anthropology in Halle an der Saale, Germany (2001, 2002, 2003, 2006, 2010).

4. Before teaching at the University of Toronto, I was a fellow at the Center for Middle Eastern Studies (studying Ottoman and modern Turkish) at Harvard University. From 1973 to 1980, I became a senior research fellow at the Harvard Ukrainian Research Institute where I also served as the founding managing editor of the Harvard Series in Ukrainian Studies (1975-1982).

5. In the course of my research, I have authored over 800 publications on Ukraine, its historical development, and its ethnic composition. These works have included two editions of a *History of Ukraine: The Land and Its Peoples* (1996, 2010), which also appeared in Ukrainian (2007, 2012, 2017) and Polish (2017) editions; an *Illustrated History of Ukraine* (2007; Ukrainian edition, 2012); and several printings of *Ukraine: A Historical Atlas* (1985, 1986, 1987, 1992). I have provided counsel with my complete curriculum vitae, including a list of my published work.¹

6. At the outset of the twenty-first century, as the Crimean Tatars were returning to Crimea and experiencing a cultural revitalization, I visited Crimea on several occasions and met with a wide range of Crimean Tatar leaders. I subsequently published a ~~well-received~~

---

¹ Curriculum Vitae of Paul Robert Magocsi (Annex 1093).

general history titled *This Blessed Land: Crimea and the Crimean Tatars* (2014; Ukrainian edition 2014; Russian edition 2014; Turkish edition 2017).

III. Brief Overview of Crimean History

7. Because of its location and geographical configuration, Crimea has for millennia been a contact and transit zone for sea and land routes that have connected the steppelands of eastern Europe and central Asia to the Black Sea and beyond via the Bosphorus to the Aegean and Mediterranean Seas. As a result, the history of Crimea is one in which successive cultures have co-existed, built on each other's achievements, and occasionally come into conflict. Understanding that history is essential to understanding the multi-ethnic nature of today's Crimean population and the relations between the different communities within it.

8. Historical developments on the Crimean peninsula stretch back at least 2,500 years. During roughly the first two thousand years of that period, Crimea was primarily linked to political entities based along the shores of the Aegean and Mediterranean Seas, in particular Ancient Greece, the Roman Empire, and the East Roman or Byzantine Empire. Already in the sixth century BCE, Greek city states established several colonies along Crimea's southern Black Sea coast, some of which grew into significant trading ports like Chersonesus (near modern-day Sevastopol), Theodosia (modern-day Feodosiia), and Panticapeum (modern-day Kerch) along the Kerch Strait. These towns set a pattern for Crimea's subsequent socioeconomic development of major coastal ports. Trade with the West only increased in intensity after Crimea came under the control of the Bosporan Kingdom based in Crimea itself (at Panticapeum/Kerch) and of the Roman Empire (from 63 BCE) and its direct successor, the East Roman/Byzantine Empire.

9. During this phase of Crimea's historical development, the northern part of the peninsula — consisting of open steppe traditionally suitable only for grazing livestock and separated from the coastal littoral by a chain of mountains — was controlled by tribal confederations that invaded from the north, such as the Scythians, Sarmatians, Alans, Goths, and Khazars. All these tribal and proto-state entities interacted with the Roman and Byzantine authorities who controlled the coastal port cities that remained closely linked to and dependent on trade with the capital of the East Roman/Byzantine Aegean-Mediterranean world — Constantinople (modern-day Istanbul). In the late 1230s, the successors of the Mongol Empire founded by Chinggis Khan (often referred to as Genghis Khan in western sources) invaded eastern Europe and subdued the dominant political entities in the region at that time: Kievan Rus' and the Turkic tribal confederation which controlled the steppes of Ukraine and southern Russia — the Kipchaks. The Mongols incorporated into their empire the Kipchak-ruled steppe, together with Crimea, which they named the Kipchak Khanate (after the Turkic tribes subdued by the Mongols). In western sources the Kipchak Khanate came to be known as the Golden Horde.

10. While Crimea became linked politically to Central Asia through the Golden Horde, it continued to function as a transit zone for east-west trade. The Mongols not only controlled the famed Silk Route from Central Asia that culminated in Crimea (at modern-day Saryi Krym), but from the 1280s they also allowed Mediterranean traders from Venice and most especially Genoa to control the coastal ports of Feodosiia (renamed in Italian: Caffa), Sudak (Italian: Soldaia), and Kerch (Italian: Cerchio), among others. A fleet of Genoese trading ships sailing from Caffa to Sicily are reputed to have first carried an invisible immigrant, the Black Death, to western Europe.

11. In the fifteenth century the Golden Horde entered a period of political disarray and its territory eventually became divided into three smaller states, or khanates. One of these was the Crimean Khanate, which came into being in the 1440s and was initially based in Solkhat/Kirim (today Staryi Krym) and eventually Bahçesaray (today Bakhchisarai). The founding ruler of the new state, Haji Giray (r. 1441-1466), established the first and only dynasty to rule the Crimean Khanate throughout its entire history.

12. The Crimean Khanate was much larger than the peninsula and for most of its existence it included, as well, the steppelands as far north as the Dnieper River (in present-day Ukraine) and the Kuban region east of the Sea of Azov (in present-day Russia). On the other hand, the Crimean Khanate did not control the peninsula's Black Sea coastal region, which from the 1470s was ruled by a new power in the region, the Ottoman Empire. This began a period when the Ottoman Turks moved into Crimea's Black Sea towns and trading centers. The Crimean Khanate gradually became a vassal state of the Ottoman Empire. It had a special status, however, because through the Crimean khans of the Giray dynasty — descendants of the Mongol emperor Chinggis Khan — the Ottomans legitimized their claims for leadership over all the Turkic peoples living in the Central Asian steppelands formerly part of the Mongol Empire.

13. Beginning in the second half of the eighteenth century, political control over the peninsula shifted to the Slavic civilizations to the north of Crimea, specifically the Russian Empire, Soviet Union, and, ultimately, independent Ukraine. The initial shift came about as a result of the southward expansion of the Russian Empire, at the time ruled by Catherine II (r. 1763-1795). In 1774, following Russia's victory after one of its many wars against the Ottoman Empire, both powers agreed by treaty to recognize the independence of the Crimean

Khanate, but this time under the protection of the Russian Empire. Independence was short-lived, however, because in 1783 Catherine II annexed Crimea to the Russian Empire in violation of the treaty with the Ottoman Empire, incorporating most territories of the former khanate into the newly created Russian province of Taurida. During the next 135 years of Russian imperial rule that began in 1783, Crimea was drawn into the administrative and socioeconomic system of a northern European state. This was also a period when the majority of the Crimean Tatar population left the peninsula and was replaced by European settlers from the north, mostly Slavs from the territories of modern-day Ukraine and the Russian Federation, and, to a lesser degree, Germans and Jews.

14. When the Russian Empire collapsed in 1917, Crimea experienced several years of political turmoil marked by frequent change of governments and unsuccessful attempts of Crimean Tatars to create an independent state. In November 1920, the military forces of the Bolshevik regime that succeeded in taking control of much of what was the former Russian Empire, drove from Crimea the last of the anti-Bolshevik “White” armies. One year later, the Bolsheviks created the Crimean Autonomous Socialist Soviet Republic within the framework of the Russian Federated Soviet Socialist Republic that eventually became a component of the Union of Soviet Socialist Republics — the Soviet Union. Although the majority of inhabitants in Crimea remained Slavic, for a few years during the 1920s the government and administration of the autonomous republic were dominated by individuals of Crimean Tatar background.

15. Soviet rule was interrupted during World War II, when in June 1941 Nazi Germany invaded the Soviet Union. By late October of that year, German armies reached Crimea which, for the next few years, was ruled as a colony of Nazi Germany. During this

short period Crimea's Jewish population (ca. 35,000) was exterminated, as were more than twice that number of Slavs and Tatars, while an estimated 85,000 Russians were deported to work as forced laborers (*Ostarbeiter*) in Germany. In the spring of 1944, the Germans were driven out of Crimea by the Soviet Army. The returning Soviet authorities almost immediately deported the entire Crimean Tatar population (288,000) as well as Armenian, Bulgarian, and Greek inhabitants. Crimea was now a homogeneous Slavic land.

16. The Soviet authorities did not restore the prewar autonomous republic status to the peninsula, but rather demoted it to an ordinary administrative subdivision (oblast) of the Russian Soviet Federal Republic. A decade later, in 1954, the Crimean oblast was transferred from Soviet Russia to Soviet Ukraine, with which it had always been directly connected by land via the Perekop isthmus. From 1954 to 1991, the Crimean oblast was administered by the government of Soviet Ukraine and its Communist party based in Kyiv.

17. After the Soviet Union ceased to exist in December, in 1991, Crimea became part of independent Ukraine and was recognized as such by the Russian Federation in successive international instruments.¹² The authorities in Kyiv restored Crimea's prewar status as an autonomous republic with its own parliament, responsible for governing the peninsula, with the exception of the port city of Sevastopol and surrounding area which was under the direct authority of Ukraine's central government in Kyiv. It was also the policy of Ukraine's government to allow Crimean Tatars to return from exile in Soviet Central Asia to their ancestral homeland.

---

² These included the Budapest Memorandum on Security Assurances in connection with Ukraine's accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (5 December 1994) (Annex 981), the Treaty on Friendship, Cooperation, and Partnership between the Russian Federation and Ukraine (31 May 1997) (Annex 982), and several agreements and treaties between Ukraine and Russia regarding the Black Sea Fleet.

18. In late 2013, widespread demonstrations broke out in Kyiv and other cities of Ukraine in protest against then President Viktor Yanukovich's refusal, under pressure from Russia's President Vladimir Putin, to sign a cooperation agreement with the European Union. The anti-government protests in Kyiv escalated into what became known as the Euromaidan, or Revolution of Dignity. In February 2014, President Yanukovich fled from office and sought refuge in Russia.

19. In late February and March 2014, the Russian Federation occupied and purported to annex Crimea.

IV. The Crimean Tatar and Ukrainian Communities in Multi-Ethnic Crimea

20. This section describes in more detail the history of the Crimean Tatar people and the Ukrainian community in Crimea, which I understand to be the dual focus of Ukraine's claims under the Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination.

A. The Crimean Tatar People

21. The Crimean Tatars comprise individuals who describe themselves by that ethnonym, who are Muslims of the Sunni variety, and who may (but do not necessarily) speak or understand a Turkic language called Crimean Tatar. If the definition of what is a Crimean Tatar is today more or less straightforward and based on conscious self-identification, the origins of this people are much more complex.

1. Origins of the Crimean Tatars

22. Traditionally, European (Slavic and non-Slavic) scholars — and for that matter Crimean Tatar writers as well — argued that the Crimean Tatars were descended from the Kipchak Turkic nomads and warriors who arrived in the peninsula as part of the Mongol invasion of eastern Europe toward the mid-thirteenth century. Such an understanding served the ideological purposes of the two political entities that ruled Crimea during the last half

millennium (the Crimean Khanate and Russian Empire/Soviet Union). For the elite of the Crimean Khanate, the Kipchak Turkic connection implied association with the prestigious heritage of Chinggis Khan and the Mongol Empire. For the rulers of the Russian Empire and the Soviet Union, the Kipchak Turkic connection implied that the Tatars were associated with a nomadic warrior people who forcibly conquered the peninsula and for several centuries as usurpers exploited the land in the service of a foreign power, the Ottoman Empire. According to this narrative, it was only Russian imperial rule that developed Crimea and gradually reinforced the Slavic demographic element that supposedly lived in the peninsula before the thirteenth-century Mongolo-Tatar invasions.³

23. To be sure, archeological and historical evidence revealed that Crimea for nearly two thousand years before the Mongolo-Tatar invasion had been home to numerous peoples associated with either nomadic tribal peoples from the north (e.g., Taurians, Scythians, Sarmatians, Alans, Goths, Kipchaks, and Nogay), or with sedentary urban-based settlers from the south (Hellenistic Greeks, Romans, Byzantine Greeks, Armenians, Jews, Italians, Anatolian Turks).⁴ It was these nomadic and sedentary peoples who over time intermarried and assimilated to create the indigenous population of Crimea.⁵ During the fifteenth and sixteenth centuries, these peoples of various ethnic origins, if they were not already Turkic

---

³ The Russian narrative is best illustrated by the Soviet historians Petr N. Nadinskii, Boris Grekov, and the entry on the Crimean oblast in the *Bolshaia sovetskaia entsyklopediia* (The Great Soviet Encyclopedia), Vol. XXIII (Moscow, 1953), pp. 551-554 (Annex 1008).

⁴ On the archeological evidence, see Michael Rostovtzeff, *Iranians and Greeks in South Russia* (Oxford University Press 1922) (Annex 1007).

⁵ The narrative depicting Crimean Tatars as the indigenous population of the peninsula is best presented by historians such as the Crimean Tatar Enver Ozenbashly, the American Brian Glyn Williams, and the Russian Valerii E. Vozgrin. See the discussion in Gwendolyn Sasse, *The Crimea Question: Identity, Transition, and Conflict 74–79* (Harvard University Press 2007) (Annex 1015).

speakers, became linguistically turkicized. Many also adopted the Islamic religion, with the notable exception of the Jews, Karaites, and the Christian Armenians and Greeks. This population came to be known as Tats, who gradually became the dominant demographic element in the peninsula. Known to the outside world as Crimean Tatars, the Tats spoke a Turkic language derived from both Kipchak Turkic (of Inner Asian origin) and Oghuz Turkic (related to the Turkish language of Anatolia) in the heart of the Ottoman Empire. This amalgam language, enriched with numerous loanwords from Italian and Greek (reflecting the historic presence of those peoples in Crimea's port cities), eventually became the basis for a unique literary language known as Crimean Tatar.

2. The Crimean Tatar National Movement

24. The national movement among the Crimean Tatars dates from the late nineteenth century, a time when they were a stateless people living in the multinational Russian Empire. Like other stateless peoples throughout Europe, the Crimean Tatars embarked on a process called the national awakening, or revival, led by self-designated patriotic leaders who came to be known as the nationalist intelligentsia.

25. The leading figure among the nationalist intelligentsia and "father" of the Crimean Tatars was Ismail Gaspirali (1851-1914), also known by the Russian form of his surname, Gasprinskii. Aside from his work as an educational reformer, Gaspirali was faced with the question to what degree the Crimean Tatars were distinct from the rest of the empire's Turkic inhabitants. Gaspirali's approach to this matter took the form of a compromise that was reflected in the language of the first Crimean Tatar publications under his editorship. It was basically Ottoman Turkish (in Arabic script) although with the addition of certain words and phrases drawn from the Crimean Tatar vernacular speech.

26. The next generation of the nationalist intelligentsia that was most active during the decade preceding the outbreak of World War I in 1914 moved from purely cultural to political concerns: getting elected to imperial Russia's parliament and placing greater emphasis on the Tatars of Crimea rather than all the Turkic peoples of the empire. Such educational and national conscious-raising work among the Crimean Tatar population, led by Noman Çelebi Jihan and Jafar Seydamet, bore fruit during Russia's revolutionary era that began in 1917. Following the collapse of the tsarist empire in February/March and the Bolshevik-led coup in October/November that launched Soviet rule, Crimea, like the rest of Russia, was plunged into political turmoil. Among the contenders for control of the peninsula were the Crimean Tatar nationalists. Before the end of 1917, they established a Provisional Crimean Muslim Executive Committee, the first Crimean Tatar political party (Milli Firqa), a national assembly (the Qurultay),⁶ and a governing body (National Directorate) which adopted a constitution proclaiming on December 25, 1917 the formation of a Crimean Democratic Republic.

27. The new Crimean Tatar republic lasted only a few weeks, however, because in January it was driven out of its short-lived capital Simferopol by Bolshevik-led armed forces loyal to Soviet Russia. Noman Çelebi Jihan, elected the first President of the Crimean Republic by the first Qurultay, was captured by the Bolsheviks in 1918. He was executed by a firing squad of the Black Sea Fleet, which then dumped his body into the sea. In early 1921, the Crimean Tatar national movement was given a new lease on life. At that time the Soviet government in Moscow decided to create a Crimean Autonomous Socialist Soviet Republic

---

⁶ This term harks back to the assemblies called *qurultay* comprised of clan leaders in the Crimean Khanate who met periodically to elect each new ruling khan.

within the framework of Soviet Russia.⁷ The Crimean republic's Communist party and government officials were to be drawn in large part from the local Crimean Tatar populace. The expectation was that the ruling Communist party (Bolshevik) would be strengthened by drawing Crimean Tatars into its ranks, and that the autonomous republic would at least on the surface be a "Crimean Tatar" entity and therefore a beacon to the proletariat in Turkey and other lands in the Near East to undertake their own Bolshevik-style revolutions.

28. In fact, for a few years (1923-1928) the Crimean Tatar national movement did attain considerable success, albeit under Soviet auspices. The leading government and Communist party figure during this period was the local Crimean Tatar, Veli Ibrahimov (1888-1928), under whose leadership the policy of Tatarization was introduced. This meant that Crimean Tatars were favored for positions in the autonomous republic's administration, in the local Communist party, and in state-owned industrial enterprises. On the cultural front, the language question was resolved in favor of creating a distinct Crimean Tatar literary language based on the local spoken vernacular. This standardized language (first using the Arabic, then Roman, and finally Cyrillic alphabet) became the medium of instruction in the peninsula's expanded network of elementary schools. Pedagogical and research centers devoted to Crimean Tatar history, culture, and language were established in Crimea's newly founded Taurida University, and a new generation of writers created a body of modern Crimean Tatar literary works. For all these reasons, Crimean Tatars to this day look back on the years 1923 to 1928 as their "golden age."

---

⁷ The decree establishing the Crimea Autonomous Socialist Soviet Republic issued by the Council of People's Commissars in Moscow, headed by Vladimir Lenin, was issued on 18 April 1921. The constitution for the new republic was adopted on 10 November 1921. Text reproduced in V.P. Diulichev, *Krym: istoriia v ocherkakh XX vek* (Simferopol: RuBin, 2006), pp. 112-115 (Annex 870).

29. The national movement was slowed down following the radical socioeconomic reforms introduced in 1928 throughout Soviet Russia and the rest of the Soviet Union. By the end of the 1930s, most Crimean Tatars were removed from the local ranks of the Communist party and the autonomous republic's administration, leading intellectuals were silenced, and most mosques were closed and their clergy arrested in an effort to eliminate the traditional symbolic relationship between Islam and Crimean Tatar identity. In short, the flourishing Crimean Tatar national movement that was encouraged by the Soviet regime in the 1920s was cut down by that same regime in the 1930s.

3. Exile—Sürgün

30. The entire period of imperial Russian rule in Crimea from 1783 to 1917 was characterized by the absolute and relative decline in the number of Crimean Tatars. This process continued during the following period of Soviet Russian rule until its culmination during the closing months of World War II. According to informed estimates and official census data, at the beginning of imperial Russian rule during the 1780s, Tatars comprised 84 percent of Crimea's population. As a result of Soviet Russian rule, by the end of 1944, their percentage was zero.

Table 1: Crimean Tatar population of Crimea, 1775-1959⁸

Year	Total inhabitants	Number of Crimean Tatars	Percentage of Crimean Tatars
1775	250,000	220,000	88
1850	340,000	267,000	78
1858	331,000	242,000	73
1864	199,000	100,000	50
1897	547,000	195,000	36
1926	714,000	179,000	25
1938	1,126,000	218,000	19
1959	1,202,000	0	0

31. The steady decline in the absolute and relative numbers of Crimean Tatars was the result of imperial Russian and Soviet Russian government policies, which took the form of encouraging “voluntary” emigration in the nineteenth century and forced deportation in the twentieth century. The two phases of this tragic separation from the homeland are referred to by Crimean Tatars as the first exile (*ilk sürgün*) and second exile (*ikinci sürgün*). Those who were part of the first exile emigrated to various parts of the Ottoman Empire; those in the second exile were forcibly deported to Soviet Central Asia.

32. The first exile began in the 1780s, when the extended family of the ruling Giray dynasty and high officials of the former Crimean Khanate sought refuge in the Caucasus region of Circassia, at the time a vassal territory of the Ottoman Empire. The refugees numbered between 20,000 and 30,000 emigrants. The next and largest wave came after Russia’s defeat in the Crimean War (1853-1856), when Russian civil and Orthodox religious leaders spoke of Crimean Tatars as “alien” Muslim collaborators who should be

⁸ The data in this table are drawn from a wide variety of secondary sources and official census reports.

removed. This negative political environment combined with increasing discontent on the part of the Crimean Tatar peasantry against the increasing exploitation by Russian and Crimean Tatar landlords contributed to the departure of over 140,000 Crimean Tatars. The emigrants were drawn to a land which was of their own Muslim faith, the Ottoman Empire, largely settling in its capital Istanbul, in Anatolia, and in Ottoman-held European territories in the Balkans. As a result of Tatar emigration abroad and the in-migration of Russians, Ukrainians, and others (Germans, Romanians, Bulgarians, Greeks, Armenians, and Ashkenazic Jews) from various parts of the Russian Empire, the percentage of Crimean Tatars among the peninsula's inhabitants plunged to 50 percent in 1864 and further to 35 percent in 1897. The descendants of Crimean Tatars who were part of this first exile (*ilk sürgün*) number by some estimates as many as five million in present-day Turkey.

33. The second exile is directly related to the events of World War II. The victorious Soviet authorities and Stalin in particular were determined to punish Nazi Germany and its "fascist" allies as well as national groups within and beyond the Soviet Union that they accused of collaboration with the wartime enemy. The Crimean Tatars en masse were declared to have "betrayed the [Soviet] Motherland" and to have "collaborated with the German occupying powers."⁹ As collective punishment they were "to be exiled from the territory of Crimea and settled permanently" in Soviet Central Asia.¹⁰ Beginning on May 18, 1944, remembered as the *Qara Kün* (Black Day), and continuing through the next two days, 183,200 Crimean Tatars were driven from their homes and deported on railway cattle cars to

---

⁹ Photoreproduction of the document signed by Iosif Stalin, in Paul Robert Magocsi, *This Blessed Land: Crimea and the Crimean Tatars* 118 (University of Toronto Press, 2014) (Annex 1020).

¹⁰ *Ibid.*

the east. Thousands died along the way, tens of thousands more died after arriving at their destinations where in many cases they were dumped without any shelter. In their efforts to cleanse the Crimea of “foreign elements,” the Soviet authorities also deported Crimea’s remaining Armenians (9,800), Bulgarians (12,600), and Greeks (16,000), with the result that by the time of the first postwar census of 1959, the vast majority of Crimea’s population (1.2 million) was comprised of people who described themselves as Russians (71 percent) and Ukrainians (22 percent).

34. Most of the exiled Crimean Tatars (151,000 out of 195,000) were resettled in Soviet Uzbekistan, with the rest going to the Udmurt and Mari oblasts of the Russian S.F.S.R. As a result of the inhospitable climatic and unhygienic conditions they encountered by those sent to Soviet Uzbekistan, nearly 27,000 died during their first year in exile. For over a decade, Crimean Tatar exiles in Soviet Uzbekistan were denied the right to move freely within the Soviet republic in which they resided, and they were specifically banned from returning to Crimea. Even their ethnonym, Crimean Tatar, was abolished as a specific nationality category.¹¹

35. Particularly difficult was the adjustment for families whose traditional livelihood in Crimea was in agriculture and livestock raising. Limited arable land in Soviet Uzbekistan forced many to migrate to the republic’s capital Tashkent and other small cities where they worked in mines and factories, usually at jobs not wanted by the local Uzbeks.

---

¹¹ After their 1944 deportation and exile in Central Asia, Crimean Tatars were issued internal passports that indicated their nationality as “Tatar,” with the result that they could not be distinguished from Volga, Kazan, and other Tatars living in the Soviet Union. The ethnonym, “Crimean Tatar,” was not reintroduced officially until the last Soviet census of 1989. Greta Uehling, *The First Independent Ukrainian Census in Crimea: Myths, Miscoding, and Missed Opportunities*, 1 Ethnic and Racial Studies, Vol. 27 (January 2004) (Annex 1013).

The urban environment was primarily Russian, and most schools had Russian as the language of instruction. For this reason the first generation of Crimean Tatars born or acculturated in exile became Russian speakers. In short, exiled Crimean Tatars were not only physically uprooted, they were also denied their traditional lifestyle, their language, and their very identity.

4. Return of the Crimean Tatars to Crimea

36. The first change in the status of the Crimean Tatars in exile came in the late 1950s. Although not absolved of the charge of treason during World War II — as were several other nationalities according to a Soviet decree issued in 1957 — the authorities did allow a degree of cultural activity among the exiles. This included the establishment in Soviet Uzbekistan’s capital Tashkent of a Crimean Tatar publishing house as well as a newspaper and teaching at the city’s Pedagogical Institute of courses in language and literature. Younger Crimean Tatars, albeit in exile, began to meet informally and through discussion and study to rediscover — or discover for the first time — their ancestral roots. Inevitably this road to self-awareness led to the desire for national rehabilitation and the right to return to Crimea.

37. Concrete steps to achieve those goals took the form of petitions submitted to the Soviet authorities in 1957 and 1961. The government responded by arresting what were now considered Crimean Tatar dissidents distributing “anti-Soviet propaganda” and “stirring up racial discord.”¹² The arrests only galvanized further the new generation of exiles who formed in Uzbekistan the Union of Crimean Youth for Return to the Homeland, co-founded by Mustafa Jemiloglu/Dzhemilev, destined to become the most famous Crimean Tatar

---

¹² The petitions are discussed in Alan Fisher, *The Crimean Tatars 176* (Hoover Institution Press 1978) (Annex 1009).

dissident during the last decades of Soviet rule. In 1967-1968 an estimated 10,000 Crimean Tatars simply left Uzbekistan and returned to Crimea. Most of the “illegals” were deported back to Uzbekistan, although about 900 families managed to remain in Crimea, thereby becoming the vanguard of a movement of return that by the 1970s had reached about 5,400. These individuals received employment and housing from the authorities and integrated relatively easily.

38. Real change in Soviet policy only became possible after the ascent to power in 1985 of Mikhail Gorbachev. Under his leadership, the Soviet Union introduced a series of reforms known as restructuring (*perestroika*) and openness (*glasnost*). In the wake of a Crimean Tatar demonstration on Moscow’s Red Square (July 1987), the Soviet authorities finally took Crimean Tatar demands seriously. In November 1989, the Supreme Soviet (parliament) of the Soviet Union issued a decree legalizing the right of exiled Crimean Tatars to return to the ancestral homeland. The more lax environment under Gorbachev’s rule had allowed for the return of about 20,000 Crimean Tatars, but after the November 1989 decree and the symbolic return of the “living legend” Mustafa Jemiloglu/Dzhemilev, within a little over a year (mid-1991) the number of returnees had risen to 135,000.

39. Following the collapse of the Soviet Union and the establishment of independent Ukraine, return migration surged. Independent Ukraine’s census of 2001 recorded the number of Tatars in Crimea as 243,000.¹³ Just over a decade later (2013) the number of returnees to the peninsula was 266,000, so that unofficial estimates placed the number of Crimean Tatars on the eve of the Russian occupation of Crimea at upwards of 300,000. All of this is to say

---

¹³ *All-Ukrainian population census 2001*, STATE STATISTICS COMMITTEE OF UKRAINE (3 June 2018), accessed at <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/> (Annex 730).

that, under Ukrainian rule, the number of Tatars in Crimea at the outset of the twenty-first century was greater than at any time in history.

40. The resettlement process was not easy. On the one hand, the central government authorities in independent Ukraine were basically sympathetic and did not hinder the return process. On the other hand, many of Crimea's local officials and residents — formally designated as Russians or Ukrainians, though in reality de-ethnicized Soviets (*sovky*) — opposed the arrival in their midst of what they considered to be foreign usurpers from the East. The returning Crimean Tatars may have been “home,” but most had nowhere to go, and certainly not to their family homesteads which were lived in since World War II by sovietized Russians and Ukrainians. Consequently, Crimean Tatar returnees simply settled on whatever land they could find.

41. Faced, itself, with a whole host of political and socioeconomic problems, independent Ukraine was ill-prepared to face the challenge of hundreds of thousands of immigrants. It did set up state- and republic (Crimean)- level committees to assist formerly deported people, so that between 1991 and 2012, nearly 1.3 million hryvia were allotted to assign land plots, to construct housing, and to meet other socioeconomic and educational needs. But these government efforts, as laudable as they were, were insufficient. Fortunately, the Crimean Tatar returnees had come to the attention of the world media, so that various NGOs and the United Nations were prompted to assist with several million dollars in aid, whether by bodies like the UN's Crimea Integration and Development Program (est. 1994) or the Turkish Agency for International Development.

42. Another serious problem was the legal status of the returnees, who at least initially were not granted citizenship by Ukraine's central government. Without citizenship, the often

unfriendly local authorities had a convenient excuse to refuse “non-citizens” resident permits and the necessary documentation to find employment. Finally, as part of the attempt to obtain legal resident status, Crimean Tatar spokespersons argued that their people should be recognized as the indigenous inhabitants of the peninsula who had been illegally deported in May 1944.

43. The government of Ukraine did make efforts to improve the status of Crimean Tatars who returned to Crimea. But, despite various interim agreements on relations with countries such as Uzbekistan and despite legal attempts to restore rights to former deported peoples, as of 2013, Ukraine’s government and parliament had still not fully addressed the pressing issues facing Crimean Tatar returnees: lack of adequate housing and social services, unemployment, and their uncertain legal status.

B. Ukrainians in Crimea

This section discusses the origins and development of the Ukrainian community in Crimea, a complex task that must address not only migration patterns but also identity questions. Modern-day Ukrainians, together with Belarusians and Russians, all trace their origins to various East Slavic tribes. Beginning in the late ninth century, several tribal leaders formed a political entity known as Kievan Rus’, whose main political, socioeconomic, and cultural center was in present-day Ukraine. The East Slavic inhabitants also had a common religion, Orthodox Christianity, which for centuries served as the primary means of self-identity for the Rus’ people. Ethnic differentiation among the East Slavic Rus’ began to take root only after Kievan Rus’ no longer existed and was initially evident in the sixteenth century among, on the one hand, what came to be known as Ruthenians (modern-day Belarusians and Ukrainians) and, on the other, Muscovites (modern-day Russians). Further differentiation occurred in the nineteenth century, which witnessed the gradual tripartite division of East

Slavs into Russians, Belarusians, and Ukrainians, or to quote the commonly-used terms in imperial Russia: Great Russians, White Russians, and Little Russians. By that time, ethnic self-identity was to a large degree a reflection of state policy, whether that of the Russian Empire in the nineteenth century or the Soviet Union in the twentieth century. Both those states assigned ethnic/nationality categories or labels which did not necessarily reflect how individuals might have identified themselves in the absence of government intervention. Ethnolinguistic or national identity remains a fluid concept in post-independence Ukraine, including Crimea, where identifying as Ukrainian may mean association with a specific ethnolinguistic heritage, or with the state in which one resides and holds citizenship, or with both.

1. Migration into Crimea

44. East Slavs from the lands of present-day Ukraine, were in Crimea in earlier periods. These included the East Slavic Rus' connected with the tenth-century principality of Tmutorokan that included territory in eastern Crimea, the Zaporozhian Cossacks who frequently raided the Crimean Khanate beginning in the sixteenth and early seventeenth centuries, and the hundreds of thousands of slaves captured in Ukrainian-lands in Poland-Lithuania and in Muscovy during those same centuries. Although most of the slaves that were transported to Crimea were sold to buyers in the Ottoman Empire, a certain portion remained as property of the Crimean khans and eventually integrated into Crimean society.

45. When the Russian Empire annexed Crimea in 1783, it immediately encouraged migration to the peninsula from other parts of the empire as well as from abroad. Initially, the imperial authorities were not successful in attracting East Slavs, whose numbers at best reached about 11,000 in the 1790s. Only from the 1820s did East Slavs migrate in larger numbers and steadily during the rest of the nineteenth century.

46. According to the Russian Empire’s first census conducted in 1897, the number of “Little Russians” (the term used to designate Ukrainians) reached nearly 65,000, which represented about 12 percent of Crimea’s inhabitants. The proportion of the Crimean population designated as Ukrainians, in Crimea was to remain basically the same during the first half of the twentieth century, ranging from 11 to 14 percent.

Table 2: Ukrainian population in Crimea, 1897-2001¹⁴

Year	Total inhabitants	Number designated as Ukrainian	Percentage of designated Ukrainians
1897	547,000	65,000	12
1926	714,000	77,000	11
1939	1,126,000	154,000	14
1959	1,202,000	268,000	22
1970		481,000	27
1979		547,000	26
1989	2,064,000	551,000	26
2001	2,034,000	494,000	24

47. Profound demographic changes took place during World War II and the immediate postwar years. As a result of war-related deaths and the subsequent deportations carried out in 1944 by the Soviet authorities, the number of inhabitants in Crimea fell to 747,000 — in other words, 397,000 less inhabitants than had been living on the peninsula before the war. In an effort to offset these demographic losses and to re-start Crimea’s devastated economy, the central authorities in Moscow, beginning already in late 1944, organized a large-scale program to resettle the peninsula with people from the territories of the Russian and Ukrainian Soviet Socialist Republics — in the latter case primarily in-migrants from northern and central Ukraine. By 1948, however, nearly sixty percent of the

¹⁴ The data in this table are drawn from official census reports.

newcomers, discouraged by the dire economic situation in Crimea, returned to their homes in southern Russia and central/northern Ukraine.

48. More successful were the resettlement efforts carried out after 1954, the year Crimea was transferred from Soviet Russia to Soviet Ukraine. The Communist authorities in Kyiv began to invest heavily in the peninsula's infrastructure in order to enhance agriculture, industry, and tourism. Together with these developments came a new influx of in-migrants, this time primarily from the western regions of Ukraine. As a result, already by 1959 the absolute and relative numbers of Ukrainians in Crimea increased to 268,000, or 22 percent. From that time until the dissolution of the Soviet Union, about one-quarter of Crimea's population were considered as having Ukrainian nationality. In general, the in-migrants from Soviet Ukraine tended to settle in the northern steppe agricultural regions of Crimea, those from Soviet Russia primarily along the Black Sea littoral.

2. Nationality designation in the Russian Empire and Soviet Union

49. As explained above, the nationality data generated by censuses carried out by the Russian Empire and Soviet Union shed only limited light on how the citizens of those political units actually self-identified. Indeed, Ukrainians did not really self-identify as such until the twentieth century. Before then they described themselves as the people of Rus', thereby associating themselves consciously or unconsciously with the Orthodox Christian civilization embodied in a medieval state, Kievan Rus', located in present-day Ukraine, Belarus, and much of European Russia. Those people of Rus' who inhabited what is modern-day Ukraine had for centuries called themselves Rusyns (*rusyny*). They also came to be known as Little Russians (*malorossy*), the official term used in the Russian Empire since the eighteenth century to designate ethnic Ukrainians. Use of that derogatory term implied that

the Little Russians were only a branch, together with “Great Russians” and “White Russians” (Belorussians), of a single so-called common-Russian (*obshcherusskii*) nationality.

50. Beginning in the first half of the nineteenth century, some intellectual activists (nationalist intelligentsia) in the Russian Empire adopted the ethnonym “Ukrainian,” implying that they were part of a distinct nationality, not merely a branch of some kind of single Russian nationality. The efforts of Ukrainian-oriented activists in the Russian Empire, where they were known as Ukrainophiles (*ukrainofily*), had only limited success.

51. Following the establishment of Soviet rule in the wake of the November 1917 Bolshevik Revolution, the new Communist regime rejected the term Little Russian (as a remnant of the now disgraced tsarist Russia) and replaced it with Ukrainian. One of the component republics in the Soviet Union was named the Ukrainian Socialist Soviet Republic reflecting the fact that its titular and numerically dominant nationality was henceforth officially designated as Ukrainian.

52. Under Soviet rule, each inhabitant was required to have a nationality designation on his or her official documents (identity card, passport, various kinds of application forms) and to use that designation when responding to the nationality question on required censuses undertaken periodically between 1926 and 1989. An individual’s nationality designation did not have to reflect his or her mother tongue or spoken language. Therefore, a Ukrainian by nationality was not necessarily a Ukrainian by language; he or she could be a speaker of Russian or any other language. Similarly, a Ukrainian by nationality could send his or her children to a Russian-language school (often the case) or to a school using Ukrainian or any other language of instruction.

3. Crimea as part of the Ukrainian Soviet Socialist Republic

53. The Crimean oblast was transferred in 1954 from Soviet Russia to Soviet Ukraine. The Communist authorities subsequently made a short-lived effort to promote Ukrainian culture in Crimea. Already in February of that year the Soviet central authorities in Moscow (Supreme Soviet) issued a decree calling for instruction in all schools of Crimea to be in Ukrainian. A few months later the Crimean oblast Communist party accepted the central government's proposals on the Ukrainian language, which was introduced already in the 1954/1955 school year.¹⁵

54. There were two types of schools: those with classes in Ukrainian language and literature (the rest of the subjects were taught in Russian); and those in which Ukrainian was the language of instruction in all classes. During the 1954/1955 school year, there were 24 Ukrainian-language classes in 15 schools with 466 students. By 1958/1959 those numbers had risen to 1,704 Ukrainian-language classes in 177 schools with 26,787 students. During these same years, four middle-level schools with Ukrainian as the language of instruction were established.

55. Aside from the school system, measures to promote Ukrainian culture in Crimea took several other forms. A Ukrainian-language edition of the Crimean oblast Communist party newspaper (*Radians'kyi Krym*) began to appear, the government-owned oblast publishing house included in its program Ukrainian-language titles, a Ukrainian-language Music and Drama Theater was established in Simferopol, and departments of Ukrainian

---

¹⁵ Institute for Political and Ethnonational Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, CRIMEA IN ETHNOPOLITICAL MEASUREMENTS (2005), cited in *Krym v etnopolitychnomu vymiri* (Kyiv: Instytut politychnych i etnonatsional'nykh doslidzhen' NAN Ukrainy, 2005), p. 370 (Annex 1014).

language and Ukrainian literature were opened at Crimea's Pedagogical Institute to train teaching cadres needed to staff the expanding Ukrainian school system. There was also an effort to introduce Ukrainian signage on official buildings and offices.

56. The effort to promote Ukrainian culture in Crimea in this period did not have lasting effects. In 1958-1959, the Soviet central authorities in Moscow issued a new school law which gave parents the right to choose the language of instruction for their children's schooling without having to do so according to their designated nationality.¹⁶ The result was a rapid decline in the number of Crimean students opting to be taught through the medium of Ukrainian. Within the course of the next decade Russian became the language of instruction in most schools in Crimea.

57. In effect, during the last three decades of Soviet rule, the Ukrainians of Crimea, despite formally being part of Soviet Ukraine, had little or no opportunity to express and enhance their national identity in the public sphere. Those who cherished their distinct national identity could only do so in the private sphere among family and friends. On the other hand, those whose primary identity was with the Soviet Union (so-called *sovoks*) accepted as normal the all-pervading Russian environment in Soviet-ruled Crimea.

V. Manifestations of ethnic identity in Contemporary Crimea

A. Crimean Tatars

1. Political institutions/representation

58. In the course of 1991, the last year of Soviet rule, three political bodies came into being, each with a different vision of how Crimea should be governed. The first body

---

¹⁶ The November 1958 theses of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union on the language reforms in schools was adopted in Soviet Ukraine (and Crimea) the following year, as discussed in Roman Solchanyk, *Language Politics in the Ukraine* Isabelle T. Kreindler, ed. 1985) (Annex 1010).

comprised local elites active in Crimea's Regional Assembly (Oblastna Rada) based in Simferopol. It carried out a referendum (January 1991) in which 93 percent of the eligible electorate voted to restore the prewar Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic (Crimean ASSR) to be governed by its own parliament within the framework of a hoped-for future restructured Soviet Union. The second body was Soviet Ukraine's parliament (Verkhovna Rada) based in Kyiv, which had earlier (July 1990) declared Ukraine a sovereign, but not yet independent state. Ukraine's parliament recognized (February 1991) the restored Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic, but within Soviet Ukraine. The third body was the Qurultay or National Congress convened in Simferopol (June 1991) by Crimean Tatar returnees with the goal to re-establish a sovereign and specifically national Crimean Tatar republic. To promote this goal, the Qurultay elected an executive body called the Mejlis.

59. Crimean Tatars participated as deputies in all three political bodies: the parliament of autonomous Crimea, the national parliament of Ukraine, and the Crimean Tatar Qurultay and Mejlis, as well as in elected district (*raion*) and city councils and in the autonomous republic's public administration.

60. The most important Crimean Tatar political body in independent Ukraine was the Qurultay, the national congress comprised of 250 delegates elected by Crimean Tatar local communities. The Qurultay, in turn, elected an executive council, the Mejlis (33 members), under the leadership of the former Soviet dissident Mustafa Dzhemilev (b. 1943). The Mejlis, which derived its legitimacy from the Qurultay, was given the authority to represent Crimean Tatars in all negotiations with the governing authorities, whether the autonomous republic of Crimea or the national government of Ukraine. Whereas the government of Ukraine refused to recognize the Mejlis as an institution of minority self-governance, it did in practice

consider it the main representative body of Crimean Tatars. For example, the Council of Representatives of the Crimean Tatar People attached to the Office of Ukraine's President was generally comprised of Mejlis members.

61. The main activity of the Mejlis was to lobby government bodies to alleviate the difficulties in the return process of deported Crimean Tatars and to assist the returnees to obtain Ukrainian citizenship and land on which to live. The Mejlis also managed to establish close ties with diasporan organizations, especially in Turkey. These included the General Center of Crimean Tatar Associations, which formed the Qirim Foundation to collect funds for the ancestral homeland. The Mejlis became the main distributor of this aid in Crimea. The Mejlis was also in the forefront of the campaign to have Crimean Tatars recognized as the indigenous inhabitants of Ukraine.

62. To achieve its various goals, the Mejlis encouraged participation in the electoral process by voting for candidates of Crimean Tatar ethnicity in district, republic, and national elections. Crimean Tatars were generally well represented as elected deputies in district and city councils and in the autonomous republic's public administrations, where on average they held between 10 and 15 percent of the posts. Less evident was their presence in the 100-member Crimean parliament, where Crimean Tatars comprised from 14 percent (1994) to only 6 percent (2010) of the deputies.

63. Getting elected to Ukraine's national parliament posed special challenges, since all political parties were required to have a national base. This was a major disadvantage for national minorities that were concentrated in certain geographic regions. To overcome this problem, the Mejlis formed coalitions with nationwide parties that were Ukrainian in orientation. Mejlis leaders like Mustafa Dzhemilev and Refat Chubarov (b.

1957) favored, in principle, the pro-Western political forces in Ukraine that worked for the country's acceptance into NATO and the European Union. The Mejlis also strongly supported the Orange Revolution (2005) and the Euromaidan (2014) that opposed the pro-Russian orientation in Ukraine. Such Ukrainian patriotism on the part of the Mejlis was clearly not acceptable to the pro-Russian inclinations of the Crimean republic's Council of Ministers and of many deputies in Crimea's parliament. The Mejlis did nevertheless maintain its pro-Ukrainian orientation, even though the government of Ukraine did not accord it legal status as an institution of self-governance and was unable to ratify the demand of Crimean Tatars that they be classified as the indigenous inhabitants of the peninsula.

64. While the Qurultay and its Mejlis were among the first political and civic representative institutions founded by Crimean Tatars, and have consistently enjoyed much greater support within that community than any alternatives, they were not the only ones that functioned during the period of independent Ukraine before 2014. Together with the Mejlis, all organizations had common goals: to assist the return of Crimean Tatars to their historic homeland with appropriate material compensation for property losses; to promote their socioeconomic, national, spiritual, and cultural development; and to restore their political rights. The organizations differed, however, with regard to strategy and tactics, some cooperating with, and others opposed to, the Mejlis. The oldest of the civic organizations that cooperated with the Mejlis was the Organization of the Crimean Tatar National Movement, formed in Uzbekistan (1989) and reconstituted in Crimea (1991). Since its first two chairmen (M. Dzhemilev and R. Chubarov) were also leading figures in the Mejlis, it is not surprising that the two bodies had the same ideological platform, although the National Movement was less open to compromise in its negotiations with the authorities. Another civic organization

which cooperated with the Mejlis was the Avdet/Return (est. 2007), whose primary concern was to assist returnees in their efforts to obtain land and living space. The political party Adalet/Justice (est. 1995) had as its primary goal to assist the further return migration of Crimean Tatars from Central Asia and the restitution of property illegally confiscated from them during the forced deportation of 1944.

65. Among the political and civic organizations opposed to the Mejlis was the National Movement of Crimean Tatars, which had a much smaller following but whose origins are said to go back to the first days of the deportation in May 1944. During the early 1990s this organization supported the restoration of Crimean autonomy within the framework of a post-Soviet geopolitical space under the aegis of Russia. Such views were diametrically opposed to the Mejlis, which the National Movement refused to accept as the representative body of the Crimean Tatars. As its influence declined, the National Movement initiated the creation in 2002 of the Coordinating Council of Civic and Political Forces Among the Crimean Tatar People. Included in the ranks of the Coordinating Council was the Milli Firqa/National Party, a newly-formed entity recalling the Crimean Tatar nationalist body of the same name founded during the revolutionary era back in 1917. The new Milli Firqa party was fiercely critical of what it called the “genocidal policies” of the Ukrainian government against the indigenous Crimean Tatars and other smaller minorities, and it called on the Russian government to assist them in their struggle for national survival.

66. From its establishment the Coordinating Council and its few component civic and political bodies unleashed a barrage of criticism against the Mejlis, especially its chairman Mustafa Dzhemilev. No doubt personal jealousy toward Dzhemilev was the motivation behind much of the criticisms against him. The pro-Russian leadership in

Crimea's parliament and Council of Ministers generally looked with favor upon the Crimean Tatar Coordinating Council as a means to weaken the dominant influence and authority within the Crimean Tatar community of the pro-Ukrainian Mejlis. Such expectations were not realized, so that the Coordinating Council remained marginalized in Crimean society. This was largely because of displeasure toward the campaign of unsubstantiated accusations against Mustafa Dzhemilev, a larger-than-life figure who continued to hold an esteemed patriarchal-like status among most Crimean Tatars.

2. Media and publications

67. Print and broadcast media as well as books and other publications using the Crimean Tatar language experienced a limited revival during the period of independent Ukraine before 2014. The modest evolution of media and publications was directly related to the status of the Crimean Tatar language. On the one hand, Crimean Tatars considered their native language along with their Islamic religion as important defining elements of their national identity. Language, however, functions not only as an instrument of speech but also as a badge of ethnic loyalty and genealogical descent. It is therefore not surprising that an estimated 92 percent of Crimean Tatars considered their mother tongue to be Crimean Tatar.

68. On the other hand, no more than 5 percent of Crimean Tatars were actually fluent speakers and many, at best, knew only a few expressions in their "native language." The decades in exile together with Russian assimilationist language policies under Soviet rule had taken their toll, with the result that in 2010 UNESCO's Endangered Language Program categorized Crimean Tatar as a severely endangered language. In practice, most Crimean Tatars use Russian as their spoken language and the group's civic and political organizations issue their communications in Russian.

69. Therefore, the print media designed to serve Crimean Tatar readers used some combination of the Russian and Crimean Tatar languages. The decade 1989-1999 witnessed the initial appearance of 14 newspapers and 1 journal in Crimean Tatar. Some of these proved to be short-lived or had small print-runs, and with a circulation limited to a single town, district, or members of a sponsoring organization. Others, however, appeared more or less regularly and served a readership throughout Crimea: the weeklies *Kirim* (Crimea—in Russian and Crimean Tatar), *Iany diunia* (The New World—in Crimean Tatar), *Golos Kryma* (The Voice of Crimea—in Russian), and the bi-weekly *Avdet* (The Return—in Russian). These relatively successful publications received financial support from the government of Ukraine.

70. Books and brochures were published in Crimean Tatar, and their numbers gradually increased each year. Broadcast media contributed much further in the propagation of the Crimean Tatar spoken language. As of 2012, Ukraine's state-run Crimean television channel GTRK Krim provided 3^{1/2} hours weekly of Crimean Tatar-language programming. The private television company ATR also broadcast programs for Crimean Tatars. ATR's television channel for children, Lale, helped to inculcate knowledge of the Crimean Tatar language in younger viewers, for example by broadcasting popular cartoons dubbed into Crimean Tatar. As for radio, one station Meidan broadcast in Crimean Tatar 24 hours daily, although the signal was limited to the republic's capital Simferopol and a few surrounding areas.

3. Education

71. Similar to the media and publications situation, education in the Crimean Tatar language suffered from the linguistic assimilation experienced during the years of exile in Central Asia but made modest gains during the period of independent Ukraine. The

authorities in both Ukraine's central government in Kyiv and in the Crimean Autonomous Republic's Ministry of Education, Science, Youth, and Sports in Simferopol seemed committed to improving the status of schooling in Crimean Tatar. There were specialist programs in Crimean Tatar subjects at the Crimean Engineering and Pedagogical University, and a degree program in Crimean Tatar language and literature at the Tauridian National University to train qualified teaching cadres. Community activists themselves set up an NGO, the Maarifiçi Teşkilati/Association, to seek ways to finance the opening of Crimean Tatar schools.

72. Despite these efforts, the central and autonomous republic authorities were criticized for not doing enough to address the lack of school buildings, teaching cadres, and adequate textbooks. While some of this criticism was justified, the existential realities facing parents had much more to do with the reasons for the low numbers of student enrollment in Crimean Tatar schools.

73. Ukraine's educational system was based on a democratic approach, allowing parents to choose to have their children educated either in Crimean Tatar, Russian, or Ukrainian. The expectation was that one of those languages was that of the child's parents and home life. While the vast majority of Crimean Tatars did indeed declare that Crimean Tatar was their "mother tongue" (92 percent in 2010), the reality was that the language actually spoken by the child at home was most likely Russian. If a child were enrolled in a Crimean Tatar school, he or she would be taught from grade 1 in Crimean Tatar and also study Ukrainian, the state language, as a subject. This created serious pedagogical and learning challenges, since neither Crimean Tatar nor Ukrainian was the child's first language. Moreover, Russian, and for that matter Ukrainian (as the state language), were perceived as

having higher prestige and sociocultural value. Given a choice, Crimean Tatars tended not to send their children to schools where Crimean Tatar was the language of instruction.

74. It is therefore not surprising that by the first decade of the twenty-first century only 16 percent of children of Crimean Tatar origin studied in schools with Crimean Tatar as the language of instruction and 39 percent with some subjects in Crimean Tatar. According to Ukraine's official submission to the European Commission, only 5,644 students were enrolled in elementary schools with Crimean Tatar as the language of instruction.¹⁷ This represented a mere 3 percent of Crimean Tatar school-aged children, as opposed to nearly 90 percent attending Russian and 7 percent Ukrainian schools. The dilemma faced by some well-meaning authorities and Crimean Tatar NGOs was how to convince Crimean Tatar parents to send children to their "own" national language schools instead of the more practical and socially advantageous Russian-language schools.

4. Public events

75. During their nearly half a century of exile in a foreign environment thousands of miles away from their ancestral homeland, Crimean Tatars depended on cultivating historical memory as the primary means to sustain their ethnic identity and pass it on to their children. Historical memory could consist of legendary tales passed on by word of mouth from generation to generation, or it could be a narrative created by patriotic intellectuals intent on instilling pride in the ethnic heritage of a specific group, in this case Crimean Tatars. How should historical events and developments be depicted; what individuals should be chosen to form a pantheon of national heroes; how should the activity of those heroes be judged; and how should enemies and allies be described? After returning to their homeland for the most

---

¹⁷ Razumkov Center, *5 National Security and Defense* 109 (2009) (Annex 1016).

part during the period of Ukrainian rule, Crimean Tatar activists had the opportunity to apply their bank of historical memories to the concrete homeland for which they had longed.

76. Public gatherings proved to be one means to revivify, even sanctify, the historical past. Undoubtedly, the most significant of these gatherings was that which commemorated the forced deportations of Crimean Tatars that began on May 18, 1944. Since the late 1980s, an increasing number of Crimean Tatars gathered in Sevastopol and other Crimean towns to remember what came to be known as the Black Day (*Qara Kun*). The point of this commemorative event was to embed in the hearts and minds of the living that there was nothing more tragic than May 18 in the entire modern history of Crimea and its Crimean Tatars.

77. Building a pantheon of national heroes took the form of statues erected in prominent squares of towns and cities connected with the life of a given individual. The greatest of the national awakens, Ismail Gaspirali, became the central figure in a larger than lifesize sculptural complex in Bakhchysarai, while a monumental statue was raised to the codifier of the Crimean Tatar language, Bekir Chobanzade, in his native town of Bilohirsk/Karasubazar. Annual commemorative events held at these and other monuments or plaques to national heroes, helped to reinforce pride among Crimean Tatars.

78. Cultural reclamation was central to embodying historical memory in Crimea's landscape. One goal was to restore to places the historic Crimean Tatar names they had before the onset of imperial Russian and Soviet rule. Hence, for Crimea's Tatars, the autonomous republic's capital Simferopol was really Akmesjit/Aq-Mescit, and new generations were urged to know and remember Kefe instead of Feodosiya, Karasubazar instead of Bilohirsk, and Közlöv instead of Yevpatoriya among numerous other places

throughout the peninsula. To drive the point home the Mejlis, at the behest of its chairman Mustafa Dzhemilev, published large-scale maps of Crimea with only Crimean Tatar place names and called for a campaign (never realized) to have signs erected with the historic names at the entrance and exit to all towns and villages.

79. Accepting the principle that “architecture is a language” and that buildings “speak,” Crimean Tatar activists put great emphasis on the value of restoring structures which by their very presence would elicit pride in Crimean Tatars and respect for their culture in the eyes of foreign visitors as well as their neighbors of other ethnicities. The most important project was that funded by the government of Ukraine to restore to its eighteenth-century glory the Palace of the Khans of the Crimean Khanate in old Bakhchesarai. The palace soon became one of the peninsula’s main tourist attractions — one, moreover, that was exclusively associated with the highest achievements of Crimean Tatar culture.

80. Other architectural restoration projects that spoke a Crimean cultural language were the sixteenth-century Zinjirli medrese (theological college), the mausoleum of the first Crimean khans, and the former nineteenth-century medrese now the La Richesse Crimean Historical Museum—all in Starosillya/Salachik and all funded by the government of Turkey. Of particular significance for promoting ethnic identity was the Gaspirali Crimean Tatar National Library in Simferopol, a former Crimean Tatar villa restored with funds from the Netherlands and other countries. During the period of Ukrainian rule, the National Library in Simferopol initiated a series of public events to promote the Crimean Tatar language and culture. Finally, there was an extensive program to restore and to build new mosques (mechets) for every community where Crimean Tatars formed a significant proportion of the population. The decades-long Soviet policy of destroying mosques was reversed during

Ukrainian rule, so that by 2014 there were 323 functioning houses of Muslim worship (95 of which were new buildings). Most of the funding for construction came from the Arab Emirates and from private sources in Turkey, in particular the business entrepreneur Murat Ulker. The Muslim call to prayer five times a day, now heard throughout the peninsula, was in itself a powerful manifestation of Crimean Tatar ethnic identity.

81. The flowering of Crimean Tatar cultural heritage in the public space during the period of Ukrainian rule did not occur without controversy and opposition. In a land overburdened with historic monuments that are sacred to numerous peoples and religions — Christian Orthodox, Jewish, and Karaite as well as Muslim — it was inevitable that clashes would occur over the restoration or construction of new buildings on land contested by some other ethnocultural or cultural group. Some gatherings, in particular the May 18 commemoration of the forced deportation, often elicited protests on the part of the local Slavic majority population. Nevertheless, in post-independence Ukraine the Crimean Tatars were to a significant degree able to reassert their presence in Crimea’s cultural landscape through public gatherings, monuments, and historic buildings.

5. Religion

82. One distinguishing feature of the Crimean Tatar people is the moderate form of Islam that Crimean Tatars have traditionally followed. The roots of this tradition go as far back as the beginning of Ottoman influence over the peninsula in 1475. One by-product of this influence was the proclamation of Hanafi Sunni Islam – favored by the Turks and one of the four main Islamic schools of jurisprudence – as the official religion of the Crimean Khanate. Hanafi Islam is one of the more liberal strains of the faith and is tolerant of differences within Muslim communities. In the late nineteenth century, under the influence of Ismail Gaspirali, Crimea became the cradle of Jadidism, a movement for political and cultural

reforms among Imperial Russia's Muslims. Notwithstanding an influx of money and preachers from Saudi Arabia following the end of Soviet rule, the Crimean Tatars have proved resistant to the more radical doctrines associated with the Wahhabism popular in that country. According to Crimea's senior Muslim clergyman, Mufti Emirali Adzi Abliev, speaking in 2004, "Our nation, our ancestors never had those trends, those sects and they won't have them now."¹⁸

B. Ethnic Ukrainians

1. Identity and language

83. At the establishment of independent Ukraine in late 1991 a large part of Crimea's population consisted of people who had grown up or moved to the peninsula when it was part of the Soviet Union and who retained a Soviet mindset. These so-called *sovoks* continued to associate with a geopolitical sphere known as the Russian World (Russkii mir), the ideological pillars of which were an orientation toward Russian culture and language, support of Orthodoxy as a spiritual and socially cohesive component of one's existence, and the unity of all East Slavs (Russians, Belarusians, and Ukrainians).

84. As a new generation grew up after 1991, however, attitudes toward ethnolinguistic and cultural identity, and the relationship of Crimea to Russia and Ukraine, gradually changed within that part of the Crimean population identifying as Ukrainian. Comprehensive sociological surveys conducted during the first decade of the twenty-first century revealed that the vast majority of Crimea's Ukrainians (83 percent) considered Russian their native language, with an even higher proportion (97 percent) reporting it as the

---

¹⁸Askold Krushelnycky, *Ukraine: Crimea's Tatars -- Clearing The Way For Islamic Extremism? (Part 4)*, RFE/RL (26 August 2004) (Annex 1033).

language spoken at home.¹⁹ With regard to sense of place, it was identity with Crimea or one's local community — an overwhelming 69 percent — that predominated among Ukrainians, with a mere 10 percent identifying with the former Soviet Union or present-day Russia.²⁰ Similarly, only 11 percent of the peninsula's Ukrainians believed that "Crimea was Russia," while 46 percent believed it was Ukraine.²¹ The sense of belonging to Ukraine actually increased among all inhabitants of Crimea. In 2008, only 39 percent considered Ukraine their homeland; by 2011 that percentage rose to 71, with a remarkable 69 percent of ethnic Russian Crimeans also viewing Ukraine as their homeland.²²

85. Who, then, comprised the inhabitants of Crimea that were committed to a sense of Ukrainianess? In other words, which Crimeans considered themselves Ukrainians; that is, a nationality distinct from Russians, notwithstanding which language they spoke? Sociological data provides different results depending on questions asked, with 15 percent of documented Ukrainians reporting their culture was Ukrainian, 19 percent claiming a Ukrainian identity, and 33 percent calling for every resident of Crimea to know the Ukrainian language.²³ Hence, a sense of Ukrainianess among Crimea's documented Ukrainians was much higher than the percentages of those who spoke Ukrainian in the private familial sphere (2 percent) or who associated with Ukrainian cultural traditions (10 percent).²⁴ All of this is to say that language was not necessarily the primary mark of ethnic self-identity for Ukrainians in Crimea.

---

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

²² Andrii Klymenko, Atlantic Council and Freedom House Report, HUMAN RIGHTS ABUSES IN RUSSIAN-OCCUPIED CRIMEA, (6 March 2015) (Annex 948).

²³ See Razumkov Center, *supra* note 17.

²⁴ *Ibid.*

2. Expressions of Ukrainianess

86. During the period of Ukrainian rule, there were attempts to enhance the status of Ukrainian culture in Crimea and to transform the region's Soviet Ukrainians (*sovki*) into persons who could take pride in belonging to a distinct Ukrainian nationality. These efforts toward Ukrainianess were played out through organizations, the media, and schools.

87. Among the first and most influential organizations was the Taras Shevchenko Prosvita Society, established in Sevastopol in 1989. Named after Ukraine's nineteenth-century national bard (Taras Shevchenko) and with a clear purpose toward national enlightenment (Prosvita), the society's main goals were "to defend the Ukrainian language and culture in all spheres of life." It set out to lobby for the introduction of Ukrainian as a required subject in all of Crimea's schools, regardless of their language of instruction, and it created so-called extracurricular "Sunday schools" as a first step in that direction. The society also sponsored the Ukrainian National Choir, a theatrical circle, and musical evenings devoted to Ukrainian composers. Aside from cultural work, the Prosvita Society took an active role in promoting Ukrainian-oriented candidates in elections to Sevastopol's city council and to Ukraine's national parliament in Kyiv.

88. Sevastopol was also the site of the Ukrainian Cultural and Information Center. Opened in 1996 and housed in a modern building, the center with a 1200-seat auditorium and stage was able to sponsor a wide range of events, including cultural evenings devoted to famous Ukrainians from the past like the annual Shevchenko Festival that highlighted Ukrainian literary life, art exhibits, and lectures. The center was also home to several song and dance ensembles that promoted Ukrainian folklore, and of the Union of Ukrainian Women (est. 1992), who often provided the logistical support behind many of the above

mentioned cultural events as well as the public processions that took place on the streets of Sevastopol and other Crimean towns and cities on Ukraine's national holidays.

89. During the first decade of independent Ukraine's existence, the print and broadcast media throughout the country was dominated by Russian-language newspapers, journals, books, television programs, radio broadcasting, and cinema. Crimea was no exception to this all-Ukraine norm. But whereas the status of Ukrainian-language print and broadcast media improved by the outset of the twentieth century in many parts of Ukraine, Crimea continued to lag behind. There were only two Ukrainian-language newspapers, the more stable of which was *Krymska svitlytsia* (Crimean Brightness). Founded in 1992, the newspaper was sponsored by Ukraine's Ministry of Culture and Tourism in Kyiv but located in Simferopol. It had a circulation of only 1,000 copies and therefore a limited readership. The Prosvita Society in Sevastopol published a monthly journal, *Dzvin Sevastopolia* (The Sevastopol Bell) to promote Ukrainian cultural awareness. Begun in 1995, it ceased publication in 2010.

90. The status of the Ukrainian language in Crimea's broadcast media was somewhat better, thanks in part to the gradual introduction of subtitles or dubbing into Ukrainian of some programs and films regardless of whether they were originally in Russian or another language. Hence, if in 1999 only 12 percent of Crimea's television programming was in Ukrainian, by 2007 that percentage increased to 53. Analogously, during that same time frame the percentage of Ukrainian-language radio broadcasts increased from 5 to 27 percent. The number of Ukrainian-language books and brochures published in Crimea remained very low, although here, too, there was a gradual increase, for instance from 22 in 2005 to 61 in 2008.²⁵

---

²⁵ *Ibid.*

91. In Crimea's schools, instruction in Russian remained the norm, with 90 percent of schools at all levels teaching in that language. Ukraine's Ministry of Education in Kyiv did make periodic efforts to improve the status of Ukrainian by requiring that a certain number of hours be devoted to classes in Ukrainian subject matter (literature, history, geography, language). More often than not, however, central government directives were blocked by the pro-Russian oriented Crimean Parliament or they were simply ignored by local school directors. Hence, by the first decade of the twenty-first century only 12,860 pupils in elementary and middle-level schools were enrolled in Ukrainian-language classes, which represented 7.2 percent of the total number of school-aged children.²⁶

92. The largest and most important school with Ukrainian as the language of instruction was the Ukrainian Gymnasium (senior high school). Founded in 1997 in Crimea's administrative capital Simferopol, it had on average 800 students. It had the best Ukrainian-language library in the city and, with its wide range of standard Ukrainian curricula and extra-curricular activities, the gymnasium proved itself the most effective means of instilling a sense of Ukrainianess in at least a portion of Crimea's documented Ukrainian inhabitants. Simferopol was also the site of the Svitanok Children's Theatrical Circle, which from 1993 performed dozens of plays in Ukrainian and thereby instilling in a young generation respect for the native language of their ancestors.

VI. Crimean Tatars and Ukrainians in Russian-Occupied Crimea

93. In March 2014, Ukraine's Autonomous Republic of Crimea was unlawfully annexed to the Russian Federation. The annexation was carried out rapidly, by force, and in the absence of any procedure that would have reflected the legitimate will of all

---

²⁶ *Ibid.*

Crimea's citizens, in particular those of Crimean Tatar and Ukrainian ethnicity. Why is it that Crimean Tatars and ethnic Ukrainians would not want to be part of Russia? The historical discussion in this report would seem to provide an obvious answer.

94. During its over two millennia of historical existence, Crimea evolved into an ethnically and religiously diverse land made up of peoples from various parts of Europe, the Middle East, and Central Asia. Tolerance and mutual socioeconomic and cultural interaction had become the norm for Crimea society. This characteristic was also the norm in the Crimean Khanate, which from the 1440s to 1783 proved to be the longest lasting state ever to exist on the peninsula.

95. Tolerance for ethnic diversity began to change, however, after 1783, when Russia, then in the form of the Russian Empire, for the first time in history began to rule Crimea. Almost immediately the new regime expelled the peninsula's Greeks and Armenians. But it was the Crimean Tatars who felt the greatest brunt of Russian imperial rule. In various forms and at various times, upwards of 170,000 Crimean Tatars were exiled from their homeland during the era of Russian imperial rule between 1783 and 1917. From the Russian perspective, Crimea's Tatars were foreigners from Central Asia who did not belong in Crimea. Russian attitudes were given a new lease on life during Soviet times, when in May 1944 all remaining Crimean Tatars (288,000) were forcibly deported to Central Asia. In essence, Russian and Soviet rule had come to mean only one thing: exile from one's ancestral homeland.

96. It is, therefore, not at all surprising that Crimean Tatars did not welcome the return of Russian rule in March 2014. Those fears have indeed proved justified as Crimean Tatar political and civic organizations have been closed and their resident status

threatened unless they accept Russian citizenship, which for all intents and purposes has been imposed upon them. Today, Crimea's Tatars live under the cloud of history, a cloud which has seen their ancestors repeatedly driven from their homes.

97. Ethnically conscious Ukrainians, whose numbers increased during the quarter century of post-independence Ukraine, also were fearful of the return of Russian rule in March 2014. Here, too, the historic record justifies those fears. In effect, neither the Russian Empire nor the Soviet Union ever fully accepted the view that Ukrainians form a distinct people entitled to statehood that is not influenced or dominated by Russia. Under imperial Russia rule, Ukrainians were accorded recognition but only as "Little Russians" – a branch of the larger all-encompassing Russian nationality. Under post-1920 Soviet rule they were finally recognized as a distinct people called Ukrainian and even given a Soviet republic, although only on the condition that their state would be fully subordinate to a Russian-dominated Central Soviet government and that their culture and language would draw closer to that of their "elderly brother nation," the Russians. When Ukrainians proved reluctant to submit, they were subjected to exile (over a million *kulaks*/"wealthy" peasants were banished to Central Asia) and to an artificially created famine in 1932-1933 which caused the death of upwards of 4.5 million people. Popular Russian attitudes, inspired by Soviet and post-Soviet governmental policies, viewed Ukrainians as extreme nationalists who allegedly were ever ready to cooperate with outside forces (including Nazi Germany, capitalist America, and more recently the bourgeois European Union) in an attempt to separate themselves from the world of which supposedly they are a natural part — Russia.

98. After a quarter-century living in a Crimea that is part of Ukraine, in March 2014 ethnic Ukrainians were faced once again with the prospect of Russian rule. Fearing the

worst, since 2014 several thousand Ukrainians have left Crimea for mainland Ukraine, where they now live a precarious existence as refugees. Those who have remained in Crimea have seen Ukrainian cultural, civic, and Ukrainian-oriented religious bodies subjected to closure by the Russian authorities. Ukrainian-language schools have been russified, and Ukrainian-language and pro-Ukrainian media outlets closed down. Hate speech singling out Ukrainians with negative and vulgar derogative epithets has become the norm in Russian print, electronic, and especially social media outlets.

99. Crimea may have not yet experienced government-sponsored population expulsions, but the negative and often tragic experience of the distant and not-so-distant past continues to weigh down upon the hearts and minds of Crimean Tatars and ethnic Ukrainians in present-day Russian-ruled Crimea.

Signed in Kyiv on 04/06/18

Paul Magoesi

Annex 22

Expert Report of Professor Sandra Fredman (6 June 2018)

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

**APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE
SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE
INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF
RACIAL DISCRIMINATION**

between

UKRAINE

and

THE RUSSIAN FEDERATION

EXPERT REPORT OF PROFESSOR SANDRA FREDMAN

I. Introduction

1. I have been asked by counsel to Ukraine to analyse the role and meaning of ethnicity in international law, as relevant to the interpretation of the definition of racial discrimination contained in Article 1(1) of the Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD).

2. In connection with that definition's reference to the "purpose or effect" of certain conduct, I have also been asked to examine the concept of indirect discrimination in international human rights law, and whether a showing of intent is required to prove indirect discrimination.

3. In my analysis of ethnicity, I conclude that ethnic identity is a dynamic concept that can evolve over time. I further conclude that both objective and subjective criteria may be considered in determining whether a particular group shares an ethnic identity. The relevant criteria may include culture, social and political identity, language, religion, and other factors. Importantly, although all of these criteria may be relevant to determining ethnicity in certain instances, none is required.

4. Based on my examination of indirect discrimination in international human rights law, I conclude that a showing of intent to discriminate is not required in order to establish indirect discrimination.

II. Qualifications

5. I am the Rhodes Professor of the Laws of the British Commonwealth and the USA at the University of Oxford. I am a Fellow of the British Academy and was made a Queen's Council (honoris causa) in 2012. In 2012, I founded the Oxford Human Rights Hub, of which I am the director. I have published numerous peer reviewed publications in the fields of discrimination and equality law, gender equality, labour law, and human rights. My books include *Comparative Human Rights* (OUP, 2018 forthcoming), *Discrimination Law*

(OUP, 2nd ed 2011), and *Women and the Law* (OUP, 1988) and I am the editor of *Discrimination and Human Rights: the Case of Racism* (OUP, 2001.)

6. I have held a variety of expert advisory positions on equality and discrimination law. I was commissioned by the ILO and South African Government to prepare a review of good practices to give effect to the ILO Equal Remuneration Convention (February 2013); by the World Bank to write a background paper on “Discrimination law in developing countries” for the World Development Report 2013 (2012-3) and by UN Women together with Beth Goldblatt to write a background paper on “Gender Equality and Human Rights” for the UN Women’s *Progress of the World's Women 2014* (2013). I wrote a background paper on women and socio-economic rights for the UN Working Group on the issue of discrimination against women in law and in practice (2012-3), and was an invited expert for the United Nations High Commissioner for Human Rights, Validation Meeting, National Action Plans against Racial Discrimination (2010). In 2008, I was asked by the South African Government to prepare an expert report on comparative law on affirmative action (2008-2010). Most recently, I have been invited to be an expert consultant for proposed gender equality legislation in Malaysia (2018).

III. Ethnicity in human rights instruments

7. As discussed in more detail below, conceptions of ethnicity appear in major international and regional human rights instruments, as well as in minority rights instruments and in international criminal law.

A. Discussions of ethnicity in international instruments

8. In instruments on the right to equality and non-discrimination, the main express reference to ethnicity is in the CERD, which defines racial discrimination as a distinction, exclusion, restriction or preference based on “race, colour, descent and national or

ethnic origin.”¹ Much more recently, the European Union (EU) has introduced ethnic origin as a ground of discrimination,² meaning that EU member states must enact legislation or take other measures to make it unlawful to discriminate on this ground.

9. Instruments which provide protection for minority rights, such as Article 27 of the International Convention on Civil and Political Rights (ICCPR),³ typically provide explicit protection for ethnic minorities, in addition to religious or linguistic minorities.⁴ These express references to ethnicity underscore the importance of this concept. Moreover, as discussed in more detail at Part III.C.2., references to ethnic minorities, alongside references to linguistic or religious minorities, indicate that ethnicity is not determined solely by the language or religion of a particular group.

10. Ethnicity also features in international criminal law, albeit in a narrower form than it takes in CERD.⁵ The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of

---

¹ See also International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families (Dec. 18, 1990, GA Res. 45/158), Article 1: “The present Convention is applicable ...to all migrant workers and members of their families without distinction of any kind such as sex, race, color, language, religion or conviction, political or other opinion, national, ethnic or social origin, nationality, age, economic position, property, marital status, birth or other status.” (Annex 786).

² Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin (enacted Article 19 Treaty of the Functioning of the European Union) (Annex 827); see also Article 21 EU Charter of Fundamental Rights (Annex 983).

³ 999 UNTS 171. Both the Russian Federation and Ukraine have signed and ratified the ICCPR.

⁴ See ICCPR Article 27 (“In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities exist, persons belonging to such minorities shall not be denied the right, in community with the other members of their group, to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, or to use their own language.”) (Annex 742).

⁵ The definition of ethnicity for the purposes of international criminal law is not identical to that in human rights, because of the different objectives of each system. See *The Prosecutor v. Kunarac et al.*, Case No it-96-23/1-A, Appeals Judgment (12 June 2002), paras. 147–148 (Annex 994); Inter-American Court of Human Rights, *Velásquez-Rodríguez v. Honduras*, Judgment (29 July 1988), para. 134 (Annex 987); *The Case against Hartmann*, Case No. it-02-54-R77.5-A, Appeals Judgment (19 July 2011), para. 159 (Annex 1003). However, the Rome Statute provides that it must be interpreted consistently with internationally recognised human rights, and it is generally accepted that human rights jurisprudence is persuasive and relevant. Rome Statute, Article 21(3) (Annex 749). The interpretation in international criminal law sheds light on possible interpretations in international human rights law.

Genocide of 1948⁶ (Genocide Convention) defines genocide as certain “acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such.” The same definition is used in the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC);⁷ the Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY)⁸ and the Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR).⁹ Although the Genocide Convention and the later statutes do not define any of these groups, tribunals deciding cases under these provisions have recognized that the notion of “ethnical” must be assessed in the light of a particular political, social and cultural context.¹⁰

B. Stable vs. evolving concepts of ethnicity

11. The interpretation of ethnicity in anti-discrimination law, minority rights protections, and international criminal law all suggest that ethnicity is not fixed but can evolve over time, particularly as new social or political elements are presented.

12. Under Article 1(1) of CERD, descent is listed separately from race, colour, and national or ethnic origin. This separate listing signals clearly that, even if descent and ethnic origin may overlap in certain circumstances, the two concepts are distinct. The Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD Committee) has also stated

---

⁶ 78 UNTS 277. Both the Russian Federation and Ukraine are parties to the Genocide Convention.

⁷ Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. A/CONF.183/9 (17 July 1998), Article 6 (Annex 274). The Russian Federation has signed but not ratified the Rome Statute, and accordingly is obligated to refrain from acts which would defeat the object and purpose of that treaty under Article 18 of the Vienna Convention on the Law of Treaties. Ukraine has not signed the Rome Statute, but Ukraine has lodged declarations under Article 12(3) of the Rome Statute accepting the ICC’s jurisdiction over alleged crimes committed on its territory from 21 November 2013 to 22 February 2014, and from 20 February onward. *See* International Criminal Court, Preliminary Examination: Ukraine <https://www.icc-cpi.int/ukraine>.

⁸ International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, UN Doc. S/RES/827 (1993), Article 2 (Annex 744).

⁹ International Criminal Tribunal for Rwanda, UN Doc. S/RES/955 (1994), Article 4 (Annex 747).

¹⁰ *See* ICTR, *The Prosecutor v. Rutaganda*, Case No. ICTR-96-3-T, Judgment (6 December 1999), para. 55 (“The concepts of national, ethnical, racial and religious groups have been researched extensively and at present, there are no generally and internationally accepted precise definitions thereof. Each of these concepts must be assessed in the light of a particular political, social and cultural context.”) (Annex 990).

that “descent” does not solely refer to “race” but has “a meaning and application which complements the other prohibited grounds of discrimination.”¹¹ Discrimination based on descent includes “discrimination against members of communities based on forms of social stratification such as caste and analogous systems of inherited status which nullify or impair their equal enjoyment of human rights.”¹² Such statements demonstrate that ethnicity need not be inherited at birth, or handed down from generation to generation through descent.

13. Instruments which protect minority rights further support this point. Specifically, in the context of Article 27 of the ICCPR—which confers rights on persons belonging to minorities which “exist” in a State party—the Human Rights Committee (HRC) has explained that minority groups can evolve and change, and do not necessarily inherit their characteristics. In its General Comment on Article 27, the HRC explains that, given the nature and scope of the rights in Article 27, “it is not relevant to determine the degree of permanence that the term ‘exist’ connotes.”¹³ The General Comment states that non-citizens, migrants and others are all protected by the rights guaranteed in Article 27,¹⁴ further underscoring that permanence or stability is not required in defining an ethnic group.

---

¹¹ The Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *General Recommendation XXIX on article 1, paragraph 1, of the Convention (Descent)*, Sixty-first Session (1st November 2002), Preamble (Annex 796).

¹² *Ibid.*

¹³ Office of the High Commission for Human Rights General Comment No. 23, *The rights of minorities* (Article 27) (08/04/94, CCPR/C/21/Rev.1/Add.5) (henceforth HRC General Comment No. 23), para. 5.2 (Annex 748).

¹⁴ *Ibid.* This is reinforced by Article 2 ICCPR, according to which States parties are under an obligation to respect and ensure the application of Article 27 to everyone within its territory, whether or not the person or group of persons are citizens of the country. Similarly, the Working Group on Minorities affirms that “citizenship as such should not be a distinguishing criterion which excludes some persons or groups from enjoying minority rights under the Declaration [on the rights of persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities].” See UN Commission on Human Rights, *Commentary of the Working Group on Minorities to the United Nations Declaration on the rights of persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities*, UN Doc E/CN.4/Sub.2/AC.5/2005/2, (2005), para. 10 (Annex 780). See also International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families (Dec. 18, 1990, GA Res. 45/158), Article 31, which states: “States Parties shall ensure respect for the cultural identity of migrant workers and members of their families.” (Annex 786).

14. Modern international criminal law also supports an evolving concept of “ethnicity.” Although the Genocide Convention originally conceived of ethnicity as fixed and stable,¹⁵ this conception has necessarily evolved to reflect the realities of the conflicts addressed by the relevant tribunals. In particular, both the ICTR and the ICTY have consistently held that ethnicity can only be assessed in relation to the political, cultural and social context, accepting that ethnicity can evolve and change in different circumstances. As discussed in Part III.C.1 below, similar considerations have contributed to evolution in the relative weight that international criminal tribunals have ascribed to objective vs. subjective factors in determining ethnicity.

15. For example, in *Rutaganda*, the ICTR stated that concepts of national, ethnical, racial and religious group must be “assessed in the light of a particular political, social and cultural context” because at present “there are no generally and internationally accepted precise definitions” of these concepts.¹⁶ Although the Chamber acknowledged that some stability was required,¹⁷ it decided to determine whether particular groups would be protected “on a case-by-case basis, taking into account both the relevant evidence proffered and the political and cultural context.”¹⁸ This case-by-case approach has been endorsed by

---

¹⁵ Summary Records of the meetings of the Sixth Committee of the General Assembly, 21 September - 10 December 1948, Official Records of the General Assembly, cited in ICTR, *The Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu*, Case No. ICTR-96-4-T (2 September 1998): “On reading through the *travaux préparatoires* of the Genocide Convention, it appears that the crime of genocide was allegedly perceived as targeting only ‘stable’ groups, constituted in a permanent fashion and membership of which is determined by birth, with the exclusion of the more “mobile” groups which one joins through individual voluntary commitment, such as political and economic groups” (para. 511) (Annex 988).

¹⁶ ICTR, *The Prosecutor v. Rutaganda*, Case No. ICTR-96-3-T, Judgment (6 December 1999), para. 55 (Annex 990).

¹⁷ *Ibid.* para. 57 (“It appears, from a reading of the *travaux préparatoires* of the Genocide Convention, that certain groups, such as political and economic groups, have been excluded from the protected groups, because they are considered to be ‘mobile groups’ which one joins through individual, political commitment.”).

¹⁸ *Ibid.* para. 58.

the ICTY in *Tolimir*.¹⁹ The application of these principles to the facts in cases before the ICTY and ICTR demonstrates the extent to which ethnicity is seen as evolving and changing.

16. This evolving concept of ethnicity was summarised and endorsed by the Darfur Commission report in 2005.²⁰ As stated in this report, it would be “erroneous” to underestimate the “crucial factor” of “the process of formation of a perception and self-perception of another group as distinct (on ethnic, or national, or religious or racial grounds).”²¹ While differentiation of groups may be initially based on a subjective view of historical and social factors, the Darfur Commission report suggested that this view “gradually hardens and crystallizes into a real and factual opposition” therefore leading to “an objective contrast.”²²

17. Accordingly, anti-discrimination instruments, minority rights instruments, and international criminal law all acknowledge the evolving nature of ethnic identity, and the dependence of such identity on the particular social or political context in which members of a particular group may find themselves.

C. Criteria for identifying ethnicity

18. Although there is no express, universal definition of the term “ethnicity”, certain themes and principles can be derived from the texts of international instruments and related texts and case-law. Based on an analysis of these sources, this section examines whether the criteria for identification of an ethnic group are objective or subjective, and

---

¹⁹ ICTY *The Prosecutor v Tolimir* Case No. IT-O5-88/2-T. Trials Chamber (12 December 2012), para. 735 (‘While the criteria for identifying the group are not specified in the Genocide Convention, the jurisprudence of the Tribunal states that the determination of the group is to be made on a case-by-case basis, using both objective and subjective criteria.’) (Annex 1004). This was upheld on appeal. ICTY *The Prosecutor v Tolimir*, Case No. IT-O5-88/2-A, Appeals Chamber (8 April 2015), para. 185. (Annex 1005).

²⁰ Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary General (pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004) (Henceforth Darfur Commission) (Annex 753).

²¹ *Ibid.* para. 500.

²² *Ibid.*

discusses the particular role of criteria such as language, culture, social identity, and political identity in defining an ethnic group.

1. Objective vs. subjective nature of the criteria

19. Today ethnicity is generally viewed as rooted in a social and historical context and (as discussed in Part III.B.) evolving in response to social changes. In addition, human rights bodies have been concerned to prevent States from denying the existence of particular ethnic groups in order to evade responsibility for protecting their rights. On the other hand, where identification of an ethnic group is imposed by the dominant population in order to remove rights or as a motive to commit crimes, or where a group is identified by the dominant population in a country as ethnically different, this will also be recognised.

20. These competing concerns—of preventing both wrongful denial of ethnicity *and* forced ascription of ethnicity—have resulted in a combined approach to determining ethnicity, which permits self-identification, but also applies criteria which are objective in the sense that they are not wholly determined by the State. This combined approach—which can be seen in relation to anti-discrimination provisions, minority rights, and international criminal law, as discussed below—acknowledges that ethnic groups can be fluid and changing, and should be identified according to social and political context.

21. The CERD Committee has opined that, “having considered reports from States parties concerning information about the ways in which individuals are identified as being members of a particular racial or ethnic group or groups, [it] is of the opinion that such identification shall, if no justification exists to the contrary, be based upon self-identification by the individual concerned.”²³ The CERD Committee has also suggested that a group may

---

²³ The Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *General Recommendation VIII concerning the interpretation and application of article 1, paragraphs 1 and 4 of the Convention*, Thirty-eighth session (A/45/18, 23rd August 1990) (Annex 791).

be identified by the dominant population in a country as ethnically different, even if it does not regard itself as such.²⁴

22. In the context of Article 27 of the ICCPR, the HRC has been careful to prevent States from denying the existence of an ethnic minority. Specifically, the HRC has stressed that “the existence of an ethnic, religious or linguistic minority in a given State party does not depend upon a decision by that State party but requires to be established by objective criteria.”²⁵ However, the HRC does not state what those criteria are, or discuss the role of self-identification. This suggests that the objective criteria referred to denote criteria which are not those promulgated by the State.

23. Importantly, the right of self-identification also allows individuals to identify with more than one ethnic group. In its Thematic Commentary on the Scope of Application of the European Framework Convention for the Protection of National Minorities (Framework Convention),²⁶ the Council of Europe states: “The right to free self-identification also extends to multiple affiliations. In fact, the Framework Convention implicitly acknowledges multiple affiliations by promoting the preservation of minority identities in parallel to successful and effective integration in broader public life. Persons belonging to national minorities should never be obliged to choose between preserving their minority identity or claiming the majority culture, as both options must be fully available to them. This implies that practices by which an individual affiliates with a particular minority should not be seen as exclusive, as he or she may simultaneously identify with other minorities or with the majority. In some instances, such a choice may be the consequence of previous

---

²⁴ R. Wolfrum, “The Committee on the Elimination of Racial Discrimination” (1000) 3 Max Planck Yearbook of United Nations Law 489, at 498., at 498 (Annex 1012).

²⁵ HRC General Comment No. 23, para. 5.2 (Thematic commentary National minorities) (Annex 748).

²⁶ Council of Europe Thematic Commentary No. 4 The scope of application of the Framework Convention for the Protection of National Minorities (adopted on 27 May 2016) (Annex 824).

assimilation processes into the majority or into another dominant minority. However, this must not be used as an argument against the rights of persons belonging to national minorities to self-identify freely and to claim minority protection.”²⁷

24. As is demonstrated below, decisions under the Genocide Convention consider the subjective perception of both the perpetrator and the victim as key criteria for determining ethnicity, although some role for objective criteria remains. This more flexible approach to defining ethnicity in international criminal law has evolved from the previous approach of treating ethnicity as fixed and stable, reflecting the complexity of the situations encountered in recent years by international tribunals addressing massacres such as those in Rwanda, the former Yugoslavia and Darfur.

25. For example, in *The Prosecutor v Jean-Paul Akayesu*,²⁸ the first major genocide case in relation to Rwanda, the ICTR was required to determine whether Hutus and Tutsis were separate ethnic groups for the purposes of the Genocide Convention. At first glance, they do not seem to be distinct ethnic, racial, religious or national groups. They have the same language, culture and religion, and, although often attributed with slightly different physiological characteristics, share basically the same physical traits.

26. In *Akayesu*, the ICTR Trial Chamber held that the groups were nevertheless distinct because (1) they had been distinguished by the Belgian colonizers who required individuals to carry identity cards which stated whether they were Hutu or Tutsi, and (2) this distinction was confirmed by the self-perception of each group. While still endorsing the idea of a group as fixed and stable,²⁹ the Trial Chamber nevertheless acknowledged both that the self-perception of a group could be a factor in determining ethnic identity, and that

---

²⁷ Council of Europe Thematic commentary No. 4 The scope of application of the Framework Convention for the Protection of National Minorities (adopted on 27 May 2016) para 13 (Annex 824).

²⁸ICTR, *The Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu*, Case No. ICTR-96-4-T (2 September 1998) (Annex 988).

²⁹ *Ibid.* paras. 511- 516.

identity could be created and entrenched by an external dominant group such as a colonial force.³⁰

27. The Chamber also endorsed the summary of the expert witness, Alison Desforges, which stated:

The primary criterion for [defining] an ethnic group is the sense of belonging to that ethnic group. It is a sense which can shift over time. In other words, the group, the definition of the group to which one feels allied may change over time. But, if you fix any given moment in time, and you say, how does this population divide itself, then you will see which ethnic groups are in existence in the minds of the participants at that time...³¹

28. Although in *Akayesu* the ICTR saw itself as applying a predominantly objective approach, nearly all later judgments by international criminal tribunals included subjective elements as alternatives to an objective approach.³² Thus in *Kayishema* and *Ruzindana*, the ICTR stated: “An ethnic group is one whose members share a common language and culture; or, a group which distinguishes itself, as such (self-identification); or, a group identified as such by others, including perpetrators of the crimes (identification of others).”³³ Notably, as the ICTR acknowledged in *Rutaganda*, this move towards a subjective approach toward ethnicity—which avoids objective, scientifically verifiable parameters—refers both to the perpetrator’s perception and that of the victim.³⁴

---

³⁰ *Ibid.* paras. 170 – 171.

³¹ *Ibid.* para. 172 (insertion in original).

³² ICTR, *The Prosecutor v. Rutaganda*, Case No. ICTR-96-3-T, Judgment (6 December 1999), para. 55 (Annex 990); ICTR, *The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana*, Case No. ICTR-95-1-T, Trial Judgment (21 May 1999), para. 98 (Annex 989).

³³ ICTR, *The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana*, Case No. ICTR-95-1-T, Trial Judgment (21 May 1999), para. 98 (Annex 989).

³⁴ ICTR, *The Prosecutor v. Rutaganda*, Case No. ICTR-96-3-T, Judgment (6 December 1999), para. 55 (Thus in, the ICTR stated: ‘The victim is perceived by the perpetrator of genocide as belonging to a group slated for destruction. In some instances, the victim may perceive himself/herself as belonging to the said group.’) (Annex 990).

29. The ICTY has continued this trend. In *Jelisić*, the ICTY Trial Chamber stated that attempting to define racial or ethnic groups “using objective and scientifically irreproachable criteria” would be a “perilous exercise” with results that “would not necessarily correspond to the perception of the persons concerned by such categorisation.”³⁵ The ICTY also emphasised the perspective of both the perpetrator and the victim, bringing in specifically the notion of stigma: “It is the stigmatisation of a group as a distinct national, ethnical or racial unit by the community which allows it to be determined whether a targeted population constitutes a national, ethnical or racial group in the eyes of the alleged perpetrators.”³⁶ Both the perpetrator and the victim’s perspective, as well as the role of stigma, were reinforced in the ICTY Trial Chamber in *Brđanin*.³⁷ In a string of cases, the ICTY and ICTR have also confirmed the difficulties of finding objective criteria to determine ethnicity, and opted for a hybrid subjective and objective approach to ethnicity that considers the socio-historic context in which a group exists, as well as both the perpetrator and the victim’s perception.³⁸

30. These developments in the concept of ethnicity were summarised and endorsed by the Darfur Commission report in 2005.³⁹ The Commission acknowledged the

---

³⁵ ICTY, *The Prosecutor v. Jelisić*, Case No. IT-95-10-A, Judgment (14 December 1999), para. 70 (Annex 991).

³⁶ *Ibid.*

³⁷ ICTY, *The Prosecutor v. Brđanin*, Case No. IT-99-36-T, Trial Judgment (1 September 2004), para. 683 (Annex 999).

³⁸ See ICTR, *The Prosecutor v. Bagilishema*, Case No. ICTR-95-1A-T, Trial Judgment (7 June 2001), para. 65 (Annex 992); ICTR, *The Prosecutor v. Kajelijeli*, Case No. ICTR-98-44A, Trial Judgment (1. December 2003), para. 811 (Annex 996). The Kamuhanda judgment of 2004 uses nearly the exact same wording. ICTR, *The Prosecutor v. Kamuhanda*, Case No. ICTR-95-54A-T, Trial Judgment (22 January 2004), para. 630 (Annex 997); ICTR, *The Prosecutor v. Semanza*, Case No. ICTR-97-20-T, Trial Judgment (15 May 2003), para. 317 (Annex 995); ICTR, *The Prosecutor v. Gacumbitsi*, Case No. ICTR-2001-64-T, Trial Judgment (17 June 2004), para. 254. 86 (Annex 998); ICTR, *The Prosecutor v. Muhimana*, Case No. ICTR-95-1B-T (28 April 2005), para. 500 (Annex 1000); ICTY, *The Prosecutor v. Krstić*, Case No. IT-98-33-T, Judgment (2 August 2001), para. 556 (Annex 993).

³⁹ Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the United Nations Secretary General (pursuant to Security Council Resolution 1564 of 18 September 2004) (henceforth Darfur Commission) (Annex 753).

limits of viewing ethnicity as stable and permanent, and that this view of ethnicity had been supplemented in ICTR and ICTY case law by “the subjective standard of perception and self-perception as a member of a group.”⁴⁰ Consistent with the evolving view of ethnicity discussed at Part III.B. above, the report acknowledged that “collective identities” such as ethnicity are “social constructs” and “imagined identities” which are “entirely dependent on variable and contingent perceptions, and not social facts, which are verifiable in the same manner as natural phenomena or physical facts.”⁴¹ The Darfur Commission, moreover, took the view that because “this broad interpretation has not been challenged by States” this view of ethnicity may safely be seen as international customary law.⁴²

31. Accordingly, under anti-discrimination law, international human rights law, and international criminal law, ethnic self-identification of individuals and groups plays a central role in determining ethnicity. Objective criteria remain relevant to determining ethnicity. But subjective criteria, as perceived either by the perpetrator or the individual, have increasingly been given a primary role.

2. Role of particular criteria in determining ethnicity

32. In addition to clarifying that both objective and subjective criteria are of relevance in defining ethnicity, international anti-discrimination instruments, international human rights law, and international criminal law also provide guidance as to particular criteria that may be relevant to determining ethnicity. As described below, relevant criteria may include descent, language, religion, culture, social identity, and political identity. While

---

⁴⁰ Darfur Commission para. 498 (Annex 753). The Commission stated further that ICTR and ICTY case law provide that ethnicity should be based on “whether (i) a set of persons are perceived and in fact treated as belonging to one of the protected groups, and in addition (ii) they consider themselves as belonging to one of such groups.” *Ibid.* para. 499.

⁴¹ Darfur Commission para. 499 (Annex 753), citing G. Verdirame, “The Genocide Definition in the jurisprudence of the *ad hoc* tribunals”, 49 *International and Comparative Law Quarterly* (2000), at 592 (Annex 1032).

⁴² Darfur Commission para. 501 (Annex 753).

any one or more of these criteria may be relevant for determining ethnicity in a particular case, none is required in all cases.

a) Language and religion

33. As noted in Part III.B., the text of CERD Article 1 frames the concept of descent as distinct from ethnicity. In addition, the CERD does not cover discrimination based on language or religion,⁴³ indicating that these characteristics are also considered distinct from ethnicity.

34. Minority rights protections list religious, linguistic and ethnic minorities side by side, indicating that, while membership in these groups may overlap, these concepts are not co-extensive. For example, Article 27 of ICCPR states that “ethnic, religious, or linguistic minorities shall not be denied the right, in community with the other members of their group, to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, or to use their own language.” The structure of the provision correlates ethnic minority status with common culture, whereas religious minorities are correlated with rights to profess and practice their own religion, and linguistic minorities to use their own language. Although there may be significant overlaps between ethnic and linguistic minorities, this framing suggests that a shared language or religion while perhaps indicative of an ethnic minority, are not essential to defining the existence of an ethnicity.

35. The ICTR and ICTY have generally taken a pragmatic view of the role of religion and language in defining an ethnic group. The Appeals Chamber of the ICTY has

---

⁴³ According to the CERD Committee, “The *Travaux Préparatoires* of the Convention reveal that the Third Committee of the General Assembly rejected the proposal to include racial discrimination and religious intolerance in a single instrument, and decided in the [CERD] to focus exclusively on racial discrimination” *A.W.R.A.P. v. Denmark* (37/2006), Admissibility, CERD/C/71/D/37/2006 (2007), para. 63 (Annex 799). The CERD Committee has consistently held that Muslims are of many different national and ethnic origins, and therefore discrimination against Muslims per se is not within their remit. *P.S.N. v. Denmark* (36/2006), Admissibility, CERD/C/71/D/36/2006 (2007) (Annex 800).

consistently held that Bosnian Muslims constituted an ethnic group for the purposes of the Genocide Convention. Moreover, as the Trial Chamber recognised:

[T]he terms ‘ethnic identity’ or ‘ethnicity’ may not describe the distinguishing features of Bosnian Muslims, Bosnian Croats and Bosnian Serbs in their entirety, since other factors, such as religion and nationality, are of importance. Nevertheless, for the sake of brevity and following the trend of other Trial Chambers of the Tribunal, this Trial Chamber has opted for this term for the purposes of this judgement.⁴⁴

36. In *Tolimir*, the accused challenged the finding by the Trial Chamber of the ICTY that Bosnian Muslims of Eastern Bosnia and Herzegovina (BiH) qualified as part of a protected group under Article 4 of the Statute.⁴⁵ He also argued that there was not sufficient explanation for why the Serb and Muslim populations of Eastern BiH were distinct ethnic groups. The Appeal Chamber, however, upheld the Trial Chamber’s findings and emphasised that the full social and political context of these groups should be taken into account.⁴⁶

37. In sum, language, and religion can be relevant in finding that a group has a shared ethnicity. However, neither of these criteria is necessary to finding that a group shares an ethnicity, however, nor is the presence of one of these particular factors dispositive in establishing that a particular group constitutes an ethnicity.

b) Culture

38. The most consistent characteristic referred to in delineating ethnicity is a common culture. Conversely, the right most commonly associated with ethnic minorities is the right to enjoy their culture.

---

⁴⁴ ICTY, *The Prosecutor v. Brđanin*, Case No. IT-99-36-T, Trial Judgment (1 September 2004) (Annex 999).

⁴⁵ ICTY *The Prosecutor v Tolimir* Case No. IT-O5-88/2-A, Appeals Chamber (8 April 2015), para. 178 (Annex 1005).

⁴⁶ *Ibid.* paras. 178 - 189.

39. Culture is included in the CERD as an aspect of racial discrimination. Thus “racial discrimination” is defined in Article 1(1) of CERD as distinctions or exclusions based on protected criteria which nullify or impair rights and freedoms in “the political, economic, social, cultural or any other field of public life.” CERD Article 5(e)(vi), guarantees non-discrimination with respect to participation in cultural activities. However, as in relation to ethnicity, the CERD does not elaborate on the meaning of culture.

40. Culture also appears in minority rights protections, which provide that ethnic minorities, together with religious and linguistic minorities, are given rights to enjoy their culture, religion or language in community with other members of their group. The main articulation of this right is Article 27 ICCPR which provides that ethnic, religious, or linguistic minorities “shall not be denied the right, in community with the other members of their group, to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, or to use their own language.” As noted above, the structure of Article 27 correlates ethnic minority status with rights to enjoy their own culture.⁴⁷

41. The HRC has elaborated the meaning of culture under this provision, and emphasised that the protection of the rights in Article 27 is “directed towards ensuring the survival and continued development of the cultural, religious and social identity of the minorities concerned, thus enriching the fabric of society as a whole.”⁴⁸ This strongly suggests an understanding of identity as continually developing, as well as that cultural, religious and social identity are closely bound up.

---

⁴⁷ A similar approach is taken by the UN Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. Adopted by General Assembly resolution 47/135 of 18 December 1992 (Annex 743). Article 2 of the Declaration states: “Persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities ...have the right to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, and to use their own language, in private and in public, freely and without interference or any form of discrimination.” Here too, the Declaration uses a fluid formulation, which suggests that while culture is one of the keys to ethnicity, it is not the only element.

⁴⁸ HRC General Comment No. 23 para. 9 (Annex 748).

42. Importantly, the HRC has defined culture as an activity rather than as a good. In *Kitok v Sweden*, the HRC held that “[t]he regulation of an economic activity is normally a matter for the State alone. However, where that activity is an essential element in the culture of an ethnic community, its application to an individual may fall under Article 27.”⁴⁹ Similarly, in *Lubicon*, the Committee ruled that “the rights protected by Article 27, include the right of persons, in community with others, to engage in economic and social activities which are part of the culture of the community to which they belong.”⁵⁰

43. This was generalised in General Comment No. 23 where the HRC observed that “culture manifests itself in many forms, including a particular way of life,”⁵¹ and that the right to enjoy a particular culture “may consist in a way of life which is closely associated with territory and use of its resources.”⁵² The HRC has also formulated culture as an evolving process. In the *Mahuika* case, it stated that “[t]he right to enjoy one’s culture cannot be determined *in abstracto* but has to be placed in context [...] Article 27 does not only protect traditional means of livelihood of minorities, but allows also for adaptation of those means to the modern way of life and ensuing technology.”⁵³

44. The Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR Committee) has also given detailed attention to the meaning of “culture.” In its General Comment on the right of everyone to take part in cultural life—set forth at Article 15(1)(a) of the International Convention on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)⁵⁴—the

---

⁴⁹ *Kitok v. Sweden*, Communication No. 197/1985, CCPR/C/33/D/197/1985 (1988), para. 9.2 (emphasis added) (Annex 197).

⁵⁰ *Lubicon Lake Band v. Canada*, Communication No. 167/1984 (26 March 1990), U.N. Doc. Supp. NO. 40 (A/45/40) at 1 (1990), ¶ 32.1 (emphasis added) (Annex 740).

⁵¹ HRC General Comment No. 23 para. 7 (Annex 748).

⁵² *Ibid.* para. 3.2.

⁵³ HRC, Communication No. 547 / 1993, *Mahuika et al v. New Zealand*, UN Doc. CCPR / C / 70 / D / 547 / 1993, 27 October 2000, para. 9.4 (Annex 750).

⁵⁴ 993 UNTS 3. Both the Russian Federation and Ukraine have signed and ratified the ICESCR.

CESCR Committee has described culture as “a broad, inclusive concept encompassing all manifestations of human existence” and “an interactive process.”⁵⁵ The CESCR Committee has defined the expression “cultural life” as “an explicit reference to culture as a living process, historical, dynamic and evolving, with a past, a present and a future.”⁵⁶

45. The CESCR Committee considers that culture encompasses, *inter alia*, “ways of life, language, oral and written literature, music and song, non-verbal communication,” as well as “customs and traditions through which individuals, groups of individuals and communities express their humanity and the meaning they give to their existence, and build their world view representing their encounter with the external forces affecting their lives.”⁵⁷ The CESCR has also linked the reference to “cultural life” in Article 15(1)(a) to grant particular cultures a right to their own forms of education, communication media, and other manifestations of their cultural identity and membership.⁵⁸

c) Social identity

46. Another factor on which ethnicity may be based is social identity, as alluded to in the HRC’s General Comment on Article 27. In that comment, the HRC emphasises that the protection of the rights in Article 27 is “directed towards ensuring the survival and continued development of the cultural, religious and social identity of the minorities concerned, thus enriching the fabric of society as a whole.”⁵⁹ This statement suggests that the understanding of an ethnic minority is broad and multi-faceted, including both cultural and social identity.

---

⁵⁵ CESCR General Comment No. 21, *Right of everyone to take part in cultural life*, E/C.12/GC/21 (21 December 2009) para. 11 and 12 (Annex 757).

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ *Ibid.* para. 13.

⁵⁸ *Ibid.* para. 34.

⁵⁹ HRC General Comment No. 23, para. 9 (Annex 748).

47. A number of factors may contribute to a group's social identity, including symbols and rituals, which generate or reinforce a sense of shared belonging while allowing individual diversity to co-exist with collective diversity.⁶⁰ Collective narratives and memories may also contribute to the establishment of a social identity associated with a particular ethnic group.⁶¹ Such collective narratives and memories may be a factor establishing ethnicity by placing a particular group within a larger historical context and making sense of a particular group's present position in the world.⁶² Similarly, collective memories may suggest morals or normative guidance that may be gleaned from a common historical past, and these morals or guidance may serve as criteria relevant to establishing or evolving an ethnic group.⁶³

d) Political identity

48. A common sentiment, such as the belief in a future national identity, can also create a group identity which binds the group in a way which is analogous to culture or social identity and in this way, ethnic groups can evolve. This suggests that a common political purpose might be an aspect of ethnicity.

49. An important or defining political belief—including a shared patriotic feeling toward a particular state—may be particularly likely to serve as part of the basis for the identification of an ethnic group. Evidence that a particular political belief is important or defining, or even binding, can come from the subjective identification of members of the group, and the dominant power's treatment of the group by using these characteristics to deny the members of the group the equal enjoyment of rights in the political, economic, social,

---

⁶⁰ Mosche Hirsh, *Social Identity, International Groups, and International Law* at 96, in *Invitation to the Sociology of International Law* (2015) (Annex 1022).

⁶¹ *Ibid.*

⁶² *Ibid.*

⁶³ *Ibid.* at 97.

cultural or any other field of public life. It has been demonstrated above in Part III.C.1 that self-identification, or identification by the dominant power, have been recognised as ways of delineating an ethnic grouping, and political beliefs are one way that a dominant power may delineate an ethnic grouping.

50. Human rights instruments recognise that ethnic minorities have political concerns which are closely bound up with their ethnic identity. While some instruments express this as an aspect of the right to culture,⁶⁴ other instruments recognise that the political concerns of ethnic groups can go beyond cultural rights. The UN Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, for example, guarantees ethnic minorities not only the right to enjoy their own culture, but also rights to participate effectively in economic and public life, as well as to participate effectively in decisions concerning the minority to which they belong and to maintain their own associations.⁶⁵ Similarly, Article 15 of the European Framework Convention for the Protection of National Minorities requires parties to create the conditions necessary for effective participation of members of national minorities not just in cultural, social and economic life, but also in public affairs, both in relation to issues that concern them and in relation to processes at national and local levels. This suggests that ethnic minorities have political concerns, and that political issues and their identity as minorities are closely bound up.

---

⁶⁴ For example, for purposes of Article 27 ICCPR, the HRC in its General Comment No. 23 states that the exercise of the cultural rights protected under article 27 may require measures to ensure the effective participation of members of minority communities in decisions which affect them. HRC General Comment No. 23 para. 7. Similarly, the CESCR Committee has interpreted the right to participate or to take part in cultural life as including the right to, inter alia, “take part in the political life of society” and contribute to cultural life through “definition, elaboration and implementation of policies and decisions that have an impact on the exercise of a person’s cultural rights.” CESCR General Comment No. 21 Right of everyone to take part in cultural life E/C.12/GC/21 (21 December 2009) para. 15 (Annex 757).

⁶⁵ UN Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, Article 2, Adopted by General Assembly Resolution 47/135 of 18 December 1992 (Annex 743).

51. It has been shown that, although there is no express, universal definition of the term “ethnicity,” several key principles can be derived from an analysis of international and regional human rights instruments and related texts and case-law. First, ethnicity is not fixed or permanent, but rather is fluid and changing, and should be identified according to social and political context. Second, ethnicity is identifiable using both subjective and objective criteria. Relevant criteria may include descent, language, and religion, as well as culture, and social and political identity. While any one or more of these criteria may be relevant for determining ethnicity in a particular case, none is required in all cases.

IV. Indirect discrimination or disparate impact

52. An issue presented in international anti-discrimination provisions has been whether conduct that does not intentionally single out a particular group should nevertheless be deemed discriminatory. This issue is presented in the context of the CERD by Article 1(1)’s reference to conduct that has the “purpose or effect” of nullifying or impairing the enjoyment of human rights on an equal footing. As discussed in this part, similar language is used in other anti-discrimination instruments, and has been associated with the concept of indirect discrimination.

53. Indirect discrimination recognises that equal treatment which has a disproportionate effect on a group defined by the enumerated grounds is itself discriminatory. Indirect discrimination or disparate impact focuses on inequality of results rather than inequality of treatment. As discrimination is commonly understood in the main international human rights instruments, intent is not required in order to prove that indirect discrimination has occurred.

54. For example, Article 14 of the European Convention on Human Rights (ECHR) states that the enjoyment of the rights and freedoms in the Convention “shall be secured without discrimination” on any of the listed grounds, but does not further define

discrimination. This is true too for Protocol 12, Article 1.⁶⁶ In *D.H v Czech Republic*, the Grand Chamber of the European Court of Human Rights held that “a difference in treatment may take the form of disproportionately prejudicial effects of a general policy or measure which, though couched in neutral terms, discriminates against a group.”⁶⁷ Particularly important was its emphasis on the fact that indirect discrimination does not necessarily require discriminatory intent.⁶⁸

55. This understanding of indirect discrimination has also been incorporated into the interpretation of other instruments, including the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW).⁶⁹ CEDAW defines discrimination as distinctions, exclusions or restrictions “made on the basis of sex which has the *effect or purpose of*” restricting certain rights and freedoms.⁷⁰ The inclusion of both purpose and effect suggests that both direct discrimination, based on purpose, and indirect discrimination, concerned with effect, are included.

56. This conclusion is confirmed by the CEDAW Committee, which has stated that CEDAW parties must ensure that there is no direct or indirect discrimination against women, and emphasised that indirect discrimination can be unintentional.⁷¹ In particular, as the CEDAW Committee has stated, policies may be discriminatory even if they

---

⁶⁶ Article 1 Protocol No 12 to the ECHR states “1. The enjoyment of any rights set forth by law shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property birth or other status. 2. No one shall be discriminated against by any public authority on any ground such as those mentioned in paragraph one.” (Annex 980).

⁶⁷ *DH v Czech Republic*, Application No.57325/00 (2008) 47 E.H.R.R. 3 (ECHR (Grand Chamber)) at para. 184 (Annex 1001).

⁶⁸ *Ibid.* This was reinforced in the similar case of *Oršuš v Croatia* (2011), 52 EHRR 7 (ECHR), Application No. 15766/03, Merits, 16 March 2010 at para. 150 (Annex 1002).

⁶⁹ 1249 UNTS 13. Both the Russian Federation and Ukraine have signed and ratified CEDAW.

⁷⁰ CEDAW Article 1 (emphasis added) (Annex 741).

⁷¹ CEDAW, General Recommendation No. 25 on article 4, paragraph 1 on temporary special measures 2004, para. 7 & note 1 (Annex 798).

“unintentionally” perpetuate past discrimination or are “inadvertently” modeled on male lifestyles.⁷² In other statements, the CEDAW Committee has taken a similar view of indirect discrimination.⁷³

57. These interpretations of CEDAW have played a role in interpreting the relevant provisions of the ICCPR. Specifically, because Article 26 of the ICCPR⁷⁴ neither defines “discrimination” nor indicates what constitutes discrimination, the HRC has drawn on the more expanded definition of discrimination in Article 1 CERD and Article 1 CEDAW, and opined that discrimination should be understood to mean distinctions based on impermissible grounds which have “the purpose or effect” of restricting certain rights and freedoms.⁷⁵ The HRC has clarified that “article 26 prohibits both direct and indirect discrimination” and has defined indirect discrimination as “related to a rule or measure that may be neutral on its face without any intent to discriminate but which nevertheless results in discrimination because of its exclusive or disproportionate adverse effect on a certain

---

⁷² *Ibid.* note 1. As this footnote states in full, “Indirect discrimination against women may occur when laws, policies and programmes are based on seemingly gender-neutral criteria which in their actual effect have a detrimental impact on women. Gender-neutral laws, policies and programmes unintentionally may perpetuate the consequences of past discrimination. They may be inadvertently modelled on male lifestyles and thus fail to take into account aspects of women’s life experiences which may differ from those of men. These differences may exist because of stereotypical expectations, attitudes and behaviour directed towards women which are based on the biological differences between women and men. They may also exist because of the generally existing subordination of women by men.”

⁷³ See CEDAW, General Recommendation No. 28 on the core obligations of State parties under article 2 CEDAW (CEDAW/C/GC/28, 2010) para. 10 (defining direct discrimination as “different treatment explicitly based on grounds of sex and gender differences” and indirect discrimination as “when a law, policy, programme or practice appears to be neutral in so far as it relates to men and women, but has a discriminatory effect in practice on women because pre-existing inequalities are not addressed by the apparently neutral measure”) (Annex 758).

⁷⁴ Article 26 ICCPR states: “All persons are equal before the law and are entitled without any discrimination to the equal protection of the law. In this respect, the law shall prohibit any discrimination and guarantee to all persons equal and effective protection against discrimination on any ground such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.” (Annex 742).

⁷⁵ HRC General Comment No. 18, Non-discrimination (Thirty-seventh session, 1989), Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.1 at 26 (1994), para. 7 (emphasis added) (Annex 787).

category of persons.”⁷⁶ Such a rule or measure will be discriminatory unless it is based on objective and reasonable criteria.⁷⁷

58. The CESCR Committee has similarly defined non-discrimination to include both direct and indirect discrimination. Under Article 2(2) ICESCR, States Parties “guarantee that the rights enunciated in the present Covenant will be exercised without discrimination of any kind as to race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.” The CESCR Committee has defined discrimination as any restriction “that is *directly or indirectly* based on the prohibited grounds of discrimination and which *has the intention or effect of*” limiting the relevant rights.⁷⁸ This language clearly distinguishes between direct discrimination, which is based on intention, and indirect discrimination, which is based on effect.

59. This distinction is reinforced by the CESCR Committee’s definition of indirect discrimination, as “laws, policies or practices which appear neutral at face value, but have a disproportionate impact on the exercise of Covenant rights as distinguished by prohibited grounds of discrimination.”⁷⁹ This definition builds on the CESCR definition of discrimination for the purposes of Article 3, equality between men and women. As the CESCR Committee has stated, indirect discrimination in this context “occurs when a law, policy or programme does not appear to be discriminatory, but has a discriminatory effect

---

⁷⁶ *Cecilia Derksen v. Netherlands*, Communication No. 976/2001, UN Doc CCPR/C/D/976/2001 (2004) para. 9.3 (Annex 752).

⁷⁷ *Ibid.* See also *Althammer v. Austria*, Communication No. 998/2001, UN Doc CCPR/C/78/D/998/2001 (2003), para. 20.2 (stating that a violation of Article 26 can also result from “the discriminatory effect of a rule or measure” even if that rule or measure “is neutral at face value or without intent to discriminate.”) (Annex 751).

⁷⁸ CESCR General Comment No. 20, *Non-discrimination in economic, social and cultural rights* (E/C.12/GC/20/2009) para. 7 (emphasis added) (Annex 755).

⁷⁹ *Ibid.* para. 10.

when implemented.”⁸⁰ Direct discrimination, by contrast, “occurs when a difference in treatment relies directly and explicitly on distinctions based exclusively on sex and characteristics of men or of women, which cannot be justified objectively.”⁸¹

60. The above considerations may be applied when interpreting the definition of discrimination under the CERD. Article 1 of the CERD defines “racial discrimination” as “any distinction, exclusion, restriction or preference based on race, colour, descent, or national or ethnic origin which has the *purpose* or *effect* of nullifying or impairing the recognition, enjoyment or exercise, on an equal footing, of human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural or any other field of public life.” (emphasis added).

61. The consistent interpretation of bodies applying anti-discrimination law, as discussed above, demonstrates that the reference to the “effect” of a distinction, exclusion, restriction or preference, implies a concept of indirect discrimination, which does not require intent to discriminate. Such a reading of Article 1 CERD is consistent with General Recommendation 14 of the CERD Committee, which makes clear that “[a] distinction is contrary to the [CERD] if it has either the purpose or the effect of impairing particular rights and freedoms,” and that conduct will violate the CERD if it “has an unjustifiable disparate impact upon a group distinguished by” criterion in CERD Article 1. The imposition of an apparently neutral criterion, could be discriminatory in breach of the CERD if it in effect nullified or impaired the exercise of human rights and fundamental freedoms with a disproportionate impact on an ethnic group, unless justified as proportionate to a legitimate aim.

---

⁸⁰ CESCR General Comment No. 16, *The equal right of men and women to the enjoyment of all economic, social and cultural rights* (E/C.12/2005/4, 2005), paras. 12 and 13 (Annex 754).

⁸¹ *Ibid.*

V. Conclusion

62. In sum, international instruments generally view ethnic identity as dynamic or evolutionary, and distinguishing ethnicity typically involves consideration of both objective and subjective criteria, such as language, culture, and political identity. International instruments typically bar both direct and indirect discrimination, and define indirect discrimination to include actions which have a disparate impact on a particular group distinguished by prohibited criteria, even absent an intent to discriminate.

Signed in OXFORD on 6 JUNE 2018.

Sandra Fredman